

ГЪРБАВИЯ

ПОЛ ФЕВАЛ

Пол Февал

Гърбавия

ЧАСТ ПЪРВА

I. Луронската долина

Някога тук е имало един град, град Лор, с езически храмове, амфи-театри и капитолий. Сега това е запусната долина, където ленивото рало на гасконския земеделец сякаш се страхува да не похаби лемежа си в мрамора на затрупаните колони. Планината е съвсем наблизо. Точно срещу вас високата верига на Пиренеите разкъсва заснежените си хоризонти и през дълбоката просека, която служи за път на венските контрабандисти, надзърта синьото испанско небе. На няколко левги оттук Париж кашля, танцува и се кикоти край изворите на Банер дьо Люшон, въобразявайки си, че лекува своя неизлечим бронхит; малко по-далеч, на отвъдната страна един друг, ревматичен Париж, лелее надежди, че завинаги е оставил ишиаса си на дъното на серните басейни в Барез ле Бен. Вярата во веки веков ще спасява Париж напук на желязото, магнезия или сярата!

Това е Луронската долина, простираща се между Орската и Баруската котловина и може би най-малко позната на неукротимите туристи, които всяка година проникват все по-дълбоко в тези диви краища; това е Луронската долина с нейните китни оазиси, буйни потоци и приказни скали, с реката си, искрящата Кларабид, тъмен кристал, който се плиска между стръмни брегове, с нейните тайнствени гори и стария надменен и надут замък, неправдоподобен като рицарска поема.

На слизане от планината, вляво от просеката, от склона на малкия връх Вежан пред погледа ви се открива цялата панорама. Луронската долина е крайната южна точка на Гаскония. Тя се простира като ветрило между Анския лес и онези прелестни гори на Фреше, които пресичат Баруската котловина и стигат до райските кътчета на Молеон, Нест и Кампан. Земята е бедна, но изгледът – прекрасен. Почти навсякъде почвата е силно напукана. Моравата е разкъсана от пороищата, които дълбоко разравят земята около корените на гигантските буки и оголват основите на канарите, чиито отвесни стени са пропукани от горе до долу от напористите корени на борове. Някога пещерният човек е дълбаел леговището си в подножието на урвата, докато днес планинският водач или пастирът издига жилището си на самия връх, подобно на самотно и гордо орлово гнездо.

Анският лес се простира по протежение на един хълм, който ненадейно се прекъсва насред самата долина, за да пропусне Кларабид. Източният му край представлява стръмен скат, по който няма и помен от пътека. Хълмът е разположен напреко на околните планински вериги и ако реката не го спираше тъй внезапно, той просто би преградил долината от край до край досущ като огромна барикада.

Местните жители наричат този чудноват разсек Nachaz¹. Съществува, разбира се, и легенда, но ние ще ви пощадим. На това място се е издигал капитолият на град Лор, който несъмнено е дал името си на Луронската долина. Тук все още могат да се видят и руините на замъка Кайлюс-Тарид.

Отдалеч руините изглеждат внушително. Те заемат значително пространство и между дърветата, на повече от сто разкрача от Nachaz стърчат проядените върхове на стари кули. Отблизо всичко това напомня укрепено селище. Навсякъде сред развалините са избуяли дървета и тук-там някой бор е трябвало да пробие свод от дялан камък, за да израсте. Но повечето от тези развалини са от скромни жилища, при които дървото и кирпичът много често заместват гранита.

Преданието разказва, че един Кайлюс-Тарид, (тъй се зовял този род, известен най-вече с огромните си богатства), заповядал около селцето Тарид да бъде издигната крепостна стена, за да защити своите васали-хугеноти след отричането на Анри IV². Казвал се Гастон дьо Тарид и носел титлата барон. Ако посетите руините на Кайлюс, ще ви покажат дървото на барона: един дъб, впил корени в брега на стария крепостен ров, защищавал замъка от запад. Една нощ го поразил гръм. По онова време бил вече голямо дърво; мълнията го повалила и той се проснал напреко на рова. Оттогава останал тук, вегетирайки чрез кората, която единствено оживяла на мястото на пречупването. Най-любопитното нещо обаче е издънката, покарала от дънера на трийсет-четирийсет разкрача от брега на рова. Тя израснала и днес е един великолепен висящ дъб-чудо, върху който вече две хиляди и петстотин туристи са издълбали имената си.

Родът Кайлюс-Тарид престанал да съществува в началото на осемнайсети век в лицето на Франсоа дьо Тарид, маркиз дьо Кайлюс, един от героите на нашата история.

В 1699 година маркиз дьо Кайлюс беше на шейсет години. В

1. Nachaz (исп.) – удар с брадва. – Б. пр.

2. Анри IV (1553–1610) – Наварски крал (1563–1610) и крал на Франция (1589–1610). – Б. пр.

началото на царуването на Луи XIV, той се беше подвизавал в кралския двор, но без особен успех и недоволен се бе оттеглил във владенията си, където сега живееше заедно с единствената си дъщеря, красивата Ороп дьо Кайлюс. Местните жители му бяха дали прякора Кайлюс Резето. И ето защо:

Някъде към четирийсетте, останал вдовец след смъртта на първата си жена, която не го дарила с деца, господин маркизът се влюбил в дъщерята на граф де Сото Махор, губернаторът на Памплона³. По онова време Инес де Сото Махор била седемнайсетгодишна, истинска дъщеря на Мадрид, с огнени очи и сърце, по-пламенно от очите. За маркиза се говорело, че не бил ощастливил кой знае колко първата си съпруга и непрекъснато я държал затворена в стария замък Кайлюс, където тя се поминала на двайсет и пет години. Инес заявила на баща си, че никога няма да се омъжи за този човек. Но какво по-лесно от това наистина да прекършиш волята на една млада девойка в онази Испания на драми и комедии! Според авторите на водевили, съдиите, гувернантките, лукавите лакеи и Светата инквизиция били създадени единствено с тази цел.

И ето, че една прекрасна вечер, скрита зад жалюзите на прозореца си, печалната Инес за сетен път трябвало да изслуша серенадата на най-младия син на корехидора⁴, който чудесно свирел на китара. На следния ден тя заминала за Франция заедно с господин маркиза, който не само че взел Инес без зестра, но и наброил на господин де СОТО Махор не знам си колко хиляди пистола⁵.

Испанецът, по-благороден и от крал и още по-алчен, отколкото благороден, не могъл да устои на подобна вежливост. Когато господин маркизът довел в замъка Кайлюс своята прелестна, забулена с дълъг воал мадридчанка, сред младите благородници от Луронската долина настъпила всеобща възбуда. По онова време още ги нямало туристите, тези странствуващи прелъстителни, които разбиват провинциалните сърца навсякъде, където увеселителните влакове облагодетелствуват пътуването с намаление, но нескончаемата война с Испания поддържала край границата многобройни въоръжени отреди, така че на господин маркизът не му оставало нищо друго, освен здравата да се държи.

Той смело приел предизвикателството. Онзи, който би се опитал да завладее прекрасната Инес трябвало по-напред да се снабди с обсадни оръдия, тъй като тук не ставало въпрос само за сърцето, но и за

3. Столица на някогашното Наварско кралство. – Б. пр.

4. Главен съдия в испанските градове през средновековието. – Б. пр.

5. Стара френска златна монета. – Б. пр.

крепостните стени, които го защищавали. Любовните писма били безпомощни, нежните погледи губели своята страст и плам, безсилна била дори китарата. Красивата Инес била недостъпна. Нито един ухажъор, бил той ловец на мечки, селски първенец или старейшина не могъл да се похвали, че е зърнал поне крайчеца на окото ѝ.

Ето, това означавало да се държиш наистина здраво. След три-четири години клетата Инес най-сетне прекрачила прага на ужасния замък, но само за да се премести в гробището. Поминала се от самота и скука, оставяйки след себе си една дъщеря.

Ненавистта на победените ухажъори дарила маркиза с прякора „Резето“. От Тарб до Памплоната и от Аржелес до Сен Годен не ще срещнете нито един мъж, жена или дете, който да нарече господин маркиза друго-яче, освен Кайлюс Резето.

След смъртта на втората си жена, той направи нов опит да се ожени, тъй като притежаваше онази чудесна черта на Синята брада – никога да не се обезсърчава, но губернаторът на Памплоната нямаше повече дъщери, а и славата на господин дьо Кайлюс дотолкова се беше утвърдила, че и най-безстрашните измежду госпожиците за омъжване устояха на домогванията му.

Така си и остана вдовец, очаквайки с нетърпение деня, в който дъщеря му ще стане на подходяща възраст, за да бъде сложена зад резето. Благородниците от околността никак не го обичаха и въпреки голямото си богатство, той често оставаше без компания. Скуката го прогони от кулите му. Свикна всяка година да ходи в Париж, където младоците от кралския двор вземаха от него пари в заем и му се подиграваха.

По време на отсъствията му, Ороп оставаше под надзора на две-три гвернантки и на един стар кастелан⁶.

Ороп беше наследила красотата на майка си. Във вените и течеше испанска кръв. Когато навърши шестнайсет години, жителите на Тарид започнаха често да чуват през тъмните нощи воя на кучетата на Кайлюс.

Горе-долу по това време Филип дьо Лорен, херцог дьо Нювер, един от най-знатните благородници във френския кралски двор, се настани в замъка си Бюш в Жюрансон. Макар и едва двайсетгодишен, той твърде рано беше пражосал живота си и сега бавно линееше. Планинският въздух обаче му подействува благотворно и след няколко седмици отиди, го видяха да препуска начело на ловните си дружини чак до Лундонската долина.

6. Управител на замък. – Б. пр.

Първата нощ, когато кучетата на Кайлюс завиха, младият херцог дьо Ньовер, капнал от умора, беше подирил подслон при един дървар в Анския лес.

Ньовер живя една година в замъка Бюш. Таридските пастири твърдяха, че бил щедър благородник. Те разказваха и за две нощни събития, случили се по време на неговия престой по тези места. Веднъж, в полунощ, видели светлина в прозорците на стария параклис на Кайлюс. Тази нощ кучетата не се обадили, но един тъмен силует, който жителите на селището вече добре познавали, се промъкнал в крепостния ров след падането на нощта. Тези древни замъци просто гъмжат от призраци.

Вторият път, към единайсет през нощта, Марта, най-младата от гурнантките на Кайлюс, излязла тичешком през портата на замъка и се запътила към същата онази дърварска колиба, в която неотдавна бил подирил подслон младият херцог дьо Ньовер. Миг по-късно през Анския лес преминала закрыта носилка, а малко след това от колибата на дървара се разнесли женски писъци. На следващия ден добрият човечец изчезнал и колибата му останала безстопанствена. В същия ден Марта също напуснала замъка Кайлюс.

Оттогава изминаха четири години. Повече никой не чу да се говори нито за дървара, нито за Марта. Филип дьо Ньовер отдавна вече не живееше в замъка Бюш, но един друг Филип, не по-малко бляскав и също толкова знатен благородник, беше почел с присъствието си Луронската долина. Това беше Филип Поликсен дьо Манту, принц дьо Гонзаг, на когото маркиз дьо Кайлюс възнамеряваше да даде дъщеря си Орор за съпруга.

Гонзаг беше трийсетгодишен, с малко женствено лице, наистина, но въпреки това надарен с изключителна красота. Невъзможно беше човек да си представи по-благородна осанка от неговата. Лъскавите и меки вълни на черната му коса се виеха над челото, по-бяло от чело на жена, и напълно естествено оформяха онази натруфена и малко тъжна прическа, която придворните на Луи XIV не успяваха да натъкмят дори и след като прибавеха по два-три изкуствени кичура към дадената им по рождение коса. Черните му очи имаха ясни и високомерен поглед на италианците. Беше висок, великолепно сложен, а от походката и жестовете му лъхаше театрална величавост.

Няма да споменаваме нищо за рода, от който произхождаше. В историята Гонзаг звучи също тъй внушително, както Буйон⁷, Есте⁸ и Монморанси⁹. Познанствата му напълно подобаваха на знатния му произход. Той имаше двама сърдечни приятели, двама брата, единият от които

беше Лорен, а другият Бурбон. Херцог дьо Шартр, племенник на Луи XIV, а по-късно Орлеански херцог и регент на Франция, херцог дьо Нювер и принц дьо Гонзаг бяха неразделни. Взаимната им нежност напомняше възхитителните образци на античното приятелство.

Филип дьо Гонзаг беше най-възрастният от тях. Бъдещият регент бе едва на двацет и четири години, а Нювер – с една година по-млад от него.

Човек може да предположи до каква степен мисълта да има такъв зет ласкаеше суетността на стария Кайлюс. Мълвата приписваше на Гонзаг огромни владения в Италия, освен това той беше първи братовчед и единствен наследник на Нювер, когото всички смятаха за обречен на преждевременна смърт. А Филип дьо Нювер, единствен законен наследник на своя род, притежаваше едно от най-великолепните имения във Франция.

Никой, разбира се, не можеше дори да заподозре принц дьо Гонзаг в това, че желае смъртта на приятеля си, но не беше в негова власт и да я предотврати, така че тази смърт несъмнено щеше да увеличи състоянието му с десет-двайсет милиона.

Общо взето, тъстът и зетят вече се бяха споразумели, а колкото до Ороп, те дори не се бяха посъветвали с нея. Система „Резето“.

Това се случи в един хубав есенен ден на 1699 година. Луи XIV остаряваше и войните го изморяваха. Риксвийският договор¹⁰ току-що беше подписан, но стълкновенията между многобройни въоръжени отреди по границите продължаваха и в Луронската долина, както на много други места, се подвизаваха немалко от тези неканени гости.

Половин дузина сътрапезници бяха насядали около богато сервираната маса в банкетната зала на замъка Кайлюс. Маркизът си имаше недостатъци, но поне гощаваше гостите си както трябва.

С изключение на маркиза, Гонзаг и госпожица дьо Кайлюс, които седяха начело на масата, всички останали принадлежаха към средното съсловие и прислугата. Първият беше дон Бернар капеланът¹¹ на Кайлюс, който се грижеше за спасението на душите в малкото селце Тарид

7. Буйон, Анри дьо ла Тур д'Оверн (1555–1623) – Маршал на Франция и предан последовател на Анри IV. – Б. пр.

8. Есте – знатен италиански род, известен покровител на изкуствата. – Б. пр.

9. Монморанси – знатен френски род. – Б. пр.

10. През 1697 година в холандския град Риксвийк се подписват договорите, сложили край на войните на Аугсбургската лига. – Б. пр.

11. Свещеник, служещ в придворна черква. – Б. пр.

и водеше в сакристията на параклиса регистъра на покойниците, новородените и сватбите; до него седеше госпожица Изидор от чифлика Габур, която беше заместила Марта в задълженията ѝ към Ороп; накрая идваше, господин Пейрол, благородник и доверено лице на принц дьо Гонзаг.

Трябва да ви запознаем по-отблизо с тази личност, която ще играе немаловажна роля в нашия разказ.

Господин Пейрол беше мъж на средна възраст с бледо и изпито лице, рядка коса и висока, леко прегърбена фигура. В наши дни човек трудно би могъл да си представи подобна личност без очила, но по онова време те все още не бяха на мода. Лицето му беше някак невзрачно, но в късогледите му очи се четеше наглост. Гонзаг твърдеше, че Пейрол отлично си служи с шпагата, която неугледно висеше на хълбока му. Всъщност Гонзаг го хвалеше много, тъй като имаше нужда от него.

Останалите сътрапезници бяха прислужници на Кайлюс, така че можеха да минат за най-обикновени фигуранти.

Госпожица Ороп дьо Кайлюс изпълняваше задълженията си на домакиня с безмълвно и хладно достойнство. Общо взето може да се каже, че жените, дори и най-красивите, изцяло се подчиняват на чувствата си. Те могат да бъдат очарователни, когато са до оногова, когото обичат, и почти противни далеч от него. Ороп беше от онези жени, които се харесват въпреки желанието им и на които се възхищават против волята им.

Тя беше облечена в испанска носия. Три реда дантели се вплитаха в черния кехлибар на къдриците ѝ. Макар че нямаше още и двацет години, тъгата вече бе оставила своя отпечатък върху гордия и чист рисунък на устните ѝ. Но колко ли светлина пораждаше тяхната усмивка, колко ли лъчи проблясваха в очите ѝ, засенчени от витата копринена дъга на дългите мигли! Отдавна, много отдавна не бяха виждали Ороп да се усмихва.

– Всичко ще се оправи, щом стане госпожа принцесата – казваше баща ѝ.

След второто блюдо, Ороп стана и поиска разрешение да се оттегли. Госпожица Изидор хвърли дълъг и изпълнен със съжаление поглед към баничките, конфитюрите и сладката, които слугите поднасяха. Задълженията и я принуждаваха да последва младата си господарка. Веднага щом Ороп излезе, маркизът се развесели и каза:

– Принце, дължите ми реванш на шах... Готов ли сте?

– Винаги на вашите заповеди, драги маркизе – отвърна Гонзаг. По

нареждане на Кайлюс донесоха една масичка и шахматната дъска. За петнайсетте дни откакто принцът се намираше в замъка, това беше най-малко сто и петдесетата партия.

Подобно увлечение по шаха за един трийсетгодишен мъж с името и фигурата на Гонзаг би трябвало да даде сериозен повод за размисли. От двете – едно: или се беше влюбил пламенно в Орор, или наистина възнамеряваше да прибере зестрата и в сандъците си.

Шахматната дъска се донасяше всеки ден, както след обяд, така и след вечеря. Простодушният Резето не беше дори посредствен играч, но всеки път Гонзаг се оставяше да бъде победен в една дузина партии, след което, без да напуска бойното поле, Резето победоносно заспиваше в креслото си, хъркайки като праведник.

Та ето как Гонзаг ухажваше госпожица Орор дъо Кайлюс.

– Господин принце – каза маркизът, докато подреждаше фигурите си, – днес ще ви демонстрирам една комбинация, която открих в превзходния трактат на Цесолий. Аз не играя шах като другите и се стремя да черпя знания от добри източници. Не всеки би могъл да ви каже, че шахът е бил изнамерен от пергамския цар Атал¹², за да развлича гърците по време на продължителната обсада на Троя. Само невежите и зложелателите приписват тази заслуга на Паламед¹³... А сега ви моля да внимавате в играта.

И двамата се вдълбочиха в играта. Останалите сътрапезници все още седяха около масата.

След първата изгубена партия, Гонзаг направи знак на Пейрол, който веднага остави салфетката си и излезе. Един по един го последваха капеланът и прислужниците. Резето и Гонзаг останаха сами...

– Латините наричали тази игра „latrunculi“, или „игра на малки крадци“ – подхвана отново простодушният човечец. – Гърците я наричали „латрикион“. В един от чудесните си трактати върху шахмата, сарацините отбелязват, че...

– Мога ли да ви помоля да извините моята разсеяност, господин маркиз – прекъсна го Гонзаг, – но ще ми позволите ли да върна тази фигура?

По невнимание той беше преместил една пешка, която му осигуряваше победата. Резето го накара да му се помоли, но накрая великодушното му надделя.

12. Атал – един от тримата пергамски царе със същото име. – Б. пр.

13. Паламед – герой от Троянската война. – Б. пр.

– Върнете я, господин принце – разреши той, – но ви моля това повече да не се повтаря. Шахът не е детска игра.

Гонзаг тежко въздъхна.

– Знам, знам – продължи лековерният старец с насмешлив тон, – ние сме влюбени...

– До полуда, господин маркиз!

– Познато ми е вашето състояние, господин принце. Внимавайте в играта! Вземам офицера ви.

– Вчера не ми доразказахте историята за онзи дързък благородник, който се опитал да се промъкне в дома ви... – каза Гонзаг с тон на човек, който се опитва да се отърси от мъчителни мисли.

– Ах, хитрец такъв! – възкликна Резето. – Опитвате се да отвлечете вниманието ми, но аз съм като Цезар, който е диктувал по пет писма наведнъж. Известно ли ви е, че той също е играл шах?... Ами че надупчиха благородника с шпага на половин дузина места там, в крепостния ров. Подобни авантюри неведнъж са завършвали по този начин, така че злите езици никога не са успявали да очернят поведението на дамите от рода Кайлюс.

– Господин маркиз – небрежно подхвърли Гонзаг, – а бихте ли правили и като баща това, което преди сте правили като съпруг?

– Естествено – простодушно отвърна маркизът, – не знам по-добър начин, за да бъдат опазени Евините шерки... Шах и мат, господин принце, както казват персийците! Отново сте победен. – Той се отпусна в креслото си и настанявайки се удобно за сиестата¹⁴, продължи: – Според Менаж¹⁵ от думите „шах-мат“, което означава „царят е мъртъв“ ние сме създали нашето „échec et mat“. А колкото до жените, повярявайте ми, няма по-явна добродетел от здрави шпаги около яки стени!

Той затвори очи и заспа. Гонзаг бързо напусна трапезарията. Беше около два часа следобед. Господин Пейрол бродеше из коридорите в очакване на господаря си.

– Какво става с нашите нехранимайковци? – попита Гонзаг веднага щом го зърна.

– Шестима вече пристигнаха – отвърна Пейрол.

– Къде са?

– В странноприемницата „Адамовата ябълка“, отгатък рова.

– Кои двама липсват?

14. Следобедна почивка (исп.). – Б. пр.

15. Жил Менаж (1613–1692) – френски учен и писател, – Б. пр.

– Метр Кокардас-младши от Тарб и помощникът му, брат Паспоал.
– Две изкусни шпаги! – каза принцът. – А какво става с другата работа?

– В момента Марта е при госпожица дьо Кайлюс.

– С детето ли?

– Да.

– Откъде е влязла?

– През прозореца на банята, дето е под моста и гледа към рова. Гонзаг се замисли за миг, после продължи да го разпитва:

– Говори ли с дон Бернар?

– Думичка не обелва – отвърна Пейрол.

– Колко му предложи?

– Петстотин пистола.

– Марта навярно знае къде е регистърът... Тя не трябва да напусне замъка.

– Ще се погрижа за това – рече Пейрол. Гонзаг вървеше с широки крачки.

– Искам лично да си поговоря с нея – промърмори той. – Сигурен ли си, че братовчед ми дьо Ньовер е получил писмото на Ороп?

– Нашият немец го занесе.

– И кога трябва да пристигне Ньовер?

– Тази вечер.

Те се спряха пред вратата на стаята на Гонзаг.

В замъка Кайлюс имаше три коридора, които се пресичаха под прав ъгъл: един в централното здание и два – в крилата. Стаите на принца се намираха в западното крило, което завършваше със стълба към банята. В централния коридор се разнесе шум. Беше Марта, която излизаше от покоите на госпожица дьо Кайлюс. Пейрол и Гонзаг бързо се шмугнаха в стаята на принца, но оставиха вратата открената. Миг след това, по коридора с лека и бърза стъпка се зададе Марта. Беше още светъл ден, но сега бе часът на сиестата, тъй ката испанската мода бе прехвърлила Пиренеите и Марта имаше пълно основание да смята, че ще избегне нежелателните срещи. В момента, когато минаваше пред вратата на Гонзаг, Пейрол се нахвърли отгоре ѝ и силно притисна кърпата си към уста ѝ, за да заглуши първия вик. После я грабна през кръста и, почти припаднала, я вмъкна в стаята на господаря си.

II. Кокардас и Паспоал

Единият яздеше стар впрегатен кон с дълга рошава грива и патрави космати крака, а другият бе яхнал магаре, с вид на кастелан, възседнал парадния си кон. Първият гордо се пъчеше въпреки непретенциозния си кон, чиято глава унило клюмаше между предните му крака. Беше облечен в пристегнат с ширити жакет от биволска кожа и нагръдник, скроен във формата на сърце, с панталони от пике до коленете и с онези гиздави фуниеобразни ботуши, които бяха на мода по времето на Луи XIII. Към това нека прибавим помпозната широкопола шапка и огромната рапира. Това беше метр Кокардас-младши, родом от Тулуза, бивш учител по фехтовка в Париж, установил се понастоящем в Тарб, където едва свързваше двата края.

Вторият изглеждаше скромен и свенлив. Костюмът му би подходдал по-скоро на някой одрипавял духовник: дългата му черна връхна дреха, скроена като късо расо, покриваше излъсканите му от прекомерна употреба черни панталони. На главата си носеше вълнено кепе, грижливо нахлупено върху ушите, а на краката, въпреки изнурителната жега бе нахлузил високи, подплатени с кожа ботуши. За разлика от метр Кокардас-младши, когото природата беше облагодетелствувала с щедро разчорлена гъста, черна и къдрава като на негър коса, спътникът му зализваше на слепоочията си само няколко избелели русоляви кичура. Същият контраст се наблюдаваше между двете страхотни четки, които служеха на учителя по фехтовка за мустаци и трите белезникави косъма, шръкнали върху дългия нос на неговия помощник. Да, защото този мирен пътник бе също учител по фехтовка и можем да ви уверим, че при нужда той умело въртеше страховитата шпага, която се блъскаше в хълбоците на магарето му. Казваше се Амабл Паспоал. Беше родом от градчето Вилдийо в Долна Нормандия, което оспорва фамозната слава на Конде сюр Ноаро като родина на заклети гуляйджийи. Приятелите му на драго сърце го зовяха брат Паспоал, било заради външността му на духовник, било защото преди да препаше шпагата е бил прислужник на бръснар и слуга в една алхимическа лаборатория. Беше грозен, откъдето и да го погледнеш, въпреки сантименталната искрица, която припламваше в сините му примигващи очи всеки път, когато нечия червена плюшена пола пресечеше пътеката. Кокардас-младши, напротив, можеше навсякъде да мине за един много хубав непрокопсаник.

Двамата едва-едва кретаха под южното слънце. Кончето на

Кокардас се препъваше във всяко камъче, а „аждраханиът“ на Паспоал капризничеше на всеки десет метра.

– Ама че работа, любезни – произнесе Кокардас с ужасен гасконски акцент, – вече втори час се любуваме на дяволския му замък в тази прокълнатата планина, а ми се струва, че той се движи толкова бързо, колкото и ние.

– Търпение, търпение! – пропя носово според нормандската гама Паспоал. – Ще стигнем достатъчно рано за онова, което имаме да вършим там.

– Бога ми, братко Паспоал – тежко въздъхна Кокардас, – при малко по-добро поведение и с нашите заложби щяхме сами да си подбираме работа...

– Имаш право, друже Кокардас – отвърна нормандецът, – но наши-те страсти ни погубиха...

– Комарът, карамба! Виното...

– И жените! – добави брат Паспоал и вдигна очи към небето.

В момента те се намираха наред Луронската долина и вървяха покрай брега на Кларабид. Срещу тях се извисяваше Nashaz, който като огромен пиедестал крепеше масивните постройки на замъка Кайлюс. От тази страна нямаше крепостна стена. Виждаше се и древният градеж, всъщност само основата му, но любителите на грандиозни пейзажи несъмнено биха се спрели точно на това място.

Замъкът Кайлюс величествено се издигаше над огромната стена, породена от някаква отдавна забравена конвулсия на земните недра. Под мъха и храсталациите, които покриваха основата и можеха да се забележат руините на езически градеж. Тук навярно е пипала безпощадната десница на римските воители. Но това бяха само руини; всичко останало, което стърчеше над земята се отнасяше към ломбардския стил от X и XI век. Двете главни кули, които ограждаха основното здание от югоизток и североизток, бяха четириъгълни и по-скоро ниски, отколкото високи. Разположените над бойниците прозорци бяха малки и без украса, а сводовете им се издигаха върху четвъртити колони без корнизи. Единственият разкош, който архитектът си беше позволили бе някакво подобие на мозайка. Симетрично разположените дялани камъни бяха отделени един от друг с издадени напред тухли.

Този преден план и строгият градеж се намираха в пълна хармония с голотата на Nachaz. Но зад правата линия на старото здание, строено сякаш от Карл Велики¹⁶, един истински хаос от островърхи покриви и кулички следваше възходящия профил на хълма и се разкриваше

амфитеатрално пред погледа. Донжонът¹⁷ на замъка, висока осмоъгълна кула, коронясана от византийска галерия с детелинообразно орнаментирани аркади, се извисяваше над стълпотворението от покриви подобно на великан сред джуджета.

В околността се говореше, че замъкът е много по-древен от самия род Кайлюс.

Вляво и вдясно от ломбардските кули в земята се врязваха два изкопа. Това бяха краищата на крепостния ров, зазиждани някога със стени, за да задържат водата, която го изпълвала.

Между буките, отгатак северната стена, се виждаха крайните къщи на селцето Тарид, сред които стърчеше върхът на камбанарията на параклиса, построен в готически стил в началото на XIII век, чийто два еднакви прозореца блестяха с пъстроцветните стъкла на гранитните си петолистници.

Замъкът Кайлюс беше чудото на пиренейските долини.

Но Кокардас-младши и брат Паспоал нямаха никакъв усет към изящните изкуства. Те продължиха нататък и единственият поглед, който хвърлиха към мрачната цитадела, беше само за да преценят колко път им остава. Те отиваха в замъка Кайлюс и макар че погледнато от птичи полет от него ги делеше едва половин левга, необходимостта да заобиколят Nachaz ги застрашаваше най-малко с още час път.

С пълна кесия Кокардас навярно беше весел компаньон, пък и върху простодушно-лукавото лице на брат Паспоал личаха всички признаци на обичайно добро настроение, но днес и двамата бяха тъжни и имаха основателни причини за това: празен стомах, празна кесия и перспективата за една по всяка вероятност опасна работа. Човек винаги може да се откаже от такава работа, но ако си има поминък. За нещастие на Кокардас и Паспоал страстите бяха погълнали всичко. Ето защо сега Кокардас се кълнеше:

– Бог ми е свидетел, че никога вече няма да се докосна нито до картите, нито до чашката!

– А аз завинаги се отричам от любовта! – добави впечатлителният Паспоал.

И двамата започнаха да градят прекрасни целомъдрени мечти върху бъдещите си спестявания.

– Ще си купя пълно снаряжение – въодушевено извика Кокардас, –

16. Карл I (742–814) – крал на Франция. – Б. пр.

17. Главна кула на замък. – Б. пр.

и ще постъпя като войник в ротата на нашето Парижанче!

– И аз – подкрепи го Паспоал, – като войник или слуга на военния хирург.

– Та нима от мен не би излязъл великолепен кралски стрелец?

– Полкът, в който ще постъпя на служба ще бъде поне сигурен, че ще му пускам кръв както си му е редът.

И двамата в един глас подеха:

– Ще видим Парижанчето! Така поне от време на време ще му спестяваме по някой и друг пердах.

– Той отново ще ме нарича своя стар Кокардас!

– И пак ще се присмива на брат Паспоал, както някога.

– Тю, да му се не види! – провикна се гасконецът и халоса с юмрук своята кранта, която вече береше душа. – Паднахме твърде ниско за воини като нас, любезни мой, но за всеки грях си има и прошка! Предусещам, че покрай Парижанчето ще си стъпя на краката.

Паспоал тъжно поклати глава.

– Кой знае дали ще иска да ни познае? – промълви той и хвърли обезсърчен поглед върху чудноватата си премяна.

– Ти пък, друже! – укори го Кокардас. – Та това момче е самата доброта!

– Какъв град – въздъхна Паспоал, – и каква стремителност!

– Това се казва истински войник! Каква мъжественост!

– Помниш ли неговия страничен удар при отстъпление?

– А ти спомняш ли си трите му прави удара при атаката на Делеспин?

– Какъв смелчага!

– Истински храбрец! А и винаги му вървеше на комар, кълна се в бога! Пък и умееше да пие!

– И да завърта главите на жените!

След всяка изречена дума те все повече се разгорещяваха. Най-сетне по взаимно съгласие се спряха, за да си стиснат ръце. Вълнението им беше дълбоко и искрено.

– Господ да ме убие! – рече Кокардас. – Но ако Парижанчето го пожелае ще му станем и слуги, нали тъй, любезни ми?

– И ще направим от него знатен велможа! – заключи Паспоал. – Така парите на Пейрол няма да ни носят нещастие.

Оказваше се, че този, който беше накарал метр Кокардас и брат Паспоал да предприемат това пътуване бе господин Пейрол, довереното лице на Филип дьо Гонзаг. И двамата добре познаваха Пейрол, а още

по-добре – господин дьо Гонзаг, неговият господар. Преди да започнат да обучават селските величия в Тарб на благородното и възвишено изкуство на италианската фехтовка, те бяха държали фехтовална зала на улица „Кроа де Пьоти Шан“ в Париж, на две крачки от Лувър. Без неразборията, която страстите внасяха в делата им може би дори щяха да забогатеят, тъй като при тях идваше целият кралски двор. Те бяха добри момчета и вероятно в момент на привързаност бяха извършили някоя ужасна младежка лудория. Все пак те тъй добре си служеха с шпагите! Но нека бъдем снизходителни и да не се питаме твърде настоятелно защо един прекрасен ден те пъкнаха ключа под вратата и напуснаха Париж толкова припряно, сякаш земята гореше под краката им. Вярно е, че по онова време парижките учители по фехтовка имаха вземане-даване с най-знатните благородници и често много по-добре познаваха обратната страна на медала, отколкото самите придворни. Те бяха същински живи вестници. Можете да си представите какви клюки е знаел Паспоал, който освен това е бил и бърснар!

Този път и двамата имаха твърдото намерение добре да се възползват от своята осведоменост. На тръгване от Тарб, Паспоал беше заявил:

– Тук става дума за милиони. Нювер е най-добрата шпага в света след Парижанчето, а щом става дума за Нювер, трябва да бъдат щедри!

На Кокардас не му оставаше нищо друго, освен горещо да одобри една тъй мъдра мисъл.

Те пристигнаха в Тарид около два часа следобед и първият срещнат селянин им посочи странноприемницата „Адамовата ябълка“. Но когато влязоха в схлупеното помещение на странноприемницата се оказа, че то е почти пълно. Една млада девойка, облечена в яркочервената пола и с пристегнатия с шнуrowe корсаж на фоакските селянки, чевръсто разнасяше кани, калаени канчета, огън за лулите в копито и всичко онова, от което се нуждаят шестима юначаги след едно тъй дълго пътуване под слънцето на пиренейските долини.

На стената висяха шест дълги папири заедно с екипировката. Тук нямаше нито една глава, на чието чело да не е ясно изписана думата дуелист. Всички до един имаха загорели от слънцето лица, безочливи погледи и нахални мустаци. Ако някой почтен буржоа случайно попаднеше на това място, би се почувствувал като в небрано лозе само при вида на тези свадливи профили.

На масата до вратата седяха трима испанци и това се разбираше по лицата им. На съседната маса седеше един италианец, чието лице от

челото до брадата бе пресечено от белег, а срещу него се мъдреше някакъв зловещ негодяй, чийто акцент издаваше немския му произход. Третата маса заемаше грубиянин с дълга занемарена грива, който гъргореше на бретонски диалект.

Тримата испанци се наричаха съответно Салдан, Пинто и Пепе, по прикор Матадора. И тримата бяха учители по фехтовка, единият от Мурсия, другият от Севиля, а третият от Памплона. Италианецът бе наеман убиец от Сполето и се казваше Джузепе Фаенца. Името на немецка бе Щаупиц, а на бретонца – Жоел дьо Жюган. Господин Пейрол си знаеше работата, защото точно той бе събрал тук всички тези побойници.

Метр Кокардас и брат Паспоал оставиха нещастните си животинки в обора и прекрачиха прага на кръчмата „Адамовата ябълка“, но веднага отскочиха назад при вида на тази почтена компания. Ниското помещение се осветяваше от един-единствен прозорец и тънеше в полумрак, който димът от лулите още повече сгъстяваше. Отначало нашите двама приятели видяха само вирнати мустаци, изпити профили и окачените на стената папири. Но веднага шест прегракнали гласа изреваха в хор:

– Метр Кокардас?

– Брат Паспоал!

И тези възгласи, разбира се, бяха придружени от най-подбрани ругатни от Папската област, от бреговете на Рейн, от Кемпер-Корентен, от Мурсия, Андалузия и Навара.

Кокардас сложи ръка над очите си.

– Нищо работа! – провикна се той. – Todos camaradas!

– Все стари приятели! – преведе Паспоал, чийто глас още потреперваше.

Паспоал си беше страхлив по рождение, единствено неволята го бе направила смел и макар все тъй да се стряскаше от щяло и нещяло, той се биеше като същински дявол.

Обмениха се от онези яки ръкостискания, които смазват кокалчетата на пръстите; размениха се безброй потупвания по рамото; копринените жакети се отъркаха един о друг; протритото сукно и износеното кадифе влязоха в допир.

В облеклото на тези юначаги човек би открил всичко, с изключение на чисто бельо.

В наши дни учителите по фехтовка, или – за да говорим на техния език – господа професорите по фехтовка са благоразумни занаятчии, примерни съпрузи и любещи бащи, които честно и почтено упражняват професията си.

През седемнайсети век един виртуоз на шпагата е бил или нещо като галеник на съдбата, фаворит на кралския двор и града, или окаян несретник, принуден да върши най-ужасни злодеяния, за да заплати лошо-качественото си вино в някоя долнопробна кръчма. Средно положение нямало.

Възможно е в живота на нашите приятели от кръчмата „Адамовата ябълка“ да е имало и по-щастливи дни, но днес слънцето и сполуката бяха залезли за тях. Очевидно ги брулеше една и съща вихрушка.

До пристигането на Кокардас и Паспоал трите отделни групи дори не бяха направили опит да се сблизат помежду си. Бретонецът не познаваше никого. Немецът дружеше само със сполетанеца, а тримата испанци гордо се бяха затворили в кръга на своята компания. Но Париж вече се бе превърнал в средище на изящните изкуства и хора като Кокардас-младши и Амабл Паспоал, които бяха държали достъпно за всички заведение на улица „Кроа де Пьоти Шан“, зад Пале Роаял, трябваше да познават всички майстори на шпагата в Европа. Така че те изиграха ролята на съединително звено между трите групи, тъй сполучливо създадени, за да се уважават и разбират помежду си. Ледът се стопи, масите се съединиха, канчетата се объркаха, представянето се извърши според правилата и всеки се запозна с качествата на останалите. На човек просто да му настръхне косата! Шестте окачени на стената папири бяха накълцали повече християнска плът, отколкото мечовете на всички палачи на Франция и Навара, взети заедно.

Ако кемпериецът беше хурон, щеше да носи на колана си най-малко две-три дюзини скалпове; в сънищата си сполетанецът навярно биваше спохождан от двайсетина, че и повече призрака; немецът беше убил двамина гауграфа, трима маркграфа, петима райнграфа, а сега търсеше един бургграф. Това обаче не представляваше нищо в сравнение с тримата испанци, които спокойно можеха да се удавят в кръвта на неизброимите си жертви. Пепе Касапина (ел Матадор) говореше само за това, как щял да намуши троица наведнъж. Надали бихме могли да кажем нещо по-ласкаво за нашия гасконец и за нормандеца освен това, че и двамата се радваха на всеобщо уважение в този разбойнически консилиум.

Когато първата почерпка свърши и глъчката от хвалбите поутихна, Кокардас рече:

– А сега, гълъбчета, нека си поговорим за нашите работи. Повикаха прислужничката на странноприемницата, която цялата трепереше сред тези канибали и ѝ заповядаха да донесе още вино. Тя беше пълно и леко

кривогледо момиче, но Паспоал вече бе насочил срещу нея артилерията на сладострастните си погледи. Той понечи да я последва, за да си поговорел с нея под предлог, че иска по-студено вино, но Кокардас го пипна за яката.

– Нали обеща да обуздаеш страстите си, любезни ми – важно му напомни той.

Брат Паспоал седна на мястото си с тежка въздишка. Веднага щом виното беше донесено, те отпратиха повлеканата със заповед посече да не се връща.

– Гълъбчета мои – поде Кокардас-младши, – нито аз, нито брат Паспоал очаквахме да срещнем една толкова приятна компания точно тук, тъй далеч от градовете и населените места, където обикновено упражняват талантите си.

– И таз добра! – прекъсна го наемникът от Сполето. – Кокардас, саго mio¹⁸ да не би случайно да знаеш някой град, където днес се намира работа?

И всички поклатиха глава с вид на хора, убедени, че добродетелите им в никакъв случай не са достатъчно добре възнаградени. След туй Салдан се поинтересува:

– А знаеш ли защо сме тук?

Гасконецът тъкмо отвори уста, за да му отговори, когато кракът на брат Паспоал го настъпи по ботуша. Макар и всепризнат вожд на дружинката им, Кокардас-младши беше свикнал да следва съветите на помощника си, предпазлив и мъдър нормандец.

– Знам само, че са ни повикали... – започна, той.

– Аз ви повиках – прекъсна го Щаупиц.

– И че общо взето брат Паспоал и аз сме напълно достатъчни, за да свършим работа – заключи гасконецът.

– По дяволите! – извика Касапина. – Обикновено щом съм тук, не викат други.

Всеки обогати темата според възможностите на красноречието си и степента на самохвалството си, след което Кокардас обобщи:

– Да не би да си имаме работа с цяла армия?

– Ще си имаме работа с един-единствен човек – отвърна Щаупиц, който беше приближен на господин Пейрол, довереника на принц Филип дьо Гонзаг.

Силен взрив от смях посрещна думите му. Кокардас и Паспоал се

18. Драги мой (ит.). – Б. пр.

смееха най-гръмогласно от всички, но кракът на нормандеца не мърдаше от ботуша на гасконеца, което означаваше: „Остави това на мен.“ Паспоал наивно поллюбопитствува:

– И как се казва този великан, който ще се бие сам срещу осмина?

– От които всеки един, бог ми е свидетел, струва колкото половин дузина юначаги! – добави Кокардас.

– Това е херцог Филип дьо Ньовер – отговори Щаупиц.

– Но за него се говори, че вече е пътник! – извика Салдан.

– Че агонизира! – добави Пинто.

– Че е немощен, грохнал, охтичав! – добавиха другите.

Само Кокардас и Паспоал не пророниха нито дума. Паспоал бавно поклати глава и отмести чашата си. Гасконецът го последва. Внезапната им сериозност веднага привлече всеобщото внимание.

– Какво има? Какво ви става? – посипаха се отвсякъде въпроси и всички забелязаха как Кокардас и помощникът му мълчаливо се спогледаха.

– И таз хубава! Какво, по дяволите, означава това? – изумен се провикна Салдан.

– Човек би казал, че имате намерение да се оттеглите от играта – обади се Фаенца.

– И няма да е далеч от истината, гълъбчета мои – сериозно отвърна Кокардас.

Същинска буря от въпроси заглуши гласа му.

– Виждали сме Филип дьо Ньовер в Париж – тихо каза брат Паспоал. – Идваше в нашата зала. Такъв умирающ ще ви създаде доста главоболия!

– На нас?! – извикаха всички в един глас и пренебрежително повдигнаха рамене.

Кокардас обгърна с поглед присъстващите и рече:

– Виждам, че никога не сте чували за секретния удар на Ньовер.

Веднага всички се превърнаха в слух и зрение.

– Ударът на стария метр Делапалм – намеси се Паспоал, – с който той натръшка седмина опитни фехтовачи от Рул до портата „Сент-Оноре“.

– Секретните удари са дивотия! – провикна се Касапина.

– Пъргав крак, точно око, добър гард и секретните удари ме интересуват толкова, колкото и ланшния сняг! – обади се бретонецът.

– Гръм да ме удари, приятелчета! – гордо заяви Кокардас-младши.

– Мисля, че имам и пъргав крак, и точно око, и добър гард...

– Аз също – додаде Паспоал.

– По-пъргав крак, по-добър гард и по-точно око от когото и да било измежду вас...

– И ако настоявате – промълви Паспоал с обичайната си кротост, – ние сме готови да ви го докажем и на практика.

– И въпреки това за мен ударът на Нювер не е дивотия – продължи Кокардас. – Бях победен и то в собствената ми академия... Представете си само!

– Същото постигна и мен.

– Бях засегнат точно в челото, между очите и то три пъти последователно...

– И мен три пъти – между очите, точно в челото!

Този път шестимата наемници внимателно слушаха. Вече никой не се смееше.

– Но в такъв случай това не е секретен удар, а магия – обади се Салдан и се прекръсти.

Бретонецът пхна ръка в джоба си, където навярно имаше зърно от броеница.

– Добре са направили, че са викнали всички ни, гълъбчета – още по-тържествено заяви Кокардас. – Говорехте за армия и лично аз бих предпочел да си имам работа с армия. Повярвайте ми, на света има един-единствен човек, който е способен с шпага в ръка да излезе на глава с Филип дьо Нювер.

– И кой е той? – в един глас попитаха шестимата.

– Парижанчето – отвърна Кокардас.

– Ах! – възкликна Паспоал, внезапно обзет от ентузиазъм. – Това е самият дявол!

– Парижанчето ли? – недоумяваха останалите. – А има ли си име вашето Парижанче?

– Всички вие го познавате, господа. Името му е кавалер дьо Лагардер.

Изглежда това име наистина беше познато на побойниците, тъй като внезапно настъпи дълбоко мълчание.

– Никога не съм го виждал – призна подир малко Салдан.

– Толкоз по-добре за теб, любезни – отвърна му гасконецът. – Той не обича хората от твоята порода.

– Него ли наричат Хубавия Лагардер? – поинтересува се Пинто.

– Той ли е онзи, дето уби тримата фламандци под стените на Санлис? – почти шепнешком попита Фаенца.

- Той ли е онзи – поиска да разбере Жоел дьо Жюган, – който...
 Но Кокардас надменно го прекъсна с думите:
 – Няма втори Лагардер!

III. Тримата Филиповци

Единственият прозорец на схлупеното помещение на кръчмата „Адамовата ябълка“ гледаше към нещо като насип, засаден с букак, който се спускаше до самия крепостен ров на Кайлюс. Един коларски път прекосяваше гората и стигаше до дъсчения мост, прехвърлен над широкия и дълбок ров, който заобикаляше замъка от три страни и се отваряше към пропастта над Nachaz. Откакто бяха съборили стените, предназначени да задържат водата, ровът беше пресъхнал от само себе си и сега дъното му даваше годишно две богати реколти овес, отредени за господарските конюшни.

Току-що бяха ожънали втората реколта и от мястото, където се намираха нашите осмина побойници, се виждаха жътварите под моста, които връзваха овеса на снопи.

Като се изключи липсата на вода, ровът беше останал непокътнат. Вътрешната му стена се издигаше почти отвесно до насипа. Бяха прокопали един-единствен проход, през който каруците с овес излизаха на същия онзи коларски път, дето минаваше под прозореца на кръчмата.

От приземния етаж до дъното на рова крепостната стена беше осеяна с многобройни бойници, но имаше един-единствен отвор, през който би могъл да се промъкне човек. Това беше ниско разположен прозорец, намиращ се точно под дъсчения мост, заместил много отдавна някогашния подвижен мост. Прозорецът беше преграден с решетка и затворен с масивни кепенци. Той осигуряваше въздух и светлина за банята на Кайлюс, голяма подземна зала, която все още пазеше следи от минало великолепие. Известно е, че в средновековието, и то предимно на юг, баните са се славели с наистина разточителен разкош.

Часовникът на главната кула отби три часа. В крайна сметка страховитият самохвалко, когото наричаха Хубавия Лагардер не се беше появил, а всъщност и не беше онзи, когото чакаха, тъй че след като първоначалното им смущение премина, нашите учители по фехтовка отново подхванаха хвалбите си.

– Ще ти кажа нещо, друже Кокардас – извика Салдан. – Бих дал десет пистола, само за да зърна този твой кавалер дьо Лагардер.

– С шпага в ръка ли? – поинтересува се гасконецът и след като отпи голяма глътка и примлясна с език, сериозно добави – Добре, любезни ми, но те съветвам в този ден да се изповядаш и да повериш душата си на бога!

Салдан накриви шапка. Истинско чудо беше, че все още не са си разменили по някой и друг пестник! Пердахът, вероятно щеше да започне всеки миг, когато Щауниц, който гледаше през прозореца, извика:

– Спокойно, деца! Ето го и господин Пейрол, довереникът на принц дьо Гонзаг.

И наистина, откъм насипа на кон се задаваше господин Пейрол.

– Доста приказки изприказвахме и въпреки това нищо не казахме – бързо изрече Паспоал. – Знайте, приятели, че Нювер и неговият секретен удар струват злато. Искате ли да забогатеете изведнъж?

Мисля, че не е нужно да уточняваме отговора на спътниците му.

– Ако наистина искате това – продължи той, – оставете метр Кокардас и аз да действваме и само ни подкрепяйте, каквото и да кажем на Пейрол.

– Съгласни сме! – провикнаха се всички в един глас.

– Така поне онези – заключи брат Паспоал като сядаше на мястото си, – чиято кожа тази вечер няма да бъде надупчена от шпагата на Нювер, ще могат да заръчат опело за покойниците.

В този миг влезе Пейрол.

Паспоал го приветствува пръв като раболепно свали вълненото си кепе. Останалите го поздравиха по същия начин. Пейрол носеше в ръка голяма кесия пари. Той шумно я тръсна върху масата и рече:

– Дръжте, юнаци, ето ви кърмата! – След туй ги преброи с поглед и продължи: – Отлично, виждам, че всички сте налице! Искам да ви кажа няколко думи за работата, която трябва да свършите.

– Слушаме ви, драги господин Пейрол – заяви Кокардас и се облакът на масата. – Има си хас!

– Слушаме ви – повториха останалите. Пейрол зае позата на оратор.

– Тази вечер към осем часа – започна той, – по пътя, който минава точно под прозореца, ще дойде един мъж на кон. След като мине през прохода в крепостния ров, той ще завърже коня си за гредите на моста. Сега погледнете натам, виждате ли прозореца под моста, затворен с дъбови кепенци?

– Разбира се, драги ми господин Пейрол – отвърна Кокардас. – Гръм да ме поразии! Та ние не сме слепи.

– Мъжът ще се приближи до прозореца...

– И точно в този момент ние ще го заговорим, нали тъй?

– И то много учтиво – прекъсна го със зловеща усмивка Пейрол. – Така заслужено ще спечелите парите си.

– За бога! – провикна се Кокардас. – Ама че шегаджия бил този господин Пейрол!

– Не ще и дума, но все пак се надявам, че няма да ни напуснете веднага?

– Много бързам, приятели мои – отвърна Пейрол, готвейки се да се оттегли.

– Как тъй?! – удиви се гасконецът. – Без да ни кажете името на оновова, когото трябва да... заговорим?

– То не ви интересува.

Кокардас намигна и сред групата на дуелистите веднага се разнесе недоволно мърморене. Особено много се стараше Паспоал, който се престори на ужасно засегнат. Кокардас продължи:

– Без дори да ни кажете името на достопочтеният благородник, за когото работим?

Пейрол се спря и го изгледа. Върху дългнестото му лице се изписа безпокойство.

– Че какво ви засяга това? – попита той, като се опитваше да си придаде високомерен вид.

– Много ни засяга, драги ми господин Пейрол.

– Но щом като ви се плаща добре?...

– Може би смятаме, че не сме достатъчно добре платени, любезни ми господин Пейрол.

– Какво искаш да кажеш, приятелю? Кокардас стана и всички други го последваха.

– За бога, пиленце – рече той с внезапно променен тон, – я да си поговорим откровено! Всички тук сме учители по фехтовка и следователно благородници. Най-вече аз като гасконец, и то с провансалска жилка! Нашите папири – и той удари по шпагата си, с която изобщо не се беше разделял, – та нашите папири искат да знаят какво вършат!

– Точно така! – подчерта брат Паспоал и любезно предложи едно трикрако столче на довереника на Филип дьо Гонзаг.

Побойниците утвърдително закимаха с глава. За миг Пейрол сякаш се поколеба.

– Добре, юнаци – заяви той, – щом имате толкова голямо желание да узнаете това, бихте могли много лесно и сами да се досетите. На кого

принадлежи този замък?

– На маркиз дьо Кайлюс, по дяволите! Един благородник, при когото жените не остаряват. Замъкът е на Кайлюс Резето. И какво от това?

– Дявол го взел! Как, какво от това? – изуми се простодушно Пейрол. – Вие работите за маркиз дьо Кайлюс.

– Хей, вие, вярвате ли в това? – покровителствено се обърна Кокардас към останалите.

– Не – отвърна брат Паспоал.

– Не – веднага послушно повтори дружината. Испитите бузи на Пейрол леко се изчервиха.

– Какво искате да кажете, негодници? – извика той.

– Я по-кратко! – прекъсна го гасконецът. – Моите благородни приятели негодуват, така че внимавайте! Нека си поговорим спокойно, като възпитани хора. Ако съм ви разбрал правилно става дума за следното: маркиз дьо Кайлюс е разбрал, че от време на време един хубав и строен благородник се промъква нощем в замъка му през този прозорец. Така ли е?

– Да – съгласи се Пейрол.

– Той знае, че дъщеря му, Орор дьо Кайлюс обича този благородник.

– Това е самата истина – потвърди отново довереникът.

– Но според вас, господин Пейрол! Така вие обяснявате срещата ни в странноприемницата „Адамовата ябълка“. За някои такова обяснение би било приемливо, но аз имам причини да го намирам за незадоволително. Вие не казахте истината, господин Пейрол.

– По дяволите! – извика Пейрол. – Това е вече твърде нахално! Протестът му беше заглушен от гласовете на дуелистите, които настояваха:

– Говори, Кокардас! Продължавай! Гасконецът не се остави да го молят.

– Преди всичко – каза той, – приятелите ми, а и аз самият знаем, че този нощен посетител, отреден за нашите шпаги, е най-малко принц...

– Ха, принц! – изсмя се Пейрол и повдигна рамене.

– Принц Филип дьо Лорен, херцог дьо Ньовер – продължи Кокардас.

– Просто вие знаете повече от мен и толкоз! – възкликна Пейрол.

– Бог ми е свидетел, че не е така! Но това не е всичко. Има още нещо, което моите благородни приятели навярно не знаят. Орор дьо Кайлюс не е любовница на господин дьо Ньовер...

– Ах!... – извика довереникът.

– Тя е негова съпруга! – решително довърши гасконецът. Пейрол преbledня и измънка:

– Откъде знаеш това?

– Знам го и толкоз, ето кое има значение. А откъде го знам не е ваша работа. След малко ще разберете, че знам не само това. Преди четири години в параклиса на Кайлюс е била осветена тайна венчавка и, ако съм добре информиран, рие и вашият благороден господар... – Той млъкна за миг, свали с подигравателен вид шапката си и довърши: – Вие сте бил свидетел, господин Пейрол.

Пейрол дори не се опита да отрече, а само попита:

– Какво целите да постигнете с тези брътвежи?

– Искам да открия името на знатния благородник, комуто ще служим тази нощ – отвърна гасконецът.

– Ньовер се ожени за девойката против волята на баща и – каза Пейрол, – и сега господин дьо Кайлюс си отмъщава. Какво по-просто от това?

– Нищо по-просто, разбира се, но в случай, че Резето знаеше това. Вие обаче сте били дискретни. Маркиз дьо Кайлюс не знае нищо... Бог ми е свидетел, че старият хитрец в никакъв случай не би отпратил с лека ръка най-богатата партия във Франция! Всичко отдавна щеше да се оправи, ако господин дьо Ньовер просто му беше казал: „Крал Луи иска да ме ожени за племенницата си, госпожица дьо Савоа, но аз не искам и тайно се ожених за дъщеря ви.“ Славата на Кайлюс Резето обаче стреснала горкия принц. Той се страхувал за жена си, която обожава...

– Е, и до какъв извод стигнахте? – прекъсна го Пейрол.

– Изводът е, че не работим за господин дьо Кайлюс.

– Това е ясно! – отсече Паспоал.

– Като бял ден! – прогърмяха другите.

– И за кого мислите, че работите?

– За кого ли? Ха-ха! Пресвета Дево! За кого ли? Знаете ли историята за тримата Филиповци? Не? Накратко ще ви я разкажа. Става дума за трима благородници от знатни родове. Единият е Филип дьо Манту, принц дьо Гонзаг, вашият господар, господин Пейрол. Едно разорено и пропаднало височество, което би се продало доста евтино и на самия дявол; другият е Филип дьо Ньовер, когото чакаме, а третият е Филип Френски, херцог дьо Шартр. И тримата хубавци, и тримата млади и славни. Опитайте се да си представите най-крепката, най-безкористната, най-неправдоподобната дружба и ще добиете само най-бледа представа

за взаимната нежност, с която се отнасят един към друг тримата Филиповци. Така поне се говори в Париж. Но нека оставим настрана, и при това съвсем основателно, кралският племенник и да се занимаем само с НьOVER и Гонзаг, с Питий и Дамон¹⁹.

– Ах, дявол го взел! – провикна се Пейрол. – Да не вземете да обвините Дамон, че иска да убие Питий?

– И таз добра! – отвърна гасконецът. – Истинският Дамон от времето на сиракузкия тиранин Дионисий²⁰ си е живял чудесно, пък и истинският Питий е нямал доходи, възлизащи на шестстотин хиляди екю²¹ годишно.

– Които нашият Питий обаче притежава – намеси се Паспоал, – и на които нашият Дамон е вероятен наследник.

– Сега нали разбирате, любезни ми господин Пейрол – продължи Кокардас, – че това значително променя гледната точка. Ще добавя също, че истинският Питий е нямал тъй очарователна метреса като Орор дьо Кайлюс, а истинският Дамон не е бил влюбен в красавицата, или по-скоро в нейната зестра.

– Точно така! – подчерта отново Паспоал. Кокардас напълни чашата си.

– Господа – каза той, – за здравето на Дамон... искам да кажа: на Гонзаг, който утре ще наследи доход от шестстотин хиляди екю, госпожица дьо Кайлюс и нейната зестра, ако Питий... искам да кажа: НьOVER, тази нощ се прости с живота си!

– За здравето на принц Дамон дьо Гонзаг! – провикнаха се наемниците убийци начело с Паспоал.

– Е, какво ще кажете за това, господин Пейрол? – попита тържествуваш Кокардас.

– Небивалици! – изръмжа довереникът. – Лъжи!

– Силно казано. Тогава нека моите смели другари отсъдят. Взимам ги за свидетели.

– Ти каза истината, гасконецо, самата истина! – потвърдиха насядалите около масата.

– Принц Филип дьо Гонзаг – заяви Пейрол, като се опитваше да си придаде надменен вид, – стои твърде високо над подобни оскърбления, за да се нуждае от сериозно оправдание.

– По-добре седнете, господин Пейрол – прекъсна го Кокардас и тъй

19. Дамон и Питий – древни философи; фиг. верни другари, – Б. пр.

20. Дионисий, или Дионисий Стари (430–367) – тиранин на Сиракуза. – Б. пр.

21. Стара френска сребърна монета. – Б. пр.

като довереникът се противеше, той насила го настани на едно трикрако столче. След туй попита:

– Дали тогава да не стигнем и до най-тежките оскърбления, Паспоал?

– Кокардас! – веднага се отзова нормандецът.

– Щом господин Пейрол не се предава, твой ред е да държиш проповеди, любезни ми!

Нормандецът се изчерви до ушите и сведе очи.

– Само че аз не умея да говоря пред публика – измънка той.

– Я започвай! – заповяда метр Кокардас и засука мустаци. – Нищо работа! Господата ще извинят твоята младост и неопитност.

– Изцяло разчитам на тяхната снизходителност – срамежливо промълви Паспоал и с глас на девойче на изпит по вероучение, почтеният учител по фехтовка поде: – Господин Пейрол има пълно основание да смята господаря си за безукорен благородник. Ще ви разкажа някои подробности, които узнах съвсем случайно. Аз не виждам в това никаква зла умисъл, макар че недоброжелателите биха могли да си помислят точно обратното. Докато тримата Филиповци водеха в Париж безгрижен живот, толкова безгрижен, че крал Луи заплаши племенника си, че ще го заточи в именията му – говоря ви за времето отпреди две-три години – аз бях на служба при един италиански доктор, възпитаник на учения Ексили, на име Пиер Гарба.

– Пиетро Гарба и Гаета! – прекъсна го Фаенца. – Знам го, ужасен негодяй!

Брат Паспоал кротко се усмихна.

– Той беше порядъчен човек – продължи той, – с кротък нрав, много набожен и начетен като куп дебели книги. Занимаваше се с приготвянето на благотворни напитки, които наричаше елексир на дълголетие.

Вагабонтите дружно избухнаха в смях.

– Гръм да ме поразят! – рече Кокардас. – Ти говориш като бог! Карай нататък!

Господин Пейрол избърса челото си, което се бе покрило с пот.

– Принц Филип дьо Гонзаг – продължи Паспоал, – често навестяваше почтения Пиер Гарба.

– По-тихо! – неволно се изгърва довереникът.

– По-високо! – изреваха юначагите.

Цялата тази история чудесно ги забавляваше още повече, че в нейния край те предугаждаха значително увеличение на надницата си.

– Говори, Паспоал! Продължавай! – подканиха го те и стесниха

кръга около него.

Кокардас погали помощника си по главата и с бащински тон добави:

– Бога ми, виж го ти какъв успех има тоя палавник!

– Неприятно ми е, че ще повтора нещо, което изглежда не се нрави на господин Пейрол – продължи брат Паспоал, – но истината е, че принц дьо Гонзаг доста често посещаваше Гарба. Без съмнение, за да се учи на ум и разум. Точно по това време младият херцог дьо Нювер започна да линее.

– Клевета! – извика Пейрол. – Долна клевета!

– Нима обвинявам някого, господине? – простодушно попита Паспоал.

Довереникът прехапа устни до кръв, а Кокардас го подкачи:

– Горкият господин Пейрол май си глътна езика. Пейрол рязко се изправи.

– Надявам се, че най-сетне ще ми позволите да се оттегля! – сопна се той с едва сдържан гняв.

– Разбира се – отвърна гасконецът, който се смееше от сърце. – Дори ще ви придружим до замъка. Предполагам, че Резето вече е приключил със сиестата си, така че ще отидем да си поговорим направо с него.

Пейрол отново се свлече на стола. Лицето му придоби зеленикав оттенък. Неумолимият Кокардас му подаде една чаша.

– Пийнете, за да се посъземете – посъветва го той. – Не изглежда те никак добре. Пийнете си, де. Не искате? Тогава мирувайте и дайте думата на този малък нормандски разбойник, който говори по-добре от адвокат пред законодателно събрание.

Брат Паспоал признателно кимна на своя началник и продължи:

– Навсякъде започнаха да говорят: „Клетият херцог дьо Нювер, отива си тъй млад!“ Тревожеше се и кралският двор, и целият град. Та Лорен са толкова знатен род! Самият крал поиска да научи подробности. Шартърският херцог Филип беше неутешим...

– Още по-безутешен бе Филип, принц дьо Гонзаг! – прекъсна го Пейрол, като успя да придаде на гласа си прочувствен тон.

– Бог да ми е на помощ, ако дори съм си помислил да ви противорека! – възкликна Паспоал, чиято неизменна благост би трябвало да служи за пример на всички събеседници. – Мисля, че принц Филип дьо Гонзаг бе наистина много опечален. Доказателство за това беше, че всяка вечер, преоблечен като лакей, той идваше при метр Гарба и с обезсърчен вид повтаряше: „Много дълго продължава, докторе, много дълго!“

В схлупеното помещение на кръчмата „Адамовата ябълка“ нямаше човек, който да не е убивал но въпреки това всички потръпнаха и почувствуваха как кръвта им се смръзва във вените. Кокардас стовари върху масата огромния си пестник. Пейрол наведе глава и притихна.

– Една вечер – продължи шепнешком, сякаш против волята си брат Паспоал, – Филип дьо Гонзаг дойде доста по-рано. Гарба измери пулса му – беше ускорен. „Спечелили сте много пари на комар“ – рече му Гарба, който добре го познаваше. Гонзаг се разсмя и отговори: „Загубих две хиляди пистола“, но веднага след това добави: „Днес във фехтовалната зала Нювер опита едно нападение, но вече не му стигат сили, за да държи шпагата.“ – „Значи краят приближава – промърмори доктор Гарба. – Може би утре...“ Но – побърза да добави Паспоал с почти радостен глас – дните се следват, без да си приличат. – На следния ден Филип, херцог дьо Шартр натовари Нювер в каретата си и – давай, кочияшо, към Турен! Негово височество отведе Нювер в имението си. И тъй като метр Гарба го нямаше там, Нювер скоро се почувствува по-добре. А оттам, търсейки слънце, топлина и живот, той прекоси Средиземно море и отиде в Неапол. Филип дьо Гонзаг отново навести моя почтен господар и му нареди да понаобиколи тези места. Тъкмо приготвях багажите, когато една нощ, за нещастие, аламбикът му се пукна и клетият доктор Пиер Гарба умря веднага след като вдъхна изпаренията на своя еликсир на дълголетието!

– Ах, достопочтеният му италианец! – възкликнаха всички.

– Ами да! – простодушно се съгласи Паспоал. – Мен ако питате, аз много съжалявах за него. Но чуйте края на историята. Нювер прекара извън Франция осемнайсет месеца, а когато се завърна целият кралски двор беше изумен: Нювер се бе подмладил с десет години! Нювер бе силен, бодър, неуморим! С една дума днес, както на всички ви е известно, той е първата шпага в света след Хубавия Лагардер.

Брат Паспоал прие смирен вид и млъкна, а Кокардас довърши:

– И това е дотолкова вярно, че господин дьо Гонзаг е сметнал за необходимо да наеме осмина професионални фехтовачи, за да се справи с него... Гръм да ме поразят!

Господин Пейрол пръв наруши настъпилото мълчание.

– И какво целите с тези врели-некипели? – попита той. – Да ви увелича възнаграждението ли?

– И то значително – потвърди гасконецът. – Не е почтено да се определя една и съща цена за баща, който отмъщава за честта на дъщеря си и за Дамон, който иска преждевременно да наследи Питий.

– Колко искате?

– Сумата да се утрои.

– Тъй да бъде – без колебание отсече Пейрол.

– Второ, след като свършим работа всички да бъдем приети в свитата на Гонзаг.

– Добре! – съгласи се отново довереникът.

– И трето...

– Искате твърде много... – започна Пейрол, но Кокардас го прекъсна:

– О, небеса! – извика той и се обърна към Паспоал. – Той смята, че искаме твърде много!

– Нека бъдем справедливи! – рече по-мекушавият му помощник.

– Твърде вероятно е кралският племенник да поиска да отмъсти за приятеля си и тогава...

– Тогава преминаваме границата – намеси се Пейрол, – Гонзаг откупува италианските си имения и сме на сигурно място.

Кокардас се посъветва с поглед най-напред с Паспоал, а след туй и с останалите си съучастници.

– Спазарихме се – рече той.

Пейрол веднага му подаде ръка, но гасконецът не я пое. Той удари по шпагата си и заяви:

– Ето го нотариусът, който носи отговорност за вас, любезни ми господин Пейрол. Гръм да ме порази! Поне вие никога няма да се опитате да ни измамите!

Най-сетне свободен, Пейрол стигна до вратата. На прага той се спря и каза:

– Изпуснете ли го обаче, все едно че нищо не е било.

– Това се разбира от само себе си. Спете спокойно, драги ми господин Пейрол!

Силен взрив от смях изпроводи довереника, после всички в един глас весело извикаха:

– Да прием! Дайте да прием!

IV. Парижанчето

Беше едва четири подир обед. Нашите побойници разполагаха с предостатъчно време. Всички бяха в чудесно настроение с изключение на Паспоал, който тежко въздишаше, след което твърде дълго се беше

заплесвал по кривогледата повлекана. В схлупеното помещение на странноприемницата „Адамовата ябълка“ се пиеше, разнасяха се викове и песни. Обедната жега бе понамаляла, жътварите на дъното на крепостния ров се бяха размърдали и сега бързо връзваха на снопи богатата овесена реколта.

Внезапно от покрайнините на Анския лес се дочу конски тропот и веднага след това от рова се разнесоха виковете на жътварите. Те с писъци се разбягаха, спасявайки се от ударите, които група въоръжени конници щедро им раздаваха с плоското на шпагите си. Очевидно конниците бяха тръгнали за фураж, а и надали другаде биха намерили по-богата жътва.

Нашите осмина храбреци се струпаха на прозореца на странноприемницата, за да виждат по-добре.

– Тия проклетници са наистина прекалено дръзки! – отбеляза Кокардас-младши.

– Щом са дошли под самите прозорци на маркиза! – додаде Паспоал.

– Колко ли са? Трима, шест, осем...

– Точно колкото сме и ние!

През това време мародерите спокойно попълваха запасите си от фураж, смееха се и гръмогласно сипеха подигравки. Те отлично знаеха, че старите кулеврини на Кайлюс много отдавна са онемели.

И тук се виждаха връхни дрехи от волска кожа, войнствени широкополи шапки и дълги папири; повечето бяха млади хубави мъжаги, между които се мяркаха и два-три чифта посивели мустаци. Онова, което притежаваха в повече от нашите дуелисти, бяха пистолетите в кобурите на седлата им. В никакъв случай не можеше да се каже, че облеклото им е еднородно. В този малък ескадрон човек разпознаваше изпокъсаните униформи на различни родове редовна войска. Имаше двама бранкаски улани, един артилерист от Фландрия, някакъв пройдоха, дошъл оттатък планините и един стар арбалетчик, който навярно помнеше *La Fronde*²². Останалото бе изгубило блясъка си, подобно на изтърган медал. Цялата тази сбирщина спокойно би могла да бъде взета за истинска разбойническа банда. Всъщност тези авантюристи, които се кичеха със званието кралски доброволци не струваха повече от обикновени разбойници.

Когато свършиха работата си и натовариха конете, те поеа по

22. Междуособици при Регентството, в периода на непълнолетието на Луи XIV. – Б. пр.

коларския път. Водачът им, единият от бранкаските улани, който носеше сержантски нашивки, се озърна и извика:

– Насам, господа, ето точно това, което ни трябва. – И той посочи с пръст кръчмата „Адамовата ябълка“.

– Браво! – развикаха се мародерите.

– Господа – промърмори Кокардас-младши, – съветвам ви да откачите шпагите си от стената.

Само след миг коланите отново бяха затегнати, а дуелистите се отдръпнаха от прозореца и насядаха около масите. Тези приготовления намириiswa на пердах от цяла левга. Брат Паспоал безметежно се усмихваше под трите косъма на мустаците си.

– Та казахме значи – започна Кокардас, опитвайки се да изглежда хладнокръвен, – че най-добрата защита срещу един фехтовач-левак, а това винаги крие много опасности...

– Ха! – провикна се водачът на мародерите, чието брадато лице надникна през вратата. – Деца, странноприемницата е пълна!

– Значи трябва да я изпразим – отвърнаха онези, дето го следваха.

Наистина, какво по-просто и логично. Кариг, така се казваше водачът, нямаше никакви възражения. Всички скочиха от натоварените със сено коне и авторитетно ги привързаха към халките по стената на кръчмата.

До този миг нашите дуелисти дори не бяха помръднали. Пръв влезе Кариг.

– Хайде, веднага се омитайте! – отсеке той. – Тук има място само за кралските доброволци.

Никой не му отговори. Само Кокардас се обърна към другарите си и промърмори:

– Спокойно, деца! Да не се ядосваме и да поразиграем както трябва господа кралските доброволци.

Хората на Кариг вече се трупаха на вратата.

– Помолете ги да излязат през прозорците – обади се артилеристът от Фландрия, като в същото време взе пълната чаша на Кокардас и я надигна към устата си.

– Нима не виждате, дръвници такива – продължи все пак Кариг, – че се нуждаем от вашите канчета, маси и столове?

– За бога! – възкликна Кокардас-младши. – Разбира се, че всичко ще ви дадем, гълъбчета! – И той стовари каната върху главата на артилериста. В същия миг брат Паспоал запрати тежкия си стол в гърдите на Кариг.

Шестнайсетте шпаги се оголиха едновременно. Всички бяха люде военни, здравеняци, смелчаги и побойници по призвание. Всички едновременно и с удоволствие се хвърлиха в бой. Тенорът на Кокардас заглуши врявата с любимата си ругатня:

– Дявол го взел! Дайте им да се разберат! – настояваше той.

В отговор Кариг и хората му се нахвърлиха срещу тях с викове:

– Напред! Лагардер! Лагардер!

Това беше наистина неочаквано. Кокардас и Паспоал, които се намираха в първите редици отстъпиха и катурнаха масивната маса между двете армии.

– Гръм да ме поразии дано! – ревна гасконецът. – Долу шпагите!

Трима-четирима кралски доброволци вече здравата си бяха изпатили. Атаката им беше безуспешна и те едва сега започнаха да осъзнават с кого си имат работа.

– Какво казахте? – с пресекващ от вълнение глас попита Паспоал. – Какво казахте?

Учителите по фехтовка недоволно мърмореха:

– Тъкмо щяхме да ги схрускаме като топъл хляб!

– Млък! – властно ги сръза Кокардас и се обърна към слисаните доброволци: – Отговорете честно, защо извикахте „Лагардер“?

– Това е нашият командир.

– Кавалерът Анри дьо Лагардер?

– Да.

– Нашето Парижанче! Нашето бижу! – изгука брат Паспоал с просълзени очи.

– Чакайте, да няма някаква грешка! – рече Кокардас. – Когато напуснахме Париж Лагардер беше в конната гвардия.

– Тъй беше, но скоро му омръзна – отвърна Кариг. – Той запази униформата си и сега командува тук, в долината, една рота кралски доброволци.

– В такъв случай край на свадите! – заяви гасконецът. – Приберете шпагите! Дявол го взел, приятелите на Парижанчето са и наши приятели и ние заедно ще пием за здравето на първата шпага в света.

– Чудесно! – съгласи се Кариг, който най-сетне разбираше, че бандата му като по чудо беше отървала кожата.

Господа кралските доброволци набързо прибраха шпагите си.

– Няма ли поне да ни поднесат извинения? – попита Пепе Касапина, честолюбив като кастилец.

– Стари друже – отвърна Кокардас, – ако много настояваш, ще

имаш удоволствието да се биеш с мен, но отсега нататък тези господа са под мое покровителство. На масата! Вино! От радост просто не съм на себе си! Ха тъй! – И той протегна чантата си към Кариг. – Имам честта да ви представя моя помощник Паспоал, който, без да искам да ви обидя, щеше да ви накара да видите звезди посред бял ден. И той като мен е верен приятел на Лагардер.

– И се гордее с това! – вметна Паспоал.

– А колкото до тези господа – продължи гасконецът, – ще извините лошото им настроение, но, без да искам, разбира се, да ви обидя, те тъкмо ви бяха сгасчили натясно, когато аз им отнех залька от устата... А сега да прием!

Речено-сторено. Последните, ловко подхвърлени от Кокардас думи удовлетвориха учителите по фехтовка, а господа доброволците изглежда нямаха никакво намерение да ги оспорват. И без това едва бяха успели да отърват кожата.

Повлеканата, която Паспоал почти беше забравил слезе в избата за студено вино, а те изнесоха столовете и масите на поляната, тъй като схлупеното помещение на кръчмата „Адамовата ябълка“ се оказа твърде тясно, за да приюти цялата тази юнашка компания. Скоро всички удобно се настаниха около масите.

– Да си поговорим за Лагардер! – извика Кокардас. – Все пак аз му дадох първия урок по фехтовка. Нямаше и шестнайсет години, но да знаете само какви надежди даваше за в бъдеще!

– Днес е едва на осемнайсет – каза Кариг, – но бог ми е свидетел, че той напълно ги оправда.

Волно-неволю учителите по фехтовка се заинтересуваха от този чувствен герой, с когото им тъпчеха главите още от сутринта. И колкото повече слушаха, толкова по-малко желание изпитваха да се намерят лице срещу лице с него другаде, освен на масата.

– Така е, нали? – разпали се Кокардас. – Значи не съм се излъгал! О, небеса! Все тъй хубав и смел като лъв!

– И все тъй щастлив с нежния пол! – промълви Паспоал и се изчерви чак до върха на дългите си уши.

– Все така ли е безразсъден? – продължаваше да разпитва гасконецът. – И толкова opak?

– Какъв побойник, но и колко милосърден към слабите!

– Лудетина! Душегубец на съпрузи!

Нашите дуелисти се редуваха подобно на двамината вергилиеви пастири от Аркадия.

- Славен комарджия!
- Който пръска златото с пълни шепи!
- С всички пороци, мътните го взели!
- Но и с всички добродетели!
- Луда глава!
- Но какво сърце!... Какво златно сърце!

Последната дума остана у Паспоал. Кокардас възторжено го разцелува.

– За здравето на Парижанчето! За здравето на Лагардер! – провикнаха се заедно двамата.

Кариг и хората му станаха на крака и с въодушевление вдигнаха чаши.

– По дяволите! – изруга бретонецът Жоел дьо Жюган след като остави чашата си. – Обяснете ни поне що за птица е този ваш Лагардер?

– Продънхте ни ушите с него – добави Салдан. – Кой е той? Откъде е? С какво се занимава?

– Драги мой – отвърна Кокардас, – той е също толкова благороден, колкото и кралят, той е от улица „Кроа де Пьоти Шан“ и се занимава с шуротии. Това достатъчно ли ви е? Ако ли пък искате да научите нещо повече, налейте вино!

Паспоал напълни чашата му и след като за миг се замисли, гасконецът продължи:

– Това не е някоя чудесна приказка, по-скоро е невъзможно да се разкаже. Трябва да го видите, за да повярвате. Колкото до произхода му, вече казах, че е по-благороден от самия крал и няма да отстъпя нито на йота от думите си, макар че общо взето никой не знае кои са родителите му. Срегнах го за първи път, когато беше на дванайсет години. Това се случи в Двора на фонтаните, пред Пале Роаял, точно в момента, когато го бяхтеха половин дузина хаймани, и то всички по-големи от него. Защо ли? Защото тези млади негодници поискали да оберат дребничката старица, която продаваше банички под аркадата на двореца Монтеско. Попитах за името му. „Малкият Лагардер.“ „Кои са родителите му?“ „Той няма родители.“ „Кой се грижи за него?“ „Никой.“ „Къде живее?“ „В разрушения пиньон на стария дворец Лагардер на ъгъла на улица «Сент-Оноре».“ Полюбопитствувах знае ли някакъв занаят. Дори два: гмуркал се от Пон Ньоф и показвал акробатически номера в Двора на фонтаните. Дявол го взел! Два наистина чудесни занаята! Вие, чужденците – отклоних се за миг от темата Кокардас, – дори нямате представа какво означава да си гмуркач от Пон Ньоф. Париж е град на зяпльовците. От Пон

Ньоф те хвърлят в реката сребърни монети и се намират смели деца, които с риск за живота си се хвърлят подир монетите. Това ужасно забавлява зяпльовците. Бога ми, надали има по-голямо удоволствие от това да строшиш една сопа в гърбината на някой от тези проклетни буржоа! А и не струва скъпо!

Виж, акробати човек може да срещне навсякъде. Този малък разбойник Лагардер правеше с тялото си каквото му скимне: ставаше ту голям, ту малък до неузнаваемост, краката му се превръщаха в ръце, а ръцете – в крака. Бога ми, сякаш още го виждам да имитира стария клисар на „Сен Жермен л'Оксероа“, който имаше гърбица и отпред, и отзад!

Няма да си кривя душата, това русококо мъжле с розови бузи ми се понарави. Та отървах го аз от лапите на враговете му и попитах: „Вагабонтино, искаш ли да дойдеш с мен?“, а той ми отвърна: „Не, защото се грижа за мама Бернар.“ Мама Бернар беше окаяна просякиня, която живеше в една дупка на порутения пиньон. Всяка вечер малкият Лагардер ѝ носеше припечеленото от своите гмуркания и презкамбичвания. Тогава му описвах най-подробно прелестите на една фехтовална зала. Красивите му очи пламнаха, но той с тежка въздишка ми отвърна: „Ще дойда при вас, когато мама Бернар оздравее.“ И си отиде. Бога ми, не се и сетих повече за него.

Три години по-късно двамата с Паспоал видяхме на прага на нашата зала някакъв едър, срамежлив и ужасно смутен херувим. „Аз съм малкият Лагардер – рече той. – Мама Бернар умря.“ В залата имаше няколко благородници, които решиха да се позабавляват с него. Херувимът се изчерви, сведе очи, кипна и ги натръшка на пода. Истински парижанин! Строен, гъвкав и грациозен като жена, но як като стомана.

След шест месеца той се скара с един от моите помощници, който ехидно му напомнил за неговите таланти на гмуркач и акробат. За бога, да бяхте видели само как изглеждаше помощникът ми след това!

Една година по-късно, той си играеше с мен така, както аз бих си играл с някой от господата кралските доброволци... без, разбира се, да искам да ги обидя с това.

Тогава стана войник. Скоро след това уби капитана си и дезертира. После се записа доброволец в „Блудните синове на Сен Люк“ за похода в Германия, но взе че отгъмкна любовницата на Сен Люк и пак дезертира. Господин дьо Вилар²³ му заповяда да се промъкне във Фрайбург им

23. Клод Луи Хектор, херцог дьо Вилар (1653–1734) – маршал на Франция, прославил се във войната за испанското наследство (1701–1714). – Б. пр.

Брайзгау, а той се измъкна оттам без заповед и съвсем сам довлече четирима вражески войници, навързани един за друг като овни. Вилар го произведе корнет, но той уби полковника си и беше разжалван. О, небеса, какво дете!

Но господин дьо Вилар го обичаше. Пък и можеше ли човек да не го обича? Господин дьо Вилар му заповяда да съобщи на краля новината за поражението на Баденския херцог²⁴. Анжуйският херцог²⁵ го видя и го пожела за свой паж. Направиха го паж, но за беля, придворните дами на престолонаследника започнаха от сутрин до вечер да се бият помежду си от любов по него. Уволниха го.

Най-сетне щастието му се усмихна: стана гвардейски улан. Бога ми, не знам дали е напуснал кралския двор заради жена или заради мъж, но ако това е жена – толкоз по-добре за нея, ако ли пък е мъж – бог да го прости!

Кокардас млъкна и пресуши наведнъж голяма чаша вино. Напълно я беше заслужил. Паспоал му стисна ръка, за да изрази възхищението си.

Слънцето залязваше зад горските върхари. Кариг и хората му вече се стягаха за път и тъкмо се канеха да изпият по една последна чаша за добрата среща, когато Салдан забеляза едно дете, което се промъкваше към крепостния ров и очевидно се стараше да не го забележат. Беше тринайсет-четиринайсетгодишен хлапак с объркан и уплашен вид. Носеше ливрея на паж, но без хералдически цветове и на кръста си беше препасал куриерски колан.

Салдан посочи детето на спътниците си.

– По дяволите! – извика Кариг. – Веднъж вече изгървахме този дивеч. Преди малко подплаши конете ни. Губернаторът на Венаск често използва такива шпиони, но този път ще го пипнем.

– Тъй да бъде – съгласи се гасконецът. – Не съм убеден обаче, че младият непрокопсаник е на служба при венанския губернатор. Но тъй като всяка крушка си има и опашка и без, разбира се, да искам да ви обидя, господин доброволец, този дивеч ще бъде за нас.

Всеки път, щом произнесеше тази дръзка фраза, гасконецът все повече се издигаше в очите на приятелите си, учителите по фехтовка.

До дъното на крепостния ров се стигаше от две страни: по коларския път и по стръмна стълба, издълбана в насипа на предмостовото

24. Максимилиан II Емануел (1662–1726) – Електор на Бавария, сражавал се на страната на Луи XIV във войната за испанското наследство. – Б пр.

25. Филип V (1683–1746), крал на Испания (1700–1746). – Б пр.

укрепление. Нашата дружина се раздели на две групи, които се спуснаха долу едновременно и от двете страни. Когато се видя обкръжено, горкото хлапе дори не се опита да побегне, само очите му се насълзиха. То бързо пхна ръка под ревера на жакета си и извика:

– Не ме убивайте, милостиви господа! Нямам нищо! Нищичко!

Детето очевидно вземаше нашите познати за най-обикновени пладнешки разбойници, на каквито всъщност и приличаха.

– Не лъжи! – крясна му Кариг. – Тази сутрин ли прехвърли планината?

– Аз ли? – попита пажът. – Каква планина?

– Дявол да го вземе! – намеси се Салдан. – Ами че той идва направо от Аржелес, нали, малкия?

– От Аржелес! – повтори детето и в същото време погледът му се стрелна към прозореца под моста.

– Не се страхувай! – успокои го Кокардас. – Нямаме намерение да те дерем, млади човече. На кого носиш това любовно писмо?

– Любовно писмо ли? – отново попита пажът.

– Че ти си бил нормандец, пиленцето ми – възкликна Паспоал.

– Аз ли? Нормандец? – упорито повтори хлапето.

– Я по-добре да го претърсим – предложи Кариг.

– О, не! Не! – извика малкият паж и падна на колене. – Не ме претърсвайте, великодушни господа!

Все едно да наливаш масло в огъня. Разочарован, Паспоал заяви:

– Не ще да е нашенец, не знае да лъже.

– Как се казваш? – попита го Кокардас.

– Беришон – без колебание отвърна детето.

– При кого служиш?

Пажът не отговори. Дуелистите и кралските доброволци, които го заобикаляха започнаха да губят търпение. Салдан го пипна за яката, докато останалите повториха въпрос:

– Хайде, отговори! При кого служиш?

– И не си въобразявай, млади негоднико, че ще си губим времето с теб! – разгневи се гасконецът. – Претърсете го, гълъбчета, и да приключваме.

Тогава всички станаха свидетели на нещо невероятно: тъй уплашеният само до преди паж с рязко движение се изтръгна от ръцете на Салдан и с решителен вид измъкна от пазвата си малка кама, която обаче никак не приличаше на играчка. После с един скок се шмугна между Фаенца и Щаупиц и хукна към източния край на рова. Но брат Паспоал

неведнъж беше печелил надбягванията на панаирите във Вилдийо. Надали младият Хипомен, който спечелил надбягванията за ръката на Ата-ланта²⁶ си е плюл на петите по-бързо от него. Само с няколко скока той настигна Беришон. Хлапето смело се отбраняваше. То успя да одраска Салдан с малката си кама, ухапа Кариг и силно ритна Щауниц по крака. Но борбата беше твърде неравна. Поваленият Беришон вече усещаше върху гърдите си огромните ръчища на дуелистите, когато мъчителите му бяха поразени сякаш от мълния.

Същинска мълния!

Кариг се изтърколи на три-четири метра и навири крака, Салдан се завъртя около себе си и се блъсна в крепостната стена, а Кокардас, самият Кокардас-младши се преметна и здравата се плъосна на земята. Просто невероятно! Цялата тази бъркотия, само за миг и при това кажи-речи с един удар беше предизвикал един-единствен човек.

– Мъртъв ли е вече? – поинтересуваха се няколко души.

Около новодошлия и детето се образува широк кръг, но нито една шпага не излезе от ножницата си. Всички сведоха очи.

– Ах, поразникът му с поразник! – промърмори Кокардас, който се изправяше, потърквайки хълбоците си. И макар че едва се побираше в кожата си от яд, под мустациите му неволно заигра усмивка.

– Парижанчето! – прошепна Паспоал, треперещ от вълнение и ужас.

Без да обръщат внимание на водача си, който лежеше все още зашеметен на земята, хората на Кариг почтително докоснаха шапките си и казаха:

– Капитан Лагардер!

V. Ударът на Нювер

Това беше Лагардер, Хубавия Лагардер, Лагардер побойникът и сърцеедът. Срещу него имаше шестнайсет изкусни фехтовачи, които не смееха дори да измъкнат шпагите си от ножниците, шестнайсет наемни убийци стояха срещу един осемнайсетгодишен момък, който се усмихваше, скръстил ръце на гърдите си.

Но този момък беше Лагардер!

Кокардас имаше право, Паспоал също, но и двамата бяха далеч от

26. Героиня от античната митология, която обещала да се ожени за този, който успее да я надбяга. – Б. пр.

истината. Колкото и да бяха превъзнасяли своя идол, те пак не бяха казали всичко. Той бе самата младост, примамлива и обаятелна; младостта, за която победителите жалят; младостта, която не може да се откупи нито с натрупаното богатство, нито с гения, възвисил се над коленичилото безличие; младостта в своя божествено-величав разцвет, златокъдра, усмихната, с победоносно блеснали очи!

Често казват: „Човек е млад веднъж в живота си. Какъв смисъл има тогава да се превъзнася до възбог нещо, от което никой не е лишен?“

Срещали ли сте млади хора и ако сте срещали, то колцина? Познавам и двайсетгодишни деца, и осемнайсетгодишни старци. Самият аз търся млади хора. Имам предвид онези, които знаят и същевременно могат, които опровергават самата същина на поговорките и подобно на благословените портокалови дръвчета в южните страни дават и цвят, и плод; онези, които имат всичко в изобилие: чест, сърцатост, жизненост, лудост, и които си отиват блестящи и горещи като лъч, пръскайки с пълни шепи от неизчерпаемата съкровищница на живота си. Често, уви, те разполагат с един-единствен ден, тъй като допирът с тълпата е като водата, която гаси пламъка. Много често цялото това великолепно богатство се пропилява напразно и челото, което бог е белязал с героичния знак се увенчава с венеца на оргията.

Много често.

Но такъв е законът. Подобно на лихваря от ъгъла, човечеството вписва в голямата си книга своите печалби и загуби.

Анри дьо Лагардер малко надвишаваше средния ръст. Не приличаше на Херкулес, но крайниците му притежаваха онази характерна за парижаните жилавина, която се различава както от грубата мускулатура на северняците, така и от обезсмъртената от просташките водевили дръгливост на младоците по нашите площади. Вълнистата му, сресана назад руса коса откриваше чело, от което лъхаше интелигентност и благородство. Веждите и засуканите над устните му тънки мустачки бяха черни. Едва ли има нещо по-очарователно от такъв контраст, особено когато засмени кафяви очи озаряват наситената мургавина на такива лица.

Правилният, леко издължен овал на лицето, гордата линия над веждите, резкият рисунък на носа и устните придаваха благородство на обичайно закачливото му изражение. Усмивката на бонвиван обаче не засенчваше гордостта на дуелиста. Но онова, което перото е безсилно да опише бе обаянието, изяществото и юношеската жизненост, лъхаци от цялото съчетание; това беше живостта на финото му лице, което в най-съкровените мигове приличаше на нежно и мечтателно девиче лице, а в

битките всяваше ужас, подобно на лика на Медуза. Такъв го бяха виждали единствено онези, които беше любил или убивал.

Лагардер носеше елегантната униформа на кралски гвардеец, малко окъсана и поовехтяла наистина, но облагородена от разкошния кадифен плащ, наметнат небрежно върху раменете му. Червеният копринен шал със златисти ресни свидетелствуваше за мястото, което заемаше сред авантюристите. Лицето му едва-едва се бе позачервило от извършената току-що нелека работа.

– Не ви ли е срам да измъчвате едно дете! – презрително каза той.

– Но, капитане... – опита се да отговори Кариг, изправяйки се на крака.

– Млък! Кои са тези фукльовци?

Кокардас и Паспоал стояха пред него с шапки в ръце.

– Ха! – възкликна той развеселен. – Моите двама покровители! Какво, по дяволите, правите толкова далеч от улица „Кроа де Пьоти Шан“?

После им протегна ръка с вид на принц, който подава крайчеца на пръстите си за целувка. Метр Кокардас и брат Паспоал с благоговение докоснаха ръката му. Трябва да споменем, че тази ръка често се беше разтваряла пред тях пълна със златни монети. Покровителите нямаха никакво основание да се оплакват от протезето си.

– А другите? – попита Анри и се обърна към Щаупиц. – Теб май съм те виждал някъде?

– В Кьолн – сконфузено избъбри немецът.

– Точно така, дори ме засегна с шпагата един път.

– Срещу дванайсет! – засрамен промърмори немецът.

– Аха! – продължи Лагардер като съзря Салдан и Пинто. – Моите мадридски юначаги... Добри фехтовачи.

– Ах, ваше превъзходителство – отвърнаха в хор двамата испанци, – това беше просто облог! Иначе никога не се бием двама срещу един.

– Как? Двама срещу един?! – възмути се провансало-гасконецът.

– А твърдяха, че не ви познават – добави Паспоал.

– А този тук – Кокардас посочи Пепе Касапина, – имаше желание да се намери лице срещу лице с вас.

Пепе положи всички усилия, за да издържи погледа на Лагардер.

– Този ли? – само повтори Лагардер.

Пепе изръмжа и сведе глава.

– С тези двама храбреци се срещнах в Испания – каза Лагардер и посочи Пинто и Салдан, – но тогава се казвах само Анри... Господа –

смени темата той и нанесе с пръст въображаем удар с шпага, – оказа се, че почти всички вече сме се срещали, тъй като виждам тук и ей този почтен здравеняк, на когото веднъж пукнах главата с традиционното в родината му оръжие.

Жоел дьо Жюган потърка слепоочието си.

– Белегът още си стои – промърмори той. – Мога да кажа само, че въртите тоягата като бог.

– Оказва се, че на нито един от вас не му е провървяло с мен, приятели – продължи Лагардер, – но виждам, че този път сте се захванали с нещо по-лесно. Приблужи се, детето ми.

Беришон се подчини.

Кокардас и Кариг в един глас започнаха да обясняват защо са искали да претърсят пажа, но Лагардер им заповяда да млъкнат.

– Какво те носи насам? – попита той детето.

– Вие сте добър и няма да ви лъжа – отвърна Беришон. – Нося едно писмо.

– На кого?

Беришон се поколеба и отново погледна към ниския прозорец.

– На вас – най-сетне отговори той.

– Дай го.

Детето измъкна от пазвата си един плик и му го подаде, после бързо се надигна на пръсти и прошепна в ухото му:

– Трябва да предам още едно писмо.

– На кого?

– На една дама.

Лагардер му хвърли кесията си и каза:

– Върви, малкия. Никой няма да те спре.

Детето хукна и скоро се скри зад завоя на рова. Веднага щом пажът изчезна от погледа им, Лагардер отвори писмото.

– Дръпнете се! – заповяда той на доброволците и учителите по фехтовка, които стояха твърде наблизко. – Предпочитам сам да чета кореспонденцията си.

Всички тутакси се отдръпнаха.

– Браво! – извика Лагардер щом прочете първите редове. – Ето това се казва добра новина! Точно затова съм, тук. – Бога ми, този НьOVER е истински благородник!

– НьOVER! – удивено повториха всички.

– Това пък какво означава? – попитаха Кокардас и Паспоал.

Лагардер се запъти към масата.

– Да пийнем по-напред – каза той. – Ах, толкова съм доволен! Ще ви разкажа една история. Метр Кокардас, седни тук, а ти, братко Паспоал, ето тук. Вие там, разполагайте се, където намерите за добре.

Поласкани от оказаната им чест, гасконецът и норманецът се настаниха от двете страни на своето божество. Анри дьо Лагардер отпи глътка вино и подхвана:

– Преди това искам да ви съобщя, че напускам Франция и заминавам в изгнание...

– Вие?! В изгнание?! – прекъсна го Кокардас.

– Някога ще го видим и на бесилото! – въздъхна Паспоал.

– И защо отивате в изгнание?

За щастие последният въпрос заглуши иначе нежното, но твърде непочтително възклицание на Амабл Паспоал. Лагардер не понасяше подобни фамилиарности.

– Познавате ли онзи разбойник Белисен? – попита той.

– Барон дьо Белисен ли?

– Белисен дуелистът?

– Белисен покойникът! – поправи ги младият гвардеец.

– Нима е мъртъв? – полюбопитствуваха всички.

– Аз го убих. Както знаете, кралят ме направи благородник, за да вляза в свитата му. Обещах да се държа прилично и цели шест месеца бях кротък като агънце. Почти ме бяха забравили, когато една вечер Белисен реши да си поиграе на котка и мишка с едно нещастно кадетче, което нямаше дори косми на брадата си.

– Все старата песен – обади се Паспоал, – същински странствуващ рицар.

– Млъкни, любезни! – заповяда Кокардас.

– Приближих се до Белисен – продължи Лагардер, – и тъй като в деня, когато Негово величество благоволи да ме произведе кавалер му бях обещал да не употребявам повече обидни думи, аз се задоволих само да издърпам ушите на барона, тъй както правят с непослушните деца в училище. Това обаче никак не му се понрави.

– Убедени сме! – възкликнаха всички в хор.

– Той обаче ми го каза прекалено високо – продължи Лагардер, – и зад Арсенала му дадох онова, което отдавна заслужаваше: един прав удар от защита и... толкоз!

– Ах, момчето ми – провикна се Паспоал, забравяйки, че времената се бяха променили, – как добре владееш този дяволски удар!

Лагардер се разсмя, после силно удари по масата с калаеното канче.

Паспоал реши, че е загубен.

– Ето ви я справедливостта! – извика гвардеецът, който вече го беше забравил. – Вместо да ме наградят за това, че съм убил един върколак, те ме прокуждат в изгнание!

Почитаемата аудитория единодушно се съгласи, че това е наистина прекалено. Кокардас изруга, че, дявол го взел, изкуствата не се покровителствуват достатъчно. Лагардер продължи:

– В крайна сметка, аз се подчинявам на кралската заповед. Заминавам. Светът е голям и, кълна се, все някъде ще се намери място и за мен. Но преди да премина границата искам да задоволя една моя прищявка... по-скоро две: един дуел и една любовна авантюра. Точно така искам да се сбогувам с прекрасната Франция!

Останалите стесниха кръга около него, изгарящи от любопитство.

– Продължавайте, господин кавалер – подкани го Кокардас.

– Я ми кажете, юнаци мои – вместо отговор попита Лагардер, – чували ли сте нещо за секретния удар на господин дьо Ньовер?

– По дяволите! – разнесе се възглас около масата.

– Преди малко си говорехме за него – отвърна Паспоал.

– И какво по-точно, моля?

– Мненията са различни. Някои са убедени, че това е дивотия. Други твърдяха, че старият метр Делапалм е продал на херцога удар, или серия от удари, с които той е абсолютно сигурен, че ще прободне когото и да било в средата на челото, точно между очите.

Лагардер се бе замислил. След туй отново попита:

– Тук до един сте учители по фехтовка и специалисти, какво мислите за секретните удари изобщо?

Всички бяха единодушни, че секретните удари са плитски уловки и спокойно могат да се избегнат с помощта на познатите вече защити.

– Така мислех и аз – рече Лагардер, – но преди да имам честта да себия с господин дьо Ньовер.

– А сега? – посипаха се въпроси от всички страни. Всеки от присъстващите беше силно заинтригуван и имаше защо: може би само след няколко часа прословутият удар на Ньовер щеше да просне мъртви на място двама-трима от тях.

– Сега всичко е далеч по-различно – продължи Лагардер. – Знайте обаче, че дълго време този удар беше най-омразното нещо за мен. Повярвайте ми, просто съм не ме хващаше. Съгласете се, че този Ньовер кара също твърде много да се говори за него. Отскоро, откакто се завърна от Италия, непрестанно чувам около мен да се дърдори: „Ньовер,

Нъвер, та Нъвер! Нъвер е най-хубавият! Нъвер е най-храбрият!“

– Но след едно друго лице, което всички добре познаваме – прекъсна го брат Паспоал и този път получи пълното одобрение на Кокардас-младши.

– Нъвер това, Нъвер онова – разгореци се Лагардер. – Конете на Нъвер, оръжията на Нъвер, именията на Нъвер! Благите му думи, сполуките му на комар, списъкът на любовниците му... а на всичко отгоре и този негов секретен удар! В пъкъла да гори дано! Една вечер, когато икономката ми поднесе котлети „а ла Нъвер“, аз хвърлих чинията през прозореца и офейках без да вечерям. На вратата се сблъсках с моя обушар, който ми носеше ботуши по последна мода, ботуши „а ла Нъвер“. Дръпнах му един пердах и това ми струваше десет пистола, които запратих в лицето му, а проклетникът му с проклетник най-нахално ми заяви: „Господин дьо Нъвер ме удари само веднъж, но ми даде сто пистола...“

– Това е вече прекалено – сериозно отсече Кокардас.

Паспоал тъй съпричастно изживяваше неприятностите на своя скъп Парижанин, че целият беше плувнал в пот.

– Разбирате ли – продължи Лагардер, – имах чувството, че полудявам. Трябваше да сложа край на това. Тогава скочих на коня и причаках господин дьо Нъвер на изхода на Лувър. Когато мина покрай мен, извиках го по име.

– Какво има? – попита ме той.

– Господин херцог – отвърнах му, – изцяло се доверявам на вашата отзивчивост. Моля ви да ми покажете вашия секретен удар на лунна светлина.

Той ме изгледа. Мисля, че ме взе да беглец от лудницата.

– Кой сте вие? – попита ме все пак.

– Кавалер Анри дьо Лагардер – отговорих аз. – По кралска милост гвардейски улан, бивш корнет на Ферте, бивш знаменосец на Конти, бивш капитан от Наварския полк и всеки път разжалван за безразсъдство...

– Ах! – прекъсна ме той, скачайки от коня си. – Значи вие сте Хубавия Лагардер? Доста често ми говорят за вас и това ме дразни.

Тръгнахме заедно към църквата „Сен Жермен л'Оксероа“.

– Ако смятате, че не съм от достатъчно благородно потекло, за да се мерите с мен... – започнах аз.

Той беше просто очарователен. Ах, наистина очарователен! Вместо отговор, той забучи рапирата си между веждите ми и при това така

внезапно и недвусмислено, че навярно още щях да съм там, ако навреме не бях отскочил почти три тоаза²⁷ назад.

– Ето моя удар – каза ми той.

Бога ми, благодарих му от все сърце. Това наистина беше най-малкото, което можех да сторя.

– Още един малък урок – помолих го аз, – ако това, разбира се, не ви затруднява.

– На вашите услуги.

По дяволите! Този път ме засегна в челото. Аз, Лагардер, бях засегнат от шпага!

Учителите по фехтовка тревожно се спогледаха. Славата на удара на Нювер приемаше наистина застрашителни размери.

– Нищичко ли не успяхте да разберете? – срамежливо подпита Кокардас.

– Видях навреме лъжливия удар, мътните го взели – извика Лагардер, – но не успях да парирам! Този човек е бърз като светкавица!

– И как завърши всичко?

– Та имало ли е случай патрулите да оставят хората на мира? Нощният патрул и този път довтаса. Господин херцогът и аз се разделихме като добри приятели с обещание за реванш.

– Гръм да ме убие дано! – извика Кокардас. – Но с този удар той винаги ще ви държи в ръцете си.

– Хайде де! – изсмя се Лагардер.

– Нима разкрихте тайната му?

– Има си хас! Най-подробно изучих удара на спокойствие в кабинета си.

– Е, и?

– Същинска залъгалка.

Дуелистите си отдъгнаха. Кокардас се изправи.

– Господин кавалер – рече той, – ако все още пазите някакъв спомен от недостойните уроци, които с такова удоволствие ви давах, сега няма да отхвърлите молбата ми. Така де.

Лагардер инстинктивно бръкна в джоба си, но Паспоал го възпря и с достойнство възрази:

– Метр Кокардас не ви моли за това.

– Кажете тогава – каза Лагардер. – Разбира се, че помня уроците ти. Какво искаш?

27. Стара френска мярка за дължина, около 2 метра. – Б. пр.

– Искам да ми покажете удара на Нювер – отвърна Кокардас. Лагардер веднага стана.

– И имаш пълно право, мой стари Кокардас – рече той. – Все пак с това си вадиш хляба.

Двамата застанаха „ан гард“²⁸. Дуелистите веднага образуваха кръг около тях и целите се превърнаха в зрение.

– Дявол да те вземе, колко си се отпуснал! – възкликна Лагардер, кръстосвайки шпага с учителя по фехтовка. – Хайде, съедини в трета, сега прав удар със задържане! Парирай! Прав удар, възстанови докрай... сега първа защита и ответ! Сега мини върху шпагата и – право в очите! – И той потвърди думите си на дело.

– Небеса! – изрева Кокардас, отскачайки встрани. – Това е то да видиш звезди по пладне! А защитата? – попита той и отново зае гард. – А защитата?

– Просто като две и две – четири! – отвърна Лагардер. – Готов ли си? Съедини в трета! Възстанови в полустъпка... сега два пъти първа! Парирай! Задръж с ръба на клинока, това е всичко! – И той пхна шпагата си в ножницата.

Брат Паспоал се разсипа в горещи благодарности.

– Вие там, разбрахте ли? – обърна се Кокардас към другите и избърса потта от челото си. – Пустото му Парижанче! Ама че дете!

Учителите по фехтовка закимаха с глава в знак на съгласие. Кокардас седна на мястото си и каза:

– Това може да ни послужи.

– И то много скоро – отвърна Лагардер и си наля вино. Всички погледи се обърнаха към него. Той пресуши чашата си на малки глътки, после бавно разгъна писмото, което пажът му беше връчил.

– Нали ви казах – подхвана той, – че господин дьо Нювер ми беше обещал реванш?

– Да, но...

– Трябваше на всяка цена да си разчистя сметките с него преди да замина в изгнание, и тъй като разбрах, че господин дьо Нювер е в замък си в Беарн, взех че му писах. Това писмо е неговият отговор.

Сред дуелистите се разнесе удивено шушукане.

– Той е все тъй очарователен! – продължи Лагардер. – Ах, наистина очарователен! Мисля, че след като се навоювам до насита с този съвършен благородник, бих го обикнал като роден брат. Той приема всички

28. Термин във фехтовката, заемане на позиция „за бой“. – Б. пр.

мои предложения: часът, мястото на срещата...

– В колко часа? – обезпокоен го прекъсна Кокардас.

– След залез слънце.

– Тази вечер ли?

– Да.

– И къде?

– В крепостния ров на замъка Кайлюс.

Настъпи тишина. Паспоал бе сложил пръст на устните си. Дуелистите се стараеха да запазят спокойствие.

– Защо е избрал точно това място? – отново попита Кокардас.

– Виж, това вече е друга история! – през смях отвърна Лагардер. – Става дума за втората ми прищявка! Откакто ми се падна честта да командувам тези храбри доброволци, за да се поразтуша преди заминаването ми, неведнъж ми е минавало през ум, че старият маркиз дьо Кайлюс е най-изпеченият тъмничар в света! Човек трябва наистина да притежава някакъв талант, за да си заслужи такова прелестно име като Кайлюс Резето! Миналия месец присъствувах на празниците в Тарб и зърнах дъщеря му Ороп. Бога ми, та тя е божествено красива! Наумил съм си след като си побъбря с господин дьо Ньовер, да отида поне малко да утеша тази прелестна затворничка.

– А имате ли ключ от затвора, капитане? – попита Кариг и посочи замъка.

– Превземал съм с пристъп немалко крепости! – отвърна Парижанчето. – Не знам дали ще вляза през вратата, през прозореца, или през комина, но ще вляза.

Слънцето вече отдавна се беше скрило зад високите върхари на Анския лес. Настъпваше нощ. В долните прозорци на замъка замъждукаха две-три светлинки. Някаква тъмна фигура бързо се шмугна в сянката на крепостния ров. Беше малкият паж Беришон, който несъмнено бе изпълнил поръчението си. Той хукна колкото му крака държат по пътеката към гората, отправяйки отдалеч гореща благодарност към своя спасител Лагардер.

– И таз добра! – възкликна Лагардер. – Защо не се смеете вече, проклетници? Не намирате ли, че приключението е доста забавно.

– Бих искал да знам – сериозно попита Кокардас, – дали в писмото си до Ньовер сте споменали за госпожица дьо Кайлюс?

– По дяволите! Обясних му надълго и нашироко за какво става дума. Все пак ми беше необходим някакъв претекст, за да му определям среща толкова далече.

Побойниците се спогледаха.

– Това пък сега какво е? Какво ви става? – рязко попита Парижанчето.

– Просто размишляваме – отговори Паспоал. – И сме щастливи, че сме тук, за да ви услужим.

– Гръм да ме порази, но това е самата истина! – добави Кокардас. – И нашата помощ ще ви бъде от голяма полза.

Лагардер избухна в смях, толкова забавна му се стори само мисълта за това.

– Няма да се смеете повече, господин кавалер, когато научите една новина... – надутو произнесе гасконецът.

– Я да я чуем.

– Ньовер няма да дойде сам на срещата.

– И таз добра! Че защо?

– Защото след онова, което сте му написал вече и дума не може да става само за една закачка между двама ви: тази вечер един от вас трябва да умре. Ньовер е съпругът на госпожица дьо Кайлюс.

Кокардас-младши се заблуждаваше като мислеше, че Лагардер ще престане да се смее. Щуракът му с шурак се хвана за корема от смях.

– Bravo! – извика той. – Тайна венчавка! Същински испански роман! По дяволите, това наистина надминава очакванията ми. Не се и надявах на такова последно приключение!

– И само като си помисли човек, че такива хора се изпращат в изгнание! – с прочувствен тон заключи брат Паспоал.

VI. Приземният прозорец

Спускаше се непрогледна нощ. Мрачната грамада на замъка Кайлюс неясно се открояваше на фона на небето.

– Чуйте, кавалере – каза Кокардас в момента, когато Лагардер стана, пристягайки колана на шпагата си, – без излишна скромност, за бога! Приемете услугите ни в тази битка, която навярно ще бъде неравна.

Лагардер само повдигна рамене. Паспоал, който стоеше зад гърба му го докосна по ръката.

– Ако бих могъл да ви бъда полезен с нещо за галантната лудория, то... – промълви той и се изчерви до корена на косата.

Според думите на един гръцки философ червеното е цвят на целомъдрието. Амабл Паспоал в най-висша степен съответствуваше на

цвета, но бе напълно лишен от целомъдрие.

– Дявол го взел, приятели мои! – сопна се Лагардер. – Имам навика сам да си върша работата и вие отлично знаете това. Ето, иде нощ, пийнете още по чашка и се смятайте, това е единствената услуга, която искам от вас.

Доброволците веднага отидоха при конете си, но учителите яо фехтовка дори не се помръднаха. Кокардас дръпна Лагардер настрана.

– Бог ми е свидетел, че бих се оставил да ме убият като псе заради вас, кавалере! – смутено прошепна той. – Но...

– Но какво?

– Всеки със занаята си, нали знаете. Ние не можем да си тръгнем отгук.

– Виж ти! И защо?

– Защото и ние чакаме някого.

– Тъй ли? И кой е този някой?

– Само не се гневете. Този някой е Филип дьо Ньовер.

Парижанина трепна.

– Виж ти! – повтори той. – А защо чакате господин дьо Ньовер?

– По заръка на един благородник... – започна Кокардас, но не довърши.

Пръстите на Лагардер стиснаха китката му като менгеме.

– Засада! – извика той. – И ти имаш дързостта да го кажеш точно на мен!

– Моля ви да забележите, че... – намеси се брат Паспоал.

– Млък, проклетници! Забранявам ви, чувате ме добре, нали, забранявам ви да докосвате дори косъм от главата на Ньовер, ако не искате да си имате работа с мен! Ньовер ми принадлежи и ако му е писано да умре, то ще загине от моята ръка, в почтен двубой. Но от вашите... Никога! Поне докато съм жив!

Лагардер се беше изправил в цял ръст. Той беше от онези хора, чийто глас не трепери, когато са разгневени, а отеква още по-звучно. Наемните убийци го наобиколиха с нерешителен вид.

– Сега разбирам защо ме накарахте да ви покажа удара на Ньовер! – продължи той. – И то точно аз... Кариг!

Кариг веднага се отзова на заповедта му, следван от хората си, които водеха за поводите натоварените със сено коне.

– Срамно! – продължи Лагардер. – Срамно е, че такива хора ни накараха да поделим виното им!

– Какви жестоки думи! – въздъхна Паспоал, чийто очи веднага се

насълзиха.

Кокардас-младши изреждаше наум всички най-витиевати ругатни, които някога изобщо са поклъвали в плодородната земя на Гаскония и Прованс.

– На конете! В галоп! – заповяда Лагардер. – Нямам нужда от никого, за да натиря тези негодници!

Единственото, за което Кариг и хората му жадуваха, след като вече се бяха запознали с рапирите на учителите по фехтовка, бе да се наслаждават на нощната прохлада колкото се може по-далеч оттук.

– А вие се омитайте докато е още време – обърна се Лагардер към наемните убийци, – или, кълна се в Христовия кръст, ще ви дам още един урок по фехтовка, но той ще ви е последният! – И той измъкна шпагата си.

Кокардас и Паспоал се заеха да успокояват дуелистите, които, осланяйки се на своята численост, започваха да проявяват признаци на недоволство.

– Та нима има смисъл да се оплакваме, щом толкова настоява да свърши и нашата работа? – ловко подметна Паспоал.

Надали бихте намерили друг нормандец с тъй убедителна логика.

– Я да си вървим! – единодушно заключиха всички.

Вярно е, че в същото време шпагата на Лагардер със застрашително съскане разсичаше въздуха.

– Бога ми! – отбеляза Кокардас, давайки тон за отстъпление. – Здравият разум подсказва, че го правим не от страх, кавалере, ние просто ви отстъпваме мястото.

– За да ви доставим удоволствие – добави Паспоал. – Сбогом!

– Вървете по дяволите! – отвърна Парижанчето и им обърна гръб.

Мародерите се отдалечиха в галоп, а нашите побойници изчезнаха зад оградата на кръчмата. Те забравиха да платят, но Паспоал не пропусна да дари мимоходом с една сладка целувка повлеканата, която си искаше парите.

Цялата сметка заплати Лагардер.

– Момиче – каза той на прислужницата, – затвори кепенците и сложи резетата. Каквото и да стигне до слуха ти тази нощ оттам, от крепостния ров, нека всеки в този дом да спи като заклан. Това са неща, които изобщо не ви засягат.

Повлеканата веднага залости кепенците и тракна резетата.

Нощта бе почти настъпила, една нощ без луна и звезди. Под нишата на Пресветата Дева, намираща се в началото на дъсчения мост, слабо

мъждукаше едно пушливо кандило, което обаче не осветяваше по-далеч от десет-дванайсет стъпки наоколо, пък и светлината му не можеше да стигне до дъното на крепостния ров, тъй като мостът го закриваше.

Лагардер беше сам. Конският тропот бе заглъхнал в далечината. Луронската долина вече тънеше в дълбок мрак и само тук-там примигваха няколко червеникави светлини, указващи местонахождението на колибата на някой орач или пастир. Жалният звън на хлопатарите на козите се усилваше при всеки по-силен полъх на вятъра и се сливаше с глухия ромон на буйните води на Аро, която се влива в Кларабид в подножието на Насаг.

– Подлеци, осмина срещу един! – мислеше си Парижанчето, поемайки по коларския път, за да слезе на дъното на крепостния ров. – Та това е истинско убийство! Ама че бандити! Човек направо да се отвори от шпагата!

Той се блъсна в купа сено, разпилян от отряда на Кариг.

– Боже справедливи! – продължи да размишлява той, докато отърсваше наметалото си. – Ето кое започва да ме плаши. Пажът ще предупреди Нювер, че тук го очаква цяла банда главорези и той просто няма да дойде, а това означава, че ще се провали най-увлекателното приключение в света. Вдън земя да пропаднат дано! Ако това е така, то утре тук ще има осмина пребити негодяи!

Беше стигнал под моста. Очите му постепенно привикваха към тъмнината.

Мародерите на Кариг бяха разчистили едно доста обширно пространство точно пред приземния прозорец, там, където сега стоеше Лагардер. Той със задоволство го огледа и заключи, че мястото е напълно подходящо за дуел. В същото време обаче го терзаше и една друга мисъл. Идеята да проникне в този непревземаем замък все тъй предизвикателно гъделичкаше самолюбието му. Онези герои, които не използват в името на доброто изключителната сила, с която са надарени, са същи демони. Стени, ключалки, стража – Хубавия Лагардер не искаше дори да ги знае. Та той изобщо не би склонил да участва в приключение, в което липсва дори и едно от тези препятствия.

– А сега да погледаме терена – каза си той, възвърнал присъщото си глумливо настроение. – Дявол да го вземе! Господин херцогът ще дойде вбесен, така че не ни остава нищо друго, освен здравата да се държим! Ама че нощ! Ще се наложи май да се дуелираме слепешката. Проклет да съм, ако успеем да различим дори върха на шпагите!

Той стоеше в подножието на високите стени. Отвесно над него се

извисяваше исполинската грамада на замъка; мостът се извиваше в масиленочерна дъга на фона на небето. Ако тръгне да се катери по тази стена само с помощта на камата си, това би му отнело цяла нощ. Ръката на Лагардер внезапно напипа приземния прозорец.

– Ха, та това е просто чудесно! – възкликна той. – А какво ще кажа на надменната хубавица? Още отсега виждам неприязнения блясък на черните ѝ очи, смръщените от негодувание вити вежди... – Той с въодушевление потърка ръце. – Чудесно! Прелестно! Ще ѝ кажа... Трябва да бъде нещо много възвишено. Та ще ѝ кажа... Дявол го взел! Я по-добре да си пестим красноречието. Но какво е това? – внезапно притихна той. – Този НьOVER е същинска прелест!

Лагардер млъкна и наостри уши. До слуха му бе долетял някакъв шум. И наистина, от брега на крепостния ров се дочуваха стъпки. Те несъмнено принадлежаха на благородници, тъй като ги съпровождаше сребристият звън на шпори.

– Охо! – помисли си Лагардер. – Да не би да се окаже, че метр Кокардас е имал право? Нима господин херцогът наистина не идва сам?

Шумът от стъпките внезапно утихна. Кандилото в началото на моста освети неподвижните фигури на двама мъже, загърнати в дълги плащове. Лагардер ясно виждаше как се взират, опитвайки се с поглед да пробият мрака в крепостния ров.

– Никого не виждам – прошепна единият.

– Напротив – възрази другият. – Вижте там, до прозореца. – И той предпазливо подвикна: – Кокардас?

Лагардер остана неподвижен.

– Фаенца! – повторно повика мъжът. – Това съм аз... господин Пейрол!

– Струва ми се, че вече съм чувал някъде името на този негодник! – помисли Лагардер.

– Паспоал? Щаупиц? – за трети път извика Пейрол.

– Ами ако не е от нашите?... – промърмори спътникът му.

– Изключено! – увери го Пейрол. – Заповядах им да поставят тук часови. Познах го, това е Салдан... Салдан!

– Тук! – отзова се Лагардер, имитирайки за всеки случай испански акцент.

– Виждате ли! – извика господин Пейрол. – Знаех си аз! Да слезем по стълбата... Оттук... ето първото стъпало.

– Рогатите да ме вземат, ако и аз не играя някаква роля в тази комедия! – каза си Лагардер.

Двамата мъже започнаха да се спускат в рова. Спътникът на Пейрол грижливо се загръщаше в разкошен дълъг плащ. При все че беше произнесъл едва няколко думи, на Лагардер му се стори, че долавя в гласа му лек оттенък на италиански акцент.

– Да говорим тихо, моля ви – настоя непознатият, спускайки се предпазливо по тясната и стръмна стълба.

– Излишно е, ваше височество – отвърна Пейрол.

– Виж ти! – помисли си Лагардер. – Имаме си работа с височество.

– Излишно е – повтори довереникът. – Тези хубостници отлично знаят името на човека, който им плаща.

– Аз обаче нищичко не знам – възрази му наум Лагардер, – а много бих искал да съм наясно.

– Колкото и да се стараях – продължи господин Пейрол, – не успях да ги накарам да повярват, че става дума за маркиз дьо Кайлюс.

– Виж, това вече е нещо. Очевидно съм попаднал на двама изпечени негодяи – заключи Лагардер.

– От параклиса ли идваш? – попита този, който изглежда беше господарят.

– Да, но пристигнах твърде късно – отвърна Пейрол със съкрушен вид.

– Некадърник! – извика господарят и гневно тропна с крак.

– Направих каквото можах, ваше височество. Аз наистина намерих регистъра, в който дон Бернар е записал както венчавката на госпожица дьо Кайлюс с господин дьо Нювер, така и раждането на детето...

– Е, и?

– Точно тези страници са откъснати.

Лагардер целият се бе превърнал в слух.

– Изпреварили са ни! – разочарован каза господарят. – Но кой? Орор? Да навярно е Орор. Тя се надява тази вечер да се срещне с Нювер и иска заедно с детето да му предаде и акта за неговото раждане. Марта не можа да ми каже това, тъй като самата тя не го знаеше, но аз се досещам, че е така.

– Но какво значение има това? – попита Пейрол. – Предвидили сме абсолютно всичко. След като Нювер умре...

– След като Нювер умре – прекъсна го господарят, – пряк наследник става детето.

Настъпи тишина. Лагардер беше затаил дъх.

– Детето... – едва чуто произнесе Пейрол.

– Детето ще изчезне – отсече този, когото той наричаше негово

височество. – Не ми се щеше да стигам до тази крайност, но това няма да ме спре. Що за птица е този Салдан?

– Отчаян негодник.

– Може ли да му се довери човек?

– Да, стига да му се заплати добре.

Господарят за миг се замисли.

– Много ми се щеше да не намесваме друг в нашите работи. – промълви той, – но нито един от двамата ни не прилича на НьOVER.

– Вие сте твърде висок – съгласи се Пейрол, – а аз съм прекалено слаб.

– Тъмно е като в рог – продължи господарят, – а този Салдан е на ръст почти колкото херцога. Повикай го!

– Салдан? – подвикна Пейрол.

– Тук! – отзова се пак Парижанчето.

– Ела насам!

Лагардер се приближи. Той беше вдигнал яката на наметалото си, а спуснатата периферия на шапката скриваше лицето му.

– Искаш ли да спечелиш петдесет пистола в повече от твоя дял? – попита го господарят.

– Петдесет пистола! – възкликна Парижанчето. – Какво трябва да направя?

В същото време той полагаше всички усилия, за да различи чертите на непознатия, но онзи се криеше също тъй добре, колкото и самият Лагардер.

– Досещаш ли се? – обърна се господарят към Пейрол.

– Иска ли питане – отвърна довереникът.

– Одобряваш ли?

– Разбира се. Само че нашият човек си има парола.

– Марта ми я каза. Това е девизът на НьOVER.

– Adsum, тъй ли? – попита Пейрол.

– Обикновено го казва на френски: „Аз съм тук!“

– Аз съм тук! – неволно повтори Лагардер.

– Ще го произнесеш много тихо под прозореца – каза непознатият като се наведе към него. – Капаците ще се отворят и зад вътрешната решетка, която е на панти, ще се появи една жена. Тя ще ти говори, но ти няма да обелваш зъб, а само ще сложиш пръст на устните си. Разбра ли?

– За да я накарам да повярва, че ни следят, нали тъй? Да, разбирам.

– Този момък никак не бил глупав – промълви господарят, после продължи: – Жената ще ти предаде един вързоп, ти все тъй мълчаливо

ще го вземеш и ще ми го донесеш.

– И ще ми броите петдесет пистола?

– Точно така.

– Разчитайте на мен.

– Ш-шт! – изсъска господин Пейрол.

Тримата наостриха уши. Откъм полето долиташе някакъв далечен шум.

– Трябва да се разделим – каза господарят. – Къде са другарите ти?

Лагардер без колебание посочи към онази част на крепостния ров, която оттатък моста завиваше към Наспаг и отвърна:

– Ей там. Направили са засада в сеното.

– Много добре. Запомни ли паролата?

– Аз съм тук!

– Добра сполука и доскоро виждане!

– Доскоро виждане!

Пейрол и спътникът му се изкачиха обратно по стълбата. Лагардер ги проследи с поглед, избърса обляното си в пот чело и си каза:

– Когато му дойде времето, господ ще ми държи сметка за усилията, които трябваше да положа, за да не забуча шпагата си в корема на тези подлещи! Но започнатото трябва да се доведе до край! Сега вече наистина искам да разбера!

Той обхвана главата си с ръце, тъй като в нея цареше пълен безпорядък. Можем да ви уверим, че вече и през ум не му минаваше нито за предстоящия дуел, нито за любовната му авантюра.

– Какво да сторя? – питаше се той. – Да отвлека момиченцето? Вързопът, за който ставаше дума, навярно е самото дете. Но на кого да го поверя? В този край познавам единствено Кариг и неговите пладнешки разбойници, а те са твърде неподходящи гувернантки за една млада госпожица! При все това аз трябва да взема детето! Трябва! Ако не го измъкна оттук, онези дяволски изчадия ще го затрият със същата лекота, с каквата се канят да погубят и баща му. Дявол да го вземе, та аз изобщо не бях дошъл заради това!

Крайно възбуден, Лагардер с широки крачки кръстосваше между купите сено и току поглеждале към приземния прозорец, очаквайки всеки миг капачите му да се завъртят на ръждясалите си панти. Не видя нищо, но много скоро зад тях се разнесе едва доловим шум. Някой отваряше вътрешната решетка.

– Adsum? – произнесе разтреперан нежен женски глас.

С един скок Лагардер прехвърли снопите и се намери под

прозореца.

– Аз съм тук! – отвърна той.

– Слава богу! – възкликна гласът и капците на свой ред се отвориха.

Нощта бе непрогледна, но очите на Парижанчето отдавна бяха свикнали с тъмнината. В жената, която се надвеси от прозореца, той веднага позна Ороп дьо Кайлюс, все тъй прелестна, но бледа и сломена от тревоги.

Ако в този момент припомнете на Лагардер, че е възнамерявал вероломно да се промъкне в стаята на тази жена, той би ви опровергал, и то напълно чистосърдечно.

Макар и само за няколко минути, но трескавата му възбуда се уталожи. Той беше човек разумен, при все че храбър като лъв. А може би точно в този момент с него се извършваше някакво чудесно и пълно преобразяване.

Ороп се взря в тъмнината пред себе си и прошепна:

– Нищо не виждам. Къде сте, Филип?

Лагардер ѝ подаде ръка и тя я притисна към сърцето си. Той залитна и почувствува как очите му се изпълват със сълзи.

– Филип! Филип! – промълви клетата млада жена. – Сигурен ли сте, че не са ви проследили? Продадоха ни, Филип, предадоха ни!...

– Смелост, госпожо – избъбра Парижанчето.

– Ти ли каза това? – извика тя. – О, но аз наистина полудявам, вече не мога да позная дори гласа ти!

В една ръка Ороп държеше вързоп, за който бяха споменали господин Пейрол и съучастникът му, другата тя притисна към челото си, сякаш искаше по този начин да успокои обърканите си мисли.

– Имам да ти казвам толкова неща! – продължи тя. – Но откъде ли да започна?

– Нямаме време – прошепна Лагардер, чиято добродетелност отказваше да си пъха носа в чужди тайни. – Да побързаме, госпожо!

– Но защо е този леден тон? Защо не ме наричаш Ороп? Нима ми се сърдиш?

– Да побързаме, Ороп! Да побързаме!

– Подчинявам ти се, скъпи мой Филип, и винаги ще ти се подчинявам! Ето, вземи нашето мъничко съкровище, при мен тя вече не е в безопасност. От моето писмо навярно си разбрал, че ни кроят някаква подлост.

Тя му подаде спящото дете, повито в копринени пелени. Лагардер

го пое без да пророни дума.

– Нека още веднъж я целуна! – извика нещастната майка и избухна в сълзи. – Дай ми я, Филип... Ах, мислех, че сърцето ми е по-силно! Кой знае кога отново ще видя дъщеря си!

Думите ѝ потънаха в ридания. Лагардер видя, че тя му подава някакъв бял предмет и попита:

– Какво е това?

– Знаеш добре... Но и ти си объркан като мен, клетки мой Филип. Това са откъснатите страници от регистъра на параклиса, цялото бъдеще на детето ни!

Все тъй мълчаливо, Лагардер взе документите. Той просто се страхуваше да говори.

Документите бяха поставени в плик, скрепен с печата на енорийската църква на Кайлюс. В момента, когато ги вземаше, някъде в долината жално и протяжно протръби кози рог.

– Това навярно е някакъв сигнал! – извика госпожица дьо Кайлюс. – Бягай, Филип, спасявай се!

– Сбогом – рече Лагардер, решил докрай да изиграе ролята си, за да не разбие сърцето на младата майка. – Не се страхувай, Ороп, детето ти е в сигурни ръце!

Ороп притисна ръката му до устните си и горещо я целуна.

– Обичам те! – през сълзи промълви тя, после затвори капачите на прозореца и изчезна.

VII. Двама срещу двайсет

Това наистина беше сигнал. Трима мъже с пастирски рогове стояха на пост по пътя за Аржелес, по който трябваше да мине херцог дьо Нювер, за да стигне до замъка Кайлюс, където го зовяха едновременно умолителното писмо на младата му съпруга и дръзкото послание на кавалера дьо Лагардер.

Първият от тези мъже трябваше да надуе рога си в момента, когато Нювер прекосеше Кларабид, вторият – щом херцогът навлезеше в гората, и третият – стигнеше ли до първите къщи на Тарид.

Подходящи места, за да се извърши едно убийство имаше по протежение на целия път, но Филип дьо Гонзаг нямаше навик да напада открито. Той искаше да придаде по-друга окраска на злодеянието си. Убийството трябваше да се нарече отмъщение и волю-неволю да мине

за сметка на Кайлюс Резето.

Та ето как нашият красавец Лагардер, нашият непоправим побойник и лудетина, първата шпага на Франция и Навара, се оказа изведнъж с едно двегодишно момиченце на ръце.

Бъдете уверени, че той изобщо не знаеше как да се държи: носеше детето непохватно, подобно на нотариус на военни маневри, и неумело го люлееше в ръцете си, тъй непривикнали към това съвършено ново за него занятие. Сега Лагардер имаше една-единствена грижа: в никакъв случай да не разбуди момиченцето!...

– На-ни-на!... – припяваше той с насълзени очи, но не можеше да съдържи смеха си.

Бихте могли да се обзаложите с всички гвардейски улани, негови бивши другари, но едва ли някой би се досетил какво правеше в момента този страховит дуелист по пътя на изгнанието. Той изцяло се беше отдал на ролята си на бавачка и внимателно гледаше къде стъпва, за да не би случайно да разтърси спящото дете, като същевременно ужасно му се искаше да има по една памучна възглавничка във всяка ръка.

Жалният зов на втори сигнал разкъса нощната тишина, този път много по-наблизо.

– По дяволите, какво ли означава това? – попита се Лагардер, но сега цялото му внимание беше насочено към малката Ороп. Не се осмеляваше да я целуне. Това беше едно мъничко, възхитително розовобяло създание; по крайчеца на затворените и клепащи вече тъмнееха дългите копринени мигли, които бе наследила от майка си. Същински ангел, прелестен спящ небесен ангел! Лагардер се опияняваше от дълбокото спокойствие, от безметежността на негаснещата детска усмивка...

– Какъв покой! – мислеше си той. – А в същото време майка й се облива в сълзи, а баща й... Ха! – възкликна момъкът. – Това доста ще промени нещата. Повериха едно дете на лекомисления Лагардер... Тъй да бъде! Щом трябва да го защити, ще му дойде умът в главата. Как кротичко спи! – продължи той. – Какви ли мисли витаят зад тези мънички челца, увенчани с ангелски къдрици? Та тук, в това телце има душа. Един ден тя ще се превърне в жена, способна да очарова, но и, уви, да страда.

След малко той отново подхвана:

– Колко ли е хубаво малко по малко, с всеотдайни грижи и нежност да спечелиш обичта на тези обаятелни малки създания, да дебнеш появата на първата им усмивка, да очакваш първата им ласка; колко ли е просто изцяло да се посветиш на щастието им!

И какви ли не още хлапашки недомислици минаваха през главата му, за повечето от които на благоразумните люде дори не би им дошло на ум; какви ли не гальовни откровения, на които господа мъжете биха се изсмели, но затова пък можеха да накарат всички майки да се просълзят. И най-сетне признанието, изтръгнало се от дъното на душата му сякаш дълбоко разкаяние:

– Ах, никога не бях държал дете в ръцете си!

В този миг иззад колибите на Тарид долетя третият сигнал. Лагардер се сепна и дойде на себе си. За момент си беше представил, че е баща. От посоката, противоположна на онази, в която се намираще странноприемницата „Адамовата ябълка“, се разнесоха бързи кълтящи стъпки. Те в никакъв случай не можеха да бъдат сбъркани с походката на негодниците, които преди малко бяха тук. Още щом ги чу, Лагардер си каза:

– Това е той.

Вероятно Нювер беше оставил коня си в края на гората.

Надали и след минута, Лагардер, който вече се досещаше, че сигналите, подадени с кози рогове последователно в долината, край гората и в планината бяха свързани с появата на Нювер, го зърна да минава край кандилото, осветяващо иконата на Пресветата дева в началото на моста. За миг красивото и угрижено, макар и още съвсем юношеско лице на Филип дьо Нювер бе ярко осветено, след което се видя само тъмната фигура на висок мъж с благородна осанка. Тя внезапно изчезна: Нювер се спускаше по малката стълба, прикрепена за ръба на крепостния ров. Когато стъпи на дъното му, Парижанчето го чу да измъква шпагата си и да процежда през зъби:

– Не би било зле да има двамина факлоносци.

И той тръгна опипом напред, като току се препъваше в разпилените наоколо бали сено.

– Този проклет кавалер май иска да ме накара да си играем на криеница! – каза той и в гласа му прозвуча нетърпение, после се спря и извика: – Хей, има ли някой тук?

– Тук съм аз – отвърна Парижанчето, – и слава богу, че съм само аз!

Нювер обаче изобщо не обърна внимание на последните му думи и бързо се насочи към мястото, откъдето беше долетял гласът.

– На работа, кавалере! – извика той. – Само размахайте шпагата си, за да разбера къде сте. Нямам време за превземки.

Парижанчето продължаваше да люлее момиченцето, което все по-дълбоко се унасяше в сън.

– По-напред трябва да ме изслушате, господин херцог – започна той.

– Не си правете труда да ме убеждавате, и то след писмото, което получих от вас тази сутрин – прекъсна го Нювер. – Ето, сега вече ви виждам. Ан гард, кавалере!

На Лагардер и през ум не му беше минало да вади шпагата си, същата онази шпага, дето обикновено сама изскачаше от ножницата, сега като че ли спеше, подобно на прелестното ангелче, което държеше на ръце.

– Когато ви изпратих писмото си още не знаех това, което узнах тази вечер – каза той.

– Охо! – подигравателно възкликна младият херцог. – Виждам, че не ви е по вкуса да се дуелирате слепешката.

Той направи крачка напред с насочена шпага. Лагардер отстъпи и измъквайки на свой ред шпагата си, настоя:

– Изслушайте ме, за бога!

– Та да продължите да оскърбявате госпожица дьо Кайлюс, тъй ли? – Гласът на младия херцог трепереше от гняв.

– Не! Кълна се, не! Ще ви обясня. Ама че opak човек! – извика той, отблъсквайки първата атака на Нювер. – По-внимателно, де!

Разгневеният Нювер сметна, че му се подиграват и стремително се нахвърли срещу Лагардер, нанасяйки удар след удар с онази невероятна бързина, която го правеше тъй опасен противник. Отначало Парижанчето отблъскваше атаките му от място и без да отвръща на ударите. После започна да отстъпва като продължаваше все така само да отбива ударите и всеки път, когато отхвърляше вляво или вдясно шпагата на Нювер, повтаряше:

– Чуйте ме! Чуйте ме! Чуйте ме!

– Не, не, и не! – отвръщаше Нювер, като придружаваше всеки свой отговор с мощен удар.

Парижанчето продължи да отстъпва, докато накрая се намери притиснат до крепостната стена. Той вече едва се съдържаше да не кипне. Да подтиска толкова дълго време желанието да отвърне достойно на ударите, за него беше истински героизъм!

– Ще ме изслушате ли? – попита той за последен път.

– Не! – отсече Нювер.

– Виждате, че вече няма накъде да отстъпвам! – каза Лагардер с отчаян глас, в който прозвучаха насмешливи нотки.

– Толкоз по-добре! – отвърна Нювер.

– Дявол да ви вземе! – извика Лагардер, чието търпение и защитни способности се бяха изчерпали. – Трябва ли да ви строша главата, за да ви попреча да убиете собственото си дете!

Думите му подействаха като гръм. Шпагата падна от ръката на Нъвер.

– Детето ми! – стъписа се той. – Дъщеря ми е във вашите ръце?!

Лагардер беше загърнал своя скъпоценен товар в наметалото си.

Поради тъмнината, до този миг Нъвер мислеше, че Парижанчето е увил наметалото си около лявата ръка, за да си служи с него като с щит. Имаше такъв обичай. Кръвта му се смръзна във вените, когато си спомни яростните удари, които беше нанасял наслуки. Та шпагата му можеше да...

– Кавалере – каза той, – вие сте също толкова безумен, колкото съм аз, а и много други, но вашето безумие са доблестта и мъжеството. Дори да ми кажат, че сте се продал на маркиз дьо Кайлюс, кълна ви се, не бих повярвал!

– Много съм ви задължен – отвърна Парижанчето, който лъхтеше като кон, спечелил надбягване. – Но каква градушка от удари! Та вие сте бил същинска мелница, господин херцог!

– Дайте ми моята дъщеря! – каза Нъвер и понечи да отгърне наметалото, Лагардер обаче с лек, но рязък удар отблъсна ръката му.

– По – полека! – сопна му се той. – Ще вземете да ми я събудите!

– Вие, какво, ще ме поучавате ли...?

– Ама че opak човек! До преди малко думица не ме оставяше да кажа, а сега се опитва да ме накара да му разправам врели-некипели. Хайде, татенце, целунете я, само че внимателно, много внимателно.

Нъвер неволно се подчини.

– Виждали ли сте някога подобна схватка във фехтовалните зали? – с хлапашка гордост попита Лагардер. – Да издържиш на яростната атака на един разгневен Нъвер, и то без да отвърнеш нито веднъж на ударите му, при това със спящо дете на ръце, което дори не се събуди?!

– Заклевам ви!... – примоли се младият херцог.

– Признайте поне, че добре се справих! По дяволите, вир вода съм! Май много ви се ще да разберете какво става, нали тъй? Стига целувки, татенце! Сега ни оставете. С мъничката вече сме стари приятели. Обзалагам се на сто пистола, макар че мътните да ме вземат, ако ги имам, че тя ще ми се усмихне още щом отвори очи.

Лагардер отново я загърна в наметалото си и то тъй грижовно и внимателно, както не винаги правят дори най-добрите бавачки. После я

положи върху сеното под моста, в подножието на крепостната стена.

– Господин херцог – поде той, но вече със сериозен и решителен тон, – каквото и да се случи, аз отговарям за дъщеря ви с главата си. Така, поне доколкото това е по силите ми, искам да изкупя вината си, че тъй лекомислено се произнесох за нейната майка, за тази чудесна и благородна жена, за тази светица!

– Вие ще ме довършите! – изпъшка Нювер, който се губеше в мъчителни догадки. – Нима видяхте и Орор?

– Да, видях я.

– Къде?

– Тук, на този прозорец.

– Тя ли ви даде детето?

– Тя вярваше, че оставя дъщеря си под закрилата на своя съпруг.

– Нищичко не разбирам!

– Ах, господин херцог, тук стават наистина странни неща! Щом сте настроен толкова войнствено, много скоро – бог се е погрижил за това – ще можете да въртите шпагата си колкото ви душа иска.

– Нима смятате, че ще ни нападнат? – попита Нювер.

Внезапно. Парижанчето се наведе и доближи ухо до земята.

– Стори ми се, че вече идат – промърмори той като се изправяше.

– Но за кого говорите?

– За обесниците, на които им е наредено да ви убият.

Той накратко му разказа за подслушания разговор, за срещата си с господин Пейрол и непознатия, за появата на Орор и за всичко, което беше последвало. Нювер го слушаше изумен.

– Така че тази вечер спечелих петдесет пистола, без да си помръдна дори пръста – завърши Лагардер.

– Пейрол е довереният човек на Филип дьо Гонзаг – прошепна Нювер, говорейки сам на себе си, – на моя най-добър приятел, на моя брат, който сега се намира в замъка, за да ми помогне!

– Никога не съм имал честта да се срещна с принц дьо Гонзаг, така че не мога да твърдя, че беше той – отвърна Лагардер.

– Той! Но това е немислимо! – извика Нювер. – Този Пейрол не напразно има вид на закоравял престъпник, навярно старият Кайлюс го е подкупил.

Лагардер спокойно лъскаше шпагата си с пеша на своя жакет.

– Не беше Кайлюс, мъжът беше млад – каза той. – Но нека да не губим времето си в догадки, господин херцог. Както и да се казва този негодяй, това е опасен хитрец, който чудесно си беше опекал работата и

знаеше дори вашата парола. Та нали благодарение на нея успях да заблудя Орор дьо Кайлюс. Ах, но как ви любите тя, чувате ли? Идеше ми да целувам праха в нозете ѝ, за да се покая за безразсъдната си самонадеяност... Така, дали не пропуснах да ви кажа нещо? Не, нищо, освен това, че под пелените на детето съм пхнал един запечатан плик, в който се намират неговият акт за раждане и вашият брачен договор... Ах, хубавицата ми! – възкликна той, любуйайки се на лъскавата си шпага, която сякаш привличаше всички едва осезаеми лъчи, разсеяни в нощта, за да ги отрази в краткотраен сноп искри. – Ето че приключихме с тоалета. Достатъчно лудории сме вършили, госпожице, но този път ще се поразшетаме за една справедлива кауза, така че, дръжете се здравата!

– Лагардер – трогнат изрече Нювер, като хвана ръката му, – не съм и предполагал, че във вас се крие толкова благородство.

– Вече имам една-едничка грижа – през смях отвърна Парижанчето. – Да се ожени колкото се може по-скоро, за да мога и аз да милвам едно русокосо ангелче. Тихо! – Той бързо коленичи и прошепна: – Този път не се заблуждавам.

Нювер се наведе и също се вслуша.

– Нищо не чувам – каза той.

– Затова сте и херцог – отвърна Парижанчето и изправяйки се, добави: – Приближават се едновременно откъм Наспаг и от запад.

– Ако можех по някакъв начин да съобщя на Гонзаг в какво положение се намирам, щяхме да разполагаме с още една изкусна шпага – помисли Нювер на глас.

Лагардер поклати глава.

– Бих предпочел Кариг и моите хора заедно с пушките им – рече той, после внезапно попита: – Сам ли дойдохте?

– Заедно с едно дете, моят паж Беришон.

– Знам го, пъргаво и хитро хлапе. Да можехме някак да го повикаме...

Нювер пхна пръсти в устата си и пронизително изсвири. Иззад странноприемницата „Адамовата ябълка“ веднага долетя подобно изсвирване.

– Остава да разберем дали ще може да се добере до нас – промърмори Лагардер.

– Той би се промушил и през иглено ухо! – увери го Нювер.

И действително, миг по-късно пажът се появи на ръба на крепостния ров.

– Това дете наистина е безстрашно! – извика Парижанчето и се

насочи натам. – Скачай! – заповяда той.

Пажът веднага се подчини и Лагардер го пое в ръцете си.

– Побързайте – каза момчето, – вече са съвсем наблизко. След минутата и пиле няма да може да прехвъркне.

– Мислех, че са по-далеч – учуди се Лагардер.

– Навсякъде гъмжи от тях!

– Но те са само осмина!

– Вече са не по-малко от двайсет. Когато видяха, че сте двама, повикаха и контрабандистите от Миалат.

– Ба, където осмина, там и двайсет! – възкликна Лагардер. – Мятай се на коня, момчето ми. Моите хора са в колибарското поселище Го. Дотам имаш половин час път и още толкова на връщане. Бегом!

Той го прихвана през краката и го повдигна. Детето се протегна и се вкопчи в ръба на рова. Няколко секунди по-късно краткото му изсвирване им възвести, че е стигнало до гората.

– Че какво пък! – рече Лагардер. – Ако ни оставят малко време, за да се укрепим, все някак ще удържим половин час.

– Вижте! – каза младият херцог и посочи с пръст някакъв предмет отгатак моста, който слабо проблясваше.

– Това е шпагата на брат Паспоал, един претенциозен нехранимайко, който никога не я оставя да рждяса. С него трябва да е и Кокардас. Тези двамата няма да ме нападнат. Моля ви да ми помогнете, господин херцог, докато все още имаме време.

Освен струпаните и пръснати бали сено, на дъното на крепостния ров се търкаляха всевъзможни отломки, дъски, греди и сухи клони. Имаше и една наполовина натоварена каруца, изоставена от косачите при нападението на Кариг и хората му. Като взеха каруцата за опорна точка, а мястото, където спеше детето за център, Лагардер и Ньовер умело импровизираха цяла система от барикади, която щеше да им позволи да възпрат поне челната атака на нападателите.

Работата ръководеше Парижанчето. Това беше едно доста окаяно и примитивно укрепление, но имаше поне предимството, че бе издигнато за минута. Докато Лагардер събираше отгук-оттам какви ли не отломки, Ньовер трупаеше балите сено една връз друга, подобно на фашины, като оставяше проходи и за излаз. Самият Вобан²⁹ би завидял на тази набързо стъкмена крепост.

29. Себастиан льо Престр дьо Вобан (1633–1707) – Маршал на Франция и кралски пълномощник по фортификацията. – Б. пр.

Половин час! Трябваше да издържат само половин час!

Продължавайки да работи, Нювер се удивляваше:

– Но, кавалере, нима наистина сте решен да се биете за мен?

– И то както трябва, господин херцог! Малко за вас, но най-вече за момиченцето!

Най-сетне укрепленията бяха завършени. Те не представляваха нищо особено, но в тъмнината можеха сериозно да затруднят нападателите. Дватама обсадени възлагаха известни надежди и на това, но много повече разчитаха на своите изкусни шпаги.

– Кавалере, никога няма да забравя това! – рече Нювер. – Отсега нататък ние сме свързани на живот и смърт!

Лагардер му подаде ръка; херцогът го притегли към гърдите си и го прегърна.

– Братко – продължи той, – ако оживея, всичко между нас ще бъде общо. Ако ли загина...

– Това няма да стане! – прекъсна го Парижанчето.

– Ако загина... – повтори Нювер.

– Тогава, кълна се в мястото си в рая, неин баща ще стана аз! – извика Лагардер покъртен.

Още за миг те останаха прегърнати и надали някога две по-доблестни сърца са туптяли тъй близо едно до друго. После Лагардер се отдръпна и рече:

– А сега, на оръжие! Ето ги!

Нощта се бе изпълнила с неясни шумове. Лагардер и Нювер здраво стискаха в десница голите си шпаги, докато левите им ръце оставаха заключени.

Внезапно мракът сякаш оживя и с многогласен вик убийците връхлетяха срещу тях от всички страни едновременно.

VIII. Битката

Пажът не беше преувеличил, бяха най-малко двацетина. Тук бяха не само миалатските контрабандисти, но и половин дузина пладнешки разбойници, насъбрани из долината. Всъщност нападението се беше забавило точно поради тази причина.

Пейрол се беше натъкнал на спотаилите се в засада наемници и при вида на Салдан ужасно се бе учудил.

– Защо не си на поста си? – попита го той.

- На какъв пост?
- Та преди малко не говорих ли с теб в крепостния ров?
- С мен ли?
- Нали ти обещах петдесет пистола?

Започнаха да се обясняват. Когато Пейрол разбра, че е допуснал грешка, и особено когато научи името на човека, комуто се беше доверил, обзе го силен страх. И макар разбойниците да го убеждаваха, че самият Лагардер е дошъл с едничката цел да се бие с херцога, и че враждата между него и Нювер е на живот и смърт, Пейрол не можа да се успокои. Той инстинктивно се досети какво въздействие трябва да е оказало върху една млада и непоковарена душа внезапното разкриване на едно предателство. В този момент Лагардер вече трябваше да е съюзник на херцога, а Ороп дьо Кайлюс навярно бе предупредена. Но онова, за което Пейрол изобщо не можа да се досети, беше поведението на Парижанчето; Пейрол никога не би могъл да проумее що за безумие е да се обрениш с едно дете в часа на битката.

Щаупиц, Пинто, Матадора и Салдан бяха изпратени да събират подкрепления. Пейрол се нагърби със задачата да предупреди господаря си и да държи под око Ороп дьо Кайлюс. По онова време и особено в пограничните райони винаги се намираха достатъчно продажни рапири, така че много скоро нашите четирима учители по фехтовка се завърнаха със силни подкрепления.

Но кой би могъл да опише силния смут, угризенията на съвестта и всички душевни мъки, които терзаеха метр Кокардас-младши и неговото alter ego³⁰ брат Паспоал!

Напълно сме съгласни, че това бяха двама негодници, които убиваха срещу съответно възнаграждение, и чиито рапири не струваха повече от стилета на наемен убиец, или от камата на някой бандит. Но тези окаяници не влагаха в това никаква зла умисъл. Вина тук имаха по-скоро епохата и нравите, отколкото самите те. В този тъй велик и увенчан с толкова слава век, великолепието съставляваше само тъничък повърхностен слой, под който цареше пълен хаос. Да оставим това, че между свилата и лъскавите пайети на този слой се забелязваха доста мръсни лекета! Войната беше покварила всичко и всеки, от висините до низините. Продажна беше преди всичко самата война. Може определено да се твърди, че както за повечето генерали, така и за простите войници шпагата беше просто занаятчийски инструмент, а безстрашието – поминък.

30. Второ „аз“ (лат.). Б. пр.

Кокардас и Паспоал искрено обичаха своето Парижанче, което във всичко ги превъзхождаше. Когато обичта се зароди в такива покварени сърца, тя е силна и трайна. Освен тази привързаност, чиито корени са ни добре известни, Кокардас и Паспоал бяха способни и на други добри дела. Доброто начало беше заложено в тях и случаят с малкото сираче от порутения дворец Лагардер не беше единствената благородна постъпка, която, било случайно, или от разсеяност, бяха извършили през живота си. Нежността, която изпитваха към Анри, беше тяхното най-съкровено чувство и макар че беше примесено с известна доза егоизъм, тъй като чрез своя славен ученик те се възхищаваха от самите себе си, можем да твърдим, че приятелството им не се основаваше на изгодата. Кокардас и Паспоал на драго сърце биха дали живота си за Лагардер, но ето че тази вечер съдбата ги изправяше срещу него! Но те не можеха да се отменат от дадената дума! Пейрол им беше платил и техните шпаги му принадлежаха. Да избягат, или да се откажат би означавало във висша степен да престъпят закона на честта, най-строго съблюдаван от себеподобните им.

В продължение на цял час те не бяха разменили нито дума. Цяла вечер Кокардас нито веднъж не беше изругал: „Гръм да ме поразии дано!“ Дватама едновременно тежко въздишаха и току жално-жално се споглеждаха. И това беше всичко. Когато дойде време да тръгнат в атака, двамата безрадостно си стиснаха ръце и Паспоал рече:

– Какво да се прави?! Ще сторим каквото можем.

– Не е работа това, братко Паспоал – въздъхна Кокардас. – Така не може! Направи като мен.

Той бръкна в джоба на панталоните си, измъкна стоманения накрайник, който използваше във фехтовалната зала и го сложи на върха на шпагата си. Паспоал веднага стори същото и двамата облекчено въздъгнаха: от сърцето им сякаш бе паднал тежък товар.

Познатите ни вече пройдохи и техните нови съюзници се бяха разделили на три групи. Първата беше заобиколила рова, за да нападне от запад; втората остана на позиция отвъд моста, а третата, ръководена от Салдан и състояща се предимно от конекрадци и контрабандисти, трябваше да слезе по малката стълба и да атакува фронтално. От известно време Лагардер и Нювер ясно ги виждаха и дори можеха да преброят онези, които се спускаха по стълбата.

– Внимавайте! – беше казал Лагардер. – Трябва да се бием гръб до гръб и винаги под прикритието на стената. Детето е на безопасно място, пази го подпорният стълб на моста. Дръжте се, господин херцог!

Предупреждавам ви, че те са способни да ви научат дори на собствения ви удар, ако случайно сте го забравил. И пак аз – едно изрѣмжа той, – пак аз я свърших тази глупост! Дръжте се здраво! Колкото до мен, кожата ми е твърде дебела за шпагите на тези дръвници.

Без набързо взетите от тях предпазни мерки, първата атака на наемниците би била наистина страховита. Те до един стремително се хвърлиха напред с викове:

– Срещу Нювер! Смърт на Нювер!

Над всеобщия възглас се извисяваха познатите гласове на гасконецата и нормандеца, които се утешаваха донякъде с това, че поне не се обръщат направо към бившия си възпитаник.

Разбойниците дори и не подозираха за препятствията, изпречили се внезапно на пътя им. Още в самото начало на боя укрепленията, които на читателите биха се сторили жалки и уязвими, извършиха същинско чудо. Всички тези мъжаги с тежки облекла и дълги папири се запрепъваха в гредите и се уплетоха в сеното. Само малцина от тях стигнаха до нашите двама храбреци, но за тях последиците бяха плачевни.

Избухна глъч, настъпи бъркотия и в крайна сметка един конекрадец остана да лежи на земята. Отстъплението им обаче никак не приличаше на нападението. Веднага щом основното ядро на убийците започна да се огъва, Лагардер и неговият побратим на свой ред преминаха в настъпление.

– Аз съм тук! Аз съм тук! – извикаха двамата в един глас и заедно се хвърлиха напред. Още с първия си удар Парижанчето промуши открай изпречилия се пред него бандит, измъкна шпагата си и със силен страничен удар отсече ръката на един контрабандист, след което, неспособен да възпре устрема си и озовавайки се твърде близо до трети, смаза главата му с дръжката на шпагата. Третият беше немецът Щаупиц, който тежко се повали възнак.

Нювер също не падаше по-долу. Освен един конекрадец, когото навря под колелата на каруцата, той рани тежко Матадора и Жоел. Но точно в момента, когато се канеше да довърши бретонца, зърна две сенки, които се промъкваха покрай стената по посока на моста.

– На помощ, кавалере! – извика херцогът й бързо се стрелна назад.

– Аз съм тук! Аз съм тук!

Лагардер се забави само толкова, колкото да нанесе един виртуозен удар на Пинто, след който испанецът се видя обречен до края на дните си да излага на показ едно-единствено ухо.

– Гръм да ме поразят! – изруга Парижанчето, присъединявайки се

към Ньовер. – Едва не забравих моето любимо русокудро ангелче!

Двете сенки бяха офейкали. В крепостния ров настъпи дълбока тишина. Беше изминал четвърт час.

– Бързичко си поемете дъх, господин херцог – посъветва го Лагардер. – Тези нехранимайковци няма да ви оставят да си почивате дълго време. Ранен ли сте?

– Само една драскотина.

– Къде?

– На челото.

Парижанчето сви юмруци и млъкна. Това бяха последиците от неговия урок по фехтовка.

Така изминаха две-три минути, после наемните убийци отново тръгнаха в атака, но този път много по-решително и масово. Те настъпваха в две редици, като грижливо отстраняваха препятствията от пътя си.

– Дойде часът на решителния бой! – полугласно рече Лагардер. – Внимавайте единствено за себе си, господин херцог, аз ще се погрижа за детето.

Около тях безшумно се сключваше зловещ пръстен. Десет шпаги едновременно се насочиха срещу им.

– Аз съм тук! – извика Парижанчето и отново се втурна напред. Матадора изрева и рухна върху неподвижните тела на двама конекрадци. Нападателяте отстъпиха, но само с няколко крачки. Онези, които идеха след тях, продължаваха да викат:

– Срещу Ньовер! Срещу Ньовер!

– Аз съм тук, приятелчета! – отвърщаше Ньовер, който все повече се разгорещаваше. – Много ви здраве от мен! На ти! Ето ти и на теб!

И шпагата му всеки път излизаше влажна и червена. Ах, какви славни воини бяха това!

– Твои ред е, сеньор Салдан! – викаше Парижанчето. – На този удар те научих в Сегроб! Ти си, Фаенца! Че приближете се, де! Комай ще трябва църковни алебарди, за да ви стигне човек!

И той мушкаше, и той сечеше! Вече нямаше и помен от пладнешките разбойници, които бяха изкарани на предна линия.

Зад капациите на приземния прозорец стоеше някой, но този път това не беше Ороп дьо Кайлюс. Там стояха двама мъже, които се вслушваха в шума на битката, двама мъже, чиято кръв се смръзваше във вените, а по челата им избиваше ледена пот. Това бяха Пейрол и неговият господар.

– Нищожества! – изруга принцът. – Не им стига това, че са десет срещу един! Нима ще трябва аз да се намеся?

– Опасно е, ваше височество!...

– Опасно ще стане, ако някой от тях се измъкне жив! – отвърна господарят му.

– Аз съм тук! Аз съм тук! – долиташе отвън.

Кръгът на нападателите се разширяваше, редиците на наемните убийци се огъваха. До края на половината час оставаха броени минути. Подкрепленията щяха да пристигнат всеки миг.

Лагардер нямаше дори драскотина. Ньовер също, ако не се смяташе убождането по челото. И двамата можеха да се бият със същата енергия поне още час. Те неволно се поддаваха на опиянението от победата. Без да съзнават това, те все по-често напускаха своя пост, за да се ударят с враговете си. Та нима кръгът от трупове и ранени около тях не доказваше съвсем недвусмислено превъзходството им! Тази гледка ги изпълваше с въодушевление. Но опиянението притъпява бдителността. Настъпил бе мигът на действителната опасност. Те и не подозираха, че всички тези трупове, всички тези вече небоеспособни хора бяха само безлична сган, хвърлена срещу тях, за да ги омаломощи. С изключение на Щаупиц, който беше само припаднал, учителите по фехтовка бяха невредими. Те се държаха на безопасно разстояние и изчакаха сгоден момент.

– Само да ги разделим и ако са от плът и кръв, ще им видим сметката – казаха си те.

От известно време всяка една от маневрите им целеше да подмами напред някой от двамата храбреци, за да могат в същото време да поставят другия в безизходно положение.

Решиха раненият на два пъти Жоел дьо Жюган, Фаенца, Кокардас и Паспоал да се заемат с Лагардер; испанците щяха да нападнат Ньовер. В един определен момент първата група трябваше да побегне, втората обаче трябваше на всяка цена да се задържи на позициите си. Двете групи си поделиха останалите живи разбойници.

Още при първия сблъсък Кокардас и Паспоал благоразумно застанаха на втора позиция. Жоел и поданикът на Негово Светейшество, италианецът, получиха по един знаменит удар. Едновременно с това, Лагардер с едно завъртане посече лицето на Матадора, който твърде отблизо притискаше Ньовер. – Бягайте! – разнесе се панически кръсък.

– Напред! – буйно извика Парижанчето.

– Напред! – повтори херцогът и двамата в един глас подеха: – Аз съм тук! Аз съм тук!

Всички пред Лагардер се разбягаха и той само за миг се озова в края на рова. Нювер обаче се натъкна на същинска стена от стомана. Устремът му отблъсна неприятеля едва на няколко крачки. Но той не беше човек, който за щяло и нещяло моли за помощ и засега н сам се справяше отлично, и то така, че испанците се видяха в чудо! Пинто и Салдан вече бяха ранени.

В този момент вътрешната железна решетка на приземния прозорец се завъртя на пантите си. Нювер се намираше на около три тоаза от прозореца. Заобиколен от толкова движения и шум, той не чу как капациите се отварят, не забеляза също как в рова един подир друг скочиха двама мъже с голи шпаги в ръцете. Лицето на по-високия беше скрито под маска.

– Победа! – извика Парижанчето, който беше разгонил всички около себе си.

Нювер му отвърна с вик на агония.

По-високият от двамата мъже, излезли през приземния прозорец, същият, чието лице бе закрито от маска, беше забил шпагата си в гърба му. Нювер падна. Ударът беше нанесен „а л'италиен“, както казваха тогава, тоест тъй изкусно, сякаш се прави хирургическа операция.

Подлите удари, които последваха, бяха вече ненужни. Падайки, Нювер успя да се обърне. Гаснещият му поглед се спря върху мъжа с маската и изражение на горчива болка изкриви лицето му. Луната в своята последна четвърт със закъснение се издигаше иззад кулите на замъка. Тя все още не се виждаше, но бледата ѝ светлина леко разсейваше мрака.

– Ти! Това си ти, Гонзаг? – прошепна издъхващият Нювер. – Ти, моят приятел, за когото стократно бих дал живота си!

– Аз го вземам само веднъж – студено отвърна човекът с маската.

Мъртвешки бледа, главата на младия херцог клюмна.

– Мъртъв е – рече Гонзаг. – Сега да се заемем с другия!

Но другият не чакаше да го потърсят, той сам идваше. Когато Лагардер чу предсмъртния стон на младия херцог, от гърдите му се изтръгна не вик, а същински рев. Зад него учителите по фехтовка вече се бяха прегрупирали. Но опитайте се да спрете скока на лъв! Двама от бандитите се търкулнаха на тревата и той мина. Когато стигна до херцога, Нювер се надигна и с гаснещ глас промълви:

– Братко, помни и отмъсти за мен!

– Кълна се в бога, че всички тук ще загинат от моята ръка! – извика Парижанчето.

Детето под моста проплака, събудено сякаш от предсмъртния вик на своя баща, но никой не го чу.

– Напред! Напред! – извика човекът с маската.

– Единствено теб не познавам – изправяйки се, каза Лагардер, вече сам срещу всички. – Аз дадох клетва и трябва да те позная, когато му дойде времето.

Между човека с маска и Парижанчето се бяха скупчили петима учители по фехтовка заедно с господин Пейрол. Този път обаче не те нападнаха първи. Парижанчето грабна бала сено и служейки си с нея като с щит, като снаряд се вряза в редиците на наемните убийци. Устремът му го тласна в самия център на групата им. Пред човека с маска останаха само Салдан и Пейрол, самият той също се беше приготвил за бой. Шпагата на Лагардер изсъска и стрелвайки се между Пейрол и Салдан остави дълбока рана върху дланта на господаря.

– Ти си белязан! – извика Парижанчето и бързо отскочи назад. Той единствен беше чул първия вик на събудилото се дете. С три скока се намери под моста. Луната вече се беше издигнала над кулите и всички видяха как Лагардер вдига от земята някакъв вързоп.

– Напред! Напред! – изкрещя принцът, задъхвайки се от ярост – Това е дъщерята на Нювер! Трябва на всяка цена да я имам!

Лагардер вече беше взел детето на ръце. Бандитите имаха вид на пребити псета и се спуснаха подире му с голяма неохота. Кокардас умишлено подклаждаше тяхната нерешителност, както непрестанно мърмореше:

– Този вагабонтин ще ни довърши!

За да стигне до малката стълба, на Лагардер му беше достатъчно да замахне с шпагата си, която застрашително блестеше на лунната светлина, и да извика:

– Назад, проклетници!

Всички неволно се отдръпнаха и той бързо изкачи степеналата. Откъм полето долиташе тропотът на стремително препускащи коне. На последното стъпало Лагардер се спря, обърна надолу своето хубаво, осветено от луната лице и вдигна над главата си детето, което, само при вида му, веднага бе започнало да се усмихва.

– Да, ето я дъщерята на Нювер! – извика той. – Ела, опитай се да я вземеш иззад шпагата ми, убице! Ти, който заповяда убийството, ти, който подло го уби в гръб! Който и да си, ръката ти ще пази моя белег. А когато настъпи денят на разплатата, ако ти не дойдеш при Лагардер, Лагардер ще дойде при теб!

ЧАСТ ВТОРА

I. Златния дом

Луи XIV беше покойник от две години, след като сам бе станал свидетел на залеза на две поколения наследници, Великия Дофин³¹ и Бургундския дук³². Престолът се падна на неговия правнук, Луи XV³³, по онова време все още дете. Кралят-слънце беше изчезнал в небитието без да остави никаква следа, тъй като бе лишен дори от онова, което след смъртта не липсва никому. Отиде си по-злочест и от най-окаяния си поданик, без да успее да претвори в дело своята последна воля. Вярно е и това, че на някого претенциите му биха се сторили прекомерни: да искаш чрез собственоръчно написано завещание да се разпоредиш със съдбата на двайсет-трийсет милиона поданици не е никак скромна прищявка! Представете си тогава, докъде би могъл да стигне в претенциите си живият Луи XIV! Но както и да е, оказа се, че завещанието на покойния крал е само хартийка без никаква стойност. Скъсаха го без много-много да умуват и това не обезпокои никого, освен узаконените му синове.

По време на царуването на чичо си, Филип Орлеански се беше правил на палячо, подобно на Брут, но не и със същата цел. Едва-що на прага на траурната зала бяха извикали: „Кралят е мъртъв, да живее кралят!“³⁴, Филип Орлеански смъкна маската си. Учреденият от Луи XIV регентски съвет отиде по дяволите. Остана един-единствен регент, самият херцог Орлеански. Принцовете вдигнаха врява до възбог, херцог дю Мен³⁴ се размърда, жена му, херцогинята, започна да плете интриги, но нацията, която изобщо не се интересуваше от тези напарфюмирани извънбрачни величия, остана спокойна. Ако се изключи съзаклятничеството на Селамаре³⁵, с което Филип Орлеански се справи като ловък

31. Велик Дофин – тигла, дадена на престолонаследника на Франция, Луи Френски, син на Луи XIV, починал преди да се възкачи на престола. – Б. пр.

32. Луи Френски, дук Бургундски (1682–1712) – син на Великия Дофин и внук на Луи XIV. – Б. пр.

33. Луи XV Многообичния (1710–1774) – син на Бургундския дук и крал на Франция (1715–1774). – Б. пр.

34. Луи Огюст дьо Бурбон, херцог дю Мен (1670–1736) – узаконен син на Луи XIV и госпожа дьо Монтеспан. Регентът му отнема по-голямата част от привилегиите, дадени му от завещанието на баща му. – Б. пр.

политик, Регентството беше общо взето мирна епоха.

В същото време това бе странна епоха. Не съм уверен дали може да се твърди, че е била компрометирана. Тук-там се намират писатели, които протестират срещу пренебрежението, с което обикновено се отнасят към нея, но мнозинството от драскачите се нахвърлиха отгоре и със смайващо единодушие. Историята и мемоарите са на едно мнение: няма друга епоха, в която човекът, сътворен от малко кал, да си е спомнял тъй добре за своя произход. Царуваше безпътицата и златото бе бог.

Когато чете за необузданата спекулация с хартийките на Ло³⁶, на човек му се струва, че става дума за финансовите буйства в наше време. Само че тогава единствена примамка е била Мисисипи, докато днес сме изложени на много повече съблазни! Цивилизацията още не беше казала последната си дума. Тогава изкуството на Мамона едва прохождаше, но беше вече истинско дете-чудо. Сега сме месец септември на 171? година. От събитията, които описахме на първите страници на тази история, са изминали деветнайсет години. По това време изобретателят, основал Луизианската банка, синът на златаря Джон Ло от Лористоун, е на върха на своята слава и могъщество. Появата на неговите държавни облигации, учредяването на неговата Обществена банка и, най-накрая, на неговата Западна компания, преобразувана скоро след това в Индийска компания, го превръщаха в истинския министър на финансите на кралството, макар че портфейлът принадлежеше на господин д'Аржансон.

Регентът, чийто буден ум беше прекомерно разглезен най-вече от неговата образованост, а след това и от всевъзможните злоупотреби, се остави да бъде съблазнен и то, както твърдят, напълно съзнателно, от прелестните химери на тази финансова поема. Ло твърдеше, че няма никакво отношение към златото, но ще превърне всичко в злато.

В действителност дойде ден, когато нито един спекулант, нито един жалък Мидас³⁷, не можеше да си купи дори хляб с хартиените милиони, натрупани в сандъците му. Но разказът ни няма да обхване провала на предприемчивия шотландец, още повече, че той не фигурира сред нашите герои. Ще станем свидетели само на триумфалното

35. Антонио дел Джудиче, херцог де Джовеназо, принц де Селамаре (1657–1733) – посланик на Испания при френския кралски двор, съзаклятничил с херцогиня и херцог дю Мен, за да сложат Филип V на мястото на Регента. – Б. пр.

36. Джон Ло (1671–1729) – шотландски banker, главен финансов контролор на Франция по време на Регентството. Учредил влогова и скontoва банка, преобразувана по-късно в емисионна банка, банкрутирала поради спекулации в 1720 г. – Б. пр.

37. Мидас (715–676) – цар на Фригия. Според преданието, Дионисий го дарява със способността да превръща в злато всичко, до което се докосне. – Б. пр.

задвижване на неговия механизъм.

През септември на 1717 година новите акции на Индийската компания, наричани „дъщерите“, за разлика от „майките“, които бяха по-стари, се продаваха с петстотин процента премия.

„Внучките“, появили се на бял свят няколко дни по-късно, се радваха на същата популярност. За пет хиляди туренски ливри³⁸, броени в прелестни звънки екю, нашите предци купуваха парче сива хартия, върху което бе изографисано обещанието, че срещу представянето му тук-такси ще им бъдат изплатени хиляда ливри. След три години тези импозантни парцали струваха едва петнайсет су³⁹ стотицата. Използуваха ги за навиване на косата и всяка дребна домакиня, накъдрена като пуделче, можеше да си позволи разкоша да държи петстотин-шестстотин хиляди ливри под ношната си шапчица.

Филип Орлеански проявяваше към Ло прекомерна благосклонност. Мемоарите твърдят, че тя съвсем не е била безкористна. След всяко свое нововъведение Ло изплащаше съответен откуп, тоест пая на кралския двор. Знатните велможи си оспорваха тази стръв с отблъскваща алчност.

Абат Дюбоа⁴⁰, тъй като той стана архиепископ на Камбре през 1720 година, а кардинал и академик едва две години по-късно, та абат Тийом Дюбоа изпитваше към акциите искрена и трайна привързаност, без значение дали са майки, дъщери или внучки.

Няма да се разпростираме върху нравите на епохата, за тях е писано предостатъчно. Кралският двор и градът невъздържано си отмъщаваха заради онази привидна строгост на нравите, с която се отличаваха последните години от царуването на Луи XIV. Париж се беше превърнал в голяма кръчма, в същински вертеп и прочие. Ако би било възможно една велика нация да бъде компрометирана, то Регентството можеше да се оприличи с неизлично петно върху честта на Франция. Но под какви бляскави победи идният век щеше да потули тази едва забележима кална пръска!

Беше мрачна и студена есенна утрин. По улица „Сен Дени“ на групи се изкачваха дърводелци, столари и зидари, понесли инструментите си на рамо. Те идеха от квартал „Сен Жак“, където живееха повечето надничари, и всички, или почти всички, свиваха зад ъгъла на малката

38. Стари френски монети, сечени в град Тур. – Б. пр.

39. Дребна френска монета. – Б. пр.

40. Гийом Дюбоа (1656–1723) – френски кардинал и държавник от епохата на Регентството. – Б. пр.

уличка „Сен Маглоар“. Някъде към средата на улицата, почти срещу църквата със същото име, която по онова време още се издигаше наред енорийското гробище, разтваряше криле портал с аристократична външност, увенчан с отрупани със скулптури пиньони, който разделяше на две висока зъбчата стена. Работниците минаваха през портала и влизаха в широк павиран двор, заобиколен от три страни с внушителни великолепни сгради. Това беше бившият дворец Лорен, обитаван по времето на Лигата⁴¹ от дук дьо Меркьор⁴². При Луи XIII той беше преименуван в двореца Нювер. Сега го наричаха двореца на Гонзаг. Тук живееше Филип дьо Манту, принц дьо Гонзаг. След регента и Ло, той безспорно беше най-богатата и влиятелна личност във Франция. Гонзаг се разпореждаше с имуществото на Нювер на две основания: преди всичко в качеството си на роднина и вероятен наследник, а след това и като съпруг на вдовицата на последния херцог дьо Нювер, госпожица Орор дьо Кайлюс.

Освен това този брак му донесе и огромното богатство на Кайлюс Резето, който беше последвал двете си жени на оня свят.

Ако тази женитба удиви читателя, ние ще му припомним, че замъкът Кайлюс беше уединен, далеч от всички градове и в него като пленнички се бяха поминали две жени.

Има неща, които могат да се обяснят единствено с физическото или морално насилие. „Добрякът“ Резето никак не се церемонеше, а вече сме достатъчно наясно що се отнася до изисканите маниери на принц дьо Гонзаг.

Вече осемнайсет години вдовицата на Нювер носеше това име. Тя не свали траура си нито за ден, дори тогава, когато се изправи пред олтара. През първата брачна нощ, когато Гонзаг влезе в спалнята ѝ, Орор с една ръка му показа вратата, а с другата насочи към гърдите си кама.

– Аз живея заради дъщерята на Нювер – каза му тя, – но човешката саможертва има граници. Направете само крачка, и аз ще отида да чакам дъщеря си до нейния баша.

Гонзаг се нуждаеше от жена си, за да прибира доходите от именията на Кайлюс. Той дълбоко се поклони и се оттегли.

От тази вечер нататък от устните на принцесата не се беше отронила нито дума в присъствието на нейния съпруг. Той беше неизменно

41. Светата Лига, или Свещеният съюз – конфедерация на френските католици, изиграла важна роля в Религиозните войни във Франция. – Б. пр.

42. Филип-Еманюел дьо Лорен, дук дьо Меркьор (1558–1602) – френски военачалник, оглавил движението на Светата лига в провинция Бретан. – Б. пр.

нежен, вежлив и внимателен. Тя оставаше равнодушна и безмълвна. Всеки ден в часовете за хранене Гонзаг изпращаше домоуправителя, за да покани госпожа принцесата. Той не си позволяваше да сложи дори троха в устата, преди да е изпълнил тази формалност. Гонзаг беше съвършен благородник. И всеки ден първата придворна дама на госпожа принцесата отговаряше, че господарката ѝ се чувства неразположена и моли господин принца да я освободи от задължението да присъствува на масата. Това се повтаряше триста шейсет и пет пъти в годината в продължение на осемнайсет години.

В същото време Гонзаг много често говореше за съпругата си, при това с особена нежност. Това бяха напълно готови фрази, които започваха така: „Госпожа принцесата ми каза“..., или: „Аз казах на госпожа принцесата...“. И той на драго сърце вмъкваше тези изрази в разговора. Това, разбира се, далеч не можеше да заблуди околните, но те си даваха вид, че му вярват, което напълно би задоволило някои люде без предразсъдъци.

Гонзаг беше човек безскрупулен, безспорно хитър, хладнокръвен и нагъл. В маниерите му се долавяше онази донейде театрална величавост, присъща на жителите на родината му; той лъжеше с безочие, граничещо с героизъм, и макар че беше най-безсрамният блудник в кралския двор, на обществени места всяка от думите му носеше отпечатъка на най-строга нравственост и благоприличие. Регентът го имаше за свой най-добър приятел. Всички му бяха признателни за усилията, които полагаше, за да открие дъщерята на клетия Нювер, третия Филип, другия приятел от детинство на регента. От нея нямаше и следа, но тъй като беше невъзможно да се установи смъртта ѝ, Гонзаг, между другото, се явяваше и законен настойник на това дете, което без съмнение отдавна го нямаше на този свят, и в качеството си на такъв прибираще доходите на Нювер.

Доказаната смърт на госпожица дъщеря Нювер би го направила действителен наследник на херцог Филип, тъй като неговата вдовица, макар и да беше отстъпила пред родителската настойчивост що се отнася до женитбата, се бе показала непреклонна във всичко, което засягаше интересите на дъщеря ѝ. Тя се омъжи за принца, но веднага направи всеобщо достойние положението си на вдовица на Филип дъщеря Нювер, като в същото време узакони раждането на дъщеря си в своя брачен договор. Вероятно Гонзаг имаше основателни причини, за да се съгласи на това. Той търсеше вече осемнайсет години, принцесата също, но техните еднакво неуморни усилия, макар и продиктувани от съвършено различни

подбуди, бяха останали безрезултатни.

Едва в края на това лято Гонзаг за първи път загатна, че би било добре това положение най-сетне да се уреди и да се свика семеен съвет, който да реши спорните въпроси от материално естество. Но той беше толкова зает, а и тъй богат!

Ще дадем само един пример: всички надничари, всички тези дърводелци, столари, зидари, изкопчии и ключари, които преди малко видяхме да влизат в бившия дворец Нювер, работеха за него. Те имаха за задача да обърнат двореца наопаки, макар че това беше разкошна сграда, която, както Нювер след Меркьор, така и самият Гонзаг след Нювер, с истинско удоволствие се бяха постарали да разхубавят. Трите главни здания на двореца бяха украсени по цялото протежение на партерния етаж с изявни островърхи аркади, а първият етаж се опасваше от великолепна издадена галерия, цялата покрита с арабески, които правеха за срам прочутите ваяни гирлянди от акантови листа на двореца Клуни и далеч превъзхождаха фините фризове на двореца Тремоал. Трите големи арки със заоблени куполи, иззидани в самия свод на островърхата аркада, поразяваха с възхитителния си перистил, реставриран от Гонзаг по флорентински маниер, чиито изящни колони от червен мрамор, увенчани с разкошно ваяни капители, се издигаха върху широки четвъртити бази, украсени във всеки ъгъл с фигурата на приклекан лъв. Над галерията на централната сграда, намираща се срещу портала, имаше два етажа с квадратни прозорци; двете крила, макар че бяха също толкова високи, носеха само един етаж с високи двукрили прозорци, увенчани с издигащи се над покрива четиристенни пиньони, наподобяващи мансарди. Във вътрешния ъгъл, образуван от централната сграда и източното, крило, се гушеше очарователна куличка, поддържана от три сирени, чиито опашки се увиваха около еркера. Това беше един малък шедьовър на готическото изкуство, едно истинско бижу от ваян камък. Възстановеният с много вкус интериор поразяваше със своя разкош: Гонзаг беше едновременно тщеславен и голям ценител на изкуството.

Фасадата, която гледаше към градината, датираше едва от петдесет години. Тя величествено излагаше на показ поредицата от високи италиански колони, крепящи сводовете на централното преддверие. Обширната и сенчеста, пълна със статуи градина стигаше на изток, юг и запад съответно до улиците „Кенкампоа“, „Обри льо Бюше“ и „Сен Дени“.

В Париж нямаше по-разкошен дворец, тъй че горделивият и артистичен принц дьо Гонзаг би трябвало да има наистина много сериозно основание, за да обърне с главата надолу цялото това великолепие. И

ето каква беше причината: след една среднощна вечеря регентът разреши на принц дьо Каринян да създаде в дома си огромна кантора за борсово посредничество. За миг вертепите на улица „Кенкампоа“ се люшнаха върху прогнилите си основи. Говореше се, че господин дьо Каринян има правото да попречи на всяко прехвърляне на акции, които не носят неговия подпис. Гонзаг му завидя, и за да го утеши, на излизане от друга вечеря, регентът му предостави правото да установи в двореца си пълен монопол върху размяната на акции срещу стоки. Това беше наистина умопомрачителен подарък, който обещавахе планини от злато.

Това, което трябваше да се направи най-напред, беше да се осигури място за всички, тъй като всички щяха да плащат и то скъпо и прескъпо. Още на следващия ден след предоставянето на концесията, армията от разрушители пристигна и най-напред се зае с градината. Статуите заемаха място и не плащаха нито су: махнаха ги; дърветата заемаха място и изобщо не плащаха: отсякоха ги.

На един от прозорците на първия етаж, оброчен с изящна тапицерия, се беше появила жена в траурни одежди, която с тъжен поглед наблюдаваше опустошенията. Тя беше красива, но тъй бледа, че работниците я оприличаваха с привидение, като шушукаха помежду си, че това е вдовицата на покойния херцог дьо Нювер и жената на принц Филип дьо Гонзаг. Тя стоя там дълго време. Точно срещу прозореца се извисяваше вековен бряст, чиято корона гъмжеше от птички, които всяка сутрин, зиме и лете, приветстваха с песните си възраждането на деня. Когато старият бряст рухна под ударите на брадвите, жената в траур спусна тъмните завеси на прозореца и повече никой не я видя.

Една подир друга се заличиха широките сенчести алеи, в чийто край преди се аленееха кръгли лехи, засадени с розови храсти, сред които важно се пъчеха върху масивните си пиедестали внушителни антични вази. Лехите бяха изпотъпкани, розовите храсти изкоренени, а вазите захвърлени в един ъгъл на склада за мебели. Те заемаха място, а мястото струваше пари. Много пари! И нима някой можеше да предвиди докъде биха се ширнали, тласкани от треската на ажиото⁴³, всички тези килийки, които Гонзаг беше заповядал да се построят? Вече можеше да се търгува само тук, а да търгуват искаха всички. Но да се наеме и най-мизерната барака безспорно би струвало също толкова скъпо, колкото да се наеме цял дворец.

На онези, които се дивяха и присмиваха на тези опустошения,

43. Разменна връхнина. – Б. пр.

Гонзаг отвръщаше:

– След пет години ще имам два-три милиарда. Тогава ще купя двореца Тюйлери от Негово величество Луи XV, който ще бъде крал, но напълно разорен.

Същата тази сутрин, когато за първи път влизаме в двореца, разрушителното дело вървеше към своя край. Парадният двор беше опасан от триетажна редица дъсчени клетки. Преддверията бяха превърнати в канцеларии, а зидарите довършваха постройките в градината. Дворът буквално гъмжеше от наемодатели и купувачи. Днес всеки от тях щеше да влезе в правата си: в този ден отваряха врати канторите на „Златния дом“, както вече го наричаха.

Всеки влизаше в двореца когато му скимне и кажи-речи безпрепятствено. Целият партер, а и целият първи етаж, с изключение на покоите на госпожа принцесата, бяха изцяло преустроени, за да приемат търговци и стока. Навсякъде се носеше задушливата тръпчива миризма на рендосан бор; от всички страни долиташе оглушителният тропот на чуковете. Лакеите вече не знаеха кого да слушат, а посредниците по продажбата просто не бяха на себе си.

На парадното каменно стълбище, заобиколен от цял щаб търговци, стоеше някакъв благородник, натруфен с кадифе, коприна и дантели, чиито ръце бяха отрупани с пръстени, а на врата му висеше великолепен златен пандаптив. Това беше Пейрол, доверено лице и личен съветник на домакиня. Не беше много остарял. Беше все същата мършава, охтичава и изгърбена особа, чиито изпъкнали и стреснати очи плачеха за модата на очилата. Той също си имаше ласкатели и напълно го заслужаваше, тъй като Гонзаг му плащаше щедро.

Към девет часа, в момента, когато навалицата постепенно намаляваше най-вече поради онази досадна зависимост от апетита, на която се подчиняват дори спекулантите, двама души, по чиято външност човек едва ли би могъл да ги вземе за банкери, прекрачиха прага на широката порта няколко крачки един подир друг. Макар че входът беше свободен, двамата юначаги не изглеждаха особено убедени в правото си да влязат. Първият твърде зле прикриваше безпокойството си под арогантно държане; вторият, напротив, се стараеше да изглежда колкото се може по-незабележим. И двамата носеха шпаги, от същите онези дълги шпаги, заради които човек можеше да помирише дуелиста от левги разстояние.

Трябва да признаем, че тази порода вече почти не беше на мода. Регентството беше изкоренило практиката да се наемат изкусни дуелисти.

Вече навсякъде, дори и във висшето общество, се избиваха помежду си единствено с мошеничества. Очевиден прогрес, който безспорно подчертаваше благодушието на модерните нрави.

Междувременно нашите двама храбреци се смесиха с тълпата и докато първият действуваше най-безцеремонно с лакти, другият с гъвкавостта на котка се провираше между групите, твърде заети, за да му обърнат някакво внимание. Наглецът, който си пробиваше път, отърквайки протритите си лакти в толкова нови манта, носеше внушителни свадливо щръкнали мустаци, продънена широкопола шапка, ниско нахлупена над очите, подризница от биволска кожа и панталони, чийто първоначален цвят беше неразгадаем. Стърчащата рапира повдигаше опърпаните поли на собственото наметало на дон Цезар де Базан. Нашият нов познайник идваше от Мадрид.

Другият, плахият и стеснителен почитател на шпагата се задоволяваше да излага на показ само три русоляви косъма, стърчащи под закривения му нос. Шапката без периферия се мъдреше на главата му като гасило върху свещ. Вехтото манти, пристегнато с помощта на кожени ремъци, закърпеният панталон и разпраните ботуши допълваха костюма му, на който повече би прилягала една лъскава мастилница, отколкото шпага. При все това тя беше налище и, също тъй скромна като притежателя си, кротко го почукваше по глезените.

След като прекосиха двора, нашите юначаги почти едновременно се озоваха пред вратата на централното преддверие и докато крадешком се оглеждаха един друг, през ум им мина една и съща мисъл.

– Ето един нещастник – рече си всеки от тях, – който надали е дошъл, за да купи Златния дом.

II. Две привидения

И двамата имаха право. Надали Робер Макер и Бертран⁴⁴, предрешени като дуелисти от времето на Луи XIV, като дрипави и гладни намемни убийци, биха изглеждали по-различно. При все това Макер изпита известно съчувствие към своя колега, от когото забелязваше само един неясен профил, потулен зад вдигнатата яка на мантилото му, която прикриваше вероломно отсъстващата риза.

– Е, не сме изпаднали чак толкоз ниско! – заключи той.

В същото време Бертран, който не можеше дори да зърне лицето на

44. Герои на Оноре Домие, обиграни мошеници. – Б. пр.

своя събрат, скрито зад чорлава и къдрава като на негър коса, го жалеше от все сърце:

– Клетият, та той душа бере! Мъчително е да видиш човек на шпагата в такова окаяно състояние. Аз поне все още пазя приличие.

И той хвърли удовлетворен поглед върху останките от костюма си. Стигайки до подобно заключение, Макер добави сам за себе си:

– Аз поне не карам хората да ме съжаляват!

И той се изпъчи, дявол го взел, по-горд дори от Артабан⁴⁵ в дните, когато тази благовъзпитана особа е имала нов костюм.

На прага на преддверието се появи лакей с високомерно и нагло изражение на лицето. И двамата едновременно си помислиха:

– Този нещастник няма да мине!

Пръв се приближи Макер.

– Идвам да купувам, обеснико! – заяви той с ръка на шпагата, изопнал се като остен.

– И какво ще купувате?

– Каквото ми хареса, негоднико! Я ме погледни добре! Аз съм приятел на господаря ти и човек заможен, гръм да те поразии дано!

Той пипна лакея за ухото, завъртя го и минавайки покрай него, добави:

– Та това е повече от очевидно, дявол да го вземе!

Лакеят направи пълен кръг около себе си и се озова лице с лице срещу Бертран, който учтиво смъкна гасилото от главата си.

– Друже – рече му с поверителен тон Бертран, – аз съм приятел на господин принца и идвам във връзка с... някои финансови въпроси.

Все още зашеметен, лакеят го остави да мине.

Макер вече се намираше в първата зала и хвърляше наляво и надясно пренебрежителни погледи.

– Не е лошо – отбеляза той. – В краен случай човек би могъл да се настани и тук!

Зад гърба му, Бертран си рече:

– Струва ми се, че господин дьо Гонзаг се е обзавел твърде добре за италианец!

Те се намираха в два противоположни края на залата, когато Макер забеляза Бертран.

– Виж ти! – възкликна той. – Но това е просто невероятно.

45. Герой от романа „Клеопатра“ на Ла Калпръонед, чиято горделивост е станала пословична. – Б. пр.

Разрешили са на този мил момък да влезе! Ах, дявол го взел, каква осанка! – И той се разсмя от все сърце.

– За бога – помисли си Бертран, – но той ми се подиграва? Кой би допуснал подобно нещо? – И като го загърби, за да се посмее до насита, добави: – Той е просто възхитителен!

Виждайки го да се смее, Макер се сепна и се замисли:

– В крайна сметка, тук не се знае кой пие, кой плаща. Този палячо може и да е видял сметката на някой посредник нейде по уличните ъгли. Нищо чудно да е напълнил джобовете! Дявол го взел, иде ми да завържа познанство с него!

– Кой знае? – разсъждаваше в същото време Бертран. – Тук навярно се навъртат всякакви субекти. Пък и не расото прави монаха. Възможно е вчера щастието да се е усмихнало на този таласъм. И ако допуснем, че в скъсаните му джобове подрънкват сума прелестни екю? Ще ми се да го опозная малко по-отблизо.

Междувременно Макер вече се приближаваше.

– Благородни господине... – рече той и сдържано се поклони.

– Благородни господине... – подхвана в същия миг Бертран, превивайки се до земята.

И двамата се изправиха едновременно като пружини. Произношението на Макер беше поразило Бертран; гъгнивият носов речитатив на Бертран бе накарал Макер да трепне.

– Гръм да ме порази! – извика той. – Не ще и дума, та туй е онзи нехранимайко Паспоал!

– Кокардас! Кокардас-младши! – отзова се тутакси нормандецът, чиито навикнали на сълзи очи вече се навлажняваха. – Нима наистина те виждам пак?

– От кръв и плът, любезни ми, кълна се! Прегърни ме, съкровище, мое!

Той разтвори обятия и Паспоал се хвърли на гърдите му. Сега двамата представляваха същинска купчина дрипи. Те останаха прегърнати дълго време. Вълнението им беше дълбоко и искрено.

– Стига толкоз! – рече най-сетне гасконецът. – Я ми кажи нещо, павлавно, та да ти чуя гласеца!

– Деветнайсет години разлъка! – промълви Паспоал и изтри очите си с ръкав.

– Дявол го взел! – провикна се отново гасконецът. – Ти май си нямаш кърпа, чичовото!

– Трябва да са ми я откраднали в блъсканицата – кротко отвърна

бившият учител по фехтовка.

Кокардас бързо бръкна в джоба си, но там, разбира се, не намери нищо.

– Ама че проклетия! – възмути се той. – Светът е пълен с джебчии! Ах, злато мое! – възкликна той. – Цели деветнайсет години! И двамата бяхме толкова млади!

– Във възрастта на страстната любов! Уви! Но моето сърце не е остаряло!

– Аз пък си посърбвам все тъй честно и почтено, както и преди.

Те се спогледаха изпод вежди.

– Как да ви кажа, метр Кокардас – съчувствено произнесе Паспоал, – но годинките не са ви разхубавили кой знае колко.

– Право да си кажа, стари ми друже Паспоал – отвърна гасконецът с провансалска жилка, – ужасно ми е неприятно да ти го призная, чичовото, но ти си погрознял още повече!

Брат Паспоал се усмихна с горделива скромност и промълви:

– Дамите обаче не са на това мнение! Но макар и да си поостарял – продължи той, – ти си запазил великолепната си осанка: все тъй стегнати крака, изпъчени гърди и прави рамене. Когато преди малко те забелязах, си рекох: ето един благородник с изискана външност.

– Аз също, аз също, миличък! – прекъсна го Кокардас. – Веднага щом те зърнах, си помислих: ето един кавалер с великолепно телосложение.

– Какво да се прави! – малко предвзето отвърна нормандецът. – Няма как да не запазиш линия, щом общуваш често с нежния пол!

– Тъй де! Но какво, по дяволите, стана с теб, гълъбчето ми, след онази афера?

– Говориш за събитията в крепостния ров на Кайлюс, нали? – уточни Паспоал и неволно сниши глас. – По-добре не ми говори за това, все още ми се привижда пламтящия поглед на Парижанчето.

– Беше тъмно като в рог, но, кълна се, виждах как святкат очите му.

– А как ги косеше!

– Осмина останаха на място!

– Без да смятаме ранените.

– Ах, боже всемогъщи, каква градушка от удари! Заслужаваше си да се види. И само като си помисля, че ако искрено се бяхме вслушали в съвестта си и като истински мъже бяхме хвърлили получените пари в лицето на Пейрол, за да застанем до Лагардер, Ньовер нямаше да загине, а ние щяхме да забогатеем изведнъж!

– Така е – съгласи се Паспоал с тежка въздишка, – трябваше да го направим.

– И не беше достатъчно само да сложим накрайници на шпагите си, а трябваше да защитим Лагардер, нашия скъп ученик.

– Нашият господар! – рече Паспоал, сваляйки с машинален жест шапката си.

Гасконецът му стисна ръка и за миг двамата замислено се умълчаха.

– Било каквото било! – отсече най-сетне Кокардас. – Не знам какво се е случило с теб оттогава, миличък, но на мен това не ми донесе щастие. Когато разбойниците на Кариг връхлетяха отгоре ни с техните карабини, аз се скрих в замъка. Ти беше изчезнал. Вместо да удържи на обещанията си, Пейрол ни отпрати още на следващия ден под предлог, че нашето присъствие в района ще потвърди възникналите вече подозрения. Всъщност, така си и беше. Платиха ни колкото за бог да прости и си тръгнахме. Аз преминах границата и по пътя навсякъде разпитвах за теб. Ни вест, ни кост! Най-напред се установих в Памплона, после в Бургос, след туй в Саламанка. Накрая отседнах в Мадрид...

– Чудесна страна, между впрочем.

– Да, но там стилетът е изместил шпагата. Така е и в Италия, която без това би била същински рай. От Мадрид заминах за Толедо, оттам продължих за Реал, а по-късно, когато ми дойде до гуша от Кастилия, където без да искам встъпих в доста неприятни взаимоотношения с общинските съдии, преминах в кралство Валенция. Кълна се, от Майорка чак до Сегроб пих наистина превъзходно вино! Наложих се обаче да си тръгна и оттам, след като услужих на един стар лисансие, който искаше да се отърве от някакъв свой братовчед. Каталания също си я бива... По пътя между Тортоза, Тарагона и Барселона е пълно с благородници... с празни кесии и дълги папири. Накрая отново прехвърлих планината. В джоба си няха пукнат мараведи⁴⁶, но почувствувах, че родината ме зове. Та ето я моята история, гълъбче. – И гасконецът обърна хастара на джобовите си.

След това попита: – Ами ти, момчето ми?

– Тогава – на свой ред подхвана нормандецът, – конниците на Кариг ме преследваха чак до Банер дьо Люшон, или някъде там. Тъкмо се бях накарнал да мина в Испания, когато срещнах един бенедиктинец, който, привлечен от благопристойния ми вид, ме взе на служба при себе

46. Дребна испанска монета – Б. пр.

си. Той отиваше в Бад Вюртемберг на Рейн във връзка с някакво наследство, завещано на неговата община. Доколкото си спомням, задигнах му сандъка, куфара, а вероятно и парите.

– Ах, немирник такъв! – разчувствува се гасконецът.

– След това отидох в Германия. Ама че разбойническа страна! А ти си седнал да ми се оплакваш от стилета! Той поне е от стомана, а ония там се бият само с бирени халби. В Майнц жената на един гостилничар ме отърва от дукатите на бенедиктинеца. Тя беше много мила и ме обичаше. Ах! – прекъсна разказа си той. – Кокардас, храбри ми приятелю, защо имам нещастieto толкова да се харесвам на жените? Ако не бяха те, щях да си купя една лятна къща, където да прекарам старините си. Къща с мъничка градинка, наред осеяна с великденчета поляна, а до нея – поточе с мелница.

– И в мелницата – мелничарка – прекъсна го гасконецът. – Че то шило в торба стои ли!

Паспоал се удари с юмрук в гърдите.

– Страстите! – извика той, вдигайки очи към небето. – Страстите съсипват живота и не позволяват на един млад човек да задели нещичко за черни дни! – И давайки по този начин израз на непокаримата нравственост на своята житейска философия, Паспоал продължи: – Направих също като теб, пропътувах от град на град цялата тази безинтересна, нецивилизована, невежа и скучна страна, пълна с мършави охтичави студенти, със скудоумни поети, които броят мухите на лунна светлина, с шишкави бургмистри, на които и през ум не им минава да пратят на оня свят някой далечен племенник, с църкви, дето литургията не се пее, с жени... Не, не бих могъл да спомена с лошо тези създания, чиито прелести украсиха и провалиха кариерата ми! С една дума, сурово месо и бира вместо вино!

– Гръм да ме поразят, ако някога кракът ми стъпи в тази проклета страна! – решително заяви Кокардас.

– Видях Кьолн, Франкфурт, Виена, Берлин, Мюнхен и сума други големи градове, където човек среща групи млади люде, които пеят песните на сатаната, дето всеки от нас го носи в себе си приживе;. Направих също като теб, обзе ме носталгия по родината, тъй че набързо прекосих Фландрия и ето ме тук!

– Франция! – извика Кокардас. – Няма нищо по-хубаво от Франция, момчето ми!

– Благородна страна!

– Родина на виното!

– Майка на любовта! Драги мой метр – поде Паспоал след този дует, в който си бяха съперничили техните лирични пориви, – нима единствено липсата на мараведис, примесена с носталгия по родината, те на караха отново да преминеш Границата?

– Ами теб? Нима само носталгията те принуди да го сториш? Брат Паспоал поклати глава. Кокардас сведе страховитите си очища и рече:

– Има и нещо друго. Една вечер, свивайки зад ъгъла на една улица, се озовах лице срещу лице с... познай с кого?

– Досещам се – отвърна Паспоал. – Подобна среща ме накара да напусна Брюксел колкото се може по-скоро.

– Така и аз, любезни ми, почувствавах, че каталонският климат вече не е никак здравословен за мен. Какво пък, не е срамно да отстъпиш пред Лагардер!

– Не знам дали е срамно, но във всеки случай е предпазливо. А знаеш ли историята на нашите съучастници в събитията в рова на Кайлюс? – Паспоал зададе въпроса почти шепнешком.

– Да, да, знам я – побърза да отговори гасконецът. – Оня вагабонтин беше казал: „Всички ще загинете от моята ръка“.

– И думите стават дела. По време на нападението бяхме деветима заедно с капитан Лорен, главатарят на ония пладнешки разбойници. Тях изобщо не ги слагам в сметката.

– Деветима майстори на шпагата! – замислено рече Кокардас. – Всички се изправиха на крака още там, в крепостния ров, изпосечени, покрити с рани, целите в кръв, но живи.

– От тях първи си отидоха Щаупиц и капитан Лорен. Щаупиц беше от знатен произход, макар че имаше вид на селяндур. Капитан Лорен беше военен и кралят на Испания го назначи за командир на лок. Щаупиц загина под стените на собствения си замък, недалеч от Нюрнберг; загина от удар с шпага, ето тук, между очите!

Паспоал сложи пръста си на споменатото място. Кокардас неволно повтори жеста му и додаде:

– Капитан Лорен загина в Неапол от удар с шпага между очите, точно тук! Бог да ни е на помощ! За онези, които знаят и помнят, това е знакът на отмъстителя.

– Всички други преуспяха – Продължи Паспоал, – тъй като в щедростта си господин дьо Гонзаг забрави единствено нас. Пинто се ожени за една мадона от Торино, Матадора държеше школа по фехтовка в Шотландия, а Жоел дьо Жюган си купи имение някъде накрай Бретания.

– Тъй, тъй – съгласи се отново Кокардас. – Живееха си спокойно и на широка нога. Но Пинто беше убит в Торино, а Матадорав Глазгоу.

– Жоел дьо Жюган падна убит в Морлекс – продължи брат Паспоал. – И всички от същия удар.

– Ударът на Нъвер, дявол го взел!

– Ужасният удар на Нъвер!

Те се умълчаха за миг. Кокардас повдигна клепналата периферия на шапката си, за да изтрие плувналото си в пот чело.

– Остава Фаенца – наруши след малко той мълчанието.

– И Салдан – додаде брат Паспоал.

– За тези двамата Гонзаг направи много. Фаенца е кавалер.

– А Салдан е барон. Но и техният ред ще дойде.

– Рано или късно, но все някога ще дойде и нашият ред! – промърмори гасконецът.

– Нашият също! – повтори Паспоал и потръпна.

Кокардас се изпъчи.

– Ха, че какво пък! – възкликна той с тон на човек, който спокойно приема ударите на съдбата. – Да ти кажа ли, любезни ми? Когато ме тръшне на паветата, или на тревата, с онази дупка между веждите, тъй като отлично знам, че с него на глава не се излиза, ще му река както някога: „Ей, немирнико! Само ми подай ръка и, за да умра доволен, прости на стария Кокардас!“ Това ще бъде всичко и, гръм да ме поразят, ако не стане точно така!

Паспоал не можа да прикрие една недоверчива гримаса.

– Аз също ще се постарая да ми прости – рече той, – но все пак, толкоз късно...

– Поне ще опитаме, миличък! Междувременно, той все още е в изгнание и можем да бъдем сигурни, че поне в Париж няма да го срещнем.

– Безспорно! – отвърна нормандецът с доста неуверен вид.

– В крайна сметка, това е единственото място в света, където има най-голяма вероятност да го избегнем. Тук доход точно заради това.

– Аз също.

– А освен това, за да напомня на господин дьо Гонзаг за себе си.

– Все пак той ни е длъжник.

– Салдан и Фаенца ще ни покровителствуват.

– Докато и ние станем знатни велможи като тях.

– Дявол го взел! Каква изискана двойка ще бъдем, любезни!

Гасконецът направи дълбок реверанс, а нормандецът най-сериозно заяви:

– Дворцовият костюм ми стои превъзходно.

– Когато потърсих Фаенца продължи Кокардас, – ми отговориха: „Господин кавалерът не приема посещения“. Господин кавалерът! – повтори той, повдигайки рамене. – Не приемал посещения! Още помня времето, когато го карах да се върти като пумпал.

– Когато почуках на портата на Салдан – прекъсна го Паспоал, – един грамаден лакей ме изгледа твърде непочтително и заяви: „Господин баронът не приема“.

– Ха! – извика Кокардас. – Ние също ще имаме грамадни лакей, по дяволите, и искам моят да бъде нахален като слуга на палач.

– Ах, да имах поне една гувернантка! – въздъхна Паспоал.

– Не се отчайвай, любезни, и това време ще дойде! Доколкото разбирам, още не си се виждал с господин Пейрол.

– Не, искам да говоря лично с принца.

– Казват, че вече е натрупал милиони!

– Милиарди! Това е Златния дом, както всички го наричат. Аз не съм особено тщеславен, тъй че, ако се наложи, ще стана и banker.

– Пфу! Сребролюбец! Моят съдружник?! – Такъв беше първият вик, изтръгнал се от благородното сърце на Кокардас-младши. След като поразмисли обаче, той добави: – Жалко падение, наистина, но ако е вярно туй, дето го разправят, че тук може да се забогатее, тогава, гълъбче...

– Дали е вярно? – извика въодушевено Паспоал. – Та нима не знаеш?

– Чух доста неща, но аз не вярвам в чудеса!

– Този път ще се наложи да повярваш! Тук просто гъмжи от чудеса. А случайно да си чул за гърбавия от улица „Кенкампоа“?...

– Онзи, дето давал в заем гърбицата си на жирантите.

– Той не я дава в заем, а под наем и разправят, че за две години бил спечелил милион и половина ливри.

– Невъзможно! – извика гасконецът и избухна в смях.

– И то дотолкова възможно, че скоро щял да се жени за някаква графиня.

– Милион и половина ливри! – повтаряше Кокардас. – И то с една най-обикновена гърбица! Боже милостиви!

– Ах, друже мили! – пламенно възкликна Паспоал. – С теб пропиляхме по тази земя доста от най-хубавите си години, но най-сетне щастieto ни се усмихна. Представи си, трябва само да протегнеш ръка, за да вземеш. Същинска манна небесна. Утре луидорите няма да струват

повече от шест су парчето. Когато идвах насам, видях някакви сополанковци, които играеха на ашици с екюта от шест ливрп.

Кокардас се облиза.

– Ама че работа! – рече той. – Я кажи, момчето ми, колко ли би могъл да струва в това благодатно време един изкусен удар с шпага, и то нанесен според всички правила на изкуството?

И той изпъчи гърди, тупна шумно с десния си крак и яростно се стрелна напред, наанасяйки въображаем удар с шпага.

– По-тихо! – възпря го Паспоал и му намигна. – Някой идва насам. – После се приближи и прошепна в ухото на бившия си работодател: – Според мен, все още струва – доста скъпо, а преди да мине и час се надявам да узная цената от устата на самия господин дьо Гонзаг.

III. ТЪРГЪТ

Залата, където тъй задушевно беседваха нашите двама приятели, нормандецът и гасконецът, облагороден с провансалец, се намираше в централната част на главното здание. Нейните прозорци, оброчени с тежка тапицерна от Фландрия, гледаха към тясна затревена ивица, оградена с дървена решетка, която отсега нататък помпозно щяха да величат като „градината на госпожа принцесата.“ За разлика от помещенията на партера и първия етаж, които гъмжаха от какви ли не работници, тук всичко беше все още непокътнато. Това беше истинска парадна зала, достойна за всеки аристократичен дворец, с богата, но строга наредба. Но тя навярно беше служила не само за развлечения и забави, тъй като точно срещу огромната камина от черен мрамор се издигаше подиум, покрит с персийски килим, който придаваше на цялото помещение вид на съдебна зала. И наистина, по времето, когато великите барони решаваха съдбините на кралството, тук неведнъж се бяха събирали величайшите издънки на родовете Лорен, Шеврьоз, Жоайоз, Омал, Елбоф, Ньвер, Меркьор, Майен и Гиз. Единствено бъркотия като тази, която днес цареше в двореца на Гонзаг, би позволила на нашите юначаги да припарят до подобно място. Но веднъж добрали се дотук, те надали биха могли да намерят по-спокойно кътче.

Голямата зала запазваше своята неприкосновеност още за ден. Днес тук щеше да се състои тържествен семеен съвет и едва на следващия ден дърводелците, сковаващи клетките, щяха да я завладеят.

– Кажи ми още нещичко за Лагардер – рече Кокардас, когато

стъпките, които бяха прекъснали разговора им, се отдалечиха. – Когато го срещна в Брюксел, сам ли беше?

– Не – отвърна брат Паспоал. – А ти, когато му налетя по пътя за Барселона?

– И тогава не беше сам.

– А с кого?

– С една млада девойка.

– Красива ли беше?

– Прелестна.

– Странно, когато го видях във Фландрия, той също беше с някаква млада и красива девойка, много красива. Спомняш ли си я поне как изглеждаше, лицето ѝ, дрехите?

– С лице, снага и носия на очарователна испанска циганка – отговори Кокардас. – А твоята?

– Скромна на вид, с лице на ангел и костюм на благородна девица.

– Странно! – отбеляза на свой ред Кокардас. – И горе-долу на каква възраст?

– На каквато днес би трябвало да е детето.

– Другата също. Каквото има да става, тепърва ще става, миличък. Към онези, които са на ред след нас, след господин кавалера Фаенца и господин барона Салдан, ние не смятахме нито господин Пейрол, нито принц Филип дьо Гонзаг.

В този миг вратата се отвори и Паспоал едва свари да отвърне:

– Ще поживеем, ще видим!

В залата влезе прислужник в парадна ливрея, следван от двама земемери. Той беше толкова улисан, че дори не погледна към нашите двамина храбреци, които незабелязано се шумгнаха в нишата на един прозорец.

– По-бързо! – подкани ги прислужникът. – За утре всичко трябва да бъде разчертано. По четири квадратни стъпки⁴⁷ навсякъде.

Земемерите веднага се заловиха за работа. Докато единият размерваше, другият отбелязваше деленията с тебешир и нанасяше съответни поредни номера, първият от които беше 927.

– Какво, по дяволите, правят тия там, любезни? – любопитствува гасконецът, надзъртайки от укритието си.

– Нима наистина нищо не знаеш? – удиви се Паспоал. – Всяка от тези линии очертава размерите на една клетка, а номер 927 показва, че в

47. Стара мярка за дължина, равна на 0,324 м. – Б. пр.

дома на господин дьо Гонзаг има вече около хиляда клетки.

– И за какво служат тези клетки?

– Да правят злато.

Кокардас изумен се облещи. Брат Паспоал започна да му обяснява какъв грандиозен подарък е направил Филип Орлеански на своя сърдечен приятел.

– Как! – извика гасконецът. – Всяка от тези килийки струва колкото един чифлик в Бос или в Бри! Ах, любезни ми, любезни ми, нека здраво да се хванем за този достопочтен господин дьо Гонзаг!

Междувременно земемерите продължаваха работата си.

– Твърде широко разчертавате номера 935, 936, 937, човече – каза прислужникът. – Не забравяйте, че всеки дял струва злато!

– Каква благодат! – рече Кокардас. – Че толкоз ли са ценни тези хартийки?

– Да, и то толкова, че златото и среброто са на път да се обезценят – отвърна Паспоал.

– Прокълнати метали! Напълно си го заслужават! – сериозно заяви гасконецът, но веднага добави: – Дявол го взел, не знам дали е просто по стар навик, но аз все още питая слабост към pistolите!

– Номер 941 – обяви прислужникът.

– Остават две стъпки и половина – обади се размервачът. – Разчертано е погрешно!

– Не е голяма беда! – забеляза Кокардас. – Ще го вземе някой по-слабичък.

– Пратете столарите веднага след съвета!

– За какво ли ще се съвещават? – попита Кокардас.

– Ще се постареем да разберем. Когато човек е в течение на всичко, което става в един дом, работата му е в къпа вързана.

При тази тъй благоразумна забележка, Кокардас погали Паспоал по брадичката, подобно на нежен баща, който се радва на зараждащата се интелигентност на своя любим син.

Прислужникът и земемерите си бяха отишли. Внезапно в преддверието избухна силна – врява. Чу се хор от гласове, които гръмко се надвикваха:

– На мен! Сега съм аз! Записал съм се! И не се пререждайте, моля!

– Ето че и други идват – отбеляза гасконецът. – Сега ще видим нещо ново!

– Тишина, за бога! Тишина! – заповяда нечий властен глас от прага на залата.

– Господин Пейрол – пошушна брат Паспоал. – По-добре да не се показваме.

Те се свиха в дъното на нишата и дръпнаха завесите.

В същия миг в залата влезе господин Пейрол, сподирен, не, по-скоро тласкан от гъста тълна молители. Това бяха молители от много рядък и ценен вид: те гордяха от желание да дадат много пари в замяна на малко дим.

Господин Пейрол беше облечен в изключително пищен костюм, а сред дантелените талази, които покриваха мършавите му китки, проблясваха брилянти.

– Но моля ви, господа, моля ви! – рече той влизайки, като си вееше със своята кърпичка, везана с алансонски дантели. – Не прекрочвайте границите на приличието, вие наистина се самозабравяте!

– Ах, този негодник е просто великолепен! – въздъхна Кокардас.

– Бива си го! – съгласи се брат Паспоал.

И имаше пълно право. Пейрол наистина си го биваше. Бога ми, та той така ловко си служеше с бастуна, който държеше в ръка, за да отблъсква навалищата от оживели екюта. От лявата и от дясната му страна пристъпваха двама секретари, въоръжени с огромни тефтери.

– Запазете поне достойнство! – продължи той, отърсвайки няколко трошици емфие от малинските дантели на жабото си. – Та възможно ли е страстта за печалба чак толкоз да...!

И той направи толкова красив жест, че двамата учители по фехтовка, скрити като зрители в зарешетена ложа, изпитаха желание да изръкопляскаат. Но търговците не можеха да бъдат залъгани лесно.

– На мен! – разкрещя се те. – Аз съм първи! Аз съм на ред! Пейрол се спря и рече:

– Господа!

Веднага настъпи тишина.

– Моля ви да запазите малко спокойствие – продължи той. – Тук аз представлявам лично особата на принц дьо Гонзаг, аз съм неговият иконом. Някъде все още виждам покрити глави.

Тутакси всички шапки бяха свалени.

– Чудесно! – каза Пейрол. – Господа, ето какво имам да ви казвам.

– Ш-шт! Ш-шт! Слушайте! – разнесе се в тъпата.

– Канторите в тази галерия ще бъдат построени и предадени утре.

– Браво!

– Тази зала е единствената, която ни остана. Това са последните места. Всичко друго е разпродадено, с изключение на личните

апартаменти на негово височество и покоите на госпожа принцесата. — При тези думи той се поклони.

Врявата избухна с нова сила:

— На мен! Аз съм записан. По дяволите, няма да се оставя да ме прередят!

— Я не ме блъскайте!

— Нима ще нагрубите една жена?!

Да, защото тук имаше и жени, прароднини на онези грозни дами, които в наши дни стряскат минувачите край борсата около два часа следобед.

— Глупак!

— Дръвник! — Простак!

Следваха ругатните и писъците на деловите жени. Назрял беше моментът да се хванат за косите. Кокардас и Паспоал вече протягаха вратове, за да могат по-добре да наблюдават боя, когато вратата в дъното на залата, намираща се зад подиума, широко се отвори.

— Гонзаг! — прошепна гасконецът.

— Милиардерът! — добави нормандецът. Двамата неволно свалиха шапките си.

И наистина на подиума се появи Гонзаг, придружен от двама млади благородници. Той беше все тъй красив, макар че вече наближаваше петдесетте. Високата му фигура напълно бе запазила великолепната си гъвкавост. По челото му нямаше и помен от бръчки; разкошната му, на тежала от благовония коса заливаше с черния кехлибар на бляскавите си къдри раменете на скромния фрак от черно кадифе. Неговият изящен вид нямаше нищо общо с пищността на Пейрол. Жабото му струваше петдесет хиляди ливри, а по лентата на съсловния орден, от който изпод белия му сатенен жакет се подаваше само крайчецът, имаше брилянти за един милион.

Младите благородници, които го съпровождаха, бяха глумливият Шаверни, негов братовчед по линия на Ньовер, и кадетът дьо Навай. И двамата бяха напудрени и носеха изкуствени бенки. Бяха все очарователни, малко женствени и донякъде преситени младежи, вече развеселени, въпреки ранния утринен час, от няколко глътки шампанско, които носеха коприната и кадифето с неподражаема арогантност.

Кадетът дьо Навай вече беше навършил двайсет и пет години; маркиз дьо Шаверни наближаваше двайсетте. Те се спряха, известно време наблюдаваха блъсканицата и се разсмяха едновременно от все сърце.

— Но господа, господа! — извика Пейрол и свали шапката си. —

Имайте поне малко уважение към господин принца!

Тълпата търговци, готови само допреди миг да се хванат гуша за гуша, се укроти като по чудо; всички претенденти за парцели едновременно превиха гръб в поклон, а дамите направиха реверанс. Гонзаг небрежно поздрави с ръка и отминавайки, рече:

– Побързайте, Пейрол, имам нужда от залата.

– О, ама че мутри! – възкликна дребничкият Шаверни, вглеждайки се отблизо в присъстващите.

Навай се смееше до сълзи и току повтаряше:

– О, ама че мутри!

– Настървили са се до полуда – прошепна Пейрол, който се беше приближил до господаря си, – и ще платят толкова, колкото поискаме...

– Обявете търг! – извика Шаверни. – Тъкмо ще се позабавляваме!

– Ш-шт! – смъмри го Гонзаг. – Не се намираме на масата, лудньо! – Идеята обаче му се стори добра и той добави: – Тъй да бъде! Обявете ги на търг! Каква да бъде първоначалната цена?

– Петстотин ливри на месец за четири квадратни стъпки – отвърна Навай, като си мислеше, че иска прекалено много.

– Хиляда ливри за седмица! – предложи Шаверни.

– Нека бъдат хиляда и петстотин – каза Гонзаг. – Започвайте, Пейрол.

– Господа – обяви довереникът, обръщайки се към претендентите, – тъй като това са не само последните, но и най-хубавите места... ще ги дадем на онзи, който предложи най-висока цена. Номер 927, хиляда и петстотин ливри!

Сред тълпата се разнесе ропот, но никой не се обади.

– Дявол да го вземе, братовчеде, аз ще ви помогна – обади се Шаверни и като пристъпи крачка напред, извика: – Две хиляди ливри!

Кандидатите отчаяно се спогледаха.

– Две хиляди и петстотин! – наддаде кадетът дьо Навай, който се почувствува засегнат.

Сериозните претенденти изпаднаха в дълбоко униние.

– Три хиляди! – извика със задавен глас един дебел търговец на вълна.

– Присъдено! – побърза да отсече Пейрол.

Гонзаг му хвърли смразяващ поглед. Този Пейрол беше наистина тесногръд; страхуваше се да познае пределите на човешкото безумие.

– Добре потръгна! – отбеляза Кокардас.

Паспоал молитвено беше събрал ръце и целият се бе превърнал в

слух и зрение.

– Номер 928 – обяви икономът.

– Четири хиляди ливри – небрежно произнесе Гонзаг.

– Че то е все същото! – възрази една вехтошарска, чиято племенница наскоро се беше омъжила за някакъв граф с цената на два̀сет хиляди луидора, спечелени на улица „Кенкампоа“.

– Купувам го! – извика един аптекар.

– Давам четири хиляди и петстотин! – обади се един търговец на железария.

– Пет хиляди!

– Шест хиляди!

– Присъдено! – извика Пейрол и обяви: – Номер 929... – Но след един поглед на Гонзаг побърза да добави: – За десет хиляди ливри!

– Четири квадратни стъпки! – прошепна изумен Паспоал. А Кокардас сериозно добави:

– Две трети от един гроб!

Междувременно търгът навлизаше в разгара си. Идваше ред на опиянението. Оспорваха си номер 929 като някакво съкровище и никой не се удиви, когато Гонзаг обяви следващия номер за петнайсет хиляди ливри. Имайте предвид, че се плащаше в брой, било в прелестни звънки монети, било в държавни облигации.

Докато единият от секретарите на Пейрол прибираще парите, другият записваше в тефтера си имената на купувачите. Шаверни и Навай вече не се смееха; те се възхищаваха.

– Невероятна лудост! – дивеше се маркизът.

– Човек трябва да го види, за да повярва – пригласяше му Навай.

А Гонзаг, все тъй подигравателно усмихнат, добави:

– Франция е прекрасна страна, господа. Но да свършваме! – сепна се той. – Обявете всичко останало по два̀сет хиляди ливри!

– Та това е просто без пари! – извика дребничкият Шаверни.

– На мен! На мен! На мен! – разнесоха се викове сред тълпата.

Мъжете се биеха, жените падаха задушени или премазани, но в безпределното си отчаяние те също крещяха:

– На мен! На мен! На мен!

Последва ново наддаване, разнесоха се нови викове на радост и гняв. Златото се лееше като река върху стъпалата на подиума, който служеше за гише. Беше едновременно забавно и изумително да наблюдаваш с какъв възторг се изпразват тези издути джобове. Онези, които вече бяха получили разписки ги размахваха над главите си и опиянени,

обезумели от щастие отиваха да изпробват местата си и да се настанят удобно в тях. Победените си скубеха косите.

– На мен! На мен! На мен!

Пейрол и помощниците му се видяха в чудо. Същински бяс беше обладал всички, а при последните наддавания върху паркета се проля дори кръв. Най-сетне и погрешно разчертаният номер 942 с размери само две стъпки и половина, беше продаден за двайсет и осем хиляди ливри. Пейрол шумно затвори тефтера си и обяви:

– Господа, търгът е закрит.

За миг настъпи пълна тишина. Щастливите собственици на клетки се спогледаха, все още не дошли на себе си.

Гонзаг повика Пейрол.

– Трябва да ги разгоните оттук! – каза му той.

Но в този момент през вратата на преддверието нахлу друго множество, тълпа ласкатели, борсови посредници и благородници, които идваха да засвидетелствуват почитанията си на негово височество принц дьо Гонзаг. Когато видяха пълната зала, те се спряха на прага.

– Влезте, господа, влезте! – подкани ги Гонзаг. – Сега ще отпратим целия този народ.

– Да, да, влезте! – намеси се Шаверни. – Ако желаете, тези достопочтени люде ще ви препродадат покупките си със сто процента печалба.

– И ще събъркат! – уверено заяви Навай. – Здравей, дебелако Ориол.

– Но това тук е същинска Пактол⁴⁸! – възкликна последният, поклаяйки се дълбоко на Гонзаг.

Ориол беше млад и многообещаващ посредник. Сред новодошлите човек можеше да забележи Албре и Таран, и двамата банкери; барон Батц, добродушен германец, дошъл в Париж с намерението да се поквари; виконт дьо ла Фар, Монтобер, Носе, Жирон, до един изпечени лукавци, всички или далечни родственици на Ньовер, или нечий пълномощници, и всички поканени от Гонзаг да вземат участие в едно знаменателно събитие – съвета, за който беше споменал Пейрол.

– Как мина разпродажбата? – полюбопитствува Ориол.

– Зле – хладно отвърна Гонзаг.

– Чуваш ли?! – прошепна Кокардас в нишата.

– И има право – отговори Паспоал, който целият се обливаше в пот.

48. Река в древна Лидия. Според преданието, златните люспи, които влачели нейните води, поставили основите на баснословните богатства на персийския цар Крез. – Б. пр.

– Тези кокошки щяха да се оставят да ги оскубе до перце!

– Но, господин дьо Гонзаг, нима е възможно вие да проявите неумение в сделките?! Не, това е немислимо! – извика отново Ориол.

– Съдете сами, последните си клетки продадох по двайсет и три хиляди ливри средно.

– За срок от една година ли?

– За осем дни.

Едва сега новодошлите погледнаха клетките и купувачите.

– Двайсет и три хиляди ливри! – повториха те изумени.

– Наложих се да започна с тази цифра – обясни Гонзаг. – Разполагам с почти хиляда номера, така че тази сутрин ми донесе двайсет и три милиона, ни повече, ни по-малко.

– Та тук е вилнял същински бяс!

– Истинска лудост! Но тепърва ще станем свидетели и на много други! Най-напред дадох под наем двора, след това градината, после преддверието, стълбищата, конюшните, пристройките, сайвантите. Останаха ми само апартаментите и, дявол да ме вземе, ако вече не изпитвам желание да отида да живея в някоя странноприемница!

– Братовчеде – прекъсна го Шаверни, – давам ти под наем моята спалня, но само през деня.

– Колкото по-малко място остава – продължи Гонзаг, заобиколен от новите си посетители, – толкоз по-силно пламва треската. Вече нищичко не ми остана.

– Помислете все пак, братовчеде! Нека доставим на тези господа удоволствието от един малък търг.

При думата „търг“, онези, които не бяха успели да наемат клетки, бързо се приближиха.

– Нищичко – повтори Гонзаг, но изглежда нещо му дойде на ум, тъй като веднага възкликна: – Ах, да! Всъщност, имам!

– Какво? – чуха се викове от всички страни.

– Колибата на моето куче.

Сред групата на придворните избухна силен смях, но простите хорица, търговците, дори не се усмихнаха. Те премисляха.

– Не мислете, че се подигравам, господа! – извика Гонзаг. – Обзалагам се, че ако поискам още сега ще ми броят за нея десет хиляди екю.

– Трийсет хиляди ливри! – разнесе се всеобщ вик. – За една кучешка колиба!

И смехът се поднови, още по-неудържим.

Но внезапно между Наваи и Шаверни, които се смееха най-гръмко

от всички, надникна странното лице на някакъв гърбав човечец с чудато разчорлена коса и веднага се разнесе пронизителен треперлив гласец. Гърбавия казваше:

– Наемам колибата на кучето за трийсет хиляди ливри!

IV. Щедрост

Изглежда този гръбльо беше надарен с остър ум, въпреки безразсъдството, което вършеше в момента. Той имаше живи пронизателни очи и орлов нос. Широкото му чело ясно се очертаваше под кичурите на причудливо рошавата перука, а тънката подигравателна усмивка, която играеше на устните му, свидетелствуваше за сатанинска лукавост. С една дума, истински гърбушко!

Колкото до самата гърбица, то тя беше внушителна, разположена в средата на гърба и толкова висока, че докосваше тила му, докато отпред брадичката допираше гърдите. Краката му бяха странно извити, но без помен от онази пословична хилавост, която е задължителен придатък към гърбицата.

Това удивително същество беше облечено в изключително строг черен костюм, а маншетите и жабото му от плисиран муселин искряха от белота. Погледите на всички бяха приковани в него, но това изглежда ни най-малко не го смущаваше.

– Браво, мъдри Езоп! – извика Шаверни. – Оставам с впечатление, че си решителен и хитър спекулант.

– Решителен... Да, достатъчно – отвърна Езоп, гледайки го втренчено. – Колкото до хитър, ще видим!

Слабият му гласец стържеше като детско кречетало.

– Браво, Езоп! Браво! – повториха всички.

Кокардас и Паспоал вече на нищо не се учудваха. И при все че изумлението им отдавна ги бе лишило от дар слово, гасконецът тихо попита:

– Имали ли сме някога вземане-даване с гърбави, любезни?

– Не, поне доколкото си спомням.

– Гръм да ме поразии, но ми се струва, че някъде съм виждал тези очи!

Гонзаг също наблюдаваше дребното човече с изключително внимание.

– Друже – каза той, – знаете ли, че се плаща в брой?

– Знам – отвърна Езоп, тъй като отсега нататък никой нямаше да го нарича другоаче. Негов кръстник беше станал Шаверни.

Езоп извади от джоба си един портфейл и тикна в ръцете на Пейрол шейсет държавни облигации по петстотин ливри. Присъстващите едва ли не очакваха да видят как тези хартийки се превръщат в сухи листа, дотолкова фантастична беше появата на малкия човечец. Но това бяха напълно редовни облигации на компанията.

– Разписката ми – каза той.

Пейрол му даде разписката. Езоп грижливо я сгъна и я сложи на мястото на парите. После потупа с ръка по тефтера и заяви:

– Чудесна сделка! Довиждане, господа!

И той много учтиво се поклони на Гонзаг и неговото обкръжение.

Всички се отдръпнаха, за да му сторят път и макар че все още се смееха, някакъв неведом хлад смразяваше душите им. Гонзаг беше замислен.

Пейрол и хората му започнаха да отпрашат купувачите, на които им се щеше да е вече утрешният ден. Приятелите на принца продължаваха да гледат, при това съвсем несъзнателно, към вратата, през която беше излязло черното човече.

– Господа – каза Гонзаг, – моля да ме последвате в апартаментите ми, докато подредят залата.

– Хайде! – рече Кокардас зад завесата. – Или сега, или никога! Да вървим!

– Страх ме е – призна стеснителният Паспоал.

– И таз добра! Тогава аз ще мина напред.

Той хвана Паспоал за ръка и със свалена шапка се насочи към Гонзаг.

– По дяволите! – възкликна Шаверни, когато ги зърна. – Братовчед ми е решил да ни представи цяла комедия! Днес е ден на маскарадите. Гърбушкото не беше лош, но това е най-възхитителната двойка пладнешки разбойници, която съм виждал в живота си!

Кокардас-младши го изгледа накриво. Навай, Ориол и останалата пасмина веднага наобиколиха нашите приятели и започнаха да ги разглеждат с любопитство.

– Бъди благодарен! – прошепна Паспоал на ухото на гасконецца.

– Гръм да ги поразят дано! – изръмжа Кокардас. – Ще рече човек, че никога не са виждали истински благородници, така са ни зяпнали!

– Високият е същинска прелест! – възхищаваше се Навай.

– На мен повече ми харесва нисичкия – забеляза Ориол.

– Няма повече кучешки колиби за даване под наем; какво ли ги носи насам?

За щастие двамата вече се бяха изправили пред Гонзаг, който едва тогава ги забеляза и потрепера.

– А, какво желаят тези храбреци? – попита той.

Кокардас се поклони с онова достолепно изящество, което неизменно съпътствуваше всяко негово действие. Поздравът на Паспоал беше по-скромнен, но това бе поклон на истински светски човек. Кокардас-младши изгледа пищната тълпа, която го беше взела на подбив, и високо и ясно изрече:

– Аз и този благородник сме стари познати на негово височество и идваме да му поднесем нашите почитания.

– Виж ти! – възкликна Гонзаг.

– Ако в момента ваше височество е зает с неотложни дела – продължи гасконецът и отново се поклони, – ние ще дойдем в часа, който благоволи да ни определи.

– Точно така – смутолеви Паспоал, – ще имаме честта да дойдем пак.

Последва трети поклон, след което двамата едновременно се изправиха, сложили ръце на дръжките на шпагите си.

– Пейрол! – повика Гонзаг своя иконом, който току-що беше отпратил и последния участник в търга. – Позна ли тези мили момци? – попита го той. – Заведи ги да утолят глада и жаждата си в кухнята, а после им дай нови дрехи и нека бъдат на мое разположение!

– Ах, ваше височество! – извика Кокардас.

– Великодушни принце! – разчувствува се Паспоал.

– Вървете! – заповяда Гонзаг.

Те се отдалечиха заднешком, като се кланяха до земята и метяха пода със старите пера на шапките си. Когато се озоваха лице срещу лице с шегаджиите, Кокардас пръв нахлупи шапката на главата си, дръзко я накриви и многозначително повдигна с върха на рапирата си оръфаниите поли на своето наметало. Брат Паспоал направи каквото можа, за да не остане по-назад. След това и двамата, кой от кой по-горди и надменни, с вирнати носове и юмуци на кръста, хвърлиха по един изпепеляващ поглед на присмехулниците и последваха Пейрол в кухнята, където умението им да боравят с вилицата смая цялата прислуга на принца.

– Не ще и дума, богатството ни е в кърпа вързано! – рече Кокардас, докато лапаше.

– Ако е рекъл господ! – отвърна с пълна уста брат Паспоал, както

винаги по-сдържан.

– И таз добра, братовчеде! – удиви се Шаверни, след като двамата дуелисти излязоха. – Ти откога си служиш с подобни маши?

Гонзаг хвърли наоколо замислен поглед и не отговори. Междувременно всички тези господа, при това на достатъчно висок глас, за да може принцът да ги чуе, пеела дитирамби в негова чест и най-усърдно го ласкаеха. Всички те бяха повече или по-малко разорени аристократи, повече или по-малко компрометирани банкери, и макар че никой от тях все още не бе извършил някаква безусловно наказуема от закона постъпка, честта на нито един не бе останала неопетнена. Всички, от първия до последния, се нуждаеха от Гонзаг поради една или друга причина; сред тях Гонзаг беше повелител и крал, подобно на древноримски патриций сред тълпата от прегладнели клиенти. Гонзаг ги държеше здраво в ръцете си от амбиция, от личен интерес, посредством техните нужди и пороци.

Единственият, запазил поне донякъде своята независимост, беше младият маркиз дьо Шаверни, твърде безразсъден, за да спекулира, и прекалено безгрижен, за да се продаде.

Продължението на този разказ ще разкрие какво възнамеряваше да направи принцът от тях, тъй като на пръв поглед изглеждаше, че достигналият върха на своето могъщество и богатство и радващ се на височайшо благоволение Гонзаг няма нужда от никого.

– Седнали да ми говорят за перуанските мини! – надуваше се дебелият Ориол, докато господарят още стоеше встрани. – Само дворецът на господин принца струва колкото цяло Перу ведно с мините му.

Борсовият посредник беше кръгъл като топка, червендалест, бузест и вечно запъхтян. Госпожичките от Операта скланяха да се задяват незлобливо с него, стига да имаше пари, разбира се, и да беше предразположен към известно разточителство.

– Бога ми – обади се Таран, мършав и скудоумен banker, – тук е същинско Елдорадо!

– Златния дом! – Добави господин дьо Монтобер. – По-скоро Диамантения!

– Я! – преведе барон Батц. – Бо-зкоро тиамантения.

– Има немалко именити благородници – намеси се и Жирон, – които биха живели цяла година само със седмичния доход на принц дьо Гонзаг.

– Само че принц дьо Гонзаг е кралят на именитите благородници – рече Ориол.

– Гонзаг, братовчеде! – извика Шаверни с престорено отчаяние. – Поискай милост, за бога, или тези отегчителни славословия ще продължат до утре!

Принцът сякаш се събуди.

– Господа – каза той, без да удостои дребния маркиз с отговор тъй като не обичаше подигравките, – трябва да освободим залата. Моля да ме последвате.

Когато всички се събраха в кабинета му, Гонзаг веднага подхвана:

– Господа, всички знаете защо съм ви повикал тук.

– Чух да се говори за някакъв семеен съвет – отвърна Навай.

– Нещо повече, господа! Става дума за една тържествена церемония, за семеен трибунал, на който Негово кралско височество регентът ще бъде представен от трима измежду най-висшите държавни сановници: председателят на трибунала дьо Ламоаньон, маршал дьо Вилроа и заместник-председателят д'Аржансон.

– Дявол да го вземе! – обади се Шаверни. – Нима ще се решава наследяването на короната?

– Маркизе – сухо го срязва Гонзаг, – разговорът ни ще бъде сериозен, така че ни пощадете!

– Братовчеде, а случайно да ви се намират няколко книжки с картинки, за да се позабавлявам, докато вие сте сериозен? – поинтересува се Шаверни, прозявайки се преждевременно.

Гонзаг се усмихна, за да го накара да млъкне.

– За какво става въпрос, принце? – попита дьо Монтобер.

– Става въпрос да ми докажете вашата преданост, господа – отвърна Гонзаг.

– Готови сме! – разнесе се всеобщ възглас. Принцът се поклони и се усмихна.

– Поканих всички и специално вас, Навай, Жирон, Шаверни, Носе, Монтобер, Шоази и Лавалад, в качеството ви на родственици на Ньовер; вас, Ориол, като пълномощник на нашия братовчед дьо Шатийон; вас, Таран и Албре, като довереници на двама Шателюкс...

– Щом няма да става дума за престолонаследията на Бурбоните, значи ще се разисква наследството на Ньовер, така ли? – прекъсна го отново Шаверни.

– Ще бъдат решени проблемите, свързани с имотите на Ньовер, както и някои други спорни въпроси – отвърна Гонзаг.

– Но, братовчеде, за какво са ви притрябвали имотите на Ньовер, след като печелите – по милион на час?

За миг Гонзаг забави отговора си.

– Нима съм сам? – попита след малко той с проникновен глас. – Нима не съм се заел да осигурия и вашето благополучие?

Присъстващите се размърдаха в изблик на дълбока признателност. Върху лицата на всички, било повече или по-малко, се изписа умиление.

– Принце, знаете, че можете да разчитате на мен – каза Навай.

– И на мен! – извика Жирон.

– И на мен! И на мен!

– На мен също, дявол да го вземе! – обади се накрая и Шаверни. – Просто исках да разбера...

Гонзаг го прекъсна и с високомерно леден тон заяви:

– Ти си прекалено любопитен, малки братовчедо! Това ще те погуби. Разбери веднъж завинаги, че онези, които са с мен, трябва решително да тръгнат по моя път, бил той верен или погрешен, прав или криволичещ.

– Но все пак...

– Такава е моята воля! Всеки е свободен да ме последва, или да изостане. Но ако някой се спре, това означава, че доброволно е скъсал договора и за мен той вече няма да съществува. Тези, които са с мен, трябва да виждат с моите очи, да чуват с ушите ми и да мислят с моя ум. Отговорността никога не пада върху ръцете, отговорността за всичко носи главата, а главата, това съм аз. Чуй ме добре, маркизе, не искам други приятели!

– А ние искаме само едно – добави Навай, – ние искаме нашият велик сродник да ни покаже пътя.

– Могъщи братовчедо – каза Шаверни, – ще ми позволите ли най-смирено и покорно да ви задам само един въпрос? Какво трябва да правя аз?

– Да пазиш тишина и да ми дадеш гласа си на съвета.

– Дори с риск да накърня трогателната преданост на нашите приятели, искам да ви уверя, братовчедо, че държа на гласа си почти толкова, колкото и на празна чаша от шампанско, но...

– Никакво „но“! прекъсна го Гонзаг.

И всички с въодушевление повториха:

– Никакво „но“!

– Ние ще се сплотим около негово височество – надутو заяви Ориол.

– Негово височество умее тъй добре да си спомня за всички, които

му служат – добави Таран, този войнствуващ финансист.

Поканата не беше кой знае колко изящно отправена, но поне бе недвусмислена. Всеки прие студено изражение на лицето, да не би да го сметнат за съучастник. Шаверни отправи към Гонзаг тържествуваща подигравателна усмивка. Принцът му се закани с пръст като на непослушно дете. Гневът му беше преминал.

– Предаността на Таран ми допада най-много – каза той и в гласа му прозвуча едва доловима нотка на презрение. – Таран, приятелю, чифликът в Епернай е ваш.

– Ах, принце! – възкликна банкерът.

– Никакви благодарности! – прекъсна го Гонзаг. – Моля ви, Монтобер, отворете прозореца, не се чувствавам добре.

Веднага всички се втурнаха към прозорците. Гонзаг беше силно пребледнял, изпод косата му избиваха ситни капчици пот. Той намокри кърпичката си в чашата вода, която му поднесе Жирон и я притисна към челото си.

Шаверни се беше приближил в порив на искрена загриженост.

– Нищо особено – рече принцът, – просто съм уморен... Цяла нощ не мигнах, а бях длъжен да присъствавам и на събуждането на краля.

– Но за какъв дявол ви е притрябвало да се преуморявате толкова, братовчедо! – извика Шаверни. – Та какво повече може да направи за вас кралят? Бих казал дори: какво повече може да направи за вас господ?

Що се отнася до Всевишния, нямаше в какво да упрекнем Гонзаг. Ако ставаше още в тъмни зори, то положително не беше, за да се изповяда и причести. Той стисна ръката на Шаверни. Със сигурност можем да твърдим, че той на драго сърце и при това много щедро би заплатил, за да науча отговора на въпроса, който Шаверни току-що му беше задал.

– Неблагодарник! – промълви принцът. – Нима моля за себе си? Ласкателите на Гонзаг едва-що не коленичиха. Устата на Шаверни беше затворена.

– Ах, господа – продължи Гонзаг, – какво очарователно дете е нашият млад крал! Той ви знае по имена и всеки път ме разпитва за моите добри приятели.

– Нима е истина! – възторгнаха се всички в един глас.

– Когато господин регентът, който стоеше до леглото заедно с мадам Палатин, разтвори балдахина, младият Луи отвори своите прелестни клепки, все още натежали от съня, и на нас ни се стори, че изгря зората.

– Зората с розовите пръсти! – обади се непоправимият Шаверни.

Нямаше човек, който поне за миг да не изпита желание да го линчува.

– Нашият млад крал – продължи Гонзаг, – подаде ръка на Негово кралско височество, а когато ме забеляза, каза: „А, добър ден, принце. Онази вечер ви зърнах в «Кур ла Рен», заобиколен от вашата свита. Би трябвало да ми отстъпите господин Жирон, това е един наистина великолепен кавалер!...“

Жирон сложи ръка на сърцето си. Другите прехапаха устни.

– „Господин дьо Носе също ми харесва“ – продължи Гонзаг, предавайки дословно думите на Негово величество. – „А този господин Салдан, по дяволите, трябва да е същински гръмовежец в битките!“

– Каква полза от това? – прошепна Шаверни на ухото му. – Салдан го няма.

И наистина, от предишната вечер никой не беше виждал нито господин барона Салдан, нито господин кавалера Фаенца. Без да обръща внимание на думите му, Гонзаг продължи:

– Негово величество ми говори за вас, Монтобер, за вас, Шоази, за някои други също.

– А благоволи ли Негово величество – прекъсна го отново дребничкият маркиз, – да обърне поне мъничко внимание на изтънчената и галантна външност на господин Пейрол?

– Негово величество не забрави никого, с изключение на вас – сухо отвърна Гонзаг.

– Пада ми се! – каза Шаверни. – Това ще ми послужи за урок!

– Албре – подхвана отново Гонзаг, – в кралския двор вече е известно за вашите сделки с мини. „Знаете ли – каза ми кралят през смях, – уверяват ме, че вашият Ориол скоро щял да бъде по-богат и от мен!“

– Колко остроумно! Какъв повелител ще си имаме! – гръмна вик на всеобщо възхищение.

– Но това са само думи – продължи Гонзаг с добродушно-лукава усмивка, – а ние, слава богу, постигнахме много повече! Приятелю Албре, искам да ви съобщя, че вашата концесия ще бъде подписана.

– Та кой не би ви последвал, принце! – извика Албре.

– Ориол – добави принцът, – вие имате вашата благородническа титла и можете да говорите с д'Озие за герба си.

Ниският дебел посредник се изду като балон и само дето не се пръсна.

– Ориол – извика Шаверни, – ето че ставаш братовчед и на краля,

след като си вече братовчед на цялата улица „Сен Дени“... А и гербът ти е напълно готов: три чифта небесносини гащи, разположени в триъгълник на златен фон, увенчани със сияеща нощна шапчица и следния девиз: „Utile dulci!“⁴⁹

Разсмяха се всички, с изключение на Ориол и Гонзаг. Ориол се беше появил на бял свят на ъгъла на улица „Моконсей“, в едно дюкянче за плетени бонета. Ако Шаверни беше запазил остроумието си за вечеря, щеше да има огромен успех.

– Навай, пенсията ви е утвърдена – казваше междуременно Гонзаг, това живо провидение. – Монтобер, вашата грамота е готова.

Монтобер и Навай се разкаяха за прибързания си смях.

– Носе – продължи принцът, – от утре ще се возите в карета. Жирон, ще ви кажа какво издействувах за вас, но когато останем насаме.

Носе беше доволен, Жирон два пъти повече.

Продължавайки щедро да раздава благодеяния, които не му струваха нищо, Гонзаг назова всеки по име. Никой не беше забравен, дори барон Батц.

– Ела насам, маркизе! – рече накрая той.

– Аз! – отзова се Шаверни.

– Ела тук, глезено дете!

– Братовчеде, знам съдбата си! – провикна се маркизът шеговито. – Всички наши съученици, които са били послушни, получиха награда... а най-малкото, което рискувам аз, е да бъда оставен на хляб и вода. Ах! – изпъшка той и се удари по гърдите. – Чувствувам, че напълно съм го заслужил!

– На събуждането на Негово величество присъствуваше и господин дьо Фльори, кралският наставник.

– Естествено – отвърна маркизът, – това е негов Дълг.

– Господин дьо Фльори е човек безкомпромисен.

– Това му е работата.

– Господин дьо Фльори е узнал за похожденията ти във Фьойантин с госпожица дьо Клермон.

– Олеле! – обади се Навай.

– Олеле! – повториха Ориол и другите.

– А ти не позволи да бъда прогонен в изгнание, братовчеде, така ли? – попита Шаверни. – Много съм ти признателен!

– Не стана дума за изгнание, маркизе.

49. Полезно и приятно (лат.). – Б. пр.

- А тогава за какво стана дума, братовчедо?
- За Бастилията.
- И ти ме отърва от Бастилията? Дължа ти двойно по-голяма благодарност.
- Направих нещо повече, маркизе.
- Нещо повече ли, братовчедо? Нима ще трябва да се просна по корем в нозете ти?
- При покойния крал земите ти в Шаней бяха конфискувани.
- Да, по времето на Нантския едикт⁵⁰.
- А добри доходи ли даваха?
- Двайсет хиляди екю, братовчедо. За половината бих се продал и на дявола.
- Именията в Шаней са ти възвърнати.
- Наистина ли? – извика малкият маркиз, после подаде ръка на Гонзаг и много сериозно каза: – В такъв случай дадена дума – хвърлен камък, продавам се на дявола!
- Гонзаг свъси вежди. Целият кръжец чакаше само знак, за да нададе вой. Шаверни презрително ги изгледа.
- Братовчедо – тихо, но отчетливо произнесе той, – пожелавам ви само сполука. Но ако дойдат черни дни, тълпата около вас ще орее. Не искам никого да обидя, такова е правилото, но дори и да остана сам, братовчедо, аз ще остана!

V. Обяснява се отсъствието на Фаенца и Салдан

Раздаването беше приключило. Носе умуваше над костюма, с който на следващия ден щеше да се качва в кралските карети. Ориол, благородник едва от пет минути насам, вече премисляше на какви ли прадеди би могъл да се позове още от времето на Сен Луи⁵¹. Всички бяха доволни. Присъствувайки на събуждането на краля, господин дьо Гонзаг наистина не си беше губил времето.

– Братовчедо. – не мирысваше при все това малкият маркиз, – няма така лесно да се отървеш от мен, въпреки чудесния подарък, който токущо ми направи.

– Какво още искаш?

50. Указ, подписан от Анри IV в 1598 г., имащ за цел да сложи край на религиозния конфликт, узаконявайки статута на протестантите във Франция. – Б. пр.

51. Луи IX, или Сен Луи (1214–1270) – крал на Франция. – Б. пр.

– Не знам дали е заради Фьойантин и госпожица дьо Клермон, но Боа Розе категорично отказа да ми даде покана за празненството в Пале Роаял тази вечер. Каза ми, че всички покани били вече раздадени.

– Нищо чудно! – извика Ориол. – Тази сутрин на улица „Кенкампоа“ поканите вървяха с десет луидора надценка. Боа Розе сигурно е спечелил пет-шест хиляди ливри.

– От които половината са за абат Дюбоа, неговия господар!

– Видях да продават по петдесет луидора едната – обади се Албре.

– На мен не ми продадоха дори за шейсет! – намеси се Таран.

– Просто ги разграбват.

– В момента навярно са вече безценни.

– И има защо, господа – каза Гонзаг, – празненството ще бъде наистина великолепно. На него ще присъствуват до един люде заможни или потомствени аристократи. Не вярвам на господин регентът дори за миг да му е минало през ум да спекулира с поканите, но всяко време си има своите малки недостатъци, пък и, бога ми, не виждам нищо лошо в това, Боа Розе и абатът да си оплетат кошницата с подобни дреболии.

– Та ако ще тази вечер салоните на регента да гъмжат от комиссионери и спекуланти! – отбеляза Шаверни.

– Това са утрешните благородници – отвърна Гонзаг. – Натам върви светът!

Шаверни потупа Ориол по рамото.

– Е, днешни ми благороднико – подкачи го той, – как отвисоко ще гледаш ти тези утрешни аристократи, а?!

Необходимо е все пак да кажем няколко думи и за самото празненство. Идеята принадлежеше на шотландеца Ло; той беше поел и огромните разходи по него. То трябваше да се превърне в символичен триумф на системата, както се казваше тогава, в официално и гръмки потвърждение на победата на кредита над звонковата монета.

За да му придаде още по-голяма тържественост, Ло беше склонил Филип Орлеански да му отстъпи под наем салоните и парковете на Пале Роаял, та дори и нещо повече: поканите бяха отправени от името на самия регент и само този факт беше напълно достатъчен, за да превърне триумфа на бога-хартия в национален празник.

Разправяха, че Ло е предоставил на разположение на двора на регента наистина главозамайващи суми, само и само нищо да не накърни престижа на това всенародно веселие. Всичко прекрасно, което можеше да се постигне само с най-щедро разточителство, трябваше да заслепи поканените. Най-много се говореше за фойерверка и балета.

Фойерверкът, чиято подготовка и изпълнение бяха поверени на кавалера Жиойа, трябваше да изобрази, гигантския дворец, издигнат на брега на Мисисипи по проект на самия Ло. Отсега нататък светът, и в това бяха убедени всички, щеше да притежава едно-единствено чудо – този мраморен палат, украсен с всичкото безполезно злато, което победоносният кредит изхвърляше от обръщение; този дворец-, голям колкото град, където щяха да бъдат изложени на показ всички метални богатства на света. Среброто и златото вече щяха да служат само за това. Балетът, алегоричен акт в духа на времето, трябваше също да представи кредита, олицетворяващ ангел-хранителя на Франция, който я поставя начело на народите. Край на глада, край на мизерията, край на войните! Кредитът, този нов месия, изпратен от милосърдния бог, щеше да разпръсне по цялото земно кълбо наново извоюваните прелести на земния рай.

След празника тази вечер обожественият кредит щеше да се нуждае единствено от храм. Жреците вече бяха налице.

Господин регентът беше определил броя на поканените на три хиляди; Дюбоа потайно го утрои; церемониалмайсторът Боа Розе тихо-мълком го удвои.

Във времената, когато върлува чумата на ажиото, неговата зараза се промъква навсякъде и нищо не е в състояние да противостои на победното и нашествие. Същото, което виждате в крайните квартали, където едва-що проходили дечица вече разменят играчките си и хвалят стоката си, сополивейки се над някоя нахапана медена курабия, скъсано хвърчило или половин дузина топчета, можете да забележите, когато треската на спекулацията обхване цял един народ: големите деца започват да продават скъпо и прескъпо всичко, което се търси, всичко, което е на мода: менюта на модни ресторанти, номерирани кресла в известни театри, места в претъпканата църква. И всичко това се върши напълно непринудено, без каквито и да било възражения.

Боже мой! Самият господин дьо Гонзаг мислеше като всички други, когато каза: „Не виждам нищо лошо в това, Боа Розе да припечели пет-шест хиляди ливри с подобни дреболии!“

– Стори ми се, че го чух да казва на Пейрол, че му предложили две или три хиляди луидора за пакета покани, който Негово височество е благоволил да ми изпрати – рече той, изваждайки портфейла си. – Що за глупост! Аз ги запазих за моите приятели.

Разнесоха се продължителни аплодисменти. Много от тези господа вече имаха покани в джоба си, но от повече глава не боли, особено когато струват по сто пистола едната. Тази сутрин наистина нямаше по-

услужлив човек от господин дьо Гонзаг.

Той отвори портфейла си и хвърли на масата дебела връзка розови писма, украсени с очарователни винетки, които, сред плетеница от амурчета и купища цветя, до една изобразяваха Кредита, Великия Кредит, стиснал в ръка рога на изобилието. Разпределиха си ги веднага. Всеки взе за себе си и за своите приятели, с изключение на малкия маркиз, който все още спазваше известно благоприличие и не препродаваше онова, което му даваха. Изглежда, че благородникът Ориол имаше доста приятели, тъй като напълни джобовете си. Гонзаг ги наблюдаваше. Погледът му срещна погледа на Шаверни и двамата се разсмяха.

Ако някой от тези господа си въобразяваше, че може да измами Гонзаг, той просто се самозалъгваше: Гонзаг не вършеше нищо нахалост и само в кутрето си имаше повече сила, отколкото цяла дузина Ориоловци, умножена по половин стотица Жироновци или Монтоберовци.

– Господа – каза той, – моля ви да оставите две покани за Фаенца и Салдан. Чудно ми е, наистина, че не ги виждам тук.

Действително, беше нечувано Фаенца и Салдан да не се отзоват на повика му.

– Щастлив съм, че можах да направя за вас и този незначителен жест – подхвана Гонзаг, докато настървеното разграбване на поканите, котиращи се тъй високо на улица „Кенкампоа“, продължаваше. – Запомнете добре, че там, откъдето мина аз, ще минете и вие. Вие сте моят свещен батальон: във ваш интерес е да ме следвате, в мой интерес е да държа главите ви винаги на повърхността, над тълпата.

Върху масата бяха останали само двете покани за Фаенца и Салдан. Отново всички почтително и с най-голямо внимание слушаха своя повелител.

– Имам да ви кажа само още нещо – завърши Гонзаг. – Много скоро тук ще се разиграят събития, които ще бъдат загадка за вас. Не се опитвайте, не моля за това, изисквам го, никога не се опитвайте да разберете причините за моето поведение! Получете само паролата и действувайте! Какво от това, че пътят е дълъг и труден, щом в края му, кълна ви се в честта си, се намира богатството!

– Ние ще ви последваме! – извика Навай.

– Всички до един! – добави Жирон.

– Ако ще и в ада! – заключи кръглият като топка Ориол с решителен жест.

– Дявол го взел, братовчедо – полугласно рече Шаверни, – ама че

необуздани приятелчета сме си завъдили! Бих се обзаложил, че...

Прекъсна го вик на изненада и възхищение. Самият той остана със зяпнали уста пред дивната хубост на младата девойка, която лекомислено се беше показала на вратата на спалнята на Гонзаг. Очевидно тя изобщо не беше предполагала, че ще намери тук такава многолюдна компания.

В момента, в който прекрочваше прага, върху нейното още съвсем детско личице, цялото сияещо от дяволита жизнерадост, играеше палава усмивка. Когато видя компаньоните на Гонзаг, тя се спря, бързо спусна дантеления си воал, замрежен с гъста бродерия, и остана неподвижна, подобно на очарователна статуя. Шаверни я поглъщаше с очи. Другите с голяма мъка въздържаха любопитните си погледи. Гонзаг, който отначало бе направил рязко движение, се окопоти на мига и бързо пристъпи към новодошлата. Той пое ръката ѝ и я поднесе към устните си: жестът му беше повече почтителен, отколкото галантен. Девойката остана безмълвна.

– Прекрасната затворничка! – промълви Шаверни.

– Испанката! – добави Навай.

– Същата, заради която господин принцът държи под ключ малката си къща зад Сен Маглоар!

И като истински познавачи, каквито и бяха, те се възхищаваха на нейната кръшна и едновременно изящна снага, на очарователния глезен, завършващ със стъпалце на фея, на великолепната корона от гъста свиlena коса, по-тъмна от черен кехлибар.

Непознатата беше облечена в градски костюм, чиято скромна изисканост издаваше истинската дама. Тя го носеше с подобавашо достойнство.

– Господа – каза принцът, – трябваше още днес да видите това мило и многообично дете, тъй като тя ми е скъпа по ред причини, но, уверявам ви, изобщо не предполагам, че това ще стане толкова рано. Не ще си разреши честта да ви представя на нея сега, още не е време за това. Моля ви, почакайте ме тук. След малко ще имаме нужда от вас.

Той взе девойката за ръка и я въведе в апартамента си, чиято врата се затвори зад тях. Да бяхте видели как веднага изражението върху всички лица се смени, с изключение на физиономията на малкия маркиз дьо Шаверни, която си остана все тъй дръзка, както и преди.

Учителят вече го нямаше и тези братати ученици до един се почувстваха във ваканция.

– Ха наслука! – извика Жирон.

– Стига вече превземки! – обади се Монтобер.

– Господа – побърза да вземе думата Носе, – точно по този начин се появил и кралят заедно с мадам дьо Монтеспан, и то пред целия кралски двор... Шоази, твоят многоуважаем чичо разказва за това в мемоарите си. Присъствували Негово Високопреосвященство дьо Пари, канцлерът, трима кардинали и две игуменки, без да се смята отец Лъотелие. Кралят и графинята трябвало тържествено да се сбогуват и всеки поотделно да се върне в лоното на добродетелността. Как ли пък не: мадам дьо Монтеспан се разплакала, Луи Велики се разхленчил, а после и двамата се сбогували със строгите си съдници.

– Колко е красива! – каза Шаверни, унесен в мечти.

– Чакайте, знаете ли какво ми дойде на ум? – обади се Ориол. – Дали пък семейният съвет не се събира заради нечий развод!

Разнесе се всеобщ вик на удивление, после всеки се съгласи, че това не е невъзможно. Нямаше човек, който да не знае каква дълбока пропаст съществува между принц дьо Гонзаг и неговата съпруга.

– Този загадъчен човек е хитър като лисица – рече Таран, – и е напълно способен да изостави жената и да задържи зестрата!

– И точно за това ще трябва да дадем гласовете си – добави Жирон.

– Какво ще кажеш за това, Шаверни? – попита дебелият Ориол.

– Ще кажа, че щяхте да сте подлеци, ако не бяхте глупаци – отвърна малкият маркиз.

– Бога ми, малки братовчедо – извика Носе, – ти си на години, когато лошите навици се изкореняват! Иде ми да...

– Хайде, хайде! – намеси се миролюбивият Ориол. Шаверни дори не беше погледнал Носе.

– Колко е красива! – повтори той.

– Шаверни е влюбен! – развикаха се всички.

– Само заради това му прощавам – добави Носе.

– Всъщност, знае ли някой нещо за това момиче? – попита Жирон.

– Нищо – отвърна Навай, – освен това, че господин дьо Гонзаг я крие много грижливо, и че Пейрол е робът, натоварен със задачата да удовлетворява капризите на тази прелестна особа.

– Пейрол не си ли е развързал езика?

– Пейрол никога не говори.

– Трябва да е в Париж не повече от седмица или две – обади се Носе, – тъй като миналия месец кралица и господарка в малката къща на нашия скъп принц беше Нивел.

– Пък и оттогава нито веднъж не сме вечеряли там – добави Ориол.

– В градината има нещо като караулна будка – каза Монтобер, – и началници на охраната са ту Фаенца, ту Салдан.

– Същинска мистерия!

– Нека бъдем търпеливи. Още днес ще разберем всичко. Хей, Шаверни!

Малкият маркиз трепна, сякаш внезапно го бяха събудили.

– Шаверни, но ти сънуваш!

– Шаверни, та ти си онемял!

– Говори, Шаверни, кажи нещо, наругай ни поне!

Малкият маркиз подпря глава на бялата си ръка.

– Господа – рече той, – вие продавате душата си на дявола по три-четири пъти на ден и то за някакви си обгербвани хартийки, докато аз, заради тази прелестна девойка, бих я продал само веднъж, това е всичко!

След като остави Кокардас-младши и Амабл Паспоал в кухнята, настанени удобно пред обилна гощавка, Пейрол излезе от двореца през градинската порта. Той тръгна по улица „Сен Дени“, сви зад църквата „Сен Маглоар“ и се спря пред вратата на друга градина, чиито зидове почти се губеха под огромните сведени клони на многолетни брястове. Ключът от тази врата се намираще в джоба на разкошното манто на господин Пейрол. Той влезе. Градината беше безлюдна. В дъното на една сводеста, тайнствено закътана алея се виждаше съвсем нов павилион, построен в гръцки стил, с обкръжен от статуи портик. Павилионът беше истинско украшение! Последното произведение на архитекта Опенорд⁵²! Господин Пейрол тръгна по сумрачната алея и стигна до павилиона. В предверието се навъртаха множество прислужници в ливрея.

– Къде е Салдан? – попита Пейрол.

Никой не беше виждал господин барона Салдан от предишния ден.

– А Фаенца?

Същият отговор. Върху изпитото лице на иконома се изписа безпокойство. „Какво ли може да означава това?“ – помисли той, но без повече да разпитва слугите, се поинтересува дали госпожицата може да го приеме. Прислужниците веднага се разтичаха. Чу се гласът на първата камериерка. Госпожицата очакваше господин Пейрол в будоара си.

– Изобщо не съм спала! – извика тя още щом го зърна. – Не можах да мигна цяла нощ! Не искам повече да живея в тази къща! Уличката,

52. Жил, Мари Опенорд (1672–1742) – известен френски архитект, скулптор и живописец. – Б. пр.

дето минава оттатък зида е същинско разбойническо свърталище.

Това беше същата възхително красиво девойка, която преди малко видяхме да влиза при господин дьо Гонзаг. Без да подценяваме тоалета ѝ, уверено можем да твърдим, че тя бе още по-очарователна, ако това, разбира се, изобщо беше възможно, в своята утринна роба. Широкият бял пеньоар загатваше за съвършенството на снагата ѝ, едновременно крехка и силна; нейната разплетена, разкошна черна коса падаше на гъсти вълни върху раменете ѝ, а малките ѝ боси крачета ситнеха в сатенени чехли. За да пристъпи тъй близо и безбоязнено до такава чаровница, човек трябваше да бъде направен от камък. Господин Пейрол притежаваше всички качества, необходими за поверителната длъжност, която изпълняваше при своя господар. По невъзмутимост той би могъл да си съперничи с Масрур, началник на чернокожите евнуси на халифа Харун ал Рашид. И сега, вместо да се възхищава на прелестите на красивата си събеседничка, той побърза да ѝ съобщи:

– Доня Крус, господин принцът желяе да ви види тази сутрин в двореца.

– Не може да бъде! – извика девойката. – Аз; да изляза от затвора си?! Да пресека улицата! Аз! Аз! Сигурен ли сте, че не сънувате прав, господин Пейрол?

Тя го погледна в очите, избухна в смях и се завъртя два пъти на пета. Все тъй равнодушен, икономът добави:

– Господин принцът желяе да дойдете в двореца в подходящ тоалет.

– Аз! – възкликна отново девойката. – В подходящ тоалет?! Пресвета дево, не вярвам на нито една ваша дума!

– Въпреки това аз говоря напълно сериозно, доня Крус. След един час трябва да сте готова.

Доня Крус се погледна в едно огледало, присмя се на собственото си отражение, после избухна като барут:

– Анжелик! Жюстин! Мадам Ланглоа! Ама че са мудни тези французойки! – изпъшка тя, разгневена, че не ги вижда пред себе си още преди да ги е повикала. – Мадам Ланглоа! Жюстин! Анжелик!

– Нужно им с все пак малко време – понечи да възрази флегматичният довереник.

– Я си вървете! – кресна му доня Крус – Нали изпълнихте поръчението си! Ще дойда.

– Не, аз ще ви заведа – поправи я Пейрол.

– Ох, колко досадно! – въздъхна доня Крус – Санта Мария! Да

знаете само как бих искала да видя нечие друго лице, освен вашето, драги ми господин Пейрол!

В същия миг влязоха заедно трите парижки камериерки мадам Ланглоа, Анжелик и Жюстин. Доня Крус вече дори не мислеше за тях.

– Не искам онези двама мъже да остават нощем в дома ми – каза тя.
– Те ме плашат.

Ставаше дума за Фаенца и Салдан.

– Такава е волята на негово височество – отвърна икономът.

– Нима съм робиня? – извика буйното дете, почервеняло от гняв. – Нима аз поисках да дойда тук? Щом съм затворничка, нека поне сама избирам тъмничарите си! Обещайте ми, че повече никога няма да видя тези мъже, иначе няма да дойда в двореца!

Мадам Ланглоа, първата камериерка на доня Крус, се приближи до Пейрол и прошепна няколко думи в ухото му.

Лицето на икономата, което и без това беше твърде бледо, придоби оловносив оттенък.

– А вие видяхте ли това? – попита той с треперещ глас.

– Да, видях го – отвърна камериерката.

– Кога?

– Преди малко. Намерили са и двамата.

– Къде?

– Пред тайния изход към уличката.

– Не понасям да се шушука в мое присъствие! – прекъсна ги надменно доня Крус.

– Простете, мадам – смирено отвърна икономът. – Знайте само, че вече никога няма да видите двамата мъже, които са ви неприятни.

– В такъв случай да ме обличат! – заповяда красавицата.

– Снощи и двамата вечеряха долу – разказваше междувременно мадам Ланглоа на Пейрол, изпращайки го по стълбището. – Салдан, който беше дежурен, реши да изпрати господин Фаенца. После чухме звън на шпаги в уличката.

– Доня Крус ми спомена за това – прекъсна я Пейрол.

– Шумът не трая дълго – продължи камериерката. – Преди малко, излизайки на уличката, един прислужник се препънал в два трупа.

– Ланглоа! Ланглоа! – чу се гласът на прекрасната затворничка.

– Идете ги вижте – добави камериерката и се втурна нагоре по стъпалата. – Те са там, в дъното на градината.

В будоара трите камериерки се заеха с леката и приятна задача, каквато е тоалетът на една хубава девойка. Много скоро доня Крус се

отдаде изцяло на блаженото усещане да се види тъй красива. Нейното огледало ѝ се усмихваше. Пресвета Дево! Никога не е била толкова щастлива от самото си пристигане в този голям град Париж, от който през една тъмна есенна нощ бе успяла да види само дълги и мрачни улици.

– Най-сетне! – казваше си тя. – Най-сетне моят прекрасен принц ще изпълни обещанието си. Ще видя и ще ме видят! И Париж, който толкова много са ми хвалили, ще бъде за мен не само един усамотен павилион сред студена градина, заобиколена от стени!

И цялата сияеща, тя току се отскубваше от ръцете на камериерките и се завърташе в танц из стаята като палаво дете, каквото всъщност и беше.

През това време господин Пейрол беше стигнал до края на градината. В дъното на една тясна и мрачна алея, върху купчина сухи листа, бяха проснати две наметала, под които се отгатваха очертанията на човешки тела. Разтреперан, Пейрол повдигна едното наметало, след това другото. Под първото се намираще Фаенца, под второто – Салдан. И двамата имаха една и съща рана на челото, между очите. Зъбите на Пейрол шумно изтракаха. Той бързо пусна наметалата.

VI. Доня Крус

Има една покъртителна история, която всички романисти са описали поне веднъж в живота си: историята за майката-херцогиня и нейното нещастно дете, отвлечено от шотландски джипси, или от калабрийски зингари, от рейнски роми, от унгарски или испански цигани. Ние не знаем, а и не поемаме задължението да узнаем дали нашата красива доня Крус е похитена херцогиня, или истинска циганска щерка. Сигурно е само това, че целия си живот тя бе прекарала сред циганите, пътувайки като тях от град на град, от село на село, и че бе танцувала по градските площи толкова, колкото се искаше от нея, за да припечели някой мараведис. Самата тя ще ни разкаже как е изоставила този свободен, но недоходен занаят, за да дойде в Париж и да живее в павилиона на господин дьо Гонзаг.

Половин час след приключването на тоалета ѝ ние отново я виждаме в стаята на принца, смутена, въпреки своята дързост, и ужасно сконфузена от ефектната си поява в голямата зала на двореца Ньовеер.

– Защо Пейрол не ви придружи? – попита я Гонзаг.

– Докато се обличах, вашият Пейрол загуби ума и дума – отвърна

девойката. – Напусна ме само за миг, за да се поразходи в градината, а когато се върна, имаше вид на човек, ударен от гръм. Но, ваше височество – възкликна тя и в гласа ѝ звъннаха ласкави нотки, – не сте ме повикали, за да си говорим за вашия Пейрол, нали?

– Не – отвърна Гонзаг и се разсмя, – не съм ви повикал, за да си говорим за моя Пейрол.

– Кажете, по-скоро ми кажете! – извика доня Крус. – Нали виждате, че изгарям от нетърпение! Веднага ми кажете!

Гонзаг внимателно я наблюдаваше. „Дълго време търсих – мислеше си той, – но сякаш ли да намеря нещо по-добро? Тя ѝ прилича и, кълна се, това не е внушение!“

– Хайде де, кажете ми най-сетне! – настоя доня Крус.

– Седнете, мило дете – рече Гонзаг.

– Нима отново ще се върна в моя затвор?

– Да, но не за дълго.

– Ах! – разочаровано възкликна девойката. – Значи все пак ще се върна! Днес за първи път зърнах едно кълче от града, цялото обляно в слънце. Чудесно беше. Сега самотата ми ще бъде още по-тягостна.

– Не се намираме в Мадрид – забеляза Гонзаг, – трябва да сме предпазливи.

– Защо, кому е нужна тази предпазливост? Нима съм сторила нещо лошо, за да се налага да ме крият?

– Не, разбира се, не, доня Крус, но...

– Чуйте ме, ваше височество! – прекъсна го пламенно тя. – Трябва да ви кажа нещо! Много ми е мъчно! Излишно е да ми напомняте това, сама виждам, че вече не сме в Мадрид, където бях бедна, наистина, където бях едно злочесто сираче, това също е вярно, но където бях свободна, волна като вятъра! – За миг тя млъкна и леко смръщи черните си вежди. После попита: – Знаете ли, ваше височество, че ми бяхте обещал много неща?

– Ще изпълня повече, отколкото съм обещал – отвърна Гонзаг.

– Това също е обещание, а аз започвам вече да не вярвам на обещания. – Веждите ѝ се отпуснаха и мечтателен унес омекоти блясъка на пронизващия ѝ поглед. – Всички ме знаеха – каза тя, – както простите люде, така и велможите. Обичаха ме и когато се появявах, ги чувах да викат: „Елате, елате да видите циганката, която ще танцува Хереското бамболео!“ Ако ли се случеше да закъснея, винаги имаше хора, много хора, които ме чакаха на Пласа Санта, зад двореца Алказар. Нощем в сънищата си отново виждам големите портокалови масиви на двореца,

които насищат вечерния здрач с благоухание, виждам къщите с кокетни кули, чиито щори се вдигат наполовина с падането на нощта. Ах, на не един испански гранд отстъпих моята мандолина! Прекрасна страна! – въздъхна тя със сълзи на очи. – Страна на аромати и серенади! Тук сянката на вашите дървета е студена и те кара да възнеш!

Тя склони глава на ръката си. Гонзаг, унесен сякаш в мечти, не я прекъсваше.

– А поминте ли? – попита тя ненадейно. – Беше вечер; бях танцувала до по-късно, отколкото обикновено, когато на ъгъла на тъмната уличка, която се изкачва към „Успение Богородично,“ внезапно ви видях пред мен. Уплаших се, но в мен се пробуди и някаква надежда. Когато заговорихте, вашият плътен и ласкав глас накара сърцето ми да се свие, но дори и през ум не ми мина да избягам. Застанахте пред мен така, че да ми препречите пътя, и ме попитахте: „Как се казвате, дете мое?“ – „Санта Крус“ – отвърнах аз. Когато бях с моите братя, гренадските цигани, ме наричаха Флор, но при покръстването свещеникът ми бе дал името Мари дьо ла Сент Кроа. „А, значи сте християнка?“ – казахте вие. А може би вече не си спомняте за това, ваше височество?

– Не, нищо не съм забравил – отвърна Гонзаг разсеяно.

– Ще запомня този миг за цял живот – продължи доня Крус и глътът и трепна. – Обикнах ви още тогава. Как ли? Това не знам. На вашите години можехте да ми бъдете баща; но нима е възможно да намеря по-красив, по-благороден, по-славен възлюбен от вас?

Тя изрече тези думи без да се изчерви. За нея беше непознато чувството, което наричаме свенливост. Гонзаг я целуна по челото, но това бе бащинска целувка. Доня Крус въздъхна тежко, после продължи:

– Тогава ми казахте: „Ти си прекалено красива, момичето ми, за да танцуваш по площадите с една тамбура и колан от фалшиви цехини⁵³. Ела с мен.“ И аз ви последвах; вече няхах своя воля. Влизайки в дома ви, веднага разбрах, че се намирам в собствения дворец на Алберони⁵⁴. Казаха ми, че вие сте посланикът на френския регент при кралския двор в Мадрид. Но какво значение имаше това за мен! Заминахме още на следния ден. Вие дори не ме поканихте да седна във вашата карета. О, никога досега не съм ви казвала тези неща, ваше височество, тъй като едва успявам да ви зърна и то твърде рядко. Аз съм самотна, нещастна, изоставена от всички. Пропътувах дългия път от Мадрид до Париж,

53. Стари венециански златни монети. – Б. пр.

54. Джулио Алберони (1664–1752) – испански кардинал и държавник от италиански произход, – Б. пр.

целият този безкраен път, в една карета с плътни и винаги спуснати пердета; пропътувах го със сълзи на очи и изпълнено с мъка сърце! Вече добре разбирах, че съм просто една изгнаница. И колко пъти, Пресвета Дево, колко пъти през тези тихи нощи съжалявах за моите безгрижни вечери, за лудешките танци и изгубения смях!

Гонзаг вече не я слушаше, мислите му бяха далеч отук.

– Париж! Париж! – извика тя с плам, който го накара да трепне. – Помните ли как ми описахте Париж? Париж, раят за красивите момичета! Париж, един вълшебен сън от неизчерпаеми богатства и ослепителен разкош, едно вечно щастие, един празник, който продължава цял живот! Помните ли как бяхте ме омаял? – Доня Крус хвана ръката на Гонзаг и я стисна. – Ваше височество! Ваше височество! – прошепна жално тя. – Видях в градината ви от нашите красиви испански цветя: изглеждат много немощни и посърнали; те ще загинат тук. Нима искате да ме погубите, ваше височество? – Внезапно тя се изправи, отхвърли назад пищната корона на косата си и в очите ѝ проблясна мълния. – Слушайте – извика тя, – аз не съм ви робиня! Обичам тълпата, самотата ме плаши. Обичам шума, тишината ме смразява. Нужна ми е светлина, движение и най-вече веселие, живително веселие! Веселието ме омайва, смехът ме опиянява, песните ме очароват. Златистото ротанско вино разпалва диаманти в очите ми, а когато се смея, чувствавам, че ставам още по-красива!

– Прелестна лудетина! – промълви Гонзаг и я погали снизходително.

Доня Крус отдръпна ръцете си.

– В Мадрид не бяхте такъв – каза тя и ядно добави: – Имате право, опърничава съм, но искам да стана послушна. Ще си отида.

– Доня Крус! – възкликна принцът.

Тя плачеше. Той извади бродираната си кърпичка и внимателно попи тези възхитителни бисери. И веднага под сълзите, които не успява дори да изсъхнат, засия горда усмивка.

– Ще ме обикнат други – рече тя със заплашителен тон, след това с горчивина добави: – Раят се оказа затвор! Вие ме измамахте, принце. Тук ме очакваше едни разкошен будоар в павилион, откъснат сякаш от някакъв приказен палат. Мрамор, възхитителни картини, драперии от златоткано кадифе, позлатена облицовка, тавани, натезали от кристал... но наоколо: зловеща мъглива градина, почернели морави, върху които един по един падат клетите листи, поразени от студа, който смразява и мен; безмълвни камериерки, дискретни прислужници, свирепи

телохранители и на всичко отгоре за майордом, този бледен като мъртвец човек, този Пейрол!

– Имате ли някакви оплаквания от господин Пейрол? – попита Гонзаг.

– Не, той е роб и на най-малките ми желания. Говори ми винаги много любезно, дори почиттелно, и всеки път, когато се доближи до мен, перото на шапката му мете пода.

– Е, чудесно!

– Вие се шегувате, господине! Нима не знаете, че точно той държи под ключ вратата ми и играе ролята на пазач на харема?

– Но, доня Крус, вие наистина преувеличавате!

– Принце, пленената птица дори не поглежда позлатата на своята клетка. Отегчавам се при вас. Тук аз съм затворничка и търпението ми вече се изчерпа. Настоявам да ми върнете свободата! Гонзаг се усмихна.

– Защо ме криете от погледите на всички? – попита тя. – Искам да ми отговорите!

И тя повелително вдигна очарователната си главица. Гонзаг продължаваше да се усмихва.

– Вие не ме обичате! – продължи доня Крус, изчервявайки се, но не от свян, а от разочарование. – А щом не ме обичате, не можете и да ме ревнувате!

Гонзаг хвана ръката ѝ и я поднесе към устните си. Тя още повече се изчерви.

– Стори ми се... – прошепна тя, свеждайки поглед. – Веднъж ми бяхте казал, че не сте женен. Но на всички мои въпроси на тази тема, онези, които ме заобикалят отвръщат с мълчание... Когато видях, че ми – предоставяте всевъзможни учители, когато видях, че ме учите на всичко, което създава обаянието на френските дами – и защо ли да не го кажа? – аз повярвах, че съм обичана.

Тя млъкна, колкото крадешком да погледне Гонзаг, в чиито очи се четеше задоволство и възхита, и продължи:

– И аз се стараех, стараех се да стана още по-достойна и добра, залягах със усърдие и кураж. И това нищо не ми костваше. Струваше ми се, че няма достатъчно непреодолимо препятствие, което да се противопостави на волята ми. Но вие се усмихвате! – извика тя с жест на неподправен гняв. – Света Дево, не се усмихвайте така, принце, или ще ме докарате до лудост! – Тя се изправи пред него и с тон, който не търпеше повече никакви увъртания, попита: – Щом не ме обичате, какво искате от мен?

– Искам да ви направя щастлива, доня Крус – отвърна Гонзаг тихо.
– Искам да ви направя щастлива и могъща.

– Направете ме свободна по-напред! – извика с негодувание прекрасната пленница и, тъй като Гонзаг се опитваше да я успокои, повтори: – Направете ме свободна, свободна, свободна! Това ми стига, не искам нищо друго! – След това, давайки воля на необузданото си въображение, тя възкликна: – Искам Париж! Искам Париж от вашите обещания! Същият този шумен и бляскав Париж, който дочувам през стените на моя затвор. Искам да изляза, искам да се покажа навсякъде. За какво са ми тези накити между четири стени? Погледнете ме! Да не мислите, че ще се задуша в сълзите си? – И тя избухна в звънък смях. – Погледнете ме, принце, ето, успокоих се. Повече никога няма да плача, ще се смея винаги, стига да ми покажат Операта, за която само съм чувала, празниците, танците...

– Доня Крус – хладно я прекъсна Гонзаг, – тази вечер ще сложите най-скъпите си накити.

Тя вдигна към него предизвикателен и любопитен поглед.

– И аз ще ви отведа на бала на господин регента – завърши Гонзаг.

За миг доня Крус остана като зашеметена. Нейното подвижно и очарователно лице промени цвета си поне два-три пъти.

– Вярно ли е това? – попита тя най-сетне, все още терзана от съмнения.

– Вярно е – отвърна Гонзаг.

– И вие наистина ще го направите! – извика тя. – О, принце, прощavam ви всичко! Вие сте добър, вие сте мой приятел!

Тя се хвърли на врата му, после, отдръпвайки се от него, се понесе в лудешки танц, като същевременно говореше:

– Балът на регента! Ще отидем на бала на регента! Колкото и да са дебели стените, колкото и да е студена и пуста градината, а прозорците затворени, аз все пак чух да се говори за бала на регента и знам, че на него ще се видят истински чудеса! А аз, аз ще бъда там! О, благодаря! Благодаря ви, принце! – извика тя. – Да знаете само колко сте красив, когато сте добър! Балът ще бъде в Пале Роаял, нали? Аз просто умирах от желание да видя Пале Роаял!

От дъното на стаята, където се намираще, доня Крус с един скок се озова до Гонзаг и коленичи на една възглавничка в нозете му. След туй, станала изведнъж сериозна, тя кръстоса изящните си ръце върху коляното на принца и гледайки го втренчено, попита:

– А какъв тоалет да облека? Гонзаг загрижено поклати глава.

– Доня Крус – рече той, – на баловете на френския кралски двор има нещо, което възвеличава и кичи едно красиво лице много повече и от най-модния тоалет.

Доня Крус се опита да отгатне.

– Усмивката ли? – попита тя като дете, на което задават наивна гатанка.

– Не – отвърна Гонзаг.

– Изящството?

– Не, доня Крус, вие притежавате и едното, и другото. Това, за което ви говоря...

– Аз го нямам. И какво е то? – И понеже Гонзаг се бавеше с отговора, тя нетърпеливо добави: – А вие ще ми го дадете ли?

– Ще ви го дам, доня Крус.

– Но тогава какво е това, което аз не притежавам? – попита кокетката и в същото време хвърли тържествуващ поглед към огледалото. Вярно е, че огледалото не можеше да замести отговора на принца.

– Име – отвърна Гонзаг.

И ето, че доня Крус изведнъж се сгромоляса от върха на своето блаженство. Име! Тя нямаше име! Пале Роаял не беше Пласа Санта зад Алказар. Тук не ставаше дума да танцува под звуците на баска тамбура, с колан от фалшиви цехини на кръста. О, клетата доня Крус! Наистина, Гонзаг току-що ѝ беше обещал нещо, но обещанията на Гонзаг... Освен това, току-така дава ли се име? Гонзаг сякаш искаше да предвари точно това възражение.

– Ако нямате име, скъпо дете – рече той, – цялата ми нежна обич би била безпомощна. Но вашето име беше просто изгубено и аз го намерих. Вие носите едно от най-прославените имена във Франция.

– Но какво говорите? – слиса се момиченцето.

– Вие имате род – продължи Гонзаг с тържествен тон, – могъщ род, сроден с нашите крале. Баща ви беше херцог.

– Баща ми! – повтори доня Крус – Бил херцог, казвате? Нима е мъртъв?

Гонзаг наведе глава.

– А майка ми? – гласът на клетото дете трепереше.

– Майка ви е принцеса – отвърна Гонзаг.

– Значи е жива! – извика доня Крус и сърцето ѝ лудо затупка. – Вие казахте: „Тя е принцеса“! Тя е жива! Майка ми! Моля ви, говорете ми за моята майка!

Гонзаг сложи пръст на устните си.

– Не сега – прошепна той.

Но доня Крус не можеше да бъде залъгана с подобно тайнствено поведение. Тя стисна ръцете на Гонзаг и заяви:

– Вие ще ми разкажете за моята майка, и то още сега! Боже мой! Как ще я обичам! Нали е много добра? И много красива? Странно, наистина – каза тя много сериозно, – винаги съм го сънувала. Някакъв вътрешен глас ми казваше, че съм дъщеря на принцеса.

Гонзаг с голяма мъка успя да остане сериозен. „До една си приличат“ – помисли си той.

– Да – продължи доня Крус, – всяка вечер, когато заспивах, аз я виждах, моята майка, винаги, винаги сведена над леглото ми, с разрошена черна коса, с колие от перли, с гордо извити вежди и брилянтени обици, с нежен, тъй нежен поглед! Как се казва майка ми?

– Все още не трябва да знаете това, доня Крус.

– Но защо?

– Една голяма опасност...

– Разбирам! Разбирам! – прекъсна го тя, завладяна внезапно от някакъв романтичен спомен. – В Мадрид съм ходила на театър и в пиесите беше точно така: никога от първи път не казваха на младите девойки имената на майките им.

– Точно така, никога – потвърди Гонзаг.

– Съществува някаква голяма опасност, казвате – продължи доня Крус. – Хайде, открийте ми я, аз мога да пазя тайна! Бих запазила тайната си до гроб!

Тя се изправи пред него, красива и горда като Химена.

– Не се и съмнявам в това – каза Гонзаг, – но имайте още малко търпение, мило дете. Ще узнаете тайната на вашата майка само след няколко часа. А сега – продължи принцът, – трябва да знаете само едно: вие не се казвате Мария де Санта Крус.

– Нима истинското ми име е било Флор?

– Също не.

– Но тогава как се казвам?

– При раждането си вие получихте името на вашата майка, която е испанка. Вие се казвате Ороп.

Доня Крус трепна и повтори:

– Ороп! – После плясна с ръце и добави: – Какво странно съвпадение!

Гонзаг изпитателно я погледна, чакаше я да продължи.

– Защо се изненадахте така? – попита той.

– Защото името е много рядко – отвърна замислено девойката, – и ми напомня...

– И ви напомня? – попита Гонзаг тревожно.

– Горката мъничка Ороп! – прошепна доня Крус с насълзени очи. – Беше тъй добра и красива! Колко много я обичах!

Гонзаг полагаше явно усилие, за да обуздае трескавото си любопитство. За щастие доня Крус се бе отдала изцяло на своите спомени.

– Познавали сте някакво момиче, което се е казвало Ороп, така ли? – поинтересува се принцът с привидно хладно безразличие.

– Да.

– На колко години беше?

– На моята възраст. И двете бяхме деца. Обичахме се нежно, макар че тя живееше в доволство, а аз бях много бедна.

– И отдавна ли беше това?

– Преди години – отвърна доня Крус, после внезапно погледна Гонзаг в очите и попита: – Но няма това наистина ви интересува, господин принце?

Гонзаг беше от онези хора, които никога не ще изненадаш неподготвени. Той хвана ръката на доня Крус и благодушно отвърна:

– Интересува ме всичко, което обичате, момичето ми. Разкажете ми за малката Ороп, вашата някогашна приятелка.

VII. Принц дьо Гонзаг

От спалнята на Гонзаг, просторна и обзаведена с най-голям разкош, както и целият дворец, се преминаваше в междинна стая, която служеше за будоар и я свързваше с малкия салон, в който оставихме нашите банкери и благородници; през вратата на срещуположната страна се влизаше в библиотеката, където се съхраняваше богата и многобройна колекция, нямаща равна на себе си в цял Париж.

Гонзаг беше човек много образован, начетен латинист, запознат с великите литератори на Атина и Рим, а при нужда – изкусен теолог и тънък познавач на философските учения. Ако при цялото това богатство беше и почтен, то нищо не би му се опряло, но той бе лишен от чувство за справедливост. Колкото по-силен е човек, комуто липсват принципи, толкова повече се отклонява той от правия път.

Той беше като онзи принц от детските приказки, който се родил в златна люлка, заобиколен от добри феи. Феите дарили честитият малък

принц с всичко, което можело да направи човек прославен и щастлив. Да, но били забравили да поканят една фея; тя се ядосала, пристигнала разгневена и рекла: „Ти ще запазиш всичко, което нашите сестри ти дадоха, но...“ И това „но“ било напълно достатъчно, за да направи малкия принц най-окаян сред окаяните.

Гонзаг беше красив, Гонзаг бе роден изключително богат. Гонзаг беше от господарска раса, той бе надарен с храброст и беше доказал това; притежаваше интелигентност и знания и малко бяха хората, умеещи тъй ловко да боравят със словата; достойнствата му на дипломат бяха всепризнати и високо ценени; целият кралски двор се намираще под влиянието на неговия чар, но... Но той не признаваше нито вяра, нито закон и сега миналото му терзаше неговото настояще. Той вече не беше в състояние да се спре по наклона, на който бе стъпил още съвсем млад. Това неизбежно го принуждаваше да върши злодеяния, за да потулва и крие предишните си престъпления. Всичко това, което, насочено към доброто би била една богата благотворителна организация, за злото се беше превърнало в безпощадна машина. Въсъщност, това нищо не му костваше. След двайсет и пет години непрестанни битки, той все още не чувствуваше умора.

Що се отнася до угризенията на съвестта, за Гонзаг те бяха също толкова несъществуващи, колкото и бог. Излишно е да разкриваме пред читателя, че доня Крус беше само оръдие в ръцете му, един умело подбран инструмент, който, по всяка вероятност, щеше да действа отлично.

Гонзаг в никакъв случай не беше избрал случайно тази девойка. Той дълго се беше колебал преди да направи избора си. Доня Крус притежаваше всички качества, за които беше мечтал, включително и известна прилика, доста смътна, наистина, но достатъчна, за да накара равнодушните да произнесат тъй ценните думи: има семейна черта. Това тук-таки придава на измамата поразителна достоверност. Но ето че възникна обстоятелство, което Гонзаг изобщо не беше предвидил. В момента, въпреки удивителното разкритие, което току-що беше направил пред доня Крус, не тя бе най-развълнувана. Гонзаг трябваше да прибегне до цялото си умение на дипломат, за да прикрие своето безпокойство, но при все това притворство, младата девойка забеляза смущението му и се учуди.

Колкото и умело да прикриваха чувствата му, последните думи на принца породиха известно съмнение у доня Крус. В нея се събуди подозрението. Жените нямат нужда да бъдат сигурни, за да са

недоверчиви. Какво ли би могло да развълнува така един силен човек, при това толкова хладнокръвен? Едно случайно произнесено име: Ороп... Но какво е едно име? Преди всичко, както беше забелязала нашата прелестна пленница, името беше рядко; след това идваха предчувствията. Това име силно го беше поразило. Суеверният Гонзаг се плашеше най-вече от самата преценка на силата на изживяното сътресение. „Това е предупреждение!“ – казваше си той. Но предупреждение от кого? Гонзаг вярваше в звездите, поне в собствената си звезда. Звездите имат свой глас и неговата беше проговорила. Ако това случайно произнесено име беше разобличение, то последствията от него бяха толкова сериозни, че смайването и смущението на принца не трябва повече да бъдат повод за удивление. Цели осемнайсет години откакто търсеше! Той стана, под предлог, че го озадачава силната врява, която долиташе от градината, но всъщност искаше да се успокои и да възвърне невъзможността на лицето си.

Стаята му беше разположена във вътрешния ъгъл, образуван от лявото крило на фасадата на двореца, гледащо към градината, и централното здание. Точно срещу нейните прозорци се намираше апартаментът на принцеса дъщеря Гонзаг. Прозорците му до един бяха затворени, а плътните завеси – спуснати. Виждайки движението на Гонзаг, доня Крус също се изправи и понечи да се приближи до прозореца. Подтикваше я най-обикновено детско любопитство.

– Стойте там – спря я Гонзаг. – Все още не трябва да ви виждат.

Под прозореца, върху цялата площ на опустошената градина гъмжеше гъста тълпа. Принцът дори не погледна натам, неговият замислен и мрачен поглед се впи в прозорците на жена му.

– Дали ще дойде? – попита се той.

Намусена, доня Крус се беше върнала на мястото си.

– Дори и така да е, битката поне ще бъде решителна! – каза си Гонзаг и, съвземайки се най-сетне от изживяното вълнение, помисли: – На всяка цена трябва да узная...

Той тъкмо се канеше да се върне обратно при младата си събеседничка, когато му се стори, че разпознава сред тълпата онази дребничка странна личност, чиято чудата прищявка тази сутрин беше предизвикала същинска сензация в тържествената зала: гърбавият собственик на колибата на Медор. Гърбавия държеше в ръка един часослов и също гледаше към прозорците на мадам дъщеря Гонзаг. При всички други обстоятелства Гонзаг навярно би обърнал повече внимание на този факт, тъй като обикновено нищо не оставяше на случайността, но този път той

бързаше да разбере. Ако беше останал на прозореца само още миг, ето какво щеше да види: по стълбището на лявото крило слезе някаква жена, една от камериерките на принцесата; тя се приближи до Гърбавия, който бързо ѝ каза няколко думи и ѝ връчи часослова. След това камериерката се върна при госпожа принцесата, а Гърбавия изчезна.

– Шумът идваше от някаква разпра между моите нови наематели – каза Гонзаг, сядайки отново до доня Крус. – И така, за какво говорехме, мило дете?

– За името, което трябва да нося отсега нататък.

– За името, което е ваше, Ороп. Но нещо като че ли ни беше смутило. Какво е то?

– Нима вече сте забравил? – попита доня Крус с лукава усмивка.

Гонзаг се престори, че се мъчи да си спомни.

– А, да! Сетих се! – възкликна той. – Говорехме за някакво момиче, което сте обичала и което също се казвало Ороп.

– Да, за една красива млада девойка, сираче като мен.

– Точно така! И това е било в Мадрид, нали?

– Да, в Мадрид.

– Тя испанка ли беше?

– Не, французойка.

– Французойка ли? – повтори Гонзаг с възхитително изиграно безразличие, като дори съдържа лека прозявка. Човек би казал, че води този разговор само от учтивост. Но всички негови усилия бяха напразни, за това би трябвало да го предупреди лукавата усмивка на доня Крус.

– А кой се грижеше за нея? – попита той с разсеян вид.

– Една стара жена.

– Това се разбира от само себе си, но кой плащаше на дойката?

– Един благородник.

– И той ли беше французин?

– Да, французин.

– Млад или стар?

– Млад и много хубав.

Тя го гледаше право в очите. Гонзаг се престори, че потулва втора прозявка.

– Но защо ми говорите за неща, които ви отегчават, принце? – разсмя се доня Крус. – Та вие не познавате благородника. Никога не съм допускала, че сте толкова любопитен.

Гонзаг разбра, че трябва да се постарее да играе по убедително.

– Аз не съм любопитен, детето ми – отвърна той с променен тон, –

вие все още не ме познавате достатъчно. В действителност лично аз не се интересувам нито от младата девойка, нито от този благородник, макар че в Мадрид познавам много хора, но знайте, че винаги, когато разпитвам, аз имам причини, за да го правя. А бихте ли ми казала името на благородника?

Този път в прекрасните очи на доня Крус се четеше истинско подозрение.

– Забравих го – отвърна тя сухо.

– Вярвам, че ако проявите малко добра воля... – настоя Гонзаг с усмивка.

– Повтарям ви, забравих го!

– Хайде, ако се поровите в спомените си... Да потърсим двамата.

– Но какво значение има за вас името на този благородник?

– Нека по-напред си го спомним, ви казах, а после ще разберете какво имам предвид. Дали пък не е...?

– Господин принце – прекъсна го девойката, – колкото и да се опитвам, няма да си го спомня.

И това бе изречено с такъв категоричен тон, че всяка по-нататъшна настойчивост ставаше безпредметна.

– Тогава да не говорим повече за това – рече Гонзаг. – Жалко, наистина, и ще ви кажа защо е жалко. Един френски благородник, установил се в Испания може да бъде само изгнаник. За нещастие там ги има много. Тук, на вашите години, вие нямате никаква компания, мило мое дете, а приятелство насила не става. Казах си: имам достатъчно влияние, ще накарам да помилват този благородник, а той ще доведе момичето и моята скъпа малка доня Крус няма да бъде вече самичка.

В думите му имаше толкова неподправена чистосърдечност, че младата девойка бе трогната до дъното на Душата си.

– Ах! – възкликна тя. – Колко сте добър!

– Не съм и злопаменен – усмихна се Гонзаг. – Все още е време.

– Дори не смеех да ви помоля за това, което сега ми предлагате, но умирах от желание да го сторя! – каза допя Крус. – Вече не е необходимо нито да знаете името на благородника, нито да пишете до Испания; аз отново видях приятелката си.

– Неотдавна, предполагам?

– Съвсем наскоро.

– И къде?

– В Париж.

– Тук! – възкликна Гонзаг.

От недоверието на доня Крус не бе останала и следа. Принцът все още се усмихваше, но целият беше пребледнял.

– Боже мой! – подхвана момиченцето, без дори да го подканват. – Това се случи в деня на нашето пристигане. Отдавна вече бяхме минали портата „Сент Оноре“, а аз все се препирах с господин Пейрол, защото исках да дръпна пердетата. Той упорито продължаваше да ги държи спуснати и така ми попречи да видя Пале Роаял, което никога няма да му простя. На завоя при един малък двор, където каретата едва-що не досягаше стените, внезапно дочух нечия песен. Господин Пейрол беше затиснал пердето с ръка, но я дръпна веднага, щом счупих ветрилото си в нея. Бях познала гласа: повдигнах пердето. На прозореца на една приземна стая стоеше моята малка Ороп, все същата, но много по-красива.

Гонзаг извади от джоба си своя бележник.

– Веднага извиках – продължи доня Крус, – но каретата отново бе ускорила ход. Поисках да слеза, вдигнах страшна олелия. Ах, ако бях само мъничко по-силна, щях да удуша вашия Пейрол!

– Казвате, че това е станало на някаква улица в околностите на Пале Роаял, така ли? – прекъсна я Гонзаг.

– Съвсем близо до него.

– А ще я познаете ли?

– О, но аз знам как се нарича – отвърна доня Крус – Първата ми грижа беше да попитам за това господин Пейрол.

– И как се нарича тя?

– Улица „Шантр“. Но какво пишете, принце?

Гонзаг наистина записваше нещо в бележника си.

– Това, което е необходимо, за да видите отново вашата приятелка.

Доня Крус се изправи с пламнало от възторг лице и сияещи от радост очи.

– Колко сте добър! – повтори тя. – Вие наистина сте много добър!

Гонзаг затвори бележника си и го стисна в ръка.

– Мило дете, много скоро ще можете да се уверите в това – отвърна той. – Сега трябва да се разделим за известно време. Вие ще присъствувате на една тържествена церемония. И изобщо не се стеснявайте да покажете там вашето дълбоко възмущение или смущението си, това е нещо съвсем естествено и всички ще ви бъдат признателни. – Той се изправи, хвана ръката на доня Крус и добави: – След не повече от половин час ще видите вашата майка.

Доня Крус сложи ръка на сърцето си.

– Но какво ще й кажа? – попита тя.

– Не премълчавайте нищо от неволите на вашето детство, нищо, чувате ли?! Не трябва да казвате нищо друго, освен истината, цялата истина! – Принцът дръпна една завеса, зад която се намираше малък будоар, и каза: – Влезте тук.

– Да – прошепна девойката. – Ще се помоля на бога за моята майка.

– Молете се, доня Крус, молете се. Това е знаменателен миг във вашия живот.

Гонзаг ѝ целуна ръка. Тя влезе в будоара и завесата падна зад нея.

– Моят сън се сбъдна! – помисли си тя на висок глас. – Майка ми е принцеса!

Останал сам, Гонзаг седна зад бюрото си и обхвана главата си с ръце. Самият той имаше нужда да се съсредоточи: в съзнанието му бушуваха същински хаос от мисли.

– Улица „Шантр“! – промърмори той. – Но сама ли е? Дали я придружава? Би било прекалено дръзко. И дали наистина е тя?

За миг принцът остана неподвижен, втренчил поглед в пространството, после извика:

– Ето в какво трябва да се уверим преди всичко!

Той позвъни. Никой не се отзова. Повика Пейрол по име. Отново мълчание. Гонзаг стана и бързо мина в библиотеката, където довереникът му обикновено чакаше неговите заповеди. Библиотеката беше празна, само на масата имаше някакъв плик, адресиран до Гонзаг. Той веднага го отвори. Бележката в него беше написана от ръката на Пейрол и съдържаха следните думи: „Идвах. Имах много да ви казвам. В павилиона стават странни неща.“ Отдолу в послепис беше добавено: „Господин кардиналът дьо Биси е при принцесата. Държа ги под око.“ Гонзаг смачка записката.

– Всички – прошепна той, – всички до един ще я убеждават: „Пристъпвайте на съвета заради самата себе си, заради вашето дете, ако е още живо...“ Тя обаче ще устои и няма да дойде. Тази жена е мъртва! Но кой я уби? – И той потрепера, свел очи и още по-бледен, после, съвсем несъзнателно, продължи да размишлява на глас: – А какво гордо създание беше! По-красива от най-красивите, нежна като ангел, храбра като рицар! Това е единствената жена, която бих обикнал, ако изобщо можех да обичам някоя жена.

Гонзаг се изправи и на устните му отново заигра скептична усмивка.

– Всеки за себе си! – рече той. – Нима е моя вината, че за да се издигнеш над определено ниво трябва да се изкачваш по стъпала от глави

и сърца?!

Принцът се върна в стаята си и погледът му се спря върху завесите на будоара, където се намираше доня Крус.

– Тази пък се моли – подсмихна се той. – Е, нека се моли! Сега ми се ще едва ли не да повярвам в онази вятърничава измислица, която наричат „зов на кръвта“. Вярно, беше развълнувана, но не така, както би се развълнувала истинската дъщеря при думите: „Ти отново ще видиш майка си!“ Ба! Циганката си остава циганка: дай ѝ само брилянти и развлечения. Вълка не можеш да опитомиш! – Той долепи ухо до вратата на будоара и възкликна: – А как се моли само – от цялата си душа! Всички тези безпризорни деца са скътали нейде в смахнатите си мозъци една натрапчива идея, която се ражда с първия им зъб и умира едва със сетния им дъх: мисълта, че майка им е принцеса. И всички, до едно, с вързопче на рамо дирят навсякъде своя баща, краля. Тази тук е просто очарователна! – продължи той. – Същинска перла! И как наивно ще ми послужи, при това без изобщо да разбере! Ако в момента изведнъж се появеше нейната истинска майка, някоя почтена селянка, и протегнеше ръце към нея, тя би побесняла от гняв. За сметка на това, ние ще си поплачем над разказа за нейното злощастно детство. Вече няма спасение от комедията...

Върху бюрото му имаше кристална гарафа с испанско вино и чаша. Гонзаг напълни чашата догоре и отпи.

– Хайде, Филип! – каза си той, сядайки пред разпилените си книжа. – Наближава решителният тур на заровете! Най-сетне ще хвърлим саван върху миналото, днес или никога! Чудесна партия! Богат залог! Милионите на банката на Ло могат да се превърнат в сухи листа, подобно на цехините от Хиляда и една нощ, но виж, огромните имения на Нювер, това е нещо много по-надеждно!

Но докато подреждаше записките си, готови от дълго време насам, челото му постепенно помрачняваше, сякаш го терзаше някаква ужасяваща мисъл.

– Излишно е да си правя илюзии – каза той, оставяйки настрана книжата, за да размисли по-добре. – Отмъщението на регента ще бъде безмилостно. Той е лекомислен и разсеян, но помни Филип дьо Нювер, когото обичаше като брат; видях сълзи в очите му, когато гледаше жена ми с нейните траурни одежди, моята жена, която е вдовицата на Нювер. Просто невероятно, наистина! Изминаха цели деветнайсет години, а нито един глас не ме обвини!

Той прекара опакото на ръката си по челото, сякаш за да прогони

тази натрапчива мисъл.

– Както и да е – заключи той. – Ще обмисля и това. Все ще намеря някой виновник, а когато го накажат всичко ще бъде вече казано и ще мога да спя спокойно.

Сред листовете, пръснати пред него и почти целите изпълнени с цифри, имаше един, на който пишеше: „Да се разбере дали госпожа дьо Гонзаг смята дъщеря си за жива или мъртва“; и отдолу: „Да се узнае дали актът за раждане се намира у нея.“

– За да стане това, тя трябва да дойде – помисли Гонзаг. – Бих дал сто хиляди ливри, само за да разбере дали актът за раждане се намира у нея и изобщо съществува ли такъв акт, защото ако съществува, аз ще го имам! Кой знае? – продължи той, окрилен от своите възраждащи се надежди. – Майките са донякъде като онези подхвърленичета, за които споменах преди малко, и на които навсякъде им се привиждат техните родители. Така и майките виждат дъщерите си навсякъде. На този свят най-малко вярвам в майчината непогрешимост. Кой знае, наистина? Може би тя все пак ще разтвори обятията си за моята малка циганка... Ах, каква победа ще бъде това! Каква победа! Празници, хвалебствени песнопения, пиршества! Та ако щеш и „Te Deum“! И... привет на наследницата на Нювер! – Гонзаг се разсмя от сърце. Когато пристъпът на веселие премина, той продължи: – А после, след известно време, може да стане така, че една млада и красива принцеса да се спомине. Толкова млади момичета умират в днешно време! Всеобщ траур, надгробно слово от архиепископ, а за мен – огромно наследство, което, бога ми, напълно заслужено съм спечелил!

Часовникът на „Сен Маглоар“ отброи два часа подир обед. Това беше часът, определен за откриването на семейния съвет.

VIII. Вдовицата на Нювер

Вярно, не може да се твърди, че аристократичният дворец на Лорен е бил предопределен да се превърне в свърталище ла спекуланти, но при все това трябва да признаем, че той беше чудесно разположен и много подходящ за това. Градината, заобиколена от улиците „Кенкампоа“, „Сен Дени“ и „Обри льо Бюше“, предоставяше три наистина безценни входа, особено първият, който струваше в злато тежестта на дяланите камъни на съвсем новия си портал. Та нима този обширен парк не беше много по-удобен от улица „Кенкампоа“, самата тя винаги кална и

обградена от ужасни вертепи, където на драго сърце убиваха търговците? Очевидно градините на Гонзаг имаха за цел да детронират улица „Кенкампоа“. Това предричаха всички и – по някаква случайност – всички имаха право.

В продължение на двайсет и четири часа разговорите се бяха въртели около покойния гръблъзо Езоп I. Един бивш гвардеец на име Грюел, по прякор Кита, се беше опитал да заеме мястото му, но Кита бе висок цели шест стъпки и половина: много неудобно наистина. Колкото и да се навеждаше, гръбът му винаги оставаше твърде нависоко, за да послужи за удобно писалище. Въпреки това Кита на всеослушание беше заявил, че ще излапа всеки йон, който се опита да го конкурира. Тази заплаха възпираше гръбавите на столицата. Кита бе напълно способен да ги изгълта всичките, един подир друг. Той не беше лошо момче, но пиеше от шест до осем кани вино на ден, а виното през 1717 година бе скъпо и Кита все някак трябваше да свързва двата края.

Когато нашият гръбушко, наемателят на колибата на Медор, дойде, за да встъпи във владение на имота си, в градината на Нювер падна голям смях. Цялата улица „Кенкампоа“ се стече да го види. Още от първия път го кръстиха Езоп II и неговият гръб с много удобна гръбица по-жъна невероятен успех. Но Кита заръмжа; Медор също.

Кита веднага видя в Езоп II един удачлив съперник и тъй като и към Медор не се отнасяха по-добре, отколкото към него, двамата големи недоволници се обединиха. Кита взе под своя закрила Медор, чиито дълги зъби се оголваха всеки път, щом зърнеше новия собственик на колибата си. Всичко това предвещаваше трагични събития. Никой не се усъмни дори за миг, че на Гърбавия му е съдено да стане плячка на Кита и поради тази причина, а и за да се придържа към библейското предание, му лепнаха втори прякор – Йон. Много хора с изправен гръб нямат честта да носят тъй дълго прозвище. Всъщност, тук нямаше никакво преувеличение: Езоп II, наречен още Йон, по елегантен и точен начин отговаряше на представата за гръбав, налапан от кит. И това беше ни повече, ни по-малко цяло надгробно слово, изречено без време.

Изглежда обаче, че Езоп II никак не се тревожеше от ужасната участ, която го очакваше. Той се настани в колибата и я обзаведе много спретнато с малка пейчица и един сандък. Като се вземе предвид всичко това, дори Диоген в своята бъчва, която всъщност е представлявала амфора, не се е чувствувал по-добре. Пък и Диоген, според твърденията на всички историци, е бил висок пет стъпки и шест пръста⁵⁵.

Езоп II препаса кръста си с едно въже, на което висеше солидна

платнена кесия; купи си писарска плоча, мастилница и пера, и така създаде своя фонд. Когато забележеше, че някъде се готвят да сключат сделка, той дискретно се приближаваше, точно както и Езоп I, неговият злощастен предшественик; потапяше перото си в мастилницата и търпеливо чакаше. Веднага щом сключе сделка, той подлагаше плочата, закрепена върху гърбицата му; разстилаха акциите върху плочата и се подписваха също толкова удобно, колкото и върху писалището на някой просбописец. След туй Езоп II вземаше в една ръка мастилницата, а в другата – плочата; тя му служеше едновременно и за танур, от който приношението неизменно преминаваше в голямата платнена кесия.

Определена тарифа не съществуваше. По примера на своя прототип, Езоп II приемаше всичко, с изключение на медни монети. Но нима на улица „Кенкампоа“ познаваха медта? В онези благословени времена тя не служеше за нищо друго, освен за добив на меден окис, с който биваха отравяни богатите чичовци.

Езоп II беше тук от десет сутринта. Към един часа следобед той повика един от многобройните търговци на студено месо, сновящи из този панаир на хартията, и си купи чудесен хляб с препечена корица, едно пиле, което доставяше удоволствие само с вида си, и бутилка шамбертен. Какво пък, той просто виждаше, че работата му спори.

Неговият предшественик не би си позволил подобно нещо.

Езоп II седна на своята пейчица, разположи храната върху сандъка си и превъзходно си похапна пред очите на спекулантите, които очакваха неговото благоволение. Недостатъкът на живите писалища, е, че обядват. Но забележете само, какъв захлас! Пред вратата на колибката се образува опашка, но на никой и през ум не му мина да използва широката гърбина на Кита. Принуден да пие на вересия, великанът се наливаше двойно повече, като неспирно ръмжеше, а съюзникът му, Медор, яростно скърцаше със зъби.

– Ей, Йон! – чуваше се от всички страни. – Няма ли най-сетне да се наобядваш?

Йон беше великодушен, отправяше клиентите си при Кита, но те държах на Йон. Истинско удоволствие бе да се подписваш върху гърбицата му, а освен това Йон имаше доста остър език. Нали ги знаете колко са духовити гърбавите! Остроумията му вече се носеха от уста на уста. Същевременно Кита продължаваше да го дебне:

Когато се нахрани, Йон извика с пискливия си гласец:

55. Стара мярка за дължина, равна на 25,4 мм. – Б. пр.

– Ей, войниче, друже мой, искаш ли от моята кокошка?

Кита беше гладен, но завистта му бе по-силна от глада.

– Слушай, ти, жалки нехранимайко, да не мислиш, че ям остатъци!
– кресна той, докато Медор се заливаше в лай.

– Тогава прати кучето си насам, войниче, и не ме обиждай – отвърна Йон спокойно.

– Тъй значи, кучето ми искаш! – ревна Кита. – Ще ти го дам! Ей сегинка ще ти го дам! – И той свирна с уста, и извика: – Дръж, Медор! Дръж!

От пет-шест дни Кита упорито обучаваше кучето в градината. Впрочем, на този свят съществува и любов от пръв поглед: Медор и Кита се разбираха чудесно. Медор нададе хрипков вой и се втурна срещу Гърбавия.

– Внимавай, гърбушко! – развикаха се спекулантите.

Йон изчака спокойно нападението на кучето. В момента, когато Медор се канеше да влезе в някогашната си колиба като в отново покорена страна, Йон хвана пилето си за кълките и му нанесе майсторски удар по муцуната. О, чудо! Вместо да се разяри, Медор тутакси захвана да се облизва; току запремята език наляво и надясно, докопвайки се до парченцата от пилето, полепнали по козината му.

Гръмък взрив от смях посрещна тази чудесна военна хитрост.

– Браво, гърбушко! Браво! – разнесоха се стотици викове.

– Медор, мерзавце, дръж! Дръж! – продължаваше да крещи великанът.

Подлецът Медор обаче го предаде окончателно. Езоп II току-що го бе купил с цената на една подхвърлена кокошка кълка. Когато видя това, гигантът излезе извън кожата си от яд и на свой ред се втурна срещу колибата.

– Ах, Йон! Горкият Йон! – завайкаха се търговците в един глас.

Йон излезе от колибката си и застана с лице срещу Кита, наблюдавайки го с усмивка. Кита го пипна за врата и го вдигна във въздуха. Йон продължаваше да се смее, но в момента, когато Кита понечи да го тръшне на земята, всички видяха как Гърбавия се вцепени за миг, отблъсна се с крак от коляното на великана и подскочи като котка. Никой не можа да каже как точно стана това, толкова мълниеносно беше движението. Сигурно бе едно: Йон внезапно се озова яхнал дебелият врат на Кита, като на всичко отгоре продължаваше да се смее. Сред тълпата се разнесе одобрително мърморене. Езоп II каза спокойно:

– Искай милост, войниче, или ще те удуша.

Наливайки се с кръв, с пяна на уста, целият облян в пот, великанът полагаше неимоверни усилия да освободи врата си. Когато видя, че не го молят за милост, Езоп II стисна колене. Кита изплезе език. Видяха го да става аленочервен, сетне да посинява; Гърбавия трябва да притежаваше железни мускули. След няколко секунди Кита избълва едно последно проклетие и със задавен глас помоли за милост. Тълпата се размърда. Йон тутакси отслаби хватката си, скочи пъргаво на земята, подхвърли една златна монета на победения и заситни да вземе своята дъска, перата и мастилницата си, подвиквайки весело:

– На работа, клиенти мои, на работа!

Орор дьо Кайлюс, вдовица на херцог дьо Нювер и съпруга на принц дьо Гонзаг, седеше във великолепно кресло с права облегалка, изработено от абаносово дърво, както и цялата мебелировка на молитвената и стая. Тя носеше траура върху себе си; траурът бе белязал и всичко наоколо. Костюмът ѝ, скромнен до аскетизъм, съответствуваше напълно на строгата и проста обстановка в нейното самотно убежище.

Това бе стая с четвъртит свод, чиито стени се сключваха около централен медальон, изписан от Йосташ Лъзюер⁵⁶ в онзи аскетичен стил, който характеризира втората половина от живота му. Паната на ламперията от черен дъб, без помен от позлата, бяха украсени с разкошни гоблени, изобразяващи библейски сцени. Между двата прозореца се издигаше олтар, обвит в траурен креп, сякаш последната литургия, отслужена тук, е била заупокойна. Срещу него се намираше портрет в цял ръст на херцог Филип дьо Нювер на двайсет години. Портретът бе дело на Минар⁵⁷. Херцогът беше облечен в униформата на генерал-полковник от швейцарската гвардия. Рамката на картината също бе драпирана с черен креп. Стаята напомняше донякъде убежището на вдовица-езичница, въпреки множеството благочестиви изображения, които се виждаха навсякъде. Дори да е била покръстена, Артемис⁵⁸ едва ли би могла да изповядва по-бляскав култ в памет на Мавзол⁵⁹. В болката християнството изисква много повече примирение, отколкото суетност. Твърде рядко обаче се налага да отправяме подобни укори към вдовиците! Освен това нека не забравяме особеното положение на принцесата, която се бе омъжила за господин дьо Гонзаг по принуда. Тя беше превърнала

56. Йосташ Лъзюер (1617–1655) – френски художник-декоратор. – Б. пр.

57. Никола Минар (1606–1668) – известен френски художник. – Б. пр.

58. Артемис II (ум. около IV в. пр.н.е.) – владетелка на Кария, издигнала на своя брат и съпруг Мавзол гробница, смятана за едно от Седемте чудеса на света. – Б. пр.

59. Мавзол (прибл. 377–353 г. пр.н.е.) – сатрап на Кария. – Б. пр.

траура си в нещо като символ на отчуждението и съпротивата.

Орор дьо Кайлюс беше съпруга на Гонзаг вече цели осемнайсет години, но можем да твърдим, че изобщо не го познаваше; никога не бе изявила желание нито да го види, нито да го чуе.

Гонзаг беше направил всичко възможно, за да се срещне и разговаря с нея. Гонзаг несъмнено я беше обичал, а може би и все още я обичаше по някакъв свой начин; той имаше твърде високо мнение за себе си, и то с пълно право. Принцът смяташе – дотолкова бе уверен в красноречието си, – че ако принцесата склони поне веднъж да го изслуша, че той ще излезе победител от единоборството. Но принцесата, непреклонна в отчаянието си, изобщо не желаше да бъде утешавана. Тя бе останала съвсем сама в живота и като че ли намираще удоволствие в забвението. Нямахше нито приятел, нито доверено лице и дори нейният изповедник беше посветен само в тайната на греховете ѝ. Това бе горда и калена в страданията жена. В бронираното ѝ сърце беше останало живо едноединствено чувство: майчината обич. Тя обичаше пламенно и единствено спомена за дъщеря си. Възпоменанието за Ньовер се беше превърнало за нея в религия. Мисълта за нейната дъщеря ѝ вдъхваше живот и пробуждаше в душата ѝ смътни мечти за бъдещето. За никого от нас не е тайна какво огромно влияние оказват върху нашата същност вещите. Интелигентността и чувствителността на принцеса дьо Гонзаг, винаги сама в тесния кръг на своите придворни дами, на които им бе забранено да говорят, винаги заобиколена от зловещи неми картини, постепенно се бяха притъпили. Понякога тя казваше на свещеника, който я изповядваше:

– Аз съм мъртва.

И това беше самата истина. Клетата жена живееше като привидение. Съществуването ѝ приличаше на болезнен сън. Сутрин, щом се събудеше, безмълвните камериерки се заемаха с нейния мрачен тоалет, след което една от придворните дами отваряше някоя набожна книга. В девет часа идваше капеланът, за да отслужи заупокойна литургия. През останалото време на деня тя оставаше седнала, неподвижна, безучастна, сама. Откакто се беше омъжила, принцесата не бе напускала двореца нито веднъж. Всички я бяха помислили за луда. Малко остана кралският двор да издигне още един олтар, но този път на Гонзаг, заради съпругеската му преданост. И наистина, от устните му никога не се бе отронила жалба.

Веднъж принцесата довери на своя изповедник, забелязал зачервените ѝ от плач очи:

– Сънувах, че съм намерила дъщеря си. Но тя вече не беше достойна да се нарича госпожица дьо Ньовер.

– И как постъпихте в съня си? – попита свещеникът. Подтисната и по-бледа от мъртвец, принцесата отвърна:

– Направих това, което бих сторила и наяве – прогоних я!

От този ден тя стана още по-тъжна и унила. Тази мисъл я преследваше непрестанно. При все това тя нито за миг не прекрати своите най-активни издирвания както във Франция, така и в чужбина. Гонзаг държеше касата си винаги отворена за желанията на своята съпруга, но го правеше така, че всички да разберат тайната на неговата щедрост.

В началото на сезона изповедникът на принцесата беше зачислил към прислугата ѝ една жена на нейните години, също вдовица, която бе привлякла вниманието на Ороп дьо Кайлюс. Жената се казваше Мадлен Жиро. Беше кротка и предана.

Принцесата беше спряла избора си върху нея с намерението да я привърже по-близо към своята особа. И сега Мадлен Жиро бе тази, която отговаряше на господин Пейрол, натоварен със задължението два пъти дневно да се интересува за здравето на принцесата: да измоли от името на Гонзаг благоволенieto принцът лично да изрази своите почитания, както и да съобщи, че кувертът на госпожа принцесата е сложен.

Известен ни е всекидневният еднообразен отговор на Мадлен: госпожа принцесата благодари на господин дьо Гонзаг, но не приема посетители, а се чувствава твърде неразположена, за да седне на масата.

Тази сутрин Мадлен беше имала много работа. Противно на всеки друг път, многобройни посетители бяха изявили желание да бъдат въведени при принцесата. Това бяха все люде представителни и сериозни: господин дьо Ламоаньон, канцлерът д'Агесо, кардинал дьо Биси, херцозите дьо Фоа и дьо Монморанси-Люксембург, нейни братовчеди, принцът на Монако заедно със сина си, херцог дьо Валантиноа, и много други. Всички те бяха дошли да я видят по повод на тържествения семеен съвет, който щеше да се състои днес, и на когото до един бяха членове.

Без да са се наговаряли помежду си, те искаха да се осведомят за сегашното състояние на принцесата и да узнаят дали няма никакви тайни оплаквания срещу принца, своя съпруг. Принцесата отказа да ги приеме.

Един-единствен от тях беше въведен при нея и това бе старият кардинал дьо Биси, който идваше от името на регента. Филип Орлеански уведомяваше своята благородна братовчедка, че споменът за Ньовер е все тъй жив в сърцето му, и че всичко, което би могъл да направи за

вдовицата на Ньовер, ще бъде сторено.

– Говорете, госпожо – завърши кардиналт. – Господин регентът ви принадлежи. Какво искате?

– Не искам нищо – отвърна Орор дьо Кайлюс.

Кардиналт се опита да проникне в душата ѝ, да я предразположи ако не към откровения, то поне към жалби. Тя обаче упорито запази мълчание. Кардиналт я напусна с впечатлението, че е видял една полулуда жена. Не ще и дума, този Гонзаг добре си беше оплел кошницата!

В момента, когато влизаме в молитвената стая на принцесата, кардиналт току-що се беше оттеглил. Тя седеше все тъй неподвижна и унила, както винаги, с втрещен поглед, лишен от каквато и да било мисъл. Бихте казали, че пред вас се намира мраморна статуя. Мадлен Жиро прекоси стаята, но тя не ѝ обърна никакво внимание. Мадлен се приближи до олтара и постави върху него един часослов, който бе държала скрит под наметалото си. После застана пред господарката си със скръстени на гърдите ръце, очаквайки ако не някаква дума, то поне заповед.

– Откъде идвате, Мадлен?

– От стаята си – отвърна прислужницата.

Принцесата сведе очи. Преди малко, когато се беше изправила, за да поздрави кардинала, тя бе съзряла през прозореца Мадлен в градината на двореца, сред тълпата спекуланти. Това беше напълно достатъчно, за да събуди подозрението на вдовицата на Ньовер. По всичко личеше, че Мадлен иска да ѝ каже нещо, но не смее да проговори. Тя беше чистосърдечно и милозливо създание, изпитващо искрено и благоговейно състрадание към неизмеримата мъка на господарката си.

– Ще благоволи ли госпожа принцесата да ме изслуша? – промълви Мадлен.

Орор дьо Кайлюс се усмихна и си помисли: „Ето още една, на която са платили, за да лъже!“ Толкова често я бяха мамили!

– Говорете – каза тя на висок глас.

– Госпожо – подхвана Мадлен, – имам едно дете и то е целият ми живот. Бих дала всичко, което имам на света, с изключение на детето си, за да бъдете и вие щастлива майка като мен.

Вдовицата на Ньовер запази мълчание.

– Аз съм бедна – продължи прислужницата, – и преди госпожа принцесата да се отнесе тъй благосклонно към мен, мъничкият ми Шарло често се лишаваше и от най-необходимото. Ах, да можех да се отплатя на госпожа принцесата за всичко, което стори за мен!

– Имате ли нужда от нещо, Мадлен?

– Не! О, не! – възкликна женицата. – Става дума за вас, госпожо, единствено за вас! Този семеен съвет...

– Забранявам ви да ми говорите за това, Мадлен!

– Госпожо – извика прислужницата, – скъпа моя господарке, дори да решите да ме изгоните...

– Ако реша, ще ви изгоня, Мадлен.

– Аз ще съм изпълнила дълга си, госпожо, ще съм ви попитала: „Нима не искате да намерите детето си?“⁶⁰

Принцесата, трепереща и още по-бледа, вкопчи ръце в лакътниците на креслото си и се надигна. При това движение, кърпичката ѝ падна на пода. Мадлен се наведе бързо, за да я вдигне и джобът на престилката и сребристо иззвънтя. Принцесата впи в нея своя леден и ясен поглед.

– Вие имате злато – промълви тя.

После, с жест, който не подобаваше нито на благородното ѝ потекло, нито на гордия ѝ характер, с жест на подозираща жена, която ма всяка цена иска да разбере, тя бързо бръкна в джоба на Мадлен. Прислужницата с плач закърши ръце. Принцесата извади шепа златни монети, десет-дванайсет испански дублона⁶⁰.

– Господин дьо Гонзаг скоро се завърна от Испания – прошепна тя.

Мадлен се хвърли на колене пред нея.

– Госпожо, госпожо! – проплака тя. – Благодарение на това злато моят малък Шарло ще може да учи. Този, който ми го даде, идва също от Испания. Заклевам ви в бога, госпожо, не ме прогонвайте преди да ме изслушате!

– Излезте! – заповяда принцесата.

Мадлен понечи отново да я умолява, но принцесата с властен жест ѝ посочи вратата и повтори: – Излезте!

След като Мадлен се подчини, принцесата се отпусна в креслото и покри лицето си със своите прозрачнобели слаби ръце.

– И аз щях да обикна тази жена – промълви тя, потръпвайки от ужас. – О, никой, никой! – продължи Орор, докато върху лицето ѝ се изписваше силният страх от самотата. – Господи, направи така, че никому да не се доверявам! – За миг тя остана неподвижна, скрила лице в шепите си, после от гърдите ѝ се откъсна ридание. – Дъщеря ми! Дъщеря ми! – прошепна принцесата със сърцераздирателен глас. – Света Дево, как бих искала да е мъртва! Така поне ще я намеря близо до теб!

60. Стара испанска златна монета – Б. пр.

Бурните пориви бяха твърде редки у тази крееща натура и когато настъпваха, клетата жена оставаше сломена за дълго време. Изминаха няколко минути, преди да успее да възпре риданията си. Когато възвърна гласа си, тя възкликна:

– Смърт! Спасителю мой, изпрати ми смърт! – После погледна разпятието над олтара и продължи: – Господи, нима не страдах достатъчно! Колко време още ще продължи това мъчение? – Орор простря ръце и с цялата искреност на изтерзаната си душа повтори: – Смърт! Господи Исусе! Христе свети, заклевам те в твоите рани и страданието ти на кръста! Света Дево, заклевам те в твоите сълзи! Смърт, изпратете ми смърт!

Ръцете ѝ паднаха като отсечени, тя затвори очи и се отпусна безсилно в креслото. За миг човек би могъл да помисли, че милостивото небе се е вслушало в горещата ѝ молба, но много скоро лека тръпка разтърси цялото ѝ тяло и конвулсивно свитите ѝ ръце помръднаха. Принцесата отвори очи и се възря в портрета на Нювер. Очите ѝ останаха сухи и отново възприеха онази присъща за тях неподвижност, в която имаше нещо ужасяващо.

В часослова, който Мадлен Жиро беше оставила на ъгъла на олтара, имаше една страница, на която книгата се отваряше съвсем сама, до толкова навикът беше похабил подшивката. Тази страница съдържаеше Френския превод на псалом „Miserere mei, Domine“. Принцеса дьо Гонзаг я произнасяше многократно всеки ден. След около четвърт час тя протегна ръка към часослова. Книгата се разтвори на страницата с псалом. Известно време принцесата вираше уморения си поглед в нея, но без да вижда. Внезапно тя потрепера и нададе вик. После разтърка очи и се озърна наоколо, сякаш искаше да се увери, че не сънува.

– Но книгата не е мърдала оттук! – прошепна тя.

Ако я беше видяла в ръцете на Мадлен, веднага би престанала да върва в чудеса. Да, защото тя повярва в чудо. Великолепната ѝ снага се изправи в цялото си величие, очите ѝ възвърнаха блясъка си; тя бе отново тъй красива, както и в годините на своята младост. Прекрасна, величествена, силна. Тя коленичи пред олтара. Пред очите ѝ беше отворената книга. И за втори път принцесата прочете редовете, изписани от непозната ръка върху бялото поле на страницата и отговарящи на първия стих от псалом, в който се казваше: „Смили се над мен, господи“. Непознатият почерк отговаряше: „Имайте вяра, и бог ще се смиле. Имайте смелост да защитите дъщеря си. Идете на семейния съвет, дори да сте болна или умираща... и си спомнете за сигнала, който някога бе знак

между вас и Нювер.“

– Неговият девиз! – прошепна Ороп дьо Кайлюс. – Аз съм тук! Детето ми! – възкликна тя със сълзи на очи. – Дъщеря ми! – После решително произнесе: – Смелост, за да я защитя! Да, аз имам смелост и ще я защитя.

IX. Пledoарията

В този час парадната зала на двореца Лорен, която сутринта бе опозорена от недостойния търг, а утре щеше да бъде осквернена от стадото амбулантни търгаши, излъчваше сякаш сетния си ослепителен блясък. Без съмнение, никога досега, дори и по времето на великите херцози дьо Гиз, под нейния свод не се беше събирало по-отбрано общество.

Гонзаг с пълно право се беше постарал нищо да не липсва на импозантната тържественост на церемонията. Поканите, изпратени от името на краля, датираха от предишния ден. Човек би могъл да си помисли, че става въпрос за важно държавно дело, за един от онези прословути кръвни трибунали, на които семейно са се решавали съдбините на някоя велика нация. Освен председателят дьо Ламоаньон, маршал дьо Вилроа и вицеканцлерът д'Аржансон, които представляваха регента, на почетния президиум се намираха още кардинал дьо Биси, седнал между принц дьо Конти и испанския посланик; стария херцог дьо Бомон-Монморанси, настанил се до братовчед си Монморанси-Люксембург; Грималди, принцът на Монако; двамата Ла Рошфуко, единият от които херцог дьо Мортемар, а другият – принц дьо Тонай-Шарант; Косе, Брисак, Грамон, Аркур, Кроа, Клермон-Тонер.

Тук споменаваме само принцовете и херцозите. Що се отнася до маркизите и графовете, те наброяваха няколко дузини. Дребните благородници и пълномощниците, а те бяха много, седяха в подножието на подиума.

Това достопочтено общество съвсем естествено се разделяше на две групи: онези, които Гонзаг бе спечелил на своя страна, и независимите. В лагера на привържениците му влизаха един херцог, един принц, значителен брой маркизи, немалко графове и кажи-речи всички титулувани дребни риби. Гонзаг възлагаше надежди на красноречието си и на своето неоспоримо право, за да спечели и останалите.

Преди откриването на заседанието си побъбриха свойски. Никой не знаеше със сигурност защо се свикваше съветът. Мнозина смятаха, че

става въпрос за някакъв арбитражен спор между принца и принцесата заради имота на Ньовер.

Гонзаг разполагаше с горещи привърженици; госпожа дьо Гонзаг бе защищавана от неколцина почтени възрастни благородници и един-двама млади странствуващи рицари.

След пристигането на кардинала си проби път и друго мнение. Оценката, която прелатът даде на сегашното душевно състояние на принцесата, наведе присъстващите на мисълта, че ще се обсъжда въпросът за налагането на опекунство.

– Тази женица е кажи-речи съвсем побъркана! – беше заявил кардиналът, който изобщо не подбираше думите си.

Така се утвърди и всеобщото убеждение, че принцесата няма да се яви пред съвета. Въпреки това я поканиха, от благоприличие. За тази отсрочка, при това не без известно високомерие, настоя самият Гонзаг, за което всички му бяха признателни. В два и половина господин дьо Ламоаньон зае председателското място; негови помощници станаха кардиналът, вицекапцлерът и господата дьо Вилпроа и Клермон-Тонер. Главният секретар на Парижкия върховен съд взе перото в качеството на съдебен секретар; четирима кралски нотариуси поеа задълженията на помощник-секретари. И петимата положиха клетва. След това думата бе дадена на Жак Талман, главният секретар, за да прочете акта за свикване на съвета.

По същество актът гласеше, че Филип Френски, херцог Орлеански, регент, е възнамерявал лично да председателства този семеен съвет както заради приятелските чувства, които изпитва към господин принц дьо Гонзаг, така и заради братската обич, свързвала го някога с покойния херцог дьо Ньовер, но че държавническите интереси, които не може да си позволи да пренебрегне макар и за един-единствен ден, независимост личните си предпочитания, го задържат в Пале Роаял. На мястото на негово кралско височество за кралски пълномощници и съдии се назначаваха господата дьо Ламоаньон, дьо Вилпроа и д'Аржансон. Негово високопреосвещенство кардиналът се натоварваше със задълженията на кралски настойник на госпожа принцесата. Съветът се обявяваше за върховен съд, имащ право да решава по свое усмотрение окончателно и безапелационно всички въпроси, отнасящи се до наследството на покойния херцог дьо Ньовер, и най-вече въпросите от държавен интерес, а в случай на необходимост и да се произнесе в полза на комуто се следва върху окончателното встъпване във владение на имотите на Ньовер. Дори да го бе съставил собственоръчно, Гонзаг едва ли би успял да

редактира до такава степен в своя полза всяка една от точките на протокола.

Присъстващите изслушаха четенето на документа в благоговейно мълчание, след което негово високопреосвещенство се обърна към председателя дьо Ламоаньон:

– Има ли госпожа принцеса дьо Гонзаг прокуратор? Председателят повтори въпроса на висок глас. В момента, когато Гонзаг се канеше да поиска служебно назначение на такъв, за да продължат нататък, двете крила на голямата врата се разтвориха широко и в залата без предизвестие влязоха разсилните.

Всички станаха на крака. Така можеше да влизат единствено Гонзаг и съпругата му. И наистина на прага се появи принцеса дьо Гонзаг в неизменните си траурни одежди, но тъй величествена и красива, че при вида ѝ по редовете плъзна продължителен възхитен шепот. Никой не очакваше да я види тук, а още по-малко – толкова жизнена.

– Та какво казвахте, братовчедо? – прошепна Мортемар на ухото на дьо Биси.

– Бога ми, заслужавам да ме пребият с камъни заради богохулствата ми! – промърмори прелатът. – Това ми намирисва по-скоро на чудо!

С ясен и спокоен глас, принцесата произнесе:

– Господа, прокураторът е излишен. Ето ме.

Гонзаг веднага скочи от мястото си и се спусна към жена си, за да ѝ предложи ръка. Принцесата не му отказа, но всички забелязаха как цялата потръпна от допира на ръката му, как бледите ѝ бузи промениха цвета си.

В подножието на подиума се беше разположило „домочадието“: Навай, Монтобер, Жирон, Носе, Ориол и другите. Те първи наскочаха, за да сторят път на двамата съпрузи.

– Каква са си лика-прилика! – забеляза Носе, сподиряйки с поглед двойката, която изкачваше стъпалата на подиума.

– Шшт! – изсъска Ориол. – Не знам само дали вождът е доволен, или ядосан от появата ѝ.

Вождът беше Гонзаг, а колкото до останалото, твърде вероятно е и самият той да не го знаеше. За принцесата имаше предварително определено кресло, разположено в десния край на подиума, близо до стола на негово високопреосвещенство. Непосредствено вдясно от нея падаше тежка завеса, която закриваше специалната врата, водеща към газни част на залата. Сега вратата бе затворена, а завесата – спусната. Измина известно време преди всеобщото оживление, предизвикано от появата на

госпожа дьо Гонзаг да се успокои! Принцът несъмнено внасяше някакви промени в плана на битката си; тъй като изглеждаше потънал в дълбок размисъл. Председателят обяви повторно четене на конвокационния акт, след което добави:

– Когато благоволи, негово височество принц дьо Гонзаг може да ни изложи де факто и де юре своето становище. Ние сме готови да го изслушаме.

Гонзаг тутакси се изправи. Той се поклони дълбоко най-напред на жена си, после на представляващите кралската особа съдии, а сетне и на всички присъстващи. Принцесата хвърли бърз поглед около себе си и сведе очи, възвръщайки неподвижността си на статуя.

Гонзаг беше наистина великолепен оратор: с високо вдигната глава, одухотворено сияещо лице и пламенен поглед. Той подхвана сдържано, едва ли не плахо:

– Никой тук, надявам се, не мисли, че бих си позволил да свикам подобно общество заради някое маловажно съобщение, но въпреки това, преди да засегна един много сериозен проблем, изпитвам нужда да изразя страха, един почти детински страх, който се таи в мен. Когато си помисля, че трябва да взема думата пред такива забележителни и възвишени умове, изпитвам боязън, защото пред мен като непреодолимо препятствие се изправя не само всекидневният изговор, не само дикцията и акцентът, от който един син на Италия не може никога да се отърве. Въсъщност, аз бих се отказал от намерението си, ако не си казвах, че силата е снизходителна, и че вашето превъзходство ще се превърне за мен в спасителна закрила.

Това прекомерно изискано въстъпление предизвика усмивки сред представителите на висшите кръгове. Гонзаг не вършеше нищо нахалост.

– Позволете ми най-напред – продължи той – да благодаря на онези, които почетоха семейството ни с благосклонното си внимание, и преди всичко на господин регента, за когото можем да говорим с открито сърце, тъй като той не е сред нас, на този великодушен и доблестен принц, който се отзовава винаги пръв, когато се касае за добро и благородно дело...

Думите му предизвикаха безспорното одобрение на всички присъстващи. „Домочадието“ усърдно закима с глава.

– На второ място – продължи Гонзаг, – искам да благодаря на госпожа принцесата, която, въпреки крехкото си здраве и своята любов към уединението, благоволи да се спусне от висините, където живее, и да

снизходи до нивото на жалките ни простосмъртни интереси. Бих искал да изразя благодарността си на знатните сановници на най-прекрасната корона в света, оглавяващи този височайши трибунал, който въздава справедливост и същевременно решава съдбините на държавата: един знаменит пълководец, един от онези титанични войни, чиито подвизи ще служат за тема на писанията на бъдещите Плутарси, и един принц на Светата църква, както и на всички тези перове на кралството, достойни до един да заемат място върху стъпалата на трона.

И накрая, позволете ми да засвидетелствувам от все сърце моята най-дълбока признателност и към всички вас, господа, независимо от ранга, който заемате.

Цялата тази тирада бе чудесно издържана и произнесена с онзи плътен и звучен глас, с който са облагодетелствувани италианците от Севера. Но това беше само въстъплението. Гонзаг сякаш събираше мислите си. Той склони глава, сведе поглед и с приглушен глас продължи:

– Филип дьо Лорен, херцог дьо Нювер, беше мой кръвен братовчед, мой брат по дух. Някога, на младини, ние бяхме неразделни. Бих казал дори, че душите ни се бяха слели ведно, дотолкова присърце вземаше всеки от нас както мъките, така и радостите на другия. Той беше доблестен благородник и само бог знае за каква слава е бил предопределен в зряла възраст! Но този, който държи в могъщата си десница съдбата на великите личности, пожела, да възпре младия орел в мига, когато беше размахал криле за полет. Нювер умря преди да навърши двайсет и пет години. Макар и често подлаган на тежки изпитания, не помня в живота си да съм получавал по-жесток удар. Позволявам си да твърдя това от името на всички присъстващи. И макар че от съдбоносната нощ изминаха осемнайсет години, времето дори за миг не разсея горчивината на нашата скръб... Споменът за него е тук! – възкликна Гонзаг и сложи ръка на сърцето си, заставяйки гласа си да потрепери. – Споменът за него живее, незаличим като траура на благородната жена, която прие да носи името ми след името на Нювер!

Всички погледи се насочиха към принцесата. Челото ѝ бе порумяняло, а лицето ѝ издаваше мъчително вълнение.

– Не говорете за това! – процеди тя през зъби. – Вече цели осемнайсет години прекарвам живота си в уединение и сълзи!

При тези думи всички онези, които бяха тук, за да въздадат справедливост – магистрати, принцове и перове на Франция, наостриха уши. Сред ласкателите, които сутринта видяхме в покоите на Гонзаг, се разнесе продължителен ропот. Онова долно нещо, което на прост език се

нарича клакърство, не беше привилегия единствено на театрите. Носе, Жирон, Монтобер, Таран и другите най-добросъвестно изпълняваха задълженията си. Кардинал дьо Биси рязко се изправи.

– Моля господин председателят да призове към тишина! – настоя той. – Госпожа принцесата трябва да бъде изслушана със същото внимание, както и господин дьо Гонзаг. – След това, сядайки на мястото си, дьо Биси пошушна на ухото на своя съсед Мортемар с радостта на стара сплетница, която е надушила дирите на някаква чудовищна клюка: – Господин херцог, имам усещането, че ще научим доста любопитни неща!

– Тишина! – заповяда господин дьо Ламоаньон и строгият му поглед накара непредпазливите привърженици на Гонзаг да сведат очи.

Отвърщайки на забележката на кардинала, Гонзаг заяви:

– Но не и на същото основание, Ваше високопреосвещенство, ако ми разрешите да възразя, а на основание много по-висше, тъй като госпожа принцесата е жена и вдовица на Нювер. Бих се учудил, ако някой измежду вас е забравил, макар и само за миг, с какво дълбоко уважение сме длъжни да се отнасяме към госпожа принцеса дьо Гонзаг.

Шаверни се разсмяха под мустак.

– Ако дяволът си имаше светии – помисли си той, – щях да пледирам пред папския двор в Рим да канонизират братовчед ми!

Постепенно тишината се възстанови. Дръзката нападка, която Гонзаг си беше позволил върху този хлъзгав терен, се бе увенчала с успех. Не само жена му не беше отправила срещу него каквото и да било конкретно обвинение, но и самият той бе успял да се закичи с нещо подобно на рицарско великодушие. Това бе спечелена точка за него. Принцът вдигна глава и с твърд глас подхвана:

– Филип дьо Нювер стана жертва на някакво отмъщение, а може би и на предателство. аз съм длъжен да подхожда към мистерията на онази трагична нощ с изключително внимание. Господин дьо Кайлюс, бащата на госпожа принцесата, е отдавна покойник и уважението ми към неговата памет не ми позволява да се впускам в подробности.

Когато забеляза, че госпожа дьо Гонзаг отново се размърдва в креслото си, готова всеки миг да падне в несвят, принцът разбра, че още едно предизвикателство оставаше без отговор. Тогава той прекъсна речта си и с тон на изискано-снизходителна вежливост, се обърна към нея:

– Ако госпожа принцесата има да ни съобщи нещо по този повод, аз съм готов веднага да ѝ отстъпя думата.

Орор дьо Кайлюс направи усилие да отговори, но от конвулсивно

свитото ѝ гърло не излезе нито звук. Гонзаг изчака няколко секунди, после продължи:

– Смъртта на маркиз дьо Кайлюс, който без съмнение можеше да ни даде ценни сведения, отдалечеността на мястото, където бе извършено престъплението, бягството на убийците и ред други причини, които са известни на повечето от вас, не позволиха на следствието да изясни окончателно обстоятелствата около това кърваво злодеяние. Възникнаха съмнения, за известно време се зароди дори подозрение, но в крайна сметка справедливостта така и не можа да възтържествува. Макар че, господа, Филип дьо Нювер имаше и друг приятел освен мен, при това много по-могъщ. Нужно ли е да назовавам името му? Всички вие го познавате: нарича се Филип Орлеански, регентът на Франция. Нима някой би дръзнал да твърди, че е нямало кой да отмъсти за убийството на Нювер?

За миг настъпи пълна тишина. Клакьорите от последния ред си разменяха изразителни мимики. От всички страни долетя шепот:

– По-ясно и от бял ден!

Орор дьо Кайлюс притискаше кърпичката си към устните си, набъбнали от нахлуващата в лицето ѝ кръв; тя просто дъх не можеше да си поеме от възмущение.

– Господа – поде Гонзаг отново, – ето че стигнахме и до събитията, които станаха повод да ви съберем тук. Когато се омъжи за мен, госпожа принцесата обяви своя таен, но законен брак с покойния херцог дьо Нювер. Омъжвайки се за мен, тя узакони и съществуването на една дъщеря, плод на този съюз. Липсваха обаче писмени доказателства. Енорийският регистър, скъсан на две места, не можеше да представи достоверна констатация и аз съм принуден да заявя отново, че господин дьо Кайлюс единствен би могъл да ни даде някои разяснения по този повод. Но докато беше жив, господин дьо Кайлюс не пророни нито дума, а днес никой не може да разпита гроба му. Наложил се съдебното заключение да се направи въз основа на клетвената декларация на дон Бернар, капеланът на Кайлюс, който внесе съответните забележки по първия брак и раждането на госпожица дьо Нювер в акта, даващ името ми на вдовицата на Нювер. Бих се радвал, ако госпожа принцесата подкрепи думите ми с авторитета на своето потвърждение.

Всичко, казано току-що от принца, беше абсолютно точно и неоспоримо. Орор дьо Кайлюс запази мълчание, но кардинал дьо Биси, който се беше навел към нея, се изправи и заяви:

– Госпожа принцесата няма възражения.

Гонзаг се поклони и продължи:

– Детето изчезна в нощта на самото убийство. Господа, всички вие знаете какви неизчерпаеми съкровища от търпение и нежност крие сърцето на една майка. Цели осемнайсет години, ден след ден, час след час, госпожа принцесата посвети на едно-единствено занимание: да търси дъщеря си. Трябва обаче да кажа, че до този момент издирванията на госпожа принцесата останаха напълно безрезултатни: нито следа, нито дори знак. Госпожа принцесата не е напреднала повече, отколкото през първия ден.

Тук Гонзаг отново хвърли поглед към жена си.

Орор дьо Кайлюс бе вдигнала очи към небето. В замъглените ѝ от сълзи зеници Гонзаг напразно диреше онова отчаяние, което би трябвало да предизвикат последните му думи. Ударът не я беше засегнал. Защо? Гонзаг изпита страх.

– А сега, господа – продължи той, призовавайки на помощ цялото си хладнокръвие, – сега, въпреки дълбокото ми отвращение към подобни маниери, трябва да ви говоря за себе си. Веднага след сватбата ми, още по времето на покойния крал, Парижкият върховен съд, подучен от покойния херцог д'Елбьоф, чичо на нашия нещастен сродник и приятел, издаде в присъствие на целия си състав съдебно решение, с което суспендира за неопределен период от време – с изключение, разбира се, на сроковете, определени от закона – правата ми върху наследството на Нювер. Целта беше да се запазят интересите на младата Орор дьо Нювер, ако все още е жива. Дори и през ум не ми мина да протестирам, но при все това, господа, за мен съдебното решение се превърна в източник на дълбока и неизлечима мъка.

Всички наостриха уши с удвоено внимание.

– Слушайте! Слушайте! – разнесе се от скамейките в подножието на подиума.

Един поглед на Гонзаг бе предупредил Монтобер, Жирон и останалите, че критичният момент настъпва.

– Бях все още млад – продължи принцът, – със завидно положение в кралския двор и богат, вече много богат. Благородният ми произход бе от онези, които не се оспорват. Имах за жена истинско съкровище от красота, благоразумие и добродетели. Но питам ви, нима з възможно човек да избегне презрените, подли попълзновения на завистта? Имах едно-единствено слабо място и то се превърна в моя ахилесова пета! Решението на върховния съд бе направило положението ми несигурно, в смисъл такъв, че според някои долни душици, според онези подли

сърца, чийто единствен господар е личният интерес, аз неминуемо трябваше да пожелаая смъртта на невръстната дъщеря на Нювер.

Присъстващите послушно се отзоваха с подобавачи за случая възклициания.

– Какво да се прави, господа! – подхвана Гонзаг преди дьо Ламоаньон да успее да призове смутителите към тишина. – Така е устроен светът и ние няма да го променим! Имах интереси, при това интереси материални; оказваше се, че трябва да имам и задни мисли. Клеветата се намираще в благоприятно положение и не пропусна да се възползува от това. Едно-единствено препятствие се бе изпречило на пътя ми към огромно наследство. Колко просто, наистина: препятствието трябваше да се премахне! Какво значение имаха безбройните доказателства за целия ми безупречен живот?! Заподозряха ме в най-долни, най-отвратителни намерения! Насадиха – длъжен съм да кажа всичко пред съвета – насадиха между мен и госпожа принцесата студенина, недоверие, почти омраза. Позоваха се дори на онази обрамчена с траурен креп картина, която краси уединението на една свята жена; противопоставиха живия на мъртвия съпруг и за да употребя една най-банална, една най-обикновена дума, господа, която обаче вълпява щастие на простите хорица, и която, уви, сякаш не е създадена за нас, тъй наречените големци, разби ха семейството ми! – Той силно наблегна на последната дума. – Семейството ми, добре ме чуйте, моето домашно огнище, уютата ми, душата ми! О, ако знаехте само какви мъки могат да причинят лошите на добрите! Ако знаехте с какви кървави сълзи плаче човек, призовавайки глухото провидение! Ако само знаехте! Кълна се в честта и в опасението на душата си, че на драго сърце бих дал и име, и богатство, за да бъде щастлив като простите хорица, които си имат дом, предана съпруга, едно приятелско сърце и деца, които ви обичат, а вие обожавате, с една дума – семейство, онази частица от райското блаженство, която милосърдният бог великодушно е благоволил да отрони върху нас!

Човек би казал, че в това излияние принцът бе вложил цялата си душа. Последните му думи бяха изречени с такъв плам, че предизвикаха сред присъстващите силно вълнение. Всички бяха покъртени до дъното на душата. Налице беше вече нещо много повече от любопитство, налице беше едно почтително състрадание към този тъй високомерен само допреди миг човек, към това земно величие, към този принц, който с треперещ глас и сълзи на очи беше изложил на показ ужасяващата рана на своето съществуване. Повечето от съдиите бяха люде семейни и, въпреки нравите на епохата, бащината и съпругеска струйка в тях

силно трепна.

Останалите, безскрупулни негодья или спекуланти, изпитаха някакво смъртно вълнение, подобно на внезапно прогледнали слепци, или пък на онези пропаднали момичета, които отиват на театър, за да изплачат всичките си сълзи по страданията на изтерзаната добродетелност.

Сред всеобщото умиление равнодушни останаха само двама души: госпожа дьо Гонзаг и Шаверни. Принцесата седеше все тъй свела очи и сякаш бе изпаднала в унес, независимо от това, че леденото ѝ държане безусловно не свидетелствуваше в нейна полза пред вече предубедените ѝ съдници. Колкото до дребничкия маркиз, той се въртеше в креслото си и току процеждаше през зъби:

– Моят именит братовчед е един съвършен негодник!

По самото държане на госпожа дьо Гонзаг всички разбраха какви страдания е бил принуден да понесе клетият принц.

– Това е прекалено! – каза Мортемар на кардинал дьо Биси. – Нека бъдем справедливи, това наистина е прекалено!

По кръщелно господин дьо Мортемар се наричаше Виктюрниан, както и всички членове на прославения род Ла Рошешуар. Общо взето Виктюрниановци бяха добри хора и злите езици напълно неоснователно ги обвиняват, че нито един от тях не е изобретил пудрата. Дамите, например...

Кардинал дьо Биси изтърси трохите емфие от околвратника си. Всеки от членовете на високопочитаемия президиум полагаше усилия, доколкото това бе по силите му, да запази строгия си официален вид. В същото време, в подножието на подиума изобщо не се стесняваха. Жирон усърдно триеше сухите си очи; Ориол, по-чувствителен или по-обигран, ронеше горещи сълзи; барон Батц хлипаше.

– Каква душа! – възкликна Таран.

– Каква прекрасна душа! – додаде Пейрол, който току-що беше влязъл.

– Ах! – прочувствено въздъхна Ориол. – И такова сърце да остане неразбрано!

– Нали ви казах, че ще научим любопитни неща – прошепна кардиналтът, след като се посъвзе. – Но я да чуем по-нататък, Гонзаг още не е свършил.

И действително, бледен и сякаш разхубавен от вълнението, Гонзаг отново подхвана:

– Аз не съм злопадетен, господа. Опазил ме бог да се сърдя на тази злочеста, измамена майка. Майките са доверчиви, защото обичат

всепотдайно. И ако аз съм страдал, нима и тя не е изпитвала жестоки мъки?! Дългото страдание омаломощава и най-крепкия дух, отслабва разума. Казали са й, че съм враг на дъщеря й, че преследвам свои интереси... Представете си, господа! Аз и интереси... Аз, Гонзаг, принц дьо Гонзаг, най-богатият човек във Франция след Ло!

– Преди Ло – подметка Ориол. Наистина, нямаше кой да му възрази.

– Казали са й – продължи Гонзаг: – „Този човек има съгледвачи навсякъде, негови агенти кръстосват из цяла Франция, Испания, Италия... Този човек се занимава с дъщеря ви повече и от самата вас...“ – Той рязко се обърна към принцесата и попита: – Казвали са ви това, нали, госпожо?

Без да вдигне глава, без дори да мръдне, Орор дьо Кайлюс промълви:

– Да, казвали са ми го.

– Чуйте! – извика Гонзаг, призовавайки за свидетели целия съвет. После отново се обърна към жена си: – А не ви ли подшушнаха и това, злощастна майко: „Ако търсите дъщеря си напразно, ако усилията ви останат безрезултатни, то е защото срещу вас действува потайно същият този човек, чиято вероломна ръка проваля издирванията ви и ги насочва по погрешна следа.“ Казвали са ви го, госпожо, вярно ли е?

– Да, казвали са ми го – повтори принцесата.

– Чувате ли?! Чувате ли, вие, съдници мои и перове! – извиси глас Гонзаг. – А не ви ли казаха и друго, госпожо? Че ръката, която действува в сянка, че тази вероломна ръка е ръката на вашия съпруг? Нима не са ви убеждавали, че детето може би отдавна вече не е между живите, че има достатъчно ниски люде, за да убият едно дете, че може би... Не, няма да се доизкажа, госпожо, но знам, че са ви казали и това.

Бледа като мъртвец, Орор дьо Кайлюс за трети път отговори:

– Казаха ми го.

– И вие повярвахте? – попита принцът с изменен от негодувание глас.

– Да, повярвах – студено отвърна принцесата.

При тези думи от всички краища на залата се разнесоха удивени възглasi.

– Но, госпожо, вие се погубвате! – едва чуто прошепна кардиналът на ухото на принцесата. – Бъдете уверена, че до каквото и заключение да стигне господин дьо Гонзаг, за виновна ще бъдете призната вие.

Принцесата обаче отново бе потънала в предишната си безмълвна

неподвижност. Председателят дьо Ламоаньон се накланя да и отправи някакъв упрек, но Гонзаг го възпря с почитителен жест.

– Моля ви, господин председател! – каза той. – Оставете, господа! На този свят съм се нагърбил с едно тежко задължение и го изпълнявам доколкото това е по силите ми. Господ ще ми държи сметка за усилията на онзи свят. И за да ви кажа цялата истина, главната цел на това тържествено събрание беше да накара госпожа принцесата да ме изслуша поне веднъж в живота си. Съпрузи сме вече цели осемнайсет години, а аз така и не можах да изпрося това благоволение. Аз, изгнаникът от първия ден на нашата сватба, исках да стигна до нея, исках да се покажа такъв, какъвто съм пред онази, която изобщо не ме познава. И аз успях, благодарение единствено на себе си, тъй като притежавам талисмана, който най-сетне ще и отвори очите. – После, обръщайки се вече само към принцесата, той продължи сред дълбока тишина, която цареше в залата: – Казаха са ви самата истина, госпожо: аз имах повече агенти от вас във Франция, Испания и Италия, тъй като, докато вие се вслушвахте в подлите обвинения, отправени срещу мен, аз работех за вас. На всички клевети аз отвърщах с издирвания, още по-ревностни и по-упорити от вашите. Защото аз също търсех, търсех непрестанно и неуморно, използвайки цялото си богатство и влияние, търсех с моето злато, но и с моето сърце! И днес – ето че сега ме слушате най-внимателно – днес, най-сетне възнаграден за толкова години страдания, аз заставам пред вас, която презирате и мразите мен, човека, който ви почита и обича... аз заставам пред вас, за да ви кажа: Разтворете обятия, щастлива майко, ето вашето дете! – Той се обърна към Пейрол, който очакваше нарежданията му и с висок глас заповяда:

– Доведете госпожица Орор дьо Нювер!

Х. Аз съм тук!

Тук ние сравнително точно успяхме да предадем думите на Гонзаг, но онова, което перото е безсилно да опише, бе неговият патос, величието на позата му, непоколебимата убеденост, бликаща от погледа му.

Гонзаг беше изключителен актьор. Той дотолкова се вживяваше в своята предварително заучена роля, че чувствата вземаха връх дори над самия него и от душевните му пориви лъхаше неподправена искреност. В това изкуство той беше постигнал истинско съвършенство. При други обстоятелства и надарен с други амбиции, този човек би разтърсил цял

един свят.

Сред слушателите му имаше хора коравосърдечни, обиграни мошеници, сладкодумни, лукавци, преситени от думи магистрати, банкери, тъй трудно поддаващи се на измама, че предварително се бяха превърнали в съучастници на лъжата.

Залагайки на невъзможното, Гонзаг беше постигнал истинско чудо. Повярваха му всички и всички с готовност биха се заклели, че принцът е казал самата истина. Ориол, Жирон, Албре, Таран и другите отдавна вече не изпълняваха задълженията си на клакьори, те бяха просто запленени.

– После ще продължи да лъже, но сега казва истината! – мислеха си те и се удивляваха: – Нима е възможно в този човек да съжителствуват такова благородство и толкова поквара?!

Самите перове, цялата група знатни велможи, които бяха дошли тук, за да го съдят, сега съжаляваха, че понякога са си позволявали да се усъмняват в него. Това, – което го издигаше в очите им, бе рицарската му любов към неговата съпруга, великодушното опрощаване на една дълголетна обида. Още в най-древни времена семейните добродетели са възвисявали достойния на висок пиедестал. В залата нямаше сърце, което да не тупти развълнувано. Господин дьо Ламоаньон изтри една сълза, а Вилроа, старият воин, се провикна:

– Дявол го взел, принце, вие сте истински благородник!

Най-смайваща обаче беше пълната промяна, настъпила у скептично настроения Шаверни, и потресаващото въздействие, което съобщението на Гонзаг оказа върху самата принцеса. Шаверни продължи да се съпротивлява доколкото можеше, но при последните думи на принца всички го видяха да зяпва от удивление.

– Щом е успял да направи това – каза той на Шоази, – дявол да ме вземе, ако не му простя всичко останало!

Орор дьо Кайлос се беше изправила, разтреперана и бледа като призрак. Кардинал дьо Биси се видя принуден да я подкрепя. Тя остана неподвижна, впила поглед във вратата, през която току-що беше излязъл Пейрол. Върху лицето ѝ последователно се изписваха ту силен страх, ту надежда. Нима наистина щеше да види дъщеря си? Та нима известието, което бе намерила в часослова си на страницата на „Miserere“, не я предупреждаваше точно това? Бяха ѝ казали да дойде и тя беше тук. Щеше ли да се наложи да защитава дъщеря си? Но каквато и да бе неизвестната заплаха, сърцето ѝ беше учестено преди всичко от радост! О, как щеше да литне душата ѝ към нея още Щом я зърне!

Осемнайсет години сълзи, възнаградени с една-единствена усмивка! Тя чакаше. Заедно с нея чакаха всички.

Пейрол беше излязъл през терасата, гледаща към покоите на принца. Скоро той се върна, водейки за ръка доня Крус. Гонзаг пристъпи напред, за да ги посрещне.

– Колко е красива! – раздаде се всеобщ вик на възхищение. Сетне доверениците на принца, влизайки отново в ролята си, полугласно занареждаха думите, които им бяха внушили:

– Каква поразителна семейна прилика!

Но стана тъй, че доброжелателите отидоха по-далеч и от продажниците. Вглеждайки се ту в госпожа принцесата, ту в доня Крус, двамата председатели, маршалът, кардиналът и всички херцози единодушно заявиха:

– Тя прилича на майка си.

Така в крайна сметка се оказа, че точно онези, които трябваше да отсъдят, вече ни най-малко не се съмняваха, че госпожа принцесата е майката на доня Крус. Но въпреки това, върху лицето на принцесата отново се появи предишният израз на объркване и страх. Тя се вглеждаше в девойката и очите ѝ бавно се изпълваха с нещо като ужас.

О, не, не такава бе виждала тя в мечтите си своята дъщеря. Дъщеря ѝ едва ли би могла да бъде по-красива, но по-различна – несъмнено. И студенината, почувствувала внезапно да я обзема в същия този миг, когато цялата ѝ душа би трябвало да се устреми към отново намереното дете, тази студенина я ужасяваше. Нима бе недостойна майка?

Към този страх се прибавяха и нови терзания. Какво ли е било миналото на това очарователно дете с дръзко искрящи очи, чиято стройна снага притежаваше необичайна гъвкавост, а от цялото и същество лъхаше онази прекомерна грациозност, която строгото семейно възпитание обикновено не дава на наследничките на херцозите?

Шаверни, който окончателно се беше свързал от преживяното вълнение и сега ужасно съжаляваше, че макар и само за миг, но е повярвал на Гонзаг, изрази мисълта на принцесата със свои думи и при това много по-добре, отколкото би го сторила самата тя.

– Прелестна е! – пошушна той на Шоази, когато позна доня Крус.

– Ти какво, да не би вече да си влюбен? – попита Шоази.

– Бях – отвърна дребничкият маркиз, – но името Ньовер просто я смазва и никак не ѝ отива.

Красивите каски на нашите улани биха стояли зле на главата на някое дяволито и непринудено в движенията си парижко хлапе. Има

невъзможни превъплъщения.

Гонзаг изобщо не беше забелязал това, но Шаверни го виждаше. Защо ли?

Преди всичко, защото Шаверни беше французин, а Гонзаг – италианец. От всички жители на земята, французинът стои най-близо до жената, що се отнася до деликатността и способността да схваща нюансите. Освен това, хубавецът принц дьо Гонзаг вече приближаваше петдесетте, докато Шаверни бе още съвсем млад. Колкото повече остарява човек, толкова повече се отдалечава от жената. Гонзаг изобщо не се беше досетил за това, но не можеше и да се досети. Неговата миланска изисканост бе по-скоро дипломатия, отколкото далновидност. За да забележи такива подробности, човек би трябвало да притежава или изострената чувствителност на Ороп дьо Кайлюс, жената и майката, или пък да бъде малко късоглед и да гледа нещата съвсем отблизо, както дребничкият маркиз.

Междувременно, с пламнало чело, сведен поглед и усмивка на устните, доня Крус продължаваше да стои пред подиума. Единствено Шаверни и принцесата забелязваха усилията, които полагаше, за да държи очите си затворени. Та тя просто изгаряше от желание да погледне!

– Госпожице Дьо Нювер – обърна се Гонзаг към нея, – идете да прегърнете вашата майка!

За миг радостта на доня Крус бе напълно откровена, а спонтанният ѝ порив – неподправен. Точно тук се проявяваше изключителната находчивост на Гонзаг, който дори не си беше правил труда да използва за тази главна роля някоя професионална актриса. Доня Крус беше искрена. Тя веднага вдигна ласкав поглед към онази, която смяташе за своя майка, пристъпи напред и разтвори ръце. Но ръцете ѝ паднаха като отсечени и девойката отново сведе очи. Един студен жест на принцесата я беше приковал на място.

Отстъпвайки пред подозренията, угнетявали доскоро самотата ѝ, и сякаш в отговор на мислите, на които я бе навела външността на доня Крус, принцесата попита полугласно:

– Какво са направили с дъщерята на Нювер? – После, повишавайки глас, продължи: – Бог ми е свидетел, че имам сърце на майка. Но ако дъщерята на Нювер се завърнесе при мен омърсена дори с едно-единствено петънце, забравила макар и за един-единствен миг гордостта на своя род, аз бих покрила лицето си и бих казала: Нювер е мъртъв завинаги.

– По дяволите! – помисли си Шаверни. – Бих се обзаложил, че

миговете са били доста повече!

В този момент обаче единствен той беше на това мнение. Студенитата на госпожа дьо Гонзаг изглеждаше неуместна и дори неестествена. Докато говореше, от дясната ѝ страна се разнесе едва доловим шум, сякаш вратичката зад завесата тихо се беше отворила, но принцесата не му обърна никакво внимание.

Събирайки молитвено ръце, сякаш за да покаже, че тук всяко съмнение би било богохулство, Гонзаг възкликна:

– О, госпожо! Госпожо! Възможно ли е вашето сърце да говори така? Госпожица дьо Нювер, вашата дъщеря, е по-непорочна и от ангел!

В очите на клетата доня Крус заблестяха сълзи. Кардиналт се наведе към Ороп дьо Кайлюс.

– В случай, че имате най-малко някакви конкретни и изповедими причини, за да се съмнявате все още... – започна той.

– Причини ли? – прекъсна го принцесата. – Сърцето ми остана ледено, очите – сухи, ръцете – неподвижни, няма това не са причини?

– Но милостива госпожо, ако това са единствените ви съображения, то аз наистина не бих могъл да се противопоставя на очевидно единодушното мнение на съвета.

Ороп дьо Кайлюс хвърли наоколо мрачен поглед.

– Добре виждате, че имам право – прошепна кардиналт на ухото на херцог дьо Мортемар. – И ако това не е лудост.

– Господа! Господа! – извика принцесата. – Нима вече сте ме осъдили?

– Успокойте се, госпожо! – отговори председателят дьо Ламоаньон. – Всички присъстващи тук ви обичат и уважават, всички и На първо място знатният принц, който ви е дал своето име...

Принцесата наведе глава. Придавайки известна строгост на гласа си, председателят дьо Ламоаньон продължи:

– Направете така, както ви диктува съвестта, госпожо, и не се страхувайте от нищо. Нашият съвет няма за цел да наказва. Заблуждението не е престъпление, а нещастие, и ако сгрешите, вашите роднини и приятели ще проявят необходимото съчувствие.

– Да сгреша! – повтори принцесата, без да вдигне глава. – О, да, често съм била мамена, но щом тук няма кой да ме защити, то аз сама ще се защитавам. Дъщеря ми трябва да носи със себе си доказателството за своето раждане.

– И какво е то? – попита председателят дьо Ламоаньон.

– Доказателството, за което спомена и самият господин дьо Гонзаг

– откъснатата страница от регистъра на параклиса на Кайлюс. Откъсната от самата мен, господо! – добави тя, вдигайки чело.

– Точно това исках да знам – помисли си Гонзаг и на висок глас додаде: – Дъщеря ви ще има това доказателство, госпожо.

– Как, няма го няма? – извика Ороп дьо Кайлюс.

При това възклицание сред присъстващите се разнесе продължителен шепот.

– Отведете ме! Отведете ме оттук! – прошепна доня Крус през сълзи.

Когато чу отчаяния глас на клетото дете, нещо трепна в сърцето на принцесата.

– Господи! – промълви тя, простирайки ръце към небето. – Осени ме, господи! Би било ужасно нещастие и непростимо злодеяние да отблъсна собственото си дете! Господи, заклевам те в безпределната си мъка, отговори ми!

Внезапно всички видяха как лицето и просветна, докато силна тръпка разтърси цялото ѝ тяло. Тя се бе обърнала към всевишния и един глас, който никой освен нея не чу, нечий тайнствен глас, който сякаш отговаряше на този сетен зов, произнесе иззад завесата трите думи на девиза на Нювер:

– Аз съм тук!

Принцесата се облегна на ръката на кардинала, за да не се строполи. Тя просто не смееше да се обърне.

Нима този глас идеше наистина от небесните селения?

Нейното внезапно вълнение подведе Гонзаг, който реши, че е настъпил моментът да нанесе последния удар.

– Госпожо – извика той, – вие призовахте господаря на всемира и той ви отговори, виждам това, чувствавам го! Вашият ангел-хранител е обсебил душата ви и грои попълзновенията на злото. Госпожо, не отблъскайте вашето щастие след тъй достойно понесените дълги страдания! Забравете десницата, която поставя в ръцете ви едно съкровище. Не жадувам за награди, моля ви само за едно: погледнете вашето дете! Ето я, цялата треперееща и сломена от посрещането на майка си. Вслушайте се в самата себе си, госпожо, и гласът на душата Ще ви отговори!

Принцесата погледна доня Крус. Гонзаг продължи, влагайки в думите си още повече плам:

– Сега, когато я видяхте, в името на живия бог ви питам: това вашата дъщеря ли е?

Принцесата не отговори веднага. Съвсем несъзнателно, тя леко се

извърна към завесата. Гласът, доловен само от нея, тъй като в залата никой и не заподозря неговото съществуване, изрече една-единствена дума:

– Не.

– Не! – без колебание повтори принцесата и с решителен поглед обгърна залата. Тя вече не се страхуваше. Който и да беше тайнственият съветник, скрит зад завесата, тя му се доверяваше, тъй като той се сражаваше срещу Гонзаг. Всъщност, той изпълняваше мълчаливото обещание от часослова. Беше казал: „Аз съм тук“; беше дошъл с девиза на Нювер.

Междувременно хиляди удивени възгласи ехтяха в залата. Възмущението на Ориол и компания беше безгранично.

– Това вече е наистина прекалено! – каза Гонзаг, успокоявайки с ръка прекомерно шумното старание на своя свещен батальон. – Човешкото търпение има граници. Ще се обърна за последен път към госпожа принцесата, за да ѝ кажа: Трябва да имате много основателни, много сериозни и убедителни причини, за да отхвърлите очевидната истина.

– Уви! – въздъхна добродушният кардинал. – Това са моите собствени думи! Но когато жените си втълпят нещо...

– Имате ли такива причини, госпожо? – настоя Гонзаг.

– Да – незабавно се обади тайнственият глас.

– Да – на свой ред отговори принцесата.

Гонзаг беше пребледнял и устните му конвулсивно потръпваха. Той усещаше, че тук, в самия семеен съвет, свикан по негово настояване, се налагаше нечие враждебно, но неуловимо влияние. Чувствуваше го, търсеше го, но напразно.

От няколко минути вдовицата на Нювер се беше променила до неузнаваемост. Мраморът се бе превърнал в плът. Статуята живееше. На какво се дължеше това чудо? Промяната беше настъпила в същия онзи миг, когато принцесата се бе обърнала за помощ към всевишния. Но Гонзаг не вярваше в бога.

Той изтри потта, избила по челото му и старайки се всячески да прикрие безпокойството си, попита:

– Нима сте научили нещо ново за дъщеря си, госпожо?

Принцесата запази мълчание.

– Питам, защото има самозванци – продължи Гонзаг. – Наследството на Нювер е чудесна примамка. Да не би вече да са ви представили друга девойка?

Отново последва мълчание. Гонзаг обаче не се предаваше:

– И са ви казали: „Ето, тази е истинската. Ние я спасихме, ние я закриляхме.“ Всички говорят така!

Понякога и най-умелите дипломати губят самообладание. Председателят дьо Ламоаньон и неговите високопоставени заместници с удивление наблюдаваха принца.

– Прибери си ноктите, пантеро! – промърмори Шаверни.

С мълчанието си тайнственият глас умело се беше превърнал в пълновластен господар на положението. Докато гласът мълчеше, принцесата не можеше да отговори, а разгневеният Гонзаг ставаше все по-непредпазлив. Налетите му с кръв очи пламтяха като въглени на мъртвешки бледото му лице.

– Убедили са ви, че тя е някъде съвсем наблизко – процеди през зъби той, – и че всеки миг е готова да се появи, убедили са ви, нали, госпожо? Жива! Отговорете! Жива, нали?

Принцесата се подпря с ръка върху лакътника на креслото си. Тя едва се държеше на краката си. Би дала две години от живота си, само за да повдигне завесата, зад която се спотайваше онемелият сега оракул.

– Отговорете! – настояваше Гонзаг. – Отговорете!

– Отговорете, госпожо! – пригласяха му и самите съдии. Останала без дъх, Ороп дьо Кайлюс напрегнато се вслушваше, О, защо се бавеше оракулът!

– Милост! – промълви най-сетне тя, извъръщайки се леко надясно.

Завесата едва забележимо помръдна.

– Какво ли всъщност би могла да отговори! – подсмиваха се храненците на Гонзаг.

– Жива? – със сломен глас прошепна Ороп дьо Кайлюс.

– Жива – беше отговорът.

Сияеща, опиянена от щастие, принцесата вдигна глава.

– Да, жива! Жива! – извика тя. – Жива с божията помощ и напук на вас!

Всички наскочаха, настъпи суматоха. За миг вълнението прие едва ли не стихийни размери. Продажниците говореха един през друг и настояваха за справедливост. Кралските помощници се съветваха помежду си.

– Нали ви казах, нали ви казах, господин херцог! – повтаряше кардиналът. – Но това все още не е всичко и аз започвам да вярвам, че госпожа принцесата изобщо не е луда!

Сред всеобщия смут, гласът зад завесата произнесе:

– Тази вечер, на бала на регента, ще ви кажат девиза на Ньовер.

– Ще видя ли дъщеря си? – едва чуто попита принцесата, готова всеки миг да рухне в несвят.

Зад завесата се разнесе слабият шум на затваряща се врата и нищо повече. Но тъкмо навреме! Любопитен като жена и обзет от смътни подозрения, Шаверни, който незабелязано се беше промъкнал зад гърба на кардинал дьо Биси, рязко дръпна завесата. Зад нея нямаше нищо, но принцесата нададе сподавен вик. Това беше повече от достатъчно. Шаверни отвори вратата и се втурна в коридора. Там беше тъмно, тъй като навън вече падаше нощ и той не видя нищо, освен кретащата в самия край на галерията фигура на гърбаво кривокрако човече, което спокойно се спусна по стълбището и изчезна от погледа му.

Маркизът се замисли.

– Изглежда, че братовчед ми се е опитал да изиграе някоя лоша шега на дявола – рече си той, – и сега дяволът си отмъщава.

В същото време в залата, по знак на дьо Ламоаньон, магистратите отново бяха заели местата си. С цената на огромно усилие на волята Гонзаг беше успял да се овладее и на пръв поглед изглеждаше спокоен. Той се поклонил пред магистратите и рече:

– Господа, бих се срамувал, ако добавя дори думица към вече казаното. Моля ви да решите спора между принцесата и мен.

– Да, нека го обсъдим – разнесоха се възгласи.

Господин дьо Ламоаньон стана и сложи шапката си.

– Принце – каза той, – след като изслушаха негово високопреосвещенство от името на госпожа принцесата, кралските пълномощници стигнаха до единодушното мнение, че в момента и дума не може да става за издаването на каквото и да е окончателно съдебно решение. Щом госпожа дьо Гонзаг знае къде е дъщеря ѝ, нека я представи. В същото време господин дьо Гонзаг се задължава да ни представи онази, за която твърди, че е наследницата на Ньовер. Пред съда трябва да бъде представено и писменото доказателство, посочено от господин принца и упоменато от госпожа принцесата, тоест, откъснатата страница от регистъра на параклиса на Кайлюс, което несъмнено ще улесни окончателното решение. В името на краля, отлагам заседанието на съвета с три дни.

– Приемам – побърза да се съгласи Гонзаг. – Ще имам исканото доказателство.

– Ще имам както дъщеря си, така и доказателството – заяви принцесата. – И аз съм съгласна.

Кралските пълномощници веднага закриха заседанието.

– Колкото до вас, клето дете – обърна се Гонзаг към допя Крус,

предавайки я в ръцете на Пейрол, – направих всичко, което беше по силите ми. Вече само бог може да ви върне сърцето на вашата майка!

Доня Крус спусна воала си и се отдалечи. Но пред самия праг на залата тя внезапно се обърна и се спусна към принцесата.

– Госпожо! – извика девойката и притисна ръката на Орор към устните си. – Независимо от това дали сте моя майка, или не, знайте, че ви уважавам и обичам!

Принцесата се усмихна и на свой ред докосна челото и с устни.

– Ти не си съучастница, детето ми, разбрах това – промълви тя. – Не ти се сърдя. Аз също те обикнах.

Пейрол побърза да отведе доня Крус. Благородната тълпа, която само допреди миг изпълваше залата, се беше разпръснала. Навън бързо се смрачаваше. След като изпрати кралските съдии, Гонзаг се върна в залата в мига, когато принцесата, заобиколена от своите придворни дами, се канеше да се оттегли. Властният му жест ги накара веднага да се отдръпнат. Принцът се приближи до жена си и с онази импозантна изящност, която никога не го напускаше, се наведе за да ѝ целуне ръка.

– Госпожо – полюбопитствува той с безгрижен тон, – означава ли това, че между нас е обявена война?

– Нямам основания да нападам, господине – отвърна Орор дьо Кайлюс, – аз само се защитавам.

– Бих ви помолил да не засягаме въпроси от подобно естество, когато сме насаме – подхвана Гонзаг, който едва успяваше да прикрие под ледената си учтивост яростта, изпълваща сърцето му. – Държа да ви спестя излишни главоболия. По всичко личи, госпожо, че вие май наистина имате някакви тайнствени покровители?

– Господине, аз се уповавам само на божието милосърдие, единствената опора на майките.

Гонзаг се подсмяхна.

– Жиро – обърна се принцесата към камериерката си, – разпоредете се да приготвят каретата ми.

– Как? – удиви се Гонзаг. – Нима тази вечер в „Сен Маглоар“ има литургия?

– Не знам, господине – спокойно отвърна тя, – но аз не отивам в църквата „Сен Маглоар“. Фелисите, извадете бижутата ми!

– О, госпожо, вашите брилянти! – подигравателно възкликна принцът. – Нима кралският двор, който толкова отдавна съжалява за вас, ще има щастието най-сетне да ви види отново?

– Да – потвърди принцесата, – тази вечер отивам на бала на

регента.

– Вие?! – смая се Гонзаг.

Орор дьо Кайлюс вдигна чело, тъй величествена и красива, че принцът неволно сведе очи.

– Да, аз! – отвърна тя и преди да последва придворните си дами към изхода, добави: – Днес дойде краят на моя траур, господин принце. Правеете срещу мен каквото искате, но знайте, че аз вече не се страхувам от вас!

XI. Как се принудиха да поканят Гърбавия на бала в кралския дворец

За миг Гонзаг остана неподвижен и сподире с поглед жена си, която се отдалечаваше по коридора към покоите си.

– Бога ми, същинско възкресение! – помисли си принцът. – При все това мога да твърдя, че изиграх тази партия много умело. Но защо тогава я изгубих? Очевидно тя разполага с някакви скрити козове. Гонзаг, Гонзаг, не сте предвидил всичко, има нещо, което ви се изплъзва...

Той с широки крачки започна да кръстосва из стаята, продължавайки да размишлява:

– Нямаме нито минута за губене! Какво ли ще прави на бала в Пале Роял? Дали пък няма да иска разговор с господин регента? Очевидно знае къде се намира дъщеря ѝ. Да, но и аз знам това – сепна се Гонзаг и отвори бележника си. – Поне в това отношение случайността ми беше от полза. – Той натисна един звънец и заповяда на появилите се прислужник: – Господин Пейрол! Веднага ми изпратете господин Пейрол!

Прислужникът излезе, а Гонзаг поднови самотната си разходка и връщайки се към първоначалната си мисъл, промърмори:

– Тя има нов съюзник. Някой ми мъти водата.

– Принце – провикна се Пейрол още с влизането си, – най-сетне мога да ви говоря на четири очи! Лоши новини! На тръгване чух кардиналт да казва на кралските пълномощници: „Тук се крие някаква чудовищна тайна...“

– Остави го да си приказва – отсеке Гонзаг.

– Доня Крус се бунтува. Твърди, че са я принудили да играе недостойна роля и иска да напусне Париж.

– Остави доня Крус на мира и ме чуй внимателно!

– Добре, но не и преди да съм ви съобщил последните новости.

Лагардер е в Париж.

– Ба, така и предполагам! И откога?

– Поне от снощи.

– Принцесата трябва да се е виждала с него – помисли Гонзаг и попита: – Откъде знаеш?

– Салдан и Фаенца са мъртви – почти шепнешком отвърна Пейрол.

Очевидно Гонзаг не очакваше подобна вест. Мускулите на лицето му трепнаха и той остана като зашеметен. Но това продължи само миг. Когато Пейрол отново вдигна очи към него, принцът вече се беше съвзел.

– Виж ти, двама наведнъж! – промълви той. – Този човек е самият дявол!

Пейрол целият се тресеше.

– Къде са открили труповете им? – попита Гонзаг.

– В уличката, която минава покрай градината на вашия павилион.

– Заедно ли?

– Салдан до вратата, а Фаенца на петнайсетина крачки оттам. Салдан е убит с шпага...

– Тук, нали? – прекъсна го Гонзаг и постави пръст между веждите си.

Пейрол повтори жеста му и потвърди:

– Точно там! Фаенца е убит със същия удар и на същото място.

– Имат ли други рани?

– Не. Ударът на Нювер е все така смъртоносен.

Гонзаг оправя дантелите на жабото си пред едно огледало.

– Много добре – рече топ. – Значи кавалерът дьо Лагардер се е разписал на два пъти пред портата ми. Радвам се, че е в Париж. Така най-сетне ще го пипнем.

– Въжето, на което ще увисне този... – подхвана Пейрол.

– Все още не е изплетено, така ли? Не съм на същото мнение. По дяволите, друже Пейрол, не ти ли се струва, че вече е крайно време да се отървем от него! От всички, които се разхождаха на лунна светлина в крепостния ров на Кайлюс, останахме само четирима.

– Така е – потръпвайки, отвърна довереникът. – Наистина е крайно време.

– В противен случай ще ни схруска на две нищо и никакви хапчици – продължи Гонзаг, препасвайки портупея си. – С един удар нас двама-та, с втори – онези окаяници...

– Кокардас и Паспоал! – прекъсна го Пейрол. – И те се страхуват от

Лагардер.

– Значи сте си лика-прилика. Все едно, нямаме друг избор. А сега ми ги доведи! Бързо!

Пейрол тутакси се запъти към кухнята.

– И така, вече казахме, че трябва да се действа незабавно – мислеше си Гонзаг. – По всичко личи, че тази нощ ще стана свидетел на странни събития.

– Я по-бързо! – подвикна Пейрол, влизайки в кухнята. – Негово височество има нужда от вас.

Кокардас и Паспоал бяха обядвали от пладне до здрач. Това бяха наистина юначни търбуси. Кокардас бе червен като виното, останало на дъното на чашата му, а Паспоал – бледен като платно. Подобни коренно противоположни последствия от алкохола се дължат преди всичко на темперамента на неговия консуматор, Що се отнася обаче до слуховите възприятия, то виното винаги е действувало по един и същи начин: след порядъчно пийване нито Кокардас, нито Паспоал се намираха в миролюбиво разположение на духа. Пък и от смиреността им отдавна вече не бе останал и помен. И двамата се бяха пременили от глава до пети в нови дрехи; на краката си имаха великолепни парадни ботуши; шапките им бяха преправяни не повече от три пъти, а панталоните и жакетите напълно съответстваха на тази разкошна премяна.

– Ха, любезни ми! – удиви се Кокардас. – Стори ми се, че този обесник се обръща към нас.

– Ако можех да предположа, че този негодник... – възмути се чувствителният Паспоал и грабна една кана.

– Спокойствие, гълъбче – възпря го гасконецът. – Отстъпвам ти го, но пощади порцелана, пуст да опустее дано!

Междувременно той беше пипнал господин Пейрол за ухото и като го завъртя, го тласна към Паспоал. Паспоал на свой ред го пипна за другото ухо и го препрати обратно на бившия си работодател. По този начин господин Пейрол пропътува два-три пъти разстоянието между двамата приятели, след което Кокардас-младши му рече със сериозността на кръчмарски побойник:

– Сладък мой, на вас май ви изхвъркна от ума, че си имате работа с благородници. Постарайте се за в бъдеще да не забравяте това!

– Точно така! – подкрепи го по стар навик нормандецът.

Сетне и двамата се надигнаха от местата си, докато Пейрол оправяше – доколкото това беше възможно – безпорядъка в тоалета си.

– Тези разбойници са пияни – промърмори той.

– Ха! – възкликна Кокардас. – Негова милост като че ли проговори?

– Май и на мен ми се чу нещо – додаде Паспоал.

Те застанаха от двете му страни с намерението отново да го пипнат за ушите, но довереникът намери за по-благоразумно да си плюе на петите и се върна при Гонзаг, премълчавайки злополуките си. Принцът му заповяда в никакъв случай да не се изпуска пред двамата юначни приятели за злочестия край на Салдан и Фаенца. Предупреждението му беше напълно излишно: Пейрол не изпитваше никакво желание да подхваща нов разговор с Кокардас и Паспоал.

Миг след това, предшествувани от ужасяващ звън на желязо, те влязоха в залата, накривили дръзко шапки, с петна от вино по дрехите, разпасани, с една дума – същински пладнешки разбойници. Изпъчили гърди, те пристъпиха напред, придържайки стърчащите изпод наметалата си шпаги: Кокардас – както винаги величествен; Паспоал – все тъй свенлив и непостижимо грозен.

– Поклони се, любезни ми! – рече гасконецът, карашисан с провансалец. – Благодаря на негово височество.

– Стига! – сопна се принцът и неприязнено ги изгледа.

Двамата тутакси застинаха неподвижно. Щом им плаща, човек може всичко да си позволи с такива храбреци.

– Можете ли да се държите на краката си? – попита Гонзаг.

– Пийнах само чашка за здравето на ваше височество – дръзко отвърна Кокардас. – Гръм да ме поразя, ако на света има по-трезвен човек от мен...

– И това е самата истина, ваше височество – срамежливо се намеси Паспоал, – Превъзхождам го единствено аз, тъй като пих само червена вода.

– Любезни ми – прекъсна го Кокардас и строго го стрелна с очи, – ти пи точно колкото мен, нито повече, нито по-малко. По дяволите, постарай се никога повече да не изопачаваш истината в мое присъствие, защото от лъжите ми призлява!

– Все така ли са добри рапирите ви? – попита пак Гонзаг.

– Дори още по-добри – отзова се гасконецът.

– И изцяло в услуга на ваше височество – добави нормандецът с поклон.

– Много добре – отсече Гонзаг и обърна гръб на нашите двама приятели, които тутакси се превиха в почтителен поклон.

– Бога ми – прошепна Кокардас, – този нехранимайко знае как се говори с люде на шпагата!

Принцът направи знак на Пейрол да се приближи, после двамата се оттеглиха в дъното на залата, до самата врата. Гонзаг откъсна от бележника си страниците, върху които беше записал сведенията, получени от доня Крус. В момента, когато ги предаваше на довереника си, в пролука на полуоткрехнатата врата надникна чудатото лице на Гърбавия. Никой не го виждаше и той отлично знаеше това, тъй като сега в погледа му се четеше изключителна интелигентност и цялото му лице се бе променило до неузнаваемост. При вида на Гонзаг и неговата прокълната душа, разговарящи на две крачки от него, Гърбавия светкавично отскочи назад, после предпазливо долепи ухо до вратата.

И той съвсем ясно чу Пейрол, който мъчително сричаше думите, нахвърляни с молив от ръката на господаря му:

– Улица „Шантр“, млада девойка на име Ороп...

Навярно бихте се уплашили от израза, който се появи на лицето на Гърбавия. В очите му лумна зловещ пламък.

– Значи е узнал! – помисли си той. – Но как, откъде?

– Разбрахте ли? – попита Гонзаг.

– Разбрах – отвърна Пейрол. – Дяволски късмет, наистина.

– Хората като мен си имат своя звезда – усмихна се Гонзаг.

– Къде ще настаним момичето?

– В павилиона на доня Крус.

Гърбавия се плесна по челото.

– Циганката! – прошепна той. – Но откъде ли е могла да научи?

– Тъй че просто трябва да я отвлечем? – доуточняваше в същия миг Пейрол.

– И без много шум – предупреди Гонзаг. – В момента не можем да си позволим да си създаваме излишни неприятности. Хитрост и ловкост! Това е точно по твоята част, друже Пейрол. Не бих се обърнал към теб, ако трябваше да се нанасят или получават удари, тъй като се обзалагам, че нашият човек също живее там.

– Лагардер! – прошепна довереникът с явен страх.

– Изобщо няма да си имаш работа с този самохвалко. Преди всичко обаче трябва да разбереш дали е там, макар че съм абсолютно убеден, че по това време отсъства.

– По-рано обичаше да си пийва.

– Ако го няма, планът е съвсем прост. Ето, вземи тази покана... – Гонзаг подаде на довереника си една от двете покани, запазени за Салдан и Фаенца, после продължи: – Намери модна и елегантна бална рокля и се представи на младата девойка от името на самия Лагардер. На

улица „Шантр“ ще те чака готова за тръгване карета.

– Все едно да заложа живота си на комар – промърмори Пейрол.

– Хайде де! Само видът на роклята и бижутата ще я накарат да поудее от радост. Ще ѝ кажеш следното: „Лагардер ви изпраща това и ви очаква.“

– Много неподходящ начин! – обади се внезапно нечие треперливо гласче. – Девојката няма и да помръдне от дома си.

Пейрол отскочи встрани. Гонзаг се хвана за шпагата.

– Гръм да ме порази дано! – възкликна Кокардас в другия край на залата. – Ето ти го и нашето човече, братко Паспоал!

– Ах – поклати глава Паспоал, – ако природата ме беше обезобразила до такава степен, че да трябваше да се откажа от надеждата да се понравя на някоя хубавица, бога ми, бих посегнал на живота си!

Пейрол гръмко се разсмя, подобно на всички страхливци, които едва не са умрели от уплаха.

– Езоп II, наречен Йон! – извика той.

– Пак ли тази твар! – намръщи се Гонзаг. – Нима смяташ, че щом си наел колибата на кучето ми, си закупил и правото да се мотаеш из двореца ми? Какво търсиш тук?

– А вие? – нахално любопитствува Гърбавия. – Какво ще търсите там?

Този път противникът беше по силите на Пейрол.

– Драги ми Езоп – надутو заяви той, – тутакси ще ви дам да разберете на какви опасности се излагат онези, които си пъхат носа в чужди работи!

Гонзаг вече се канеше да повика нашите двамина храбреци. Толкоз по-зле за Езоп II, наречен Йон, щом е намислил да подслушва на вратите! В същия миг обаче вниманието му беше привлечено от необичайното и наистина дръзко поведение на дребното човече, което най-безцеремонно грабна от ръката на Пейрол поканата, която принцът току-що му беше дал.

– Какво правиш, проклетнико? – слиса се Гонзаг.

Гърбавия спокойно измъкна от джоба си своето перо и мастилницата.

– Но той е луд! – извика Пейрол.

– Не чак дотам! Не чак дотам! – отвърна Езоп II и като опря едно коляно на пода, за да пише колкото се може по-удобно, надраска върху поканата няколко реда. – Четете! – изправяйки се, тържествуващо рече той и подаде поканата на Гонзаг, който прочете следното:

„Мило дете, тези накити ви изпращам аз. Исках да ви направя изненада. Применете се. От мое име при вас ще дойдат двама лакеи с носилка, за да ви отведат на бала на регента. Аз ще ви чакам там.

Анри дьо Лагардер“

Кокардас-младши и брат Паспоал, намиращи се твърде далеч, за да чуят каквото и да било, следяха с любопитство тази сцена, но така и нищичко не разбраха.

– Бога ми! – отбеляза гасконецът. – Негово височество има вид на човек крайно зашеметен!

– Но я се вгледай по-внимателно в лицето на Гърбавия – настоя нормандецът. – Отново твърдя, че някъде вече съм виждал тези очи.

Кокардас повдигна рамене и рече:

– Не се занимавам с хора по-ниски от пет стъпки и четири пръста.

– Аз съм висок само пет стъпки – отбеляза Паспоал обиден. Кокардас-младши му подаде ръка и благодушно заяви:

– Разбери веднъж завинаги, гълъбчето ми, че ти не влизаш в сметката. Приятелството, дявол го взел, е като кристална призма, през която те виждам розово-беличък и по-закръглен дори от Купидон, едничък син на Венера, родена от вълните.

Паспоал с признателност стисна подадената му ръка. Гонзаг наистина имаше вид на човек безкрайно изумен и гледаше Езоп II, наречен още Йон, едва ли не със страх.

– Какво означава това? – прошепна той.

– Това означава, че когато прочете тази записка, момичето ще бъде по-доверчиво – чисто и просто отвърна Гърбавия.

– Искаш да кажеш, че си отгатнал нашите намерения?

– Разбрах само, че желаете да имате девойката.

– А знаеш ли какво рискува човек, когато узнае някои тайни?

– Рисува да спечели много – отвърна Гърбавия и потри ръце.

Гонзаг и Пейрол се спогледаха.

– Но този почерк?... – промълви принцът.

– Е, и аз имам някои малки таланти – прекъсна го Езоп II. – Гарантирам безупречна имитация. Щом веднъж съм видял почерка на един човек...

– Разбирам! Това наистина може да те отведе далеч? А човекът?

– О, човекът! – разсмя се Гърбавия. – Той е твърде висок, аз пък съм прекалено нисък, така че не бих могъл да му подражавам.

– Познаваш ли го?

– Доста добре.

– Откъде?

– Делови отношения.

– Би ли могъл да ни дадеш някои сведения за него?

– Едно-единствено: снощи той нанесе два удара; утре ще нанесе още два.

Пейрол потрепера от глава до пети.

– В мазето на двореца има чудесни килии! – намръщи се Гонзаг.

Гърбавия не обърна никакво внимание на заплахата и поклати глава:

– Излишен разкош. Преустройте ги в изби и ги дайте под наем на винотърговците.

– Струва ми се, че ни шпионираш.

– Нелепа мисъл. Човекът, за когото става дума, няма пукната пара, докато вие притежавате милиони. Искате ли да ви го предам?

Изумлението на Гонзаг беше безгранично.

– Тогава дайте ми и тази покана – продължи Езоп II и посочи последната покана, която принцът продължаваше да държи в ръка.

– За какво ти е?

– Ще я използвам по предназначение. Ще я дам на нашия човек и той ще съдържи обещанието, което правя от негово име: ще отиде на бала на регента.

– Дявол го взел, друже? – възкликна Гонзаг. – Та ти си бил изключителен негодник!

– Е, чак пък толкоз! – скромно отвърна Гърбавия. – Има по-големи негодници и от мен.

– Но откъде такова горещо желание да ми служиш?

– Такъв съм по природа: винаги предан на онези, които ми се нравят.

– Означава ли това, че сме имали щастието да ти допаднем?

– Много.

– И ти заплати десет хиляди екю, само за да ни засвидетелствуваш по-отблизо твоята преданост, така ли?

– За колибата ли говорите? – прекъсна го Гърбавия. – Но моля ви, изобщо не става дума за нея, а за самата спекулация, за една истинска златна мина!... – И размивайки се, добави: – Гърбушкото е мъртъв, да живее Гърбушкото! Езоп I спечели милион и половина под един стар чадър, докато аз си имам дори кантора.

Гонзаг направи знак на Кокардас и Паспоал, които веднага се приближиха със звън на старо желязо.

– Тези пък кои са? – попита Йон.

– Хора, които ще те придружат, ако приема услугите ти. Гърбавия се склони в церемониален поклон.

– Услуга за услуга – рече той, – но в такъв случай по-добре се откажете от услугите ми. Любезни господа – продължи Езоп II, обръщайки се към двамата юначаги, – не си правете повече труда да местите вашата железария, ние никак не си подходяме.

– Все пек... – започна Гонзаг със заплашителен вид.

– Никакво „все пак“! Дявол го взел! Та вие познавате онзи човек също толкова добре, колкото и самият аз. Той е избухлив, изключително избухлив, бих казал дори брутален. Достатъчно е само да зърне зад гърба ми тези разбойнически мутри...

– По дяволите! – избоботи възмутено Кокардас.

– Възможно ли е такова безочие?! – добави брат Паспоал с негодувание.

– Така че настоявам да действам сам, или и пръста си няма да помръдна – заключи Езоп II с категоричен тон.

Гонзаг и Пейрол отново се спогледаха.

– Толкова много ли държиш на гърба си? – попита принцът подигравателно.

– Колкото и тези храбреци на ръждивите си железа – отвърна Гърбавия с поклон. – С него си изкарвам хляба.

– Тогава него ще държа отговорен за всичко – рече Гонзаг, гледайки го втренчено. – И добре запомни: служиш ли ми вярно, ще бъдеш възнаграден! В противен случай...

И без да довърши изречението си, той му подаде поканата. Гърбавия я взе и заднишком започна да отстъпва към вратата, отмервайки трикратни поклони на всеки три крачки.

– Поласкан съм от доверието на ваше височество. Тази нощ ваше височество ще чуе да се говори за мен – промълви той, но когато забеляза, че по таен знак на принца Кокардас и Паспоал се готвят да го последват, веднага повиши глас: – Я по-полека! По-полека! Къде останаха нашите уговорки?

И като отблъсна Кокардас и Паспоал с ръка, за която и на ум не би им дошло, че е надарена с такава сила, Гърбавия се поклони дълбоко за последен път и прекрачи прага на залата. Двамината храбреци понечиха да го последват, но той затръшна вратата под носа им, а когато най-

сетне хукнаха подире му, коридорът беше вече пуст.

– Бързо! – обърна се принцът към Пейрол. – До половин час домът на улица „Шантр“ трябва да бъде заварден! За останалото – както се разбрахме!

В същото време Гърбавия спокойно ситнеше по безлюдната в този час на деня улица „Кенкампо“.

– Спестяванията ми тъкмо бяха на привършване – промърмори той. – По дяволите, ако знаех как да се сдобия с бален тоалет и с покани!

ЧАСТ ТРЕТА

I. Домът с двата входа

Той се намираше на същата онази стара и тясна уличка „Шантр“, която доскоро оскверняваше околностите на Пале Роаял. От улица „Сент Оноре“ към Лувър водеха три улички: „Пиер Леско“, улица „Библиотечна“ и улица „Шантр“, и трите мрачни, кални, с лоша слава, мърсящи прелестите на Париж, удивен донемайкъде от факта, че не може да се отърве от тази кошунствена проказа, разяждаща самия му център. От време на време, особено в наши дни, човек може да чуе следното: „Там, в онзи непрогледен мрак, който и слънцето едва-едва разсейва и то само в хубавите летни дни, е извършено престъпление.“ Понякога жертвата беше някоя мърлява жрица на Венера, пребита от пияни джебчии; друг път – беден провинциален буржоа, чийто труп откриваха зазидан в някоя стара стена. Тази престъпления предизвикваха всеобщ ужас и отвращение. Скверната воня на вертепите долиташе до самите прозорци на разкошния дворец, жилище на кардинали, принцове и крале. Но нима и целомъдрието на самия Пале Роаял е тъй отдавнашно? Та не са ли ни разказвали нашите бащи за онова, което се е вършело в неговите дървени и каменни галерии? Днес Пале Роаял представлява една напълно благопристойна грамада от зидария. Дървените галерии отдавна вече не съществуват, а колкото до останалите, то те са предоставени на най-целомъдреното място за разходка в целия свят. Кракът на парижанина не стъпва тук. В същото време това е място за срещи на всички провинциални чадъри. Но при все прословутата им благопристойност, в ресторанчетата на твърди цени, от каквито горните етажи просто гъмжат, чичковците от Кемпер или Карпантрас все още обичат да си припомнят странните нрави на Пале Роаял от времето на Империята⁶¹, а по-късно и на Реставрацията⁶². На чичковците просто лиги им потичат, докато в същото време свенливите им племеннички се наслаждават на разкошния двуфранков пир, преструвайки се, че изобщо не ги слушат.

Днес, точно на мястото, където някога се виеха трите кални вади

61. Период от историята на Франция, датиращ, от 18. V. 1804 г. до 04. IV. 1814 г. и от 20. III. до 22. VI. 1815 г., т. нар. Първа империя – Б. пр.

62. Период от историята на Франция, когато след абдикирането на Наполеон I (април 1814 г.), монархията е възстановена и на власт идва династията на Бурбоните – Б. пр.

„Шантр“, „Пиер Леско“ и улица „Библиотечна“, един огромен палат, приканващ на трапезата си с хиляди куверти цяла Европа, извисява величествени фасади към площада пред Пале Роаял и улиците „Сент Оноре“, „Кок Еларжи“ и „Риволи“. От прозорците му се вижда новият Лувър, законен син на стария Лувър и досущ подобен на него. Тук въздухът и светлината се ширят на воля; калта е изчезнала кой знае къде, от вертепите няма и помен, а безобразната проказа се е заличила внезапно, без да остави дори белези. Но къде тогава са се дянали джебчиите и техните дами?

През осемнайсети век трите улици, които току-що най-позорно заклемихме, бяха наистина ужасяващо грозна но нито по-тесни, нито помръснени от своята съседка, главната улица „Сент Оноре“. Тук-там над разбития им паваж, сред схлупените къщурки, се издигаха великолепните портали на аристократически дворци.

Жителите на тази улица по нищо не се различаваха от обитателите на околните кръстовища: предимно дребни буржоа, амбулантни търговци и сарачи. По онова време в Париж имаше много по-злокобни места.

На тъгъла на улиците „Шантр“ и „Сент Оноре“ се издигаше скромна, спретната и почти нова къща. Входът ѝ, ниска сводеста порта, се намираше откъм улица „Шантр“, и за да стигне до нея, човек трябваше понапред да изкачи трите стъпала на малко каменно стълбище. Едва от няколко дни в къщата се беше настанило някакво младо семейство, чието поведение силно озадачаваше любопитните съседи. Мъжът беше млад, поне ако се съдеше по съвсем юношеската красота на лицето му, огнения поглед и пищната руса коса, обрамчваща откритото му ясно чело. Казваше се майстор Луи и гравираше дръжки на шпаги. Заедно с него живееше и едно съвсем младо момиче, красиво и нежно като ангел, чието име обаче така и никой не разбра. Неведнъж ги бяха чували да разговарят помежду си. Те никога не си говореха на ти и не живееха като съпрузи. Прислужваха им една стара жена, която никога не обелваше нито дума, и един шестнайсет-седемнайсетгодишен хлапак, който полагаше наистина героични усилия, за да бъде също толкова дискретен. Младата девойка не излизаше никога, макар и само за миг, и човек би могъл да я помисли за затворничка, ако преди малко не я бяха чули да пее с прекрасния си ясен глас.

Майстор Луи, напротив, излизаше твърде често и нерядко се прибираше по късна доба. В такива случаи той никога не минаваше през вратата с каменното стълбище. Къщата имаше два входа: за втория се минаваше през стълбището на съседната сграда и майстор Луи се

прибираше у дома точно оттам.

Откакто се бяха настанили в къщата нито един външен човек не беше прекрачвал прага ѝ, с изключение на някакъв дребен гърбав човечец с кротко и сериозно изражение на лицето, който, без да пророни никому нито думица, винаги влизаше и излизаше през задния вход и никога през вратата с каменното стълбище. Без съмнение това беше някакъв личен познат на майстор Луи, тъй като любопитните съседи нито веднъж не го бяха виждали в схлупената приземна стая, където младата девойка прекарваше времето си заедно със старицата и хлапака. Никой в квартала не си спомняше да е виждал Гърбавия преди идването на майстор Луи и семейството му, така че той също разпали всеобщото любопитство, и то почти толкова, колкото и самият майстор Луи, красивият и необщителен гравьор. Вечер, след края на работния ден, когато дребните буржоа от съседните къщи бърбеха пред прага на домовете си, човек можеше да бъде уверен, че тема на разговорите им са Гърбавия и наемателите на малкия дом. Кои са? Откъде идват? По какви потайни доби майстор Луи, чийто ръце бяха толкова бели, гравираше своите дръжки на шпаги?

Къщата имаше следното разпределение: голяма приземна стая с малка кухня, която гледаше към двора, и стаята на младата девойка, чийто прозорец беше обърнат към улица „Сент Оноре“; кухнята разполагаше с две ниши: едната – за старата Франсоаз Беришон, а другата – за нейния внук, Жан-Мари Беришон. Приземният етаж имаше единствен изход – вратата към каменното стълбище, но в дъното на стаята, точно до кухнята, се издигаше вита стълба, която водеше на горния етаж. Там се намираха стаята на майстор Луи, разположена срещу стълбата, и още една стая, чието предназначение обаче оставаше тайна за всички. Тя бе постоянно заключена. Нито старата Франсоаз, нито Беришон, нито дори очарователната девойка не бяха успели до този момент да си изпросят разрешение да надзърнат в нея. В това отношение майстор Луи, най-нежният от мъжете, оставаше непреклонен.

При все това младото момиче изгаряше от желание да разбере какво се крие зад заключената врата; Франсоаз Беришон, иначе дискретна и възпитана жена, просто умираше от любопитство, а малкият Жан-Мари на драго сърце би се лишил от дели два пръста, само за да може да надникне през ключалката ѝ. Но отвътре ключалката беше закрыта с една пластинка, която не позволяваше да се види каквото и да било. Единствено човешко същество споделяше тъй ревностно пазената тайна на майстор Луи: Гърбавия. Неведнъж го бяха виждали да влиза и излиза

от стаята. И тъй като всичко, което засяга тази мистерия, трябва да бъде необяснимо и странно, нека добавим, че всеки път щом Гърбавия влезеше в стаята, оттам много скоро излизаше майстор Луи, и обратно, след влизането на майстор Луи, от нея почти веднага излизаше Гърбавия. До сега обаче никой не беше виждал заедно тези неразделни приятели.

Сред любопитните съседи имаше и един поет, който живееше – съвсем естествено – на последния етаж. След като доста поизмъчи мозъка си, той обясни на клокарките от улица „Шантр“, че в древния Рим жреците на Веста, Опс, Рея, или още Кибела⁶³, добрата богиня, дъщеря на Небето и Земята, жена на Сатурн и майка на боговете, имали за задача да поддържат един свещен огън, който никога не трябвало да угасва. Според думите на поета, тези госпожици се сменяли: докато едната се грижела за огъня, другата се занимавала със свои работи. Той считаше, че по всяка вероятност Гърбавия и майстор Луи са сключили помежду си някакъв подобен договор, и твърдеше, че в стаята има нещо, което не бива да се изоставя без надзор нито за миг, така че се налага майстор Луи и Гърбавия да го пазят на смени. С една дума, като се изключат, разбира се, полът и вярата, и те били нещо като весталки. Версията на поета имаше известен успех: той и преди минаваше за малко нещо побъркан, но от този момент нататък започнаха да гледат на него като на съвършен идиот, въпреки че така и не успяха да намерят по-добро обяснение от неговото.

Вечерта на същия ден, когато в двореца на Гонзаг заседаваше тържественият семеен съвет, младата девойка, която се грижеше за домакинството на майстор Луи, беше съвсем сама в своята стаичка. Това бе много приятна, макар и скромна стая, в която всеки предмет красноречиво свидетелствуваше за изрядна чистота и изтънчен вкус. Креватът, скован от дърво на дива череша, блестеше с драперията на ослепително белите си муселинови завеси. В нишата между кревата и стената висеше малък съд за светена вода, закичен с раздвоена чемширена клонка. Няколко благочестиви книги по лавиците, прикрепени към дървената ламперия, един гергев, няколко стола и китара върху един от тях, а на прозореца – клетка с прелестна пойна птичка: такива бяха предметите, мебелиращи или украсяващи това непретенциозно, но подредено с много вкус убежище. Нека не забравяме и кръглата масичка с пръснатите върху нея няколко листа хартия. Младата девойка пишеше.

63. Божества от гръко-римската митология с фригийски произход, отъждествявани една с друга и имащ почти едни и същи функции – Б. пр.

Нали ги знаете тези луди-млади – не изпускат от ръка иглата или перото дори след като денят отдавна вече си е отишъл! Почти нищичко не се виждаше, а тя все още продължаваше да пише.

Последните дневни лъчи, надничащи през прозореца, чийто завеси току-що бяха дръпнати, ясно осветяваха лицето и, предоставяйки ни поне възможността да я опишем. Тя бе несъмнено чаровница, едно от онези кротки същества, чиято лъчезарна жизненост сама по себе си е напълно достатъчна, за да ощастливи цяло едно семейство. Всяка нейна черта бе сякаш изваяна, за да създава удоволствие: детинското чело, нослето с прелестни розови ноздри, устните, чиято усмивка разкриваше същинска бисерна огърлица. Но погледът на нейните големи теменуженосини очи, полуприкрити от дългите копринени ресни на миглите, беше загрижен. В противен случай едва ли бихте ѝ дали годините, на които човек вече обича. Беше висока, макар и с доста крехко телосложение. Когато не я наблюдаваха от всяко нейно движение лъхаше целомъдрено-гальовна притома.

Обичайното изражение на лицето ѝ бе кротостта, но в очите ѝ, сияещи под дръзко пречупените дъги на черните вежди, искреше спокойна и смела гордост. Косата ѝ, също черна, с топъл отблясък на старо злато, бе толкова пишна и дълга, че на човек понякога му се струваше, че главата ѝ се привежда под нейната тежест; разкошните ѝ вълни щедро се разливаха върху шията и раменете, обрамчвайки очарователното ѝ лице като ореол.

Има жени, които трябва да бъдат любени страстно, но за единствен ден; други биват обичани дълго време със спокойна нежност, но нея човек трябваше да обича страстно и завинаги. Тя беше ангел, но преди всичко – жена.

Името ѝ, което съседите не знаеха, а на Франсоаз и Жан-Мари Беришон изрично бе забранено да произнасят още с пристигането им в Париж, беше Ороп. Име глупаво и претенциозно за някоя хубавичка салонна госпожичка, смешно за една мома с червени ръчища, или пък за някоя лелка с блеещо гласче, но очарователно за онези, които могат да го вплетат като цвете във венеца на своето душевно съвършенство. Имената са като накитите, които подтискат едни, а други възвисяват.

Ороп беше съвсем сама. Когато сенките на здрача скриха върха на перото, тя спря да пише и се унесе в мечти. До нея долитаха хилядите улични шумове, но тя изобщо не ги чуваше. Седеше, заровила изваяната си бяла ръчица в косата, склонила леко глава, вдигнала очи към небесата, сякаш произнасяше мълчалива молитва.

Тя се усмихваше на бога. Внезапно, така, както се усмихваше, една сълзица, един бисер за миг трепна на ръба на клепача ѝ, после бавно се търкулна по меката ѝ гладка буза.

– Колко много закъснява! – прошепна девойката.

Тя събра пръснатите върху масичката листа и ги прибра в малко ковчеже, което скри под възглавницата на леглото си. – До утре! – промълви девойката, сякаш се разделяше с близък приятел.

После затвори прозореца, взе китарата и наслуки изтръгна от нея няколко мелодични акорда. Тя чакаше. Днес беше препрочела всички страници, скрити сега в ковчежето. Уви, разполагаше с предостатъчно време за четене! Тези страници разказваха нейната история, поне онова, което знаеше от нея. Историята на нейните чувства, на сърцето ѝ.

Но защо беше писала всичко това? В първите редове на своя ръкопис, които отговаряха на този въпрос, Ороп споделяше:

„Започвам да пиша една вечер, когато съм сама и съм чакала цял ден. Това не е предназначено за него; първото нещо, което правя и което не е предназначено за него. Не бих искала да види тези страници, в които ще говоря непрекъснато и единствено за него. Защо? Не знам, трудно ми е да отговоря на този въпрос.

Щастливи са онези, които си имат дружки и могат да им доверят всичко, насъбрало се в душата им, било то мъка или радост. Аз нямам нито една приятелка. Сама съм, съвсем сама. Имам единствено него, но видя ли го, онемявам. А и какво ли бих могла да му кажа? Гой никога за нищо не ме пита.

И въпреки това се залавям за перото не заради себе си. Не бих писала, ако не хранех надежди, че някой ще прочете тези редове, ако не докато съм жива, то поне след смъртта ми. Мисля, че ще умра много млада. Не го желая, опазил ме бог да си втълпявам подобно нещо! Ако умра, знам, че той ще ме жали, а аз ще съжалявам за него дори на небето. Но може би оттам най-сетне ще мога да прозра в душата му. Когато за първи път ме споходи тази мисъл, наистина ми се искаше да умра.

Каза ми, че баща ми е умрял. Майка ми навярно е още жива. Майчице моя, пиша за вас. Сърцето ми изцяло му принадлежи, но то принадлежи и на вас. Така бих искала да попитам онези, които знаят, за да ми разкрият тайната на тази двойна нежност. Нима имаме две сърца?

Пиша за вас. Струва ми се, че от вас не бих скрила нищо, че на драго сърце бих ви допуснала и до най-потайните кътчета на моята душа. Но дали не бъркам? Нима една майка не е приятелката, която трябва всичко да узнае, лекарят, който може да излекува всяка болест?

Веднъж през отворения прозорец на една къща зърнах някакво момиченце, коленичило пред една жена с нежна и величествена красота. Детето плачеше, но това бяха щастливи сълзи; усмихната и развълнувана, майката се бе склонила над него, за да го целуне по косата. О, мамо, какво върховно блаженство! Стори ми се, че усещам целувката ви по челото си. Знам, вие също сте много нежна, много красива! Вие навярно също умеете да утешавате с усмивка! Тази картина винаги се появява в сънищата ми. Завиждам на сълзите на онова момиченце. Но, мамо, нима бих завиждала на каквото и да било, ако се намирах между вас и него?!

Не съм коленичила пред когото и да било, освен пред свещеник. Вярно е, словата са му благи, но божият глас говори единствено чрез майчините уста.

Чувате ли ме, търсите ли ме, тъгувате ли за мен? Споменавате ли ме във вашите молитви? Сънувате ли ме, така, както ви сънувам аз?

Струва ми се, че когато мисля за вас, вие също мислите за мен. Понякога сърцето ми ви говори; чувате ли ме? Мила мамо, ако някога бог ме дари с безмерното щастие да ви видя, ще ви попитам дали понякога сърцето ви не е потрепвало безпричинно. Да, мамо, защото точно тогава до вас е долитал зовът на сърцето ми!

...Родена съм във Франция; не ми казаха къде. Не знам и точно кога съм родена, но трябва да имам двайсетина години. Сън ли е това, или реалност, защото ако е спомен, то той е твърде далечен и смътен! Понякога като че ли наистина си припомням една жена с ангелско лице, която с усмивка се скланяше над люлката ми. Вие ли сте това, мамо?

После – непрогледен мрак, огласян от шума на някаква битка. А може и нощна детска треска да е било, кон знае! Някой ме носеше на ръце. Нечий гръмовен глас ме караше да трепера. Бяхаме в тъмнината. Беше ми студено.

За мен този спомен остана непроницаема загадка. Моят приятел навярно знае всичко, но всеки път, когато започна да го разпитвам за мое детство, той само тъжно се усмихва и се умълчава.

За първи път се помня ясно в испанските Пиренеи, облечена като момиченце. Пасях козите на един кентеро⁶⁴, който без съмнение ни оказваше гостоприемство. Приятелят ми беше болен и често чувах да казват, че вече умира. Тогава го наричах татко. Вечер, когато се завърнех от поляните, той ме караше да коленича до леглото му, сам долепяше дланите на малките ми ръчици една от друга и казваше на френски:

64. Исп. – арендатор, чифликчия – Б. пр.

– Орор, моли се на бога да оживея.

Една нощ дойде свещеникът, за да го причести. Той се изповяда и плака. После, като мислеше, че не го чувам, каза:

– Ето че малката ми дъщеричка ще остане съвсем сама.

– Мислете за бога, синко! – увещаваше го свещеникът.

– Мисля, отче, и още как мисля! Бог е милостив и аз никак не се безпокоя за себе си, а за моята нещастна дъщеричка, която ще остане съвсем сама в света. Отче, ще бъде ли голям грях, ако я отведа със себе си?

– Да я убиете?! – ужасен извика свещеникът. – Синко, но вие бълнувате!

Приятелят ми само поклати глава и нищо не отговори! Аз тихичко се приближих, погледнах го право в очите – о, мамо, да знаете само колко изпито и посърнало беше клетото му лице! – и казах:

– Приятелю Анри, не ме е страх да умра и искам да отида в гробището заедно с теб.

Той ме грабна с горящите си от треската ръце. Спомням си, че непрекъснато повтаряше:

– Как да я оставя сама! Как да я оставя съвсем сама!

После заспа, продължавайки да ме стиска в обятията си. Понечиха да ме отделят от него, но навярно по-лесно биха ме убили. Мислех си:

– Ако си отиде, поне ще ме отнесат заедно с него.

Събуди се след няколко часа. Цялата бях плувнала в неговата пот.

– Спасен съм – прошепна той, и когато ме видя, все тъй сгушена до него, добави: – Прекрасно мое ангелче, ти ме излекува!

...По-рано никога не бях се вглеждала в него, но един ден го видях толкова красив, колкото е всъщност и какъвто завинаги остана за мен.

Бяхме напуснали дома на кентерото, за да навлезем по-навътре в страната. Приятелят ми беше възстановил силите си и сега работеше по хорските ниви като надничар. По-късно разбрах, че го е правел, за да ме изхрани.

Това се случва в една богата алкерия⁶⁵ в околностите на Венаск. Собственикът ѝ се занимаваше със земеделие, а освен това продаваше и алкохол на контрабандистите.

Моят приятел строго ми беше заръчал да не си показвам дори нога вън от малкото дворче зад къщата, а също и никога да не влизам в общото помещение. Но една вечер в алкерията се спряха да похапнат

65. Исп. – имение, чифлик – Б. пр.

някакви господа, които идваха от Франция. Аз си играех на двора с децата на господаря. Те поискаха да видят господата и аз най-безразсъдно ги последвах. Благородниците бяха двама и седяха на масата, заобиколени от прислужници и въоръжена охрана, общо седмина на брой. Онзи, който заповядваше на останалите, направи знак на спътника си. Всички ме погледнаха. Първият големец ме повика, и ме погали, докато другият отиде при собственика на алкерията и двамата започнаха тихо да си говорят нещо. Когато се върна, го чух да казва:

– Тя е!

– На конете! – заповяда тутакси знатният велможа. После хвърли на собственика на алкерията една кесия, пълна със злато, и се обърна към мен: – Ела, малката, ще отидем на нивата да потърсим баща ти.

Аз само това и чаках, толкова много ми се искаше да го видя, макар и само миг по-рано, и смело се качих на коня зад един от благородниците. Нямах никаква представа къде е пътят за нивата, където работеше баща ми. Пътувах вече половин час и се смеех, пеех, олюлявайки се в такт с равномерния ход на големия кон. Бях щастлива като кралица! После попитах:

– А скоро ли ще стигнем при моя приятел?

– Скоро, много скоро – отвърнаха ми, но ние все продължавахме да пътуваме. Свечеряваше се. Уплаших се. Понечих да слеза от коня, но знатният велможа заповяда:

– В галоп!

Мъжът, който ме държеше, тутакси запуши устата ми с ръка, за да заглуши виковете ми. Изведнъж обаче видяхме през полето към нас да препуска някакъв конник, който летеше като вихър. Беше яхнал впрегатен кон, без седло и сбруя; косата му се вееше на вятъра заедно с дрипите на окъсаната му риза. Пътят заобикаляше едно сечище, през което течеше река. Той беше преплувал реката и минал направо, през сечището.

Той просто летеше към нас, настигаше ни! Не можех да позная баща си, обикновено тъй нежен и кротък; не можех да позная моя приятел Анри, винаги усмихнат, когато беше до мен. Човекът, който ни догонваше, беше страховит, прекрасен като бурно небе. С едно последно усилие конят изскочи на пътя и изтощен рухна на земята. Приятелят ми стискаше в ръце палешника на ралото си.

– Дръжте го! – извика знатният велможа.

Но моят приятел го изпревари и размахвайки с две ръце палешника на ралото, нанесе два удара. Двама въоръжени с шпаги прислужници се търкулнаха на земята, обливайки се в собствената си кръв. При всеки

свой удар, приятелят ми викаше:

– Аз съм тук! Аз съм тук! Лагардер! Лагардер!

Човекът, който ме държеше, понечи да побегне, но приятелят ми дори за миг не го беше изпуснал от поглед. Той веднага се хвърли подире му и минавайки по телата на двамата прислужници, с един удар на палешника го просна на земята. Не, мамо, не припаднах. По-късно едва ли бих могла да имам тази смелост, но през цялото време на ужасната битка аз гледах с широко отворени очи, размахвах малките си ръчици с всички сили и виках:

– Смелост, приятелю Анри! Смелост! Смелост!

Трудно ми е да кажа дали битката продължи повече от минута, но той вече беше успял да яхне коня на един от убитите и притискайки ме към гърдите си, препусна в галоп.

Вече не се върнахме в алкерията. Моят приятел ми каза, че собственикът ѝ го бил предал, и добави:

– Градът е единственото място, където можем да се скрием.

Оказваше се, че трябва да се крием. Дори на ум не ми беше идвала подобна мисъл. В мен се пробуди любопитството, а в същото време и смътното желание да му обещава всичко, което поиска. Започнах да го разпитвам, но той само ме притисна още по-силно към гърдите си и рече:

– После, по-късно – И малко тъжно попита: – Нима толкова ти дотегна да ме наричаш татко?

Не, не трябва да ревнуваш, мила мамо! Та той беше цялото ми семейство, баща и майка едновременно. Грешката не е твоя, теб те нямаше там.

Всеки път, когато си спомня за моето детство, очите ми се изпълват със сълзи. Той беше толкова добър, толкова нежен, и едва ли твоите целувки, мамо, биха могли да бъдат по-нежни от ласките му! Той, тъй страховит! Тъй смел! О, как би го обикнала, ако можеше да го видиш!“

II. Спомени от детството

До този ден още не бях влизала зад стените на град, тъй че когато забелязахме в далечината камбанариите на Памплона, аз попитах какво е това.

– Това са църкви – отвърна моят приятел. – Там ще видиш много хора, моя мъничка Ороп, много елегантни господа и прелестни дами, но

завинаги ще се разделиш с твоите градински цветя.

В първия момент изобщо не съжалявах за градинските цветя. Мисълта, че ще видя толкова много елегантни господа и прелестни дами, ме възхищаваше. Влязохме през градската порта и два реда високи и мрачни къщи веднага скриха небето от погледа ни. С малкото пари, с които разполагаше, моят приятел нае една стаичка. Станах затворничка.

В планината, в алкерията също, аз имах простора и слънцето, цъфналите дървеса, обширните поляни и компанията на мои връстници. А тук – само четири стени; навън – дългата поредица от сиви къщи и гнетящата тишина на испанските градове; вътре – самотата. Моят приятел Анри излизаше сутрин и се прибираще чак вечерта. Идваше си с черни ръце и пот на челото. Беше тъжен и единствено моите ласки можеха да му върнат усмивката.

Бяхме бедни и преглъщахме хляба си сух, но понякога той все пак намираще начин да ми донесе шоколад, този испански деликатес, а и някои други лакомства. В такива дни отново виждах клетото му лице щастливо и усмихнато.

– Ороп – каза ми той една вечер, – знайте, че в Памплона аз се казвам дон Луис, а попитат ли ви за вашето име, отговаряйте: Марикита.

До този момент го знаех единствено под името Анри, с което винаги се бяха обръщали към него. Самият той така и никога не ми откри, че е кавалерът дьо Лагардер. Научих го съвсем случайно. Трябваше да се досещам сама и за всичко онова, което беше направил за мен, когато съм била още съвсем малка. Предполагам, че не е искал да разбере колко много съм му задължена.

Да, мамо, такъв е Анри, възплъщение на благородство, на себеотрицанието и великодушието, на храбростта, стигаща понякога до безумство. Достатъчно е само да го зърнете, за да го обикнете почти толкова, колкото го обичам аз.

Вярно, по онова време бих предпочела да е по-малко деликатен и много по-словоохотлив, когато отговаря на въпросите ми.

Защо, защо променяше името си? Той, иначе толкова честен и смел?! Една натрапчива мисъл не ми даваше покой и аз непрестанно си повтарях: Прави го единствено заради мен, аз съм причината за неговото нещастие!

Ето как разбрах какъв занаят упражняваше той в Памплона и как узнах истинското му име, под което някога е бил известен във Франция.

Една вечер, горе-долу по времето, когато той обикновено се прибираще у дома, на вратата ни похлопаха двама благородници. Тъкмо

слагях дървените паници на масата. Нямахме дори покривка. Помислих, че е приятелят ми Анри и побързах да отворя, но при вида на двамата непознати ужасена отстъпих назад. Откакто живеехме в Памплона все още никой не ни беше навестявал. Това бяха двама дългокраки господа, мършави и прежълтели, сякаш болни от треска, с вирнати засукани мустаци. Дългите им тънки папири повдигаха полите на черните им наметала. Единият беше възрастен и ужасно бърбив; другият – млад и мълчалив.

– Адиос, прекрасно дете! – ми рече първият. – Нали тук живее сеньор дон Анри?

– Не, сеньор – отвърнах аз.

Двамата наварци се спогледаха. Младият повдигна рамене и промърмори:

– Дон Луис!

– Опазил ме бог! – възкликна по-старият. – Дон Луис! Разбира се, че дон Луис! Точно това исках да кажа и аз. – И докато се колебаех дали да отговоря, продължи: – Влезте, племеннико мой дон Санчес, влезте! Ще почакаме дон Луис тук. Не се безпокойте за нас, зайчето ми! Тъй, ето че се настанихме чудесно. Седнете, племеннико дон Санчес. Доста бедничко се е подредил този благородник, но това, всъщност, изобщо не ни влиза в работата. Ще запалите ли една пурета, племеннико дон Санчес? Не? Както ви е угодно.

Племенникът дон Санчес не проронваше нито дума. Той имаше дългнесто лице и току се почесваше по ухото като някое голямо момче, изпаднало в ужасно затруднение. Чичото, който се казваше дон Мигел, запали една пура и запуши, продължавайки да бърбори най-невъзмутимо, докато аз умирах от страх да не би моят приятел да ми се скара.

Когато чух стъпките му по стълбището, аз се втурнах да го посрещна, но чичото дон Мигел имаше по-дълги крака от моите и изпреварвайки ме, се привикна още от площадката на стълбището:

– Ето ви най-сетне и вас, дон Луис! Моят племенник дон Санчес ви чака вече половин час. Слава богу! Много ми е приятно да се запозная с вас, на племенника ми дон Санчес също. Казвам се Мигел де ла Кренча. От Сантяго съм, намира се недалеч от Ронсесвайес, където е бил убит Храбрия Ролан⁶⁶. Племенникът ми дон Санчес също е оттам и носи същото име. Той е син на брат ми, дон Рамон де ла Кренча, главен съдия

66. На това място на 15 август 778 година баските разбиват ариергарда на армията на Карл Велики. В битката загива неговият племенник Ролан – Б. пр.

на Толедо. Целуваме ви ръка, дон Луис! Най-предано и от душа, кълна се е Светата троица!

Племенникът дон Санчес се беше изправил, но продължаваше да мълчи.

Приятелят ми се спря на последното стъпало. Веждите му бяха смръщени, а на лицето му се четеше безпокойство.

– Какво желаете? – попита той.

– Но влезте по-напред! – подкани го дон Мигел и учтиво се отдръпна, за да му стори път.

– Какво желаете? – попита отново Анри.

– Нека преди това ви представя моя племенник дон Санчес.

– По дяволите! – извика Анри и тропна с крак. – Какво искате?

Когато ставаше такъв, аз просто цялата се разтрепервах. Изражението на лицето му накара дон Мигел да отстъпи крачка назад, но той доста бързо се окопоти. Чичото наистина притежаваше пословичното безгрижие на испанските идалго.

– Добре – отвърна той, – щом нямате настроение да си побъбрим, ще ви кажа какво ни води тук. Нашият братовчед, Карлос де Бургос, който през деветдесет и пета година е съпровождал дипломатическата мисия в Мадрид, ви е видял при оръжейника Куенса и ви е познал. Вие сте кавалерът Анри дьо Лагардер.

Анри пребледня и сведе очи. Помислих, че ще отрече.

– Най-добрата шпага в света! – продължи дон Мигел. – Човекът, пред когото нищо не може да устои! Не отричайте, кавалере, абсолютно сигурен съм в това, което твърдя.

– Аз и не отричам – отвърна Анри с мрачен вид, – но знайте, сеньори, че разкриването на моята тайна може да ви струва твърде скъпо.

В същото време той затвори вратата към стълбището. Дългучът дон Санчес се разтрепера като лист.

– За бога! – провикна се дон Мигел, без ни най-малко да се смути. – Ще ни струва толкова, колкото ви е угодно, сеньор кавалер. Не сме дошли при вас с празни джобове... Хайде, племеннико, да изпразним кесията!

Племенникът дон Санчес, чиито дълги зъби продължаваха да тракат и все тъй без да каже дума, хвърли върху масата две-три пълни шепи дублони; чичото стори същото.

Анри ги наблюдаваше с удивление.

– Хе-хе! – подсмихна се чичото като разбъркваше купчинката злато. – Какво ще кажете, човек едва ли би могъл да спечели толкова само

с шлифоване на дръжки на шпаги при майстор Куенса, а? Не се гневете, сеньор кавалер, не сме дошли тук с намерението да разкриваме тайната ви. Не искаме и да знаем защо знаменитият Лагардер се унижава с този занаят, който похабява белотата на ръцете и изтощава гърдите, нали тъй, племеннико?

Племенникът тронаво се поклони.

– Дошли сме, за да си поговорим с вас по един семеен проблем – завърши словоохотливият идалго.

– Слушам ви – каза Анри.

Вуйчото седна и отново запали пуретата си.

– Да, да, по един семеен проблем – подхвана той, – по едно най-обикновено семейно дело. Нали тъй, племеннико? И трябва да ви съобщя, сеньор кавалер, че всички в нашия род сме храбри колкото Сид⁶⁷, ако не и повече. Например аз, същият, който ви говори, веднъж срещнах двамина идалго от Бискайя. Бяха едри и силни мъжаги. Но ще ви доразкажа тази презабавна история друг път. Сега не става дума за мен, а за моя племенник дон Санчес. Племенникът ми дон Санчес ухажваше най-почтено една красива девойка от Салватиера, и макар иначе да е приятен момък, заможен и не глупав, девойката твърде дълго време се колеба, докато най-сетне се влюби, но в друг. Представете си само, сеньор кавалер! Нали тъй, племеннико?

Мълчаливият дон Санчес утвърдително изсумтя.

– Нали знаете – продължи дон Мигел, – че втурнат ли се два петела подир една и съща кокошка, боят е неизбежен! Градът не е голям и двамата младежи се срещат всеки божи ден. Накрая чашата на търпението преля и племенникът ми вдигна ръка, но се оказа недостатъчно бърз и плесницата изяде самият той. Проклятие! Досещате се какво може да означава за един Кренча получаването на плесница, не е ли тъй, племеннико мой дон Санчес?! Само меч може да изкупи подобно оскърбление!

При тези думи дон Мигел погледна Анри и му намигна със страховит и същевременно добродушен вид. Само един испанец е способен да се превъплъти едновременно в таласъм и Санчо Панса.

– Все още не сте ми казали какво искате от мен – каза Анри. Два или три пъти той неволно беше погледнал към пръснатото върху масата злато. Та ние бяхме толкова бедни!

– Хайде де! – провикна се дон Мигел. – Толкова е лесно да се досети човек, по дяволите! Нали тъй, племеннико дон Санчес. Кренча

67. Сид (Ел) – герой от трагедия на П. Корней. – Б. пр.

никога не са получавали плесници. Това е истински прецедент в историята. Разбирате ли, сеньор кавалер, Кренча са истински лъвове, особено що се отнася до моя племенник, но...

Тук той направи многозначителна пауза.

Лицето на моя приятел Анри просветна и погледът му отново се насочи към купчинката дублони.

– Мисля, че ви разбирам – рече той, – и съм на вашите услуги.

– Ха така! – извика дон Мигел. – Кълна се в свети Яков, това се казва достоен рицар.

Невъзмутимостта на племенника дон Санчес изчезна сякаш по чудо и той доволно потърка ръце.

– Знаех си аз, че ще се спогодим! – продължи чичото. – Дон Рамон не може така да ни разиграва. Този негодник се казва дон Мамиро Нунес Тоналдия и е от Сан Хосе. Нисък, брадат, широкоплещест.

– Не ми е необходимо да знам това – прекъсна го Анри.

– И още как, по дяволите! И още как! Не трябва да стават грешки! Миналата година например отидох на зъболекар във Фуентераби, нали, племеннико дон Санчес? Дадох му един дублон, за да ме избави от един кътник, който ми причиняваше ужасни страдания. Негодникът му с негодник обаче прибра дублона ми и взе, че вместо болния ми извади съвършено здрав зъб.

Видях как челото на Анри помрачня. Той отново свъси вежди, но дон Мигел не обърна никакво внимание на това.

– Ние си плащаме и искаме работата да бъде свършена бързо и както трябва – продължаваше да нарежда той. – Нали е справедливо? Дон Рамиро е рижав и носи винаги сива шапка с черни пера. Всяка вечер към седем часа минава покрай странноприемницата „Тримата маври“, дето се намира на пътя между Сан Хосе и Ронсесвайес.

– Достатъчно, сеньори! – прекъсна го Анри. – Ние просто не сме се разбрали.

– Че как тъй?! – смая се чичото.

– Помислих, че става дума да науча сеньор дон Санчес да върти шпагата си както трябва.

– Света троице! – възкликна дон Мигел. – В рода де ла Кренча до един сме превъзходни фехтовачи. В зала малкият се фехтова като самият арахангел Михаил, но вън от нея може и да го сполети някоя злополука. Предположихме, че ще се наемете да причакате Дон Рамиро при странноприемницата „Тримата маври“ и да отмъстите за опетнената чест на моя племенник дон Санчес.

Този път Анри не отговори нищо. От студената усмивка, която се появи на устните му, лъхаше такова дълбоко презрение, че чичото и племенникът му объркано се спогледаха. Анри посочи с пръст парите, пръснати върху масата. Без да гъкнат дори, двамата веднага ги напъхаха обратно в джобовете си. Сетне Анри им посочи вратата. Двамата идалго се шмугнаха край него със свалени шапки и превити гърбове, после презглава се втурнаха надолу по стъпалата.

Този ден отново преглъщахме хляба си сух. Анри не беше донесъл нищо, което да сложим в нашите дървени паници.

Бях много малка, за да схвана целия смисъл на тази сцена, но въпреки това тя ми направи огромно впечатление. Дълго време си мислих за погледа, който приятелят ми Анри беше хвърлил към златото на двамината наварски идалго.

Колкото до името Лагардер, отново възрастта и самотата ми прече-ха да узная невероятната популярност, която го следваше навсякъде. Но това име звучно оттегна някъде в мен, в душата ми. Дочух зов на бойна тръба. Спомних си уплахата на моите похитители, когато Анри беше извикал това име в лицата им, изправил се съвсем сам срещу всички. По-късно разбрах кой е кавалерът Анри дьо Лагардер и ми стана мъчно. Шпагата му си беше играла с толкова човешки живота; капризите му се бяха забавлявали с толкова женски сърца. Стана ми мъчно, много мъчно! Но можеше ли това да ми попречи да го обичам!

Мила мамо, не знам нищо за света. Възможно е другите млади момичета да са по-различни от мен, но аз го обикнах още повече, когато научих колко много е прегрешавал. Стори ми се, че той има нужда от моите молитви към бога. Стори ми се, че съм нещо много, много важно в живота му. Та той толкова се беше променил, откакто бе станал мой втори баща!

Мамо, не ме вине в прекомерна самомнителност, защото аз наистина чувствавах, че съм неговата нежност, неговата мъдрост и целомъдрие. Може би греша, когато казвам, че го обикнах още повече, да, възможно е, защото може би вече го обичах другояче. Неговите бащински целувки ме караха да се изчервявам и когато оставах сама, тихичко си поплаквах...

Но ето че изпреварвам събитията и ти говоря за неща, които са едва от вчера...

За първи път Анри се зае с образованието ми в Памплона. Той нямаше никакво време, за да ме учи, и никакви пари, за да ми купи учебници, тъй като работният му ден беше твърде продължителен, а трудът

му – зле възнаграден. Точно тогава той се учеше на онова изкуство, което по-късно разнесе славата му по цяла Испания под прозвището Ел Синселадор⁶⁸. Отначало беше мудар, несръчен и майсторът му се отнасяше много лошо с него.

И той, бившият гвардейски улан на крал Луи XIV, високомерният момък, който доскоро е убивал само заради една дума, заради един поглед, сега търпеливо понасяше обидите и ругатните на един испански занаятчия! Защото имаше дъщеря! И когато се прибереше у дома с няколко мараведис, спечелени с пот на чело, той беше щастлив като крал, защото аз му се усмихвах.

Мамо, някой друг навярно само съчувствено би се усмихнал, но аз съм сигурна, че на това място вие ще пророните една сълза. Лагардер притежаваше една-единствена книга, един стар „Наръчник по фехтовка“ от метр Франсоа Делалалм от Париж, заклет учител по фехтовка, дипломиран в Парма и Флоренция, член на Майнхаймския Ханддегенбунд⁶⁹ и на неаполската Академия по фехтовка, учител по фехтовка на Негово височество Дофина и тъй нататък, и тъй нататък, следван от „Описание на различните нападателни и отбранителни удари, както и на куртоазните мушкания, употребявани в боя на място“ от Джо-Мария Вентура от гореспоменатата Академия по фехтовка в Неапол, редактирано и допълнено от Ж. Ф. Дьоламбр-Солксюр, преподавател по фехтовка във Военната школа, Париж, 1667 година.

Не се учудвайте на паметта ми. Това бяха първите редове, които започнах да сричам. Помня ги и до днес, също толкова добре, колкото и катехизиса.

Така единствено с помощта на своя стар наръчник по фехтовка, моят приятел Анри ме научи на четмо. Никога не съм държала шпага в ръка, но теорията няма тайни за мен. Познавам терците и кварталите, естествените защити, първа и втора отбранителна позиция, полуинстинктивното парирание, двойното контриране, обичайните и сложни защити, полукръговата атака, преките и странични удари, фронталния удар, лъжливите движения, отстъпленията.

Облекчението дойде едва когато Анри успя да спести пет дура⁷⁰, за да ми купи „Алфabeto на Саламанка“. Но повярвайте ми, мамо, всичко зависи от учителя, не от книгата. Научих се много бързо да разчитам нелепата безсмислица, стъкмена от трима невежи наемни убийци. Но

68. Исп. – Гравьора – Б. пр.

69. Нем. – Сдружение на професионалните фехтовачи. – Б. пр.

70. Стара испанска сребърна монета – Б. пр.

какво значение можеха да имат за мен превъзнасяните от тях брутални принципи на изкуството да се убива?! Моят приятел Анри търпеливо и спокойно ми показваше буквите. Аз седях на коленете му. Той държеше книгата, а аз стисках в ръка една сламка, с която посочвах всяка буква и я произнасях. Това не беше работа, а истинско удоволствие. Когато четях добре, той винаги ме целуваше. После и двамата коленичихме и Анри произнасяше вечерната молитва. Повярвайте ми, той беше истинска майка, една нежна и добра майка за многообичната си дъщеричка! Та не ме ли обличаше, не решише ли самият той косата ми? Врхната му дреха бе отдавна овехтяла, но аз имах винаги прилични рокли.

Веднъж го заварих с игла в ръка, опитвайки се да закърпи скъсаната ми пола. О, не се смейте, мамо, не се смейте! Да, това правеше Лагардер, кавалерът Анри дьо Лагардер, човекът, пред когото се свеждат и падат и най-изкусните шпаги!

В неделя, след като накъдреше косата ми и я прибереше в мрежичка, след като лъснеше медните копчета на малкото ми елече така, че да блеснат като злато, и с помощта на една кадифена панделка завържеше на врата ми моя стоманен кръст, първият подарък, който получих от него, той, много важен и горд, ме завеждаше в доминиканската църква в края на града. След като изслушахме литургията, (той беше станал набожен чрез мен и единствено заради мен), ние излизахме извън градските стени, оставяйки зад гърба си мрачния и скучен град. Колко благ бе чистият въздух за изтерзаните ни затворнически гърди! Как лъчезарно и нежно сияеше слънцето!

Тръгнахме без път през безлюдните поля. Той на драго сърце вземаше участие в игрите ми и се вдетиняваше дори повече от мен.

Към пладне, когато се изморяхах, Анри ме отвеждаше на сянка в една китна горичка. Сядаше под някое дърво и ме приспиваше в обятията си, докато самият той оставаше буден, отпъждайки от мен москитите и конските мухи. Понякога само се преструвах, че спя и го наблюдавах през полузатворените си клепки. Той не откъсваше очи от мен и, люлейки ме, се усмихваше.

Достатъчно е само да затворя очи, за да го видя отново такъв, моят приятел, моят баща, моят благороден Анри! Сега обичате ли го вече, мамо?

Преди, или пък след сън, според капризите ми, тъй като в такива дни кралицата бях аз, на тревата се сервираше обяда: малко черен хляб и мляко. Припомнете си вашите най-вкусни угощения, мамо, за да ги опишете на мен, невежата. Убедена съм обаче, че нашите празници

далеч превъзхождат вашите, тъй като за нас хлябът и млякото бяха нашата утеха, потопена в амброзия! За нас празник беше радостта, нежните милувки, лудешкият смях за щяло и нещяло, очарователните детинщини, песните и какво ли не още?! После игрите отново започваха, тъй като той искаше да порасна голяма и силна. Обратния път посвещавахме на спокойния разговор, прекъсван от ей-онова цветенце, което трябваше непременно да имаме, от многоцветната пеперуда, която на всяка цена искахме да уловим, или пък от бялата козичка ей-там, която блееше така, сякаш ни подканваше да я погалим.

В такива моменти, без сам да разбере, Анри формираше моето сърце и съзнание. Той четеше тайно, превръщаше се в истинска жена само и само, за да ме възпита. Така опознах бог и историята на неговия народ, така опознах прелестите на небето и земята.

Понякога в такъв миг, когато двамата бяхме съвсем сами, аз се опитвах да го разпитвам, да разбера какво е било семейството ми. Често му говорех за вас, мамо. Тогава той ставаше тъжен и се умълчаваше. Казваше само:

– Ороп, обещавам ви, че ще видите майка си.

Това откоleshно обещание ще се изпълни, надявам се, не, уверена съм в това, защото Анри никога не е лъгал! И ако вярвам на предчувствията на сърцето си, този миг вече приближава. О, мамо, как ще ви обожавам! Но нека ви доразкажа всичко, което има отношение към образованието ми. Уроците ми продължиха още дълго време, след като вече бяхме напуснали Памплона и Навара. Никога не съм имала други учители, освен него.

Това не беше негова грешка. Когато майсторският му талант най-сетне се прочу, когато всеки испански гранд пожела, независимо от цената, дръжката на шпагата му да бъде гравирана от дон Луис, Ел Синселадор, той ми каза:

– Трябва да учите, мила дъще. В Мадрид има много известни пансионни и в тях младите момичета научават всичко, което една жена трябва да знае по-късно.

– Но аз искам винаги, винаги и само вие да бъдете моят учител – отвърнах аз.

Той се усмихна и възрази:

– Но аз ви научих на всичко, което знам, моя бедна Ороп.

– В такъв случай, добри ми приятелю, изобщо не искам да знам повече от вас – извиках аз.

III. Циганката

Откакто пораснах си поплаквам често, мамо, но съм досущ като децата: сълзите ми още не са изсъхнали, а вече се усмихвам.

Може би когато прочетете това несвързано дърдорене, обърканите ми впечатления, историята с двамината идалго – дон Мигел и племенника му дон Санчес, първите ми уроци по наръчника по фехтовка и разказа за моите бедни детски удоволствия, ще си кажете: Тя е луда!

Вярно е, радостта ме подлудява, но мъката никога не ме е карала да скланям глава. Радостта ме опиянява. Не познавам светските развлечения, а и не ме интересуват; привлича ме само естествената, искрена радост. Жизнерадостна съм, дете съм и се забавлявам с всичко, уви, сякаш не съм изстрадала достатъчно.

Трябваше да напуснем и Памплона, но вече не бяхме толкова бедни. Анри дори беше успял да направи малки спестявания и тази негова предвидливост се оказа добре дошла.

Мисля, че тогава бях на десет години, или приблизително на толкова.

Една вечер той си дойде разтревожен и много загрижен. Тревогата му се увеличи, когато му съобщих, че някакъв мъж, загърнат в тъмно наметало, цял ден беше дебнал на улицата, точно под прозореца ми. Анри дори не седна на масата. Приготви оръжието си и се облече като за дълъг път. Когато нощта падна, той ме накара на свой ред да облека един шаячен сукман и завърза високите ми обувца. После взе шпагата си и излезе. Бях като замаяна. Отдавна не бях го виждала толкова възбуден. Анри скоро се върна, направи един вързоп от дрипавите ни дрехи и каза:

– Заминаваме, Орор.

– За дълго ли? – попитах.

– Завинаги.

– Как? – извиках аз, обгръщайки с поглед нашето малко бедно жилище. – Нима ще оставим всичко това?

– Да, всичко – отвърна той с тъжна усмивка. – На ъгъла срещнах един беден човечец, който ще ни наследи. Да знаеш само колко е щастлив! Какво да се прави, така е устроен светът!

– Но къде отиваме? – попитах отново аз.

– Един бог знае – отвърна Анри като се насилваше да изглежда весел. – На път, моя малка Орор, време е!

Излязохме.

Тогава се случи нещо ужасно, мамо. Ето, за миг дори перото ми се сепна, но не искам да крия нищо от вас.

В момента, когато се спускахме по външното стълбище, забелязах наред безлюдната улица някакъв тъмен предмет. Анри понечи да ме поведе към градската стена, но багажът затрудняваше движенията му и аз успях да се отскубна. Затичах се към предмета, който беше привлякъл вниманието ми. Анри извика, искаше да ме спре. Винаги му се бях подчинявала, но този път беше вече късно. Различих очертанията на човешка фигура, покрита с наметало, и ми се стори, че познах наметалото на тайнствения съгледвач, който цял ден се беше навъртал под прозорците ми. Повдигнах крайчеца му. Да, това беше същият човек, но мъртъв и целият облян в кръв. Паднах като подкосена, сякаш самата аз бях получила смъртоносен удар. Спомних си, че на излизане Анри беше взел шпагата си. Тук, съвсем близо до мен, се беше водил бой. Той отново бе рискувал живота си заради мен. Заради мен, сигурна бях...

...Събудих се посред нощ. Бях сама или поне така си мислех. Намирах се в непозната стая, още по-бедна от онази, която бяхме напуснали. Обикновено подобни стаи са разположени на първия етаж на испанските чифлици, собственост на някой беден идалго. Отдолу, точно под мен, където несъмнено се намираше всекидневната, долиташе неясен говор.

Лежах в креват с проядени и от дървояд колони, върху сламеник, покрит с парцаливо зебло. Лунната светлина нахлуваше в стаята през прозорците без стъкла. Точно срещу мен нощният ветрец полюшваше бухналия листак на два големи коркови дъба. Повиках тихичко моя приятел. Отговор не последва, но нечия сянка се плъзна по пода и миг след това Анри се изправи до леглото ми. Направи ми знак да мълча и едва чуто прошепна на ухото ми:

– Надушили са следите ни. Долу са.

– Но кой? – попитах аз.

– Спътниците на онзи под наметалото.

Убитият! Силна тръпка разтърси цялото ми тяло; помислих, че отново ще изгубя съзнание. Анри ме притисна в обятията си и продължи:

– Преди малко бяха тук, зад вратата. Опитаха се да я отворят, но аз пхнах ръката си в халките като резе и те не успяха да разберат какво им пречи. Отидоха да търсят лост, за да изкъртят вратата. Ще се върнат всеки миг!

– Но, Анри, приятелю мой – извиках аз, – какво сте им сторили, за

да ви преследват с такова настървение?

– Отнех на тези вълци плячката, която се канеха да разкъсат – отвърна той.

Ставаше дума за мен, отлично разбирах това и тази мисъл ме изпълваше с тъга. Аз бях причина за всичко, бях съсипала живота му. Този толкова красив мъж, някога тъй знаменит и щастлив, сега се криеше като престъпник. Беше ми посветил целия си живот. Но защо?

– Татко, мили татко – проплаках аз, – оставете ме и се спасявайте, умолявам ви!

– Млъкни, лудетино! – прошепна той и запуши устата ми с ръка. – Ако ме убият, волю-неволю ще бъда принуден да те оставя, но те все още не ме държат в ръцете си. Ставай!

Трябваше да направя усилие, за да му се подчиня; бях много отпаднала.

Тогава разбрах, че капнал от умора, тъй като ме беше носил почти полумъртва на ръце от Памплона чак до тук, Анри се беше спрял в тази усамотена къща, за да подири подслон. Собствениците ѝ, бедни хорица, ни бяха отстъпили стаята, в която се намирахме.

Анри тъкмо се канел да полегне върху отредения за него сламеник, откъм полето долетял конски тропот. Конете спрели пред вратата. Анри веднага разбрал, че ще трябва да отложи съня за друга нощ. Вместо да си легне, той тихичко се измъкнал от стаята и се спуснал до средата на стълбището.

Във всекидневната разговаряли.

– Аз съм благородник и няма да предам гостите си – познал той гласа на дрипавия чифликчия.

Веднага след това се разнесло звъntenето на шепа златни монети, хвърлени върху масата. Устата на чифликчията-благородник била затворена и един глас, който Анри също познал, заповядал:

– На работа! И по-бързо!

Анри веднага се върнал в стаята и доколкото могъл, залостил вратата. После се втурнал към прозореца, за да види няма ли някаква възможност за бягство. Клоните на два големи коркови дъба стигали до самия прозорец. Отдолу имало малка зеленчукова градина, оградена с плет. Отвъд него се простирала обширна равнина, а в далечината, между дърветата, искряла на лунната светлина река Арга.

– Изглеждаш доста бледа, малката ми – рече Анри, когато видя, че съм станала, – но ти си храбро момиче и ще ми помогнеш.

– О, да! – извиках аз, окрилена от мисълта, че мога да му бъда

полезна с нещо.

Анри ме заведе до прозореца.

– Ще можеш ли да слезеш в градината по ей-тази стълба? – по сочи той клоните и дънера на единия от дъбовете.

– Да, татко, разбира се – отвърнах аз, – но само ако ми обещаеш, че бързо ще ме последваш.

– Обещавам ти, мъничка моя Ороп! – каза той и като ме взе на ръце, тихо добави: – Много бързо или никога, бедничката ми!

Не бях просто на себе си и – за щастие! – нищичко не разбрах. Анри отвори рамката на прозореца; в същия миг по стълбището се чува стъпки. Вкопчих се в клоните на дъба. Преди да се втурне към вратата, той ми прошепна:

– Щом слезеш долу, хвърли едно камъче през прозореца, за да ми дадеш знак, а после бягай покрай плета към реката!

Стъпките приближаваха. Анри пхна ръката си в халките на вратата, замествайки по този начин липсващото резе. Опитаха се да отворят, удряха, блъскаха, ругаеха, но ръката на Анри бе сякаш от стомана. Бях още на прозореца, когато се чува ударите на лоста, който се опитваха да пхнат под вратата. Спрях се, исках да видя.

– Слизай! Слизай! – подкани ме Анри нетърпеливо.

Подчиних се. Щом се озовах долу, взех едно камъче и го хвърлих в отвора на прозореца. Почти веднага на горния етаж се разнесе глух трясък. Навярно изкъртваха вратата. Краката ми се подкосиха; останах като вцепенена. В стаята прокънтяха два изстрела, после на прозореца се появи Анри. Без дори да се докосне до дъба, той с един скок се намери до мен.

– Нещастнице – извика Анри, когато ме видя. – А аз си мислех, че си вече спасена! Ей сега ще стрелят.

Той вече ме грабваше в ръце, когато от прозореца се разнесе безредна стрелба. Почувствавах как приятелят ми силно трепна.

– Ранен ли сте? – изпищях аз.

Анри стоеше наред градината, цял осветен от луната. Той се спря, обърна се с лице към бандитите, които презареждаха оръжията си, и извика:

– Лагардер! Лагардер!

После прескочи плета и се втурна към реката.

Преследваха ни. На това място Арга е дълбока и бърза. Тъкмо се озъртах за някаква лодчица, когато Анри, носейки ме все така на ръце и без дори да забави крачка, се хвърли в средата на бързея. Видях, че за

него това беше играчка. С една ръка той ме крепеше над главата си, а с другата разсичаше водните талози. За няколко секунди се намерихме на отсрещния бряг.

Нашите преследвачи се спряха на другия бряг и започнаха да се съвещават.

– Ще търсят брод, все още не сме във от опасност – каза Анри.

Той ме притискаше към гърдите си, за да ме стопли, тъй като бях вир-вода и зъзних. Чухме как по отсрещния бряг препуснаха коне. Враговете ни търсеха брод, за да прекосят Арга и да продължат да ни преследват. Очевидно бяха уверени, че далеч няма да избягаме. Когато конският тропот заглъхна в далечината, Анри влезе във водата и отново преплува Арга по права линия, излизайки на брега на същото място, откъдето бяхме тръгнали.

– Ето ни най-сетне на сигурно място, моя малка Ороп – рече гои. – Сега трябва да се изсушиш, а аз да се превържа.

– Така си и знаех, вие сте ранен! – проплаках аз.

– Дребна работа. Ела!

Той се насочи към дома на чифликчията, който ни беше предал. Стопанинът и жена му разговаряха и се смееха, седнали край чудесен буен огън. Да повали мъжа на земята и да го върже ведно с жена му беше за Анри въпрос на не повече от миг.

– Млък! – заповяда им той, тъй като те явно мислеха, че ще ги убият, и надаваха жални писъци. – Преди време щях да подпала кочината ви и окоото ми нямаше да мигне. Вие напълно го заслужавате. Сега обаче няма да ви причиня никакво зло; ето вашият ангел-хранител!

И той ме погали по мократа коса. Настоявах да му помогна да се превърже. Раната се намираще на рамото му и кървеше обилно от усилията, които бе правил. Докато дрехите ми съхнеха, седях увита в голямото наметало, което Анри беше изоставил при бягството си в стаята на горния етаж. Накъсах няколко платнени ивици и превързах раната му.

– Вече не ме боли, ти ме излекува! – усмихна ми се той.

Чифликчията-благородник и жена му не помръднаха, все едно бяха мъртви. Анри се качи до нашата стая и бързо се върна с багажа ни. Към три часа през нощта напуснахме чифлика, възседнали голямо старо муле. Анри го беше взел от обора. На тръгване той хвърли две златни монети върху масата и каза на стопанина и жена му:

– Ако онези се върнат, предайте им поздрав от кавалера дьо Лагардер и им кажете следното: „Бог и Светата дева ще закрилят сирачето. Сега Лагардер няма намерение да се занимава с вас, но този час скоро

ще настъпи!“

Голямото старо муле струваше много повече, отколкото би могло да се предположи на пръв поглед. Пристигнахме в Естрела на разсъмване и се спазарихме с един мулетар да ни преведе през планината до Бургос. Анри искаше на всяка цена да се отдалечи от френската граница. Враговете му бяха французи.

Той възнамеряваше да се спрем чак в Мадрид.

Ние, бедните деца, имаме пълна свобода на въображението и винаги, когато стане дума за нашите неизвестни родители, то трескаво започва да работи. Много ли сте богата, мамо? Трябва да сте наистина много високопоставена, щом така упорито преследват дъщеря ви.

Ако сте богата, не бихте могла дори да предположите какво означава едно дълго пътешествие през прекрасната и аристократична испанска земя, ширнала горделивата си нищета под възхитителния блясък на небесата си. Бедността озлобява сърцето. Знам това, макар че съм още много малка. Днес рицарската раса на победителите на маврите е в упадък. От всичките си древни и прословути добродетели, испанците са запазили единствено своето комично високомерие, загърнато в дрипи.

Гледката е прекрасна; жителите са унили и мързеливи, затънали до гуша в срамна нечистоплътност. Онази красива девойка, която с такова изящество носи своята кошница с плодове, може и наистина да е повод за лирично вдъхновение, но това, което виждате, не е кожата на лицето и, а дебела маска от мръсотия. Вярно, реки има, но Испания все още не е открила употребата на водата.

Мястото, където живеят стотина пладнешки разбойници, се нарича село. Назначава се и кмет. Той, а и всички негови подчинени са, разбира се, също благородници. Землището на селото така и остава необработено. Колкото и безлюден да е пътят, винаги минават достатъчно пътници, за да могат сто и единият аристократи и техните семейства да хапнат по глава лук на ден.

Кметът, по аристократ от своите поданици, е също така по-алчен и по-крадлив. Случвало се е подобни самодържци да изяждат и по две глави лук за двама и четири часа. Но онези, които по този начин правят от стомаха си бог, свършват зле. Тях ги дебне еспинголата⁷¹. Богатият не трябва тъй дръзко да злоупотребява с даровете божи.

В странноприемниците много рядко може да се намери нещо за хапване. Те са създадени с единствената цел да прерязват гърлото на

71. Средновековна къса и тежка пушка с разширено дуло – Б. пр.

пътниците, които отиват на оня свят, без да са вечеряли. Гостилничарят мълчалив горд мъж, ви предоставя купчинка слама, покрита със сивкав парцал. Това е легло. Ако по някаква случайност през нощта не ви заколят, на сутринта плащате и заминавате, без да сте закусили.

Да не говорим за монасите и полицейските пристави!

Въоръжените с древни кремъклийки просяци са също тъй известни в цял свят, а за никого не е тайна, че мулетарите са естествените съюзници на планинските разбойници. Всеки испанец, комуто се налага да пропътува три левги в която и да било посока, по-напред изпраща да повикат нотариуса, за да му продиктува завещанието си.

От Памплона до Бургос преминахме през стотици премеждия, но нито едно от тях нямаше отношение към нашите преследвачи. А аз искам да ви разкажа само за тях, мамо. Предстоеше ни да ги срещнем още веднъж преди да стигнем до Мадрид.

Бяхме минали през Бургос, за да избегнем опасната близост на планинските вериги на Стара Кастилия. Спестяванията на моя приятел се топяха бързо, а ние напредвахме твърде бавно, толкова много препятствия срещаме по пътя. Разказът за едно пътуване през Испания прилича на сбор от премеждия, подбрани наслуки от нечие присмехулно и романтично въображение.

Най-сетне оставихме зад гърба си Валядолид и ваяните дантели на неговата сарацинска камбанария. Бяхме изминали повече от половината път.

Беше вечер. Пътувахме край границата на Леон с намерението да стигнем до Сеговия. Нямахме водач и яздехме все същото муле. Пътят беше чудесен. Бяха ни казали, че някъде край Адаха има странноприемница, където най-сетне бихме могли да похапнем добре.

Но слънцето вече залязваше зад върхарите на хилавата гора, която се простира чак до Саламанка, а ние не забелязвахме и следа от странноприемница. Свечеряваше се; по пътя все по-рядко се виждаха мулетари. Настъпваше времето на нежеланите срещи. Слава богу, тази вечер няхмахме никакви неприятности, но за сметка на това извършихме едно добро дело. Точно тогава, мамо, срещнахме малката Флор, моята мила циганка, първата ми и единствена приятелка.

Мина много дълго време, откакто се разделихме, но въпреки това съм уверена, че тя си спомня за мен. Веднъж, два-три дни след пристигането ни в Париж, се намирах в приземната стая и пеех. Изведнъж от улицата дочух вик; стори ми се, че познах гласа на Флор. Минаваше някаква карета, голяма пътническа карета без гербове. Завеските бяха

спуснати. Несъмнено бях се заблудила. Но оттогава много често заставам на прозореца с надеждата да зърна нейната тъй изящна и гъвкава снага, крачето ѝ на фея, едва докосващо паважа, и черните ѝ очи, искрящи зад дантеления воал. Но аз съм луда! Откъде накъде Флор ще бъде в Париж?!

Пътят се виеше над една пропаст. На самия и ръб се беше свило спящо дете. Аз го забелязах първа и помолих Анри да спре мулето. Скочих на земята и коленичих до детето. Беше малка красива циганка на моите години! Никога не бях виждала по-мило създание от Флор: тя бе самата прелест, изящество и нежна дяволитост.

Сега Флор навярно е очарователна млада девойка.

Не знам защо, но изпитах непреодолимото желание да я целуна. Ласката ми я събуди. Тя с усмивка ми върна целувката, но при вида на Анри се изплаши.

– Не се страхувай – успокоих я аз, – това е моят най-добър приятел, моят любим баща, който ще те обича, защото аз вече те обикнах! Как се казваш?

– Флор. А ти?

– Оror.

Тя отново се усмихна и промълви:

– Старият поет, който съчинява нашите песни, говори често за сълзите на Оror, блестящи като бисери във венчетата на цветята. Обзалагам се обаче, че никога не си плакала. Аз пък често си поплаквам.

Не разбрах какво искаше да каже с нейния стар поет. Анри ни викаше. Внезапно тя сложи ръка на сърцето си и възкликна:

– О, колко съм гладна!

Видях, че силно пребледня. Взех я в прегръдките си. Анри също скочи от мулето. Флор ни каза, че не е яла почти два дни. Имахме малко хляб, който Анри ѝ даде заедно с хереса, останал на дъното на кратуната. Флор лакомо се нахвърли върху хляба. Когато пийна, тя погледна Анри, след това мен и прошепна:

– Не си приличате. Защо и аз си нямам някого, когото да обичам? – после целуна ръка на Анри и добави: – Благодаря ви, сеньор рицар, вие сте толкова добър, колкото и хубав. Моля ви, не ме изоставяйте на пътя тази нощ!

Анри се колебаеше. Циганите са опасни и хитри разбойници. Изоставянето на това дете можеше и да е клопка, но аз настоявах и се застъпвах за нея толкова убедително, че накрая той склони да вземем малката циганка с нас.

Бяхме наистина много щастливи, за разлика от горкото муле, което сега носеше на гърба си троен товар.

По пътя Флор ни разказа своята история. Тя принадлежеше към един цигански катун, който идвал от Леон и пътувал също за Мадрид. Преди два дни, така и не разбрах защо, върху катуна връхлетял един отряд на „Санта Ермандад“⁷². Флор се скрила в хралалака, докато спътниците ѝ се разбягали кой накъдето види. След като опасността преминала, Флор поискала да се присъедини към събратята си, но колкото и да вървяла, колкото и да тичала, така и не ги намерила. Пътниците, които разпитвала за тях, я замеряли с камъни. Някакви странни християни (Флор не беше кръщавана) и отъмъкнали посребрените медни обици и огърлицата от изкуствени перли.

Настъпила нощ. Прекарала я в купа сено. Казват, че който спи – яде, и за щастие, тъй като горката малка Флор не била вечеряла. На следния ден вървяла от зори до мрак, без да намери нещо, с което да залъже глада си. Селските кучета лаели подире ѝ, хлапетата дюдюкали. Добре че от време на време откривала в праха на пътя отпечатък от египетски сандал; това поддържало духа ѝ.

Обикновено циганите се спират и срещат на определено място, намиращо се между началната точка и крайната цел на тяхното пътуване. Флор също знаеше къде да намери своите, но това било много, много далече, в едно дефиле на планината Баладрон, извисяваща се срещу Ескориал⁷³, на седем-осем левги от Мадрид.

Ние пътувахме в същата посока и аз успях да склоня Анри да отведем малката Флор дотам. И така, ето че тя вече разполагаше с място на моя сламеник в странноприемницата, както и с дял от великолепната „olla podrida“⁷⁴, която ни поднесоха на вечеря.

Кастилските „ollas podridas“ са ястия, които човек едва ли би открил някъде другаде в Европа. За да се приготвят, са необходими едно свинско краче, малко волска кожа, половинка рог от споминала се от болест коза, зелени кочани, обелки от ряпа, една полска мишка и крина и половина чесън. Поне такива бяха съставките които успяхме да разпознаем в нашата прословута „olla podrida“ в странноприемницата на селцето Сан Лоренцо, намиращо се между Прескуера и Сеговия, една от най-разкошните, които човек изобщо би могъл да открие във владенията

72. Испанско религиозно братство, създадено за борба с бандитизма и имащо право да упражнява дори съдебна власт. Просъществувало до 1835 година в Кастилия – Б. пр.

73. Испански дворец и манастир, построен от Филип II. – Б. пр.

74. Ястие, приготвено от различни меса със зеленчук. – Б. пр.

на испанския крал.

От момента, в който малката красива Флор стана наша спътница, пътуването не беше вече толкова монотонно. Тя беше весела почти колкото мен, но много по-осведомена. Умееше да танцува и да пее и ни забавляваше чудесно, разказвайки ни заслужаващите бесило дяволии на своите събрата, циганите.

Полюбопитствувахме на какъв бог се кланят те.

– На една стомна – беше отговорът.

Но в Замора, в провинция Леон, тя беше срещнала един благ отец от Братството на Светото милосърдие, който ѝ беше разказал за величието на християнския бог и сега Флор искаше да се покръсти.

Тя беше с нас цели осем дни: времето да се стигне от Сан Лоренцо в Кастилия до Баладрон. Когато зърнахме мрачната скалиста планина, където трябваше да се раздели с Флор, ме обзе тъга; тогава не знаех, че това е предчувствие. Бях свикнала с нея. Вече осем дни пътувахме, възседнали едно муле, върху което взаимно се крепяхме и бърбяхме през целия път. Тя ме обичаше много, а аз гледах на нея като на сестричка.

Беше горещо, целия ден небето бе покрито с облаци. Беше задушно като пред буря. Още в подножието на планината започнаха да падат едри дъждовни капки. Анри ни загърна в наметалото си и ние продължихме да се изкачваме, пришпорвайки нашето лениво муле под вече проливния дъжд.

От името на събрата си Флор ни беше обещала най-сърдечно гостоприемство; един проливен дъжд не беше в състояние да уплаши Анри, а двете с Флор бяхме готови да срещнем и най-страховитата буря, сгъсени на завет в нашето плющящо на вятъра убежище, което още повече ни сближаваше.

Над нас един през друг се търкаляха тежки облаци, оставяйки понякога пролуки, през които надзърташе тъмната синева на небето. На запад хоризонтът представляваше същински пурпурен хаос. Това бе единичката светлина, останала на небето, и тя обагряше всичко в червено. Пътят се виеше спираловидно по стръмен каменист склон. Поривите на вятъра бяха толкова силни, че нашето муле се олюляваше.

– Чудна работа! – извиках аз. – На тази светлина на човек му се привижда какво ли не. Току-що ми се стори, че на хребета на ей онази канара видях двама мъже, изваяни в камъка.

Анри бързо погледна натам.

– Нищо не виждам – каза той.

– Вече ги няма – неочаквано прошепна Флор.

– Да не искаш да кажеш, че там наистина е имало двама мъже? – попита Анри.

Почувствавах, че ме обзема някакъв смътен страх, който отговорът на Флор засили още повече:

– При това не са двама, а най-малко десетина.

– Въръжени ли са?

– Да.

– Да не би да са твоите събратя?

– Не, сигурна съм в това.

– Отдавна ли ни дебнат?

– От вчера сутринта.

Анри гледаше Флор с недоверие; самата аз не можех да подтисна едно подозрение. Защо не ни беше предупредила?

– Отначало помислих, че са пътници като нас – продължи тя без да я подканяме, изпреварвайки въпроса ни. – Те вървяха по старата пътека на запад; почти всички наши идалго правят същото. Новите пътища използват само простолюдие. Движенията им ми се сториха подозрителни едва след като навлязохме в планината, но не ви предупредих, защото са вече пред нас и вървят по път, където няма опасност да ги срещнем.

Тя ни обясни, че старият път, изоставен заради многото трудности по него, минава по северния склон на Баладрон, докато с приближаването на планинските проходи нашият завива все по на юг. Двата пътя се сливали едва при Прохода на крадците, далеч зад циганския стан.

И наистина, навлязохме все по-навътре в планината, но вече не видяхме нито един от тези фантастични силуети да се откроява на кърва-вочервеното небе. Сред скалите, докдето стигнеше погледът, не се виждаше жива душа. Не се забелязваше никакво друго движение, освен трептенето на буките, люшкани от поривите на вятъра.

IV. Флор прави магия

Настъпи нощ. Вече бяхме забравили нашите неизвестни друмници. Сега от нас ги делеяха бездънни пропасти и непроходими проломи. Вниманието ни изцяло бе погълнато от нашето муле, което с голяма мъка преодоляваше трудностите на пътя.

Бе вече непрогледна нощ, когато радостният вик на Флор възвести края на мъките ни. Пред очите ни се разкриваше величествена и

прекрасна гледка.

От няколко минути вървахме между два стръмни ската, които скри- ваха от погледа ни хоризонта и небето. Човек би казал: две огромни кре- постни стени. Дъждът беше престанал. Северозападният вятър гонеше облаците пред себе си и прочистваше небето, още по-искрящо след бу- рята. Луната лееше потоци бяла светлина.

Когато излязохме от дефилето, ние се озовахме пред кръгообразна долина, обкръжена от назъбени върхари, сред които тук-там все още растяха на туфи високопланински борове. Това беше Taza del diablillo⁷⁵, разположена в средата на Баладрон, чиито най-високи върхове се намират по-встрани, по посока на Ескориал.

В първия миг Taza del diablillo ни се стори като бездънна пропаст. Лунните лъчи, които ясно осветяваха околните склонове и зъбчатите им хребети, оставяха долината в сянка, придавайки и ужасяваща дълбочина.

Точно срещу нас зееше отворът на пролом, подобен на този, от който току-що бяхме излезли, и явяващ се негово естествено продълже- ние. Очевидно Taza del diablillo, разположена между двата пролома, бе- ше резултат на някогашен земен трус. Около огъня бяха насядали мъже и жени. По лицата им, изпити и със силно изразени черти, както и по из- датините на околните скали, играеха червените отблясъци па пламъци- те, докато намиращите се в непосредствена близост до тях мокри скло- нове отразяваха само бледата светлина на луната.

Едва излязохме от дефилето, когато нашето присъствие беше забеле- жено. Тези варвари притежават напълно непозната за нас изостреност на сетивата. Те не престанаха да пият, да пушат и разговарят, но двама съгледвачи тутакси се стрелнаха наляво и надясно. Миг след това Флор ни ги посочи: промъкнаха се към нас. Тя нададе някакъв особен вик. Съгледвачите се спряха. При втория вик те се върнаха обратно и спо- койно заеха местата си край огъня.

Все още бяхме далеч от огъня. В първия миг ми се стори, че зад жи- вописния кръг на циганите се мяркат някакви черни силуети, но вече нямах вяра на планинските миражи. Премълчах, а когато приближихме, не видях нищо. За бога, защо, защо не бях проговорила?!

Намирахме се почти в средата на долината, когато край огъня се на- дигна смуглолик юначага, стиснал в ръка кремъклияка с необичайна дължина. Той извика на някакъв непознат език нещо подобно на „Кой

75. Чашата на дяволчето (исп.) – Б. пр.

е?“; Флор му отговори на същия език.

– Бъдете добре дошли! – рече човекът с кремъклийката. – Хлябът ни и солта са ваши, щом ви води наша сестра.

Ставаше дума за нас. Що се отнася до гостоприемството, циганите, а общо взето и всички подобни шайки, живеещи извън закона в различни части на Европа, се радват на напълно заслужена слава. И най-крвожадният разбойник почита своя гост. Това важи дори за Италия, където разбойниците не са лъвове, а хиени.

Според всеобщото поверие щом ни бяха обещали веднъж сол и вода, нямаше от какво да се страхуваме. Ние доверчиво се приближихме. Посрещнаха ни много добре. Флор целуна коленете па вожда, който положи ръце върху главата ѝ с прекомерна тържественост. После той нареди да сипят вино в една дървена купа, покрита с резба, и много церемониално я поднесе на Анри. Приятелят ми отпи. Кръгът отново се затвори около огъня. В средата му изскочи една циганка. Тя запя и се впусна в танц, като си играеше с пламъците и размахваше шала си над огъня. Изминаха десетина минути, когато изведнъж се разнесе прегракналият, променен до неузнаваемост глас на Анри.

– Негодници! – извика той. – Какво сложихте в това питие?

Понечи да се изправи, но краката му се подкосиха и той тежко рухна на земята. Сърцето му спря да бие. Анри лежеше възник и се бореше с вцепенението, което постепенно сковаваше цялото му тяло. Натезалиите му клепащи се затваряха.

Край огъня циганите мълчаливо се подсмиваха. Зад тях внезапно изникнаха високите тъмни фигури на петима-шестима мъже, загърнати в наметалата си, чиито лица оставаха изцяло скрити под широката периферия на шапките им. Те не бяха цигани.

Когато моят приятел Анри престана да се съпротивлява, помислих, че е мъртъв и отпразних гореща молба към бога също да умра.

Един от мъжете с наметалата хвърли в центъра на кръга тежка кесия.

– Довършете го и ще получите още толкова! – рече той. Гласът му ми беше непознат.

– За това трябва и време, и разстояние – отвърна вождът на циганите. – Смъртта и гостоприемството са несъвместими, тя не може да бъде дадена нито на същото място, нито същия ден.

– Що за детинщини! – повдигна рамене мъжът. – Хайде, свършвайте, или оставете това на нас!

И той пристъпи към лежащия на земята Анри. Циганинът препречи

пътя му.

– Докато не минат дванайсет часа и не изминем дванайсет левги – решително заяви той, – ние ще защитаваме нашия гост, ако ще и от самия крал!

Странни поверия! Непонятно чувство за чест! Но всички цигани като един заобиколиха Анри.

Флор едва чуто прошепна на ухото ми:

– Или ще спася и двама ви, или ще умра!

...Трябва да е било някъде около полунощ. Бяха ме накарали да легна в един чувал, пълен с изсушен мъх, в шатрата на вожда, който спеше недалеч от мен. От едната му страна лежеше кремъклийката, а от другата – ятаганът му. На светлината на лампата забелязах, че очите му оставаха полуотворени, сякаш продължаваше да се озърта и в съня си. В нозете му се бе свило и хъркаше едно циганче.

Не знаех къде са отнесли моя Анри и бог ми е свидетел, че не можах да мигна.

Намирах се под надзора на стара циганка, която изпълняваше ролята на мой тъмничар. Тя беше легнала напъряко, положила глава на рамото ми, а освен това, за още по-голяма сигурност, бе стиснала в ръцете си моята дясна ръка.

Но това не беше всичко: отвън се разнасяха равномерните стъпки на двама пазачи. Пясъчният часовник показваше един часа след полунощ, когато откъм входа на шатрата се чу лек шум. Обърнах се, за да погледна натам и това леко движение се оказа напълно достатъчно, за да се разбуди мургавата ми бавачка. Тя със сумтене се размърда. Не видях нищо. Шумът престана, но сега дочувах стъпките само на единия пазач. След четвърт час той също спря да се разхожда, и около шатрата се възцари пълна тишина.

Изведнъж видях как платното на шатрата лекичко се размърда, после бавно се повдигна и в шатрата надзърна дяволито усмихнато лице. Беше Флор. Тя леко ми кимна с глава. Очевидно никак не се страхуваше. След главата ѝ в шатрата се промъкна цялото ѝ гъвкаво телце. Когато се изправи, красивите ѝ черни очи ликуваха.

– Най-трудното мина! – произнесе тя само с устни.

Не успях да съдържа едно леко движение на изненада и моята бавачка пак се размърда. Две-три минути Флор остана неподвижна, допряла пръст до устните си. Старата циганка отново се унесе. „Само фея би

могла да освободи рамото и ръката ми“ – мислех си аз. И имах пълно право. Моята мъничка Флор беше фея. Тя много предпазливо направи стъпка напред, после втора. Не се насочваше към мен, а към рогозката, на която между кремъклийката и ятагана си спеше вождът. Тя застана пред него и известно време втръчено го гледа. Дишането му стана спокойно. Флор се приведе над него и след няколко секунди леко притисна слепоочията му с палец и показалец. Клепачите на вожда се затвориха.

Флор ме погледна; очите ѝ искряха.

– Първият! – прошепна тя.

Циганчето продължаваше да хърка, положило глава на коленете на вожда.

Тя постави ръка на челото му и впи властен поглед в него. Полека-лека краката на циганчето се отпуснаха и отметнатата му глава докосна земята, все едно че беше мъртво.

– Вторият! – рече тя.

Оставаше моята ужасна бавачка. Този път Флор взе повече предпазни мерки. Тя пристъпи към нея бавно, много бавно, поглъщайки я с очи, подобно на змия, която иска да хипнотизира птица. Когато я доближи, тя протегна едната си ръка и я задържа на височината на очите на циганката. Усетих как бавачката ми вътрешно потръпна. Тя направи усилие да се изправи, но Флор каза само:

– Не искам!

Старицата дълбоко въздъхна. Ръката на Флор бавно се плъзна от челото към стомаха ѝ. Един от пръстите ѝ бе насочен и ми се стори, че излъчва някакви тайнствени флуиди. Самата аз почувствувах през тялото на надзирателката ми тяхното странно въздействие. Клепачите ми натежаха.

– Стой будна! – заповяда Флор и ме стрелна с повелителен поглед.

И сенките, които вече забулваха очите ми, внезапно изчезнаха. Мислех, че сънувам.

Ръката на Флор се издигна, задържа се над челото на циганката, после пръстът ѝ отново се насочи между очите ѝ. Старицата се отпусна с цяло тяло. Почувствувах как натежа.

Флор стоеше горда, сериозна, властна. Ръката ѝ отново се спусна надолу, после пак се издигна. След две-три минути тя се приведе над циганката и направи над главата и рязко движение, наподобяващо ръсене. Главата на бавачката ми натежа като олово.

– Спиш ли, Мабел? – попита тихо Флор.

– Да, спя – отвърна старицата.

В първия момент реших, че разиграват някаква комедия.

Преди да пристигнем в стана, Флор беше отрязала от косата на Анри и от моята по един кичур и ги бе сложила в малък медальон, който носеше на шията си. Сега тя отвори медальона и сложи кичурчето от косата на Анри в неподвижната ръка на старицата.

– Искам да знам къде е – прошепна тя отново.

Старицата се размърда и изпъшка. Уплаших се, помислих, че, ще се събуди. Флор силно я побутна с крак, сякаш искаше да ми докаже колко дълбок е сънят и. После повтори:

– Чуваш ли, Мабел, искам да знам къде е той!

– Чувам – обади се циганката. – Търся го. Какво ли ще да е това място? Дали пещера? Или подземие? Взели са му наметалото и връхната дреха. Ах! – потръпвайки възкликна тя. – Разбрах! Това е гроб!

Обля ме ледена пот.

– Жив ли е? – попита Флор.

– Жив е – отвърна Мабел. – Спи.

– Къде се намира гробът?

– На север от стана. Преди две години там погребяха стария Хаджи. Главата на мъжа почива върху костите на Хаджи.

– Искам да отида там – каза Флор.

– На север от стана – повтори старицата. – Първият процеп между скалите. Трябва да се повдигне един камък и да се слезе по три стъпала.

– Как да го събудя?

– Имаш нож.

– Ела! – каза ми Флор.

И без каквито и да било предпазни мерки, избута встрани главата на Мабел, която се търкулна върху чувала с мъх. Старицата остана неподвижна. С удивление забелязах, че очите ѝ са широко отворени. Излязохме от шатрата. Около тлеещия огън спяха цигани. Флор носеше лампата, като я прикриваше с полата на наметалото си. Тя ми посочи друга шатра, намираща се по-далеч, и рече:

– Там са християните.

Онези, които искаха да убият Анри, моя беден приятел!

Тръгнахме на север от стана. По пътя Флор ме накара да отвържа три дребни галицийски кончета, вързани с юларите си за забити в земята колове, които пощипваха листата на ниските клони на дърветата.

След няколко крачки открихме процепа между две скали и се промъкнахме в него. Три стъпала, изсечени в гранита, водеха към входа на

гробницата, затворен с голям камък, който с общи усилия успяхме да отместим. На светлината на лампата видяхме Анри, проснат полугол върху влажната земя, потънал в мъртвешки сън, опрял глава на един човешки скелет. Хвърлих се към него, прегърнах го, зовях го. Напразно!

Флор стоеше зад нас.

– Ти го обичаш много, Ороп – каза тя, – но ще го обикнеш още повече.

– Събуди го! – извиках аз. – Заклевам те, събуди го!

Флор остави лампата на земята и взе ръцете на Анри в своите.

– Тук моята магия е безсилна – отвърна тя. – Той е упоен с омайно-то биле на шотландските джипси и ще спи дотогава, докато нажежено желязо не докосне дланите и петите му.

– Нажежено желязо! – повторих аз, без да разбирам.

– Да побързаме! – добави Флор. – Сега аз рискувам живота си също толкова, колкото и вие!

Тя запретна фустана си и измъкна от гънките на ризата си, утежнена от защитите в подгъва й парченца олово, малък нож с дръжка от рог. После заповяда:

– Събуй го!

Машинално се подчиних. Анри носеше сандали с кожени навуща. Ръката ми трепереше толкова силно, че не успях да развържа ремъците им.

– Бързо! Бързо! – повтаряше Флор.

През това време тя нагриваше върха на малкия си нож на пламъка на лампата. Чух леко изсъскване, когато нажеженото острие се заби в дланта на Анри. После Флор отново нагрива ножа и прободя и другата ръка. Анри не помръдваше.

– Петите! – извика Флор. – По-бързо! Нужни са четири болки едновременно!

Върхът на ножа отново раздели пламъка. Флор подхвана някаква песен на своя непознат език. После убоде петите на Анри. Устните му се присвиха.

– Дължах това на добрия млад сеньор – рече тя, наблюдавайки пробуждането му. – На теб също, моя засмяна Ороп. Без вас щях да умра от глад. Без мене вие никога нямаше да тръгнете по този път. Аз ви въвлякох в тази клопка.

Омайното биле на шотландските магьосници се приготвя от сока на същата онази червеникава и къдрава маруля, която испанците наричат „lechuga rqueña“⁴⁷⁶, примесен с известно количество преварен тютюн и

най-обикновен екстрат от полски мак. Упойващото му въздействие е мълниеносно. А колкото до начина, по който може да се прекъсне този толкова близък до смъртта сън, аз вече ви разказах, мамо, какво видях. Убождането с нажежено желязо, както твърди моята малка Флор, е абсолютно безрезултатно, ако не се съпроводи от циганската песен. Също както в унгарските приказки, казваше моята очарователна приятелка, ключът на съкровищницата на Офен никога не би отключил кристалната врата в скалата, ако онзи, който го притежава, не знае магическите думи „мара морандо“.

Бях притиснала устни към челото му, когато Анри отвори очи. Той хвърли смаян поглед наоколо, после бледите му устни дариха всяка от нас с усмивка. Когато погледът му падна върху скелета на стария Хаджи, на лицето му тутакси се появи обичайното невъзмутимо и сериозно изражение.

– Виж ти! – възкликна той. – Ама че другар са ми избрали. След месец щяхме да сме си лика-прилика.

– Да тръгваме! – подкани ни Флор. – На разсъмване трябва да сме далеч от планината.

Анри беше вече на крака.

Малките кончета ни чакаха пред входа па процепа. Флор тръгна напред, за да ни води, тъй като неведнъж беше идвала по тези места. Така на лунна светлина започнахме да изкачваме последните хребети на Баладрон. На изгрев слънце се намирахме вече срещу Ескориал. Вечерта пристигнахме в испанската столица.

Бях много щастлива, тъй като се условихме, че Флор ще остане с нас. След това, което беше направила, тя вече не можеше да се върне при своите събратя.

– Ще си имаш сестричка, моя малка Ороп – рече ми Анри.

В продължение на един месец всичко вървеше чудесно. Флор пожела да се възпита в християнската вяра; тя беше покръстена в манастира „Преображение господне“ и прие първото си причастие заедно с мен в параклиса на непълнолетните. Тя беше набожна по свой начин, при това напълно искрено, но монахините от „Преображение господне“, от които беше зависима в качеството си на новопокръстена, изискваха от нея друга благочестивост. Но моята бедна Флор, или по-скоро Мария де ла Санта Крус, не можеше да им даде онова, което не притежаваше.

И ето че една чудесна утрин я видяхме облечена в старите си дрехи

на циганка. Анри се усмихна и рече:

– Мила птичко, доста се забави преди да отлетиш.

А аз, мамо, аз плачех, защото обичах моята скъпа мъничка Флор, обичах я с цялата си душа!

Когато на раздяла ме целуна, нейните очи също се насълзиха, но другото беше по-силно от нея. Тя си тръгна с обещанието, че ще се върне. Уви! Още същата вечер я видях на Пласа Санта, заобиколена от тълпа прости люде. Тя танцуваше под звуците на една баска тамбура, преди да почне да гадае бъдещето на минавачите.

Живеехме на малка скромна уличка, успоредна на calle⁷⁷ „Реал“ чийто задни дворове съседствуваха с прекрасни просторни градини.

Вярно, мамо, в Париж не съжалявам за приказния климат на Испания, но само защото съм францужойка.

Вече не живеехме в лишения. Анри веднага бе намерил място сред най-изкусните мадридски гравьори. Тогава той все още не беше достигнал онази голяма слава, която би му помогнала да забогатее много лесно, но добрите оръжейници високо ценяха майсторството му.

Това беше спокоен и щастлив период. Флор ни навестяваше всяка сутрин и ние бързахме ли, бързахме. Тя съжаляваше, че вече не ми е компаньонка, но всеки път, когато и предложех да заживеем отново както преди, побягваше със смях.

– Оror – каза ми веднъж Анри, – това дете не е подходяща приятелка за вас.

Не знам какво се бе случило, но посещенията на Флор започнаха да стават все по-редки и по-редки. Между нас възникна някаква студенина, тъй като сърцето ми се беше подчинило на думите на Анри. Нещата и хората, които той вече не обича, престават да се харесват и на мен.

Но, мамо, нали точно така трябва да се обича?

Бедната мъничка Флор! И въпреки това, ако я видя, не бих могла да се въздържа и да не се хвърля в прегръдките ѝ.

Мамо, трябва да ви разкажа за нещо, което се случи малко преди заминаването на моя приятел. Да, много скоро трябваше да изживея най-силната мъка в живота си: Анри щеше да ме напусне и много, много дълго време щях да остана съвсем сама, без да го виждам! Две години, мила мамо, цели две години, разбирате ли какво означаваше това за мен, която всяка сутрин се събуждах от бащинската му целувка; за мен, която дотогава не бях преживяла дори ден, без да го видя! Когато си

77. Улица (исп.) – Б. пр.

спомня за тези две години, те ми се струват по-дълги от целия мой живот.

Знаех, че за да предприеме това пътуване, Анри беше спестил истинско малко богатство. Трябваше да посети Германия и Италия. Единствено Франция оставаше недостъпна за него. Не знам защо. Впрочем, причините за това пътуване също останаха тайна за мен.

Един ден, когато, както обикновено, той беше излязъл още в зори, влязох в стаята му, за да я подреда. Писалището му, чийто ключ той държеше винаги в себе си, беше отключено. Върху него лежеше някакъв пожълтял от времето плик с книжа. На плика висяха два еднакви гербови печата с девиз, несъмнено някаква латинска дума: „Adsum“. Когато попитах изповедника си за нейното значение, той ми отвърна: „Аз съм тук!“

Спомнете си, мамо! Във Венаск моят приятел се беше нахвърлил срещу похитителите ми, произнасяйки точно тези думи: „Аз съм тук! Аз съм тук!“

Имаше и трети печат, принадлежащ по всяка вероятност на някакъв параклис или църква. Веднъж вече бях виждала този плик. На заминаване от Памплона, в деня, когато се спасявахме с бягство от чифлика на брега на Арга, Анри се върна обратно само заради този скъпоценен плик. Казвам скъпоценен, защото когато го намери непокътнат, лицето му просто засия от радост. Да, спомних си всичко много ясно.

До плика, който не беше надписан, имаше нещо като списък, съставен съвсем наскоро. Уви, мамо, прочетох го! Направих лошо, но просто изгарях от желание да разбере защо моят приятел Анри ме напуска. Но от списъка научих само някакви имена и адреси, които не ми говореха нищо. Това без съмнение бяха хората, с които Анри трябваше да се срещне по време на пътуването си.

Ето какво представляваше той:

1. Капитан Лорен – Неапол
2. Щаупиц – Нюрнберг
3. Пинто – Турен
4. Ел Матадор – Глазгоу
5. Жоел дьо Жюган – Морлекс
6. Фаенца – Париж
7. Салдан – Париж

Следваха още два номера, 8 и 9, но срещу тях нямаше вписани

никакви имена.

V. Орор се грижи за един малък маркиз

Мамо, искам още сега да ви доразкажа как завърши историята с този списък.

Когато Анри се завърна от своето двегодишно пътешествие, аз отново го видях. Много от имената в него бяха изтрити. Това, без съмнение, бяха имената на онези, с които беше успял да се срещне. В същото време обаче, на свободното място в списъка се бяха появили две нови имена.

Номер едно, капитан Лорен, беше зачеркнат; Щауниц, номер две, бе задраскан с дебела черта; Пинто, Ел Матадор и Жоел дьо Жюган – също. Петте черти бяха теглени с червено мастило. Фаенца и Салдан стояха непокътнати. Срещу номер 8 беше вписано името Пейрол, а срещу номер 9 – Гонзаг, и двамата от Париж.

...Мамо, не го бях виждала цели две години! Какво беше правил през това време? Защо поведението му винаги оставаше загадка за мен?

Два века, два безкрайни века! Не знам как успях да преживея толкова дни без моя приятел. Уверена съм, че ако сега ме разделят с него, ще умра! Бях се оттеглила в манастира „Преображение господне“. Монахините се отнасяха с мен много добре, но не можеха да ми донесат утеха. Цялата ми радост беше отлетяла заедно с моя приятел. Сърце не ми даваше нито да пея, нито да се усмихвам.

О, но когато той се завърна, бях стократно възнаградена за всички мои мъки! Дългото мъченичество бе свършило! Моят любим баща, моят приятел и закрилник се беше завърнал при мен и аз просто не намирах думи, за да изразя щастието си.

След първата целувка той ме погледна и аз бях удивена от изражението, което се появи на лицето му.

– Колко сте пораснала, Орор – каза той. – Не мислех, че сте станала толкова красива.

Значи бях красива! Той намираще, че съм красива! Красотата е дар божи, мамо, и аз от все сърце благодарих на бога. Тогава бях на шестнайсет-седемнайсет години и още не знаех, че е възможно да изпиташ такова щастие, когато ти кажат: „Вие сте красива“. До този миг Анри никога не ми го беше казвал.

Напуснах манастира още същия ден и ние се настанихме в старото

ни жилище. Там всичко се бе променило.

Анри и аз не трябваше повече да живеем сами; бях станала госпожица.

У дома намерих една хрисима възрастна жена – Франсоаз Беришон, и нейния внук Жан-Мари.

Още щом ме зърна, старата Франсоаз рече:

– Прилича му!

На кого ли приличах? Без съмнение има неща, които не трябва да знам, тъй като всички винаги са проявявали неумолима дискретност по отношение на мен.

Веднага си помислих, а оттогава това предположение все повече се затвърждава в мен, че Франсоаз Беришон е бивша прислужница в моето семейство. Навярно е познавала баща ми, сигурно е познавала и вас, мамо! Колко пъти се опитвах да узная нещичко, но Франсоаз, иначе словоохотлива, онемяваше винаги, когато разговорът ни опре до някои определени теми. Що се отнася до нейния внук Жан-Мари, той е по-малък от мен и не знае нищо.

Откакто бях влязла в „Преображение господне“, нито веднъж не бях виждала моята мъничка Флор. Наредих да я потърсят веднага, щом напуснах манастира. Казаха ми, че била напуснала Мадрид. Оказа се, че не е така, тъй като само няколко дни след това я видях да пее и танцува на Пласа Санта. Оплаках се на Анри.

– Стрелили са, че са ви излъгали, Орор – каза той. – Но са направили добре, като са ви попречили да се сближите отново с това бедно дете. Запомнете, на този свят има неща, които биха отблъснали от вас онези, които трябва да обичате.

Но тогава кого трябва да обичам?

Вас, мамо, най-много и преди всичко вас! Добре, но нима бихте ме укорили за това, че обичам моята първа приятелка, че съм признателна на тази, която ни спаси от гибелна опасност? Не, не вярвам. Не такава си ви представям. Моят приятел преувеличава вашата строгост. Знаем, вие сте много по-добра, отколкото надменна. Пък и аз толкова ще ви обичам! Та нима моите ласки ще ви оставят време да бъдете строга!

И така, вече бях госпожица. Прислужвах ми. Малкият Жан-Мари можеше да мине за мой паж. Старата Франсоаз беше станала моя предавна компаньонка. Вече не бях толкова самотна, колкото преди, но се нуждаех от много повече, за да бъда и щастлива.

Моят приятел се беше променил, държането му също. Беше винаги много съдържан, понякога тъжен. Сякаш между нас бе паднала някаква

преграда.

Уверявам ви, мамо, невъзможно беше човек да му иска обяснение. Анри пази тайната си дори от мен. Много добре разбирах, че страда и търси утеха в работата. Отвсякъде идваха да търсят услугите му. Живеехме охолно, почти луксозно. Мадридските оръжейници като че ли си оспорваха Ел Синселадор на търг.

Медина Сидоня⁷⁸, любимецът на Филип V, дори бе казал: „Имам три шпаги: първата е от злато, бих я дал на приятеля си; втората е украсена с брилянти, нея бих дал на любовницата си; третата е от обикновена полирана стомана, но щом е гравирана от Ел Синселадор, бих я дал единствено на краля!“

Така отминаваха месец подир месец. Постепенно в мен се всели тъгата. Анри забеляза това и стана още по-нещастен.

...Стаята ми гледаше към обширните градини оттатък calle „Реал“. От тях най-просторен и красив беше паркът на бившия дворец на херцог Осуна, убит на дуел от господин Фавас, благородник от свитата на кралицата. След смъртта му дворецът беше останал необитаем.

Една сутрин видях спуснатите жалози да се вдигат. Празните стаи се изпълниха с великолепни мебели; на прозорците се люшнаха разкошни завеси, а занемареният парк отново се изпъстри с цветя. Дворецът имаше нов стопанин.

Бях любопитна като всички затворнички и поисках да разбера името му. Когато го научих, останах поразена: този, който се бе настанил в двореца на Осуна, се казваше Филип дьо Манту, принц дьо Гонзаг.

Гонзаг! Бях видяла името му в списъка на моя приятел Анри – второто, вписано в него по време на пътуването му и последното от останалите четири: Фаенца, Салдан, Пейрол и Гонзаг.

Почти бях сигурна, че Анри е приятел с този благородник и едва ли не очаквах да го видя. Но още на следния ден Анри нареди да заковат на прозорците ми жалози, каквито до този момент няхаха.

– Орор – каза ми той, – моля ви никога да не се показвате пред онези, които ще идват на разходка в парка!

Признавам, мамо, след тази забрана любопитството ми се усили още повече.

Никак не беше трудно да се получат сведения за принц дьо Гонзаг: за него говореха всички.

78. Алонсо Перес де Гусман, херцог де Медина Сидоня (1550–1619) – испански адмирал – Б. пр.

Бил един от най-богатите хора във Франция и личен приятел на регента. В Мадрид дошъл с някаква тайна мисия и към него се отнасяли като към посланик. Имал дори лична свита.

Всяка сутрин малкият Жан-Мари идваше да ми разказва какво се говори из квартала. Принцът бил хубавец, принцът имал красиви любовници, принцът щедро пръскал милиони. Спътниците му, луди-млади до един, вършели нощем из Мадрид какви ли не поразии: катерели се по балконите, чупели фенерите, разбивали врати и се биели с ревнивите настойници на младите девойки. Между тях имало един едва осемнайсетгодишен младеж, същински демон! Казвал се маркиз дьо Шаверни. Разправяха, че бил румен и свеж като девица и много хрисим на вид с дългата си руса коса, виеща се над млечнобяло чело, голоблад и с дяволити очи, досущ като на млада девойка. Но точно той бил най-опасният! Този херувим всявал смут в сърцата на всички мадридски сеньорити.

Понякога през пролуките на жалюзите виждах под сенките на красивия парк на Осуна да се разхожда един млад благородник с елегантна външност и малко женствени маниери, но това, разбира се, в никакъв случай не можеше да бъде онзи пакостник Шаверни. Моят дребничък благородник изглеждаше толкова благоразумен и скромнен! При това се разхождаше винаги рано сутрин, докато Шаверни би трябвало да става от сън доста късно, след като цяла нощ е вършил поразии.

Дали приседнал на някоя пейка, дали полегнал на моравата или пък разхождайки се умислен и с наведена глава, но моят малък благородник почти винаги държеше в ръката си книга.

Шаверни едва ли би си губил времето с книги!

Тук имаше явно несъответствие. Малкият благородник беше пълна противоположност на маркиз дьо Шаверни, освен ако, разбира се, мълвата не бе оклеветила съвсем незаслужено господин маркиза.

Вярно, мълвата добре се беше потрудила и при все това моят малък благородник се оказа самият маркиз дьо Шаверни. Обесникът! Демонът! И въпреки това мисля, че ако на този свят го нямаше Анри, аз бих го обикнала! Той имаше добро сърце, уверена съм, мамо, макар и погубено от онези, които въвеждаха младостта му в заблуда, сърце все още благородно, пламенно и великодушно!

Вероятно вятърът случайно е повдигнал някой ъгъл на жалюзите ми и той ме е зърнал, тъй като оттогава вече не напускаше парка.

Колко ли безумства съм му спестила! В парка той беше кротък като агнеца божи. Понякога най-много да се осмели да целуне някое откъснато цвете и да го хвърли по посока на прозореца ми.

Веднъж го видях да се задава с една сарбакана⁷⁹. Той се прицели в прозореца ми и ловко пропъхна между летвичките на жалюзите една записка.

Ах, мамо, да знаете колко мило писъмце беше това! Той искаше да се ожени за мен и ме уверяваше, че така ще спася душата му от ада. Едва се въздържах да не отговоря, тъй като това би било наистина добро дело, но мисълта за Анри ме възпря и аз дори не се обадох. Бедният малък маркиз чака дълго време, впила очи в прозореца ми, сетне го видях да бърше очите си, в които несъмнено имаше сълзи.

Същия ден привечер стоях на балкона на малката, спираловидно издигаща се над нашия дом кула на ъгъла на calle „Реал“. Балконът гледаше както към главната улица, така и към тясната тъмна пресечка. Анри се бавеше и аз го чаках. Изведнъж откъм уличката до слуха ми долетяха нечии тихи гласове. Погледнах натам и до стената забелязах две сенки. Бяха Анри и малкият маркиз. Скоро те повишиха тон.

– Знаете ли с кого разговаряте, друже? – надменно попита Шаверни. – Аз съм братовчед на негово височество принц дьо Гонзаг!

При това име шпагата на Анри като че ли сама изскочи от ножницата си.

Шаверни също измъкна шпагата си и зае стойка със самонадеян вид. Борбата ми се стори толкова неравностойна, че не можах да се въздържа и извиках:

– Анри! Анри! Но той е още дете!

Анри тутакси свали шпагата си. Маркиз дьо Шаверни ми се поклонни, после го чух да казва:

– Пак ще се срещнем!

Миг след това, когато Анри се прибра, аз едва го познах. На лицето му се четеше неопишимо смущение. Вместо да ми каже нещо, той с широки крачки започна да кръстосва из стаята.

– Орор – рече най-сетне той с променен глас, – аз не съм ви баща.

Знаех го много добре. Помислих, че ще продължи и цялата се превърнах в слух, но той замълча и продължи разходката си. Видях го да изтрива потта, избила по челото му.

– Какво ви е, приятелю мой? – попитах тихо аз.

Вместо да ми отговори, той на свой ред попита:

– Познавате ли този благородник?

79. Тясна тръба, с помощта на която чрез духане се изстрелват дребни предмети. Употребява се като ловно оръжие от някои примитивни племена – Б. пр.

Навярно съм се поизчервила, когато отвърнах:

– Не, добри ми друже, не го познавам.

А и това беше самата истина. След кратка пауза, Анри продължи:

– Оror, бях ви помолил да държите жалузите си спуснати. – И не без известна горчивина, добави: – Поисках го не заради себе си, а заради вас.

Почувствувах се засегната. Сопнах се:

– Нима съм извършила някакво престъпление, за да съм принудена да се крия така?!

– Ах! – простена той, закривайки лицето си с ръце. – Този миг все някога щеше да настъпи! Нека бог се смили над мен!

Разбрах само, че го бях наранила. По бузите му рукнаха сълзи.

– Простете ми, Анри! – извиках аз. – Простете ми, приятелю мой!

– Но за какво да ви прощavam, Оror? – възкликна той и впи искрящия си поглед в мен.

– Заради мъката, която ви причиних, Анри! Виждам, че сте огорчен. Навярно аз греша.

Изведнъж той се спря, погледна ме и промълви:

– Време е! – После дойде, седна до мен и продължи: – Говорете искрено, Оror, и не се страхувайте от нищо. На този свят има едно-единствено нещо, което желая, и то е вашето щастие. Би ли ви огорчило, ако напуснете Мадрид?

– Заедно с вас ли? – попитах.

– Да, с мен.

– Приятелю – отчетливо отвърнах аз, гледайки го право в очите, – където и да отидете, аз винаги ще бъда с вас. Обичам Мадрид, но само защото тук сте вие.

Той ми целуна ръка, после промълви смутен:

– Но... този млад човек?...

– Прощavam ви, приятелю – разсмях се аз и запуших устата му с ръка, – но нито думичка повече и, ако наистина го желаете, да заминаваме.

Очите му се навлажниха. Ръцете му едва се съдържаха да не се разтворят. В един миг ми се стори, че чувствата му ще надделеят, но Анри умееше да се владее. Той отново ми целуна ръка и с чисто бащинска нежност, каза:

– Ако нямате нищо против, Оror, ще заминем още тази вечер.

– И пак заради мен, разбира се – извиках аз с неподправен гняв, – а не заради вас!

– Да, заради вас, не заради мен – отговори той и излезе. Разплаках

се. „Той не ме обича! – мислех си аз. – И никога няма да ме обикне!“

И все пак...

Уви! Човек се мъчи да се самозалъгва. Той ме обича като своя дъщеря. Обича ме заради самата мен, не заради себе си. Сигурно ще умра млада.

Бе решено да заминем в десет през нощта. Трябваше да пътувам заедно с Франсоаз в една пощенска кола, докато Анри щеше да ни съпровожда заедно с четирима наемни телохранители. Сега той беше богат.

Докато приготвях багажа си, паркът на Осуна засия цял в светлини. Тази нощ принц дьо Гонзаг даваше голям прием. Бях тъжна и обезсърчена. За миг ми мина през ум, че може би развлеченията на това бляскаво общество биха могли да заглушат мъката ми. Вие знаете това, вие, мамо! Облекчават ли болката на страдащите такива веселби, намират ли утеха в тях?

Това, което ви разказвам сега, се случи съвсем наскоро. Вчера. Откакто напуснахме Мадрид, са изминали едва няколко месеца. Но на мен това време ми се стори безкрайно дълго. Между мен и приятеля ми има нещо, нещо непонятно и непреодолимо. О, как се нуждая от вашето сърце, мамо, за да излея душата си в него!

Потеглихме на път точно в определения час, когато под големите портокалови дървета на двореца се разнасяха първите акорди на оркестъра. Анри яздеше до вратата на каретата. Попита ме!

– За нищо ли не съжалявате, Орор?

– Съжалявам за някогашната си приятелка – отвърнах аз. Маршрутът ни беше предварително определен. Щяхме да пътуваме по права линия до Сарагоса, а оттам към границата с Франция. После щяхме да прехвърлим Пиренеите срещу Венаск и да се отбием в Байон, откъдето трябваше да се качим на някой кораб на път за Остенд. Анри много държеше да направим това отклонение до Франция, където за кратко време трябваше да спре в Луронската долина, някъде между Люкс и Банер дьо Люшон.

Пътуването ни от Мадрид до Сарагоса премина безпрепятствено. От Сарагоса до границата също няхмахме прекеждия и ако не беше посещението в стария замък Кайлюс, след като превалихме планината, едва ли бих могла да ви разкажа нещо повече, мамо.

Не мога да обясня защо, но това посещение беше една от най-вълнуващите страници в живота ми. Откровено казано, не бях изложена на никаква опасност, не ми се случи нищо лошо, но въпреки това, дори и след сто години, аз пак ще си спомням чувствата, които това място

породи в мен.

Анри искаше да се срещне с някакъв стар свещеник на име дон Бернар, който бил капелан по времето на последния представител на рода Кайлюс.

След като преминахме границата, ние оставихме Франсоаз и Жан-Мари в едно малко селце на брега на Кларабид. Четиримата ни телохранители бяха останали отвъд Пиренеите. После само двамата, Анри и аз, насочихме конете си към чудноватото образувание, известно тук като Nashaz, което служи за основа на зловещата крепост.

Беше тъжна февруарска утрин, студена, но без мъгла. На мрачното небе се открояваше ослепителнобялата дантела на заснежените хребети, които бяхме превалили предния ден. На изток бледият слънчев светлик подсилваше още повече белотата на покритите със скреж върхове.

Вятърът духаше от запад и трупаше тежки облаци, увиснали като тъмна завеса отгатык веригата на Пиренеите.

Пред нас, открояващ се рязко на фона на посърналия изгрев, се извисяваше върху огромния си пиедестал черната гранитна грамада на замъка Кайлюс-Тарид.

Човек трудно би намерил друг градеж, който тъй красноречиво да изразява злокобното величие на миналото. Някога този разбойнически замък е стоял тук като страж, дебнейки всеки пътник, преминаващ през равнината. Тогава неговите онемели днес муртури и безмълвни амбразури са огласяли околността; тогава в пукнатините на кулите не са растели дъбове, а крепостните стени не са били облечени в смразяващото манти от мокър бръшлян. Но и сега тук-там по кулите му застрашително зяят бойници, надзъртащи изпод червеникавозлатистата маса на шибоите и огромните туфи устица. Само при вида му на ум ти идват хиляди печални или ужасни мисли. Той е огромен, ужасяващ. Навярно там, вътре, никой никога не е бил щастлив.

В околността се носят какви ли не легенди, коя от коя по-зловещи. Разправят, че само последният владетел на замъка, когото наричали Кайлюс Резето, убил двете си жени, дъщеря си, зет си и тъй нататък. Прадедите му също не падали по-долу.

До Nashaz стигнахме по тесен криволичещ път, който някога е стигал до подвижния мост на замъка. Този мост отдавна го няма. Виждат се само останките от дървено мостче, чиито прогнили греди висят над крепостния ров. В една ниша в началото на моста се гуши малка статуйка на Богородица.

Днес замъкът Кайлюс е необитаем. Пази го един полуглух, напълно

сляп и отблъскващ на пръв поглед свадлив старец. Той ни каза, че сегашният стопанин на замъка не е идвал тук от шестнайсет години.

И това беше принц Филип дьо Гонзаг. Забелязвате ли, мамо, че от известно време насам това име сякаш ме преследва!

Старецът съобщи на Анри, че дон Бернар, бившият капелан на Кайлюс, отдавна е покойник. Той категорично отказа да ни пусне да разгледаме замъка.

Мислех, че ще се върнем в долината, но не стана така, а освен това много скоро забелязах, че това място навяваше на моя приятел някакъв трагичен и вълнуващ спомен.

Отидохме да вечеряме в селцето Тарид, чиито крайни къщи се намират кажи-речи до самия замък. Една от тях, най-близката до крепостния ров и развалините на моста, се оказа странноприемница. Настанихме се на две трикраки столчета пред груба букова маса и една жена на четирийсет-четирийсет и пет години дойде да ни обслужи.

Анри внимателно я погледна.

– Добра жена – внезапно я попита той, – тук ли бяхте в нощта на убийството?

Тя изтърва каната с вино, която носеше, и впери подозрителен поглед в Анри, после възкликна:

– О-хо! Да не би и вие да сте бил тук, щом отваряте дума за това? Обзе ме смътен страх, но същевременно изгарях от непреодолимо любопитство. Какво ли се беше случило на това място?

– Може би – отвърна Анри, – но това изобщо не ви засяга, добра жена. Искам да получа някои сведения и ще ви платя за тях.

Тя вдигна каната, като измърмори следните странни думи:

– Превъртахме два пъти ключа на вратите и залостихме кепенците. По-добре беше изобщо да не се забъркваме в подобни истории.

– Колко убити намериха в крепостния ров на следния ден? – попита Анри.

– Седмина, ако се брои и младият господар.

– Имаше ли разследване?

– Че как иначе, дойде аржелеският кмет, прокурорът на Тарб, а и някои други. Тъй е то, правосъдието си казва думата, то винаги си я казва, само че се отмята. Съдиите рекоха, че нашият стар господар имал право, и то само заради ей-онова прозорче, дето го намериха отворено.

Тя сочеше с пръст един приземен прозорец, пробит в самата крепостна стена и разположен точно под разклатените основи на моста.

Разбрах, че магистратите обвинили покойния млад господар в това,

че искал да се промъкне в замъка през този прозорец. Но защо? Старата жена сама отговори на въпроса, който си задавах:

– Ами че защото нашата млада господарка беше богата.

Ето тази покъртителна история, разказана с няколко думи. Но приземният прозорец ме обайваше. Не можех да откъсна поглед от него. Точно там, без съмнение, те са си определили любовна среща. Отместих дървената чиния, поставена пред мен. Анри направи същото, после заплати вечерята и ние излязохме от странноприемницата. Пред самата врата минаваше път, който водеше към крепостния ров. Тръгнахме по него. Жената ни последва.

– Ей там – рече тя и посочи стълба, който крепеше моста откъм крепостната стена, – точно там младият господар остави детето си.

– Ах, имало е и дете! – възкликнах аз.

Погледът, който Анри ми хвърли тогава бе толкова загадъчен, че аз и до ден-днешен не мога да го определя. Нерядко и най-простите ми думи предизвикваха у него подобни ненадейни реакции, които ми се струваха напълно неоснователни. Това обаче подхранваше въображението ми и аз прекарвах живота си в напразно търсене на отговора на всички тези загадки около мен.

Мамо, хората на драго сърце се надсмиват над клетите сираци, които виждат едва ли не навсякъде знак за своя произход. За мен обаче в този инстинкт има божи промисъл и нещо във висша степен трогателно. Да, така е, ние трябва да дирим непрестанно и никога да не изоставяме трудната си и неблагодарна задача. И ако препятствието, което едва-едва сме приповдигнали, рухне върху нас и ни повали, ние се изправяме отново, още по-смели, дотогава, докато ни обземе отчаянието. А този час настъпва едва със смъртта. Но колко излъгани надежди преди да дойде този час! Колко химери! Колко разочарования!

Погледът на Анри сякаш искаше да ми каже:

– Оror, детето бяхте вие!

Сърцето ми заби учестено и аз вече гледах стария замък с други очи.

Но веднага след това Анри попита:

– Какво стана с детето? И жената отвърна:

– Умря!

VI. Докато слагаха масата

Дъното на крепостния ров се беше превърнало в тучна ливада. От мястото, където стояхме, отвъд прекършения свод на моста виждахме полегатия край на рова, през чийто отвор се забелязваха селцето Тарид и първите дървеса на Анския лес. Над крепостните стени, вдясно от нас, стърчеше острият назъбен връх на стария параклис на Кайлюс.

Анри обгърна пейзажа с продължителен мрачен поглед. Понякога като че ли се ориентираше. Шпагата му, която държеше в ръката си като бастун, чертаеше непонятни линии по тревата. Устните му помръдваха, сякаш говореше сам на себе си. Изведнъж той посочи с пръст мястото, където стоях и извика:

– Ето тук, тук трябва да е било!

– Тъй си е – отвърна женицата, – точно тук намерихме тялото на младия господар.

Аз се отдръпнах, треперейки от глава до пети.

– Какво направиха с тялото? – попита Анри.

– Чух да разправят, че го откарали в Париж, за да го погребат в гробището „Сен Маглоар“.

– Разбира се – помисли Анри на глас. – „Сен Маглоар“ беше феодално имение на Лорен.

Да, мамо, оказваше се, че клетият млад благородник, убит през онази ужасна нощ, е бил от знатния род Лорен.

Анри стоеше с наведена глава, потънал в дълбок размисъл. Забелязах, че от време на време крадешком ме поглежда. После се опита да се изкачи по малката стълба, намираща се в началото на моста, но прогнилите стъпала се разпаднаха под краката му. Той се върна към крепостната стена и с дръжката на шпагата си опита здравината на капациите на приземния прозорец.

– Солидна работа, обковани са с желязо – обади се жената, която вървеше подире му досущ като чичероне. – Не са го отваряли, откакто идваха магистратите.

– Добра жено – обърна се към нея Анри, – какво чухте в онази нощ през залостените си кепенци?

– О, божичко! Драги ми господине, сякаш всички демони се бяха развилнели край крепостната стена. Не можахме да мигнем. През деня ония разбойници бяха идвали при нас да пият. Когато си лягах, рекох си: „Нека бог закриля онези, които утре няма да видят изгрева!“ Чухме

яростен звън на шпаги, викове, проклетия и два мъжки гласа, които от време на време викаха: „Аз съм тук!“

Мамо, в главата ми бушуваше рояк от мисли. Тези думи, а може би и девиз, ми бяха познати. Бях ги чувала от устата на Анри още в детските си години, а по-късно ги срещнах изписани на латински върху печатите, скрепящи онзи тайнствен плик, който моят приятел пазеше като съкровище.

Почти бях уверена, че Анри е бил замесен в цялата тази трагедия, но единствен той можеше да го потвърди.

...Слънцето вече залязваше, когато потеглихме обратно по пътя към долината. Сърцето ми бе свито. Още много пъти се обръщах, за да видя отново мрачния гранитен колос, извисяващ се върху огромния си пиедестал.

През нощта сънят ми бе спохождан от привидения: една жена в траур с малко дете на ръце, склонила се над пребледнял млад мъж с промушени гърди.

Вие ли бяхте жената, мамо?

На следния ден, на палубата на кораба, който щеше да ни пренесе през океана и Ламанша до бреговете на Фландрия, Анри ми каза:

– Много скоро ще узнаете всичко, Ороп. Дано бог даде да бъдете по-щастлива!

Когато изричаше тези думи, гласът му бе тъжен. Но нима е възможно да ме сполети нещастие, когато се събера със семейството си! Дори и така да е, аз пак искам да ви срещна, мамо...

Слязохме от кораба в Остенде. В Брюксел Анри получи някаква солидна на вид депеша с държавния печат на Франция. Още на следващия ден заминахме за Париж.

Беше вече тъмно, когато минахме под Триумфалната арка, докдето стига пътят от Фландрия и започва градът. Пътувах в карета заедно с Франсоаз. Анри яздеше пред нас. Постепенно се вглъбявах в себе си, мамо. Нещо ми подсказваше: „Тя е тук!“ Вие сте в Париж, мамо, уверена съм в това. Усещам въздуха, който дишате.

Минахме по дълга улица между два реда високи сиви къщи, после свърнахме в малка пресечка, която ни изведе до някаква църква, заобиколена от гробище. Тогава разбрах, че това са църквата и гробището „Сен Маглоар.“ Срещу него се издигаше величествен и аристократичен на вид дворец, дворецът на Гонзаг.

Анри скочи от коня си и ми подаде ръка, за да сляза. Влязохме в гробището. Зад църквата, оградена с проста дървена решетка, се

намираше отворена ротонда, между чиито аркади се виждаха многобройни внушителни гробници.

Минахме зад дървената решетка. Една висяща под свода лампа слабо осветяваше ротондата. Анри се спря пред една мраморна гробница, върху която беше изваяно изображението на млад мъж. Той целуна челото на статуята. После го чух да казва със сълзи в гласа:

– Братко, ето ме. Бог ми е свидетел, че направих каквото можах, за да изпълня обещанието си.

Зад нас се разнесе лек шум. Обърнах се. Старата Франсоаз Бершон и внукът ѝ Жан-Мари бяха коленичили в тревата от другата страна на дървената ограда. Анри също коленичи. Той дълго и мълчаливо се моли. После се изправи и ми каза:

– Орор, целунете този лик.

Подчиних се и попитах защо. Той понечи да ми отговори, но се разколеба и накрая рече:

– Защото беше благородна душа, момичето ми, и защото го обичах!

Аз отново целунах леденото чело на статуята. Анри притисна ръката ми към сърцето си, за да ми благодари.

Ах, мамо, да знаете само как обича той, когато наистина обича! Може би пък да не ми е било писано да ме обикне.

Малко след това вече бяхме в къщата, където дописвам тези редове, предназначени за вас, мила мамо. Анри я беше наел предварително.

Откакто престъпих прага на този дом, изобщо не съм го напускала. Тук се чувствавам по-самотна откогато и да било, тъй като в Париж Анри е много по-зает, отколкото преди. Виждам го едва ли не само на масата. Забранено ми е да излизам, а преди да застана на прозореца трябва много да внимавам.

Ах, мамо, с каква готовност бих му се подчинявала, ако беше ревнив, с каква радост бих забулвала лицето си, бих се крила, бих се пазила единствено за него! Но аз помня фразата, произнесена в Мадрид: „Права го не заради себе си, а заради вас.“

Да, мамо, прави го не заради себе си, тъй като човек ревнува само онази, която обича.

Самотна съм. През моите спуснати пердета виждам шумната, сновяща тълпа. Тези хора до един са свободни. Виждам и къщите от другата страна на улицата. На всеки етаж живее по едно семейство; виждам млади жени и техните прелестни засмени дечица. Те са щастливи. Виждам също и прозорците на Пале Роаял, вечер често осветени заради баловете на регента. Дамите от кралския двор минават с каретите си, до

чиито врати яздят великолепни конници. Чувам музиката на танците. Понякога не мога да мигна цяла нощ. Но достатъчно е да ме дари с ласка, достатъчно е да промълви някоя нежна думица, за да забравя всичко това, мамо, и да бъда щастлива.

Човек би сметнал, че се оплаквам. Не, мамо, не мислете, че ми липсва нещо. Анри винаги ме отрупва с щедрости и внимание. Нима някой би могъл да го кори за това, че толкова отдавна е хладен към мен!

Чуйте, мамо, понякога на ум ми идва странна мисъл. Струва ми се, тъй като знам колко е чувствително благородното му сърце, че по произход, а може би и по богатство аз стоя по-високо от него. Това го отдалява от мен. Той просто се страхува да ме обикне.

О, ако бях сигурна в това, с каква радост бих се отрекла от богатството си, как бих потъпкала знатния си произход! Та нима предимствата на произхода могат да се сравнят с радостите на сърцето?! И нима бих ви обичала по-малко, мамо, ако бяхте някоя бедна женица!

...Преди два дни гърбушкото отново го навести. Но аз все още не съм ви разказала за този загадъчен гном, единственото същество, което нарушава нашето уединение. Гърбавия идва при нас, тоест при Анри, по всяко време. Често го виждаме да влиза и излиза от стаята на горния етаж. Хората от квартала гледат на него едва ли не като на таласъм. Никога досега не сме ги виждали заедно с Анри, а в същото време те са просто неразделни! Поне така твърдят клюкарките от улица „Шантр“.

И наистина, никога не съм срещала по-странна и по-тайнствена дружба. Самите ние, имам предвид себе си, Франсоаз и Жан-Мари, никога не сме виждали заедно тези неразделни приятели. Те дни наред стоят заключени в горната стая, после един от тях излиза, докато другият остава да пази бог знае какво потайно съкровище. И това продължава, откакто сме дошли тук – цели петнайсет дълги дни, а аз, въпреки обещанията на Анри, знам толкова, колкото и първия ден.

Та бях започнала да ви разказвам: онази вечер Гърбавия дойде да навести Анри и вече не излезе. Двамата останаха затворени в горната стая цяла нощ. На следния ден Анри беше още по-тъжен. По време на обедата подхвапахме разговор за знатните дами и господа. Анри с дълбока горчивина каза:

– На онези, които стоят твърде високо, им се завива свят. Не трябва да се разчита на признателността на принцовете. Всъщност – и тук той сведе очи, – каква ли услуга би могла да бъде заплатена с тази презряна монета – признателността?! Ако знатната дама, за която бих рискувал честта и живота си, не може да ме обикне само защото стои твърде

високо, а аз – прекалено ниско, бих заминал толкова далеч, че дори не бих разбрал дали ме ругае в признателността си.

Мамо, убедена съм, че Гърбавия му е говорил за вас.

Ах, но това е самата истина! Той бе рискувал живота и честта си заради вашата дъщеря. Той направи дори много повече: отдаде на дъщеря ви осемнайсет години от прекрасната си младост. С какво би могла да бъде заплатена такава невероятна щедрост?

Мамо! Мамо! Колко много грехи той, нали? Как ще го обичате, как бихте ме презирала, ако сърцето ми, с изключение на онази частица, която е само ваша, не му принадлежеше изцяло! Не посмях да кажа това, тъй като в негово присъствие нещо често ме възпира да говоря. Чувствувам, че отново ставам свенлива, но някак по-иначе и същевременно много по-често, отколкото в детските ми години.

Не, това не би било дори неблагодарност, а просто подлост! Та аз му принадлежа изцяло; той ме опаси, той ме създаде. Какво щях да бъда без него? Мъничко прах на дъното на малък беден гроб!

Но нима има майка, било тя херцогиня и братовчедка на краля, която не би се гордяла да има за зет кавалера Анри дьо Лагардер, най-хубавия, най-смелия, най-предания от мъжете?!

Вярно, аз съм само едно бедно дете, не познавам земните величия и не мога да ги съдя, но ако сред тези знатни господа и дами се намери само едно покварено сърце, само една дотолкова извратена душа, че да ми каже на мен, Орор:

– Забрави Анри, забрави приятеля си...

О, мамо, аз просто бих полудяла! Ето че една непоносима мисъл ме кара да се облея в студена пот. Казах си: Ами ако майка ми... Опазил ме бог да го изрека! Би било богохулство.

О, не, мамо, вие сте точно такава, каквато винаги съм си мечтала да бъдете, каквато винаги съм ви обожавала! Ще ме обсипете с целувки, а после с усмивки. Каквото и да е знатното име, което небето ви е отредило, вие притежавате нещо много по-прекрасно от него – вашето сърце! Знам, че моята мисъл ви наскърбява и ето – сгушвам се в скута ви, за да измоля прошка.

Вече е много тъмно. Оставям перото и затварям очи, за да видя в съня си вашето кратко лице. Елате, обична моя майчице, елате!...

Това бяха последните думи от ръкописа на Орор. Тя обичаше тези страници, нейните най-добри другари.

– До утре! – прошепна им тя, прибирайки ги в касетката.

Навън вече бе паднала нощ. Прозорците на къщите от другата страна на улица „Сент Оноре“ един подир друг светваха. Вратата лекичко се откряна и на по-светлия фон на съседната стая, където гореше лампа, се откри простоватичкото лице на Жан-Мари Беришон.

Жан-Мари беше син на същия онзи миловиден паж, когото видяхме в една от първите глави на тази история да носи писмото на НьOVER до кавалера дьо Лагардер. Пажът беше паднал убит на война и старата му майка бе останала само, с един внук.

– Госпожице – каза Жан-Мари, – баба пита къде да сложи масата, тук или във всекидневната.

– Но колко е часът? – сепна се Оror.

– Време е за вечеря, госпожице – отвърна Беришон.

– Колко закъснява! – помисли си Оror, после добави на глас: – Сложи масата тук.

– С удоволствие, госпожице.

Беришон донесе лампата и я постави върху камината. От кухнята, намираща се в дъното на всекидневната, долетя грубоватият глас на Франсоаз:

– Пердетата не са спуснати добре, мъниче. Придърпай ги. Беришон леко повдигна рамене, но въпреки това побърза да се подчини.

– Бога ми – промърмори той, – ще рече човек, че ни е страх и от боклукчийските гальоти!

Беришон се намираше донякъде в положението на Оror: не знаеше нищичко, а умираше от желание да узнае.

– Сигурен ли си, че не се е прибрал през стълбището? – попита го младата девойка.

– Сигурен ли? – повтори Жан-Мари. – Че то у нас човек може ли да бъде сигурен в нещо? Доста късничко беше, когато зърнах Гърбавия да влиза. Дори леко нададох ухо.

– Не си сторил добре – прекъсна го строго Оror.

– Просто исках да разбера дали майстор Луи си е дошъл. И дума да не става за любопитство, не съм от тия!

– И чу ли нещо?

– Нищо, ама нищичко.

Той сложи покривка на масата.

– Къде ли може да е отишъл? – продължаваше междувременно да се пита Оror.

– Ба! Това единствено Гърбавия може да ни го каже, госпожице. –

рече Беришон. – Все пак много странно е, наистина, че един такъв левент като господин кавалера, исках да кажа – като майстор Луи, може да си има вземане-даване с някакъв кривокрачо, изгърбен като тирбушон! Сигурно е само едно – ние си оставаме все с пръст в устата, докато той си влиза и излиза през неговата си задна врата.

– Та нима господарят не е той? – прекъсна го отново девойката.

– Виж, колкото до това, той си е господар и да влезе, и да излезе – съгласи се Беришон. – Господар е и да се затвори с маймуната си, при това без окоето му да мигне, бога ми! Тъй си е, госпожице, а през това време съседите ги дрънкат едни – не ти е работа.

– Прекалено много бърбите със съседите, Беришон – укори го Ороп.

– Аз?! – възмути се хлапето. – Милостиви боже, и това ли трябваше да чуя! Значи съм бърборко, тъй ли? Благодаря. Чуваш ли, бабо – продължи той, провирайки русата си глава през вратата, – оказа се, че съм бърборко!

– Отдавна го знам, мъничето ми – отвърна добрата жена. – А също и това, че си ленивец.

Беришон скръсти ръце на гърдите си.

– Добре де, добре, щом е така! – провикна се той. – В такъв случай, щом притежавам всички тези пороци, колкото по скоро ме обесят, толкоз по-добре. Аз, дето никога, ама никога и думица не съм обелил. Единственото, което правя, е просто ей тъй, мимоходом, да чуя какво се говори. Та нима е грях? А доста нещица се говорят, имайте ми вяра! Но виж, да се набърквам в разговорите на всички тези лавкаджийки – не съм от тия, аз се държа на положение! – Тук той сниши глас и продължи: – При все че доста трудно е да се въздържи човек, когато отвсякъде го засипват с въпроси.

– Значи са те разпитвали, Жан-Мари, така ли?

– И още как, госпожице.

– И какви въпроси ти задаваха?

– Ами, как да ви кажа, въпроси доста нетактични.

– Но кажи най-сетне какво са те питали! – възкликна Ороп нетърпеливо.

– Разпитваха ме за всичко – разсмя се Беришон с невинен вид. – Кои сме, що сме, какво правим, откъде идваме, къде отиваме, на каква възраст сте, на колко години е господин кавалерът, майстор Луи, исках да кажа; дали сме французи, дали сме католици, дали възнамеряваме окончателно да се установим тук, какво не ни е харесало там, откъдето

идваме; дали вие, госпожице, постите в петък и събота, дали се изповядват в „Сент Йосташ“ или в „Сен Жермен л'Оксероа“. – Той си пое дъх и продължи нататък: – И туй-цък, и онуй-цък, и дрън-дрън та пляс! Защо сме дошли да живеем точно на улица „Шантр“, вместо да се настаним някъде другаде; защо вие никога не излизате – точно по този повод госпожа Мойноре, акушерката, се обзаложи с госпожа Гишар, че имате само един крак; защо майстор Луи излиза толкова често; защо Гърбавия... Ах! – възкликна той. – Гърбавия ужасно ги озадачава! Леля Балао рече, че приличал на човек, дето си има вземане-даване с Лукавия...

– Беришон, как може да се забъркваш в подобни клюки! – възмути се Ороп.

– Ето, точно тук грешите, госпожице, никой по-добре от мен не знае да се държи на положение. Но да ги чуете само, особено жените! Ах, за бога, тези жени, тези жени! Какво да ви разправам, не мога дори носа да си покажа на улицата, без да ми проглушат ушите... „Ей, Беришон, ангелче божие! – ми вика вехтошарката отсреща. – Ела да опиташ ябълковия ми сок!“ А тя наистина го прави чудесен, госпожице. „Виж ти, виж ти! – обажда се и дебелата гостилничарка. – Туй ангелче с удоволствие би си сръбнало малко чорбица.“ Ами масларката! Ами онази, дето кърпи стари кожи! Та дори и жената на прокурора, ами да! Аз обаче отминавам горд като аптекарски прислужник. Гишар, Мойноре, Балао, вехтошарката отсреща, масларката, кожарката, пък и другите само дето напразно си правят труда. Това обаче не ги обезсърчава. Чуйте ги какво говорят, госпожице – разсмя се Беришон, – тъкмо ще се позабавлявате. Ей я Балао, една такава мършава и черна, на туй отгоре и с очила: „Доста миловидничко е туй девойче, пък и добре засукано!“ Става дума за вас. „На около двайсетина годинки ще да е, нали тъй, миличък?“ – Не знам! – отвръща Беришон с дебел глас, после продължава с фалцет: „Абе то че е миличка, миличка е!“ – Сега пък дърдори Мойноре. – „Човек не би казал, че е племенница на прост ковач. Всъщност, тя племенница ли му е, пиленце?“ – Не! – отново отвръща Беришон с дебел глас, който веднага след това се извисява в тенор: „В такъв случай трябва да му е дъщеря, как иначе? Нали тъй, миличък?“ – Не! И се опитвам да отмина, госпожице. Но къде ти! Гишар, Дюран, Морен и Бертран веднага ме заобикалят. „Но щом не му е дъщеря – казват, – значи му е жена?“ – Не! „Тогавя по-малка сестра?“ – Не! „Че как може така, нито да му е жена, нито сестра, нито дъщеря, нито племенница! Значи е сираче, което е осиновил... Дете, което е отгледал по милост, тъй ли?“ – Не! Не! Не! Не! – изкрещя Беришон, колкото му глас държи.

Орор сложи изящната си бяла ръчица върху неговата.

– Не си бил прав, Беришон – укори го тя с тих и тъжен глас. – Излъгал си. Аз наистина съм дете, което той е осиновил. Аз съм сираче, отгледано по милост.

– И тази добра! – опита се да възрази Жан-Мари.

– Следващият път, когато те разпитват, ще им кажеш точно това – продължи Орор. – Аз не се срамувам. Защо да премълчаваме благодеянията на моя приятел?

– Но, госпожице...

– Нима наистина не съм само едно бедно, изоставено дете? – продължаваше Орор замислено. – Без него, без благодеянията му...

– И тази хубава! – извика Беришон. – Ако майстор Луи, щом така трябва да го наричаме, чуе това, ужасно ще се разгневи! Милост! Благодеяния! Ама и вие, госпожице!

– Опазил ни бог да чуем нещо друго, когато става дума за мен и него! – промълви девойката, върху чието бледо чело бе избила лека руменина.

Беришон бързо се приближи.

– Значи знаете... – смутолеви той.

– Какво? – сепна се Орор, разтреперана.

– Ама че работа! Госпожице...

– Говори, Беришон, искам да чуя! – И тъй като хлапето се колебаеше, тя величествено се изправи и отсече: – Заповядах ти да говориш! Чакам!

Беришон сведе очи и смутено заизвива салфетката, която държеше в ръка.

– Че какво пък толкоз! – измърмори той най-сетне. – Това са сплетни, нищо повече от сплетни! Те казват така: „Знаем ние, много добре знаем! Той е твърде млад, за да й бъде баща, а щом е толкова предпазлив, значи не е и неин мъж...“

– Доизкажи се! – прошепна Орор, чието мъртвешки преbledняло чело се бе покрило с капчици пот.

– Ами че то, госпожице, когато човек не е нито бащата, нито братът, нито съпругът...

Орор закри лицето си с ръце.

VII. Майстор Луи

Беришон вече горчиво се каеше за това, което бе казал. Той със страх наблюдаваше разтърсваната от ридания гръд на Ороп и си мислеше:

– Дано само не влезе точно в този момент!

Ороп стоеше с наведена глава. Вълните на разкошната ѝ коса се стичаха по ръцете ѝ, през чиито пръсти се процеждаха сълзи. Когато най-сетне се изправи, очите и бяха все тъй мокри, но лицето ѝ бе възвърнало руменината си.

– Когато човек не е нито бащата, нито братът, нито съпругът на едно бедно изоставено дете – отчетливо произнесе тя, – и когато се казва Анри дьо Лагардер, той е негов приятел, негов спасител и благодетел. О! – възкликна тя и простря събраните си длани към небето. – Дори техните сплетни ми доказват колко високо стои той над останалите. Щом го подозират, значи другите вършат точно това, което той не е сторил. Обичам го много, но те ще станат причината да го обожавам като бог.

– Тъй, тъй, госпожице – рече Беришон, – обожавайте го, та дори и само за да ги накарате да побеснеят!

– Анри – промълви девойката, – единственият човек на света, който ме е закрилял и обичал!

– О, колкото до това че ви обича, няма защо да се кахърите, имайте ми вяра – извика Беришон, заемайки се отново с нареждането на масата, която от доста време бе изоставил. – Това най-ясно го виждаме ние двамата с баба, и то всяка божа сутрин. „Как прекара тя нощта? Спа ли спокойно? Добре ли се грижихте за нея вчера? Беше ли тъжна? Желаете ли нещо?“ А когато успеем да предугадим някое ваше желание, той е толкова доволен, толкова щастлив! Ами че тъй де, обича ви, и още как!

– Да – прошепна Ороп, говорейки сама на себе си, – той е добър и ме обича като своя дъщеря.

– Де да беше само тъй – подхвърли Беришон с лукав вид.

Ороп поклати глава. Тя изпитваше толкова голяма нужда да говори на тази тема, че не обръщаше внимание нито на възрастта, нито на общественото положение на своя събеседник. Докато слагаше масата за вечеря, Жан-Мари Беришон постепенно се бе превърнал в изповедник.

– Самотна съм – каза тя, – винаги самотна и тъжна.

– Вие пък, госпожице, та нали щом се прибере тутакси ще се усмихнете! – отвърна хлапето.

– Вече е нощ – продължи Орор, – а аз чакам ли чакам и така е всяка вечер, откакто сме в Париж...

– Ба, тъй е то в столицата – рече Беришон. – Ха така, ето че масата е сложена, време беше. Бабо, готова ли е вечерята?

– Най-малко от час – разнесе се мъжественото гласище на Франсоаз от дъното на кухнята.

Беришон се почеса по ухото и промърмори:

– Твърде вероятно е да е горе с онзи дяволски гърбушко. А пък ми е ужасно неприятно да виждам как се измъчва нашата госпожица. Де да смеех само...

Той бе прекосил всекидневната и кракът му вече се намираще на първото стъпало на стълбата, водеща към стаята на майстор Луи, когато размисли:

– Забранено е, пък и хич не ми се ще да видя господин кавалера разгневен като миналия път. Пази боже! Но все пак, госпожице, защо ли се крие така? – подхвана Беришон, приближавайки се до Орор. – Това кара другите да дрънкат какво ли не! Самият аз съм убеден, че на мястото на съседите също бих дрънкал и макар да не съм някой бърборко, и аз бих си рекъл като тях: „Той е заговорник“ или пък „Той е магьосник“...

– Нима това казват? – попита Орор.

Вместо отговор, Беришон се разсмя.

– Боже всемогъщи! – извика той. – Ако само знаеха като мен, че цялата обстановка горе се състои от едно легло, един стар сандък, два стола и една шпага, окачена на стената. Но виж, какво има в заключената стая, не знам, там успях да видя само едно нещо.

– И какво е то? – живо го прекъсна Орор.

– О, не беше кой знае какво! – отвърна Беришон. – Една вечер той беше забравил да сложи дъсчицата, дето запушва ключалката от другата страна, нали я знаете?

– Да, знам я. И ти наистина се осмели да погледнеш през ключалката?

– Бога ми, госпожице, че то не беше никак трудно! Бях се качил, за да го извикам от ваше име, когато видях, че през ключалката свети и просто надзърнах.

– И какво видях?

– Нали ви рекох – нищо особено. Гърбавия го нямаше. Там беше само майстор Луи, седнал пред една маса. На масата имаше едно ковчеже, същото онуй ковчеже, с което той никога не се разделя, когато пътува. Винаги ми се е искало да разбера какво има в него. Бога ми навярно в

него биха се побрали доста четворни пистולי, но майстор Луи държи там не пистולי, а куп хартийки, нещо като голям квадратен плик с три печата от червен восък, големи колкото екю от шест ливри.

Описанието беше познато на Ороп, но тя премълча.

– Същият този плик скъпо щеше да ми струва – продължи Беришон. – Навярно съм вдигнал шум, макар че иначе съм доста пъргав. Той тръгна към вратата и аз имах време само да се втурна надолу по стълбището, но така паднах по гръб, че кръстът още ме боли, когато го понатисна. Ама вече го няма майсторът... Но на вас, госпожице, тъй като на вас всичко ви е позволено и няма от какво да се боите, на вас искам да кажа, че ужасно ми се ще да вечеряме по-раничко, за да ида да видя онези, дето ще дойдат на бала в Пале Роаял. Да бяхте се качили, а? Да бяхте го повикали с вашето нежно гласче?...

Ороп не отговори.

– А каруците? – продължи Беришон, който изобщо не беше от бързивите. – Видяхте ли ги как цял ден се точиха, пълни с цветя и зеленина? Ами фургоните с венециански фенерчета, сладкиши и вина? – Той лакомо се облиза и извика: – Чудесно ще бъде! Ах, да можех и аз да бъда там, как само щях да се облажа!

– Иди да помогнеш на баба си, Беришон – каза Ороп. „Клетата ни госпожичка – помисли си той, излизайки от стаята, – та тя просто умира от желание да иде да потанцува!“

Ороп замислено отпусна глава на ръката си. Дори и през ум не й беше минало нито за бала, нито за танците.

– Да го повикам? – прошепна тя на себе си. – Какъв смисъл има да го викам? Той не е там, сигурна съм. С всеки изминат ден отсъствията му стават все по-продължителни. Страх ме е! – потръпна тя. – Да, страх ме е, когато се замисля за всичко това. Тази тайнственост ме ужасява. Той ми забранява да излизам, да гледам, да приемам когото и да било. Крие името си, прикрива делата си. Това го разбирам, разбирам, че отново се е появила някогашната опасност, че над нас тегне вечната заплаха от подлата война на убийците.

„Но кои са те, тези убийци? – продължи тя след кратка пауза. – Те са могъщи и го доказаха. Те са негови, или по-скоро мои неумолими врагове и искат да го убият, само защото ме защитава! А той нищо не ми казва! – простена тя. – Никога и нищо! Сякаш сърцето ми нямаше да отгатне всичко, сякаш е възможно да затвориш очи, които обичат! Той влиза, получава целувката ми, сяда и прави всичко, което е по силите му, за да се усмихне, без да забележи, че душата му е открита за мен, че

само по един негов поглед аз мога да открия в очите му радостта от победата или мъката от поражението. Той не ми се доверява и не иска да науча нито какви усилия му коства всичко, нито каква битка води. Боже мой, та нима не разбира! Нима не разбира, че ми е нужна хиляди пъти повече смелост, за да преглъщам сълзите си, отколкото да споделя бремето на задачата му и да се бия рамо до рамо с него!“

Във всекидневната се разнесе един без съмнение много добре познат за нея шум, тъй като тя тутакси изправи глава, цялата сияеща. От устата ѝ се откъсна тих радостен вик. Шумът идваше от отварянето на врата на горния етаж.

О, колко прав беше Беришон! В този миг не бихте могли да откриете върху това прелестно девиче лице нито следа от сълзи, нито дори намек за печал. Сърцето биеше учестено, но този път от радост. Отпуснатото тяло се изправяше кръшно и гъвкаво, подобно на онези възхитителни градински цветя, които нощем полуувехнали увисват на стъбълцата си, а при първите слънчеви лъчи разцъфват свежи и уханны.

Орор стана и се спусна към огледалото. Страхуваше се да не би точно в този миг да не е достатъчно хубава. Тя проклинаше сълзите, които съсипват очите и потушават елмазения огън на зениците. Тя бе така суетна два пъти дневно. Но огледалото я увери, че тревогата ѝ е напразна. То и върна една тъй жизнерадостна, тъй нежна и очарователна усмивка, че тя от все сърце благодари на бога.

По вътрешното стълбище слизаше майстор Луи. До най-долното стъпало стоеше Беришон и му светеше с лампа. Независимо от възрастта си, майстор Луи беше безспорно млад мъж. Едрите къдри на буйната му руса коса се виеха над съвсем по юношески гладко чело. Жаркото испанско слънце не бе оставило дори следа върху здравите му скулести страни: той бе истински гал – мъж, изваян сякаш от слонова кост, но достатъчно беше човек да зърне мъжествения рисунък на лицето му, за да се убеди в измамливостта на леката женственост, дължаща се на цвета на кожата. В същото време огнените му очи, искрящи под гордо извиците дъги на веждите, правият, рязко очертан нос, изсечените сякаш от бронз устни, засенчени от фини, леко засукани мустачки и волевата брадичка издаваха изключителна сила и решителност на характера.

Целият му костюм, от чорапите до жакета и наметалото, беше от черно кадифе, с копчета от черен кехлибар без никаква украса. Беше голягав и не носеше шпага.

Той бе още горе, на стълбището, а погледът му вече диреше Орор. Но когато я видя, вдържа порива си, неохотно сведе очи и макар че

изгаряше от желание да се втурне към нея, стъпките му се забавиха. Може би някой от онези проникателни люде, които виждат всичко и подлагат всичко на анализ, би открил тайната на този мъж от пръв поглед. Животът му преминаваше в принудителни самоограничения и дори днес, когато бе толкова близо до щастието, той отказваше да посегне към него. И тъй, майстор Луи имаше желязна воля и тя беше достатъчно силна, за да даде такава сурова закалка на това нежно, любещо и страстно като на жена сърце.

– Чухте ли ме, Оror? – попита той, спускайки се по стъпалата.

Франсоаз Беришон показа силно зачервеното си лице на вратата на кухнята и с кънтящ глас, който би направил чест на някой сержант по време на строеви упражнения, избоботи:

– Бива ли тъй, майстор Луи, бива ли да карате едно бедно дете да плаче така!

– Нима сте плакала, Оror? – живо попита новодошлият.

Той беше вече наред стаята. Девојката склучи ръце около врата му.

– Анри, приятелю мой – каза тя, поднасяйки му челото си за целувка, – много добре знаете, че младите момичета са луди. Добрата Франсоаз просто не е видяла добре, изобщо не съм плакала. Погледнете очите ми, Анри, и вижте дали в тях има сълзи.

Тя се усмихваше, щастлива, толкова щастлива, че майстор Луи не можа да се сдържи да не ѝ се полюбува, макар и само за миг.

– А ти какво ми каза, мъниче? – попита Франсоаз и строго погледна Жан-Мари. – Че нашата госпожица си била изплакала очите!

– И таз добра! – отвърна Беришон. – Че знам ли и аз, бабо, може и вие да не сте чула добре, може и аз да не съм видял добре, освен ако, разбира се, нашата госпожица не желае да се разбере, че е плакала.

Беришон беше нормандец до мозъка на костите си. Франсоаз прекоси всекидневната, носейки основното ястие на вечерята.

– И така да е – рече тя, – но нашата госпожица е непрекъснато сама. Че то това живот ли е?!

– Не съм ви молила да се оплаквате от мое име – промърмори Оror, цялата пламнала от смущение.

Майстор Луи ѝ подаде ръка и те преминаха в стаята, където бе сервирана вечерята. Седнаха един срещу друг, а Беришон, както обикновено, застана зад Оror, за да ѝ прислужва. След няколко минути, през които се опитваше да си даде вид, че се храни, майстор Луи каза:

– Оставете ни, детето ми, нямаме повече нужда от вас.

– Да донеса ли другите блюда? – попита Беришон.

– Не – побърза да отговори Ороп.

– Тогава ще ви донеса само десерта.

– Марш! – каза майстор Луи и му посочи вратата.

Подсмивайки се, Беришон излезе.

– Бабо – каза той на Франсоаз, когато влезе в кухнята, – според мен двамата ще се хванат гуша за гуша.

Добрата жена само повдигна рамене.

– Майстор Луи изглежда много ядосан – не мирясваше Жан-Мари.

– Я се захващай за съдовете! – сопна се Франсоаз. – Майстор Луи е много по-умен от всички нас, взети заедно. Той е силен като бик, макар да е тъничък в кръста, и смел като лъв, но бъди спокоен, нашата госпожичка Ороп би тръшнала четирима като него!

– Ба! – удиви се Беришон. – Няма вид на такава!

– Точно заради това – отсеке старата жена и за да приключи разговора, добави: – Още си малък. Хайде, на работа!

– Както изглежда не сте щастлива, Ороп? – попита майстор Луи след като Беришон напусна стаята.

– Виждам ви твърде рядко! – отвърна девойката.

– Укорявате ли ме за това, мило дете?

– Опазил ме бог! Вярно е, понякога се измъчвам, но нима някой би могъл да попречи на безумните мисли да спхождат бедната глава, на една затворничка? Анри, знаете, че децата се боят от тъмнината, но настъпи ли ден те тутакси забравят страховете си. Такава съм и аз, вашето присъствие е достатъчно, за да разсее капризното ми отегчение.

– Вие ми засвидетелствувате обичта на послушна дъщеря, Ороп, и аз съм ви благодарен за това – отвърна майстор Луи, отклонявайки поглед от нея.

– А вие, Анри, бащина ли обич изпитвате към мен? – попита девойката.

Майстор Луи стана и заобиколи масата. Ороп сама му подаде един стол и с небивала радост възкликна:

– Така, разбира се! Елате! Много отдавна не сме си приказвали. Помните ли как някога минаваше времето ни?

Но Анри беше умислен и тъжен.

– Времето вече не ни принадлежи – отвърна той.

Ороп взе ръцете му в своите и го погледна в очите тъй нежно, че клетият майстор Луи усети под клепачите си онова опарване, което предхожда и поражда сълзите.

– И вие ли страдате, Анри? – промълви тя.

Той поклати глава и се опита да се усмихне:

– Грешите, Орор. Веднъж сънувах сън, един тъй прекрасен сън, че ми отне завинаги покоя. Но това се случи само веднъж и сънят беше единствен. Сега съм буден и не храня вече никакви надежди. Аз дадох клетва и изпълнявам обета си. Наближава мигът, в който животът ми ще се промени. Прекалено стар съм, мило мое дете, за да започвам нов живот.

– Прекалено стар! – повтори Орор и прелестните й зъбки блеснаха в искрен изблик на смях.

Майстор Луи обаче не се смееше.

– На моите години хората имат вече семейство – едва чуто рече той.

Орор веднага стана сериозна.

– А вие сте лишен от всичко това, Анри, приятелю мой. Вие имате само мен.

Майстор Луи бързо отвори уста, но думите заседнаха в гърлото му и той отново сведе очи.

– Вие имате единствено мен – повтори Орор. – Но какво съм аз за вас, освен препятствие към щастието!

Той понечи да я прекъсне, но тя не му позволи:

– Знаете ли какво се говори? Казват: „Тя не е нито негова дъщеря, нито негова сестра, нито пък съпруга...“ Те казват...

– Орор – на свой ред я прекъсна майстор Луи, – осемнайсет години вие сте била и сте моята едничка радост.

– Вие сте великодушен и аз съм ви много признателна за това – промълви девойката.

За миг и двамата замълчаха. Смущението на майстор Луи беше очевидно. Орор първа наруши тишината:

– Анри, не знам нищо нито за вашите намерения, нито за постъпките ви, но и с какво ли право бих могла да ви укорявам?! Но аз съм винаги сама и непрестанно мисля за вас, еднички мой приятелю. Има мигове, когато се досещам за всичко, сигурна съм в това. Мигове, в които сърцето ми се свива и очите ми се изпълват със сълзи, когато си казвам: „Без мен, някоя любима жена би разсеяла самотата му; без мен неговият дом би бил просторен и богат; без мен той би могъл да застане пред света с открито лице.“ Анри, вие правите много повече от това да ме обичате като добър баща, вие ме уважавате и сте възпирали поривите на сърцето си единствено заради мен.

Тези думи идеха от сърцето ѝ. Оror наистина бе мислила за това. Но Евините щерки са родени дипломати. Това бе преди всичко военна хитрост, за да разбере. Ударът обаче се оказа неточен.

– Вие грешите, мило дете – беше единственият студен отговор. Погледът на майстор Луи блуждаеше някъде в пространството. – Времето напредва – прошепна той, после внезапно, сякаш не бе по силите му да се въздържи, попита: – Оror, ще си спомняте ли за мен, когато вече няма да ме виждате?

Девичото лице за миг изгуби свежата си руменина. Ако майстор Луи бе вдигнал очи, той би съзрял цялата ѝ душа, вложена в пронизателния поглед, отправен към него.

– Нима пак ще ме изоставите? – заекна тя.

– Не... Не знам... – отвърна майстор Луи с несигурен глас. – Може би...

– Умолявам ви! Умолявам ви! – прошепна девойката. – Анри, смилете се над мен! Вземете ме със себе си, ако заминете! – И тъй като отговор не последва, тя продължи със сълзи на очи: – Навярно ми се сърдите, защото бях капризна и несправедлива. О, Анри, приятелю мой, все пак не аз отворих дума за моите сълзи. Никога вече няма да правя това, Анри! Чуйте ме, повярвайте ми, никога вече няма да го сторя! Боже мой! Знаем много добре, че не бях права. Щастлива съм, тъй като ви виждам всеки ден. Анри, защо не ми отговаряте? Чувате ли ме, Анри?

Той седеше, отвърнал лице. Девойката с детински жест обгърна шията му, за да го принуди да я погледне. Очите на майстор Луи бяха пълни със сълзи. Оror скочи от стола си и коленичи.

– Анри, Анри – каза тя, – друже мой любими, татко мой, ако бяхте щастлив, то щастието изцяло би ви принадлежало. Сега обаче искам моя дял от сълзите!

Той я притисна към себе си в страстен порив, но ръцете му тутакси се отпуснаха.

– Ние сме полудели, Оror! – произнесе той с горчива и неестествена усмивка. – Ами ако някой ни види? Какво означава всичко това?

– Това означава, че тази вечер сте лош и егоист, Анри – отвърна девойката, която не се предаваше току-така. – От деня, в който ми казахте: „Ти не си моя дъщеря“, вие много се променихте!

– За деня, когато ме помолихте да пощадя маркиз дьо Шаверни ли говорите? Помня го, Оror, и искам да ви съобща, че господин маркизът се е завърнал в Париж.

Тя не отговори, но нейният открит и нежен поглед се изпълни с

такова красноречиво изумление, че той прехапа устни. После пое ръката ѝ и я целуна, сякаш се канеше да я напусне, но тя го задържа.

– Останете! Ако продължава така ще дойде ден, когато ще се приберете и няма да ме намерите в дома си. Виждам, че ви дотягам и ще си отида. Боже мой, наистина не знам какво ще правя, но вие най-сетне ще се отървете от едно бreme, което става все по-непосилно.

– Няма да имате време, Оror – промълви майстор Луи, – пък и за да ме напуснете не е нужно да бягате.

– Нима ще ме прогоните? – извика бедната девойка и се отдръпна така, сякаш бе получила силен удар в гърдите.

Майстор Луи покри лицето си с ръце. Те седяха все така един до друг: той на стола, а Оror върху една възглавничка, облегнала глава на коленете му.

– За да бъда щастлива, Анри – прошепна тя, – за да бъда истински щастлива, аз се нуждая, уви, от много малко. Нима тъй отдавна изгубих усмивката си? Нима по-рано не бях винаги радостна и доволна, когато ви посрещах?

Пръстите на майстор Луи се плъзгаха по разкошните вълни на косата ѝ, върху които светлината на лампата хвърляше отблясъци на старо злато.

– Моля ви само за едно – продължи тя, – правете както някога. Казвайте ми, когато сте щастлив, казвайте ми най-вече когато ви е мъчно, за да мога да споделя радостта ви, или пък за да приема цялата ви тъга в сърцето си. Хайде, това облекчава! Та нима ако имахте дъщеря, Анри, любима дъщеря, не бихте постъпвал точно така с нея?

– Дъщеря! – повтори майстор Луи и челото му помрачня.

– Знам, не съм ви никаква, но поне не го казвайте повече.

Майстор Луи прекара опакото на ръката по челото си.

– Оror – каза той сякаш изобщо не беше чул последните ѝ думи, – съществува един бляскав живот на удоволствия, почести и богатство, животът на щастливците на този свят. Вие не го познавате, мило дете.

– Нужно ли е да го познавам?

– Да, това го искам аз. Необходимо е. – И той добави, снишавайки неволно глас: – Може би ще се наложи да направите избор, но за да избирате, трябва да знаете... – Майстор Луи стана. Този път върху благородното му лице се четеше осъзната и непоколебима решителност. – Оror – бавно произнесе той, – за вас настъпва последният ден на неведение и съмнения. Колкото до мен, той може би ще е последният на младост и надежда!

– Анри, за бога, изяснете се! – извика младата девойка.

Майстор Луи вдигна очи към небето.

– Направих така, както ми повеляваше съвестта – прошепна той. – Онзи, който е горе, ме вижда: нямам какво да крия от него. Сбогом, Ороп... Тази нощ вие няма да спите... Вижете и разсъдете, допитайте се до разума си, преди да послушате сърцето си. Не искам нищо да ви казвам, искам впечатлението ви да бъде внезапно и цялостно, тъй като се опасявам, че предупреждавайки ви, бих действувал от егоистични побуди. Помнете само, че колкото и необичайни да ви се сторят вашите приключения тази нощ, те до едно са подчинени на моята воля и целят едно – вашето добро. Ако случайно се забавя, имайте ми доверие. Където и да съм, аз бдя над вас.

Той ѝ целуна ръка и се запъти към стаята си.

Ороп гледаше подире му, безмълвна и смаяна. От площадката на горния етаж, преди да прекрачи прага на стаята си, майстор Луи бащински ѝ кимна с глава, изпращайки ѝ въздушна целувка.

VIII. Две девойки

Ороп беше сама. Разговорът, който току-що бе имала с Анри, бе получил тъй неочакван обрат, че тя остана зашеметена и сякаш душевно ослепяла. В неясните и мисли цареше пълен безпорядък. Главата ѝ просто пламтеше, а сърцето, неудовлетворено и наранено, се свиваше в себе си.

Току-що се бе помъчила да разбере, беше сторила всичко, за да провокира някакво обяснение, използвайки при това целия арсенал от най-изтънчени хитрости, които дори наивността не изключва при жената. Не само, че обяснението не бе стигнало доникъде, но – дали заплаха или обещание – пред нея се разкриваше някакъв тайнствен хоризонт.

„Тази нощ вие няма да спите“, и беше казал той, и още: „Колкото и необичайни да ви се сторят вашите приключения тази нощ, те до едно са подчинени на моята воля и целят едно – вашето добро.“

Приключения! Вярно, скитническият живот на Ороп винаги е бил пълен с приключения, но цялата отговорност за това носеше нейният приятел, намиращ се винаги до нея като бдителен телохранител, като сигурен избавител, който ѝ спестяваше дори страха. Тази нощ приключенията щяха да бъдат по-различни и тя трябваше да ги посрещне сама.

Но какви бяха тези приключения? Защо бяха тези недомлъвки?

Предстоеше ѝ да се запознае с живот, съвсем различен от този, който бе водила досега: с бляскавия и разкошен живот на велможите и щастливците. „За да избере“, ѝ бяха казали. Да избере, без съмнение, между този непознат живот и сегашното си съществуване. Но няма вече не бе направила своя окончателен избор?

Трябваше да разбере на коя страна на везните се намираше Анри, нейният приятел. Мисълта за майка ѝ прониза обърканото ѝ съзнание. Почувствува как и се подкосяват краката. Да избира! За първи път през ум ѝ мина тревожната мисъл: „Ами ако майка ѝ и Анри се намираха на двете противоположни страни на везните?...“

– Това е невъзможно! – извика девойката, отхвърляйки тази мисъл с цялата си енергия. – Бог не може да пожелае това!

Тя леко откряна завесите на прозореца си и се облакът на първаза, за да освежи поне малко пламналото си чело. На улицата цареше небивало оживление. Край входа на Пале Роаял се беше струпала тълпа, за да види поканените на бала. Върволицата от паланкини и карети се нижеше между два реда любопитни. В първия миг Ороп почти не им обърна внимание. И какво ли значение имаха за нея тази врява и суета! Но в една от минаващите карети тя зърна две жени, майка и дъщеря, пременени за празненството. В очите и се появиха сълзи и за миг тя остана както заслепена.

– Ако и мама беше тук! – помисли си тя.

Това беше възможно; беше дори твърде вероятно. Ороп започна внимателно да се вглежда във всичко, което можеше да ѝ разкрие поне част от великолепието на празненството. Досещаше се, че оттатък стените на двореца има други, още по-смайващи прелести. Испита нещо като смътно желание, което много скоро се засили. Тя завидя на младите момичета в разкошни премени, с бисерни огърлици, с перли и цветя в косите, но им завидя не за цветята и перлите, не за премените, а за това, че седяха до своите майки. Желанието ѝ да гледа тутакси премина, тъй като цялото това веселие оскърбяваше нейната тъга. Радостните възгласи, – оживлението, врявата, смеховете, светлините, звуците на оркестъра, които вече долитаха от далечината, всичко това я потискаше. Тя покри с ръце пламналото си лице.

В кухнята, Жан-Мари Беришон изпълняваше около баба си, мъжкараната Франсоаз, ролята на змия-изкусител. Слава богу, нямаше много съдове за миене! Ороп и майстор Луи бяха използвали само по една чиния. За сметка на това в кухнята падна същински пир. Франсоаз и Жан-Мари ядоха за четирима.

– Ще взема да прескоча до края на улицата да видя какво-що – заяви Жан-Мари. – Госпожа Балао разправя, че там са се събрали вълшебствата от всички омагьосани дворци и приказки. Ще ми се да хвърля един поглед.

– Добре, синчето ми, но не се бави – избоботи бабата. Тя беше мекушава, въпреки могъщия си бас.

Беришон тутакси си плю на петите. Едва-що стъпил на мръсните павета на улица „Шантр“, Тишар, Балао, Морен и другите най-радушно го посрещнаха.

Франсоаз застана на вратата на кухнята и надзърна в стаята на Ороп.

– Гледай ти, вече го няма! – възкликна тя. – Клетото ангелче е пак самичко!

За миг през ум и мина чудесната мисъл да отиде да прави компания на младата си господарка, но точно в този момент се върна Жан-Мари.

– Бабо! – развика се той. – Гирлянди, бандероли, фенери, конни гвардейци, жени, целите в брилянти, пред които, онези, дето са само в бродиран сатен са сякаш от сиропиталището „Сен Жан“! Ела, бабо, ела да видиш!

– Това изобщо не ме интересува – повдигна рамене добрата жена.

– Ах, бабо, само до ъгъла на улицата! Госпожа Балао назовава по име и разказва историите на всички господа и дами, дето минават. Много е поучително! Ела де, ще хвърлиш само един поглед от ъгъла на улицата!

– А кой ще пази къщата?... – попита малко разколебана старата Франсоаз.

– Та ние ще бъдем на две крачки оттук и ще наблюдаваме вратата. Ела, бабо, ела!...

Той я грабна през кръста и я избута навън. Вратата остана отворена.

Те наистина бяха само на две крачки от нея, но Балао, Гишар, Дюран, Морен и другите бяха предприемчиви жени и веднъж обсебили Франсоаз, повече не я пуснаха. Дали пък това също не влизаше в тайните планове на майстор Луи? Позволяваме си да се усънним.

Повличайки Жан-Мари Беришон към окъпания в светлина площад на Пале Роаял, множеството на клюкарките мина под прозореца на Ороп, но тя дори не ги забеляза. Нейният унес я заслепяваше.

– Нито една дружка! – казваше си тя. – Нито една приятелка, която да помоля за съвет!

Внезапно зад нея се разнесе лек шум. Тя бързо се обърна. После извика уплашено и в отговор се разнесе весел смях. Пред нея стоеше жена с домино⁸⁰ от розов сатен, маскирана и с бална прическа.

– Госпожица Ороп? – попита тя с церемониален поклон.

– Не сънувам ли? – извика Ороп. – Този глас...

Маската падна и сред разкошните накити засия дяволитото лице на доня Крус.

– Флор! – извика Ороп. – Нима е възможно? Ти ли си наистина?

Лека като силфида, доня Крус се спусна към нея с разтворени обятия. Размениха се бързите и леки целувки на младите девойки. Виджали ли сте как, играейки си, две гълъбици се милват?

– Аз пък точно жалех, че си нямам нито една дружка! – рече Ороп. – Флор, моя малка Флор, колко се радвам, че те виждам! – После, обзета от внезапно съмнение, попита: – Но кой те пусна да влезеш? Забранено ми е да приемам когото и да било.

– Забрана! – повтори доня Крус с непокорен вид.

– Молба, щом предпочиташ – каза Ороп, изчервявайки се.

– Ха, това се казва добре охраняван затвор! – извика Флор. – Вратата широко отворена и няма жива душа!

Ороп бързо влезе във всекидневната. Там наистина нямаше никого и двете крила на вратата бяха широко отворени. Тя повика Франсоаз и Жан-Мари. Никакъв отговор. Ние знаем къде бяха в този момент Жан-Мари и Франсоаз. Ороп обаче не знаеше това и след необичайната раздяла с майстор Луи, който я беше предупредил, че тази нощ ще бъде изпълнена със странни прекеждия, тя не можа, естествено, да си помисли нищо друго, освен следното:

– Такава е била, без съмнение, неговата воля.

После затвори вратата само с резето и се върна при доня Крус, която кокетничеше пред огледалото.

– Дай сега да ти се нагледам до насита! – каза Флор. – Боже мой, колко си пораснала и колко си се разхубавила!

– Ами ти! – възкликна Ороп.

Известно време те с радостно възхищение се разглеждаха.

– Но каква е тази премяна? – попита Ороп.

– Това е балният ми тоалет, мила моя – отвърна доня Крус с известно самозадоволство. – Какво ще кажеш, а? Харесва ли ти?

– Разкошен е! – отвърна Ороп и като разгърна доминото, за да

80. Костюм за бал с маски, състоящ се от наметало с качулка. – Б. пр.

разгледа полата и корсажа, повтори: – Разкошен! И колко е богат. Обзалагам се, че отгатнах. В някоя пиеса ли играеш, моя малка Флор?

– И таз добра! – възмути се доня Крус. – Да играя в пиеса! Отивам на бал и толкоз!

– На какъв бал?

– Тази вечер има само един бал.

– На бала на регента?

– Боже мой! Да, на бала на регента, мила моя. В Пале Роаял ме очакват, за да бъде представена на негово кралско височество от принцеса Палатин, чисто и просто – майка му, миличка.

Орор широко отвори очи.

– Учудваш ли се? – продължи доня Крус, отмятайки с крак шлейфа на балната си премяна. – Че какво пък толкоз чудно има? Всъщност, аз съм не по-малко учудена. Виждаш ли, мила моя, случиха се какви ли не невероятни истории! Небивалиците просто ваят от небето, ще ти разкажа всичко.

– Но как ме намери? – попита Орор.

– Просто знаех къде живееш. Получих разрешение да те видя, да, разрешение, тъй като аз също си имам господар...

– Аз нямам господар – прекъсна я Орор с горд жест.

– Роб, щом предпочиташ, роб, който заповядва. Трябваше да дойда утре сутринта, но си рекох: „Колко хубаво би било да навестя моята мъничка Орор!“

– Значи все още ме обичаш?

– До полуда! Но чакай по-напред да ти разкажа моята първа небивалица, а след нея ще ти разкажа още една. Нали ти рекох, че просто ваят от небето. Въпросът беше как, тъй като не съм излизала откакто пристигнах тук, да намеря пътя в големия непознат Париж от църквата „Сен Маглоар“ дотук.

– Църквата „Сен Маглоар“! – прекъсна я Орор. – Някъде там ли живееш?

– Да, аз също си имам клетка, мило птиченце, само че моята е по-красива. Моят Лагардер прави нещата много по-добре.

– Ш-шт! – сложи пръст пред устните си Орор.

– Добре, добре! Виждам, че все още си живеем в царството па тайните. Та така, тъкмо се чудех какво да правя, когато чух съвсем тихичко да се дращи по вратата ми. Този, който дращеше, влезе още преди да се накая да отворя. Беше някакъв дребен човечец, целият в черно, ужасно грозен и гърбав. Той ми се поклони до земята и аз отвърнах на поздрава

му, при това без да се разсея, като продължавам да твърдя, че това беше голям успех. „Ако госпожицата благоволи да ме последва – ми рече той, – аз ще я отведа там, където желае да отиде...“

– Гърбав ли? – замислено попита Орор.

– Да, един гърбушко. Ти ли го изпрати?

– Не, не съм аз.

– Познаваш ли го?

– Никога не съм говорила с него.

– Кълна ти се, не бях казала никому нито думица, която би могла да му подсказе, че исках да избързам с идването си, предвидено за утре сутринта. Сега ме е яд, че познаваш това джудже, толкова ми се искаше докрай да гледам на него като на свръхестествено същество. Всъщност би трябвало наистина да е малко нещо магьосник, щом успя да измами бдителността на моите Аргуси⁸¹. Не искам да се хваля, мила моя, но мен ме пазят по-различно, отколкото теб... Знаеш, че съм смела; предложението на черното човече погъделичка страстта ми към приключения и аз без колебание го приех. Тогава той ми се поклони още по-почтително и отвори една неизвестна за мен вратичка, при това в собствената ми стая, представяш ли си?! После ме преведе през някакви коридори, за чието съществуване дори не подозирах. Така без никой да ни види излязохме на улицата, където чакаше една карета. Той ми подаде ръка, за да се кача в нея и през цялото време се държа изключително благоприлично. Двамата слязохме пред твоята врата, а каретата веднага продължи. Изкачих се по стълбището, а когато се обърнах, за да му благодаря, вече нямаше никого!

Орор слушаше дълбоко замислена.

– Той е – прошепна тя. – Това трябва да е той!

– Какво казваш? – попита доня Крус.

– Нищо... Но кажи ми, Флор, мила моя циганко, под какъв предлог ще бъдеш представена на регента?

Доня Крус сви устни.

– Знай, малката ми – отвърна тя, настанявайки се в едно меко и дълбоко кресло с възглавнички, – че тук има толкова цигани, колкото и в шепата ми. Никога не е имало циганка, това е една заблуда, една илюзия, една измама и сън. Накратко, ние сме благородната дъщеря на една принцеса.

81. Аргус – митологичен гигант със сто очи, от които петдесет оставали винаги отворени.

– Б. пр.

– Ти? – смая се Ороп.

– Ами да, че кой друг! – отвърна доня Крус. – Е, ако, разбира се, това не се окажеш ти? Виждаш ли, миличка, циганите винаги правят така. Те се промъкват в дворците през комините тогава, когато огънят е вече угаснал, задигат няколко скъпи вещи и никога не забравят да отмъкнат със себе си люлката, в която спи младата наследничка. Аз съм наследничката, открадната от циганите... при това най-богатата наследничка в Европа, ако мога така да кажа.

Не можеше да се разбере дали се шегува, или говори сериозно. Може би самата тя не го знаеше. Живостта на разказа и придаваше на нейните леко мургави бузи възхитителна руменина. Умните и, по-тъмни от черен кехлибар очи дръзко блестяха. Ороп я слушаше със зяпнала уста. Върху очарователното и лице бе изписана наивна доверчивост, а в прелестните ѝ очи се четеше искрената радост от щастието на нейната малка приятелка.

– Чудесно! – възкликна тя. – А как се казваш, Флор? Доня Крус оправи широките гънки на роклята си и снизходително отвърна:

– Госпожица дьо Ньовер.

– Ньовер! – извика Ороп. – Едно от най-знатните имена във Франция!

– Уви, тъй е, мила моя! И комай сме малко нещо братовчеди на Негово величество.

– Но как?...

– Ах, как? Как? – извика доня Крус, изоставяйки внезапно аристократичните си маниери, за да се върне към буйната палавост, която много повече ѝ отиваше. – Виж, това не знам. Все още не са ми направили честта да ме запознаят с моето родословие. Попитам ли, казват ми: „Ш-шт!...“ Изглежда, че имам врагове. Всяко величие, малката ми, предизвиква завист. Не знам нищо, а пък и ми е все едно и приемам всичко много спокойно.

Ороп, която от известно време изглеждаше потънала в дълбок размисъл, внезапно я прекъсна:

– Флор, ами ако се окаже, че знам повече от теб за собствената ти история?

– Бога ми, моя малка Ороп, това никак не би ме учудило! Вече нищо не може да ме учуди, но ако знаеш моята история, по-добре я запази за себе си, тъй като тази нощ моят настойник и приятел принц дьо Гонзаг трябва да ми я разкаже най-подробно.

– Гонзаг! – потръпвайки, повтори Ороп.

– Какво ти стана? – попита доня Крус.

– Гонзаг ли каза?

– Да, Гонзаг, принц дьо Гонзаг, този, който защитава правата ми, съпругът на херцогиня дьо Нювер, моята майка.

– Ах! – възкликна Орор. – Значи Гонзаг е съпругът на херцогинята?

Тя си спомни за посещението на руините на Кайлюс. Нощната трагедия изплува пред погледа ѝ. Неизвестните довчера участници в нея, днес вече имаха имена. Детето, за което спомена гостилничарката в Тарид, детето, което е спяло по време на ужасната битка, беше Флор. Но убиецът?...

– За какво мислиш? – попита доня Крус.

– Мисля си за името Гонзаг – отвърна Орор.

– Защо?

– Преди да ти кажа, искам да знам дали го обичаш.

– Умерено – отговори доня Крус. – Бих могла да го обичам, но той не пожела.

Орор запази мълчание.

– Хайде де, говори! – извика бившата циганка и нетърпеливо тропна с крак.

– Ако го обичаш... – понечи да каже Орор.

– Казвай де!

– Щом е твой настойник и съпруг на майка ти...

– Карамба! – откровено изруга предполагаемата госпожица дьо Нювер. – Та нима всичко трябва да ти се каже?! Видях я, видях майка ми! Уважавам я много, дори нещо повече – обичам я, тъй като много е страдала, но когато я зърнах сърцето ми не затуптя развълнувано, ръцете ми не се разтвориха неволно. Ах, Орор! – възкликна тя в порив на искрено вълнение. – Струва ми се, че човек трябва просто да умре от радост, когато застане пред майка си.

– И на мен ми се струва така – отговори Орор.

– Е, да, но аз останах хладна, дори прекалено хладна. Но ако става дума за Гонзаг, говори и не се страхувай от нищо; не се страхувай и говори дори да се касае за госпожа дьо Нювер.

– Не, става дума единствено за Гонзаг – в спомените ми името Гонзаг е свързано с всичките ми детски страхове, с всичките ми тревоги на младо момиче. За първи път го чух, когато моят приятел Анри рискува живота си, за да ме спаси; чух го отново, когато бяхме нападнати в един чифлик в околностите на Памплона. Онази нощ, когато си послужи с своята магия, за да приспиш пазачите ми в шатрата на циганския вожд,

името Гонзаг за трети път долетя до слуха ми. В Мадрид – отново Гонзаг, в замъка Кайлюс – пак Гонзаг!

Доня Крус се замисли, после внезапно попита:

– Казвал ли ти е някога дон Луис, твоят красив Ел Синселадор, че си дъщеря на знатна дама?

– Не, никога – отвърна Оror, – но при все това аз го вярвам.

– Бога ми – възкликна бившата циганка, – не обичам дълго време да размишлявам, моя малка Оror! Главата ми просто гъмжи от идеи, но те са неясни и изобщо не искат да излязат оттам. Мисля, че на теб по би ти отивало да станеш знатна госпожица, отколкото на мен, но мисля също, че не е нужно човек да си измъчва чак толкова мозъка с разни гатанки. Аз съм християнка, но въпреки това съм запазила една добра черта от вярата на моите приемни бащи: да приемам времето такова, каквото се случи, и събитията така, както се развият, като за утешение си казвам: „Съдба!“ Има например едно нещо, с което не мога да се съглася – че господин дьо Гонзаг е пладнешки разбойник и убиец. Прекалено е възпитан за това. Ще ти кажа, че в Италия има колкото шеш Гонзаговци, едни истински, а други – лъжливи, и че твоят Гонзаг е без съмнение лъжлив. Освен това ще ти кажа, че ако твоят преследвач беше негово височество принц дьо Гонзаг, майстор Луи никога не би те довел точно в Париж, където, както е известно всекиму, живее негово височество принцът.

– Но тогава защо са тези предпазни мерки? – попита Оror. – Забранено ми е да излизам, дори да се показвам па прозореца...

– Ба, просто те ревнува! – отсече доня Крус.

– О, Флор! – прошепна Оror с укор.

Доня Крус се завъртя на един крак около себе си и на устните ѝ се появи най-дръзката от нейните усмивки.

– Ще бъда принцеса чак след два часа, така че все още мога да говоря каквото си искам. Да, твоят печален красавец, твоят майстор Луи, твоят Лагардер, твоят странствуващ рицар, твоят крал и бог е ревнив! Ах, дявол го взел, както казват в кралския двор, та нима не го заслужаващ?!

Оror се изчерви като череша. Макар и магьосница, доня Крус дори не подозираше колко точна се бе оказала нейната стрела. Тя наблюдаваше Оror, която не смеееше да я погледне.

– Я виж ти – възкликна тя, целувайки я по челото, – стана огън червена от гордост и радост! Доволна е, че я ревнуват. Все тъй ли е красив като звезда? И все тъй горд? И по-кротък от дете? Хайде, кажи ми,

признай ми съвсем тихичко на ухото, че го обичаш!

– Защо тихичко? – попита Ороп, изправяйки глава.

– Тогава високо, щом искаш.

– Да, високо: обичам го!

– Ха тъй, това са думи на място! Целувам те за твоята искреност. А щастлива ли си? – попита доня Крус, пронизвайки я с големите си черни очи.

– Разбира се.

– Много щастлива?

– Щом е тук.

– Прекрасно! – възкликна циганката и хвърляйки леко презрителен поглед около себе си, добави: *Dobre dicha, dicha dulce!*

Това беше една испанска поговорка, от която нашите водевилисти бяха извели прословутата аксиома „С любимия и колибата е рай“. След като огледа най-обстойно всичко, доня Крус рече:

– Да, тук любовта не е излишна. Къщата е грозна, улицата зловеща, а мебелите са просто ужасни. Знам, знам много добре, малката ми, че следва задължителният отговор: „Какво е дворецът без него...“

– Ще ти отговоря нещо друго – прекъсна я Ороп. – Ако пожелаеш дворец, достатъчно е да кажа само една дума.

– Хайде де!

– Това е точно така.

– Нима е станал толкова богат?

– Няма нещо, което да съм желала и той веднага да не ми го е дал.

– Действително – промълви доня Крус, която вече не се смееше, – този човек не прилича на другите мъже. В него има нещо странно, нещо възвишено. Никога не съм свеждала поглед пред другиго, освен пред него... Ти не знаеш, но каквото и да разправят, магьосници все пак има. Мисля, че твоят Лагардер е един от тях.

Тя беше напълно сериозна.

– Що за нелепост! – извика Ороп.

– Виждала съм магьосници! – все тъй сериозна, произнесе циганката. – Искам да бъда наясно. Хайде, пожелай си нещо и същевременно си мисли за него.

Ороп се разсмя. Доня Крус седна до нея.

– Направи ми удоволствие, моя малка Ороп – ласкаво настоя тя. – Хайде, никак не е трудно!

– Сериозно ли говориш? – удиви се Ороп.

Доня Крус допря устни до ухото ѝ и прошепна:

– Някога обичах един човек, бях просто полудяла. Един ден той сложи ръка на челото ми и рече: „Флор, този човек не може да те обича“. Аз тутакси оздравях. Нали виждаш, че е магьосник.

– А онзи, когото обичаше, кой беше? – попита Ороп бледа като платно.

Без да отговори, доня Крус отпусна глава на рамото ѝ.

– Той е бил! – извика Ороп с неопикуем страх. – Сигурна съм, че това е бил той!

IX. Трите желаня

В очите на доня Крус блестяха сълзи. Силни тръпки разтърсваха цялото тяло на Ороп. И двете бяха привлекателни, и двете бяха красиви. В този миг съотношението между характерите им се променяше: доня Крус, обикновено тъй невъздържана и дръзка, бе обзета от тиха тъга, докато в очите на Ороп се разгаряше искрата на ревността.

– Ти, моя съперница! – промълви тя.

Въпреки нейната съпротива, доня Крус я привлече към себе си и я целуна.

– Той те обича – тихо каза тя. – Обича те и ще обича само теб!

– Но ти?!

– Аз оздравях и сега мога да наблюдавам с усмивка и без омраза вашето щастие и взаимната ви нежност. Убеди ли се, че твоят Лагардер е магьосник?

– Не ме ли мамиш? – попита Ороп.

Доня Крус сложи ръка на сърцето си.

– Ако зависеше само от мен – рече тя с високо вдигнато чело и открит поглед, – вие щяхте да бъдете щастливи!

Ороп се хвърли на шията ѝ.

– Но аз все пак настоявам на изпитанието! – извика доня Крус. – Не ми отказвай, моя малка Ороп. Пожелай си нещо, моля те!

– Но аз нищо не искам.

– Как така?! Нямах никакви желаня?

– Нито едно!

Доня Крус насила я накара да се изправи и я повлече към прозореца. Пале Роаял цял сияеше. Под портика течеше сякаш поток от разкошно пременени жени.

– Дори на бала на регента ли не искаш да отидеш? – попита доня Крус внезапно.

– Аз! – измънка Ороор, чието сърце учестено затуптя.

– Не лъжи!

– Но защо да лъжа?

– Добре! Мълчанието означава съгласие. Ти искаш да отидеш на бала на регента. – И като плясна с ръце, тя започна да брои: – Едно!

– Но аз нямам нищо! – възрази Ороор, която със смях се поддаваше на чудатостите на своята приятелка. – Нито скъпоценности, нито рокли, нито накити...

– Две! – обяви доня Крус и отново плесна с ръце. – Значи искаш скъпоценности, рокли и накити? И внимавай, мисли за него, иначе нищо няма да се получи!

Колкото повече напредваше операцията, толкова по-сериозна ставаше циганката. В прекрасните ѝ черни очи вече нямаше и помен от предишната увереност. Това очарователно дете вярваше в магии; страхуваше се, но в същото време се надяваше и любопитството ѝ надделяваше над страха.

– Кажете сега третото си желание – подкани тя, снишавайки неволно глас.

– Но аз изобщо не искам да ходя на бала! – извика Ороор. – Стига с тази игра!

– Как! – подкачи я доня Крус. – Дори ако си сигурна, че ще го срещнеш там?

– Анри?

– Да, твоят нежен и галантен Анри, който би те намерил още по-красива в чудесната ти премяна.

– Тогава е удоволствие бих отишла – отвърна Ороор и сведе очи.

– Три! – извика циганката и силно плесна с ръце.

И в следващия миг едва не падна възник. Вратата с трясък се отвори и във всекидневната задъхан се втурна Беришон, провиквайки се още от прага:

– Ето, всички тези дрънкулки и парцалчета ги носят за нашата госпожица. Повече от двайсет кутии с рокли, дантели, цветя! Ей вие, влизайте, влизайте, тук е домът на господин кавалера дьо Лагардер!

– Нещастнико! – извика Ороор ужасена.

– Не се бойте, знаем си ние работата – самодоволно отвърна Жан-Мари. – Вече няма защо да се крием. Долу тайните! Сваляме маската, дявол го взел!

Но как бихме могли да опишем изумлението на доня Крус? Тя бе призовала дявола и той послушно се бе отзовал на повика ѝ, при това без да кара да го чакат. Това прелестно девойче беше малко нещо скептик, а всички скептици са суеверни. Спомнете си, че доня Крус бе прекарала детството си в шатрата на скитащи цигани. Къде, ако не там е страната на приказките. Тя стоеше със зяпнала уста и ококорени очи.

Във всекидневната влязоха пет-шест млади девойки, следвани от още толкова мъже, носещи пакети и кутии. Доня Крус се питаше дали в тях има истински премени, или просто сухи листа. Ороп не можа да съдържа усмивката си, виждайки смутеното лице на своята приятелка.

– Е, а сега? – попита тя.

– Знаех си аз, че е магьосник! – смутолеви циганката.

– Влезте, господа! Влезте, госпожици! – продължаваше да вика Беришон. – Влизайте всички! Сега тук е дома на господата-бога. Ще ида да доведа госпожа Балао, тя винаги е имала желание да разбере как сме се обзавели. Никога не съм пил нещо по-вкусно от нейния ангеликов ликьор. Влизайте, госпожици! Влизайте, господа!

Господата и госпожиците само това и чакаха. Цветарки, везачки и шивачки отрупаха с кутиите си масата, намираща се напред всекидневната.

Зад доставчиците от двата пола се появи един паж без ливрея. Той се насочи право към Ороп и с дълбок поклон ѝ връчи писмо, превързано изящно с копринена лента. После отново се поклони и излезе.

– Ей, изчакайте поне отговора! – извика Беришон и хукна подире му.

Но пажът вече бе подминал завоя на улицата. Беришон го видя да разговаря с някакъв благородник, загърнат в съмнително на вид наметало, когото не познаваше. Благородникът попита пажа:

– Предаде ли го? – и след утвърдителния му отговор, добави: – Къде са нашите хора?

– Съвсем наблизо, на улица „Пиер Леско.“

– Носилката там ли е?

– Има две носилки.

– Това пък защо? – удиви се благородникът.

При това краят на наметалото, който скриваше долната част на лицето му, се отмести, така че ясно бихме могли да разпознаем бледата заострена брадичка на господин Пейрол.

– Не знам – отвърна пажът, – но носилките са две.

– Несъмнено е станало някакво недоразумение – помисли си

Пейрол.

Изпита желание да надзърне през вратата на дома на Лагардер, но като поразмисли, се въздържа.

– Достатъчно е само да ме зърнат, за да се провали всичко – промърмори той и се обърна към пажа: – А сега тичай в двореца колкото ти крака държат, ясно ли е?

– Колкото ми крака държат.

– Там ще намериш двамината юначаги, дето цял ден задръстваха кухнята.

– Метр Кокардас и приятелят му Паспоал ли?

– Точно така. Ще им кажеш следното: „Работата ви е опечена, остава само да се появите...“ Преди малко споменаха ли името на собственика на дома?

– Да, господин дьо Лагардер.

– Внимавай много да не повториш това име! Ако те разпитват, ще им кажеш, че в къщата има само жени.

– Тук ли да ги доведем?

– Да, до този ъгъл, откъдето ще им покажеш къщата.

Пажът си плю на петите. Господин Пейрол отново закри лицето си с наметалото и се смеси с тълпата.

В стаята си Ороп вече бе скъсала плика на писмото, донесено от пажа.

– Неговият почерк! – извика тя.

– А ето и една покана, подобна на моята – добави доня Крус, която още не можеше да дойде на себе си. – Нашият таласъм нищо не е забравил.

И тя я заобръща в ръцете си. Ороп си помисли, че в поканата, отрупана с изящни и миловидни винетки, представляващи тумбести амурчета, лозници и гирлянди от рози, нямаше нищо дяволско, после се зачете в писмото. То гласеше следното:

„Мило дете, тези накити ви изпращам аз. Искях да ви направя изненада. Пременете се. От мое име при вас ще дойдат двама лакеи с носилка, за да ви отведат на бала. Аз ще ви чакам там.

Анри дьо Лагардер“

Ороп подаде писмото на доня Крус, която разтърка очи преди да го прочете, тъй като беше просто зашеметена.

– И ти вярваш на всичко това? – попита тя след като вдигна глава от писмото.

– Да, вярвам – отвърна Ороп. – Имам причини да му вярвам.

И тя самоуверено се усмихна. Та нима Анри не ѝ беше казал от нищо да не се удивлява? Колкото до доня Крус, тя съвсем не беше далеч от мисълта, че безопасността на Ороп е застрашена при такова странно стечение на обстоятелствата от някоя нова дяволия на Лукавия.

Междувременно сандъците, кутиите и пакетите изпразваха възхитителното си съдържание върху масата. Така доня Крус можа да се увери, че и дума не можеше да става за сухи листа; в тях се намираше един цялостен елегантен дамски тоалет, включващ и домино от розов сатен, досущ като това на госпожица дьо Ньовер. Роклята беше от бял армюр, извезан със сребърни рози, в средата на чиито венчета блестеше по една ситна перла, а фустите, дантелите и ръкавите бяха покрити с бродирани пера на колибри.

Всичко бе по последна мода. С подобна рокля, подарена ѝ от господин Ло, маркиза д'Обиняк, дъщеря на финансиста Сула, си бе създала богатство и слава в кралския двор.

Роклята обаче не беше всичко. Дантелите и бродериите бяха наистина великолепни, а само бижутата струваха колкото годишната издръжка на един кавалерийски капрал.

– Магьосник е – повтаряше доня Крус, докато разглеждаше най-подробно всичко, – магьосник е, не ще и дума! Може и Ел Синселадор да си, но колкото и дръжки на шпаги да изгавираш, пак не би могъл да спечелиш толкова, че да правиш такива подаръци.

През ум отново ѝ мина мисълта, че в един определен миг всички тези прелести могат да се превърнат в дървени стърготини или талаш.

Беришон беше очарован и не пропускаше случай да изрази възхищението си. Старата Франсоаз, която току-що се бе върнала, многозначително поклащаше посивялата си глава.

Но тази сцена имаше и още един зрител, чието присъствие никой не подозираше, и който, съвсем естествено, бе не по-малко любопитен. Той се бе скрил зад вратата на горната стая, чието единствено крило внимателно бе открехнал, и разглеждаше над главите на присъстващите прелестите, пръснати върху масата. Но този зрител не беше хубавецът майстор Луи с неговото благородно и тъжно лице. Това бе един дребен човечец, облечен от глава до пети в черно, същият, който беше довел доня Крус, същият, който бе подправил почерка на Лагардер, същият, който бе наел колибата на Медор: това беше гърбушкото Езоп II, наречен още Йон – победителят на Кита.

Той се подсмиваше под мустак и току потриваше ръце.

– Дявол го взел! – казваше си той. – Негово височество принц дьо

Гонзаг наистина си знае работата, а онзи негодник Пейрол е безспорно човек с добър вкус.

Гърбавия се намираше тук от момента, в който се бе появила доня Крус. Той, без съмнение, чакаше майстор Луи.

Орор беше достойна Евина щерка. Само при вида на тези разкошни премени, сърцето ѝ учестено затуптя. Радостта бе двойна: прашчаше и ги нейният приятел! Орор дори не се замисли върху онова, което бе минало през ума на доня Крус; тя изобщо не се опита да изчисли колко бяха стрували на нейния приятел тези наистина кралски одежди. Тя изцяло се отдаде на удоволствието. Беше щастлива и вълнението, обземащо младите девойки в мига, когато им предстои да се появят пред света, я опияняваше. Пък и нали там щеше да я закриля нейният приятел! Смущаваше я едно: нямаше си камериерка, тъй като добрата Франсоаз се справяше много по-добре с кухнята, отколкото с тоалетите.

Сякаш доловили нейното желание, две млади момичета пристъпиха напред.

– Ние сме на заповедите на госпожицата – казаха те.

По техен знак всички останали се оттеглиха с почтителни поклони, Деня Крус ошипа Орор по ръката и попита:

– Нима ще се оставиш в ръцете на тези създания?

– А защо не?

– И ще облечеш тази рокля?

– Но разбира се.

– Смела си! Много си смела! – прошепна циганката. – Че какво пък – възкликна тя, – този дявол се оказа изключително изискан! Имаш право, премени се, това никога не вреди.

Орор, доня Крус и двете камериерки, съставляващи част от разкошния подарък, влязоха в спалнята. Във всекидневната останаха само Франсоаз и нейният внук Жан-Мари Беришон.

– Коя ли ще да е тази нахалница? – попита добрата жена.

– Коя нахалница, бабо?

– Тази, с розовото домино.

– Мургавичката ли? Ама как само ѝ играят очетата, а, бабо!

– Видя ли я да влиза?

– Не, беше дошла преди мен.

Госпожа Франсоаз измъкна плетката си от джоба и се замисли.

– Чуй какво ще ти кажа – заяви тя с възможно най-сериозен и тържествен глас. – Не разбирам нищо, ама съвсем нищо от това, което става.

– Искате ли да ви обясня, бабо?

– Не, но ако искаш да ми направиш удоволствие...

– Ах, бабо, вие се шегувате! Ако искам да ви направя удоволствие...

– Ще мълчиш, когато говоря аз! – прекъсна го добрата жена. – Никой не може да ме убеди, че тук няма никаква шмекерия.

– Няма такова нещо, бабо!

– Не трябваше да излизаме. Хората са лоши. Кой знае дали онази никаквица не ни е подвела...

– О, бабо, как може, една толкова почтена жена, дето прави чудесен ликьор от ангелика...

– Ив крайна сметка, малкия ми, ще ми се да съм наясно, тъй като цялата тази история никак не ми харесва.

– Че то е от просто по-просто, бабо! Нашата госпожица цял ден се изгледа по каруците с цветя и зеленина, които пристигаха в Пале Роаял. И да знаеш само как тежко въздишаше, горкичката! Тъй че съвсем очевидно е, че се е качила на – главата на майстор Луи, за да и купи една покана. Защото поканите се купуват, бабо. Госпожа Балао се беше докопала до една чрез прислужника в гардероба, с когото са близки чрез неговата прислужница (прислужницата на прислужника в гардероба), дето си купува тютюн от младата госпожа Балао от улица „Бон-з-Анфан“. Прислужницата от своя страна намерила поканата върху бюрото на господаря си. И сега двете с Балао ще си поделят трийсет луидора. Но това не е кражба, нали, бабо?

Франсоаз беше най-почтената готвачка в Европа, но все пак готвачка.

– По дяволите, момчето ми – отвърна тя, – че кой е луд да открадне някаква долнопробна хартийка!

– И така – подхвана Беришон, – майстор Луи се е оставил да го преметнат и е излязъл, за да купи поканата. Пътъом е накупил разни женски дрънкулки и тутакси ги е изпратил.

– Но това струва страшно много пари! – рече старата жена, изоставайки плетката си.

Беришон повдигна рамене.

– Ах, колко сте била наивна, бабо! – възкликна той. – Някакъв си вехт сатен, бродиран как да е, и разни там стъкълца!

На външната порта тихо се почука.

– Кой ли още ни се мъкне? – сърдито попита Франсоаз. – Я сложи резето.

– Че защо? Нали вече не си играем на криеница, бабо. Чукането се повтори, този път малко по-силно.

– Ами ако са крадци? – помисли на глас Беришон, който не беше от смелите.

– Крадци! – сопна се старата жена. – И то точно когато на улицата е светло като бял ден и е пълно с народ? Я иди да отвориш!

– В крайна сметка, бабо, все пак мисля, че ще е по-добре да сложа резето.

Времето обаче не му стигна да го стори; беше им додеяло да чукат. Вратата леко се откряна и на прага се появи мъжко лице, украсено с огромни мустаци. Собственикът им бързо огледа стаята.

– Гръм да ме поразии! – рече той. – Туй трябва да е гнездото на гълъбицата! – И обръщайки се назад, добави: – Направи си труда да влезеш, любезни ми. Тук са само една достопочтена дама и нейното петленце. Тъкмо ще си побърбим.

В същото време той пристъпи напред с вирнат нос и юмрук на кръста, поклащайки величествено полите на наметалото си. Под мишница носеше някакъв пакет.

Онзи, когото беше нарекъл „любезни ми“, на свой ред се появи на прага. Той също имаше войнствена външност, но не бе чак толкова страшен на вид. Беше много по-дребен, извънредно слаб и сиромашките му мустачки полагаха напразни усилия да наподобят поне малко страховитите мустаци, които тъй много подхождат на героите. Той също носеше пакет под мишница и подобно на първия също огледа стаята, но погледът му бе много по-продължителен и внимателен.

Жан-Мари Беришон горчиво се каеше, че не бе сложил резето навреме! Същевременно той отдаваше дължимото на новодошлите, признавайки пред самия себе си, че досега никога не бе срещал негодници с по-неприветливи физиономии. Това му мнение доказваше, че никога не бе имал вземане-даване с отбрано общество, тъй като Кокардас-младши и брат Амабл Паспоал бяха наистина двама възхитителни мерзавци. Той предпазливо се скри зад гърба на баба си, която, значително по-смела от него, попита с плътния си глас:

– Какво търсите тук?

Кокардас докосна шапката си с изтънчена вежливост, присъща на людете, изтъркали немалко подметки в праха на фехтовалните зали. После намигна на брат Паспоал. Брат Паспоал му отговори с подобно намигване. Това несъмнено искаше да каже доста неща. Беришон трепереше като лист.

– Почитаема госпожо – рече най-сетне Кокардас-младши, – вашият тембър много ми допада. А на теб, Паспоал?

Паспоал, както вече ни е известно, беше от онези чувствителни души, които винаги много се впечатляват при вида на една жена. Възрастта нямаше никакво значение. Той не се притесняваше дори тогава, когато съответната особа от противоположния пол притежаваше мустаци, при това много по-гъсти от неговите. Паспоал утвърдително се усмихна и премрежи очи. Но възхитете се на тази всестранна натура! Слабостта му към нежната половина от човешкия род нито за миг не приспиваше бдителността му: в главата си той вече имаше готов план за действие.

Гълъбицата, както я наричаше Кокардас, по всяка вероятност се намираще в затворената стая, изпод чиято врата се процеждаше ярка светлина. В другия край на всекидневната имаше една отворена врата и на тази врата имаше ключ.

Паспоал докосна лакътя на Кокардас и тихо прошепна:

– Ключът е от външната страна!

Кокардас утвърдително кимна с глава.

– Многоуважаема госпожо – подхвана той, – ние идваме по много важна работа. Не живее ли тук...?

– Не! – обади се Беришон иззад гърба на баба си. – Не живее тук!

Паспоал се усмихна. Кокардас засука мустак.

– Дявол го взел! – възкликна той. – Ето един многообещаващ млад човек.

– Тъй простодушен на вид – добави Паспоал.

– И с ум като бръснач, бога ми! Но как успя да разбере, че човекът, за когото става дума, не е тук, щом дори не съм го назовал?

– Тук живеем само ние двамата – сухо отговори Франсоаз.

– Паспоал? – рече гасконецът.

– Кокардас? – отвърна нормандецът.

– Я гледай ти! Би ли могъл дори да предположиш, че достопочтена-та дама може да лъже като нормандска непрокопсаница?

– Бога ми – отвърна Паспоал с проникновения тон на гасконец, – и през ум не би ми минало!

– Хайде, стига! – извика Франсоаз, която такава словоохотливост започваше да дразни. – Не е време да окъснявате по хората. Марш оттук!

– Любезни ми – рече Кокардас, – има известно благоразумие в това, късна доба е вече.

– Безспорно – потвърди Паспоал.

– При все това, обаче – продължи Кокардас – ние не можем да си тръгнем, без да сме получили отговор, ама тъй де!

– Повече от очевидно.

– Тъй че, миличък, предлагам ти най-добросъвестно и без много шум да претърсим къщата.

– Съгласен! – откликна се Амабл Паспоал и приближавайки се бързо до приятеля си, добави: – Извади си кърпата, аз съм приготвил моята. Ти се заеми с малкия, аз ще се погрижа за жената.

При сериозни обстоятелства, Паспоал нерядко превъзхождаше дори самия Кокардас. И така, планът им бе начертан.

Паспоал се запъти към вратата на кухнята. Безстрашната Франсоаз се втурна да му препречи пътя, докато Беришон се опитваше да изскочи на улицата, за да извика за помощ. Кокардас го пипна за ухото и заяви:

– Ако извикаш, ще те удуша, миличък!

Ужасен, Беришон дори не гъкна и Кокардас пристегна кърпата си върху устата му.

Междувременно, с цената на три драскотини и две шепи коса, Паспоал здраво завърза Франсоаз. После я вдигна на ръце и я отнесе в кухнята, където Кокардас отнесе Беришон.

Някои твърдят, че Амабл Паспоал се бил възползвал от положението на Франсоаз, за да я целуне по челото. Ако наистина го е сторил, просто е сбъркал: тя беше грозна от най-ранно детство. Но ние държим да не поемаме никаква отговорност по отношение на Паспоал. Той беше леконравен, толкоз по-зле за него!

С това обаче мъките на Беришон и баба му не свършиха. Завързаха ги здраво един за друг, сетне ги привързаха към крака на шкафа за съдове, след което превъртяха ключа на вратата два пъти. Кокардас-младши и Амабл Паспоал бяха пълни господари на положението.

Х. Две домина

Всички магазинчета на улица „Шантр“ бяха вече затворени. Онези от клюкарките, които все още не спяха, продължаваха да се трупат и да вдигат врява пред портата на Пале Роаял. И четирите, Гишар, Дюран, Балао и Морен бяха единомушни – никога досега на празненствата на Негово кралско височество не се бяха стичали толкова много и тъй разкошни тоалети. Днес целият кралски двор бе тук.

Като особа авторитетна и веща, госпожа Балао последна оценяваше

тоалетите, обсъждани предварително от госпожите Морен, Дюран и Гишар. След като обележа коприната и дантелите, те чрез много умел преход се добираха и до самите личности. Според госпожа Балао твърде малко от тези прелестни дами бяха запазили неосквернена първобрачната си роба, за която се говори в Светото писание.

Но вече не толкова заради дамите се блъскаха нашите сплетници край Пале Роаял, отговаряйки достойно на ругатните на носачи и кочияши, защитавайки местата си от по-късно дошлите и газейки в калта с похвално търпение; още по-малко заради принцовете или знатните велможи: на дами се бяха наситили, а на знатни велможи и принцове се бяха нагледали – с лопата да ги ринеш! Видели бяха да минава мадам дьо Субиз заедно с мадам дьо Ла Ферте; двете хубавици Ла Файет, младата херцогиня дьо Розни, чернооката блондинка, дето развали семейството на един син на Луи XIV, госпожиците дьо Бурбон-Бисе, пет-шест Роан от различна величина, Брогли, Шастелюкс, Шоасьол, Колини и тям подобни. Видели бяха да минава негово превъзходителство Тулузкия граф, брат на херцог дю Мен, заедно с жена си, принцесата. Разните му там висши сановници изобщо не влизаха в сметката; едва-едва забелязваха министрите, а посланиците поглеждаха надменно. И въпреки това тълпата не се разотиваше, а от минута на минута ставаше дори по-гъста. Но какво чакаше тълпата? Та тя не би проявила подобно постоянство дори и заради Негово кралско височество регента. Младият крал? Също не. Търсете още по-нагоре! Богът, шотландецът Ло, providението на целия този народ, който щеше да стане народ-милионер.

Господин Ло от Лористоун, спасителят и благодетелят! Господин Ло, когото само след няколко месеца на същия този площад същата тази тъпла щеше да се опита да удуши! Господин Ло, чиито коне отдавна бездействуваха, заменяни непрестанно от човешки впрягове! И така, тълпата чакаше добричкия господин Ло. Тълпата бе твърдо решена да го чака, ако ще и до сутринта.

И само като си помисли човек, че поетите на драго сърце обвиняват тълпата в непостоянство, в лекомислие и в какво ли не още?! Тази възхитителна тъпла, по-търпелива от стадо овце, която видяхме да се трупа по мокрите тротоари в продължение на цели петнайсет часа, за да види как минава туй или онуй, често – нищо особено, а понякога – нищо и никакво! Ах, ако водените на заколение през последните пет века волове знаеха да пишат!

Тъмна и безлюдна, въпреки близостта на навалицата и светлините, улица „Шантр“ сякаш спеше. Два-три жалки фенера скръбно се

оглеждаха в тинестата вада, течаша по средата ѝ. На пръв поглед не се виждаше жива душа, но само на няколко крачки от дома на майстор Луи, от другата страна на улицата, в една дълбока ниша, образувана от неотдавнашното събаряне на две колиби, мълчаливи и неподвижни стояха шестима души, облечени в тъмни дрехи. На земята зад тях имаше две носилки. Тези тук не чакаха господин Ло. Откакто Кокардас-младши и брат Паспоал бяха влезли в дома на майстор Луи, те не откъсваха поглед от затворената му врата.

Останали сами във всекидневната след победоносния завършек на похода им срещу Беришон и Франсоаз, двамата приятели застанаха един срещу друг и с взаимно възхищение се спогледаха.

– Бога ми, детенце – рече Кокардас, – виждам, че все още не си забравил занаята.

– Нито пък ти. Чиста работа, само дето кърпите ни отидоха на вятъра.

Ако понякога сме упреквали Паспоал, то не е било поради несправедливо пристрастие и доказателство за това е, че при случай никога не пропускаме да изтъкнем и добродетелите му: той беше човек пестелив.

Разглезен в разточителство, Кокардас, напротив, дори дума не отвори за носните кърпи.

– И така – подхвана той, – най-трудното е направено.

– До момента, в който някъде не е забъркан Лагардер, всичко върви по мед и масло – забеляза Паспоал.

– А Лагардер е далеч, по дяволите!

– От границата ни делят цели шейсет левги.

И двамата доволно потриха ръце.

– Да не губим повече време, гълъбче, ами да се поогледаме – рече Кокардас. – Ето ти тук две врати.

Той посочи стаята на Орор и площадката на горния етаж. Паспоал се поглади по брадичката.

– Ще хвърля един поглед през ключалката – каза той, насочвайки се към стаята на Орор, но един страховит поглед на Кокардас го спря напред път.

– Гръм да ме поразят! – избоботи гасконецът. – Виж, това няма да позволя! Малката немирница се облича, нека запазим благоприличие!

Паспоал смирено сведе очи.

– Ах, благородни ми друже – рече той, – колко си честит с такова целомъдрие!

– Такъв съм си, дявол го взел, и бъди уверен, любезни ми, че

познанството ти с човек като мен в крайна сметка ще ти се отрази добре. Истинските философи владеят чувствата си.

– Аз пък съм роб на моите – въздъхна Паспоал, – но те са тъй необуздани!

Кокардас бащински го потупа по бузата.

– Победа без риск е триумф без радост – тържествено изрецитира той. – Я се качи да видиш какво има горе.

Паспоал тутакси се изкатери по стълбището досущ като котка.

– Заключено! – каза той, натискайки бравата на вратата на майстор Луи.

– Отлично, миличък! А сега дай да си поприпомним нарежданията на господин дьо Гонзаг.

– Той ни обеща по петдесет пистола – прекъсна го Паспоал.

– При известни условия. Първо...

Вместо да продължи, той измъкна пакета, който носеше под мишница. Паспоал направи същото. В този момент вратата на горния етаж, която Паспоал бе намерил заключена, безшумно се завъртя на пантите си и от полумрака изникна бледото хитро лице на Гърбавия. Той внимателно се заслуша. Двамата учители по фехтовка разглеждаха пакетите си с нерешителен вид.

– Дали пък наистина е толкова необходимо? – попита Кокардас и с недоволен вид потупа своя пакет.

– Чиста формалност – отзова се Паспоал.

– Ама че работа! Хайде, нормандецо, спасявай положението!

– Нищо по-просто. „Ще носите лакейски ливреи“ – ни рече Гонзаг и ние наистина ги носим, но... под мишница.

Гърбавия се разсмя.

– Под мишница! – възкликна Кокардас възхитен. – Та ти си бил дяволски мъдър, пиленце!

– Мисля, че ако не бяха моите слабости и тираничната им власт щях да стигна далеч – бе скромният отговор на Паспоал.

Двамата оставиха върху масата пакетите, съдържащи споменатите ливреи.

– На второ място – продължи Кокардас, – господин дьо Гонзаг ни нареди да се уверим дали носилката и носачите чакат на улица „Шантр“.

– Вече е сторено – уведоми го Паспоал.

– М-да, всичко хубаво – рече Кокардас, почесвайки се по ухото, – но там има две носилки. Ти какво мислиш, гълъбче?

– От много глава не боли – реши Паспоал. – И без това никога не съм се возил на носилка.

– Ха тъй! Нито пък аз!

– На връщане към двореца ще ги накараме да ни носят един подир друг.

– Решено! Трето: „Ще влезете в къщата“.

– Вече сме в нея.

– „Там има една млада девойка...“

– Виж, благородни ми друже – възкликна Паспоал, – виж как цял се разтреперах!

– И пребледня като платно. Какво ти става?

– Достатъчно е само да стане дума за този пол, комуто дължа всичките си нещастия...

Кокардас здравата го тупна по рамото.

– Гръм да ме удари, любезни ми! – прогърмя той. – Знам, че приятелите си дължат взаимно уважение, но ако продължаваш да ми проглушаваш ушите с твоите пороци, кълна се, ще ги отрежа!

Паспоал дори не обърна внимание на граматическата грешка, тъй като много добре разбра, че става дума за неговите уши, а той много държеше на тях, макар че бяха дълги и червени.

– Но ти не ми позволи да се уверя, че младата девойка е тук – измънка той.

– Тук си е момето, я по-добре чуй! – сръза го Кокардас.

В съседната стая избухна весел смях. Брат Паспоал сложи ръка на сърцето си.

– „Ще вземете младата девойка – продължи да декламира урока си Кокардас, – или по-скоро най-учтиво ще я помолите да се качи в носилката и след това ще я придружите до павилиона...“

– „И ще употребите сила само в краен случай“ – допълни Паспоал.

– Точно така! И мисля, че петдесет пистола не са никак лоша цена за такава работа!

– Ама че щастливец е този Гонзаг! – разчувствува се Паспоал.

Кокардас тутакси се хвана за шпагата. Паспоал на свой ред го хвана за ръката и възкликна:

– По-добре ме убий още сега, благородни ми друже, тъй като това е единственият начин да се потуши огъня, който ме изгаря. Ето гърдите ми, понижи ги с удар смъртоносен!

Известно време Кокардас го наблюдаваше с дълбоко съчувствие, след което заяви:

– Ама че дивотия! Едно си баба знае, едно си баба бае! Туй пиленце очевидно няма да изхарчи нито един от петдесетте си пистола за комар и пиене!

Шумът в съседната стая се усили. Внезапно Кокардас и Паспоал трепнаха; зад гърба им нечий треперлив и пронизителен гласец едва чуто бе произнесъл:

– Време е!

Те мигновено се обърнаха. До масата бе застанал Гърбавия от двореца на Гонзаг и най-невъзмутимо разопаковаше пакетите им.

– Гръм да ме поразии! – смая се Кокардас. – Този пък откъде изникна?

Паспоал предпазливо бе отстъпил назад.

Гърбавия подаде едната ливрея на Паспоал, а другата – на Кокардас.

– И по-бързо! – заповяда той, без да повишава глас.

Двамата приятели се колебаеха, особено гасконецът, който изобщо не можеше да се примири с мисълта, че трябва да облече лакейски одежди.

– По дяволите! – избоботи той. – Ти пък защо се бъркаш?

– Ш-шт! – изсъска Гърбавия. – Побързайте!

През вратата до тях долетя гласът на доня Крус:

– Чудесно! Липсва само носилката.

– Побързайте! – властно ги подкани Гърбавия и в същото време загаси лампата.

Вратата на стаята на Ороп се отвори и във всекидневната нахлу смътна светлина. Кокардас и Паспоал се отдръпнаха зад стълбището, където набързо се преоблякоха. Гърбавия беше открехнал един от прозорците, гледащ към улица „Шантр“. В нощта се разнесе тихо изсвирване. Една от носилките тутакси се размърда. Междувременно двете камериерки пипнешком прекосяваха стаята. Гърбавия им отвори вратата.

– Готови ли сте? – попита тихо той.

– Готови сме – отзоваха се Кокардас и Паспоал.

– Тогава на работа!

В същия миг доня Крус излезе от стаята на Ороп с думите:

– Май наистина ще се наложи да намеря носилка! Нима този тъй изискан иначе дявол не е помислил за това?

Гърбавия затвори вратата зад нея. Във всекидневната настъпи пълен мрак. Доня Крус не се боеше от хората; тъмнината вселяваше у нея страх от демоните. Бяха призовали дявола на шега и сега на доня Крус й

се струваше, че вече усеща в мрака рогата му. Тя отстъпи към вратата на Орор с намерението да я отвори, но в същия миг две яки космати ръце стиснаха нейните. Ръцете принадлежах на Кокардас-младши. Доня Крус понечи да извика, но викът заседна в конвулсивно свитото ѝ от страх гърло. Орор, която продължаваше да се върти пред огледалото, прелестно гиздава в новата си премяна, изобщо не я чу, тъй като бе оглушена от врявата на тълпата, струпала се под прозореца ѝ. Току-що бяха съобщили, че каретата на господин Ло, идваща откъм Ангулемския дворец, се намира на Траоарското кръстовище.

– Идва! Идва! – носеха се викове от всички страни.

– Госпожице – рече Кокардас с дълбок поклон, който не бе забелязан поради липсата на фенер, – позволете ми да ви предложа ръка, дявол го взел!

Доня Крус се озова в другия край на стаята. Там тя се натъкна на две други ръце, не толкова космати, но по-мазолести, които бяха собственост на брат Амабл Паспоал. Този път тя успя да нададе силен вик.

– Ето го! Ето го! – крещеше тълпата.

Викът на клетата доня Крус отиде нахалост също както поклона на Кокардас. Тя успя да се отскубне от втората прегръдка, но Кокардас я притискаше отблизо. Той и Паспоал действуваха така, че да ѝ препречат всеки друг изход, освен вратата към каменното стълбище. Когато в крайна сметка доня Крус се намери до вратата, тя изведнъж широко се отвори. Светлината на уличните фенери падна върху лицето ѝ. Кокардас не можа да съдържи един удивен жест. В същия миг някакъв мъж, който стоеше отвън на прага, хвърли едно наметало върху главата на доня Крус. Грабнаха я и, почти полудяла от страх, я натикаха в носилката, чиято врата веднага се затвори.

– В павилиона зад „Сен Маглоар“! – заповяда Кокардас.

Носилката потегли. Паспоал се върна, пърхаш като кротушка върху трева. Беше се докоснал до коприна! Кокардас бе потънал в дълбок размисъл.

– Толкова е миличка! – възхищаваше се нормандецът. – Ама толкова е миличка! О, този Гонзаг!

– Дявол го взел! – извика Кокардас с тон на човек, който иска да прогони някаква досадна мисъл. – Надявам се, че добре си свършихме работата!

– Каква нежна ръчичка!

– Петдесетте пистола са наши – заключи гасконецът и се озърна с такъв вид, сякаш не бе много сигурен в това, което казва.

– И каква снага! – продължаваше Паспоал. – Не завиждам на Гонзаг нито за титлите му, нито за златото му, но...

– Хайде, да тръгваме! – прекъсна го Кокардас.

– Сега дълго време няма да мога да мигна!

Кокардас го пипна за яката и го повлече подире си, но размисли и се спря.

– Милосърдието ни задължава да освободим старицата и хлапето ѝ – каза той.

– Не намираш ли, че старата е доста добре запазена? – попита брат Паспоал, но в отговор получи силен удар в гърба.

Кокардас превъртя ключа в бравата и тъкмо да отвори, когато откъм стълбището се чу гласът на Гърбавия, когото те почти бяха забравили:

– Доволен съм от вас, юнаци, но ви предстои още работа. Оставете ключа на мира.

– Този кривчо май много взе да си въобразява! – изсумтя Кокардас.

– Сега, когато не го виждам, гласът му ми прави много странно впечатление – добави Паспоал. – Бих казал дори, че вече съм го чувал някъде.

Рязък повтарящ се звук им подсказа, че Гърбавия чаткаше с огниво. След миг лампата отново светна.

– Та какво още трябва да свършим, метр Езоп? – попита гасконецът. – Ха! Тъй ви наричаха май.

– И Езоп, и Йон, и как ли не още – отвърна човечето. – Сега чуйте внимателно какво ще ви заповядам!

– Поклони се на Негово превъзходителство, Паспоал! Да заповяда! И таз добра!

Кокардас вдигна ръка към шапката си. Паспоал го последва и с присмехулен тон добави:

– Очакваме заповедите на Ваше превъзходителство!

– И добре правите! – сухо отсече Гърбавия.

Нашите двама побойници се спогледаха. Паспоал загуби подигравателния си вид и промърмори:

– Разбира се, че съм чувал този глас!

Гърбавия измъкна иззад стълбището два от онези фенери с дръжки, дето нощем се носят пред носилките, и ги запали.

– Вземете – подаде им ги той.

– И таз хубава! – ядно се възпротиви Кокардас. – Да не би да смятате, че ще успеем да догоним носилката?

– Ако се движи все така, тя е вече далеч! – обади се и Паспоал.

– Взимайте!

Упорит беше този гърбушко. Нашите двама храбреци взеха фенерите.

Гърбавия посочи стаята, от която преди няколко минути беше излязла доня Крус.

– Там има една девойка.

– Още една! – възкликнаха в хор Кокардас и Паспоал. – Втората носилка! – помисли си нормандецът на глас.

– Девойката скоро ще бъде готова – продължи Гърбавия, – и ще излезе както и другата през тази врата.

– Ще ни види – кимна Кокардас към запалената лампа.

– Ще ви види.

– И какво ще правим тогава? – полюбопитствува гасконецът.

– Ще ви кажа. Ще се приближите до нея открито, но почтително и ще ѝ речете: „Ние сме тук, за да ви отведем на бала в двореца.“

– В нарежданията, които получихме, не се споменава нито дума за това – възрази Паспоал.

А Кокардас попита:

– Ще ни повярва ли девойката?

– Ще ви повярва, ако ѝ кажете името на този, който ви изпраща.

– Името на господин дьо Гонзаг?

– Не! Освен това, ще добавите, че господарят ви ще я чака в полунощ – запомнете добре! – точно в полунощ в дворцовата градина в кръга на Диана.

– Гръм да ме поразии дано! – избухна Кокардас. – Да не би да имаме вече двама господари?

– Не – отвърна Гърбавия, – вие имате само един господар, но той не се казва Гонзаг.

След тези думи Гърбавия се насочи към витата стълба и вече бе сложил крак върху първото стъпало, когато Кокардас, който напразно се опитваше да запази нахалната си усмивка, попита:

– И как се казва нашият господар? Езоп II, без съмнение?

– Или пък Йон? – смутолеви Паспоал.

Гърбавия ги погледна; те сведоха очи. Тогава той отчетливо произнесе:

– Вашият господар се казва Анри дьо Лагардер!

Двамата приятели се стъписаха и сякаш изведнъж се смалиха.

– Лагардер! – повториха едновременно те с глух и разтреперан

глас.

Гърбавия продължи да се изкачва по стълбището. Когато стигна на горния етаж, той за миг се обърна и ги изгледа, прегърбени и кротки, и изрече само следното:

– И се дръжте прилично!

Сетне изчезна.

– Ай! – изписка Паспоал, когато вратата горе се хлопна.

– Гръм да ме порази дано! – избъбра Кокардас. – Видяхме дявола!

– Да се държим прилично, доблестни ми друже.

– Да бъдем кротки като агънца, дявол го взел, и да се държим прилично! Но представи си – сепна се гасконецът, – стори ми се, че го познах.

– Кого, Парижанчето ли?

– Не, девойчето, дето го натикахме в носилката. Стори ми се, че е същата хубавичка циганка, която видях в Испания в ръцете на Лагардер.

Паспоал нададе вик: вратата на стаята на Ороп се бе отворила.

– Това пък какво е? – потрепера гасконецът, когото вече всичко плашеше.

– Момичето, което видях във Фландрия заедно с Лагардер! – заекна Паспоал.

На прага на стаята стоеше Ороп.

– Флор, къде си? – повика тя.

Превили гръб и с фенери в ръце, Кокардас и Паспоал пристъпиха напред. Решението им да се държат прилично все повече се затвърдяваше. С щръкналите си шпаги те наистина можеха да послужат за образец на съвършени лакеи. Малко швейцарски прислужници биха могли да се мерят с тях по непринуденост и изискани обноски. Ороп бе тъй омайващо прелестна в своята бална премяна, че те с неподправено възхищение започнаха да ѝ се любуват.

– Но къде е Флор? Да не би лудетината да е тръгнала без мен?

– Без вас – отзова се като ехо гасконецът.

– Без вас – обади се и нормандецът.

Ороп подаде ветрилото си на Паспоал, а букета – на Кокардас. Човек би казал, че цял живот е имала такива внушителни лакеи.

– Готова съм – каза тя, – да вървим!

И ехото тутакси послушно повтори:

– Да вървим!

– Да вървим!

В момента, в който се качваше в носилката, Ороп попита:

- Каза ли къде да го търся?
- При кръга на Диана – прошепна Кокардас с глас на тенор.
- В полунощ – добави Паспоал.

И двамата стояха прегърбени и с увиснали ръце.

Потеглиха. Кокардас-младши и брат Паспоал, които придружаваха носилката с фенери в ръце, размениха над нея един последен поглед и този поглед казваше: „Да се държим прилично.“

Миг по-късно човек можеше да види как от алеята, водеща към жилището на майстор Луи, излезе дребен, облечен целият в черно човечец, който заситни по улица „Шантр“.

Той пресече улица „Сент Оноре“ точно в момента, когато всеки миг се очакваше да мине каретата на господин Ло и тълпата злорадо започна да се подиграва с гърбицата му. Изглежда обаче, че подигравките никак не безпокояха Гърбавия. Той заобиколи Пале Роаял и влезе в Двора на фонтаните. Откъм улица „Валоа“ имаше малка вратичка, която водеше към онази част на сградата, известна като личните покои на Негово височество. Гърбавия почука по определен начин. Отвориха му веднага и от дъното на тъмния коридор нечий плътен глас избоботи:

– А, ти ли си, кривчо. Качвай се бързо, чакат те!

Любимец на кралския двор, всемогъщ, богат и с един-единствен противник – някакъв си беден изгнаник, принц дьо Гонзаг изглеждаше неуязвим, но Тарпейската скала⁸² се намира все тъй близо до Капитолия и затова човек не бива да твърди, че чашата е изпита, преди да е видял дъното ѝ.

Колкото и несигурно да бе положението му, Анри дьо Лагардер, чието отмъщение наближаваше, неизбежно и неумолимо като съдбата, най-сетне щеше да застане лице срещу лице с убиеца на Нювер. Чрез една хитрост, колкото гениална, толкова и дръзка, той много скоро щеше да принуди Гонзаг да се осъди сам, призовавайки за свидетел жертвата, за да посочи убиеца...

82. Име, дадено в древен Рим на един скалист хребет в югоизточната част на Капитолийския хълм, откъдето са били хвърляни престъпниците. – Б. пр.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА ПАЛЕ РОАЯЛ

I. Под шатрата

Камъните също имат своя съдба. Стените живеят дълго и изпрождат поколение след поколение; те знаят толкова истории! Любопитно съчинение би била монографията на някой от тези кубове, дялани от варовик или бигор, от гранит или пясъчник. Колко драми наоколо, колко комедии и трагедии! Колко велики и малки неща! Колко смях и колко плач!

Пале Роаял бе създаден от трагедията. Арман Дю Плеси, кардинал дьо Ришельо, велик държавник и жалък поет, купи от господин Дюфрезн бившия дворец на Рамбуе, а от маркиз д'Естре – импозантния палат на Меркьор, и заповяда на архитекта Льомерсие⁸³ на Мястото на тези аристократични сгради да му построи жилище, достойно за благосъстоянието му. Закупени бяха още четири потомствени имения, върху които се разположиха градините. И накрая, за да се открие фасадата, върху която изпъкваше гербът на Ришельо, увенчан с кардиналска шапчица, бе закупен дворецът Силри, като същевременно прокараха една широка улица, за да може каретата на негово високопреосвещенство безпрепятствено да стига до именията, му в Гранж Бателиер. Улицата щеше да запази името на Ришельо, а чифликът, върху чийто земи днес се издига най-разкошният парижки квартал, дълго време даваше името си на задната страна на Операта. Единствен дворецът не остави спомени. Още нов-новеничък той смени кардиналската си титла с друга, още по-височайша. Ришельо едва бе легнал в гроба, а домът му вече се наричаше Пале Роаял.

Този страшен свещеник обичаше театъра; бихме могли едва ли не да твърдим, че е построил дома си с едничката цел да го предостави на театрите. Той създаде три театъра, макар че само един бе напълно достатъчен, за да представи любимата му трагедия „Мирам“, обожествена от него дъщеря на собствената му муза. В действителност, ръката, която отсече главата на върховния главнокомандуващ Монморанси, се оказа

83. Жак Льомерсие (1585–1654) – известен френски архитект, скулптор и гравьор. – Б. пр.

твърде тежка за нежното стихоплетство. „Мирам“ беше представена Пред три хиляди синове и дъщери на кръстоносци, които се оказаха достатъчно смели, за да ѝ ръкопляскаат. На следния ден сто оди, още толкова дитирамби и двойно повече мадригали се изляха в блудкав дъжд върху града, възхваляйки достойнствата на опасния поет, но много скоро тази лицемерна шумотевица утихна. Съвсем тихичко се заговори за някакъв младеж, който също пишел трагедии, но не бил кардинал. Казвал се Корней⁸⁴.

Един театрален салон за двеста зрители, друг – за петстотин, трети – за три хиляди: Ришельо не можа да се задоволи с по-малко. Следвайки междувременно самобитната политика на Тарквиний⁸⁵ и подрязвайки систематично непокорните глави, щръкнали над общото ниво, той упорито се занимаваше със своите декори и костюми досущ като способен директор, какъвто всъщност и беше. Казват, че точно той е изобретил вълнуващото се море, което днес действа тъй живително на толкова почтени глави на семейства, седящи на първия ред в партера, а също и облаците от креп и подвижните рампи и декори. Сам той изобрети пружината, привеждаща в движение скалата на Сизиф, сина на Еол⁸⁶, в пиесата на Демаре⁸⁷. Твърдят също, че много повече държал на различните си дарби, включително и на тази си да танцува, отколкото на политическата слава. Такова е правилото. Въпреки славата си на флейтист, Нерон не остана безсмъртен като такъв.

Ришельо умря и в Кардиналския дворец се настаниха Анна Австрийска⁸⁸ и синът ѝ Луи XIV. Франция тутакси вдигна врява край съвсем новите стени. Мазарини⁸⁹, който нямаше никакво отношение към римунването на трагедии, неведнъж, подсмивайки се под мустак, но и потръпвайки в същото време, се вслушваше в гръмките викове на разбунения народ под прозорците си. Той заемаше апартаментите, които по-

84. Пиер Корней (1606–1684) – френски поет и драматург. – Б. пр.

85. Тарквиний Великолепни (534–509) – Седми и последен цар на Рим, възкачил се на трона след като убил съпруга на майка си, Сервий Тулий, и задържал се на власт само чрез насилия – Б. пр.

86. Сизиф – митологичен основател на Коринт, син на Еол, бога на ветровете. Осъден вечно да търкала една скала по стръмен склон – Б. пр.

87. Жан Демаре дьо Сен Сорлен (1595–1676) – Френски писател, покровителствуван от Ришельо – Б. пр.

88. Анна Австрийска (1601–1666) – кралица на Франция, съпруга на Луи XIII и майка на Луи XIV и Филип Орлеански – Б. пр.

89. Джулио Мазарини (на фр. Жюл Мазарен) (1602–1661) – френски държавник и кардинал от италиански произход – Б. пр.

късно послужиха и на Филип Орлеански, регент на Франция. Те се намираха в източното крило, завиващо към днешната галерия де Пру по посока на Двора на фонтаните. Мазарини бе там и през пролетта на 1640 година, когато бунтарите нахълтаха насила в двореца, за да се уверят със собствените си очи, че не са им отмъкнали невръстния крал. Една картина в галерията на Пале Роаял, увековечила това събитие, изобразява Анна Австрийска, излагаша на показ пред народа пелените на детето Луи XIV.

По този повод нека си припомним забележката на един от праплеменниците на регента, френския крал Луи Филип⁹⁰. Думите му чудесно прилягат на Пале Роаял, монумент мнителен, очарователен, студен, без предразсъдъци, самата безсъвестност от дялан камък, който ту се закичваше със зелената кокарда на Камий Демулен⁹¹, ту гостоприемно приласкаваше казаците⁹²; тези думи прилягат чудесно и на самото родословие на възпитаника на Дюбоа⁹³, най-остроумния принц, който някога е пропилявал държавното време и злато по оргии.

Разглеждайки картината на Мозес, Казимир Делавин⁹⁴ се удивил, че вижда кралицата сред такова множество, при това без охрана. Орлеанският херцог, отскоро Луи-Филип, се усмихнал и отговорил: – Охрана има, но не се вижда.

През месец февруари 1672 година Monsieur⁹⁵, брат на краля и родоначалник на Орлеански род, встъпи във владение на Пале Роаял. На 21 същия месец Луи XIV му го предостави като дял от апанажната собственост⁹⁶. Там Анриет-Ан Английска, херцогиня Орлеанска поддържаше блестяща свита. Също там в края на 1692 година Шартърският херцог, син на Monsieur, бъдещият регент, се ожени за госпожица дьо Блоа, последната от извънбрачните дъщери на краля и госпожа дьо Монтеспан.

По време на Регентството вече и дума не ставаше за трагедии.

90. Луи Филип I (1773–1850) – крал на Франция – Б. пр.

91. Камий Демулен (1760–1794) – френски държавник и публицист, взел дейно участие в Революцията през 1789 година – Б. пр.

92. 31 март 1814 г. – окупация на Париж от съюзническите войски след провала на Шантийонските преговори – Б. пр.

93. Гийом Дюбоа (1656–1723) – френски кардинал и държавник, настойник на Филип Орлеански – Б. пр.

94. Казимир Делавин (1793–1843) – френски поет и драматург – Б. пр.

95. Някога титла, давана на най-стария брат на френския крал. Тук става дума за Филип Орлеански, брат на Луи XIV – Б. пр.

96. Дял от кралството или издръжка, предоставяна на родените след френския престолонаследник деца, като компенсация за отстраняването им от престола – Б. пр.

Печалната сянка на Мирам трябваше да се забули, за да не вижда онези мили среднощни вечери, на които, както твърди Сен Симон⁹⁷, Орлеанският херцог се събирал с „твърде необичайни компании“. Но театрите все пак послужиха за нещо, тъй като на мода бяха дошли момичетата от Операта.

Красивата херцогиня дьо Бери, дъщерята на регента, между две чаши вино и с Сплескан с емфие нос, също вземаше участие в необичайните компании, които, както добавя Сен Симон, включваха „само дами с посредствена нравственост и люде от нисък произход, но във висша степен остроумни и разпуснати...“

Въпреки близките им отношения, дълбоко в себе си Сен Симон не обичаше регента. Но ако историята не може напълно да потули достойните за съжаление слабости на принца, то поне ни показва забележителните му достойнства, които крайностите не успяха да погубят. Пороците му се дължаха на неговия вероломен наставник, но за сметка на това всичко, което му бе останало като добродетели, толкоз по-здраво се бе вкоренило в него, колкото повече усилия бяха полагали, за да го унищожат. Оргиите му, а това наистина е рядко явление, нито веднъж не получиха кръвав обрат. Той бе човечен, той бе добър. Може би щеше да бъде и велик, ако не бяха примерите и съветите, отровили младостта му.

По онова време градината на Пале Роаял беше много по-обширна, отколкото днес. Тя се простираше между улиците „Ришелъ“ и „Бон-з-Анфан“, а в дълбочина, покрай Ротондата, стигаше чак до улица „Ньов де Пьоти Шан“. Значително по-късно, едва при Луи XIV, Луи Филип Жозеф, херцог Орлеански, построи каменните галерии с цел да изолира и разхубави градината.

По времето, когато се случи нашата история, огромни габъри, подрязани във формата на италиански портици, заобикаляха сводестите дървесни масиви и цветните лехи. Красивата алея от индийски кестени, засадени от Ришелъ, бе в своя пълен разцвет. В началото на нашия век Краковското дърво, последен представител на тази алея, все още съществуваше.

Две други алеи с брястове, с подкастрени като топки корони, пресичаха парка на ширина. В средата му обширен полумесец обхващаше басейн с бликащ фонтан. Вляво и вдясно на отиване към двореца се намираха кръговете на Меркурий и Диана, заобиколени от гъсти масиви храсти. Зад басейна, между двете просторни морави, се зеленееше каре

97. Луи дьо Рувроа, херцог дьо Сен Симон (1675–1755) – френски летописец – Б. пр.

уханни липи.

Източното крило на двореца, много по-внушително от това, в което по-късно на мястото на прословутата Галерия на Мансар⁹⁸ бе построен „Театр Франсе“, чийто връх завършваше с фронтон, носещ пет фасадни прозореца, обърнати към градината и гледащи към кръга на Диана. Тук се намираще работният кабинет на регента.

В Големия театър, претърпял твърде малко изменения от времето на кардинала, даваше своите представления Операта. Самият дворец, освен парадните зали, включваше покоите на Елизабет-Шарлот дьо Бавиер, принцеса Палатин, вдовствуваша херцогиня Орлеанска, втора жена на Monsieur; тези на Орлеанската херцогиня, съпругата на регента, както и апартаментите на Шартърския херцог. Принцесите, с изключение на херцогиня дьо Бери и абатеса дьо Шел, живееха в западното крило, по посока на улица „Ришельо“. Операта, намираща се от другата ѝ страна, заемаше част от днешното място на Двора на фонтаните и улица „Валоа“. Задната ѝ страна гледаше към градището на улица „Бон-з-Анфан“. Един покрит проход, известен под галантното име „Кур-о-Ри“⁹⁹, отделяше входа, предназначен за дамите от Операта от този, който водеше към апартаментите на регента. Те се радваха на благоволение да се ползват от градината на двореца. По онова време тя не беше отворена за широката публика, както в наши дни, но беше много лесно да получиш разрешение да влезеш в нея. Освен това почти всички къщи на улиците „Бон-з-Анфан“, „Ришельо“ и „Ньов де Пьоти Шан“ имаха балкони, издадени тераси, задни врати и дори външни каменни стълбища, позволяващи свободния достъп до градината. Обитателите им дотолкова бяха убедени в правото си да се ползват от нея, че когато по-късно Луи Филип Жозеф Орлеански реши да ограда Пале Роаял, те го дадоха под съд.

Всички съвременни автори са единодушни в твърдението си, че паркът на двореца е предразполагал към извънредно приятно прекарване, за което ние несъмнено можем само да съжаляваме. Днес няма нищо по-неприятно от мястото за разходка, окупирано от гувернантки, където се вият две алеи хилави брястове. Трябва да се вярва, че с построяването на галериите е бил прекъснат притокът на свеж въздух, което е навредило на растителността. Днес нашият Пале Роаял е просто един много красив двор, но не и градина.

98. Франсоа Мансар (1598–1666) – френски архитект – Б. пр.

99. Буквално – Дворът на смеха – Б. пр.

Но тази нощ той бе същинско вълшебство, истински рай, приказен палат! Регентът, който общо взето не проявяваше особен вкус към показност, този път бе нарушил навиците си и правеше нещата наистина великолепно. Вярно, говореше се, че парите за празненството дава господин Ло, но какво значение имаше това! На този свят много хора са на мнение, че важен е само крайният резултат. Ако наистина Ло бе този, които плащаше разноските в своя собствена чест, значи разбираше от реклама, и толкоз. Той напълно заслужено би могъл да живее в нашето мошеническо време, когато един писател си създава слава, откупувайки всички екземпляри от първите четиринайсет издания на книгата си, и при това с толкова шум, че петнайсетото най-сетне се продава, или почти се продава; като някои зъболекари, които за да спечелят двайсет хиляди франка пръскат десет хиляди екю по съобщения, или пък като някой театрален директор, който всяка вечер настанява в залата триста-четиристотин свои приятели, за да докаже на истинските двеста и петдесет зрители, че вдъхновението във Франция е все още живо.

Но не само в качеството му на изобретател на ажиото можем да гледаме на господин Ло като на действителния предтеча на съвременната банка. Този празник бе в негова чест; той имаше за цел да възвеличи системата му, а също и неговата личност. За да може прахът, който хвърляше в заслепените очи на околните да достигне местоназначението си, трябва да го хвърляш отвисоко. Господин Ло бе почувствувал нужда от пиедестал, откъдето да хвърля прах в очите на хората: на следващия ден трябваше да се изпече нова фурна акции.

И тъй като парите нищо не му струваха, той направи празника си наистина великолепен. Излишно е дори да споменаваме залите на двореца, украсени за случая с неописуем разкош. Действието се разиграваше преди всичко в градината, въпреки напредналия сезон. Тя бе покрита по цялото си протежение. Основният декор изобразяваше заселнически лагер в Луизиана, на брега на Мисисипи, златната река. Всички парижки оранжерии бяха задължени да внесат лептата си, за да бъдат създадени цели масиви от екзотични храсти; навсякъде се виждаха само тропически цветя и плодове от земния рай. Фенерите, с които щедро бяха накичени дърветата и колоните, бяха индиански, или поне така се говореше, само индианските шатри, издигащи се тук-там изглеждаха прекалено изискани, но приятелите на господин Ло твърдяха един през друг:

– Просто не можете да си представите колко напредничави са туземците в тази страна!

И тъй, след като веднъж приемем малко необичайния стил на

шатрите, бихме могли да кажем, че всичко бе издържано в едно много приятно рококо. Имаше умело нагласени в дълбочина пейзажи, цели гори, изрисувани върху платно, картонени скали със страховит вид, водопади, които се пенеха така, сякаш във водата им бе сложен сапун. В средата на централния басейн се издигаше символичната статуя на Мисисипи, чиито черти малко нещо наподобяваха тези на господин Ло. Богът държеше урна, от която се изливаше вода. Зад него, в самия басейн стърчеше някакво съоръжение, имащо за цел да изобрази бентовете, строени от бобрите във водоемите на Северна Америка. Господин дьо Бюфон¹⁰⁰ все още не бе написал историята на тези интересни, изобретателни и трудолюбиви животни. Вмъкнахме тук детайла за бента на бобрите, тъй като той обяснява всичко и сам по себе си струва колкото и най-подробното описание.

Точно тук, около статуята на бога Мисисипи, се предвиждаше да танцуват индианския си балет госпожиците Нивел, Дебоа-Дюплан и Ерну, и господата Легай, Салватор и Помпинян, за които бяха наети петстотин статисти.

Вярно, компаньоните по веселба на регента, маркиз дьо Косе, херцог дьо Брисак, поетът Лафар, госпожите дьо Тансин, дьо Ройан и херцогиня дьо Бери бяха взели на подбив всичко това, но не чак толкова, колкото самият регент – Един-единствен човек можеше да надмине регента по язвителност и това бе господин Ло.

Залите бяха вече претъпкани и Брисак, както си му е редът – с госпожа дьо Тулуз, беше открил бала. В градината гъмжеше гъста тълпа и във всички повече или по-малко дивашки шатри вече царуваше ландскнехтът¹⁰¹. Въпреки постове от гвардейци, до един маскирани като оперетни индианци, поставени пред вратите на всички съседни къщи, имащи достъп до градината, немалко натрапници бяха успели да се промъкнат. Тук-там се виждаха особи с доста подозрителен вид. Навсякъде се носеше оглушителната врява на весело лудуващата тълпа, решила все пак да се забавлява, макар че кралете на празника още не се бяха появили. Още не се бяха появили нито регентът, нито принцесите, нито господин Ло. Всички чакаха.

В един уигуам¹⁰² от яркочервено кадифе, украсен със златни ресни, в който сахемите¹⁰³ на драго сърце биха изпушили лулата на мира, бяха

100. Жорж Луи Льоκληр, граф дьо Бюфон (1707–1788) – френски писател и естественик – Б. пр.

101. Вид игра на карти – Б. пр.

102. Жилище на североамериканските индианци – Б. пр.

събрани много маси. Вигуамът се намираше недалеч от кръга на Диана, под самите прозорци на кабинета на регента. Тук се бе събрала многобройна компания.

Около една мраморна маса, застлана с покривка, се бе разгорял ожесточен ландскнехт. Златото се пръскаше е пълни шепи, носеха се смях и викове. Далеч, до една маса за реверси¹⁰⁴, мирно и тихо разговаряха група възрастни благородници.

Край масата за ландскнехт бихме познали хубавия дребничък маркиз дьо Шаверни, Шоази, Навай, Жирон, Носе, Таран, Албре и някои други. Пейрол бе също тук и печелеше. Този му навик бе общоизвестен и обикновено ръцете му бяха зорко наблюдавани. Но като изключим горното, да излъжеш на комар по време на Регентството не се смяташе за грях.

Чуваха се само цифри, обявявани една през друга и непрекъснато набъбващи: „Сто луидора! Петдесет! Двеста!“; звучаха ругатните на злочести играчи и неволният смях на печелившите. Лицата на всички около масата бяха, разбира се, открити. По алеите, напротив, се разхождаха и разговаряха много маски и домино. Лакеи в пъстроцветни ливреи, повечето с маски, за да не издадат инкогнитото на господарите си, стояха отгътък малкото каменно стълбище, водещо към покоите на регента.

– Печелите ли, Шаверни? – попита малко синьо домино, показвайки покритата си с качулка главица на входа на шатрата.

Шаверни тъкмо изтърсваше дъното на кесията си върху масата.

– Сидализ – извика Жирон, – нимфо на девствените гори, на помощ!

Зад първото домино се показа второ.

– Що рекохте? – попита то.

– Дебоа, миличка, не става дума за човек, а за гори – й отвърнаха.

– Ха тъй де! – възкликна госпожица Дебоа-Дюплан и влезе. Сидализ даде кесията си на Жирон. Един от възрастните благородници, седнали на масата за реверси, направи жест на отвращение.

– По наше време, господин дьо Барбаншоа – рече той на съседа си, – това се правеше другояче.

– Всичко е покварено, господин дьо ла Юноде – отвърна съседът. – Всичко е опорочено.

103. Сахем (ирокезка дума, получила гражданственост в английския език) – Индиански старейшина в Канада и Севера на САЩ – Б. пр.

104. Вид игра на карти и зарове – Б. пр.

– Обезценено, господин дьо Барбаншоа.

– Опошлено, господин дьо ла Юноде.

– Изопачено.

– Опетнено.

– Омърсено.

И двамата с тежка въздишка възкликнаха в един глас:

– Накъде отиваме, бароне? Накъде?

Сетне барон дьо Барбаншоа хвана едно от ахатените копчета, украсяващи античния жакет на барон дьо ла Юноде, и продължи:

– Кои са тези хора, господин барон?

– И аз това ви питам, господин барон?

– Държиш ли, Таран? – извика в този миг Монтобер. – Петдесет!

– Таран? – изломоти господин дьо Барбаншоа. – Но това не е име на човек, а на улица!

– Държиш ли, Албре?

– Този пък се казва като майката на Анри Велики – възмути се господин дьо ла Юноде. – Откъде са изнамерили имената си?

– Ами откъде, мислите, Бишон, шпаньолът на госпожа баронесата, е изнамерил своето? – попита господин дьо Барбаншоа, изваждайки табакерата си.

Сидализ, която в този момент минаваше край тях, нахално напъха два пръста в нея. Баронът зяпна от изумление.

– Бива си го! – заяви момичето от Операта.

– Госпожо – сериозно каза барон дьо Барбаншоа, – никак не обичам да смесвам. Благоволете да приемете кутията.

Сидализ дори не се сконфузи. Тя взе кутията и ласкаво прокара пръсти по сбръчканата брадичка на възмутения благородник. Сетне се врътна и се отдалечи.

– Накъде отиваме? – задъха се господин дьо Барбаншоа. – Какво ли би казал покойният крал, ако видеше подобно нещо?

Междувременно ландскнехтът продължаваше.

– Загуби, Шаверни, пак загуби!

– Все ми е едно, имам си земите в Шаней. Държа всичко!

– Баща му бе достоен воин – рече барон дьо Барбаншоа. – Чий човек е той?

– На негово височество принц дьо Гонзаг.

– Опазил ни бог от италианците!

– Че то немците да не би да са по-стока, господин барон? Ами граф Хорн, дето го изтезаваха на „Грев“¹⁰⁵ заради убийство!

– И при това роднина на Негово кралско височество! Накъде отиваме?

– Казвам ви, господин барон, накрая посред бял ден ще започнем да се колим по улиците!

– Ех, господин барон, че то туй време вече дойде. Нима не четохте новините? Вчера до Тампл¹⁰⁶ е била убита една жена на име Лове, някаква спекулантка.

– А тази сутрин един служител на военната хазна, някой си господин Сандрие, бил изваден от Сена до моста „Нотр Дам“.

– След като говорил доста високо по адрес на този проклет шотландец – едва чуто добави господин дьо Барбаншоа.

– Ш-шт! – изсъска господин дьо ла Юноде. – Този е единадесетият от осем дни насам!

– Ориол, Ориол, на помощ! – развикаха се в този момент играчите.

Ниският дебел посредник се появи на входа на шатрата. Беше с маска, а гротескно пищният му костюм бе предизвикал гръмкия смях на присъстващите на бала.

– Странно – удиви се той, – всички ме познават!

– Няма втори Ориол! – извика Навай.

– Дамите намират, че и един е напълно достатъчен! – обади се Носе.

– Ревнивец! – избухна смях от всички страни.

– Господа, да сте виждали случайно Нивел? – попита Ориол.

– И само като си помисли човек – каза Жирон, – че бедното ни приятелче от осем месеца напразно се домогва до мястото на осмиван и разоряван личен банкер на нашата любима Нивел!

– Ревнивец! – извикаха отново всички.

– Ориол, видя ли се с д'Озие?

– Къде са ти грамотите?

– Ориол, знаеш ли вече името на дядо си, когото ще пратиш на кръстоносен поход?

И отново гръмна смях.

Господин дьо Барбаншоа умолително събра длани, докато господин дьо Юноде се възмущаваше:

105. Парижки площад, на който от 1310 до 1830 година са се извършвали публични екзекуции – Б. пр.

106. Бившо парижко абатство, принадлежащо на тамплиерите, войнствуващ монашески орден, основан през 1119 година от Хуго де Пайно и Годфроя дьо Сент Амур за защита на поклонниците в Обетованата земя – Б. пр.

– Но тези хора се подиграват със светини, господин барон!

– Накъде отиваме, господи, накъде отиваме?

– Пейрол – рече нисичкият посредник, приближавайки се до масата, – държа вашите петдесет пистола, само защото сте вие, но по-напред свалете маншетите си.

– Моля? – докачи се довереникът на принц дьо Гонзаг. – Аз се шегувам само с равни, драги ми господинчо.

Шаверни погледна лакеите, които стояха зад каменното стълбище на регента.

– По дяволите! – промърмори той. – Онези негодници там като че ли скучаят. Таран, я върви да ги доведеш, за да има с кого да се пошегува почтеният господин Пейрол.

Този път довереникът се престори, че изобщо не е чул думите му. Той се сърдеше само срещу добри гаранции и се задоволи да спечели петдесетте пистола на Ориол.

– И тази хартия! – продължаваше да негодува старият Барбаншоа. – Все тази хартия!

– И пенсиите ни изплащат в хартия, бароне!

– Арендите също. Какво всъщност представляват тези парцалчета?

– Среброто си отива.

– Златото също. Искате ли да ви кажа, бароне, ние вървим към катастрофа.

– Тъй е, господин приятелю мой, натам вървим – съгласи се ла Юноде, стискайки скришом ръката на Барбаншоа. – На това мнение е и госпожа баронесата.

Гласът на Ориол отново се извиси над виковете, смеха и закачките.

– Чухте ли новината, голямата новина?

– Не, я дай да я чуем!

– Обзалагам се едно срещу хиляда, че няма да се досетите!

– Господин Ло е станал католик?

– Да не би госпожа дьо Бери да е пропила вода?

– Господин дьо Мен е помолвил регента за покана? Последваха стотици други невероятни предположения.

– Не познахте! – тържествуваше Ориол. – Не познахте, мили мои, и никога няма да познаете! Госпожа принцеса дьо Гонзаг, неутешимата вдовица на НъOVER, нашата Артемис, обречена на вечен траур...

При името на госпожа принцеса дьо Гонзаг всички възрастни благородници тутакси наостриха уши.

– И тъй – подхвана Ориол, – Артемис престана да пие праха на

Мавзол. Госпожа принцеса дьо Гонзаг е на бала.

Разнесоха се удивени възклицания. Това бе наистина невероятно.

– Видях я с очите си, седнала до принцеса Палатин – потвърди нисичкият посредник. – Но видях и друго нещо, още по-изумително.

– Какво? – посипаха се въпроси от всички страни. Ориол се изкашля. Сега козовете бяха в него.

– Да, видях го – продължи той, – и при това нито ми се е привидяло, нито съм го сънувал. Видях как регентът отказа да приеме негово височество принц дьо Гонзаг.

Настъпи тишина. Това интересуваше всички, тъй като всички, които заобикаляха масата за ландскнехт, очакваха богатството си от Гонзаг.

– Че какво толкоз чудно има в това? – обади се Пейрол. – Държавните дела...

– По това време Негово кралско височество никога не се занимава с държавни дела.

– Но ако все пак някой посланик...

– Негово кралско височество не беше с никакъв посланик.

– Или пък някой нов каприз...

– Негово кралско височество не беше с дама.

Ясните и категорични отговори на Ориол все повече разпалваха всеобщото любопитство.

– Но тогава с кого беше Негово кралско височество?

– Точно това се питаха всички – отвърна нисичкият посредник.

– Самият принц дьо Гонзаг се опитваше да разбере, при това беше в много лошо настроение.

– И какво му отговориха прислужниците? – полюбопитствува Кавай.

– Мистерия, господа, мистерия! Откакто получи някаква депеша от Испания, господин регентът е тъжен. Днес господин регентът заповядал да въведат през вратичката откъм Двора на фонтаните някаква особа, която никой от прислужниците не успял да види. Единствено на Блондо му се сторило, че зърнал във втория кабинет някакъв дребен човечец, облечен целият в черно, един гърбав.

– Гърбав! – повтори наоколо. – Гърбави колкото щеш!

– Негово кралско височество се е затворил с него. Лафар, Брисак и дори самата херцогиня дьо Фаларис намериха вратата му заключена.

За миг настъпи пълна тишина. През отвора на шатрата се виждаха осветените прозорци на кабинета на Негово кралско височество. Ориол случайно погледна натам.

– Виджте! Виджте! – извика той и посочи с ръка. – Те са още заедно.

Всички едновременно обърнаха поглед към прозорците на сградата. Върху белите завеси ясно се очертаваше фигурата на Филип Орлеански; той крачеше. Нечия неясна сянка, намираща се откъм страната на светлината, сякаш го съпровождаше. Това продължи само миг: двете сенки бяха задминали прозореца, а когато се появиха отново, вече бяха разменили местата си. Този път смътна бе фигурата на регента, докато върху завесата съвсем ясно се очертаваше сянката на тайнствения му събеседник: нещо безформено – голяма гърбица върху дребно тяло и дълги ръце, които живо жестикулираха.

II. Частен разговор

Силуетите на Филип Орлеански и на неговия гръблъо вече не се появиха на завесите на кабинета. Принцът отново бе седнал; Гърбавия стоеше пред него в почителна, но решителна поза.

Кабинетът на регента имаше четири прозореца, два от които гледаха към Двора на фонтаните. В него се влизаше през три врати, едната от които беше официална и се отваряше към голямото преддверие, а другите две – тайни. Но точно в това се състоеше и загадката на комедията. След представленията на Операта, госпожиците, макар че бе напълно достатъчно да прекосят само „Кур-о-Ри“, пристигаха пред вратата на Орлеанския херцог, предшествувани от носачи на фенери, и удряха по нея колкото им сили държат; Косе, Брисак, Гонзаг, Лафар и маркиз дьо Бониве, незаконнороденият Гуфие, когото херцогиня дьо Бери бе взела на служба при себе си, „за да има инструмент за рязане на уши“, чукаха на другата врата посред бял ден.

Едната от тях водеше към „Кур-о-Ри“, а другата – към Двора на фонтаните, вече отчасти очертан от дома на банкера Маре дьо Фонбон и павилиона Реол. На първия от изходите портиерка беше една почтена старица, бивша оперна певица, а другият се пазеше от Льо Бреан, бивш коняр на *Monsieur*. Това бяха чудесни длъжности. Освен това Льо Бреан беше и един от пазачите на градината, където имаше една къщурка, току зад кръга на Диана.

Точно гласът на Льо Бреан чухме да се разнася от дъното на тъмния коридор, когато Гърбавия влезе през Двора на фонтаните. И наистина, очаквах го; регентът бе сам, регентът бе загрижен. Регентът бе все още в домашния си халат, макар че празникът отдавна беше започнал.

Разкошната му коса бе навита на късчета хартия, а на ръцете си носеше от онези ръкавици, предназначени да поддържат белотата им. В своите „Мемоари“ майка му твърди, че тази му наклонност да полага прекомерно много грижи за себе си бил наследил от Monsieur. И наистина, чак до сетния си дъх Monsieur беше кокетен, та дори по-кокетен и от жена.

Регентът бе прехвърлил четирийсет и петата си година. Човек би могъл да му даде и малко повече поради голямата умора, която сякаш забулваше чертите му. При все това, той беше хубав; от лицето му лъхаше благородство и чар, а очите му, по женски нежни, излъчваха достигаща до слабост доброта. Устните му и най-вече бузите му притежаваха онази наследствена за Орлеанския род изнеженост и отпуснатост.

Майка му, принцеса Палатин, му бе дала нещичко от своето немско добродушие и пресметливост, но за себе си тя бе запазила най-доброто. Ако повярваме на онова, което тази възхитителна жена разказва за себе си в своите мемоари, тя дори не е и помислила да му даде от красотата, която изобщо не притежаваше.

Върху някои височайши темпераменти разпуснатостта едва-едва се отразява. Има люде железни, но Филип Орлеански не беше от тях. Лицето му, а и цялото му тяло най-енергично доказваха каква преумора му костват оргиите. Можеше дори да се предскаже, че този похабен живот изчерпваше последните си резерви и че смъртта вече го дебнеше на дъното на някоя бутилка шампанско.

На прага на кабинета Гърбавия бе посрещнат от един-единствен прислужник, който го въведе вътре.

– Вие ли ми писахте от Испания? – попита регентът, след като го измери с поглед.

– Не, ваше височество – почтително отвърна Гърбавия.

– А от Брюксел?

– Нито от Брюксел.

– А от Париж?

– Също не.

Регентът отново го изгледа.

– Би ме учудило, ако вие се окажете този Лагардер – промърмори той.

Гърбавия се поклонил с усмивка.

– Господине – благодушно и сериозно каза регентът, – и през ум не ми мина да правя намек за това, което си мислите. Аз никога не съм виждал Лагардер.

– Господине – прекъсна го Гърбавия, продължавайки да се усмихва, – когато е бил гвардейски улан при вашия височайши чичо, са го наричали Хубавия Лагардер. Аз никога не съм бил нито хубав, нито гвардеец.

На Орлеанският херцог никак не му се щеше да се задълбочават на тази тема.

– Как се казвате? – попита той.

– У дома ме наричат майстор Луи, ваше височество. Навън хора като мен нямат друго име, освен прякора, който им дадат.

– Къде живеете?

– Много далече.

– Това отказ ли е да ми кажете къде живеете?

– Да, ваше височество.

Филип Орлеански строго го погледна и тихо произнесе:

– Аз имам полиция, господине, и тя минава за способна, тъй че лесно мога да узная...

– Щом Ваше кралско височество толкова държи на това, предпочитам да не му противореча – прекъсна го Гърбавия. – Живея в двореца на принц дьо Гонзаг.

– В двореца на Гонзаг?! – удиви се регентът.

Гърбавия се поклонил и отвърнал хладно:

– Наемите там са скъпи.

Регентът изглеждаше замислен.

– Отдавна, много отдавна – рече той, – за първи път чух да се говори за Лагардер. Някога той беше непоправим дуелист.

– Оттогава направи каквото можа, за да изкупи лудориите си.

– Какъв сте му вие?

– Никакъв.

– Защо самият той не дойде?

– Защото му бях под ръка.

– А ако поискам да го видя, къде бих могъл да го намеря?

– Не мога да отговоря на този въпрос, ваше височество.

– Но все пак...

– Вие имате полиция, която минава за способна, опитайте.

– Това предизвикателство ли е, господине?

– Не, ваше височество, заплаха. Само след час Анри дьо Лагардер може да бъде извън обсега на вашите издирвания, но постъпката, която предприе за успокоение на съвестта си, той никога вече не ще повтори.

– Та нима е направил тази постъпка против волята си? – попита

Филип Орлеански.

– Против волята си, точно това е думата – отвърна Гърбавия.

– Защо?

– Защото залогът в тази игра, която той би могъл изобщо да не започва, е цялото щастие на неговия живот.

– Но кой го е принудил да я играе?

– Една клетва.

– Пред кого?

– Пред един човек, който умираше.

– И как се казваше той?

– Много добре знаете, ваше височество, този човек се казваше Филип дьо Лорен, херцог дьо Нювер.

Регентът отпусна глава на гърдите си.

– Цели двайсет години минаха оттогава, а аз нищо не съм забравил, нищо! – прошепна той с променен глас. – Обичах го, моя беден Филип, и той ме обичаше. Откакто ми го убиха, не знам дали съм се докосвал до ръката на искрен приятел.

Гърбавия просто го поглъщаше с очи. Върху лицето му се бе изписало силно вълнение. В един миг той понечи да каже нещо, но с голямо усилие на волята се въздържа и лицето му отново възвърна своята невъзмутимост.

Филип Орлеански вдигна глава и бавно продължи:

– Бях близък роднина на херцог дьо Нювер. Сестра ми се омъжи за негов братовчед, херцог дьо Лорен. Като принц и негов съюзник аз дължа закрила на вдовицата му, която освен това е жена на един от най-скъпите на сърцето ми приятели. Ако дъщеря ѝ е жива, аз обещавам, че тя ще бъде богата наследничка и ще се омъжи за принц, ако пожелае. Що се отнася до убийството на моя беден Филип, говори се, че притежавам една-единствена добродетел – не съм злопаменен, и това е вярно, тъй като мисълта за отмъщение се заражда и умира в мен почти едновременно, но когато ми съобщиха: „Филип е мъртъв“, аз също дадох клетва. Днес аз управлявам държавата и да накажа убиеца на Нювер вече няма да бъде отмъщение, а справедливост.

Гърбавия мълчаливо се поклони. Филип Орлеански продължи:

– Има още много неща, които трябва да разбере. Защо Лагардер се е бавил толкова дълго време преди да се обърне към мен?

– Защото си беше казал: „В деня, когато се откажа от настояществото си, искам госпожица дьо Нювер да бъде жена и да може да разпознава своите приятели и врагове.“

– Има ли доказателства за това, което твърди?

– Да, с изключение на едно.

– Кое?

– Доказателството, което трябва да разобличи убиеца.

– Но той познава убиеца.

– Смята, че го познава, но има един характерен белег, който може да потвърди подозренията му.

– Белегът не може да послужи за доказателство.

– Много скоро Ваше кралско височество ще има възможността да прецени това сам. А колкото до произхода и самоличността на младата девойка, не може да има никакви съмнения.

Регентът размишляваше.

– Каква клетва е дал Лагардер? – попита той след кратка пауза.

– Беше обещал да стане баща на детето – отвърна Гърбавия.

– Значи е бил там в момента на смъртта му?

– Да, там е бил. Умиращият Ньовер му повери настойничеството на дъщеря си.

– А извади ли Лагардер шпага, за да защити Ньовер?

– Той направи каквото можа и след смъртта на херцога отнесе детето, макар да бе останал сам срещу двайсетима.

– Знам, че на света няма по-страховита шпага – промълви регентът, – но има нещо неясно в отговорите ви, господине. Щом Лагардер е присъствувал на битката, защо казвате, че само подозира кой е убиецът?

– Било е тъмна нощ. Убиецът е бил с маска и е нанесъл удара откъм гърба.

– Нима самият господар е сторил това?

– Да, самият господар. И Ньовер рухна под удара с вик: „Друже, отмъсти за мен!“.

– А този господар – продължи регентът с очевидно колебание, – не беше ли маркиз дьо Кайлюс-Тарид?

– Маркиз дьо Кайлюс-Тарид е покойник от години – отвърна Гърбавия, – докато убиецът е жив. Достатъчна е само една дума на Ваше кралско височество и Лагардер ще му го посочи още тази нощ.

– Значи Лагардер е в Париж? – живо го прекъсна регентът.

Гърбавия прехапа устни.

– Ако е в Париж – добави изправяйки се регентът – той е мой! – После разтърси едно звънче и заръча на появилия се прислужник: Господин Машо веднага да се яви при мен!

Господин Машо беше полицейският лейтенант. Гърбавия беше

възвърнал спокойствието си.

– Ваше височество – каза той, поглеждайки часовника си, – в този момент Лагардер ме чака на един път извън Париж, който няма да ви посоча, дори и да ме подложите на разпит. Скоро ще удари единайсет часа. Ако до единайсет и половина Лагардер не получи никаква вест от мен, конят му ще препусне към границата. По пътя си ще сменя конете, тъй че вашият полицейски лейтенант е безпомощен.

– Ще останете заложник! – извика регентът.

– О, аз! – възкликна Гърбавия и се усмихна. – Ако наистина държи да ме затворите, аз съм изцяло във ваша власт.

И той скръсти ръце на гърдите си. В този момент се появи полицейският лейтенант. Той беше късоглед и без изобщо да забележи Гърбавия, подхвана още преди да са го попитали каквото и да било:

– Имам да ви съобщя нещо ново! Ваше кралско височество ще се убеди, че не може да се проявява снизхождение към подобни размирници. Имам доказателство за тайните им връзки с Алберони. Селамаре е затънал до шия, а също и дьо Вилроа, и Вийар, пък и целият бивш кралски двор, който заедно с херцог и херцогиня дю Мен...

– Млък! – кресна регентът.

В този момент Машо най-сетне забеляза Гърбавия и тутакси млъкна смутен. Измина цяла минута, преди регентът отново да вземе думата. Междувременно той няколко пъти крадешком погледна към Гърбавия, на когото обаче и окото му не мигна.

– Машо – каза най-сетне регентът, – повиках ви точно, за да ви говоря за Селамаре и другите. Почакайте ме, моля, в първия кабинет.

Машо с любопитство изгледа Гърбавия и се запъти към вратата, но тъкмо се канеше да прекрачи прага, когато регентът добави:

– Наредете, моля ви, да ми донесат един подпечатан и преподписан пропуск, без да попълвате името.

Преди да излезе, Машо отново се озърна крадешката. Регентът, неспособен да остане дълго време толкова сериозен, изръмжа:

– И откъде, по дяволите, ми ги изнамират такива късогледи, за да ги поставят в крайна сметка начело на полицията? – После добави: – Господине, този кавалер дьо Лагардер преговаря с мен като равен с равен. Изпраща ми посланици и на всичко отгоре в последното си писмо ми диктува съдържанието на пропуска, който иска. Тук вероятно се крият и някакви корисни подбуди. Без съмнение кавалерът дьо Лагардер ще поиска и награда.

– Ваше кралско височество греша – отвърна Гърбавия. – Той Не

иска нищо. Дори регентът на Франция е безсилен да възнаградя кавалера дьо Лагардер.

– По дяволите! – възкликна регентът. – Наистина си заслужава да видим тази тайнствена и романтична особа. Той е напълно способен да си спечели изключителен успех в кралския двор и да възроди отживялата мода на странстващите рицари. Колко време ще трябва да го чакаме?

– Два часа.

– Още по-добре! Тъкмо ще се позабавляваме между индианския балет и дивашката вечеря. Това изобщо не е предвидено в програмата.

Влезе прислужникът. Той носеше пропуска, преподписан от министъра Льо Блан и господин Машо. Регентът сам попълни празните места и подписа.

– Провиненията на господин дьо Лагардер не са непросителни подхвана той, докато пишеше. – Покойният крал беше неумолим що се касае до дуелите, и то с пълно право. Слава богу, нравите се промениха. Рапирите отдавна се чувствуват по-добре в ножниците. Помилването на господин дьо Лагардер ще бъде регистрирано още утре, а ето и пропусъкът.

Гърбавия протегна ръка, но регентът не му го даде веднага.

– Ще предупредите господин дьо Лагардер, че всяко насилие от негова страна унищожава силата на този документ.

– Времето на насилието отмина – произнесе Гърбавия някак тържествено.

– Какво искате да кажете, господине?

– Искам да кажа, че само преди два дни кавалерът дьо Лагардер немаше да приеме това условие.

– Защото...? – високомерно и с подозрение вметна Орлеанският херцог.

– Защото дадената клетва би му го забранила.

– Нима се е заклел и в нещо друго, освен да стане баща на детето?

– Да, да отмъсти за Нювер...

Тук Гърбавия неочаквано млъкна.

– Доизкажете се, господине! – заповяда регентът.

– В момента, в който кавалерът дьо Лагардер отнасяше момиченцето – бавно продължи Гърбавия, – той извика на убийците: „Всички вие ще загинете от моята ръка!“ Те бяха деветима. Седмина от тях вече са мъртви.

– От неговата ръка? – попита регентът и силно пребледня.

Гърбавия студено се поклони в знак на потвърждение.

– А другите двама? – попита отново регентът.

Гърбавия се поколеба.

– Ваше височество – най-сетне отговори той, гледайки регента право в очите, – има глави, които височайшите държавници никак не биха искали да видят да падат на ешафода. Шумът, който те вдигат при падането си обикновено разклаща трона. Господин дьо Лагардер предоставя на ваше кралско височество правото на избор. Той ми заръча да ви съобща следното: „Осмият убиец е само слуга, господин Лагардер не го слага в сметката, но деветият е господарят и този човек трябва да умре. Ако ваше кралско височество не иска да го предаде на палача, то нека му даде шпага, за останалото ще се погрижи господин дьо Лагардер.“

Регентът отново му подаде пропускателна карта.

– Делото е справедливо – промълви той. – Прави това в памет на моя беден Филип. Ако господин дьо Лагардер се нуждае от помощ...

– Лагардер моли ваше кралско височество за едно-единствено нещо.

– И какво е то?

– Дискретност. Една невнимателно изпусната дума може да провали всичко.

– Ще бъда ням.

Гърбавия дълбоко се поклони, пъкна сгънатия пропуск в джоба си и се насочи към вратата.

– И туй, след два часа? – попита регентът.

– Да, след два часа.

И Гърбавия излезе.

– Е, дребосъче, намери ли туй, дето си го търсеше? – попита старият портиер Льо Бреан, виждайки го да се връща.

Гърбавия пъкна един двоен луидор в ръката му и отвърна:

– Да, но сега ми се ще да погледам празненството.

– По дяволите! – извика Льо Бреан. – Я го виж ти какъв танцор се извъди!

– Освен това – продължи Гърбавия, – искам да ми дадеш ключа от къщичката ти в градината.

– И за какво ти е притрябвал, мъничето ми?

Гърбавия му подаде втори двоен луидор.

– Ама че странни прищевки има туй човече! – промърмори Льо Бреан. – Дръж, ето ти ключа от къщичката.

– И накрая – заключи Гърбавия, – искам да отнесеш там пакета,

който ти оставих сутринта.

– А ще има ли още един двоен луидор за поръчката?

– Дори два.

– Браво! Туй се казва почтено човече! Сигурен съм, че е за любовна среща!

– Може би – усмихна се Гърбавия.

– Ако бях жена, щях да те обикна въпреки гърбицата ти само заради двойните ти луидори. Но я чакай – сепна се добродушният стар Льо Бреан, – за да влезеш ти трябва покана. Гвардейците не се шегуват.

– Имам си – отвърна Гърбавия. – Ти само отнеси пакета.

– Веднага, мъничето ми. А сега продължи по коридора, после свий вдясно – преддверието е осветено – и ще излезеш на външното стълбище. Приятни забавления и наслука!

III. Партия ландскнехт

Напливът от гости в градината непрекъснато се увеличаваше. Най-гъста бе тълпата край кръга на Диана, намиращ се в съседство с покоите на негово кралско височество. Всеки искаше да разбере защо регентът караше да го чакат.

Няма да отделяме много място на различните съзаклятничества. Интригите на господин дю Мен и неговата съпруга, принцесата, както и попълзновенията на старите съмишленици Вилроа и испанското посолство, макар и изобилствуващи с драматични събития, изобщо не са предмет на нашето повествование. Достатъчно е само да отбележим, между другото, че регентът бе заобиколен с врагове. Парламентът го ненавиждаше и презираше до такава степен, че се възползваше от всеки удобен случай, за да му оспорва старшинството; духовенството общо взето бе враждебно настроено срещу него заради скандала с конституцията; старите генерали от действащата армия не изпитваха към него нищо друго, освен презрение, заради мекушавата му политика, и накрая, дори в самия регентски съвет, той постоянно се натъкваше на опозицията на някои негови членове. Не можеше да се скрие фактът, че финансовият парад на Ло му помогна много, за да разсее общественото неодобрение.

Никой, с изключение на узаконените принцове, нямаше основание да изпитва силна лична омраза към този апатичен принц, който не таеше дори капчица злоба в сърцето си, но чиято доброта граничеше с безгрижието. Човек мрази най-много хората, които би могъл да обича най-

силно. Филип Орлеански имаше колкото щеш сътрапезници, но нито един приятел.

Банката на Ло му послужи, за да подкупи принцовете. Думата е истина много силна, но неумолимата история не позволява да се употреби друга. След тях дойде ред на херцозите и така узаконените принцове останаха изолирани, утешавайки се единствено с няколко посещения на Старата, както наричаха тогава изгубилата привилегиите си, госпожа дьо Ментьон¹⁰⁷.

Господин дьо Тулуз се подчини най-чистосърдечно, той беше човек честен. Наложиха се господин дю Мен и жена му да търсят подкрепа в чужбина.

Разправят, че по времето, когато се появили сатирите на поета Лагранж, озаглавени „Филипики“¹⁰⁸, регентът толкова много настоявал пред херцог дьо Сен Симон, тогава негов близък човек, че най-сетне херцогът се съгласил да му ги прочете. Казват, че регентът слушал без дори окомото му да мигне и дори се смеел при онези пасажи, очернящи личния му и семеен живот, в които поетът го описва, седнал на масата до собствената си дъщеря по време на неговите оргии¹⁰⁹. Но казват също, че плакал и дори припаднал, когато стигнали до стиховете, обвиняващи го, че бил изтровил цялото потомство на Луи XIV. И е имал пълно право да го преживява. Подобни обвинения, дори когато са клюки, правят силно впечатление на простолюдието. „Винаги остава по нещичко“ – бе казал Бомарше¹¹⁰, който много добре е знаел какво говори.

Най-безпристрастно описание на епохата – на Регентството е направил историографът Дюкло¹¹¹ в своите „Тайни мемоари“ – Той очевидно се придържа към категоричното мнение, че без банката на Ло регентството на Орлеанския херцог не би просъществувало.

Всички обожаваха малкия крал Луи XV, но възпитанието му бе поверено в злонамерените ръце на регента и този път обикновено безразличната тълпа бе обзета от смъртно безпокойство, що се отнася до почтеността на принца. Опасяваха се, че в даден момент правнукът на Луи

107. Франсоаз д'Обине, маркиза дьо Ментьон (1635–1719) – френска придворна дама, сключила таен брак с Луи XIV след смъртта на Мари-Терез и играла значителна роля в кралския двор – Б. пр.

108. Така били озаглавени речите, държани от Демостен срещу Филип II Македонски – Б. пр.

109. Поетът отива дори много по-далеч – Б. а.

110. Пиер Огюстен Карон дьо Бомарше (1732–1799) – известен френски писател и драматург – Б. пр.

111. Шарл Пино Дюкло (1704–1772) – френски романист-моралист – Б. пр.

XIV би могъл да изчезне точно така, както бяха изчезнали баща му и дядо му. В същото време това се оказа чудесен повод за какви ли не заговори. И дума не можеше да става, естествено, че херцог дю Мен, господин дьо Вилроа, принц де Селамаре, господата Вийар, Алберони, както и бретонско-испанското съзаклятничество, плетат интригите си за своя собствена сметка! Има си хас! Та нали ратуваха единствено, за да спасят малкия крал от гибелните сили, отнели живота на родителите му!

Отначало на Филип Орлеански дори и на ум не му минаваше да противопостави на нападките нещо друго, освен безгрижието си. Обикновено най-здравите крепости са от мека пръст. Един прост дюшек предпазва много по-ефикасно от куршума, отколкото стоманеният щит. Така Филип Орлеански дълго време спа спокойно, прикрит зад своето безгрижие.

Когато се наложи да се покаже, той се показа. И тъй като стадото нападатели, което го заобикаляше, не притежаваше нито достойнства, нито добродетели, едничката му поява се оказа напълно достатъчна.

По времето, когато се развиват събитията на нашата история, Филип Орлеански все още се намирал зад своя дюшек. Той спеше и хулите на тълпата ни най-малко не смущаваха съня му, макар че тълпата го одумваше доста гръмогласно и то съвсем близо до неговия дворец, току под прозорците му, та дори и в собствения му дом! А тълпата имаше какво да каже, тъй като – нека изключим низостите, които не достигаха целта си, както и обвиненията в отровителство, опровергавани от самото съществуване на малкия Луи XV – регентът твърде често даваше повод за злословия. Целият му живот бе един срамен скандал; при неговото управление Франция приличаше на някой от онези големи обезоръжени кораби, дето се оставят да бъдат теглени на буксир от друг кораб. В случая буксирът беше Англия. И в крайна сметка, въпреки успеха на банката на Ло, всеки, който си направеше труда да пророкува близкия фалит на държавата, намирал слушатели.

И ако тази нощ в парка на регента бе налице едно въодушевено множество, то шайката на недоволниците бе също тук: недоволни политици, недоволни финансисти, морално неудовлетворените и независимите. В последната групировка, състояща се от всички онези, които по времето на Луи XIV са били млади и именити, влизаха барон дьо ла Юноде и барон дьо Барбаншоа. Без да са все още кой знае какви развалини, те се утешаваха взаимно, твърдейки, че по тяхно време дамите били много по-красиви, мъжете много по-духовити, небето – по-синьо, вятърът – по-топъл, виното – по-хубаво, лакеите – по-предани, а

камините – не толкова пушливи.

Този вид опозиция, отличаваща се по своята наивност, е бил разпространен още по времето на Хораций, който нарича старците – „ласкатели на миналото“, *laudator temporis acti*.

Но нека веднага кажем, че сред позлатената, усмихната, натруфена и маскирана с кадифе тълпа, която непрекъснато кръстосваше из дворовете на двореца, за да хвърли поглед на украсата на градината и се трупаше най-вече край кръга на Диана, не се говореше кой знае колко за политика. Всички изцяло се бяха посветили на празненството и ако името на херцогиня дю Мен случайно се отронеше от нечии прелестни устеница, то бе единствено, за да я съжалят, че не присъства на бала.

Един подир друг започнаха да прииждат и силните на деня. Тук бе Бурбонският дук, подал ръка на принцеса дьо Конти; канцлерът д'Агесо водеше принцеса Палатин, а лорд Стеърс, английският посланик, се оставяше да бъде ухажван от абат Дюбоа. Изведнъж из залите, дворовете и алеите се разнесе слух, способен да подлуди дамите, които накара всички да забравят за закъснението на регента и дори за отсъствието на господин Ло. В Пале Роаял бе царят¹¹²! Руският цар Петър, придружаван от маршал дьо Тесе.

Веднага щом се разбра, че царят е на бала, настъпи силна суматоха. Това изобщо не бе предвидено в програмата. На всеки му се щеше да го зърне, но тъй като никой не знаеше къде точно се намира той, тълпата следваше най-различни указания и току се блъскаше по кръстовищата. Все пак Пале Роаял не беше Бондийският лес, в крайна сметка все някъде щяха да го открият!

Цялата тази суматоха ни най-малко не смущаваше нашите играчи на ландскнехт, намерили убежище в индианската шатра. Още никой не се беше отказал от играта. Златото и банкнотите продължаваха да ваят върху покривката. Пейрол беше покрил внушителна каса и в момента беше на ръка. Макар и леко пребледнял, Шаверни все още се смееше, но вече с половин уста.

- Десет хиляди екю! – обяви Пейрол.
- Държа – отзова се Шаверни.
- С какво? – полюбопитствува Навай.
- На доверие.

– При регента не се играе на доверие – обади се господин дьо Треме, който минаваше наблизко, после с дълбоко отвращение добави: –

112. Петър I, или Петър Велики (1672–1725) – руски цар – Б. пр.

Същински вертеп!

– Който не облагате с десетък, господин херцог – отвърна Шаверни, поздравявайки го с ръка.

Взрив от смях последва думите му. Господин дьо Треме повдигна рамене и се отдалечи.

Херцог дьо Треме, губернаторът на Париж, облагаше с десетък приходите на всички легални игрални домове. Говореше се, че самият той попечителствувал един такъв дом, намиращ се на улица „Байол“. В това нямаше нищо унизително. Дворецът на принцеса дьо Каринян се славеше като един от най-опасните столични вертепи.

Навай взе картите от ръцете на Пейрол и като го изтика лекичко извън кръга на играчите, обяви следващия залог.

Ориол дръпна Шаверни на страна.

– Бих искал да те помоля за един съвет – пошушна му тайнствено нисичкият дебел посредник.

– Думай – съгласи се Шаверни.

– Сега съм вече благородник и не бих искал да се държа като дръвник. Ето за какво става дума: преди малко заложих сто луидора срещу Таран, но ми се струва, че той не ме чу.

– Спечели ли?

– Не, загубих.

– А плати ли му?

– Не, пък и Таран нищо не поиска.

Шаверни зае дълбокомислена поза, после попита:

– А щеше ли да си поискаш стоте луидора, ако беше спечелил?

– Разбира се – отвърна Ориол, – тогава щях да съм сигурен, че съм залагал.

– Фактът, че си загубил, кара ли те да се съмняваш в това?

– Не, но ако Таран не ме е чул, нямаше да ми плати.

Докато говореше, Ориол си играеше с портфейла си. Шаверни сложи ръка отгоре му и важно заяви:

– На пръв поглед всичко ми изглеждаше много по-просто. Случаят обаче се оказа сложен.

– Остават петдесет луидора! – извика Навай.

– Държа! – обади се Шаверни.

– Как? Но как тъй? – възнегодува Ориол, виждайки го да отваря портфейла му.

Той понечи да си възвърне богатството, но Шаверни с властен жест го отблъсна.

– Спорната сума трябва да се предаде в трети ръце – отсъди той, – тъй че я вземам и разделяйки я наполовина заявявам, че дължа петдесет луидора на теб и още толкова на Таран, като съм убеден, че дори цар Соломон не би стигнал до по-мъдро решение! Държа! Държа! – повтори той и се върна на игралната маса, отнасяйки със себе си портфейла на объркания Ориол.

– Държиш ми парите! – изсумтя Ориол. – Иди после разправяй, че разбойниците не си живеели добре!

– Господа! Господа! – извика в този момент Носе, който идеше от-вън. – Оставете картите, вие играете върху вулкан. Господин Машо току-що разкри три дузини заговори, най-нищожният от които би посрамил дори Каталина. Регентът е уплашен до смърт и се е затворил с черното човече, за да му предскажат бъдещето.

– Ба! – разнесоха се удивени възклицания. – Да не би черното човече да е гадател?

– И още как – потвърди Носе. – То предсказа на регента, че господин Ло ще се удави в Мисисипи, а херцогиня дьо Бери ще сключи втори брак с онзи негодник Риом.

– По-тихо! Мълчете! – обади се по-благоразумните, докато останалите избухнаха в смях.

– Всички говорят само за това – продължи Носе. – Черното човече е предсказало също, че абат Дюбоа ще се докопа до кардиналската шапчица.

– Хайде де! – изуми се Пейрол.

– И че господин Пейрол ще стане честен човек – заключи Носе.

Последва нов изблик на веселие. Всички напуснаха масата и се струпаха на входа на шатрата, след като Носе, поглеждайки случайно към каменното стълбище, бе извикал:

– Вижте! Вижте! Ето го! Не, не регентът, черното човече!

И действително, всички го видяха, безобразно гърбав и със странно изкривени крака, да се спуска бавно по стълбището на павилиона. В подножието му го спря един гвардейски сержант. Черното човече с усмивка му показа поканата си, поклони се и отмина.

IV. Спомени за тримата Филиповци

Черното човече държеше в ръка лорнет и разглеждаше празничната украса с вид на истински познавач. То най-любезно се кланяше на

дамите и току се подсмиваше под мустак като някой гръбльо, каквато всъщност беше. На лицето си носеше маска от черно кадифе. И колкото повече се приближаваше до нашите играчи, с толкова по-жив интерес го разглеждаха те, но не ще и съмнение, че този, който го наблюдаваше най-внимателно, бе господин Пейрол.

– Що за дяволско изчадие! – извика най-сетне Шаверни. – Я чакайте! Това май е...

– Ами да, той е! – потвърди Навай.

– Кой? – попита дебелят Ориол, който беше късоглед.

– Нашият неотдавнашен познайник – отвърна Шаверни.

– Човекът с десетте хиляди екю!

– Човекът от кучешката колиба!

– Езоп II, наречен още Йон.

– Не може да бъде! – изуми се Ориол. – Такова създание в кабинета на регента?!

– Какво ли може да е казал на Негово кралско височество? – мислеше си Пейрол. – Този негодник никога не ми е вдъхвал доверие.

Черното човече продължаваше да се приближава, но сякаш изобщо не забелязваше групата, застанала на входа на шатрата. То надзърташе през лорнета си, усмихваше се, кланяше се. Човек надали би могъл да намери по-любезно и в по-добро разположение на духа черно човече от него. То беше вече достатъчно близо, за да го чуят как си мърмори през зъби:

– Очарователно! Очарователно! Всичко е толкова очарователно. Само Негово кралско височество е способен на подобно нещо. Ах, колко съм доволен, че видях всичко това! Много съм доволен! Много!

Във вътрешността на шатрата се разнесоха гласове. На масата, изоставена от нашите играчи, се бе настанила друга компания, състояща се почти изцяло от люде високопоставени и на почтена възраст.

– Не знам какво се е случило – каза един от тях, – но току-що видях Бониве да удвоява постовете по изрична заповед на регента.

– В „Кур-о-Ри“ има две роти гвардейци – додаде друг.

– Регентът бе недостъпен.

– Машо се е насадил на пачи яйца.

– Дори самият Гонзаг не можа да измъкне думичка от него!

Нашите играчи наостриха уши, но новодошлите тутакси снишиха глас.

– Предчувствувам, че ще се случи нещо – промърмори Шаверни.

– Попитайте гадателя! – разсмя се Носе.

Черното човече най-учтиво го поздрави.

– Положително ще се случи нещо, но какво? – рече то и като избърса грижливо лорнета си, продължи: – Да, положително ще се случи нещо, при това нещо съвсем неочаквано. Хе-хе-хе! – подсмихна се то, придавайки на пронизителното си треперливо гласче необичайно тайнствен тон: – Излизам от едно горещо, много горещо място и сега студът ме сковава. Позволете ми да вляза, господа, ще ви бъде много задължен.

То леко потрепера. Нашите комарджии се отдръпнаха, без да откъсват поглед от него. Кланяйки се наляво и надясно, Гърбавия се шмугна в шатрата. Когато забеляза групата знатни велможи, насядали около масата, той доволно поклати глава и рече:

– Тъй, тъй, има нещо. Регентът е загрижен, стражата е удвоена, но никой не знае какво става. Господин херцогът дьо Треме също не знае, макар че е губернатор на Париж; не го знае и господин Машо, при все че е полицейски лейтенант. Да не би вие да знаете, господин дьо Роан-Шабо? Или пък вие, господин дьо Ла Ферте-Сантер? Ами вие, господа – обърна се той към нашите играчи, които неволно отстъпиха назад, – и вие ли не знаете?

Никой не отговори. Господата дьо Роан-Шабо и дьо Ла Ферте-Сантер свалиха маските си. Такъв беше обичаят, когато искаха учтиво да принудят някой непознат да покаже лицето си. Гърбавия се поклонил със смях и каза:

– Безполезно е, господа, вие никога не сте ме виждали.

– Господин барон – попита Барбаншоа своя верен съсед, – познавате ли този оригинал?

– Не, господин барон – отвърна ла Юнодай, – но ще да е някой изключителен самохвалко!

– Бих се обзаложил на едно срещу хиляда – подхвана Гърбавия, – за да се опитате да отгатнете какво става, но само ще си загубя времето. Тук не става дума за неща, които са ежедневна тема на вашите открити разговори и скрити помисли, нито пък за неща, които са предмет на благоразумните ви опасения, уважаеми господа.

Докато говореше, Гърбавия гледаше към Роан, Ла Ферте и другите възрастни благородници, насядали около масата.

– Не става дума и за онова – продължи той, обръщайки се този път към Шаверни, Ориол и другите, – което подклажда повече или по-малко законните амбиции на вас, които богатството тепърва очаква. Не става дума нито за интригите на Испания, нито за вълненията във Франция, нито за зловредните настроения в Парламента, нито за малките

слънчеви затъмнения, които господин Ло нарича своя система. Не, не, и не! И въпреки това регентът е загрижен, и въпреки това стражата е удвоена!

– Тогава за какво става дума, прелестна маско? – прекъсна го с нетърпелив жест господин дьо Роан-Шабо.

За миг Гърбавия се замисли, отпуснал глава на гърдите си, после рязко вдигна чело и сухо се изсмя.

– Вярвате ли в привидения? – попита той.

Невероятното обикновено не се среща извън определени обстоятелства. През зимните вечери, в някоя просторна зала на замък, чиито прозорци стенат под напора на северния вятър, край голяма камина от гравирен черен дъб, нейде там, в Морванската пустош или в Бретанските лесево, човек лесно би могъл да изплаши хората с някоя наивна легенда или детинска приказка. Мрачните дървени ламперии поглъщат светлината на лампата, която хвърля смътни отблясъци върху олющената позлата на семейните портрети. Замъкът си има своите злокобни и тайнствени предания. Знае се в кой коридор се появява и тътрузи оковите си старият граф, в коя стая влиза, когато часовникът отброи дванайсетия час, за да седне пред студеното огнище и да зъзне с треската на покойниците. Но тук, в Пале Роаял, под индианската шатра, сред изблиците на съмнителен смях и подозрително интимните разговори, на две крачки от масата за безчестна игра, нямаше място за смътните страхове, които понякога обхващат храбрите адепти на шпагата и дори людете без предразсъдъци, тези разбойници на мисълта. Но въпреки това, когато Гърбавия произнесе думата „привидение“, всички почувствуваха кръвта им да се смръзва във вените. В същото време черното човече се смееше, но от неговия смях ги побиваха тръпки. За миг повея хлад, въпреки леещите се потоци светлина, въпреки веселата гълчава в градината, въпреки долитащите отдалеч нежни звуци на оркестъра.

– Хе-хе! – изскърца гласецът на Гърбавия. – Че кой вярва в привидения? Никой посред бял ден, на улицата! Всички в полунощ, когато в дъното на уединен алков кандилото случайно угасне. Тогава едно цвете разтваря венче пред погледа на звездите и това цвете е съвестта. Успокойте се господа, аз не съм привидение.

– Ще благоволите ли най-сетне да се изясните, прелестна маско? – сопна се господин дьо Роан-Шабо и се изправи.

Около черното човече се беше образувал кръг. Пейрол се криеше на втория ред, но цял се бе превърнал в слух.

– Господин херцог – отвърна Гърбавия, – не сме по-хубави един от

друг, стига комплименти. Виждате ли, това касае оня свят. Става дума за един покойник, който надига надгробния си камък след цели двайсет години, господин херцог. – Тук той отново се изсмя. – Но помнят ли тук, в кралския двор, хората, умрели преди двайсет години?

– Но за какво намеква той? – извика Шаверни.

– Не говоря на вас, господин маркиз – отговори човечето, – това се случи в годината на вашето раждане, вие сте твърде млад. Говоря на онези, чиито коси са посивели. – И с внезапно променен тон, добави: – Той бе галантен благородник и достоен принц, той бе млад, храбър, богат, щастлив, обичан, с лице на арахангел и снага на герой. Той притежаваше всичко, което бог отрежда на любимците си на този свят.

– В който и най-прекрасните неща ги постига участ зла... – издекламира Шаверни.

Човечето го чукна с пръст по рамото и тихичко рече:

– Запомнете, господин маркиз, че понякога поговорките лъжат и че има празници без бѣдници.

Шаверни пребледня. Гърбавия го отстрани с ръка и застана до самата маса.

– Обръщам се към онези, чиито коси са посивели – повтори той. – Към вас, господин дьо ла Юноде, който днес щяхте да лежите на шест стъпки под земята във Фландрия, ако той не беше разцепил черепа на разбойника, притиснал ви под коляното си.

Старият барон остана като втрещен и тъй силно се развълнува, че не можа да пророни нито дума.

– Към вас, господин дьо Марийак, чиято дъщеря се покалугери от любов по него; към вас, господин херцог дьо Роан-Шабо, който заради него заповядахте да издигнат крепостна стена около дома на госпожица Ферон, вашата любовница; към вас, господин дьо Ла Вогюйон, чието рамо още не може да забрави онзи майсторски удар с шпага...

– Ньовер! – извикаха двайсетина гласа в хор. – Филип дьо Ньовер!

Гърбавия свали шапка и бавно произнесе:

– Филип дьо Лорен, херцог дьо Ньовер, убит под стените на замъка Кайлюс-Тарид на 24 ноември 1697 година!

– Убит подло в гръб, както разправят – промълви господин дьо Ла Вогюйон.

– От засада – добави Ла Ферте.

– Ако не се лъжа – обади се и господин дьо Роан-Шабо, – обвиниха в това маркиз дьо Кайлюс-Тарид, бащата на принцеса дьо Гонзаг.

По-младите също разговаряха помежду си.

– Баща ми неведнъж ми е разказвал за това – сподели Навай.

– Баща ми беше приятел на покойния херцог дьо Ньовер – каза Шаверни.

Пейрол слушаше и все повече се свиваше.

Гърбавия поде отново с тих плътен глас:

– Убит подло в гръб, от засада, да, всичко това е вярно, но виновникът не се казваше Кайлюс-Тарид.

– Как се казва тогава? – разнесоха се въпроси от всички страни.

Но на черното човече му бе скимнало изобщо да не им отговаря.

То продължи с подигравателен, игрив тон, в който се долавяше горчивина:

– Това вдигна шум, господа! Ах, по дяволите, това вдигна наистина голям шум! Цяла седмица не се говореше за нищо друго. Седмица по-късно се говореше значително по-малко. След месен онези, които все още произнасяха името на Ньовер, бяха гледани тъй, сякаш идваха от Понтоаз...

– Негово кралско височество направи невъзможното! – прекъсна го господин дьо Роан.

– Да, да, знам. Негово кралско височество беше един от тримата Филиповци. Негово кралско височество поиска да отмъсти за приятеля си. Но как? Замъкът Кайлюс е накрай света. Нощта на 24 ноември запази тайната си. Всеизвестно е, че негово височество принц дьо Гонзаг... Впрочем – сепна се черното човече, – не е ли случайно тук един достоен служител на господин дьо Гонзаг, на име Пейрол?

Ориол и Носе се отдръпнаха, за да открият объркания Пейрол.

– Всеизвестно е, както щях да добавя – продължи Гърбавия, – че негово височество принц дьо Гонзаг, който бе също един от тримата Филиповци, също така е направил всичко, което е било по силите му, за да отмъсти за своя приятел. Но уви, напразно. Никакъв знак, никакво доказателство! Волю-неволю трябваше да оставят на времето, тоест на бога, грижата да открие виновника.

Пейрол имаше едно-единствено желание: да се измъкне оттук колкото се може по-скоро, за да предупреди Гонзаг. Но въпреки това продължаваше да стои, за да разбере докъде ще дръзне да стигне във вероломството си Гърбавия. Виждайки да изплува от забвението споменът за 24 ноември, Пейрол се почувствува малко нещо като човек, когото са сграбчили за гушата. Гърбавия имаше право: кралският двор изобщо не притежава памет, в кралския двор мъртвите отпреди двайсет години са двайсет пъти забравени. Тук обаче имаше едно изключително

обстоятелство: покойникът беше част от нещо като триумвират, чиито други двама членове бяха живи и всемогъщи, Филип Орлеански и Филип дьо Гонзаг. Безспорен е фактът, че ако видеха интереса, изписан върху лицата на всички, бихте помислили, че става дума за убийство, извършено едва ли не снощи. Ако намерението на Гърбавия беше да възкреси брожениято около онази отколешна тайнствена трагедия, успехът му бе пълен.

– Хе-хе! – изскърца той, обгръщайки присъстващите с бърз, пронизителен поглед. – Човек трябва да се уповава на небето само в краен случай. Но аз познавам люде мъдри, които ни най-малко не се смущават да прибегнат до тази последна възможност. Пък и искрено казано, господата, можеше и по-зле да бъде, небето има поне очи, по-добри от тези на полицията, небето е търпеливо, то разполага с време. Вярно, понякога закъснява, минават дни, месеци, години, но удари ли часът...

Гласът на Гърбавия глухо потрепваше. Той замълча. Въздействието на думите му беше толкова силно и осезателно, че всеки изпита усещането сякаш неясна заплаха, затаена в пронизителния му речитатив, бе отправена към всички едновременно. Тук имаше само един виновник, един слуга, едно оръдие. Всички други изтръпнаха. Армията на приближените на Гонзаг, състояща се изцяло от хора твърде млади, за да могат да бъдат дори заподозрени, се огъваше под бремето на непознато мъчително униение. Дали пък вече не чувстваваха, че с всеки изминат ден тайнствената верига, която ги приковаваше към господаря им, все повече се скъсяваше? Дали не предугаждаха, че Дамоклиевият меч скоро щеше да увисне над главата на самия Гонзаг? Кой знае? За подобни предчувствия няма разумно обяснение. Те се страхуваха.

– Когато удари часът – продължи Гърбавия, – а той рано или късно винаги удря, един мъж, един пратеник от оня свят, един призрак излиза от гроба, защото такава е волята божия. И този мъж, макар понякога и против волята си, изпълнява своята съдбовна мисия. Ако е силен, нанася удар; ако е немощен, ако десницата му е като моята и не може да издържи тежестта на мечта, той дебне, провира се... докато успее да доближи презрените си устни до ухото на всемогъщите и в кобния час, едва чуто или със страшна сила, изуменият отмъстител чува от висините да долита името на убиеца...

Настъпи пълна, тържествена тишина.

– Кое е името? – попита господин дьо Роан-Шабо.

– Знаем ли го? – обади се в един глас Шаверни и Навай.

Гърбавия сякаш изживяваше въздействието на собствените си

думи. После с пресекав глас продължи:

– Дали го знаете? Какво значение има? Кои сте вие? Какво можете да сторите? Името на убиеца би ви поразило като гръм. Но там, горе, на първото стъпало на небесния трон седи един човек. Преди малко неговият глас се разнесе от висините: „Ваше кралско височество, убиецът е тук!“ и отмъстителят потръпна. „Ваше кралско височество, убиецът е сред тази позлатена тълпа!“ и отмъстителят отвори очи и се взря в тълпата, която минаваше под прозорците му. „Ваше кралско височество, вчера и утре на вашата трапеза седеше и ще седне убиецът!“ и отмъстителят започна да прехвърля на ум списъка на сътрапезниците си. „Ваше кралско височество, всеки божи ден, сутрин и вечер, убиецът ви подава окървавената си ръка!“ и отмъстителят се изправи с думите: „Кълна се в бога, правдата ще възтържествува!“

Последва нещо много странно: всички присъстващи, най-знатните и най-достойните, подозрително се спогледаха.

– Ето защо, господа, тази вечер регентът на Франция е загрижен – рязко заключи Гърбавия. – Ето защо стражата е удвоена.

Той се поклони и понечи да излезе.

– Името! – извика Шаверни.

– Тъй де, кое е туй фамозно име?! – подкрепи го Ориол.

– Господа, господа – намеси се и Пейрол, – нима не виждате, че този нагъл палячо само се подиграва с вас?

Гърбавия се бе спрял на изхода на шатрата. Той вдигна лорнета си и огледа своята аудитория. После заситни обратно, заливайки се в сухия си, подобен на кръска на керкенез кикот.

– Ама че работа! – възкликна той. – Ето че вече не смеете дори да се приближите един до друг, всеки си въобразява, че убиецът е човекът до него. Покъртителна проява на взаимно доверие! Господа, времената много се промениха и тази мода е отживяла. В наши дни вече не се избиват с недодяланите си оръжия на стария режим – пистолета и шпагата. Днес нашите оръжия са в кесиите ни и за да убиеш човек е достатъчно просто да изпразниш джоба си. Хе-хе-хе! Слава богу, в двора на регента не се срещат често убийци! Не странете така един от друг, убиецът не е тук! Хе-хе-хе! – изкикоти се отново той и като загърби възрастните велможи, се обърна към бандата на Гонзаг. – Я гледай ти, как само ви се измениха лицата! Какво, да не би да изпитвате угризения? Искате ли да ви поразтуша мъничко? Я вижте, господин Пейрол си отива. Жалко, много губи! А знаете ли къде отива господин Пейрол?

Довереникът вече изчезваше зад цветните туфи по посока на

двореца.

Шаверни докосна ръката на Гърбавия и попита:

– Знае ли регентът името?

– Но господин маркиз – отвърна черното човече, – та ние отдавна вече не говорим за това! Ние просто се шегуваме! Моят призрак е в чудесно настроение; той много добре разбра, че тук трагедията вече не върви и премина към комедията. И тъй като е в течение на всичко, дяволското му привидение, както на отколешните, така и на днешните събития, взе, че дойде на бала. Хе-хе-хе! И тук, нали разбирате, тук го очаква Негово кралско височество, за да му посочи с пръст... – И пръстът на Гърбавия се стрелна във въздуха. – С пръст, добре ме чуйте! С пръст – окървавените, а подир и обиграните ръце! Малките подробности винаги следват големите; по-напред трябва със смях да се отървем от отровата и камата. С пръст, господа, с пръст – лукавите благородници, които умело редят белязаните карти на необятната маса за ландскнехт, чиято каса има честта да държи господин Ло! – При името на Ло, той с благоговееен жест смъкна шапката си, и продължи: – С пръст – комарджиите-мошеници, рицарите на ажиото, джебчиите от улица „Кенкампоа“! С пръст! Господин регентът е благодушен и не се обременява с предразсъдъци. Той обаче не знае всичко, защото ако го знаеше, би потънал в земята от срам!

Сред комарджиите настъпи раздвижване.

– Това е самата истина – каза господин дьо Роан.

– Браво! – изръкопляскаха бароните дьо ла Юноде и Барбаншоа.

– Истината се изрича винаги през смях, господа, не е ли тъй? – поде отново Гърбавия. – Тези млади люде просто ги сърбят ръцете да ме изхвърлят навън, но ги възпира единствено уважението към вашата възраст. Осланям се напълно на господата Шаверни, Ориол, Таран, а и на всички останали – прекрасна младеж, чието покварено благородство се примесва със зле насапунисана вулгарност, подобно на разноцветни нишки в плетка, за да се получи нещо доста шарено! За бога, господари мои славни, не се гневете, та ние сме на бал с маски, а аз съм само един нещастен гръбльо. Утре ще ми подхвърлите някое и друго екию, за да купите гърбицата ми, превърнала се в удобно писалище. Повдигате рамене? Че какво пък, като си помисли човек, аз наистина не заслужавам нищо друго, освен презрението ви.

Шаверни взе Навай под ръка.

– Има ли смисъл да си цапаме ръцете с този негодник? – изсумтя той. – Да си вървим!

Старците се смееха от все сърце. Един подир друг нашите комарджии напуснаха шатрата.

– Да, господа – обърна се Гърбавия към Роан-Шабо и неговата достопочтена компания, – и след като посочи с пръст създателите на измамливи нововъведения, както и техните изпълнители, спекулиращите с покачването на курса, жонглиращите със спадането му и цялата армия от шарлатани, която бивакува в двореца на Гонзаг, аз на свой ред ще посоча с пръст на господин регента, да, господа, с пръст, онези, чието високомерие и егоизъм не могат да свикнат със спокойствието, размирните интриганти, безумците с побелели коси, които лелеят мечти да възродят la Fronde, последователите на госпожа дю Мен, както и постоянните посетители в двореца на Селамаре! С пръст – жалките или вероломни съзаклятници, които ще въвлекат Франция в един бог знае каква безумна война, за да си възвърнат загубените позиции или оплакваните привилегии; панегиристите на миналото, хулителите на сегашното, ласкателите на бъдещето, изнемошелите шутове, грохналите Скапеновци, които сами себе си величават като „руини от Златния век“, Жеронтовците, умножени по Жокрисовци¹¹³...

Гърбавия нямаше вече слушатели. Последните двама, Барбан-шоа и ла Юнодай, се отдалечаваха накуцвайки, тъй като и двамата страдаха от подагра, единият в десния, а другият в левия крак. Черното човече беззвучно се засмя, после глухо избъбри:

– С пръст! С пръст!

То извади от джоба си някаква грамота, скрепена с кралския печат, и се настани на празната маса за ландскнехт, за да я прочете. Грамотата започваше така: „Луи, по божия милост крал на Франция и Навара, и т. н...“. Отдолу се мъдреше подписът на Луи, херцог Орлеански и регент, приподписан от държавния секретар Льоблан и господин Машо, полицейски лейтенант.

– Чудесно! – рече човечето, след като й хвърли бегъл поглед. – За пръв път от двайсет години можем да вдигнем чело, да погледнем хората в очите и да запокитим името си в лицето на нашите преследвачи. Бога ми, кълна се, че добре ще се възползувам от случая!

V. Розовите домино

Между преамбулата и подписите, скрепената с държавния печат на

113. Комични персонажи. – Б. пр.

Франция грамота съдържаше разрешително в надлежна форма, дадено от правителството на кавалера Анри дьо Лагардер, бивш гвардейски улан на покойния крал. Документът, оформен във възможно най-изчерпателен стил, възприет наскоро за дипломатическите пратеници със специални пълномощия, предоставяше на кавалера дьо Лагардер правото да пътува безпрепятствено из цялото кралство под закрилата на властите, да напуска френска територия в пълна безопасност по всяко време и каквото и да се случи.

– Каквото и да се случи! – повтори няколко пъти Гърбавия. – Господин регентът си има своите недостатъци, но е човек честен и държи на думата си. Каквото и да се случи! Това предоставя на Лагардер наистина неограничени възможности, тъй че ще го накараме да се появи и дай боже да действа както трябва! Той погледна часовника си и стана.

Индианската шатра имаше два входа. На няколко крачки от втория сред храстите се виеше тясна пътечка, която водеше до неугледната къщурка на метр Льо Бреан, портиер и пазач на градината. Бяха се възползували от нея, както и от всичко останало, за да я включат в общия декор. Разкрасената и фасада се осветяваше от един рефлектор, скрит в короната на голяма липа, която завършваше пейзажа в този му край. Обикновено вечер това бе място безлюдно, много закътано и мрачно, което господа гвардейците винаги държаха под око.

Гърбавия излезе от шатрата и веднага забеляза струпалата се пред гъстия храсталак в пълен състав армия на Гонзаг, която се беше прегрупираше след безредното си отстъпление. Тъкмо говореха за него. Ориол, Таран, Носе, Наваи и другите се смееха от все сърце, но Шаверни беше умислен.

Очевидно Гърбавия нямаше никакво време за губене, тъй като се насочи право към тях. Той вдигна лорнета пред очите си и като че ли отново се отдаде на възхищението си от украсата, както и в момента на появяването си.

– Единствен господин регентът умее да прави всичко толкова добре! – промърмори той. – Очарователно! Очарователно!

Нашите комарджии се отдръпнаха, за да му сторят път. Гърбавия се престори, че внезапно ги е познал.

– Аха! – възкликна той. – Другите също си тръгнаха. Хе-хе-хе! С пръст! Нали знаете, на бал с маски всичко е позволено. Господа, изцяло съм на ваше разположение!

На пътя му не бе останал никой, с изключение на Шаверни. Гърбавия почтително му свали шапка и понечи да го подмине, но Шаверни го

спря. „Свещеният“ батальон на Гонзаг избухна в смях.

– Шаверни иска да му гадаят – подхвърли Ориол.

– Шаверни си намери майстора – додаде Навай.

– При това по-заядлив и по-бъбрив от него!

Шаверни се обърна към черното човече:

– Мога ли да ви кажа една дума, господине?

– Колкото думи ви е угодно, господине?

– Думите, които изрекохте преди малко: „Има празници без бъднини“, лично до мен ли се отнасяха?

– Да, лично до вас.

– Благоволете да ми ги изтълкувате, господине.

– Маркизе, нямам време.

– Дори и ако ви заставя?

– Не си губете времето, маркизе! Господин дьо Шаверни, сразил в двубой Езоп II, наречен още Йон, наемател на кучешката колиба на господин дьо Гонзаг, наистина, само това липсваше на реномето ви!

Въпреки това Шаверни се опита да му препречи пътя и протегна ръка, за да го спре. Гърбавия я хвана и я стисна в своите.

– Маркизе – тихо произнесе той, – вие струвате много повече от постъпките си. По време на моите странствувания из прекрасна Испания, където сме били и двамата, веднъж в Овиедо видях странна гледка: един чистокръвен боен кон, с който неизвестно откъде се бяха сдобили някакви еврейски търговци, беше затворен заедно с товарни мулета. Когато отново минах оттам, жребецът бе умрял от мъка. Маркизе, вашето място изобщо не е тук. Ще умрете млад, тъй като ще ви бъде много трудно да станете негодник!

После се поклони, отмина и скоро съвсем се изгуби от погледа им. Шаверни остана неподвижен и с наведена глава.

– Най-сетне се омете! – извика Ориол.

– Туй човече ще да е самият дявол – поклати глава Навай.

– Вижте само колко се е умислил горкичкият Шаверни.

– На какво ли хоро се е хванал проклетият му гръбльо?

– Шаверни, какво ти каза?

– Кажете ни, Шаверни!

Те го наобиколиха. Шаверни ги обгърна с отсъстващ поглед и без да си дава сметка, че мисли на глас, промълви:

– Има празници без бъднини.

Музиката в залите се бе смълчала между два менуета. Все по-гъста, тълпата изпълваше градината, където вече се бяха заплели немалко

любовни интрижки.

Господин дьо Гонзаг, на когото му бе омръзнало да виси в приемната, се бе върнал в залата. Неговата непринуденост и красноречие му бяха извоювали недвусмисленото благоразположение на дамите, които охотно твърдяха, че дори беден и не дотам знатен, Филип дьо Гонзаг би бил също толкова съвършен кавалер. Преценете сами доколко титлата му на принц, чиято законност едва-едва се оспорваше от няколко плахи гласеца, пък и милионите му, в чието наличие никой не се съмняваше, изобщо бяха в състояние да му навредят!

Въпреки най-гясната си дружба с регента, той ни на йота не се бе повлиял от небрежните му маниери, които по онова време бяха толкова на мода. Беше събеседник учтив и сдържан, а обноските му – напълно благопристойни. Това обаче не бъркаше дявола.

Орлеанската херцогиня го тачеше много, а абат Фльори, изповедникът на младия крал, който не опрощаваше греховете никому, го смяташе едва ли не за светец.

Случилото се днес в двореца на Гонзаг бе вече разтръбено в най-големи подробности от вестникарите на кралския двор. Дамите бяха общо взето на мнение, че поведението на Гонзаг по отношение на съпругата му надхвърля границите на героизма. Този човек бе апостол, същински мъченик! Двайсет години търпеливи страдания! Двайсет години неизчерпаема нежност срещу също толкова неизтощимо презрение! Древната история е обезсмъртила и недотам възвишени моменти.

Принцесите бяха вече запознати с вълнуващата пледоария на Гонзаг пред семейния съвет. Простодушната майка на регента чистосърдечно му подаде баварската си лапа; Орлеанската херцогиня го похвали; дребничката абатеса дьо Шел му обеща да го споменава в молитвите си, а херцогиня дьо Бери му заяви, че е изключителен глупак.

Що се отнася до клетата принцеса дьо Гонзаг, на всички им идеше едва ли не да я пребият с камъни, затова че е причинила толкова зло на един тъй достоен човек. Та нали точно в Италия, и всички много добре знаете това, Молиер изнамери онова чудесно име Тартюф!

Изведнъж обгърнатият от бляскавия си ореол Гонзаг съзря в рамката на една врата дългнестото лице на своя Пейрол. Общо взето лицето на предания слуга никога не излъчваше прекомерна радост, но днес то бе просто одухотворен сигнал за бедствие. Довереникът беше блед като платно, имаше изплашен вид и току бършеше с кърпичката си потта, стичаща се по страните му. Гонзаг го повика. Пейрол тутакси се отзова на заповедта му и тромаво прекоси залата. Той прошепна няколко думи

на ухото на господаря си. Гонзаг веднага се изправи с хладнокръвието, присъщо единствено на онези високомерни нехранимайковци отвъд планината.

– Принцеса дъо Гонзаг току-що е дошла на бала? – възкликна той. – Отивам да я посрещна!

Дори самият Пейрол се слиса.

– Къде е тя? – попита го Гонзаг.

Пейрол, разбира се, не знаеше, но се поклони и тръгна напред.

– Някои мъже са прекалено мекушави! – забеляза майката на регента и изтърси една ругатня, която си беше донесла от Бавария.

Принцесите със съчувствен поглед сподиреха бързо отдалечаващия се Гонзаг. Горкият човек!

– Какво има? – попита той Пейрол, щом останаха насаме.

– Гърбавия е на бала – отвърна Пейрол.

– По дяволите! Знам това много добре, нали самият аз му дадох поканата.

– Само че нямате никакви сведения за него.

– Че откъде искаш да ги взема?

– Той ме съмнява.

– Съмнявай се, щом искаш. Това ли е всичко?

– Тази вечер той разговаря с регента повече от половин час.

– С регента? – изуми се Гонзаг, но веднага се опомни и добави: – Несъмнено е имал да му казва много неща.

– Много, наистина – потвърди Пейрол, – преценете сам.

И довереникът му разказа всичко, което се беше случило под индианската шатра. Когато свърши, Гонзаг снизходително се разсмя.

– Гърбавите до един са много остроумни! – пренебрежително рече той. – Но хуморът им е някак странен и безобразен като тялото им. Непрекъснато играят някакви странни комедии. Онзи, дето е подпалил храма в Ефес, за да се прочуе, трябва да е бил гърбав.

– Нима това е всичко, което ще кажете? – извика Пейрол.

– Освен ако Гърбавия не се опитва да си вдигне прекалено много цената – продължи принцът замислено.

– Той ни мами, ваше височество! – енергично заяви Пейрол.

Гонзаг снизходително го изгледа и се усмихна.

– Бедно мое момче – промълви той, – много ще ни бъде трудно да направим нещо от теб. Нима все още не си проумял, че Гърбавия просто се престаравя в наша полза?

– Признавам, ваше височество, че дори и през ум не ми е минало.

– Не обичам прекомерното усърдие и здравата ще го нахокам – продължи Гонзаг. – Не мога обаче да отрека, че той ни даде една наистина чудесна идея.

– Ако ваше височество благоволи да ми обясни...

Те се намираха в галерията, заемаща днешното място на улица „Монпансие“. Гонзаг свойски хвана довереника си под ръка.

– По-напред ми кажи какво стана на улица „Шантр“.

– Заповедите ви бяха изпълнени точно – отвърна Пейрол. – В двореца дойдох едва след като със собствените си очи видях носилката да се отправя към „Сен Маглоар“.

– А доня Крус? Тоест, госпожица дьо Нювер!

– Трябва да е някъде тук.

– Веднага я намери. Дамите вече чакат. Подготвил съм всичко, тъй че тя ще има наистина главозамайващ успех. А сега да се върнем пак на Гърбавия. Какво е казал на регента?

– Ето нещо, което не знаем.

– Аз пък знам, или поне се досещам. Той е казал на регента: „Убиецът на Нювер съществува“.

– Ш-шт! – неволно изсъска Пейрол и потрепера от глава до пети.

– И добре е сторил – продължи Гонзаг невъзмутимо. – Убиецът на Нювер съществува. Какъв интерес бих имал да крия това аз, съпругът на вдовицата на Нювер, естественият съдник, законният отмъстител? Убиецът на Нювер съществува! Бих искал целият кралски двор да ме чуе!

Пейрол цял се обливаше в пот.

– А щом съществува, дявол го взел – заключи Гонзаг, – ние ще го открием!

Той замълча и погледна довереника си право в очите. Пейрол трепереше и по лицето му пробягваха нервни тикове.

– Разбра ли? – попита го Гонзаг.

– Разбрах само, че си играем с огъня, ваше височество.

– Идеята е на Гърбавия – изведнъж снижи глас принцът. – И бога ми, наистина е чудесна! Само че как му е хрумнала и откъде накъде си въобразява, че е по-сведущ от нас? Ще изясним и това. Прекомерно остроумните са обречени на преждевременна смърт.

Пейрол бързо вдигна глава. Най-сетне бяха престанали да му говорят на непонятен език.

– Тази нощ ли? – шепнешком попита той.

Гонзаг и Пейрол се приближаваха до централната аркада, откъдето

се виждаха осветените алеи и статуята на бог Мисисипи, обкръжена от прозрачните струи на фонтана, когато от другия край на галерията се зададе маскирана жена в строг официален тоалет, загърната в широко черно домино. Тя се облягаше на ръката на старец с побелели коси.

Принцът и неговият довереник тъкмо се канеха да продължат пътя си, когато Гонзаг изведнъж блъсна Пейрол, заставяйки го да се скрие в сянката.

Маскираната жена и старецът отминаха.

– Позна ли я? – попита Гонзаг.

– Не – отвърна довереникът му.

– Драги председателю – каза в този миг маскираната жена, – бих предпочела да не ме придружавате по-нататък.

– Ще се нуждае ли отново госпожа принцесата от услугите ми тази нощ? – попита старецът.

– След час ще ме намерите на същото място.

– Председателят дьо Ламоаньон! – прошепна Пейрол.

Дьо Ламоаньон се поклони на спътницата си и свърна в една страшна алея.

– Госпожа принцесата изглежда все още не е намерила онова, което търси – рече Гонзаг, – Да не я изпусваме от очи.

Маскираната жена, която бе наистина принцеса дьо Гонзаг, спусна ниско над лицето си качулката на своето домино и се насочи към басейна.

Тълпата отново бе обхваната от треска. Съобщаваха за пристигането на регента и господин Ло, вторият човек в кралството. Малкият крал още не влизаше в сметката.

– Ваше височество така и не благоволи да ми отговори – на стоя все пак Пейрол. – Гърбавия за тази нощ ли ще бъде?

– И таз добра, няма толкова си се наплашил от този гръбльо?

– Ако и вие го бяхте чули...

– Да дрънка за отварящи се гробове, за призраци и божие правосъдие? Всичко това ми е толкова добре познато. Искам да си по-бъбря с този гърбушко. Не, няма да бъде за тази нощ. Тази нощ ние ще тръгнем по пътя, който самият той ни посочи. Чуй ме добре и се постарай да разбереш. Ако тази нощ той съдържи обещанието, което ни даде, а той ще го съдържи, гарантирам за това, ние от своя страна ще изпълним обещанието, което е направил пред регента от наше име. На празненството ще дойде един човек, онзи страшен враг на целия ми живот, който ви кара да треперите като жени.

– Лагардер! – прошепна Пейрол.

– И тогава под сияещите полилеи, в присъствието на тази вече смъртно обезпокоена тълпа, която очаква кой знае каква трагедия преди края на нощта, ние ще смъкнем маската му и ще заявим: Ето убиецът на Нювер!

– Видя ли? – попита Навай.

– Кълна се в честта си! – възкликна Жирон. – Като че ли е госпожа принцесата.

– Сама сред тълпата, при това без кавалер, нито паж! – додаде Шоази.

– Изглежда търси някого.

– По дяволите! Прекрасната девойка! – извика Шаверни, отърсил се внезапно от меланхолията си.

– Къде? Онова, розовото домино ли? Не ще и дума, самата Венера!

– Това е госпожица дьо Клермон, която ме търси – заяви Носе.

– Глупак! – извика Шаверни. – Не виждаш ли, че това е жената на маршал дьо Тесе, която е тръгнала да ме дири, докато безстрашният й съпруг търчи подир царя!

– Обзалагам се на петдесет луидора, че е госпожица дьо Клермон!

– Аз пък на сто, че е съпругата на маршала!

– Хайде да я питаме дали е жената на маршала, или госпожица дьо Клермон!

Двамата палавници се втурнаха натам едновременно и едва тогава забелязаха, че непознатата красавица бе следвана на разстояние от двамина маскирани юначаги с рапири от по аршин и половина, които притпваха с вирнат нос и юмрук на кръста.

– По дяволите! – възкликнаха в един глас Шаверни и Носе. – Оказва се, че това не е нито госпожица дьо Клермон, нито жената на маршала, а просто едно приключение!

Всички наши комарджии се бяха събрали недалеч от басейна. Едно посещение на отрупания с всевъзможни вина и лакомства бюфет значително бе приповдигнало настроението им.

Новоизлюпеният благородник Ориол изгаряше от желание да извърши някакъв подвиг, за да заслужи шпорите си.

– Господа – рече той, повдигайки се на пръсти, – а не ви ли се струва, че това по-скоро е госпожица Нивел?

Бяха се изхитрили никога да не му отговарят, когато отвореше дума за госпожица Нивел. От шест месеца насам той беше прърснал по нея петдесет хиляди екю. Ако не бяха злите шегги, които любовта си прави с

дебелите посредници, двамата биха могли да бъдат наистина много щастливи.

Непознатата красавица изглеждаше много объркана сред навалищата. Изпитателният ѝ поглед внимателно се вглеждаше във всяка група. Маската беше безсилна да прикрие смущението ѝ. Двамината мъжаги крачеха един до друг на десетина-дванайсет крачки след нея.

– Да се държим прилично, братко Паспоал!

– Да се държим прилично, доблестни мой друже Кокардас!

– Бога ми, любезни, няма място за шеги!

Онзи дяволски гръбльо им беше говорил от името на Лагардер. Нещо им подсказваше, че суровият поглед на незнаен наблюдател непрестанно ги следи. И двамата бяха тържествени и сериозни като войници на пост. За да могат да се движат свободно на бала, изпълнявайки заповедите на Гърбавия, те се бяха върнали в дома на майстор Луи, за да вземат новите си жакети и същевременно да освободят Франсоаз и внучка ѝ Жан-Мари.

Изгубена сред тълпата, клетата Орор вече повече от час напразно диреше своя приятел Анри. Тя се размина с принцеса дьо Гонзаг и едва не я заговори, тъй като погледите на онези непрокопсаници я изгаряха и изпълваха със страх. Но какво – ли би могла да каже, за да си издействува покровителството на някоя от тези знатни дами, които на празненството се чувстваха като у дома си? Орор не посмя, пък и освен това бързаше да стигне до кръга на Диана, където беше мястото на уречената среща.

– Господа – обяви Шаверни, връщайки се, – това не е нито госпожица дьо Клермон, нито съпругата на маршала, нито Нивел, нито която и да е от нашите познати. Това е една възхитителна и съвсем непозната нам красавица. Някоя дребна буржоазна не би могла да има подобна царствена осанка, всяка провинциалистка би продала душата си на дявола, но пак не би постигнала такова пленително изящество; нито една придворна дама не би изпитала подобно очарователно смущение. Имам едно предложение.

– Да го чуем, маркизе! – развикаха се наоколо.

И кръгът на лудите глави тутакси се склочи около Шаверни.

– Тя търси някого, нали? – подхвана той.

– Човек би казал – отвърна Носе.

– Без да е много сигурен – добави Наваи.

– Да, разбира се, че търси някого – развикаха се останалите.

– И тъй, господа – продължи Шаверни, – този някой е просто един

щастлив негодник!

– Съгласни сме. Но това не е предложение.

– Несправедливо е – поде отново малкият маркиз, – подобно съкровище да бъде обсебено от някакъв си непрокопсаник, който не принадлежи към нашето почтено братство.

– Нечестно! – подкрепиха го всички. – Въпиюща несправедливост! Недопустимо!

– Тъй че ви предлагам – заключи Шаверни, – прелестното дете изобщо да не намери онзи, когото търси.

– Браво! – разнесе се вик наоколо.

– Ето ти пак предишният Шаверни!

– Освен това – продължи малкият маркиз, – предлагам вместо споменатия непрокопсаник, прелестното дете да намери някого от нас.

– Браво! Брависимо! Да живее Шаверни! Едва не го понесоха на ръце.

– Но кого от нас ще намери? – полюбопитствува Навай.

– Мен! Мен! Мен! – развикаха се всички един през друг, та дори и новоизпеченият благородник Ориол, пренебрегнал неуважително привилегиите на госпожица Нивел.

С величествен жест Шаверни ги призова към тишина.

– Господа – рече той, – споровете ви са преждевременни. След като откънем прекрасната девойка от пазачите и, ние честно и почтено ще разиграем на зарове, на фараон, на бъз или на къса сламка честта да я придружаваме.

Едно толкова мъдро решение неминуемо предизвика всеобщото одобрение.

– Тогава в атака! – извика Навай.

– Момент, господа! – възпря ги Шаверни. – Настоявам за честта да ръководя похода.

– Одобряваме! Одобряваме! В атака!

Шаверни се озърна наоколо.

– Въпросът е да не вдигаме шум – рече той. – Градината е пълна с гвардейци и би било много неприятно да те изхвърлят навън преди вечерята. Трябва да използваме военна хитрост. Онези измежду вас с по-остро зрение не виждат ли на хоризонта някое розово домино?

– Госпожица Нивел има – подхвърли Ориол.

– Ето още две, три, четири! – обадиха се и други.

– Аз чакам едно познато розово домино.

– Насам, госпожице Дебоа! – провикна се Навай.

– Насам, Сидализ! – извиси глас и Таран.

– Нужно ни е само едно. Избирам Сидализ, която е висока горе-долу колкото нашето прелестно дете. Намерете ми Сидализ!

Сидализ беше под ръка с едно старо домино, херцог или най-малко пер, при това мухлясал до немай къде. Отведоха я при Шаверни.

– Любов моя – каза и малкият маркиз, – Ориол, който е вече благородник, ти обещава сто пистола, ако ни служиш както трябва. Става дума да се отвлече вниманието на ей онези два зли песа и точно ти ще ги подмамиш.

– Ще се посмеем ли поне мъничко? – поинтересува се Сидализ.

– Докато ни заболи корем – увери я Шаверни.

VI. Дъщерята на Мисисипи

Ориол не възрази срещу обещанието за стоте пистола, защото го бяха нарекли благородник. Отзивчивата Сидализ беше готова на какви ли не лудории.

– Щом ще се посмеем малко, съгласна съм! – рече тя.

Не беше нужно много време, за да и обяснят какво трябва да прави. Миг по-късно, преминавайки от група на група, тя се озова на поста си между нашите двамина учители по фехтовка и Ороп. В същото време един отряд, изпратен от генерал Шаверни, се сблъска с Кокардас-младши и брат Паспоал, докато друга чета предприе маневри, за да отреже пътя на Ороп за отстъпление.

Първият удар с лакът получи Кокардас. Той изгърва едно страховито „По дяволите!“ и се хвана за рапирата, но Паспоал прошепна на ухото му:

– Да се държим прилично!

Кокардас преглътна гнева си. Неочакван силен удар накара Паспоал да залитне.

– Да се държим прилично! – напомни му Кокардас, когато видя как светнаха очите на приятеля му.

Тъй суровите покаеници-траписти¹¹⁴ се срещат и разделят със стоическото: „Братко, трябва да се мре!“

– Да се държим прилично, по дяволите!

Нечий тежък ток се стовари върху крака на Кокардас, докато Паспоал залиташе отново след като пъхнаха между краката му ножница на

114. Орден на ситерианците-калвинисти, основан в 1140 г. – Б. пр.

шпага.

– Да се държим прилично!

Но ушите и на двамината наши храбреци бяха станали кръвчервени.

– Слушай, миличък – промърмори Кокардас след четвъртата нападка, – мисля, че ще се разсърдя, мътните ме взели!

Паспоал сумтеше като тюлен и нищо не му отговори, но когато Таран отново връхлетя отгоре му, непредпазливият banker изяде една могоща плесница. Кокардас въздъхна с дълбоко облекчение. Не той бе започнал пръв. И веднага с един юмручен удар просна в праха Жирон и невинния Ориол.

Избухна схватка. Тя продължи само миг, но вторият отред, ръководен лично от Шаверни, имаше достатъчно време да заобиколи и увлече със себе си Ороп. Прогонили нападателите си, Кокардас и Паспоал погледнаха пред себе си. Те видяха розовото домино на същото място. Това беше Сидализ, която печелеше обещаните й сто пистола.

Щастливи, че можаха безнаказано да си начешат ръцете, Кокардас и Паспоал продължиха да надзирават Сидализ, повтаряйки победоносно:

– Да се държим прилично!

В същото време обърканата Ороп, изгубила от поглед двамата си закрилници, се видя принудена да следва движението на тези, които я заобикаляха. Те се преструваха, че отстъпват под натиска на тълпата и неусетно се насочваха към храсталака, намиращ се между басейна и кръга на Диана. Точно тук, сред тези храсти се намираще къщурката на метр Льо Бреан.

Малките алеи, прокарани сред храстите, се следваха кръгообразно според английската мода, която напоследък бе започнала да си пробива път. Тълпата предпочиташе широките алеи и оставяше тези пътечки кажи-речи безлюдни. Непосредствено до къщурката на метр Льо Бреан се издигаше усамотена беседка. Точно там отвякоха клетата Ороп.

Шаверни посегна към маската й. Тя нададе силен вик: беше познала младежа от Мадрид. На вика на Ороп вратата на къщурката широко се отвори и на прага й се появи висок мъж с маска, загърнат в широко черно домино. В ръката си той държеше гола шпага.

– Не се плашете, очарователна госпожо – каза малкият маркиз, – аз и господата сме само ваши най-покорни почитатели.

В същото време той се опита да обгърне с ръка кръста на Ороп, която извика за помощ. Тя успя да извика само веднъж, тъй като Албре,

който се беше промъкнал зад гърба ѝ, запуши устата ѝ с копринената си кърпичка. Но този едничък вик се оказа напълно достатъчен. Черното домино прехвърли шпагата си в лявата ръка, а с дясната пипна Шаверни за врата и го отхвърли на десетина крачки. Същата съдба последва и Албре.

На мига звъннаха десет оголени рапири. Доминото отново прехвърли своята в дясната си ръка и с два камшични удара обезоръжи Жирон и Носе, които се бяха изстъпили най-отпред. Виждайки това, Ориол дори не се опита да стори каквото и да било. Новоизлюпеният благородник начаса заслужи шпорите си като си плю на петите, надавайки викове за помощ. Монтобер и Шоази на свой ред нападнаха. Монтобер рухна на колене с разкъсано ухо, докато Шоази, не толкова честит, отстъпи с посечено лице.

Междувременно гвардейците вече се стичаха на вдигналата се врява. Нашите любители на приключения, кой повече или по-малко поочукан, се пръснаха като ято скорци, тъй че гвардейците не намериха никога под беседката. Черното домино и младата девойка бяха изчезнали като по чудо. Чу се само шумът от затварящата се врата на къщурката на метр Льо Бран.

– Дявол да го вземе! – възкликна Шаверни, откривайки Навай сред тълпата. – Какъв погром! Ще ми се да открия този юначага, ако ще и само за да го поздравя за силата му!

Жирон и Носе се приближиха с наведени глави. Шоази се гушеше в един ъгъл, притиснал окървавената кърпичка към бузата си. Монтобер прикриваше, доколкото му бе възможно, разкъсаното си ухо. Петимашестима от останалите също се стараеха да потулят повече или по-малко очебийни синини. Единствен Ориол беше невредим, пустият му храбър шишко!

Спогледаха се гузно. Кампанията бе завършила неуспешно и сега всеки се питаше кой ли може да е бил страховитият им противник. Те знаеха парижките зали за фехтовка на пръсти. От тях отдавна не излизаха такива виртуози, както в края на миналия век. Вече нямаше време за това. Никой измежду сегашните майстори на рапирата не беше в състояние да обърне в бягство осем или десет души, въоръжени с шпаги, при това, както се оказа, без особени усилия. Черното домино дори не се беше препънало в дългите поли на дрехата си и едва-едва си бе направило труда да атакува два-три пъти, и то без много-много да припира. Не ще и дума, бяха имали насреща си истински майстор на шпагата! Несъмнено беше чужденец. Във фехтовъчните зали никой, та дори и самите

учители, не бе достигнал подобно съвършенство.

Преди малко бяха говорили за херцог дьо Нювер, убит в разцвета на своята младост. Споменът за него беше останал жив във всички академии по фехтовка: един нападател, бърз като мисълта, с желязна стойка и око на рис! Но той беше покойник, а всеки тук можеше да се закълне, че черното домино не беше привидение.

Наистина по времето на Нювер е имало един човек, по-силен дори от самия херцог, един гвардейски улан на покойния крал, който се казвал Анри дьо Лагардер. Но какво значение имаше името на непобедимия дуелист! Сигурно бе едно: тази нощ щастието бе изневерило на нашите хитреци. Гърбавия ги беше победил с езика си, а черното домино – с шпагата си, тъй че сега имаха да вземат двоен реванш.

– Балетът! Балетът!

– Негово кралско височество! Ето ги и принцесите!

– Вижте, господин Ло с милорд Стеърс, посланикът на Ана Английска!

– По дяволите, я не се блъскайте! Има място за всички!

– Глупак! Нахалник! Грубиян!

И всичко останало, що съставлява законното и най-любимо развлечение на тълпата: счупени ребра, премазани крака, задушени жени!

Сред навалищата се разнасяха пронизителни писъци. Дребните жени с истинско сладострастие се потапят в тълпата. Те не виждат абсолютно нищо и страдат като мъченици, но не могат да устоят на обаянието на това изтезание.

– Господин Ло! Вижте, господин Ло се качва на подиума на регента!

– Онази, с перленосивото домино, е госпожа дьо Парабер!

– А другата, с кафеникавото домино, е херцогиня дьо Фаларис!

– Я колко се е зачервил господин Ло, трябва добре да си е похапнал!

– Колко е блед господин регентът, навярно е получил лоши вести от Испания!

– Тишина! Млъкнете! Балетът! Балетът!

Оркестърът, насядал около басейна, даде своя начален акорд, онзи прословут първи замах с лъка, за който само допреди петнайсетина-двайсет години в провинцията още се говореше.

Подиумът бе издигнат откъм страната на двореца, като задната му страна гледаше към фасадата. Пищните премени на дамите му придаваха вид на малък пъстрочетен хълм. На срещуположната страна една

завеса, която служеше за фон, бавно се вдигаше, задействувана от невидим механизъм. На нея, естествено, беше изобразен пейзаж от Луизиана, девствени лесове, извисили чак до небесата върхарите на гиганските си дървета, около които подобно на змиите боа се увиваха лиани; обширни прерии, простиращи се докъдето ти очи видят, синкави планини и, разбира се, необятната златна река Мисисипи – баща на водите.

По бреговете ѝ се редяха приветливи гледки, а навсякъде преобладаваше нежнозеленият цвят, към който художниците от XVIII век имаха особени предпочитания. Приказни горски дебри, същински земен рай, се редуваха, разкривайки тук-там пещери, застлани с мъх, в които Калипсо¹¹⁵ на драго сърце би чакала младия и равнодушен Телемах¹¹⁶. Тук обаче нямаше и помен от митологични нимфи; местният фолклор вече опипваше почвата. Под дебелите сенки се скитаха млади индианки, загърнати в обсипаните си със златисти пайети шалове, чиито главици бяха увенчани с разкошни корони от пъстроцветни пера. Млади майки с грациозни жестове привързваха люлките на своите новородени за клоните на лаврови дървета, полюшвани от лек ветрец. Воини стреляха с лъкове или хвърляха томахавки; старци пушеха лулата на мира край огъня на съвета.

В същото време заедно със завесата на фона от земята изникнаха всевъзможни декори, или надкулисна украса, както ги наричат на работен език, тъй че статуята на Мисисипи, издигаща се в средата на басейна, скоро се оказа заобиколена от възхитителен пейзаж. Отгоре надолу на подиума се разнесоха аплодисменти; ръкопляскаха от единия до другия край на градината.

Ориол бе просто полудял. Току-що беше видял да се появява на сцената госпожица Нивел, която изпълняваше главната роля в балета, ролята на дъщерята на Мисисипи.

По някаква случайност той се оказа между барон дьо Барбаншоа и господин дьо ла Юноде.

– Е, как ви се струва? – възкликна той и току ги сръга с лакът.

Бароните, и двамата дългокраки като чапли, сведоха към него презрителен поглед.

– Какъв стил, а? – продължи нисичкият дебел посредник. – Каква кройка? Какво изящество? Какъв разкош? Каква позлата? Само полата ми струва сто и трийсет пистола; крилете ми излязоха трийсет и два

115. Калипсо – нимфа от остров Огигий (мит.) – Б. пр.

116. Телемах – единствен син на Одисей и Пенелопа (мит.) – Б. пр.

луидора, коланът – сто екю, а диадемата – цяла една акция! Браво, скъпа! Браво!

Бароните се спогледаха над главата му.

– Такова очарователно създание! – рече барон дьо Барбаншоа.

– А да получава парцалаците си срещу подобни гаранции! – заключи барон дьо ла Юноде.

Двамата размениха тъжен поглед над напудрената глава на нисичкия дебел посредник и в един глас добавиха:

– Накъде отиваме, господин барон? Накъде?

Гръм от аплодисменти се отзова на първото „браво“, извикано от Ориол. Нивел бе очарователна и всички бяха единомислени, че танцът, в който тя се понесе по края на басейна сред водните лилии и дивия овес, е просто възхитителен.

Бога ми, господин Ло беше наистина чудесен човек, щом бе успял да измисли страна, където танцуваха толкова добре. Тълпата току се обръщаше, за да го обсипе с усмивките си! Тълпата беше влюбена в него. Тълпата просто не беше на себе си от радост.

При все това имаше две терзаещи се души, които не вземаха никакво участие във всеобщото веселие. В продължение на десетина минути Кокардас и Паспоал благоговейно бяха следвали госпожица Сидализ и нейното розово домино, сетне розовото домино на госпожица Сидализ внезапно изчезна, сякаш се провали вдън земя. Това се случи зад басейна, пред входа на някакво подобие на шатра от шамповани хартии, наподобяващи палмови листа. Когато Кокардас и Паспоал понечиха да влязат вътре, двама гвардейци кръстосаха байонетите си току под носа им.

– Дявол го взел! Приятели... – започна Кокардас.

– Назад! – беше единственият отговор.

– Доблестни друже... – обади се на свой ред Паспоал.

– Назад!

Двамата безпомощно се спогледаха.

Този път здравата бяха загазили! Бяха оставили да изхвъркне птиченцето, поверено на грижите им. Всичко бе загубено! Кокардас подаде ръка на Паспоал.

– Че какво пък, любезни ми – произнесе той с дълбока тъга, – направихме каквото можахме.

– Просто нямаме късмет – отзова се нормандецът.

– Гръм да ме порази дано! Свършено е с нас! Да ядем и пием до насита, докато сме още живи, пък сетне – *Va a Dios!*¹¹⁷, както казват там.

Брат Паспоал тежко въздъхна.

– Ще го помоля само за едно – каза той, – да ме довърши с точен удар в гърдите. Мисля, че ще му бъде безразлично.

– Но защо в гърдите? – попита гасконецът.

В очите на Паспоал имаше сълзи, но от това той ни най-малко не се бе разхубавил. И в този върховен момент Кокардас беше принуден да си признае, че никога не е виждал по-грозен човек от своето „гълъбче“.

Но ето какво му отвърна Паспоал, притваряйки срамежливо лишените си от мигли клепащи:

– Благородни друже, искам да бъда убит с удар в гърдите, защото след като съм свикнал общо взето да се харесвам на дамите, ми е неприятно дори да си помисля, че една или повече особи от този пол, на който посветих целия си живот, биха могли да ме видят след смъртта ми с обезобразено лице.

– Ама че работа! – избъбра Кокардас. – Горкото ми гълъбче! – Но просто нямаше сили да се засмее.

Двамата започнаха да обикалят около басейна. Приличаха на сомнабули, които вървят и нито виждат, нито чуват.

Балетът, наречен „Дъщерята на Мисисипи“, се оказа нещо наистина презабавно. От сътворението на балета изобщо до днес никой не беше виждал подобно нещо.

След като попърха сред тръстиките, водните лилии и дивия овес, дъщерята на Мисисипи, под прелестния облик на Нивел, с изящен жест призова дружките си, вероятно племеннички на Мисисипи, които тутакси доприпкаха, носейки в ръце венци от цветя. После за всеобща радост дивите дами, сред които бяха Сидализ, госпожиците Дебоа, Дюплан, ла Фльори и други подскачащи знаменитости на епохата, изпълниха няколко стъпки заедно. Това искаше да рече, че са щастливи и свободни на китните речни брегове. Изведнъж от тръстиката наизскачаха ужасяващи индианци, при това чисто голи и с рога. Не знаем каква степен на родство ги свързваше с Мисисипи, но изглеждаха доста зловещо.

С подскоци и хаотични жестове диваците се завъртяха в някакъв страховит танц и като се нахвърлиха върху девойките, се заеха да ги колят с томахаските си, за да ги стотвят. Но за да бъде по-достоверен, ще добавя, че палачи и жертви изпълниха заедно един менует, който беше извикана на бис. В момента, когато нещастните девойки а-ха да бъдат изядени, цигулките замлъкнаха, разнесе се далечен звук на фанфари и в

буйния ритъм на невиджана досега жига¹¹⁸ на плажа се втурна група френски моряци. Продължавайки танца си, диваците заплашително размахаха юмруци, а госпожиците се разкачаха още по-усърдно, умолително протягайки ръце към небето. Между предводителя на французите и вожда на диваците се разрази двубой, който всъщност беше едно па де дьо. Последва победа на французите, представена с буре, и бягство на диваците, изобразено чрез курант¹¹⁹, а също и с помощта на венците, които недвусмислено символизираха установяването на цивилизацията в тези диви краища.

Но най-красив беше финалът. Всичко, което го предхождаше, не можеше изобщо да се сравнява с него. Той чисто и просто доказваше, че авторът на либретото е гений. Ето какво представляваше финалът:

Продължавайки с неугасващ плам своя танц, дъщерята на Мисисипи захвърли венеца си и взе една картонена купа. След това с танцова стъпка се изкачи по стръмната пътека, която водеше до статуята на божествения ѝ баща. Там тя застана на върха на пръстите на единия си крак и напълни купата с речна вода. Последва пирует и дъщерята на Мисисипи поръси с вълшебната вода французите, които танцуваха под нея. О, чудо! От купата се изля не вода, а дъжд от златни монети. Презрени да са всички, които не схванаха деликатния и трогателен намек! Последва възторжен танц на речния бряг, съпроводен със събиране на златните монети. Той завърши с всеобщо веселие с участието на племенничките на Мисисипи, моряците и дори диваците, които, обзети от най-добри чувства, хвърлиха рогата си в реката.

Финалът имаше невероятен успех. Веднага щом балетната група се скри в тръстиката, три-четири хиляди трогнати гласа извикаха: – Да живее господин Ло!

Но това още не беше краят! Дойде ред на кантатата. И знаете ли кой я изпя? Отгатнете! Речното божество! Статуята беше сеньор Анджелини, първият тенор на операта.

Вярно, много хора са на мнение, че кантатите са отегчителни поеми, и че има предостатъчно сладкари, за да вдъхновяват смахнатите бардове¹²⁰, които творят подобни безвкусици. Но не всички мислим така! Сама по себе си една безупречна кантата струва колкото цяла драма. Такова е нашето мнение и нека смело го защитим! Кантатата беше още по-находчива от балета, ако това, разбира се, изобщо бе възможно. В нея

118. Вид жив танц – Б. пр.

119. Па де дьо; буре; курант – вид балетни стъпки. – Б. пр.

120. Древнокелтски поети – Б. пр.

френският гений бе възвеличил господин Ло със следните слова:

И безсмъртният син на Каледония,
от боговете изпратен на френския бряг,
с изобилие дари ни, с хармония...

Имаше също и строфичка за младия крал, както и един куплет, посветен на регента. Всички трябваше да бъдат удовлетворени.

Когато божеството завърши кантатата си, веднага беше свалено от сцената и балът продължи.

По време на представлението господин дьо Гонзаг беше длъжен да седи на подиума. Угризенията го караха да се опасява от промяна в отношението на регента към него, но Негово кралско височество го посрещна най-радушно. Очевидно още никой не го беше уведомил. Преди да се качи на подиума, Гонзаг нареди на Пейрол в никакъв случай да не изпуска от очи госпожа принцесата и да го предупреди веднага, щом някой непознат се приближи към нея. До този момент той не беше получил никаква вест от него. Значи всичко вървеше от добре по-добре.

Веднага след представлението Гонзаг се присъедини към довереника си под индианската шатра в кръга на Диана. Госпожа принцесата бе също тук, седнала по-встрани. Тя чакаше.

Гонзаг тъкмо се канеше да се отдалечи, за да не подплаши с присъствието си дивеча, който искаше да пипне в капана, когато в индианската – шатра с гръмък смях нахълта буйната дружина на нашите обесници. Те вече бяха забравили злополуките си и сега невъздържано злословеха по адрес на балета и кантатата. Шаверни имитираше ръмженето на диваците, докато Носе с немислими рулади пееше:

И безсмъртният син на Каледония...

– Какъв успех, какъв успех имаше тя! – задъхваше се Ориол. – Бис! Бис! Но заслугата е най-вече на костюма!

– Значи и твоя! – заключиха мъдро останалите. – Да сплетем венци на Ориол!

– На безсмъртния син на площад „Мобер“.

При вида на Гонзаг врявата тутакси стихна: Всички, с изключение на Шаверни, приеха угоднически вид и побързаха да му изкажат почитанията си.

– Най-сетне ви открихме, господин братовчедо – рече Навай. – Вече се безпокояхме.

– Без нашия любезен принц няма празник! – извика Ориол.

– Между впрочем, братовчедо – намеси се Шаверни сериозно, – известно ли ти е какво става?

– Стават доста неща – отвърна Гонзаг.

– Да не искаш да кажеш, че вече са те уведомили какво се случи тук преди малко? – попита Шаверни.

– Доложих за това на негово височество – обади се Пейрол.

– А каза ли му за човека с моряшката сабя? – поинтересува се Носе.

– Шегите после! – прекъсна го Шаверни. – Благоволенieto на регента е последното ми богатство, при все че го получавам от втора ръка. Държа обаче моят славен братовчед да запази положението си в кралския двор. Ако можеше да помогне на регента в издирванията му...

– Всички ние сме на разположение на принца – обади се в един глас нехранимайковците.

– От друга страна – продължи Шаверни, – тази история с Нювер, която излиза наяве след толкова години, ме привлича като най-необичаен роман. Имаш ли някакви подозрения, братовчедо?

– Не – отвърна Гонзаг, после, сякаш внезапно някаква мисъл го бе поразила, добави: – Всъщност, има един човек...

– Какъв човек!

– Не го познавате, прекалено сте млади.

– Как се казва?

– Този човек – помисли Гонзаг на глас, – навярно би могъл да каже от чия ръка загина моят беден Филип дьо Нювер.

– Как се казва? – попитаха отново наоколо.

– Кавалерът Анри дьо Лагардер.

– Той е тук! – възкликна Шаверни лекомислено. – Ами разбира се, та това е нашето черно домино!

– Какво? – живо попита Гонзаг. – Видяхте ли го?

– Просто една глупава история. Братовчедо, нито сме го виждали, нито сме го чували този Лагардер, но ако случайно е тук, на бала...

– Ако беше тук, на бала – довърши Гонзаг, – то аз на драго сърце бих поел задължението да посоча на Негово кралско височество убиецата на Филип дьо Нювер!

– Аз съм тук! – произнесе зад гърба му плътен мъжки глас. Този глас накара Гонзаг да трепне толкова силно, че Носе беше принуден да го подкрепи.

VII. Габъровата алея

Принц дьо Гонзаг се забави за миг, преди да се обърне. Неговото колебание едновременно смая и озадачи свитата му. Шаверни смръщи вежди.

– Тази особа ли се зове Лагардер? – попита той и сложи ръка върху дръжката на шпагата си.

Гонзаг най-сетне се обърна и хвърли поглед към човека, който беше произнесъл думите: **Аз съм тук!** Човекът стоеше неподвижно, скръстил ръце на гърдите си. Лицето му беше открито.

– Да, това е той! – потвърди Гонзаг тихо.

При произнасянето на името Лагардер, принцесата, която от началото на тази сцена не беше помръднала от мястото си, унесена в своите мисли, сякаш изведнъж се събуди. Тя цяла се превърна в слух, ала не смееше да се приближи.

Това бе човекът, в чийто ръце се намираше съдбата ѝ.

Лагардер беше облечен в безупречен дворцов костюм от бял сатен, извезан със сребро. Това бе както и преди Хубавия Лагардер, да, това беше същият онзи Лагардер, но по-хубав откогато и да било. Без да изгуби нищо от гъвкавината си, снагата му бе наедряла и станала още повнушителна. Лицето му издаваше жив ум и непреклонна воля, само в очите му някаква тиха и примирена печал смекчаваше яркия пламък на погледа. Страданието е отредено за възвишени души; той бе възвишена душа и беше страдал. Но тялото му бе от бронз. Както вятърът, дъждът, снегът и бурите се плъзгат по твърдия лоб на статуите, така времето, умората, мъката, радостта и любовта се бяха плъзгали по гордото му чело, без да оставят следа.

Той беше хубав, той беше млад, и отгънъкът на старо злато, с който испанското слънце беше белязало страните му, чудесно отиваше на русата му коса. И точно тук биеше на очи необичаен контраст: меката свиlena коса обрамчваше гордо, обветрено лице на воин.

Тук имаше също толкова изискани, също толкова разкошни костюми като неговия, но те никому не прилягаха така, както на Лагардер. Той приличаше на крал.

Лагардер дори не обърна внимание на фанфаронския жест на малкия маркиз дьо Шаверни и като хвърли бърз поглед към принцесата, сякаш за да ѝ каже: „*Почакайте ме!*“, сграбчи принца за дясната ръка и го дръпна настрана. Гонзаг безропотно го последва.

– Господа, бъдете готови! – тихо предупреди Пейрол.

На мига звъннаха няколко оголени рапири. Госпожа дьо Гонзаг се приближи и застана между групата, образувана от нейния съпруг и Лагардер, и шайката обесници на принца.

Лагардер продължаваше да мълчи.

– Какво желаете, господине? – попита Гонзаг с неестествен глас.

Те стояха под един полилей и лицата и на двамата бяха ярко осветени. И двамата бяха пребледнели, впили яростен поглед един в друг. Скоро уморените очи на принц дьо Гонзаг премигаха, после се сведоха. Той ядно тропна с крак и като се опита да издърпа ръката си, отново попита:

– Какво желаете от мен, господине?

Но десницата, която го държеше, бе от стомана. Той не само че не успя да се освободи, но тук присъстващите станаха свидетели на нещо много странно. Все тъй невъзмутим, Лагардер започна да стиска ръката му. Смазана в това менгеме, китката на Гонзаг се скова.

– Причинявате ми болка! – прошепна той и по челото му изби пот.

Анри продължи да мълчи и стисна още по-силно. Гонзаг нададе сподавен вик. Свитите пръсти на дясната му ръка се отпуснаха против волята му и тогава Лагардер, все тъй безстрастен и ням, смъкна ръкавицата от нея.

– Нима ще допуснем това, господа?! – извика Шаверни и пристъпи напред с вдигната шпага.

– Кажете на хората си да мируват! – заповяда Лагардер.

– Господа – обърна се Гонзаг към хранениците си, – моля ви да не се намесвате!

Ръката му беше оголена. Пръстът на Лагардер се спря върху един дълъг белег, започващ от китката.

– Това е мое дело! – промълви той дълбоко развълнуван.

– Да, ваше е, не съм забравил! – изсъска Гонзаг и зъбите му неволно изтракаха. – Защо е нужно да ми го напомняте?

– Господин дьо Гонзаг – отговори бавно Анри, – заставаме лице срещу лице за първи, но не и за последен път. Досега хранех само съмнения, беше ми нужна увереност. Вие сте убиецът на Нювер!

Гонзаг нервно се засмя.

– Аз съм принц дьо Гонзаг! – произнесе той тихо, но с високо вдигната глава. – Имам достатъчно милиони, за да купя цялото правосъдие, останало на тази земя. Освен това регентът гледа и вижда само чрез моите очи, докато вие разполагате с едно-единствено оръжие срещу мен –

шпагата ви. Хайде де, извадете я! Обзалагам се, че няма да го сторите!

И той крадешком се озърна към телохранителите си. Лагардер поклати глава:

– Не, господин дьо Гонзаг, вашият час още не е настъпил. Мястото и времето ще избира аз! Веднъж вече ви казах: „Ако не потърсите Лагардер, Лагардер сам ще ви намери“. Вие не ме потърсихте и ето ме! Бог е справедлив, Филип дьо Нювер ще бъде отмъстен!

Той пусна ръката на Гонзаг, който тутакси отстъпи няколко крачки назад. Но Лагардер вече не се интересуваше от него. Той се обърна към принцесата и почтително и се поклони с думите:

– Госпожо, аз съм на вашите заповеди.

Принцесата се втурна към мъжа си и му прошепна на ухото:

– Господине, ако предприемете каквото и да било срещу този човек, ще ме намерите на пътя си!

После се върна при Лагардер и му подаде ръка. Гонзаг беше достатъчно силен, за да прикрие яростта, от която кръвта му кипеше. Той се присъедини към свитата си и каза:

– Господа, ей този тук иска да ви лиши отведнъж и от богатство, и от бъдеще, но той е луд и съдбата сама го предава в ръцете ни! Последвайте ме!

Принцът се насочи право към каменното стълбище и накара да му отворят вратата, водеща към покоите на регента.

Току-що бяха обявили началото на среднощната вечеря в двореца и разкошните шатри, опънати наред дворовете. Градината бързо обезлюдяваше. Под гъстите дървесни масиви нямаше жива душа, само тук-там по широките алеи се мяркаха закъснели. Сред тях несъмнено бихме познали барон, дьо Барбаншоа и барон дьо ла Юнодай, които, куцукайки припряно, току повтаряха:

– Накъде отиваме, господин барон! Накъде?!

– Да вечеряме – отговори госпожица Сидализ, която минаваше под ръка с един мускетар.

Много скоро Лагардер и принцеса дьо Гонзаг останаха съвсем сами под гъстия свод на красивата габърова алея, която се виеше успоредно на улица „Ришельо“.

– Господине – подхвана принцесата с треперещ от вълнение глас, – току-що чух името ви. След цели двайсет години вашият глас събуди в мен един мъчителен спомен. Вие, да, сигурна съм в това, точно вие поехте в ръцете си моята дъщеря в замъка Кайлюс-Тарид!

– Да, аз бях – потвърди Лагардер.

– Защо ме измамахте тогава, господине? Отговорете ми искрено, умолявам ви!

– Защото божие то милосърдие ме осени, госпожо. Но това е дълга история, чиито подробности ще научите по-късно. Аз защитавах вашия съпруг, аз приех сетните му слова, аз спасих детето ви. Нужно ли е повече, за да ми имате доверие, госпожо?

Принцесата го погледна.

– На челото ви бог е изписал честност – промълви тя. – Не знам, нищо не знам, тъй често са ме мамили!

Лагардер беше хладен, а гласът му прозвуча почти враждебно:

– Разполагам с доказателства за раждането на дъщеря ви.

– Думите, които преди малко произнесохте, Аз съм тук...

– Научих ги, но не от вашия съпруг, госпожо, а от устата на убийците.

– Някога там, в крепостния ров на Кайлюс, вие също ги произнесохте, нали?

– Да, и така дадох втори живот на детето ви, госпожо.

– Но тогава кой ги изрече днес в парадната зала на двореца Гонзаг, съвсем близо до мен?

– Моето второ аз.

Принцесата сякаш търсеше думи.

Обикновено срещите между спасителя и майката би трябвало да представляват само дълго и пламенно словоизлияние, но между тези двамата постепенно се разгаряше една от онези дипломатични битки, чиято развръзка води неминуемо до гибелна раздяла. Защо ли? Защото помежду им стоеше едно съкровище, което и двамата си оспорваха с еднакво буйна ревност; защото спасителят несъмнено имаше права над него, но майката също; защото майката, нещастно и сломено от мъка създаване, но жена горда и калена в самотата, не се доверяваше; защото самият спасител, изправил се лице срещу лице с тази жена, която дори за миг не му разкриваше душата си, бе обзет също от страх и подозрения.

– Госпожо – подхвана Лагардер все тъй студено, – съмнявате ли се в самоличността на дъщеря ви?

– Не – отвърна госпожа дьо Гонзаг, – нещо ми подсказва, че дъщеря ми, че моята клета дъщеря е наистина в ръцете ви. Каква отплата искате за това изключително, благоденствие? И не се опасявайте, че претенциите ви могат да се окажат прекомерни, господине. Аз на драго сърце бих ви дала половината си живот.

Сега в нея говореше не само майката, но и отшелничката. Тя

несъзнателно го нараняваше, тя отдавна вече не познаваше света около себе си. Лагардер преглътна една горчива реплика и мълчаливо се поклони.

– Къде е дъщеря ми? – попита принцесата.

– Склонете по-напред да ме изслушате – отвърна Анри.

– Мисля, че ви разбирам, господине. Но нали вече ви казах, че...

– Не, госпожо – сурово я прекъсна Анри, – не ме разбирате и започвам да се опасявам, че не притежавате необходимото, за да ме разберете!

– Какво искате да кажете?

– Дъщеря ви не е тук, госпожо.

– Значи е в дома ви! – извика принцесата надменно, но тутакси се овладя: – Колко е просто всъщност, та вие сте се грижил за дъщеря ми от самото ѝ раждане. Никога ли не сте се разделяли?

– Никога, госпожо.

– В такъв случай какво по-естествено от това, да живее в дома ви. Без съмнение имате прислуга?

– Когато дъщеря ви навърши дванайсет години, аз доведох в дома си една стара и вярна прислужница на първия ви съпруг, госпожа Франсоаз.

– Франсоаз Беришон! – възкликна живо принцесата и като хвана Лагардер за ръката, добави: – Това подобава на истински благородник, господине! Благодаря ви!

Думите ѝ накараха сърцето на Анри да се свие от обида, но госпожа дьо Гонзаг беше прекалено заета със собствените си преживявания, за да го забележи.

– Заведете ме при дъщеря ми – каза тя, – готова съм да ви последвам!

– аз обаче не съм готов – отвърна Лагардер.

Принцесата рязко отдръпна ръката си от неговата.

– Ах! – възкликна тя, обзета отново от всички свои подозрения. – Не сте готов?!

Тя го гледаше почти с ужас. Лагардер добави:

– Госпожо, отвсякъде ни дебнат големи опасности!

– Дъщеря ми също? аз съм тук и ще я защита!

– Вие?! – Лагардер не можа да сдържи възклицианието си и в очите му блеснаха искри. – Вие ли, госпожо? – Той с усилие сведе поглед и продължи: – Нима никога досега не сте си задавали толкова естествения за една майка въпрос: Защо този човек толкова дълго време не доведе

дъщеря ми?

- Да, господине, задавала съм си го.
- Но досега все още не сте ме попитали, госпожо!
- Щастието ми е във ваши ръце, господине!
- И въпреки това се страхувате от мен?

Принцесата не отговори. Анри се усмихна, но усмивката му беше изпълнена с тъга.

– Ако ми бяхте задали този въпрос – продължи той с острота, смекчавана от състраданието, – щях да ви отговоря толкова искрено, колкото ме задължават възпитанието и уважението ми към вас.

– Добре, задавам ви го! Отговорете ми и бъдете така добър да оставите възпитанието и уважението настрана!

– Госпожо – каза Лагардер, – ако се забавих толкова дълго време да ви доведе вашето дете, то е само защото вдън пустоша на моето изгнаничество долетя една странна вест, в която отначало не исках да повярвам. Тя беше наистина невероятна: вдовицата на Нювер беше сменила името си! Вдовицата на Нювер се казваше вече принцеса дьо Гонзаг.

Принцесата надеве глава и лицето ѝ пламна.

– Вдовицата на Нювер! – повтори Анри. – Когато се осведомих по-подробно, когато научих толкова, че вече и дума не можеше да става за съмнение, аз си казах: Нима дъщерята на Нювер ще намери подслон в двореца на Гонзаг?

– Господине...! – понечи да го прекъсне принцесата.

– Вие не знаете много неща, госпожо! – прекъсна я Анри на свой ред. – Вие не знаете защо вестта за сватбата ви разбунтува съвестта ми дотолкова, сякаш ставаше дума за светотатство. Вие не знаете защо присъствието в двореца на Гонзаг на дъщерята на онзи, който беше мой приятел в продължение само на час, но преди да издъхне ме нарече свой брат, ми се струваше гавра с паметта му, долно и безбожно кошунство.

– А не бихте ли ми казали защо, господине? – попита принцесата и в очите ѝ припламнаха загадъчни искрици.

– Не, госпожо. Тази първа и последна наша среща ще бъде кратка и ще говорим само по същество. Предварително се убедих с голяма болка, но и с примирение, че изобщо не сме създадени, за да се разберем. Когато научих новината за сватбата ви, аз си зададох и още един въпрос. Познавайки по-добре от вас могъществото на враговете на дъщеря ви, се попитах: Как ще защитава дъщеря си, след като сама себе си не съумя да защити?

Принцесата скри лицето си в ръце.

– Господине, господине! – извика тя с прекъсван от ридания глас. –
Вие ми късате сърцето!

– Бог ми е свидетел, че нямам такива намерения, госпожо!

– Вие не знаете що за човек беше баща ми, не познавате мъките на
самотата ми, изнудването, заплахите...

Лагардер дълбоко се поклони.

– Госпожо – рече той с тон на искрено уважение, – знам с каква
свята любов обичахте херцог дьо Ньовер. Случайността, предала в ръце-
те ми люлката на дъщеря ви, ме накара неволно да проникна в най-сък-
ровените тайни на една прекрасна душа. Знам, обичахте го всеотдайно и
страстно. Да, госпожо, прав съм, тъй като вие сте жена доблестна и бях-
те смела и предана съпруга. И въпреки това вие отстъпихте пред
насилието!

– За да узаконя първия си брак и раждането на дъщеря ми!

– Френските закони не признават подобни отживели времето си
способи. Истинските доказателства за вашия брак и раждането на Орор
се намират в мен.

– И вие ще ми ги дадете! – извика принцесата.

– Да, госпожо. Въпреки вашата смелост, както вече казах, въпреки
съвсем недавнашните спомени за едно изгубено щастие, вие отстъпихте
пред насилието. Нима тогава насилието, използвано срещу майката, не
можеше и не може да бъде използване отново, но този път срещу дъ-
щерята? Нима нямах, нима все още нямам право да предпочета моята
закрила пред всяка друга, аз, който никога не съм се огъвал пред наси-
лието, аз, който още невръстен вече си играех с шпагата, аз, който сре-
щам насилието с думите: Добре дошло, ти си моята стихия!

Принцесата не отговори веднага. Тя го гледаше с неподправен
ужас.

– Нима наистина съм отгатнала? – прошепна най-сетне тя. – Нима
ще откажете да ми върнете моята дъщеря?

– Не, госпожо, изобщо нямам такова намерение. Аз изминах чети-
ристотин левги и рискувах живота си, само и само за да ви я доведа. Но
моят план е предначертан. Вече цели осемнайсет години защитавам дъ-
щеря ви и нейният живот ми принадлежи десет пъти, тъй като десет пъ-
ти съм го спасявал.

– Господине, господине – извика клетата майка, – не знам дали да
ви обожавам, или да ви ненавиждам! Сърцето ми се устремява към вас,
но вие го отблъсквате. Вие спасихте живота на дъщеря ми, вие сте я
закрилила...

– И ще продължа да я закрилям, госпожо – прекъсна я хладно Анри.

– Дори и срещу майка й? – попита принцесата и вдигна глава.

– Може би – отвърна Анри, – това зависи от майката.

Очите на госпожа дьо Гонзаг неприязнено блеснаха.

– Вие се подигравате с отчаянието ми! – промълви тя. – Изяснете се, не ви разбирам.

– Точно заради това съм тук, госпожо, и държа да приключа обясненията си колкото се може по-скоро, тъй че благоволете да ме изслушате внимателно. Не знам на какъв кантар ме теглите, но мисля, че ме оценявате зле. Понякога се случва тъй, че гневът застава човек изцяло да пренебрегне задълженията на признателността. Но с мен, госпожо, нищо не може да се пренебрегва. Моят път е предначертан и аз го следвам, толкоз по-зле за препятствията! С мен човек трябва да се съобразява във всичко. Аз имам правата на настойник.

– На настойник! – извика принцесата.

– А как другояче бихте нарекли човек, който, за да изпълни молбата на един умиращ, съсипва собствения си живот и изцяло се посвещава на друг? Титлата настойник е дори твърде нищожна, не мислите ли, госпожо? Точно заради това роптаехте вие, или пък вашето смущение до толкова ви е заслепило, та не разбрахте, че моята клетва, съблюдавана с благоговение, и осемнайсет години неизменна опека ми създадоха авторитет, равен на вашия.

– О, равен! – възкликна отново с негодувание госпожа дьо Гонзаг.

– Дори по-голям от вашия – повиши глас Лагардер, – тъй като авторитетът, делегиран ми тържествено от умиращия баща, е напълно достатъчен, за да замени вашия майчински авторитет, и при това аз съм го заплатил с цената на една трета от моя живот. И това, госпожо, ми дава едно-единствено право: да бдя още по-зорко, още по-нежно и по-грижовно над сирачето. Аз претендирам да се възползувам от това си право и по отношение на майка й.

– Нима не ми вярвате? – прошепна принцесата.

– Тази сутрин, госпожо, аз бях тук, спотаен сред тълпата, когато ви чух да казвате: „Ако дъщеря ми дори за миг е забравила гордостта на произхода си, аз ще забуля лицето си и ще кажа: «Нювер е мъртъв завинаги!»“

– Да се опасявам ли, че...? – понечи да го прекъсне принцесата, смръщвайки вежди.

– Няма защо да се опасявате, госпожо! Под моя закрила дъщерята

на Нювер остана по-чиста от ангел небесен.

– В такъв случай, господине...

– В такъв случай, госпожо, ако вие няма от какво да се страхувате, то аз имам.

Принцесата прехапа устни. Очевидно бе, че приближаваше мигът, в който нямаше да може да сдържи гнева си.

– Дойдох при вас щастлив, изпълнен с доверие и надежда – поде отново Лагардер. – Но думите ви вледениха душата ми, госпожо. Ако не бяха те, дъщеря ви отдавна щеше да бъде във вашите обятия. Как е възможно най-напред да ви дойде на ум точно тази мисъл! – възкликна пламенно той. – Още преди да сте зърнала дъщеря си, едничката си рожба, високомерието вече заглушаваше гласа на вашата обич! Знатната дама ми сочеше своя герб, докато аз дирех майчиното сърце! Страх ме е, уверявам ви, и макар че не съм жена, госпожо, аз разбирам майчината любов другояче, защото ако някой ми кажеше: „Тук е дъщеря ви, едничкото дете на мъжа, когото обожавахте, и тя ще приюти чело във вашите обятия и радостните ви сълзи ще се смесят...“, ако някой ми кажеше това, госпожо, струва ми се бих имал една-едничка мисъл, която би ме опиянила, би ме подлудила – да прегръщам, да целувам моето дете!

Принцесата плачеше, но гордостта ѝ не позволяваше да излага на показ сълзите си.

– Съдите ме, без да ме познавате! – промълви тя.

– Да, госпожо, оценявам ви по една-единствена дума. Ако се касае за мен, то аз търпеливо щях да чакам, но става дума за нея и аз нямам никакво време за губене. Каква съдба очаква това дете в дом, където не сте господарка? Какви гаранции ще ми дадете за вашия втори съпруг, а и за самата себе си? Отговорете, питам ви! Какъв е новият живот, който сте ѝ предопределили? Какво е щастието, което ще получи в замяна на онова, загубеното? Ще бъде именита, нали? И богата? И повече почести, в замяна на по-малко радост? И повече високомерие, отколкото мъдра добродетелност? Не, госпожо, не затова дойдохме тук. Бихме дали цялото величие, всички богатства и почести на света в замяна на една единствена думичка, казана от сърце, и ние все още чакаме тази дума. Къде е вашата обич? Не я виждам! Гордостта ви тръпне, а сърцето ви мълчи. Страхувам се, чувате ли, страхувам се, но вече не от господин дьо Гонзаг, а от вас, нейната майка! Опасността е тук, усещам я, чувствавам я, и ако не мога да защита от нея дъщерята на Нювер, както съм я защитавал от всички други опасности, значи всичко е било напразно, значи съм престъпил клетвата си към покойника!

Лагардер млъкна. Той чакаше отговор, но принцесата запази мълчание.

– Госпожо – подхвана той отново, като полагаше усилия да се успокои, – простете ме, но моят дълг ме принуждава, моят дълг ми заповядва да поставя условията си преди всичко. Искам Ороп да бъде щастлива! Искам Ороп да бъде свободна, а не ваша робиня...

– Доизкажете се, господине! – прекъсна го принцесата с прездизвикателен тон.

Лагардер се спря.

– Не, госпожо – отвърна той, – няма да се доизкажа от уважение към вас самата. Вие достатъчно добре ме разбрахте.

Госпожа дьо Гонзаг горчиво се усмихна и вдигайки внезапно глава, за да го погледне право в очите, запокити в лицето на смаяния Лагардер следните думи:

– Госпожица дьо Нювер е най-богатата наследничка във Франция. Когато някой е убеден, че държи плячката в ръцете си, той може да хитрува колкото му е угодно. Разбрах ви, господине, при това много по-добре, отколкото си мислите.

VIII. Отново разговор насаме

Те се намираха в края на габървата алея, която преминаваше в Галерията на Мансар. Нощта бе вече много напреднала. Радостният звън на чашите с всеки изминат миг се усилваше, но светлините бързо избледняваха и дори дрезгавият глас на пианството, който все по-отчетливо се долавяше, предвещаващо близкия край на празненството.

От друга страна градината все повече обезлюдяваше и като че ли нищо не можеше да смути разговора на Лагардер и принцеса дьо Гонзаг.

Същевременно обаче по нищо не личеше да са постигнали някакво съгласие. Току-що накърненото самолюбие на Ороп дьо Кайлюс бе нанесло съкрушителен удар на събеседника ѝ, като в първия миг тя дори се поздрави с успеха си. Лагардер стоеше с наведена глава.

– Ако сте останал с впечатление, че съм бездушна, господине – подхвана принцесата още по-надменно, – ако изобщо не сте чул да се откъсва от гърдите ми ликуващият вик, за който говорихте с такъв патос, то е само защото разбрах всичко. Знаех, че крайт на битката не е дошъл, че бе още много рано да се тръби победа. Още щом ви зърнах и

кръвта се смръзна във вените ми. Вие сте хубав, млад сте и нямате семейство; единственото ви богатство са вашите авантюри, тъй че у вас неминуемо се е зародила мисълта да се обогатите отведнъж, и то по този начин.

– Госпожо – извика Лагардер и сложи ръка на сърцето си. – Онзи, който е над нас, вижда всичко и ме закриля от вашите оскърбления!

– Нима се осмелявате да твърдите, че дори през ум не ви е минавала подобна безумна мисъл? – прекъсна го принцеса дьо Гонзаг грубо.

Настъпи тишина. Принцесата бе впила в Анри предизвикателен поглед. На два пъти той силно пребледня, после с дълбок сериозен глас продума:

– Аз съм само един беден благородник. Но благородник ли съм всъщност? Нямам знатен произход, името ми идва от развалините, сред които прекарвах нощите си на подхвърлено дете. Довчера бях още изгнаник. Но вие казахте истината, госпожо: да, мечтал съм за това, но мечтата ми не бе безумна, а прекрасна и светла. Това, което ви признавам сега, госпожо, довчера беше още тайна за мен, сам себе си не съм познавал...

Принцесата иронично се усмихна.

– Кълна ви се, госпожо! – възкликна Лагардер. – Кълна се в честта си и в моята любов!

Той силно наблегна на последната дума. Принцесата го стрелна с поглед, пълен с омраза.

– Довчера – продължи той, – и бог ми е свидетел, аз имах единадесетдневна мисъл – да върна на вдовицата на Нювер безценното съкровище, което ми бе поверено. Такава е истината, госпожо, и никак не ме е грижа дали ще ми повярват, тъй като аз съм господар на положението и законен защитник на съдбините на дъщеря ви. Та имах ли през дните на умора и непрестанна борба време, за да се допитам до сърцето си? Щастие ми доставяха едните усилия, които полагах, и сама по себе си моята всеотдайност беше достойнство. Огор бе моя дъщеря. Когато потеглих от Мадрид, за да дойда тук, при вас, не изпитах никаква тъга. Струваше ми се, че още щом ме зърне, майката на Огор ще разтвори обятия и ще ме притисне, цял покрит с прах от пътуването, към опияненото си от щастие сърце! Но още по пътя, колкото повече приближаваше часът на раздялата, толкова по-силно изпитвах усещането, че в мен сякаш се отваря рана, която все повече се разширяваше и кървеше. Устата ми все още се опитваше да изрече думите: „Дъще моя!“, но устата ми лъжеше: Огор вече не е моя дъщеря! Гледах я и сълзи изпълваха очите ми. Уви,

госпожо, тя ми се усмихваше! Несъзнателно и против волята си, клетата светица ми се усмихваше така, както човек се усмихва само на баща си!

Принцесата размахна ветрилото си и процеди през зъби:

– Опитват се да ме убедите, че тя ви обича.

– Ако не се надявах на това, бих искал да умра на мига! – възкликна пламенно Лагардер.

Госпожа дьо Гонзаг се отпусна на една от пейките, разположени по протежение на алеята. Спазми разтърсваха развълнуваната ѝ гръд. Ушите ѝ сами се затваряха за убедителните доводи. Тя изпитваше само гняв и ненавист. Лагардер беше похитителят на дъщеря ѝ!

Това, че не смееше да го прояви, засилваше още повече гнева ѝ. Човек трябва да внимава да не докачи някой от тези просяци-разбойници дори тогава, когато им хвърля кесията си. Но Лагардер, този авантюрист, изглежда нямаше никакво намерение да се пазари. Тя попита:

– Знае ли Ороп името на семейството си?

– Не, тя смята, че е бедно подхвърлениче, приютено от мен – отвърна без колебание Анри. И тъй като принцесата неволно вдигна глава, той продължи: – Ето че си отдъхнахте, госпожо. Надяват се, че когато разбере какво разстояние ни дели...

– Но ще го узнае ли изобщо? – попита госпожа дьо Гонзаг подозрително.

– Да, госпожо, ще го узнае. Нима мислите, че ако настоявам да живее свободна до вас, то е за да я привържа по-здраво към себе си? Кажете, кажете ми с ръка на сърцето: „Кълна се в паметта на Нювер, че дъщеря ми ще живее при мен свободна и в пълна безопасност“, кажете го и аз веднага ще ви я върна!

Принцесата далеч не очакваше подобна развързка, но въпреки това не се оказа неподготвена. Просто помисли, че това е някаква нова хитрина и реши да отвърне също с хитрина. В ръцете на този човек се намираше дъщеря ѝ и сега най-важно беше да я измъкне оттам.

– Чакам! – настоя Лагардер, виждайки колебанието ѝ.

Принцесата внезапно му подаде ръка. Той удивен трепна.

– Ето ръката ми! – каза тя. – Простете на една нещастница, която цял живот е била заобиколена само от врагове и нечестивци. Ако съм сгрещила, господин дьо Лагардер, ще ви моля за прошка на колене.

– Госпожо...

– Признавам, дължа ви много. Не така трябваше да протече нашата среща, господин дьо Лагардер. Може би не трябваше да ми говорите така, както го сторихте, а може би и аз, от своя страна, проявих прекалено

високомерие. Трябваше веднага да ви кажа, че думите, изречени от мен пред семейния съвет, бяха предназначени за господин дьо Гонзаг и предизвикани от самия вид на момичето, което ми представиха като госпожица дьо Ньовер. Вярно е, избухнах, но вие добре знаете, че страданието изнервя, а аз толкова много страдах!

Лагардер стоеше пред нея, почитателно склонил глава.

– И освен това – продължи тя с тъжна усмивка, тъй като всяка жена е великолепна актриса, – нима не се досещате, че ревнувам дъщеря си? Това също е причина за гнева ми. Ревнувам я от вас, който ми отнехте всичко: нежността ѝ, милите ѝ детски брътвежи, нейните първи сълзи и първа усмивка! О, да, ревнива съм! Загубих цели осемнайсет години от нейния безценен живот, а сега вие ми оспорвате дори онова, което ми остава! Ето ръката ми, ще ми простите ли?

– Щастлив съм, безкрайно съм щастлив, госпожо, че ви чувам да говорите така!

– Нима помислихте, че съм толкова бездушна? О, да можех само да я зърна! Аз съм ваш длъжник и приятел, господин дьо Лагардер, и, кълна се, никога не ще забравя това:

– Аз съм без значение, госпожо. Не става дума за мен.

– Дъщеря ми! – изправяйки се извика принцесата. – Върнете ми дъщерята! Кълна се в името на Ньовер, кълна се в честта си, че ще изпълня всичко, което поискате от мен!

Още по-мрачна сянка на печал легна върху лицето на Лагардер.

– Вие обещахте, госпожо, и ще получите дъщеря си – каза той. – Моля ви само за малко време, за да я предупредя и подготвя. Тя е чувствителна душа, която едно по-силно вълнение би могло да сломи.

– Много време ли ви е нужно, за да я подготвите?

– Моля ви да ми дадете един час.

– Нима е толкова наблизно?

– Тя е на сигурно място, госпожо.

– Не бих ли могла поне да разбера...?

– Къде е убежището ми? Има ли някакво значение? След час то вече няма да приютява Орор дьо Ньовер.

– Направете така, както смятате за нужно – рече принцесата. – Довиждане, господин дьо Лагардер. Разделяме се като приятели, нали?

– Винаги съм бил ваш приятел, госпожо.

– Чувствувам, че ще ви обикна. Довиждане и... не губете надежда!

Лагардер се спусна към ръката на принцесата и пламенно я целуна.

– Аз ви принадлежа, госпожо! – извика той. – Принадлежа ви тялом

и духом!

– Къде ще се срещнем? – попита тя.

– След час при кръга на Диана.

Госпожа дьо Гонзаг бавно се отдалечи, но, едва прекосила габървата алея, усмивката ѝ изчезна и тя тичешком се втурна през градината.

– Детето ми! – извика принцесата обезумяла. – Най-сетне ще възвърна дъщеря си! Никога, никога повече тя няма да види този човек!

Тя се насочи право към павилиона на регента.

Лагардер бе също полудял, но полудял от щастие, признателност и умиление.

– Не губете надежда! – повтаряше си той. – Чух я много ясно да казва: „Не губете надежда!“ Колко съм се мамил по отношение на тази жена, на тази светица! Тя каза: „Не губете надежда!“ Нима я молах за толкова много? А аз се пазарях с щастieto ѝ, подозирах я, мислех, че не обича достатъчно дъщеря си. О, как нежно ще я обичам, с каква радост ще поверя в ръцете ѝ нейната дъщеря!

Той се отправи обратно по алеята към басейна, който, останал без празничното си осветление, тънеше в мрак и безмълвие. Въпреки радостната си възбуда, Лагардер не пропусна да вземе всички предпазни мерки, за да не бъде проследен. Два или три пъти той свиваше по странични алеи, после тичешком се връщаше по стъпките си, докато най-сетне се озова пред къщурката на метр Льо Бреан, закътана сред дърветата. Преди да влезе, той се спря и внимателно се озърна наоколо. Никой не го беше проследил. Сред околните храсти нямаше жива душа. Само за миг му се стори, че чува шум от стъпки, долитащ откъм индианската шатра, която се намираще съвсем наблизо. Стъпките бързо се отдалечаваха. Моментът беше подходящ. Лагардер пхна ключа в бравата, отвори вратата и влезе.

В първия миг той не забеляза госпожица дьо Нювер. Повика я, но отговор не последва. Скоро обаче, благодарение на един намиращ се близо до къщурката фенер, който осветяваше вътрешността ѝ, той видя Ороп, застанала до един от прозорците. Девойката сякаш се вслушваше в нещо. Повика я. Ороп веднага се отдръпна от прозореца и се спусна към него.

– Коя беше тази жена? – извика тя.

– Каква жена? – удиви се Лагардер.

– Онази, с която бяхте преди малко.

– Но откъде знаете, Ороп?

– Тази жена е ваш враг, Анри, нали? Ваш смъртен враг!

Лагардер се усмихна.

– Защо смятате, че ми е враг, Ороп? – попита той.

– Вие се усмихвате, Анри? Толкоз по-добре, щом съм сгрешила. Но да оставим това. Сега бързо ми кажете защо трябваше да стоя заключена по време на цялото празненство? Да не би да се срамувате от мен? Нима не съм достатъчно красива?

Тя кокетливо разгърна своето домино и качулката му падна върху раменете ѝ, откривайки прелестното ѝ лице.

– Недостатъчно красива?! – извика Лагардер. – Вие, Ороп?!

Това беше възхищение, но, трябва да признаем, възхищение малко разсеяно.

– Как само го казахте! – промълви тъжно младата девойка. – Анри, вие криете нещо от мен! Изглеждате огорчен и загрижен. Вчера ми обещахте, че днес ще бъде последният ми ден на неведение, но въпреки това не знам повече от вчера.

Лагардер я гледаше, унесен сякаш в мечти.

– Но не се оплаквам – продължи тя с усмивка. – Вие вече сте тук и аз дори не си спомням, че чаках толкова дълго време. Щастлива съм! Най-сетне ще ме заведете на бала...

– Балът свърши – прекъсна я Лагардер.

– Вярно, вече не чувам веселите акорди, които долитаха чак дотук, за да се присмеят на клетата затворничка. Пък и от доста време не съм виждала някой да минава по околните пътеки, освен онази жена.

– Ороп – прекъсна я Лагардер сериозно, – моля ви, кажете ми защо решихте, че тази жена ми е враг!

– Ето, че сега ме плашите! – възкликна девойката. – Нима ще се окаже вярно?

– Отговорете ми, Ороп. Когато мина оттук сама ли беше?

– Не, придружаваше я някакъв благородник в изискан и разкошен костюм, а през рамо бе препасан със синя лента.

– Жената не се ли обърна към него по име?

– Не, но произнесе вашето. Точно заради това ми хрумна да ви попитам, дали случайно не се е отлъчвала някъде, докато сте били заедно.

– Чухте ли я да казва нещо, когато е минала под прозореца?

– Само няколко думи. Беше разгневена и изглеждаше не на себе си. „Ваше височество“ – каза тя...

– Ваше височество! – повтори Лагардер.

– „Ако ваше кралско височество не ми помогне...“

– Но това е бил регентът! – трепна Лагардер.

Досуш като дете, Оror плесна с красивите си бели ръце и извика:

– Регентът! Видяла съм регента!

– „Ако ваше кралско височество не ми помогне...“ – повтори Лагардер. – А после?

– После? Не можах да чуя добре.

– А кога произнесе името ми, след това ли?

– Не, преди. Бях на прозореца. Стори ми се, че го чух, но на мен навсякъде ми се чува вашето име, Анри. Освен това тя беше още далеч, но когато се приближи я чух да казва: „Сила! Само силата може да сломи тази непреклонна воля!“

– Ах! – прошепна Лагардер и ръцете му паднаха като отсечени. – Така ли каза?

– Да, точно така.

– Добре ли чухте?

– Разбира се. Но колко сте блед, Анри, и как блестят очите ви!

Анри наистина бе пребледнял като мъртвец, а очите му горяха. Нож да бяха забили в сърцето му, надали би страдал повече. Изведнъж по лицето му изби ярка руменина.

– Силата! – продума той, едва съдържайки напирания си да избухне глас. – Силата след лукавството! Какъв безмерен егоизъм! Какво покварено сърце! Да отвърне на злото с добро може само светец, или ангел! Око за око, зъб за зъб – такава е правдата човешка, но да отвърнеш на доброто със зло, кълна се в името Христово, е подло и отвратително! Подобни мисли се раждат само в пъкъла! Тя ме е лъгала! Сега разбирам всичко: ще се опитат да ме надвият с числеността си; ще ни разделят...

– Да ни разделят! – повтори Оror, скачайки от мястото си като млада лъвица. – Кой? Онази противна жена?

– Оror – каза Лагардер като сложи ръка на рамото ѝ, – не бива да говорите нищо против тази жена!

Изражението на лицето му в този миг беше толкова странно, че девойката ужасена отстъпи назад.

– За бога, какво има? – извика тя.

После се приближи до Анри, който бе стиснал главата си с две ръце, и понечи да го прегърне, но той я отблъсна едва ли не със страх и прошепна:

– Оставете ме! Оставете ме! Това е ужасно! Над нас тегне някакво проклятие!

В очите на Оror блеснаха сълзи.

– Вие вече не ме обичате, Анри! – промълви тя.

Той отново я погледна. Приличаше на луд, кършеше ръце; неочаквано мъчителен смях разтърси гърдите му.

– Ах! – простена той, залитайки като пиян, тъй като му изневерявала и разсъдък, и сили. – Не знам вече, кълна се в честта си, не знам! Какво има в сърцето ми? Мрак, пустота? Любовта ми, моят дълг, или пък само едното? Но кое? Кажете ми, съвест моя? – Той се отпусна на един стол, мълвейки с жалния глас на лишените от разум: – Кажете ми, съвест, кое от двете? Любовта или дългът? Смъртта или живота? Тази жена има права, да, има! Но аз, няма аз също нямам?

Орор не разбираше неясните думи, които се отронваха от устните на приятеля ѝ, но виждаше отчаянието му и сърцето ѝ се късаше от жалост.

– Анри! Анри! – прошепна тя, отпускатки се на колене пред него.

– Тези свещени права не се купуват – продължи Анри, чиято трескава възбуда се бе сменила с дълбоко униение. – Не се купуват дори с цената на живота. Отдадох живота си, това е вярно, но какво ми дължат за това? Нищо!

– За бога, Анри! Мили мой Анри, успокойте се, обяснете ми!

– Нищо! Но няма го сторих, за да са ми дължни с нещо? Че колко струва моята всеотдайност? Лудост! Лудост!

Орор държеше ръцете му.

– Лудост! – избухна той. – Издигнах пясъчни дворци, но само от един лек полъх на вятъра крехкото творение на надеждата ми рухна, няма я вече моята мечта!

Той дори не чувствуваше нежния натиск на Орорините пръсти, не усещаше горещите сълзи, стичащи се по ръката му.

– Дойдох тук, но защо? – извика той, прекарвайки ръка по плувналото си в пот чело. – Кому съм нужен тук? Та кой съм аз? Нима тази жена нямаше право? Говорих самонадеяно, говорих като безумец... Кой ми гарантира, че ще бъдете щастлива с мен? ... Но... вие плачете?

– Мъчно ми е, че ви виждам такъв, Анри – изхлипа бедното дете.

– Ако след време ви видех да плачете, бих умрял.

– Но защо смятате, че ще плача?

– Знаем ли и аз? Орор, Орор, та може ли човек да разбере женското сърце! Откъде да знам дали ме обичате?

– Дали ви обичам?! – буйно извика девойката.

Анри жадно я поглъщаше с очи.

– Дали ви обичам! – повтори Орор. – И това ме питате вие, Анри?

Лагардер притисна ръка към устните ѝ. Орор я целуна. Той я

отдръпна като попарен.

– Простете ми, просто съм объркан – каза той. – Но въпреки това искам да знам отговора. Все още не познавате сама себе си, Оror, но аз трябва да го знам! Слушайте внимателно, помислете си добре, тъй като от това зависи щастието или мъката на целия наш живот. Отговорете ми, умолявам ви, отговорете ми по съвест и по душа!

– Ще ви отговоря като на баща – каза Оror.

Лагардер пребледня като мъртвец и затвори очи.

– Не изричайте никога вече тази дума! – прошепна той толкова тихо, че Оror едва го чу. – Никога! Господи! – продължи той след кратко мълчание, вдигайки просълзен поглед нагоре. – Та това е единствената дума, на която аз сам я научих! Какво друго съм за нея, ако не баща?

– О, Анри! – понечи да го прекъсне Оror и изведнъж се изчерви, от което стана още по-очарователна.

– Когато бях дете – размишляваше на глас Лагардер, – трийсетгодишните ми се струваха старци. – Изпълненият му с нежност глас потрепваше, когато попита: – Оror, на колко години мислите, че съм сега?

– За мен това е без значение, Анри!

– Искам да разбера какво мислите. На колко години?

В действителност той имаше вид на престъпник, който очаква всеки миг да бъде разобличен.

Понякога любовта, това необикновено и непобедимо чувство, се отдава на странни детинщини. Оror наведе очи; сърцето й лудо тупкаше.

– Не знам на колко години сте, Анри – промълви тя, – но смятате ли, че някога съм могла да произнеса без усмивка думата „баща“, с която ви нарекох преди малко?

– Но защо с усмивка, момичето ми? Аз наистина бих могъл да ви бъда баща.

– Но аз не бих могла да бъда ваша дъщеря, Анри.

Амброзията, която опиянява безсмъртните богове, бе кисела като оцет в сравнение с обаянието на този глас. Но въпреки това Лагардер продължи да настоява, жадувайки да пресуши чашата на щастието си до дъно:

– Но когато се появихте на бял свят, аз бях по-възрастен, отколкото сте вие сега, Оror. Бях вече мъж.

– Вярно е – съгласи се тя, – щом сте могъл да държите с една ръка люлката ми, а с другата – шпагата си.

– Оror, скъпо мое дете, не ме слагайте на везните на вашата признателност, а ме вижте такъв, какъвто съм...

Тя сложи прекрасните си тръпнещи ръце на раменете му и дълго го гледа. Най-сетне с усмивка на устните и полупритворени очи, тя продума:

– Не знам на света да има някой по-добър, по-благороден и по-красив от вас!

IX. Къде свършва празникът

И това беше самата истина, особено сега, когато щастието увенчаваше челото на Лагардер със сияйния си венец. В този миг Лагардер беше също толкова млад и красив, колкото самата Ороп.

Да бяхте само я видели тази влюбена девица, криеща пламъка на погледа си зад ресниците на дългите мигли, с тръпнеща гръд и развълнувана усмивка на устните, да бяхте я видели! Любовта, благородната и непорочна свята нежност, която трябва да обедини ведно два живота, да сплоти тясно две души; любовта, божественият химн, който бог в безмерната си доброта оставя да се носи над земята, тази манна небесна, която се спуска с росата и може да разхубави самата грозота; любовта, която увенчава красотата с неземеен ореол, любовта бе тук, преобразила и разкрасила още повече нежното моминско лице! Лагардер притисна към сърцето си своята тръпнеща годеница. Настъпи продължителна тишина. Устните им дори не се докоснаха.

– Благодаря! – промълви той. – Благодаря!

Очите им разговаряха помежду си.

– Кажи ми, Ороп – продължи Лагардер, – винаги ли си била щастлива с мен?

– Да, много щастлива – отвърна младата девойка.

– Но въпреки това днес ти плака, Ороп.

– И това ли знаете, Анри?

– Знам всичко, което се отнася до теб. Защо плака?

– А защо плачат младите момичета? – опита се да заобиколи въпроса Ороп.

– Ти обаче не приличаш на останалите, когато плачеш... Моля те, кажи ми защо плака?

– Защото ви нямаше, Анри. Защото ви виждам много рядко, пък и заради онази мисъл...

Тя се поколеба и отвърна поглед.

– Каква мисъл? – настоя Лагардер.

– Аз съм луда, Анри – прошепна силно смутена младата девойка. – Мисълта, че тук, в Париж, има – много красиви жени, които навярно до една ви желаят, че може би...

– Може би...? – повтори Лагардер, вкопчил се жадно в чашата с райски нектар.

– Че може би обичате друга.

И тя скри порумениялото си лице в обятията му.

– Нима бог наистина ми отрежда такова блаженство! – прошепна той опиянен. – Означаваш ли това...?

– Това означава, че те обичам! – отвърна Ороп, заглушавайки гласа си в обятията на своя любим, тъй като самият му звук я плашеше.

– Ти ме обичаш, Ороп! Усещаш ли как бие сърцето ми? О, ако наистина е така?... Но сигурна ли си сама в себе си, Ороп, любима моя? Познаваш ли сърцето си?

– То говори, аз го слушам.

– Довчера ти беше още дете.

– Днес обаче съм жена. Анри! Анри, обичам те!

Лагардер притисна ръцете ѝ към гърдите си.

– А ти? – попита Ороп.

Просълзен, той можа само да прошепне с треперещ глас:

– О, щастлив съм! Щастлив!

Изведнъж някаква сянка отново помрачи челото му. Виждайки това, палавницата тропна с крак и попита:

– Сега пък какво има?

Анри я целуна по косата и едва чуто прошепна:

– Дали някога няма да съжаляваш?

– Но за какво бих могла да съжалявам, щом ще си до мен?

– Чуй ме внимателно. Тази нощ поисках да повдигна един ъгъл на завесата, която криеше от теб прелестите на този свят. Ти успя да зърнеш кралския двор, разкоша, светлината, дочу гласа на празника. Какво мислиш за кралския двор?

– Прекрасен е – отвърна Ороп, – но все още не съм видяла всичко, нали?

– Смяташ ли, че си родена за такъв живот? Очите ти блестят; този свят би ти харесал.

– Да, но с теб.

– А без мен?

– Без теб, никога!

Лагардер притисна ръцете ѝ към устните си и пак попита:

- Видя ли усмихнатите жени, които минаваха?
- Изглеждаха щастливи – прекъсна го Ороп, – и много хубави.
- И наистина са щастливи. Те притежават замъци и дворци...
- Когато си у дома, Анри, аз го предпочитам пред който и да е дворец.

- Те имат приятелки.
- Нима аз нямам теб?
- Те имат семейства.
- Моето семейство си ти.

Ороп отговаряше на всичките му въпроси с искрена усмивка и без колебание. Думите идваха направо от сърцето ѝ. Но Лагардер искаше да я изпита докрай. След кратко мълчание той призова цялата си смелост и каза:

- Те имат майки.

Ороп пребледня. Усмивката ѝ се стопи и в ресниците на полупритворените ѝ очи блесна сълза. Лагардер пусна ръцете ѝ и тя ги притисна към гърдите си.

– Майка! – повтори Ороп и вдигна очи към небето. – Аз често съм с нея. Човекът, за когото мисля най-често след вас, Анри, е моята майка. – Прелестните и очи сякаш горещо се молеха. – Ако майка ми беше тук заедно с вас, Анри – продължи тя след кратка пауза, – ако я чуех да ви нарече: „Сине мой!“... О, какво значение биха имали тогава и най-омайните прелести на рая! Но ако трябваше да избирам между майка си и вас...

Развълнуваната ѝ гърд потръпна; дълбока печал помрачи прелестното ѝ лице. Задъхан и уплашен, Лагардер чакаше.

– Може би това, което ще кажа е лошо – най-сетне с усилие произнесе тя, – но го казвам, защото го мисля: Ако трябваше да избирам между майка си и вас...

Тя не довърши и съкрушена падна в обятията на Анри като извика с прекъсван от ридания глас:

- Обичам те! Обичам те! Обичам те!

Лагардер се изправи. С една ръка той притискаше останалата без сили Ороп към гърдите си, а с другата сякаш призоваваше небето за свидетел.

– Ти, господи, който ни виждаш – пламенно извика той, – ти, който ни чуваш и съдиш, ти ми я даваш! Вземам я от теб и се кълна, че тя ще бъде щастлива!

- Ороп отвори очи и белите ѝ зъби блеснаха в слаба усмивка.

– Благодаря ти! Благодаря! – продължи Лагардер, притискайки устни към челото на госпожица дьо Нювер. – Ето, виж щастието, с което ме даряваш! Аз се смея, аз плача, аз съм пьян и луд! О, малка моя Орор, сега ти цяла ми принадлежиш!... Но какво говорех преди малко?! Не вярвай на думите ми, Орор! Аз съм млад! Излъгах, да, излъгах! Чувствувам как в мен прелива младост, сила, жизненост! Ще бъдем щастливи, винаги щастливи! Бъди уверена, любима, че хората на моите години са по-възрастни от мен. И знаеш ли защо? Ще ти кажа. Другите правят това, което правех аз преди да намеря на пътя си твоята детска люлка; другите любят, пият, играят на комар и какво ли не още! Когато са богати, както бях богат самият аз на плам и безумна смелост, другите безразсъдно пръскат на вятъра съкровищата на младостта си. Появи се ти, Орор, и аз тутакси станах скъперник. Някакво провиденческо предчувствие ми заповяда да престана да прахосвам сърцето си. Станах скъперник, за да запазя цялата си душа само за теб. Заклучих младежкия си жар в неразбиваема каса. Не обичах и не желяех повече нищо. Любовта ми дремеше като спящата красавица, но ето че днес се пробужда наивна и силна, а сърцето ми е само на двайсет години! Ти ме слушаш, усмихваш се и си мислиш, че съм полудял! Вярно е, луд съм от щастие, но говоря напълно смислено! Какво правих през всичките тези години? Изживях ги отначало докрай, наблюдавайки те как растеш и разцъфтяваш; изживях ги, дебнейки пробуждането на твоята душа, дирейки щастието си в усмивката ти. Кълна се в бога, ти беше права, аз съм във възрастта на щастието, във възрастта на любовта! Ти цяла ми принадлежиш и от сега нататък ще живеем само един за друг! Да, права си, освен нас двамата на този свят не съществува нищо друго. Ще заминем в незнаен край, някъде, много далеч оттук! А животът ни, искаш ли да ти кажа какъв ще бъде нашият живот: любов, само любов, любов завинаги... Но кажи нещо, Орор, кажи нещичко!

Девојката го слушаше очарована.

– Любов! – повтори тя, унесена сякаш в щастлив сън. – Любов завинаги!

– Мътните да го вземат дано! – изруга Кокардас, който държеше барон дьо Барбаншоа за краката. – Ама че тежи тази антика, гълъбче!

Паспоал държеше откъм главата гореспоменатия барон дьо Барбаншоа, човек суров и недоволен, когото оргиите на Регентството дълбоко отвращаваха, но който в момента беше пьян колкото трима-четирима

източни царе, тръгнали да обикалят Франция.

Срещу скромно възнаграждение барон дьо ла Юноде беше натоварил Кокардас и Паспоал със задачата да отнесат барон дьо Барбаншоа до дома му. И ето че те прекосяха безлюдната и притъмняла градина.

– Слушай, любезни ми – рече гасконецът на стотина крачки от шатрата, където бяха вечеряли, – дали пък да не си отдъхнем малко?

– Съгласен съм – отвърна Паспоал. – Старецът е тежичък, а заплашането твърде леко.

Те положиха върху моравата барон дьо Барбаншоа, който, по-разсънен от нощния хлад, тутакси подхвана любимия си припев:

– Накъде отиваме? Накъде отиваме?

– Ама че работа! – отбеляза Кокардас. – Този дърт пияница се оказва доста любопитен, гълъбчето ми!

– Отиваме на нашето погребение – примирено въздъхна Паспоал.

Двамата приседнаха на една пейка. Паспоал измъкна лулата си от джоба и спокойно се зае да я тъпче.

– Ако това е последната ни вечеря – рече той, – то тя бе наистина чудесна.

– Хубава беше – потвърди Кокардас, чаткайки с огнивото. – Дявол го взел, що се отнася до мен, то аз изядох пиле и половина!

– Ах! – разчувствува се Паспоал. – Ами онази палавница, дето седеше срещу мен, с русата си напудрена косица и онуй краче, което би се побрало в шепата ми!

– Възхитителна! – извика Кокардас. – Пък и гарнитурата от ангинар беше чудесна, бога ми!

– А кръстчето, видя ли кръстчето й? С пръсти да го обгърнеш!

– Предпочитам си моята – рече Кокардас сериозно.

– И таз хубава! – възмути се Паспоал. – Че твоята беше червенокоса и кривогледа!

Той говореше за съседката на Кокардас. Гасконецът го пипна за врата и го принуди да се изправи.

– Слушай, гълъбче – изръмжа той, – няма да ти позволя да обиждаш вечерята ми! Извини се, мътните да те вземат, или най-безмилостно ще те съсека!

Дирейки утеха, и двамата си бяха пийнали, при това двойно повече от аскетичния барон дьо Барбаншоа. Паспоал, на когото му беше дошло до гуша от тиранията на неговия приятел, не пожела да се извини. Те измъкнаха шпагите си и започнаха да си нанасят съвсем безполезни удари, после се хванаха за косите и накрая се стовариха върху барон дьо

Барбаншоа, който отново се събуди и веднага загъгла:

– Накъде отиваме, боже мой! Накъде отиваме!

– Ама че работа! – сепна се Кокардас. – Съвсем бях забравил туй старо-харо!

– Я по-добре да го занесем – предложи Паспоал.

Но преди да вдигнат товара си, те буйно се прегърнаха, проливайки обилно сълзи.

Би означавало, че изобщо не ги познаваме, ако сметнем, че са забравили да напълнят манерките си от бюфета. Двамата солидно се подкрепиха, напъхаха шпагите си в ножниците и отново грабнаха барон дьо Барбаншоа. Той тъкмо сънуваше, че присъствува на празненството във Во льо Виконт, дадено от господин главния интендант Фуке в чест на младия крал Луи XIV, и че в края на вечерята пада под масата. „Други времена, други нрави“, както гласи – измамливата поговорка.

– Не я ли видя повече? – попита Кокардас.

– Кой, онази, дето седеше срещу мен ли?

– Не, малката немирница с розовото домино.

– Ни вест, ни кост от нея. Претърсих всички шатри.

– Дяволска работа! Аз пък влязох в самия дворец и, уверявам те, гълъбчето ми, че доста се позаглеждаха подире ми. А розови домино, колкото щеш! Нашето обаче го нямаше. Понечих да си побъбря с едно от тях, но то ме перна с пръст по носа и ме нарече вампирясал таласъм. „Дявол го взел, нагла сплетнице! – рекох. – Изглежда моят славен приятел регентът приема тук доста разнородно общество!“

– А него срещна ли го? – попита Паспоал.

– Не – сниши глас Кокардас, – но чух да говорят за него. – Регентът не дойде на вечерята. Затвори се в кабинета си и остана насаме с Гонзаг повече от час. А цялата онази шайка, дето я видяхме сутринта в двореца, току кряка и заплашва. Бога ми, ако бяха само наполовина толкова смели, колкото са устати, на горкото ни Парижанче не му остава нищо друго, освен здравата да се държи!

– Много ме бе страх да не вземат да не ни отърват от него – въздъхна Паспоал.

Кокардас, който вървеше отпред, внезапно се спря. Барон дьо Барбаншоа нададе жален стон.

– Любезни ми – рече гасконецът, – бъди уверен, че она вагабонтин ще се измъкне и оттук. Изпадал е в къде-къде по-тежки положения!

– Веднъж стомна за вода... – промърмори Паспоал.

Той обаче не успя да довърши поговорката си. Откъм басейна

долетя шум от стъпки. Нашите двамина храбреци на мига се шумгнаха в гъсталака, просто по навик. Първото им движение бе винаги да се скрият.

Стъпките приближаваха. Зададе се група въоръжени мъже, водени от онзи пладнешки разбойник дьо Бониве, щитоносецът на госпожа дьо Бери. Веднага щом отредът изминеше някоя алея, светлините угасваха. Скоро Кокардас и Паспоал чуха разговорите на войниците.

– В градината е! – твърдеше един гвардейски сержант. – Разпитах всички постове и стражата на портите, тъй като човек лесно може да го познае по облеклото му, но никой не го е видял да излиза.

– Дявол да го вземе! – обади се един от войниците. – Тоя наистина си го изпроси! Видях го да разтърсва господин дьо Гонзаг така, сякаш брулеше ябълка.

– Този момък ще да е земляк – прошепна Паспоал, разчувствуван от нормандската метафора.

– Внимавайте, деца! – предупреди Бониве. – Нали знаете, че туй приятелче е опасно!

Те се отдалечиха.

Друг такъв патрул се насочваше към двореца, а трети – към габървата алея, която се виеше успоредно на улица „Ньов де Пъоти Шан“. Там, откъдето минеха, светлините тутакси угасваха. Човек би казал, че в този блуден дом на веселието се готви някаква зловеща екзекуция.

– Нека търсят, гълъбчето ми – рече Кокардас.

– Това ми изглежда повече от очевидно – отвърна Паспоал.

– В двореца чух да разправят, че нашият вагабонтин здравата бил смачкал фасона на господин дьо Гонзаг. И ето че сега го търсят.

– И за да го намерят ли гасят светлините?

– Не за да го намерят, а за да го спипат натясно!

– За бога, та те са четирийсет или петдесет срещу един! – възкликна Паспоал. – Ако и този път го изтърват...

– Ще го изтърват, любезни – прекъсна го гасконецът. – Този пакостник е жив дявол! Ако ме послушаш, добре ще да е ние също да го потърсим и да му направим подарък от собствените си особи.

Паспоал беше предпазлив. Той не успя да прикрие киселата си гри-маса и промърмори:

– Моментът не е подходящ.

– Гръм да ме порази дано! Нима се осмеляваш да ми противоречиш? – кресна избухливият Кокардас. – Сега или никога! Тъй де, ако нямаше нужда от нас отдавна да ни е посрещнал с удара на Ньовер!

Грешните сме ние.

– Вярно, грешни сме – съгласи се Паспоал, – но, по дяволите, цялата тази история никак не ми харесва!

Тук става ясно защо барон дьо Барбаншоа не се озова в леглото си. Доблестният благородник чисто и просто бе положен върху тревата и продължи съня си. Продължението на тази история ще ни разкрие къде и как се събуди той.

Кокардас и Паспоал веднага започнаха своите издирвания.

Нощта бе непрогледна. В цялата градина, освен край индианските шатри, вече не светеше нито един фенер.

Изведнъж прозорците на първия етаж на павилиона на регента светнаха. Един от тях се отвори и на балкона се появи самият регент, който се обърна към невидимите си прислужници:

– Господа, нужен ми е жив! Отговаряте с главите си!

– Господ да ни е на помощ! – промърмори Бониве, чийто отред се намираще при кръга на Диана – Ако оня голтак го е чул ще си имаме доста неприятности!

Трябва да признаем, че патрулите не изпитваха ни най-малко удоволствие от тази игра. Господин дьо Лагардер си бе създал страховитата слава на такава хала, че всеки войник на драго сърце би написал завещанието си. Дуелистът Бониве би предпочел да се бие с две дузини провинциални кадети, или дроздове, както ги наричаха по онова време във вертепите, на дуелите, пък и навсякъде, където не успяваха да им видят сметката, отколкото да се изправи срещу подобен противник.

Лагардер и Ороп току-що бяха взели решение да избягат.

Лагардер дори не подозираше какво става в градината. Той се надяваше да мине заедно със спътницата си през вратата, която се пазеше от метр Льо Бреан. Вече беше наметнал черното си домино, докато Ороп отново скри лицето си под маската. Но в момента, когато отвориха вратата, за да напуснат къщичката, те видяха двама мъже, коленичили пред самия й праг.

– Направихме каквото можахме, господин кавалер – заявиха в един глас Кокардас и Паспоал, които предварително бяха пресушили манерките си, за да си дадат кураж. – Простете ни!

– Тъй де, онуй проклето розово домино е същински блуждаещ огън! – добави Кокардас.

– Исусе блажени, ето го! – извика Паспоал.

Кокардас разтърка очи.

– Станете! – заповяда Лагардер. В същия миг той забеляза

мускетите на гвардейците в дъното на алеята и попита: – Какво означава това?

– Това означава, че сте обкръжен, клето мое дете! – отзова се Паспоал.

Тази свобода на словото той бе почерпил от дъното на манерката си. Лагардер дори не поиска обяснение, беше разбрал всичко. Безпокоеше го едно нещо: празникът бе свършил. За него часовете бяха отлетели като мигове; той изобщо не се беше съобразявал с времето, и ето че бе закъснял. Единствено празничната суматоха можеше да улесни бягството им.

– Открито и веднъж завинаги ли сте с мен? – попита той.

– На живот и смърт! – отвърнаха двамината храбреци с ръка на сърцето.

И те не лъжеха. Видът на този жив дявол, Парижанчето, идваше на помощ на последните капки вино в манерката и ги довеждаше до пълно опиянение. Орор трепереше от страх за Лагардер, без дори за миг да помисли за самата себе си.

– Махнаха ли стражата от портите? – попита Анри.

– Усилиха я – отговори Кокардас. – Бога ми, здравата ще се поизпотим!

За миг Лагардер се замисли, после попита:

– Познавате ли метр Льо Бреан, портиерът на „Кур-о-Ри“?

– Като джоба си – отвърнаха Кокардас и Паспоал в хор.

– В такъв случай няма да ви отвори! – каза Лагардер с разочарован жест.

С кимване на глава двамината юначаги потвърдиха това във висша степен логично заключение. Вратата можеше да им отвори само човек, който не ги познаваше.

Междувременно сред околните храсти се разнесе някакъв неясен шум. Човек би казал, че към тях от всички страни предпазливо се промъкват хора. Но Лагардер и спътниците му не можеха да видят нищо. Мястото, където се намираха, бе осветено не повече от съседните алеи, а що се отнася до храстите, то там навсякъде цареше пълен мрак.

– Чуйте ме добре – каза Лагардер, – налага се да поставим всичко на карта. Нямайте грижа за мен, аз знам как да се измъкна; тук имам една маскировка, която ще заблуди враговете ми. Изведете младата девойка. Минете заедно с нея под приемната на регента, после свърнете вляво. Вратата на метр Льо Бреан се намира в дъното на първия коридор. Минете край него маскирани и му кажете: „Идваме от името на онзи,

който е в градината, в дома ви...“ Той ще ви отвори вратата към улицата. Чакайте ме зад параклиса на Лувър.

– Разбрано! – каза Кокардас.

– И още нещо. Готови ли сте по-скоро да умрете, отколкото да предадете девойката?

– Гръм да ме порази дано! Ще пометем всичко, което се изпречи на пътя ни! – обеща гасконецът.

– Само някой да посмее! – добави Паспоал с необичайна за него самоувереност.

И двамата в един глас заявиха:

– Този път ще останете доволен от нас!

Лагардер целуна ръка на Орор и й каза:

– Смелост! Това е нашето последно изпитание!

След това тя се отдалечи, придружавана от нашите двама юнаци. Предстоеше им да пресекат кръга на Диана.

– Охо! – възкликна един войник. – Тази май доста време е загубила, докато намери пътя!

– Дамата е от балетната трупа, гълъбчета – рече Кокардас и като отстрани най-безцеремонно с ръка онези, които стояха на пътя му, надменно добави: – Негово кралско височество ни очаква!

Войниците се разсмяха и им сториха път.

Но в сянката на едно засадено в дървен сандък портокалово дърво, поставено до ъгъла на павилиона, се бяха притаили двама души, които сякаш дебнеха някого. Това бяха Гонзак и неговият довереник Пейрол. Те стояха тук заради Лагардер, когото очакваха всеки миг да се появи. Гонзак прошепна няколко думи на ухото на Пейрол. Довереникът му тутакси се присъедини към половин дузина негодници с дълги шпаги, стаили се в засада зад храстите, после всички се втурнаха по следите на нашите двамина храбреци, които току-що се бяха изкачили по каменното стълбище, следвайки все така по петите розовото домино.

Както бе очаквал Лагардер, метр Льо Бреан отвори вратата на „Кур-о-Ри“. Само че той я отвори два пъти: първия – за Орор и нейната охрана, втория – за Пейрол и спътниците му.

Лагардер се беше промъкнал до края на пътеката, за да се увери, че годеницата му ще стигне до павилиона безпрепятствено. Но когато понечи да се върне обратно в къщичката, пътят му бе вече отрязан: кордон гвардейци преграждаше алеята.

– Ей, господин кавалер! – подвикна старшият с малко колеблив глас. – Моля ви да не оказвате съпротива, обграден сте отвсякъде!

Това беше самата истина. От всички околни храсти долитаха ударите на мускетни приклади о земята.

– Какво желаете от мен? – попита Лагардер, без дори да извади шпагата си.

Безстрашният Бониве, който безшумно се беше промъкнал зад гърба му, го сграбчи през кръста. Лагардер дори не направи опит да се освободи и отново попита:

– Какво желаете от мен?

– По дяволите, друже, много скоро ще го разберете! – отвърна маркиз дьо Бониве, после добави: – Напред, господа, към двореца! Надявам се всички тук ще потвърдите, че съвсем сам залових такъв важен пленник.

Гвардейците бяха около шейсетима. Те заобиколиха Анри и по-скоро го понесоха, отколкото поведоха, към покоите на Филип Орлеански. После затвориха вратата на преддверието и в градината не остана жива душа, ако изключим простодушния господин дьо Барбаншоа, който хъркаше като праведник върху мократа морава.

Х. В клопка

Големият, или първият кабинет на регента представляваше доста просторен салон, където той имаше навика да приема министрите и регентския съвет. Той бе обзаведен с кръгла маса, застлана с покривка от китайска коприна, едно кресло за Филип Орлеански, друго – за Бурбонския дук, столове за останалите титулярни членове на регентския съвет и сгъваеми столчета за държавните секретари. Над парадната врата се виждаше гербовият щит на Франция и ламбела¹²¹ на Орлеан. Всеки ден подир обед тук надве-натри се претупваха държавните дела. Регентът обядваше късно, Операта започваше представленията си рано и времето наистина не стигаше.

Когато Лагардер влезе, кабинетът беше пълен с народ и приличаше по-скоро на съдебна зала. Регентът седеше, заобиколен от господата дьо Ламоаньон, дьо Треме и Машо. До камината стояха херцозите дьо Сен Симон, д'Аркур и Люксембургският херцог. На вратите бе поставена стража, а героят Бониве бършеше потното си чело пред огледалото.

– Доста ни изтормози, но накрая го спихахме – бърбеше си той полугласно. – Ама че шур човек!

121. Хералдическия знак, поставян в горната част на герба. – Б. пр.

– Много ли се опъваше? – полюбопитствува полицейският лейтенант Машо.

– Добре че бях там – отвърна Бониве, – иначе един господ знае какво щеше да се случи!

В страничните ниши бихте познали стария Вилроа, кардинал дьо Биси, Воайе д'Аржансон, Лъоблан и много други. Някои от приближените на Гонзаг също бяха успели да се промъкнат. Тук бяха Навай, Шоази, Жирон и дебелият Ориол, скрил се зад гърба на своя събрат Таран. Шаверни разговаряше с господин дьо Брисак, който спеше прав след прекараните в пиянство три ноци. Зад Лагардер стояха петнайсетина въоръжени до зъби мъжаги. Тук имаше една единствена жена – принцеса дьо Гонзаг, седнала от дясната страна на регента.

– Господине – обърна се рязко регентът към Лагардер, още щом го видя, – в нашата уговорка изобщо не се предвиждаше да развалите празника ни и да оскърбявате в собствения ни дом един от най-знатните велможи в кралството. Обвинен сте също, че сте извадил шпага на територията на Пале Роаял. Това ни кара твърде бързо да се разкаем за благоволенieto ни към вас.

От момента на задържането му лицето на Лагардер бе сякаш от мрамор.

– Ваше височество – отвърна той почтително, но студено, – не се страхувам да бъдат повторени думите, които аз и господин дьо Гонзаг си разменихме. Колкото до второто обвинение, вярно е, извадих шпага, но само за да защитя една дама. Сред присъстващите тук мнозина биха могли да го потвърдят.

Имаше не по-малко от половин дузина свидетели, но се обади само Шаверни.

– Вие казахте истината, господине.

Лагардер с удивление го погледна и забеляза, че другарите му го укоряват. Регентът обаче беше твърде уморен и така му се спеше, че нямаше никаква възможност да отдели повече внимание на подобни дреболии.

– Господине – поде той отново, – всичко това ние бихме могли да извиним, но, пазете се, има нещо, което никога не ще ви простим! Обещали сте на госпожа дьо Гонзаг да ѝ върнете нейната дъщеря. Така ли е?

– Да, ваше височество, обещах.

– Изпратихте куриер, който ми даде същото обещание от ваше име. Принавате ли това?

– Да, ваше височество.

– Предполагам, досещате се, че сте изправен пред съд. Обикновените съдилища не могат да се произнесат по деянието, в което ви обвиняват. Но, кълна се в честта си, господине, заслужавате ли, справедливост ще ви бъде въздадена! Къде е госпожица дьо Нювер?

– Не знам – отвърна Лагардер.

– Той лъже! – извика буйно принцесата.

– Не, госпожо. Обещах ви нещо, което надхвърля възможностите ми, това е всичко.

В кабинета се разнесе ропот. Лагардер обгърна присъстващите с поглед и повишавайки глас, продължи:

– Не познавам госпожица дьо Нювер.

– Но това е безочие! – заяви херцог дьо Треме, губернаторът на Париж.

Всички храненици на Гонзаг веднага повториха:

– Това е безочие!

Господин Машо, радетел на свещените полицейски традиции, посъветва на наглеца незабавно да бъде зададен най-страшният въпрос: Защо търси под вола теле?

Регентът измери Лагардер със суров поглед.

– Господине – рече той, – помислете добре какво говорите!

– Ваше височество, размишлението нито ще добави, нито ще отнеме нещо от истината. Аз казах истината!

– Нима ще понесете това, ваше височество? – намеси се принцесата, която едва се сдържаше да не избухне. – Кълна се в честта си, кълна се в моето спасение, той лъже! Много добре знае къде е дъщеря ми, самият той ми го каза преди малко в градината, на десетина крачки оттук.

– Отговорете! – заповяда регентът.

– Тогава, както и сега, аз казах истината – отвърна Лагардер, – но тогава още се надявах, че ще мога да изпълня обещанието си.

– А сега? – прошепна във от себе си принцесата.

– Сега вече не се надявам.

Госпожа дьо Гонзаг безсилно се отпусна на стола.

Улегналата половина от присъстващите: министрите, членовете на Парламента и херцозите, с любопитство разглеждаха тази странна личност, чието име толкова често бяха чували на младини. Хубавия Лагардер, Лагардер дуелиста! Но това умно и спокойно лице никак не прилягаше на някакъв си вулгарен шпагаджия.

По-проницателните се опитваха да разберат какво се крие зад

привидното му спокойствие. От него се излъчваше горчива, но и непоколебима решимост. Хората на Гонзаг се чувстваха твърде незначителни сред подобно обкръжение, за да вдигат много шум. Те бяха влезли тук единствено благодарение на името на господаря си, заинтересована страна в пренията, но господарят им все още не се бе появил.

Регентът отново се обърна към Лагардер:

– Та няма уповавайки се само на някакви смътни надежди писахте до регента на Франция? Когато заръчахте да ми кажат: „Дъщерята на вашия приятел ще ви бъде върната...“

– Тогава още се надявах, че ще стане точно така.

– Надявали сте се?!

– Човешко е да се греша.

Регентът се спогледа с Треме и Машо, които изглежда бяха съветниците му.

– Но, ваше височество – извика принцесата, кършейки ръце, – не разбирате ли, че той е похитил детето ми! То е в ръцете му, кълна се! Той го крие! Да, спомням си, на него, точно на него предадох дъщеря си в нощта на убийството! Сигурна съм, кълна ви се!

– Чувате ли, господине? – попита регентът.

Едва забележима тръпка пробяга по лицето на Лагардер. По челото му бяха избили ситни капчици пот, но, все така невъзмутим, той отвърна:

– Госпожа принцесата се заблуждава.

– Ох! – простена тя, почти обезумяла. – Нима е невъзможно да бъде разобличен този човек!

– Достатъчен е само един свидетел... – начена регентът.

Той прекъсна фразата си по средата, тъй като Анри, изправил се внезапно в цял ръст, бе впил предизвикателен поглед в Гонзаг, който в този момент влизаше през парадната врата. Появата му предизвика кратка сензация. Той отдалеч се поклони на принцесата и на Филип Орлеански и остана близо до вратата.

Очите му срещнаха погледа на Лагардер, който с предизвикателен тон заяви:

– Тогава нека този свидетел се появи, нека се осмели да ме обвини!

Гонзаг примига, сякаш напразно се бе опитвал да издържи погледа на обвиняемия. Всички много ясно го забелязаха, но накрая принцът все пак успя да се усмихне и те си рекоха: – От съжаление ще да е.

Междувременно в салона все така цареше пълна тишина. Изведнъж до вратата настъпи леко раздвижване. Гонзаг се приближи до прага. От

тъмнината изникна жълтеникавото лице на Пейрол.

– Наша е! – прошепна той.

– А документите?

– Документите също.

Гонзаг чак се изчерви от радост.

– Дявол да го вземе! – възкликна той. – Казвах ли ти аз, че онзи гърбушко е просто незаменим?

– Не ще и дума – съгласи се довереникът му. – Признавам, че го подценявах. Добра работа ни свърши, наистина!

– Сам виждате, че никой не отговаря, ваше височество – казваше в това време Лагардер. – И щом вие сте съдникът, бъдете безпристрастен. Кой стои в момента тук, пред вас? Един беден благородник, измамен както и самият вие в надеждите си. Вярвах, че мога да разчитам на едно чувство, обикновено най-чистото, най-пламенното от всички чувства; обещах с дързостта на човек, който се надява да бъде възнаграден... – Той направи кратка пауза, после с усилие продължи: – Да, защото смятах, че имам право на награда. – Тук Лагардер неволно сведе очи и главата му сякаш заседна в гърлото.

– Що за човек е този? – обърна се старият Вилроа към Воайе д'Аржансон.

– Този човек е или благородна душа, или подлец сред подлците! – отвърна вицекапцлерът.

С върховно усилие на волята Лагардер си наложи да продължи:

– Съдбата се подигра с мен, ваше височество, и в това се състои цялото ми престъпление. Уверен бях, че притежавам нещо, то обаче ми се изплъзна. Сега сам себе си наказвам, връщам се в изгнание.

– Много удобно, няма що! – подхвърли Навай.

Машо шепнеше нещо на ухото на регента.

– Ваше височество, на колене ви моля... – намеси се принцесата.

– Недейте, госпожо! – възпря я Филип Орлеански и с властен жест призова към тишина.

В салона тутакси се смълчаха.

– Господине – обърна се той към Лагардер, – вие сте благородник, или поне така твърдите. Това, което сте извършил, е недостойно за благородник. Вашето наказание ще бъде собственият ви позор! Шпагата ви, господине!

Лагардер изтри плувналото си в пот чело. В момента, когато свалеше портупея си, по бузата му се търкулна една сълза.

– Дявол да го вземе! – промърмори Шаверни, потръпвайки

възбудено без сам да знае защо. – Бих предпочел да го убият!

В момента, когато Лагардер предаваше шпагата си на маркиз дьо Бониве, Шаверни извърна глава.

– Отдавна отмина времето, когато чупеха шпорите на рицарите, уличени във вероломство – продължи регентът, – но благородството е живо, слава богу, и лишаването от звание продължава да бъде най-суровото наказание за един войник. Господине, вие нямате повече право да носите шпага. Отдръпнете се, господа, и му сторете път! Този човек вече не е достоен да диша един и същ въздух с нас.

В първия миг човек би казал, че Лагардер щеше да разтърси колените на залата и, подобно на Самсон¹²², да погребне филистимлянците под развалините ѝ. Върху мъжественото му лице се изписа такъв ужасяващ гняв, че заобикалящите го се отдръпнаха повече от страх, отколкото за да се подчинят на заповедта на регента. Много скоро обаче гневът му се смени с безпокойство, а безпокойството отстъпи място на същото онова ледено равнодушие, което проявяваше от самото начало на съдебното заседание.

– Ваше кралско височество – каза той с поклон, – приемам решението ви и не възнамерявам да го обжалвам.

Уединено кътче накрай света и любовта на Ороп, такива видения го спохождаха в този миг. Та не си ли заслужаваше да изстрада всичко заради това? Той се насочи към вратата сред всеобщо мълчание. Регентът тихо прошепна на принцесата:

– Не се страхувайте, ще го следим.

Неочаквано наред салона пред Лагардер се изпречи принц дьо Гонзаг, който току-що се беше разделил с Пейрол.

– Ваше кралско височество – обърна се принцът към Орлеанския херцог, – на пътя на този човек заставам аз!

Шаверни, който цял се тресеше от възбуда, изглеждаше така, сякаш всеки миг ще се нахвърли срещу Гонзаг.

– Ах, ако Лагардер имаше шпага! – възкликна той.

Таран побутна с лакът Ориол и промърмори:

– Маркизчето май се е побъркало!

– Но защо се изпречвате на пътя му? – попита регентът.

– Защото се подиграха с доверчивостта ви, ваше височество – отговори Гонзаг. – Не разжалване е наказанието, което заслужават убийците!

122. Библейска личност – Б. пр.

В залата настъпи суматоха; регентът скочи на крака.

– Този тук е убиец! – довърши Гонзаг и сложи голата си шпага върху рамото на Лагардер.

И можем да ви уверим, че той здраво я стискаше в ръка. Лагардер дори не се опита да го обезоръжи.

Изведнъж над всеобщата врява, подсилвана още повече от приближените на Гонзаг, които току надаваха викове и се преструваха, че нападат, се разнесе нервният смях на Лагардер. Той само отблъсна шпагата и като сграбчи китката на Гонзаг я стисна толкова силно, че принцът изпусна оръжието си. После той заведе, по-скоро завлече Гонзаг до масата и сочейки с пръст един дълбок белег на разтворената му от болката ръка, извика:

– Моето клеймо! Познавам моето клеймо!

Погледът на регента беше мрачен. Всички затаиха дъх.

– Гонзаг е загубен – прошепна Шаверни.

Принцът обаче прояви завидна съобразителност.

– Ваше кралско височество – каза той, – цели осемнайсет години чаках този миг! Най-сетне Филип, нашият брат, ще бъде отмъстен! Тази рана получих защитавайки живота на Нювер!

Пръстите на Лагардер отпуснаха железната си хватка и ръката му падна като отсечена. За миг той остана сякаш поразен от гръм, докато в залата гръмна всеобщ вик:

– Убиецът на Нювер! Убиецът на Нювер!

Принцесата в ужас бе закрила лицето си с ръце и дори не по мръдваше. Беше изгубила съзнание. Когато по знак на регента полицейските агенти начело с Бониве го обградиха, Лагардер изведнъж се отърси от вцепенението си.

– Подлец! – изрева той като разярен лъв. – Подлец! Подлец! – И като отхвърли на десетина крачки Бониве, който се беше опитал да го пипне за яката, извика с гръмък глас: – Назад! Горко на она, който ме докосне! – После се обърна към Филип Орлеански и добави: – Имам пропуск, даден ми от вас, Ваше кралско височество. – Той извади от джоба си някаква грамота и като я разгъна, на висок глас прочете: – Свободен, каквото и да се случи! Пропускът е попълнен и подписан от вас!

– Измама! – понечи да се намеси Гонзаг.

– Щом е злоупотребил...! – добавиха господата Треме и Машо.

С жест регентът ги накара да млъкнат.

– Нима искате да дадете нов повод за приказки на онези, които

твърдят, че Филип Орлеански не държи на думата си? – извика той. – Щом така е написано и щом е подписано, този човек е свободен и разполага с четиридесет и осем часа, за да прекоси границата.

Лагардер дори не помръдна.

– Чухте ме, господине! – каза регентът сурово. – Излезте!

Лагардер бавно накъса грамотата на парчета и ги хвърли в краката на регента.

– Вие не ме познавате, ваше височество – каза той. – Освобождавам ви от дадената дума. От свободата, която ми предлагате и която ми се полага, аз вземам само двацет и четири часа. Те са ми напълно достатъчни, за да разоблича един подлец и да доведе докрай едно справедливо дело. Стига вече унижения! Аз вдигам чело и, кълна се в честта на името си, чувате ли господа, в честта на Анри дьо Лагардер, която струва не по-малко от вашата, кълна се и обещавам, че утре, в същия този час, госпожа дьо Гонзаг или ще получи дъщеря си и Нювер ще бъде отмъстен, или ще се предам в ръцете на Ваше кралско височество! Можете още отсега да призовете съдиите!

Той се поклонил на регента и като отблъсна с ръка наобиколилите го, каза:

– Сторете път, аз влизам в правата си.

Гонзаг го беше предварил, Гонзаг бе изчезнал.

– Сторете път, господа – повтори Филип Орлеански. – А вие, господине, утре и по същото време ще се явите пред вашите съдници и кълна се в бога ще си получите заслуженото!

Хранениците на Гонзаг се промъкваха към вратата, те вече бяха изиграли ролята си. За миг регентът остана замислен, после отпусна глава на ръката си и промълви:

– Ето една наистина невероятна история, господа!

– И един безсрамен негодник! – промърмори полицейският лейтенант Машо.

– Или храбец, каквито имало е нявга – на глас помисли регентът. – Но това ще разберам утре.

Лагардер слезе сам и без оръжие по ШИРОКОТО стълбище на павилиона. В подножието му той видя скупчени Пейрол. Таран, Монтобер, Жирон, всички онези измежду приближените на Гонзаг, които бяха забравили що е достойнство и срам. Трима въоръжени СЛУГИ охраняваха коридора, водещ към вратата на метр Льо Бреан. В средата на преддверието стоеше Гонзаг с гола шпага в ръка. Голямата врата, която водеше към градината, бе широко отворена. Всичко това отдалеч

намирисваше на засада, но Лагардер дори не обърна внимание.

Храбростта му си имаше своите недостатъци: смяташе се за неуязвим. Той се насочи право срещу Гонзаг, който препречи пътя му с шпагата си.

– Да не бързаме толкова, господин дьо Лагардер – каза принцът, – трябва да си поговорим. Всички изходи са завардени и никой не ни чува, с изключение на преданите ми приятели, моето второ аз, тъй че, дявол го взел, можем да си побъбрим най-откровено!

Той се разсмя злобно и подигравателно. Лагардер се спря и скръсти ръце на гърдите си.

– Регентът ви отваря вратите – продължи Гонзаг, – аз пък ви ги затварям! Бях приятел на Нювер, както и регентът, и също имам право да отмъстя за смъртта му. Не ме наричайте подлец, безполезно е. Всекиму е известно, че губещите играчи винаги ругаят. Господин дьо Лагардер, искате ли да ви кажа нещо, което ще успокои съвестта ви? Мислите си, че сте излъгали, че сте излъгали най-безочливо, когато казахте, че Ороп, не е във ваша власт...

Лицето на Анри се измени.

– Какво пък – продължи Гонзаг, наслаждавайки се жестоко на победата си, – вие допуснахте само една мъничка неточност, пренебрегнахте един нищо и никакъв нюанс! Ако бяхте употребили „вече“, вместо „не“, ако бяхте казали: „Ороп вече не е в моя власт...“

– Ако знаех... – начена Лагардер и сви пестници. – Но ти лъжеш – овладя се той, – познавам те!

– Ако бяхте казали така – довърши Гонзаг спокойно, – това щеше да бъде истината, чистата и неоспорима истина.

Лагардер приклепна сякаш се канеше да връхлети отгоре му, но Гонзаг насочи шпагата си между очите му и изсъска:

– Вие там, внимавайте! – После, все тъй подигравателно, продължи: – Боже мой! Каква чудесна партия спечелихме, наистина! Ороп е в наша власт...

– Ороп! – откъсна се от гърдите на Лагардер сподавен вик.

– Да, Ороп, пък и някои документи...

При тези думи Лагардер потръпна и се хвърли срещу Гонзаг, който тежко рухна възник, после с един скок прехвърли тялото му и изчезна в градината. Гонзаг с усмивка се изправи на крака.

– Няма изход, нали? – попита той застаналия отвън пред прага Пейрол.

– Никакъв.

- Колцина са там?
- Петима – отвърна Пейрол и се ослуша.
- Добре, достатъчно са. Той е без шпага.

Двамата излязоха навън, за да чуят по-добре. В преддверието приближените на принца, пребледнели и с окъпани в пот чела, също се ослушваха. Колко далеч бяха стигнали в сравнение с вчера! До днес само златото бе мърсило ръцете им; сега Гонзаг искаше да ги приучи към мириса на кръв. Плоскостта бе хлъзгава и те се спускаха все по-надолу. Пейрол и Гонзаг се спряха в подножието на външното стълбище.

- Нещо много се бавят! – промърмори Гонзаг.
- Времето тече бавно – рече Пейрол. – Те са ей там, зад шатрата.

В градината беше тъмно като в рог. Чуваше се само есенният вятър, който се бяхтеше в изрисуваните платна на декорите.

– Къде пипнахте девойката? – попита Гонзаг, сякаш искаше с приказки да залъже нетърпението си.

- На улица „Шантр“, пред самия праг на дома й.
- Защищаваха ли я добре?

– Да, при това две много изкусни шпаги, които обаче си плюха на петите веднага, щом им казахме, че с Лагардер е свършено.

- Не видяхте ли поне лицата им?
- Не, докрая останаха с маските си.
- А къде открихте документите?

Пейрол не успя да отговори: иззад индианската шатра, намираща се до жилището на метр Льо Бреан, се разнесе нечий предсмъртен вик. Гонзаг почувствува как косата му настръхва.

– Може и да е някой от нашите – прошепна Пейрол, който цял трепереше.

- Не е – рече принцът, – познах гласа му.

В същия миг откъм кръга на Диана се зададоха пет тъмни силуета.

- Кой ги води? – поинтересува се Гонзаг.
- Жандри – отвърна довереникът му.

Жандри беше едър як мъжага, бивш гвардейски капрал.

– Готово – рече той. – Сега ми трябват носилка и двама души, за да го махнем оттам.

Думите му бяха чути и в преддверието. Нашите играчи на ландскнехт, нашите поплювковци изглеждаха така, сякаш капчица кръв не бе останала във вените им. Зъбите на Ориол тракаха, та сякаш да се счупят.

- Ориол! Монтобер! – повика Гонзаг.

И двамата веднага се приближиха.

– Носилката ще носите вие – заповяда Гонзаг и тъй като видя, че се колебаят, добави: – Убийството е наше общо дело, защото е в интерес на всички ни.

Трябваше да побързат преди регентът да е отпратил гостите си. И макар че обикновено те минаваха през голямата порта на Двора на фонтаните, намираща се чак в края на галерията, на някой от постоянните посетители на двореца би могло да му хрумне да мине през „Кур-о-Ри“ на път за дома си.

Премалелият от страх Ориол и възмутеният Монтобер взеха носилката; Жандри ги поведе през гъстия храсталак.

– Виж ти! – възкликна той, когато се озоваха зад индианската шатра. – При все това бих се заклеял, че оня обесник наистина беше предал богу дух!

Ориол и Монтобер едва не си плюха на петите. Монтобер беше от онези благородници, които са способни на какви ли не безобидни прегрешения, но на които и през ум не би им минало да стигнат до престъпление. Ориол, кротък и малодушен страхопъзльо, изпитваше ужас само при вида на кръв. Но въпреки това и двамата бяха тук, докато останалите – Таран, Албере, Шоази, Жирон – чакаха. По този начин Гонзаг смяташе да си осигури тяхното мълчание. Те му се бяха обрекли и съществуваха единствено чрез него. Да отстъпят означаваше да изгубят всичко, а освен това и да си навлекат отмъщението на един човек, пред когото никой и нищо не можеше да устои.

Ако в началото някой им беше казал: „Ето докъде ще я докарате“, може би никой от тях не би сторил първата крачка. Но тя вече беше направена, втората също. По онова време не един буржоа и не един благородник доказаха, че преградата, отделяща безнравствеността от престъплението, е прекалено тънка. Те просто не можеха да отстъпят, такова бе изтърканото и отблъскващо извинение. „Който не е с мен, е против мен“ – беше казал Гонзаг. Лошото бе, че те вече не се намираха в онова разположение на духа, предразполагащо към спонтанно негодувание, когато човек се страхува повече от собствената си съвест, отколкото от себеподобните си. Порокът убива съвестта. Извършеното от самите тях престъпление несъмнено би ги ужасило, но ето че те не намираха морални сили да възроптаят искрено срещу убийството, извършено от друг.

– Отишъл е да пукне малко по-далеч – реши Готие Жандри.

Той приклепна и запълзя на четири крака, опипвайки земята около себе си, и така направи кръг на къшурката, чиято врата беше затворена.

На двайсетина крачки оттам той се спря и възкликна:

– Ето го!

Ориол и Монтобер веднага отидоха при него с носилката.

– В крайна сметка работата я свършиха други – успокояваше се Монтобер, – тъй че няма в какво да се виним.

Ориол дори не гъкна, езикът му се беше сковал. Те помогнаха на Жандри да сложи върху носилката един труп, който лежеше на земята наред самия гъсталак.

– Още е съвсем топъл – отбеляза бившият гвардейски капрал. – Тръгвайте!

Ориол и Монтобер тръгнаха и скоро пристигнаха в павилиона заедно с товара си. Едва тогава по-голямата част от хранениците на Гонзаг получиха разрешение да си вървят.

Нещо доста ги беше уплашило. Минавайки покрай скромната къщурка на метр Льо Бреан, те бяха дочули шум от сухи листа и можеха да се закълнат, че оттогава нечии ситни бързи стъпки неотклонно ги следваха. И наистина, когато се изкачваха по-стълбището, по петите им вървеше Гърбавия. Той беше необичайно бледен и човек би казал, че полагаше неимоверни усилия, за да се задържи на краката си, но въпреки това продължаваше да се кикоти с острия си пронизителен смях. Ако не беше Гонзаг навярно здравата щеше да си изпати.

– Дойде значи, а? – обърна се той към Гонзаг, който дори не обърна внимание на неестествения му глас.

С треперещ пръст Гърбавия сочеше трупа, върху който Жандри беше хвърлил едно наметало. Гонзаг го потупа по рамото. Гърбавия залитна и едва не падна.

– Та той е пиан! – рече Жирон.

После цялата група тръгна по коридора. Метр Льо Бреан благоразумно предпочете да не се интересува от името на човека, когото отнасяха на ръце под предлог, че бил преял. В Пале Роаял бяха толерантни и дискретни.

Беше четири часът сутринта и фенерите повече пушеха, отколкото осветяваха. Негодниците тутакси се пръснаха във всички посоки. Гонзаг се върна в двореца си заедно с Пейрол. Ориол, Монтобер и Жандри имаха за задача да хвърлят трупа в Сена. Те се спуснаха по улица „Пиер Леско“, по когато стигнаха до реката двамата нехранимайковци почувствуваха, че силите им ги напускат. Всеки от тях даде по един пистолет на Жандри и бившият гвардейски капрал им разреши да оставят тялото върху една купчина смет. Той взе наметалото си, след което захвърлиха

носилката малко по-надалеч и отидоха да си легнат.

Ето защо на сутринта барон дьо Барбаншоа, нямащ, естествено, никакво отношение към случилото се преди това, се събуди наред отпадъчната вада на улица „Пиер Леско“ в наистина неопишуемо състояние. Точно той беше трупът, когото Ориол и Монтобер бяха пренесли на носилката си.

Господин баронът не се похвали никому с приключението си, но омразата му срещу Регентството нарасна. По времето на покойния крал беше паднал поне двайсет пъти под масата, но никога не му се бе случвало нещо подобно. И сега, бързайки да се прибере при госпожа баронеса-та, несъмнено силно обезпокоена от отсъствието му, той си казваше:

– Какви нрави! Да изиграят подобен номер на човек с моите достойнства! Питам ви аз, накъде отиваме?!

Последен през малката вратичка на метр Льо Бреан излезе Гърбавия. Потрябва му доста дълго време, за да прекоси „Кур-о-ри“, макар че разстоянието не беше кой знае колко голямо. От изхода на Двора на фонтаните до улица „Сент Оноре“, той на няколко пъти се видя принуден да присяда на каменните парапети пред къщите и при всяко ставане от гърдите му се откъсваше глух стон. Жирон беше сгрешил: Гърбавия изобщо не беше пиян. Ако господин дьо Гонзаг не бе имал толкова други причини за безпокойство, то лесно щеше да забележи, че тази нощ язвителният смях на Гърбавия беше доста пресилен.

От тъгля на двореца до жилището на Лагардер на улица „Шантр“ имаше не повече от десетина крачки, но на Гърбавия му бяха нужни десет минути, за да ги измине. Силите му го напускаха и по стълбището, което водеше към стаята на майстор Луи, той се изкачи вече на четири крака. На влизане беше видял, че широко разтворената външна врата е разбита. Вратата на стаята на майстор Луи също зееше разбита. Гърбавия влезе в първата стая. Вратата на съседната стая, същата, в която никой никога не влизаше, лежеше на пода. Гърбавия се облегна на рамката ѝ; от гърлото му се откъсваха мъчителни хрипове. Опита се да повика Франсоаз и Жан-Мари, но от устата му не излезе нито звук. Той се свлече на колене и така допълзя до сандъка, в който доскоро се намираще скрепеният с три големи печата пакет, описван нееднократно от нас. Сандъкът беше разбит с брадва, а пакетът – изчезнал. Гърбавия рухна на пода като осъден на смърт клетник, който очаква последния удар.

Камбанарията на параклиса на Лувър отброи пет часа. Развиделяваше се. Бавно, много бавно Гърбавия се опря на ръце. С мъчителни усилия той успя да разкопчае черната си вълнена дреха и измъкна от

павата си бял сатенен жакет, цял пропит от кръв. Човек би казал, че разкошният, смачкан на топка жакет е послужил за превръзка на някаква дълбока рана.

С тихи стонове Гърбавия се дотътри до кухненския шкаф, откъдето извади платно и вода. Така щеше поне да промие раната, окървавила жакета.

Жакетът принадлежеше на Лагардер, но раната кървеше на рамото на Гърбавия.

Той криво-ляво се превърза и отпи глътка вода, после, изпитвайки леко облекчение, приседна свит одве.

– Тъй да бъде! – прошепна той. – Отново сам! – Отнеха ми всичко: оръжието, сърцето ми! – Натезалата му глава клюмна в ръцете му, и когато отново вдигна чело, то бе за да изрече следните думи:

– Бъди с мен, господи! Разполагам само с двацет и четири часа, за да започна отново делото, на което посветих цели осемнайсет години!

ЧАСТ ПЕТА БРАЧНИЯТ ДОГОВОР

I. Отново в Златния дом

В двореца на Гонзаг цяла нощ беше кипяла трескава работа. Клетките бяха готови и още в ранни зори търговците до един се явиха тук, за да обзаведат своите четири квадратни стъпки. Не беше пощадена и парадната зала: тя цялата бе застроена с още съвсем нови клетки и ухаеше на рендосан бор. Обзавеждането на градините също бе окончателно завършено. От предишното им великолепие не беше останал и помен, само тук-там по лъчеобразните кръстовища, образувани от срещата на пет-шест алеи, провиращи се между плътни стени от колибки, които сега заместваха цветните лехи, стърчаха няколко поругани дървета и статуи.

В центъра на малко площадче, намиращо се недалеч от бившата колибка на Медор и точно срещу парадното стълбище на двореца, се издигаше върху мраморния си пиедестал една обезобразена статуя на Целомъдрието. Случайността обича да си прави лоши шеги. Кой знае дали на мястото, където се намира нашата днешна борса, з бъдеще няма да издигнат някое простодушно изваяние?

Още с пукването на зората всичко това беше пълно с народ. Посредниците, разбира се, също бяха на поста си. Току-що зародилият се занаят беше вече изкуство. Те се суетяха, блъскаха се, продаваха, купуваха, лъжеха, крадяха, с една дума – сключваха сделки.

Прозорците на госпожа принцеса дьо Гонзаг, които гледаха към градината, бяха затворени с дебели кепенци, докато на прозорците на принца, напротив, бяха спуснати само златовезаните завеси от китайска коприна. Не светеше нито при принца, нито при принцесата. Господин Пейрол, чието жилище се намираще под самия покрив, беше все още в леглото си, но не спеше. Току-що бе пресметнал снощната си печалба и я бе прибавил към съдържанието на едно ковчеже с внушителни размери, което стоеше до възглавницата му. Богат човек беше преданият господин Пейрол; скъперник, по-скоро алчен, тъй като ако изпитваше страстна любов към парите, то беше заради хубавите неща, които могат да се купят с тях. Излишно е да повтаряме, че Пейрол не страдаше от

никакви предразсъдъци. Той грабеше с пълни шепи и твърдо вярваше, че го очакват старините на много знатен велможа. Довереникът на Гонзаг беше неговият Дюбоа, но докато Дюбоа на регента искаше да стане кардинал, не можем да кажем точно какви амбиции хранеше господин Пейрол, но англичаните вече бяха измислили титлата „милорд Милион“. Пейрол чисто и просто искаше да бъде „негово височество Милион“.

В момента Жандри тъкмо му докладваше. Бившият гвардейски капрал разказваше как двамата нещастни новобранци Ориол и Монтобер занесли трупа на Лагардер до моста Марион, където го хвърлили в реката. Пейрол беше прибрал в джоба си половината от сумата, заплатена от господаря му на наемните убийци. Той се разплати с Жандри и го изпрати, но преди да си тръгне, последният каза:

– Днес все по-рядко се срещат веселяци. Тук, точно под прозореца ви, видях един бивш войник от моята рота, който в случай на нужда би могъл да ни окаже немалка помощ.

– Как се вика?

– Кита. Силен е като бик и също толкова глупав.

– Наеми го – съгласи се Пейрол, – но туй е по-скоро от предпазливост, тъй като се надявам, че най-сетне приключихме с насилията.

– Аз пък се надявам на обратното – отвърна Жандри. – Ще го наема.

Той слезе в градината, където Кита изпълняваше задълженията си, опитвайки се напразно да се пребори с все по-нарастващата популярност на своя щастлив съперник Езоп II, наречен още Йон.

Пейрол стана и отиде при господаря си, но с учудване разбра, че са го изпреварили. И наистина, в момента принц дьо Гонзаг даваше аудиенция на нашите двама приятели, Кокардас-младши и брат Паспоал, и двамата елегантни, спретнати и бодри, въпреки ранния час, пък и отбили се междувременно в кухнята.

– Я ми кажете, хубостници такива – подхвана господин Пейрол още щом ги зърна, – какво правихте снощи по време на празненството?

Паспоал сви рамене, а Кокардас му обърна гръб.

– Ваше височество – обърна се гасконецът към принца, – мога да ви уверя, че колкото по-голяма чест и щастие е за нас да служим на такъв славен господар като вас, толкова по-мъчително е да си имаме вземане-даване с господина. Не е ли тъй, гълъбчето ми?

– Моят приятел чете в душата ми – отзова се тутакси Паспоал.

– Чухте ме – каза Гонзаг, който изглеждаше крайно изтощен, – още

тази сутрин трябва да ми представите неоспорими веществени доказателства. Искам да знам дали е жив, или мъртъв.

Кокардас и Паспоал се поклониха по онзи величествен и изискан начин, който правеше от тях най-представителните разбойници в цяла Европа, после със скована стъпка минаха край Пейрол и излязоха.

– Ще ми разреши ли ваше височество да попитам за кого говорехте така: жив или мъртъв? – избъбра Пейрол, пребледнял като платно.

– Говорех за кавалера дьо Лагардер – отвърна Гонзаг и отпусна уморената си глава на възглавницата.

– Но защо са тези съмнения? – слиса се Пейрол. – Та аз току-що платих на Жандри.

– Жандри е долен негодник, пък и ти вече поостаряваш, драги ми Пейрол. Зле ни служат, зле! Тази сутрин, докато ти още спеше, аз свърших доста работа. Видях се с Ориол, с Монтобер също. Защо нашите хора не са ги придружили до Сена?

– Просто си бяха свършили работата, пък и на ваше височество сам му хрумна мисълта да застави двама от приятелите си...

– Приятели! – прекъсна го Гонзаг и в гласа му прозвуча толкова дълбоко презрение, че Пейрол млъкна. – Да, и добре сторих – продължи принцът. – но ти имаш право, те наистина са мои приятели. По дяволи те! Те трябва да вярват, че са ми приятели. Та с кого друг можеш да злоупотребяваш безнаказано, ако не с приятелите си? Искам да им сложа юздите, досещаш ли се? Искам да ги вържа с троен възел, да ги окова. Ако господин Хорн имаше зад себе си поне стотина бърбивци, регентът щеше да си запуши ушите. Регентът поставя спокойствието си над всичко останало. Не че се страхувам да не ме постигне злочестата участ на граф Хорн... – За миг той млъкна, виждайки жадно вперения в него поглед на Пейрол, после малко пресилено се засмя: – Дявол го взел! Ето че един вече настръхна от ужас!

– Нима имате основание да се опасявате от господин регента? – попита Пейрол.

– Слушай – каза Гонзаг, приповдигайки се на лакът, – кълна ти се в бога, че ако хлътна, ти ще увиснеш на бесилото!

Пейрол отстъпи назад с изцъклени от ужас очи. Този път Гонзаг се разсмя от сърце.

– Царят на страхливците! – извика той. – Никога през живота си не съм се ползувал с по-голям авторитет в кралския двор, но човек не знае какво може да го сполети, тъй че нападнат ли ме, искам да бъда пазен! Искам около мен да има не приятели, защото приятелството вече не

съществува, а роби, и при това не наемници, а оковани роби, създания, живеещи от дъха ми, така да се каже, и които много добре знаят, че умра ли, чака ги неминуема гибел.

– Що се отнася до мен – смутолеви Пейрол, – то ваше височество няма защо да...

– Това е вярно, ти отдавна си в ръцете ми, но останалите? А известно ли ти е, че в тази банда има немалко славни имена? Знаеш ли какъв щит представлява подобно обкръжение? Навай е от херцогско потекло, Монтобер е в родство с Мол дьо Шанплатрьо, висши магистрати, чийто глас ехти като голямата камбана на Нотр Дам! Шоази е братовчед на Мортюмар, Носе е в родствени връзки с Лозюн, Жирон е приближен на Селамаре, Шаверни – на принцовете дьо Субиз...

– О, този...! – понечи да го прекъсне Пейрол.

– И този ще бъде окован като другите – каза Гонзаг, – достатъчно е да му намерим верига по негов вкус. А не намерим ли – промълви той с мрачен вид, – толкоз по-зле за него! Но да продължим нашия преглед: Таран е лично протеже на господин Ло, Ориол, този шут, е собственият племенник на държавния секретар Льоблан; Албре нарича господин дьо Фльори „братовчед“, а да не говорим за тантурестия барон Батц, който влиза при принцеса Палатин по всяко време. Не съм подбирал хората си наслуки, можеш да бъдеш сигурен в това. Воксменил ми предоставя херцогиня дьо Бери, а малкият Савьоз – абатеса дьо Шел! По дяволите, отлично знам, че всеки един от тях на драго сърце би ме продал за трийсет сребърника, но ето че от снощи те са в ръцете ми, а от утре сутринта ги искам под краката си. – Принцът отхвърли завивката си и като скочи от леглото заповяда: – Пантофите ми!

Пейрол веднага коленичи и най-старателно ги нахлузи на краката на Гонзаг, след което му помогна да облече домашния си халат. Той беше момче за всичко.

– Доверявам ти това, друже Пейрол – продължи принцът, – тъй като ти също си мой приятел.

– О, ваше височество, нима ще ме сравните с тези хора?

– И дума да не става! Нито един от тях не го заслужава – прекъсна го Гонзаг с горчива усмивка, – но аз така здраво те държа в ръцете си, друже мой, че мога да ти говоря открито като пред мой изповедник. Понякога човек има нужда да се изповяда, това подсеща. И тъй, казахме, че са ни нужни напълно безпомощни. Но засега въжето, което съм метнал на шията им, се е увило само веднъж. Нищо, ние ще го пристегнем. Веднага можеш да прецениш колко належащо е това: тази нощ ние

бяхме предадени.

– Предадени? – извика Пейрол. – Но от кого?

– От Жандри, от Ориол и Монтобер също.

– Но възможно ли е?

– До момента, в който възето не започне да ги души, всичко е възможно.

– И как ваше височество е разбрал...? – попита Пейрол.

– Не знам нищо освен това, че нашите обесници не са си свършили работата.

– Но Жандри току-що ме уверяваше, че е отнесъл тялото до моста Марион.

– Излъгал те е. Не знам нищо и дори признавам, че ми е много трудно да се разделя с надеждата, че завинаги съм се отървал от онзи демон Лагардер...

– Но кое ви кара да се съмнявате?

Гонзаг измъкна изпод възглавницата си някакъв хартиен свитък и бавно го разгъна.

– Не познавам човек, който би се осмелил да се подиграва с мен – промърмори той. – Подобни шегички с принц дьо Гонзаг биха му стрували много скъпо!

Пейрол чакаше по-ясни обяснения.

– Но от друга страна – продължи Гонзаг, – този Жандри несъмнено пипа здраво. Всички чухме предсмъртния вик...

– Какво пише тук, ваше височество? – прекъсна го довереникът му, излизайки извън кожата си от безпокойство.

Гонзаг му подаде разгънатия свитък и Пейрол жадно впи очи в него. Листът съдържаше следния списък:

Капитан Лорен – Неапол.

Щаупиц – Нюрнберг.

Пинто – Турен.

Ел Матадор – Глазгоу.

Жоел дьо Жюган – Морлекс.

Фаенца – Париж.

Салдан – също.

Пейрол – ...

Филип дьо Манту, принц дьо Гонзаг – ...

Последните две имена бяха изписани с червено мастило или кръв.

Срещу тях не беше вписано името на град, защото отмъстителят още не знаеше къде ще ги настигне възмездието.

Всяко едно от първите седем имена, написани с черно мастило, беше отбелязано с червен кръст. Гонзаг и Пейрол не можеха да не знаят какво означаваше този кръст. Пейрол, който продължаваше да държи свитъка в ръка, трепереше като лист.

– Кога го получихте? – измънка той.

– Рано сутринта, но не и преди да отворят вратите, тъй като вече чувах адския шум, който онези безумци вдигат навсякъде.

Вривата беше наистина оглушителна. Опитът все още не достигаше, за да създаде правилата на борсата и да придаде на този вертеп по-благопристроен вид. Всички крещяха едновременно и невъобразимата глъчка наподобяваше досущ тътена на стихийен метеж. На Пейрол обаче изобщо не му беше до това!

– Как го получихте? – попита той отново.

Гонзаг посочи намиращият се срещу леглото му прозорец: едно от стъклата беше счупено. Пейрол разбра и зашари с очи по килима, където много скоро сред парчетата стъкло съзря едно камъче.

– Точно това ме събуди – каза Гонзаг. – Прочетох го и изведнъж ми мина през ум, че Лагардер може и да се е спасил.

Пейрол наведе глава, докато господарят му продължи:

– Освен ако това дръзко деяние не е дело на някой негов приближен, който все още не знае за смъртта на господаря си.

– Да се надяваме – промърмори Пейрол.

– Във всеки случай, аз още на мига наредих да ми доведат Ориол и Монтобер. Престорих се, че нищо не знам, шегувах се и току ги подпитвах, докато накрая ми признаха, че са оставили трупа върху една купчина смет на улица „Пиер Леско“.

Пейрол удари с юмрук по коляното си и извика:

– Та това е повече от достатъчно! Един ранен винаги може да се съвземе.

– Много скоро ще узнаем истината – каза Гонзаг. – Кокардас и Паспоал излязоха точно с такава задача.

– Нима се доверявате на тези изменници, ваше височество?

– Не се доверявам никому, друже Пейрол, дори и на теб. Ако можех да свърша всичко сам, не бих си служил с никого. Тази нощ те са се напили и много добре осъзнават вината си, а това е още една причина, за да се държат прилично. Накарах да ги повикат и им заповядах да ми намерят двамината храбреци, които тази нощ са защитавали младата

авантюристка, присвоила си името Орор дьо Ньовер...

При последните думи той не можа да сдържи усмивката си, но Пейрол остана сериозен като гробар.

– Заповядах им да направят всичко – довърши Гонзаг, – но да разберат дали нашият зъл дух не ни се е изплъзнал отново. – Той позвъни и каза на появилия се прислужник: – Да пригответ каретата ми! А ти, друже Пейрол – обърна се отново той към довереника си, – ти ще се качиш при госпожа принцесата, за да и засвидетелствуваш, както винаги, моите най-искрени почитания. И си отваряй очите на четири! После ще ми кажеш как изглежда приемната на госпожа принцесата и с какъв тон ти е отговорила камериерката й.

– Но къде ще ви намеря, ваше височество?

– Най-напред отивам в павилиона. Изгарям от нетърпение да видя нашата млада авантюристка от улица „Пиер Леско“. По всичко личи, че тя и онази лудетина доня Крус са добри приятелки. Сетне ще намина към господин Ло, който напоследък малко ме пренебрегва, а после ще отида в Пале Роаял, тъй като отсъствието ми би могло да ми създаде доста неприятности. Кой ги знае какви клевети биха пръснали по мой адрес?!

– Но всичко това ще отнеме много време.

– Напротив дори твърде малко време. Трябва непременно да се видя с нашите приятели, с нашите добри приятели. Днес няма да седим със скръстени ръце, а за тази вечер съм намислил да организирам едно малко мило тържество... Но за това ще поговорим после. Той се приближи до прозореца и вдигна камъчето от килима.

– Ваше височество – каза Пейрол, – позволете ми преди да изляза да обърна вниманието ви върху онези двамина нехранимайковци...

– Кокардас и Паспоал? Знам, че доста зле са се отнесли с теб, клети ми Пейрол.

– Не става дума за това. Нещо ми подсказва, че ни мамят. А ето ви и доказателство, щом искате: те също бяха забъркани в онази история в крепостния ров на Кайлюс, а аз изобщо не ги видях в списъка на покойния.

Гонзаг, който замислено разглеждаше камъчето, живо разгъна листа хартия.

– Вярно – промърмори той, – тук имената им липсват. Но ако списъкът е съставил наистина Лагардер и тези негодници са били негови хора, той щеше да впише имената им на първо място, за да скрие измамата.

– Би било наистина много находчиво, ваше височество, но в една битка на живот и смърт не трябва нищо да се пренебрегва. От снощи вие плувате в непознати води. Пък и онуй странно създание, Гърбавия, който сякаш против волята ви се намеси във вашите дела...

– Добре, че ми напомни – прекъсна го Гонзаг. – Този ще трябва да ми каже и майчиното си мляко.

Той погледна през прозореца. Гърбавия тъкмо се намираше пред колибката си, впил остър поглед в прозорците на Гонзаг. Щом зърна принца, той тутакси сведе очи и се преви в почтителен поклон.

Гонзаг отново погледна камъчето.

– Ще разберем това – промълви той, – всичко ще разберем. Струва ми се, че денят ще струва колкото нощта. Върви, друже Пейрол! Ето и каретата ми, тъй че до скоро виждане!

Пейрол се подчини. Гонзаг се качи в каретата си и заповяда на кочияша да кара към павилиона на доня Крус.

Междувременно, прекосявайки коридорите на път за покоите на госпожа дьо Гонзаг, Пейрол си казваше:

– Аз не питая към Франция, моята прекрасна родина, подобно идиотско умиление, каквото понякога ми се е случвало да наблюдавам. С пари човек може навсякъде да си намери родина. Касичката ми е вече почти пълна, пък и за двайсет и четири часа мога добре да се поразтършувам из сандъците на Гонзаг. Принцът ми се вижда доста паднал духом. Ако днес-утре нещата не потръгнат, ще взема да си стегна куфара и да подиря климат по-благоприятен за крехкото ми здраве. Че какво пък, дявол го взел, за ден и два светът няма да пропадне, я!

Кокардас-младши и брат Паспоал бяха обещали да се разкъсат на парчета, но да сложат край на тревогите на принц дьо Гонзаг, а те бяха хора на думата. И тъй, намираме ги недалеч оттук, в една подозрителна кръчма на улица „Обри льо Бюше“, да ядат и пият за четирима.

Лицата им радостно сияеха.

– Не е мъртъв, хвала на бога! – провикна се Кокардас, протягайки чашата си.

Паспоал я напълни и повтори:

– Не е мъртъв.

И двамата вдигнаха чаши за здравето на кавалера Анри дьо Лагардер.

– Ах, гръм да ме порази дано! – продължи Кокардас. – Какъв пердах само ни дължи той заради всички глупости, що свършихме от снощи насам!

– Та ние бяхме пияни, доблестни мой друже – отвърна Паспоал, – а пианството е лекомислено. Всъщност, ние май го оставихме в доста критично положение!

– Няма критични положения за този малък вагабонтин! – извика въодушевен Кокардас. – Бога ми, ей сегинка да го видя нанизан на шиш като пиле, пак ще си река: „Дявол го взел, ще се измъкне!“

– Не ще и дума – промърмори Паспоал, дегустирайки долнокачественото си вино на малки глътки, – наистина даровит ученик! Похвално е и можем да се гордеем, че сме дали своя принос във възпитанието му!

– Любезни ми, чрез устата твои душата ми говори! Ба! Да ни пердаши колкото му е угодно, аз му принадлежа тялом и духом!

Паспоал остави празната си чаша върху масата.

– Доблестни ми друже – заяви той, – ако бих се осмелил да ти отпращя една забележка, бих рекъл, че намеренията ти са благородни, но твоята пагубна страст към виното...

– По дяволите! – прекъсна го гасконецът. – Слушай, гълъбче, та ти беше три пъти по-пиян от мен!

– Добре де, добре, щом тъй приемаш нещата! Ей, момиче, още една кана!

И той сграбчи с дългите си, кльощави и криви пръсти кръста на прислужницата, чието телосложение наподобяваше по-скоро бъчва. Кокардас съчувствено го изгледа.

– Ама и ти си един, любезни ми! – поклати глава той. – Присмял се хърбел на щърбел!

Тази сутрин, на път за двореца на Гонзаг, те дотолкова бяха убедени в злочестия край на Лагардер, че още с пукването на зората бяха отишли в дома на улица „Шантр“, чийто врати намериха разбити. Приземната стая беше празна. Съседите не знаеха какво е станало нито с красивата млада девойка, нито с Франсоаз и Жан-Мари Беришон. На първия етаж, до един сандък с разбита ключалка, имаше локва кръв. Не ще и дума, негодниците, нападнали тази нощ розовото домино, което двамата имаха за задача да защитават, бяха казали истината: Лагардер беше мъртъв!

Но току-що самият Гонзаг бе възвърнал надеждите им с нареждането, което им беше дал. Гонзаг искаше да му намерят трупа на неговия смъртен враг. Принцът несъмнено имаше основателни причини, за да го иска, но за нашите двама приятели то бе напълно достатъчно, за да могат сега весело да пият за здравето на живия Лагардер. А колкото до втората част от мисията им: да открият двамината юначаги, които бяха

защитаваха Орор, работата им бе в кърпа вързана. Кокардас си наля пълна чаша и рече:

– Ще трябва да измислим някаква история, гълъбчето ми.

– Дори две – отбеляза Паспоал, – едната за теб, другата за мен.

– Ба! Аз съм наполовина гасконец, наполовина провансалец, тъй че небивалиците нищо не ми костват.

– Аз пък съм нормандец, дявол да го вземе! Ще видим чия историйка ще бъде по-хубава.

– Предизвикваш ли ме, пиленце, или тъй ми се струва?

– Съвсем приятелски, благородни ми друже, става дума просто за въображение. Но запомни едно: в нашите истории на всяка цена трябва да сме намерили трупа на Парижанчето!

Кокардас сви рамене.

– Гръм да ме поразии дано! – промърмори той. – Гълъбчето май е решило на стар краставичар краставици да продава!

Беше още много рано да се връщат в двореца. Издирването иска време, тъй че Кокардас и Паспоал се заеха да съчиняват историите си. Ще видим кой от двамата беше по-добър разказвач. Междувременно те заспаха, отпуснали глави на масата, но определено не бихме могли да решим на кого да присъдим наградата за сила и звучност на хъркането.

II. Борсова паника при Регентството

Гърбавия беше сред първите, дошли в двореца на Гонзаг. Едва-що отворили вратите и го видяха да се задава, следван по петите от малък комисионер, който носеше един стол, сандък, възглавница и дюшек. Гърбавия обзавеждаше колибката си и очевидно възнамеряваше да я превърне в свое постоянно жилище, на което всъщност му даваше право и договорът, сключен с неговия наемодател. В действителност той беше наследил правата на Медор, а Медор живееше в колибката си.

Наемателите на клетките в градината на Гонзаг биха дали мило и драго за дни от по четирийсет и осем часа. Времето все не им достигаше, за да задоволят ненаситния си търговски апетит. Било на отиване, или на връщане от къщи, те спекулираха; сядяха на масата да обядват, за да спекулират дъвчейки. В такъв случай не е ли унижителна самата мисъл, че човекът – роб на една естествена нужда, не може да спекулира спейки?!

Всичко предвещаващо покачване на курса. Празненството в Пале

Роаял беше направило потресавашо впечатление. Никой от дребните търгаши, разбира се, не беше и стъпил на празника, но някои от тях, накачулили се по терасите на съседните къщи, бяха успели да зърнат част от балета и сега балетът беше в устата на всички. Дъщерята на Мисисипи, почерпила от урната на достопочтения си баща вода, която се бе превърнала в златни монети – каква очарователна и деликатна алегория, нещо чисто френско, което безспорно предричаше до какви главозамайващи висоти щеше да достигне през идните векове драматичният гений на този народ, който, хитър по рождение, създаде водевила!

По време на празничната вечеря, между сиренето и плодовете, беше взето решение за пускането в обращение на нова партида акции. Ставаше дума за „внучките“. И ето че още неотпечатани, те вече имаха десет процента премия. И докато „майките“ бяха бели, а „щерките“ – жълти, предвиждаше се „внучките“ да имат цвета на небето, на сияйните далнини, на надеждата и мечтите. Кой каквото ще да разправя, но забележете каква величава и проникновена поезия се крие в един кочан талони!

Общо взето всички магазинчета, изникнали по ъглите на застроени-те с барачки улици, бяха питиепродавници, чиито собственици с една ръка продаваха ратафия¹²³, а с другата играеха на борсата. Пиеше се много, това внасяше оживление в сделките. Човек по всяко време можеше да види щастливи спекуланти да черпят щедро гвардейците, стоящи на пост по главните алеи. Желаящи да попаднат в такъв караул имаше много; всеки от тези постове струваше колкото цяла военна кампания в Поршерон.

Хамали с ръчни колички непрестанно прекарваха купища стока, която стоварваха било в барачките, било отвън, наред самия път Услуги-те им се наемаха на баснословни цени. В наши дни едно-единствено нещо би могло да ви даде представа за тарифите на улица „Кенкампоа“: цените в Сан Франциско, градът на „златната треска“, където заболелите от нея плащат, както се говори, два долара, за да им лъснат ботушите.

В някои отношения улица „Кенкампоа“ удивително приличаше на Сан Франциско, тъй че, оказва се, нашият век не е създал нищо по-оригинално.

Не се търсеше нито златото, нито среброто, нито дори стоките – на мода бяха малките хартийки! Белите и жълтите, „майките“ и „щерките“, и най-вече сините „внучки“, тези прелестни ангелчета, които щяха да се

123. Ликьор, настойка от ароматични вещества – Б. пр.

родят всеки миг, тези изящни акции, чиято люлка бе вече обградена с толкова много грижа, ето за какво молеха от всички страни с цяло гърло, ето за какво жадуваха всички, ето кое подклаждаше всеобщата лудост!

Благоволете да помислите малко: ако днес един луидор струва 24 франка, то утре той ще струва също толкова, докато една „внучка“ от хиляда ливри, която сутринта е струвала едва сто пистола, утре вечер може да струва две хиляди екю. Долу тежките, износени и неподвижни монети! Да живее хартията, лека като въздух! Да живее скъпоценната, вълшебна хартия, която дори на дъното на портфейлите ни се отдава на един бог знае какви алхимични метаморфози! Статуя за прекрасния господин Ло, статуя, висока колкото Родоския колос!

Езоп II, наречен още Йон, също имаше полза от всеобщото блаженство. Гърбът му, това удобно писалище, с което го бе дарила природата, не бездействуваше нито за миг и в кожената му кесия като дъжд се сипеха шестливрови монети и пистоли. Въпреки печалбата си, той оставаше все така равнодушен. Гърбавия бе вече закоравял финансист.

Тази сутрин той не беше весел и имаше болнав вид. На онези, които благоволяха да се поинтересуват от причините за това му състояние, той отвръщаше:

- Тази нощ малко се преуморих.
 - Че къде успя, друже Йон?
 - При господин регента, който ме беше поканил на бала си.
- Смееха се, подписваха, плащаха: същинска манна небесна!

Към десет сутринта един гръмовен, страховит, неописуем възглас накара стъклата на прозорците на Гонзаговия дворец да потреперят. Гърмът на оръдието, което възвестява раждането на кралските синове, далеч не би могъл да се сравнява с подобен тътен. Пляскаха с ръце, крещяха, във въздуха летяха шапки, радостта се проявяваше в нервни изблици и гърчове, в необуздани подскоци и в припадъци. На бял свят се бяха появили сините акции, „внучките“! Още съвсем топлички, съвсем чистички, същински душички, току-що излезли изпод пресите на кралската печатница. Наистина имаше от какво да се разтърси из основи улица „Кенкампоа“! „Внучките“, сините акции, носеха многоуважаемия подпис на подконтрольора Лабастид!

- Насам! Десет процента премия!
- Петнайсет!
- Двайсет, насам! Плащам в брой!
- Двайсет и пет! Плащам в берийска вълна!

– В индийски подправки, в сурова коприна, в гасконски вина!

– По дяволите! Я не ме настъпвайте, бабо! Пфуй, и то на вашите години!

– Ох! Простак такъв, така да се държите с жена! Не ви ли е срам?

– Внимание! Внимание! Партида бутилирано руанско!

– Внимание! Кентенско платно, грабете на воля! Трийсет процента премия!

Крясъци на премазани жени, сподавени викове на задушени дребни хорица, писъци на тенори, боботене на басове, разменяни на драго сърце плесници: успехът на сините акции беше напълно достоен за тях!

По парадното стълбище на двореца се спуснаха Ориол и Монтобер. Те току-що се бяха разделили с Гонзаг, който здравата ги беше нахокал. И двамата гузно мълчаха.

– Това вече не е покровител – рече Монтобер, когато се озоваха в градината.

– Това е господар, който ни заставя да играем по свирката му – измърмори Ориол. – Иде ми да...

– И на мен! – прекъсна го Монтобер.

В този миг до тях неочаквано се приближи прислужник с ливреята на принца и им връчи по един малък запечатан плик. Те веднага счупиха печата. Всеки от пликовете съдържаше внушителна пачка сини акции. Ориол и Монтобер се спогледаха.

– Дявол го взел! – възкликна ободрен тантурестият banker, поглаждайки дантеленото си жабо. – Ей туй наричам аз изискани маниери!

– Само той е способен на такова нещо! – разчувствува се Монтобер.

Те преброиха „внучките“: сумата се оказа доста внушителна.

– Я дай да ги съберем на едно – предложи Монтобер.

– Да ги съберем – съгласи се Ориол.

Безпокойството им бе отлетяло далеч, изместено от безгрижието. Зад тях като ехо се разнесе:

– Да ги съберем! Да ги съберем!

По стълбището в пълен състав се спускаше бандата луди глави: Навай, Таран, Шоази, Носе, Албре, Жирон и останалите. Тази сутрин, още с пристигането си, всеки от тях също бе получил подобна утеха и лек за ургизенията си. Те се скупчиха в подножието на стълбището.

– Господа – рече Албре, – ето ви сума жалки търгаши, които са просто червиви с пари. Ако се сдружим, днес можем да сложим ръка на пазара и да си докараме чудесна печалба. Имам една идея...

– Да се сдружим, да се сдружим... – извикаха всички в един глас.

– А мен приемате ли ме? – разнесе се изневиделица нечие тъничко пронизително гласче, което излизаше сякаш от джоба на грамадния барон Батц.

Всички се обърнаха. Току зад гърба им стоеше Гърбавия, подложил гърбицата си на един търговец на фаянс, който заменяше цялата си стока срещу дузина хартийки и беше щастлив.

– По дяволите! – изруга Навай и отстъпи назад. – Не ми се нрави туй създание!

– Я се махай отгук! – грубо заповяда Жирон.

– На вашите услуги, господа – учтиво отвърна Гърбавия, – но аз съм си платил наема и градината е толкова моя, колкото и ваша.

Ориол поклати глава:

– И само като си помисля, че този демон, който тази нощ така ни озадачи, не е нищо повече от долнопробно амбулантно писалище.

– Мислещо – слушащо – говорещо! – отчетливо произнесе Гърбавия, натъртвайки на всяка дума.

Той се поклони, усмихна се и тръгна да си гледа работата. Навай го проследи с поглед.

– Вчера още не ме беше страх от това човече – промърмори той.

– Защото вчера все още можехме да избираме пътя си – също тъй тихо се обади Монтобер.

– Идеята, Албре! Кажни ни идеята си! – раздадох се нетърпеливи викове.

И веднага всички се струпаха около Албре, който в продължение на няколко минути живо им обясняваше нещо.

– Чудесно! – възкликна Жирон. – Разбирам!

– Тофа шудесно – повтори барон Батц. – Распирам, но ако още малко ми опясните...

– Безполезно е! – прекъсна го Носе. – На работа! След час трябва да сме ги обрала до шушка!

И те веднага се пръснаха. Близко половината от тях излязоха през двора и улица „Сен Маглоар“, за да стигнат до улица „Кенкампоа“ по централната алея. Останалите се отдалечиха поединично или на малки групи, бъррейки най-простоудушно тук и там за щяло и нещяло. След около четвърт час през портата откъм улица „Кенкампоа“ се втурнаха Таран и Шоази. Служейки си най-безцеремонно с лакти, ти дълбоко се връзаха в тълпата, викайки с пълно гърло Ориол, който разговаряше с Жирон.

– Безумие! Същински бяс! – крещяха те. – Във Венецианската гостилница вървят по трийсет-трийсет и пет, а при Фулон са стигнали четирийсет, та дори и петдесет. След час ще се покачат на сто! Купувайте! Купувайте!

Гърбавия се подсмиваше под мустак.

– И за теб ще има кокалче, само мирувай! – прошепна Носе на ухото му.

– Благодаря ви, уважаеми господине – смирено отвърна Гърбавия. – И това е достатъчно.

Междувременно слухът, че до края на деня премията на сините ще достигне сто процента, се беше разпространил със светкавична бързина. Купувачите прииждаха на тълпи. Албре, който държеше в портфейла си всички акции на сдружението, ги разпродаде на пачки от по петдесет срещу заплащане в брой; това му придаде смелост и той дори обяви, че в два часа подиробед ще продаде нова, при това значителна партида акции, и то при същия процент.

В този миг на същата порта, гледаща към улица „Кенкампоа“, с погребални физиономии се появиха Ориол и Монтобер.

– Господа – отговори Ориол на онези, които се поинтересуваха защо е толкова омърлушен, – не мисля, че трябва на всеослушание да се повтарят такива злокобни вести, това би довело до спадане на курса.

– И колкото и да имаме, краят бързо ще му се види – добави Монтобер с тежка въздишка.

– Измама! Измама! – разкрещя се един дебел търговец, чийто джобове прасяха от „внучки“.

– Млъкнете, Ориол! – изсъска Монтобер. – Не виждате ли на какво ни излагате!

Но алчната и гъста тълпа на любопитните вече се блъскаше около тях.

– Говорете, господа, кажете какво знаете! – чуваха се викове наоколо. – Това е дълг на всеки честен човек!

Ориол и Монтобер обаче мълчаха като риби.

– Ас бък ште фи каша – обади се ненадейно явилият се барон Батц. – Шъшипия! Шъшипия! Шъшипия!

– Съсипия ли? Че защо?

– Това е измама, ви казвам!

– Я да мълчите, дебелако! Но защо съсипия, господин Батц?

– Не снам – сериозно отвърна баронът. – Бедесед бросента збадане!

– Петдесет процента спадане?

– Са десед минути.
– За десет минути?! Но това е банкрут!
– Я, тофа айн банкруд! Айн катастроф! Айн баника!
– Господа, господа, по-спокойно! – намеси се Монтобер. – Да не прекаляваме!

– Двайсет сини с петнайсет процента премия! – чуваше се вече наоколо.

– Петнайсет сини, петнайсет! С десет премия!
– Двайсет и пет по номинална стойност.
– Но господа, господа, та това е лудост! Отвлечането на младия крал не е официално потвърдено!

– Пък и все още няма доказателства, че господин Ло наистина е избягал – добави Ориол.

– Нито че господин регентът е затворник в Пале Роаял – довърши Монтобер със съкрушен вид.

За миг настъпи изумена тишина, после екна ужасен многохиляден вик:

– Младият крал е отвлечен! Господин Ло избягал! Регентът е арестуван!

– Трийсет акции на половина цена!
– Осемдесет с шейсет рабат!
– Със сто!
– Със сто и петдесет!
– Господа, господа – бърбеше Ориол, – не бързайте!
– Продавам всичките си акции с триста на загуба! – извика Навай, който нямаше вече нито една. – Купувате ли ги?

Ориол направи енергичен отрицателен жест.

Много скоро сините се продаваха с четиристотин на загуба.

– Не са държали както трябва под око фамилията дю Мен – не миясваше Монтобер, – а те си имали доста сподвижници. Оказа се, че в заговора са замесени канцлерът д'Агесо, кардинал дьо Биси, господин дьо Вилроа и маршал дьо Вийар. Пари им давал принц де Селамаре. Жюдикаел дьо Малстроа, маркиз дьо Понкалек, най-богатият благородник в Бретания, е нападнал младия крал по пътя за Версай и го отвел в Нант. В този момент испанският крал преминава Пиренеите начело на тристахилядна армия. Това, за жалост, е безспорен факт.

– Шейсет сини с петстотин на загуба! – чуваше се сред все по-сгъстващата се тълпа.

– Господа, господа, не бързайте! Все пак, за да дойде от Пиренеите

до Париж, на една армия ѝ трябва време. Пък и това са слухове, нищо повече от слухове...

– Злухофе, злухофе! – потвърди барон Батц. – Имам оште айн аксия, бродафам я са бедстотин франка! Ей я, на!

Никой обаче не прояви интерес към акцията на барона и предложенията се подновиха с нова сила.

– В крайна сметка – наливаше масло в огъня Ориол, – поне господин Ло да не беше избягал...

– Но кой държи регента затворен? – разпитваха наоколо.

– За бога, хора добри! – възкликна Монтобер. – Питате ме за неща, които и самият аз не знам. Аз, слава богу, нито купувам, нито продавам! По всичко изглежда, че Бурбонският дук е бил доста недоволен. Същото говорят и за духовенството, по повод на онази история с конституцията. Някои пък твърдят, че във всичко това бил замесен руският цар, който иска да се провъзгласи за крал на Франция.

Разнесе се всеобщ вик на ужас. Барон Батц предложи акцията си за сто екию. И точно в този миг на вселенски смут, Албре, Таран, Жирон и Носе, имайки под ръка целия капитал на сдружението, най-неочаквано направиха незначителна покупка и веднага бяха забелязани. Сочеха си ги с пръст като четворка кръгли идиоти: те купуваха! Само за миг тълпата ги заобиколи, обсади, задуши!

– Не им казвайте новините си – шепнеха мнозина на ухото на Ориол и Монтобер.

Нисичкият дебел посредник едва съдржаше смеха си.

– Клетн безумци! – промълви той, посочвайки със съжалителен жест своите съзаклятници, после се обърна към тълпата и добави: – Аз съм благородник, приятели, и ви казах всичко, което знаех свършено безкористно, а вие правете както ви е угодно. Умивам си ръцете.

А Монтобер, отивайки още по-далеч в своята добронамереност, извика на четиримата безумци:

– Купувайте, приятели! Купувайте! Ако това се окажат лъжливи слухове, богатството ви е в кърпа вързано!

Върху гърбицата на Гърбавия се подписваха по двама наведнъж. Той едва смогваше да прибира парите, но приемаше само злато. „Реализирайте! Реализирайте!“ – ехтеше наоколо. Пазарната цена на сините акции, или „внучките“, се равняваше на пет хиляди ливри, тяхната емисионна стойност, докато номиналната им стойност възлизаше едва на хиляда ливри. Само за двадесетина минути те спаднаха до едва няколкостотин франка. Таран и помощниците му се отдадоха на същинско

обирничество. Портфейлите им се издуха като кожената кесия на Езоп II, наречен Йон, който невъзмутимо се подсмиваше, подлагайки гръб за сключването на поредната прибързана сделка. Измамата беше успяла. Ориол и Монтобер изчезнаха. Скоро от всички страни заприиха да за дъхани хора:

– Господин Ло е в двореца си!

– Младият крал е в Тюйлери!

– Господин регентът присъства на обедата му!

– Измама! Измама! Измама!

– Исмама! Исмама! – повтори барон Батц възмутен. – Касфах фи ас, ще е исмама!

Някои стигнаха до заключението, че е по-добре да се обесят.

Точно в два часа се появи Албре и разпродаде своите акции по твърда цена от пет хиляди и петдесет франка всяка. И въпреки обесилите се и онези, които бяха разорени, но се ограничаваха само да си скубят косите, той реализира наистина баснословна печалба. Подписвайки паричния превод върху плещите на Гърбавия, Албре пъкна в ръката му една кесия. Гърбавия се провикна:

– Ей, Ките, я ела насам!

Бившият гвардеец, който беше зърнал кесията, веднага дотърча. Гърбавия я запокити в лицето му.

На онези от нашите читатели, на които хитрината на Ориол, Монтобер и компания се е сторила твърде прозрачна, не им остава нищо друго, освен да прочетат бележките на К. Берже върху „Тайните мемоари“ на абат дьо Шоази¹²⁴, от които биха могли да научат, че и много побелашки лъжи са се увенчавали с пълен успех.

Разказите за подобни дяволии се ползуваха с голям успех в аристократичните салони. Така човек си създаваше славата на остроумник и в зависимост от дързостта на мошеничествата си натрупваше повече или по-малко значително състояние. Тези шмекерии размиваха всички, с изключение на обесените.

Докато нашите хитреци, скрили се неизвестно къде, поделяха печалбите си, по стълбището на двореца се спуснаха принц дьо Гонзаг и неговият верен Пейрол. Владетелят идваше да навести Поданиците си. Ажиото се бе разгоряло с нова страст, подклаждана от нови, повече или по-малко достоверни слухове. Зашеметен само за миг, Златния дом се

124. Франсоа Тимолеон, абат дьо Шоази (1644–1724) – френски духовник и писател, автор на „Мемоари, осветляващи историята на Луи XIV“, издадени през 1727 г. – Б. пр.

беше окопитил и се чувствуваше чудесно.

Гонзаг държеше в ръка обемист плик, скрепен с три големи печата, висящи на копринени ленти. Когато забеляза плика, Гърбавия широко отвори очи от изумление, а по бледите му страни избя ярка руменина. Той обаче дори не помръдна и продължи да изпълнява задълженията си, но от този миг нататък погледът му остана прикован към Пейрол и Гонзаг.

– Какво прави принцесата? – поинтересува се принцът.

– Тази нощ принцесата изобщо не е мигвала – отвърна довереникът му. – Камериерката я чула да си повтаря: „Ще претърся цял Париж, но ще я открия!“

– Дявол го взел! – промърмори Гонзаг. – Ако само беше зърнала младата девойка от улица „Шантр“, всичко щеше да пропадне!

– Приличат ли си? – полюбопитствува Пейрол.

– Като две капки вода, ще видиш. Спомняш ли си НьOVER?

– Да – отвърна довереникът, – хубав момък беше.

– Тази е наистина дъщеря му и е красива като ангел. Същият поглед, същата усмивка.

– Нима вече се усмихва?

– В момента е с доня Крус. Двете се оказаха стари приятелки и сега доня Крус я утешава. Става ми нещо като гледам туй дете! Ако имах такава дъщеря, друже Пейрол, мисля, че... Но това са нелепици! Пък и за какво да се разкайвам? Нима съм вършил зло заради злото? Имам си цел – преследвам я! А изникнат ли препятствия...

– Толкоз по-зле за тях! – промълви Пейрол с усмивка.

Гонзаг прекара опакото на ръката по челото си. Пейрол докосна запечатания плик.

– Убеден ли е ваше височество, че сме попаднали точно в целта?

– Няма никакво съмнение – отговори принцът. – Ето печатът на НьOVER, а ето и големият печат на енорийската църква на Кайлюс-Тарид.

– И смятате, че тук са откъснатите страници от онзи прословут регистър?

– Уверен съм.

– Всъщност, ваше височество би могъл да се убеди в това като отвори плика.

– Откъде ти дойде на ум? – възкликна Гонзаг. – Да счупя печатите? Тези чудесни, непокътнати печати?! По дяволите, та всеки от тях струва колкото дузина свидетели! Печатите, друже Пейрол, ще счупим когато

му дойде времето, тоест, когато представим на събрания в пълен състав семеен съвет истинската наследница на Нювер.

– Истинската? – неволно повтори довереникът.

– Истинската за нас. И тогава всичко ще излезе наяве...

Пейрол се поклони. Гърбавия все така ги наблюдаваше.

– Но тогава какво ще правим с другото момиче, ваше височество – попита довереникът, – искам да кажа, с онази, дето има погледът и усмивката на Нювер?

– Проклет гърбушко! – извика спекулантът, който в същия миг се подписваше върху гърба на Йон. – Какво си се разкачал такъв?

В действителност Гърбавия несъзнателно се бе опитал да се приближи до Гонзаг.

Принцът размишляваше.

– И за това ми е минавало през ум! – рече той сякаш на себе си. – А ти, друже Пейрол, какво би направил ти с младата девойка, ако беше на мое място?

Довереникът разтегна устни в присъщата си подла и двусмислена усмивка. Гонзаг, без съмнение, го разбра, тъй като веднага продължи:

– Не, не, нямам предвид това! Хрумна ми друга идея. Кажете ми, кой според теб е най-пропадналият, най-разореният от всичките ни приближени?

– Шаверни – отвърна Пейрол без колебание.

– Мирувай, гръбльо! – кресна друг жирант.

– Шаверни! – повтори Гонзаг и лицето му просветна. – Обичам го аз този момък, но той ми пречи и така ще се отърва от него!

III. Прищявката на Гърбавия

След като си поделиха печалбата, нашите честити мошеници, Таран, Албре и компания, отново се появиха сред тълпата. Видът им бе от важен – по-важен. Всички ги гледаха с уважение.

– И къде, казваш, е нашето приятелче Шаверни? – попита Гонзаг.

Пейрол тъкмо се канеше да отговори, когато сред навалищата избухна страхотна врява. Всички се втурнаха към парадното стълбище подир двамина гвардейци, повлекли някакъв сиромаш за косата.

– Фалшива! – чуваха се викове. – Тя е фалшива!

– Каква низост! Да подправа ценни книжа!

– Да опозори символа на общественото благополучие!

– Да спъва сделките! Да опропаства търговията!

– Във водата фалшификатора! Удавете тоз подлец!

Ниският дебеланко Ориол, Монтобер, Таран, пък и всички останали, крещяха колкото им глас държи. Но да си безгрешен, за да хвърлиш първия камък, е важало само за времето Христово! Довлякоха полумъртвия от страх нещастник пред Гонзаг. Прегрешението му се състоеше в това, че беше боядисал в синьо една бяла акция, за да се облажи от значителната премия, присъждана временно, на най-търсените ценни книжа.

– Милост! Милост! – пищеше той. – Не съзнавах какво чудовищно престъпление съм извършил!

– Ваше височество – взмути се Пейрол, – но тук просто гъмжи от фалшификатори!

– Трябва да им се даде добър урок, ваше височество – додаде Монтобер.

– Какъв ужас! – продължаваше да вие тълпата. – Каква подлост, фалшива акция! Ах, мръсен негодяй! Никаква милост за него!

– Изхвърлете го! – извърщайки поглед, отсъди Гонзаг.

Тълпата тутакси погълна клетника с викове:

– В реката! В реката!

Беше пет часът подиробед и над улица „Кенкампоа“ се разнесе първият камбанен звън, оповестяващ затварянето на борсата. Ужасните инциденти, подновяващи се всеки божи ден, бяха принудили властите да забранят сделките с акции с падането на здрача. И винаги точно в този момент опиянението на хазарта достигаше връхната си точка. Ще речете – ръкопашен бой: вече се хващаха гуша за гуша. Крясъците им се сливаха дотолкова, че се чуваше един-единствен вой.

Не ще и дума, Гърбавия имаше работа до гуша, но въпреки това той нито за миг не откъсваше поглед от господин дьо Гонзаг. Беше чул името на Шаверни.

– Затварят! Затварят! – беснееше тълпата. – Побързайте! Побързайте!

Ако Езоп II, наречен още Йон, имаше няколко дузини гърбици, богатството му беше в кърпа вързано!

– Какво искахте да ми кажете за маркиз дьо Шаверни, ваше височество? – попита Пейрол.

В този момент Гонзаг с покровителствено и надменно кимване отвърщаше на поклоните на своите храненици. Не ще и дума, от снощи той неимоверно се бе извисил над тях, докато те някак се бяха смалили.

– Шаверни ли? – повтори той с разсеян вид. – Ах, да, Шаверни! Напомни ми след малко, сега трябва да си поговоря с Гърбавия.

– Не мислите ли, че е опасно да оставяме младата девойка в павилиона?

– Да, дори много, но тя няма да остане там дълго време. Докато не съм забравил, друже Пейрол, ще вечеряме у доня Крус, в интимен кръг. Направете всичко необходимо.

Той добави няколко думи на ухото на Пейрол, който се поклони и рече:

– Достатъчно, ваше височество.

– Ей, гръбльо! – извика още един недоволен жирант. – Какво си се разкачал като луд! Май вече не си знаеш работата. Господа мисля, че ще ни се наложи пак да използваме Кита.

Пейрол вече се отдалечаваше, когато господин дьо Гонзаг отново го повика:

– И ми намерете Шаверни! Жив или мъртъв, но ми го намерете!

Гърбавия разтърси гърбицата си, върху която в този момент се подписаха, и заяви:

– Уморен съм, пък и камбаната бие. Време е да си отдъхна.

Камбаната наистина биеше и портиерите минаваха, подрънквайки с големите си ключове. Няколко минути по-късно не се чуваше нищо друго, освен щракането на заключвани катинари. Всеки наемател разполагаше със своя брава и непродадените или неразменени стоки се прибираха в барачките. Пазачите живо подканяха закъснелите да побързат.

Нашите сдружени спекуланти, Навай, Таран, Ориол и компания, бяха наобиколили Гонзаг със свалени шапки. Принцът втренчено наблюдаваше Гърбавия, който, седнал на плочника пред вратата на колибката си, като че ли изобщо не възнамеряваше да си тръгва. Той спокойно броеше съдържанието на кожената си кесия и на пръв поглед това занимание му доставяше огромно удоволствие.

– Тази сутрин идвахме да се поинтересуваме за вашето здраве господин братовчеде – рече Навай.

– И бяхме много щастливи да научим, че умората от снощния празник не ви се е отразила прекалено – добави Носе.

– Има нещо, което изтощава повече от удоволствията, господа, и това е безпокойството.

– Тъй си е – обади се Ориол, който държеше на всяка цена да му се чуе думата. – Вярно, че безпокойството... и аз съм така. Когато човек е разтревожен...

Обикновено Гонзаг великодушно се притичваше на помощ на своите давещи се ласкатели, но този път остави Ориол на мъките му. Гърбавия се подсмиваше. След като приключи с броенето на парите си, той усук горната част на кожената си кесия и грижливо я завърза с едно въженце. После се нагани да пропълзи в колибката си.

– Хайде, Йон – подвикна му един пазач, – да не смяташ да спиш тук?

– Разбира се, приятелю – отвърна Гърбавия. – Донесъл съм си всичко необходимо.

Пазачът избухна в смях. Свитата на Гонзаг тутакси се присъедини към него, с изключение на принца, който остана все така сериозен.

– Хайде, хайде! – подкани го пазачът. – Стига шеги, джудженце! Омитай се! По-бързо!

Гърбавия хлопна вратичката под носа му. И тъй като пазачът силно заблъска с крак колибката, той показа бледото си лице през малкия кръгъл отвор, намиращ се под самия ѝ покрив, и извика:

– Справедливост, ваше височество!

– Справедливост! – весело се развикаха господата.

– Жалко, че го няма Шаверни – добави Навай. – Щяхме да му възложим да произнесе тази сериозна и важна присъда.

С жест Гонзаг призова към тишина.

– При биенето на камбаната всички трябва да излязат – каза той, – такъв е порядъкът.

– Ваше височество – отвърна Езоп II, наречен още Йон, сбито и точно като адвокат, който излага съображенията си, – благоволете да се съгласите, че аз не съм в положението на всички. Не всички са наели колибата на кучето ви.

– Чудесно хрумване! – извикаха някои.

– И какво произтича от това? – полюбопитствуваха други.

– Имаше ли, или не, Медор навик да спи в колибката си? – продължи Гърбавия.

– Чудесно хрумване, наистина чудесно!

– И ако Медор, както бих могъл да го докажа, наистина е имал навик да спи в колибката си, и след като с цената на трийсет хиляди ливри откупих правата и привилегиите му, то аз държа да правя точно като него и няма да изляза отук, докато не ме изхвърлят насила.

Този път Гонзаг се усмихна и с леко кимване изрази одобрението си. Пазачът тутакси се оттегли.

– Я ела насам – рече принцът.

Йон веднага излезе от колибката си и се приближи, покланяйки се учтиво.

– Но защо искаш да останеш тук, вътре? – попита Гонзаг.

– Защото мястото е сигурно, а аз имам пари.

– Смяташ ли, че сделката ти с колибката е сполучлива?

– Иска ли питане, ваше височество, знаех го предварително.

Гонзаг сложи ръка на рамото му. Гърбавия леко извика от болка.

– Какво ти е? – учуди се принцът.

– Малък спомен от бала, ваше височество, едно изкълчване.

– Попрекалил е с танците – обадиха се господата.

Гонзаг презрително ги изглежда.

– Вие обичате да се подигравате, господа – рече той, – аз може би също. Твърде вероятно е обаче да грешим и по-скоро ей този тук да има основание да ни се подиграва!

– Ах, ваше височество... – промърмори срамежливо йон.

– Казвам това, което мисля, господа – прекъсна го Гонзаг. – Намерихте си майстора!

Хранениците му едва съдържах възмущението си.

– Да, намерихте си майстора! – повтори принцът. – Той сам ми беше много по-полезен, отколкото всички вие, взети заедно. Беше ни обещал господин дьо Лагардер за бала и господин дьо Лагардер ни падна в ръцете.

– Ако ваше височество беше благоволил да ни възложи... – започна Ориол.

– Господа – подхвана Гонзаг, без да му отговори, – човек не може да си играе с господин дьо Лагардер както си ще. Надявам се скоро да не ни се налага отново да се убеждаваме в това.

Всички въпросително се спогледаха.

– Можем да говорим открито – успокои ги принцът, – тъй като смятам да взема този момък под свое покровителство. Имам му доверие.

При тези думи Гърбавия гордо се изпъчи. Гонзаг продължи:

– Имам му доверие и ще кажа пред него същото, което бих казал и пред вас, господа: ако Лагардер не е мъртъв, ние всички сме в смъртна опасност.

Настъпи гробна тишина. Гърбавия изглеждаше най-удивен от всички.

– Нима сте го оставили да се измъкне? – прошепна той.

– Не знам, моите хора много се забавиха и това ме безпокои. Бих дал мило и драго, за да разбера нещо повече.

Всички около него, банкери и благородници, се опитваха да запазят хладнокръвие. Между тях имаше и смелчаци: Навай, Шоази, Носе, Жирон и Монтобер вече го бяха доказали, но тримата посредници, и най-вече Ориол, бяха преbledнели като платно, а барон Батц бе дори прежълтял.

– Достатъчно на брой сме, слава богу, пък и доста силни, за да... – начена Носе.

– Това са празни приказки – прекъсна го Гонзаг. – Надявам се никои да не трепери повече от мен, ако най-сетне се наложи да нанесем решителния удар.

– В името божие, ваше височество – извикаха всички в един глас, – ние ви принадлежим изцяло!

– Знам това много добре, господа – сухо отвърна Гонзаг, – тъй като самият аз се погрижих да бъде така.

Дори да имаше недоволни, то никои не ги забеляза.

– Междувременно – продължи принцът, – нека оправим някои стари сметки. Вие ни направихте много голяма услуга, приятелю.

– Но какво говорите, ваше височество!...

– Стига излишна скромност, моля! Потрудихте се добре, сега си искайте надницата.

Гърбавия смутено замачка с пръсти кожената кесия, която все още държеше в ръка.

– Откровено казано, то дори труда не си заслужава – избъбра той.

– По дяволите! – извика Гонзаг. – Ще се окаже май, че искаш доста солидно възнаграждение?

Гърбавия го погледна в очите и не отговори.

– Веднъж вече казах, друже, че не искам нищо даром – продължи принцът, започвайки да проявява признаци на нетърпение. – Всяка безплатна услуга ми струва твърде скъпо, тъй като в нея неминуемо се крие предателство. И тъй, настоявам да си искаш платата!

– Хайде, друже Йон! – развика се цялата банда. – Пожелай си нещо, царю на духовете!

– Тъй да бъде, щом ваше височество настоява – рече Гърбавия с все по-нарастващо смущение. – Но не се осмелявам да отправя подобна молба към ваше височество! – Той сведе очи и като смачка кесията си в ръце, смутолеви: – Сигурен съм, че ваше височество ще ми се присмее!

– Обзалагам се на сто луидора, че нашият приятел Йон е влюбен! – извика Навай.

Гръмна продължителен смях. Единствено Гонзаг и Гърбавия не се

поддадоха на всеобщото веселие. Гонзаг беше убеден, че пак ще има нужда от Гърбавия. Принцът бе алчен, но не и скъперник: парите не му струваха нищо и в случай на нужда умееше да ги пилее с пълни шепи. В момента той желаше две неща: да се сдобие с този загадъчен инструмент и да го опознае, тъй че правеше всичко, за да постигне тази двойна цел. Без ни най-малко да му пречат, неговите ласкатели му служеха, за да изпъкне още по-очевидно благоразположението, което принцът проявяваше към дребния човечец.

– А защо не и влюбен? – каза той напълно сериозен. – Ако е влюбен и това зависи от мен, кълна се, че той ще бъде щастлив. Има услуги, които се заплащат не само с пари.

– Благодаря ви, ваше височество – произнесе Гърбавия с развълнуван глас. – Любов, честолюбие, любопитство – знам ли и аз как да нарека страданието, което ме измъчва? Тези хора се смеят и с право, но аз страдам!

Гонзаг му протегна ръка. Гърбавия я целуна, но устните му потръпнаха. После продължи с толкова странен тон, че смехът на нашите нехранимайковци им приседна.

– Любопитство, честолюбие, любов, какво значение има наименованието на злото? Смъртта си е смърт, независимо от това дали те сполетява от треска, от отрова или шпага. – Той неочаквано разтърси гъстата си коса и очите му блеснаха. – Човекът е малък, но преобръща цял свят. Случвало ли ви се е да видите морето, необятното море разгневно? Виждали ли сте как високите вълни яростно запокитват пяната си в забуления лик на небесата? Чували ли сте онзи тътнещ грохот, по-гръмовен и по-дълбок от гласа на самата гръмотевица? Това е нещо необикновено, наистина необикновено! Нищо не може да му устои, дори гранитният бряг от време на време се рони, подкопан от кирката на водата; казвам ви го и вие го знаете – това е нещо необикновено! И ето че върху тази бездна плува една безпомощна, трепереща и стенеща дъсчица, а върху нея, кой мислите стои върху нея? Едно още по-крехко създание, което отдалеч изглежда по-нищожно дори от черната крайбрежна птица, която има поне крила; това създание е човекът! Той обаче не трепери! Не знам каква вълшебна мощ крие неговата слабост и дали тя идва от бога, или от дявола, но човекът, туй голо джудже без нокти, без козина и крила, казва: „Аз искам“, и Океанът е победен!

Слушаха го внимателно. Постепенно всички, които заобикаляха Гърбавия, започваха да гледат на него с други очи.

– Човекът е малък, нищожно малък! – продължи той. – Виждали ли

сте някога огнената грива на пожара? Виждали ли сте медночервеното небе, в което се издига тежкият плътен купол на дима? Тъмна нощ е, но и най-далечните сгради излизат от мрака, огрени от тази необичайна и ужасна зора, а съседните стени гледат, пребледнели от страх. А виждали ли сте фасадата, прозрачната като решетка фасада с прозорци без рамки и врати без криле, зейнали като ями, зад които тътне адът, и наподобяващи двоен, че и троен ред от зъби на чудовището, наречено огън?! Да, това също е нещо величествено, яростно като урагана и страховито като морето! И срещу него човек не може да се бори, не! То превръща мрамора в прах, огъва или стопява железото, изпепелява огромните дънери на столетните дъбове. И тогава върху нажежената стена, която дими и пращи, сред виещите се, гибелни пламъци, раздухвани заговорнически от вятъра, се появява нечия сянка, един черен предмет, едно насекомо, един атом: появява се човекът! Той не се бои от огъня, тъй както не се бои и от водата. Той е властелин и казва: „Аз искам!“, и безпомощният огън угасва от само себе си и умира.

Гърбавия изтри челото си, после хвърли лукав поглед наоколо и надейно избухна в добре познатия ни сух и дрезгав смях.

– Хе-хе-хе-хе! – изписка той, виждайки, че слушателите му потрепераха. – До днес аз живях истински. Хе-хе-хе! Може да съм малък, но съм човек. Защо тогава да не бъда влюбен, любезни господа? Защо да не съм любопитен или пък честолюбив? Вече не съм млад, а и никога не съм бил. Намирате, че съм грозен, нали? Някога бях още по-грозен. Но това е предимството на грозотата, защото годините похабяват само красотата. Вие губите, докато аз печеля, а в гроба всички ще сме равни. – Той се подсмихна и оглеждайки един по един хранениците на Гонзаг, продължи: – Има обаче нещо много по-страшно от грозотата, и това е бедността. Бях беден и нямах никакви близки. Мисля, че баща ми и майка ми са се уплашили от мен още в деня на раждането ми и са изхвърлили люлката ми навън, защото когато за първи път отворих очи, видях над главата си само сивото небе, от което върху клетото ми треперещо телце се изливаше ледена вода. Коя жена ми даде млякото си? Не знам, но само нея бих обикнал. Не се смейте повече! Ако на небето има някой, който се моли за мен, това е само тя. Първото усещане, за което си спомням, беше болката от ударите; така разбрах, че съществувам по волята на бича, разкъсващ плътта ми. Легло ми беше плочникът, а храна – онова, което заситените кучета оставяха по сметищата. Чудесна школа, господа, чудесна школа! Да знаехте само колко твърд орех съм за злото! Доброто ме удивлява и опиянява като капката вино, замаяла главата на

онзи, който винаги е пил само вода...

– Навярно силно мразиш, друже! – промълви Гонзаг.

– Хе-хе! Така е, ваше височество. Тук и там чух някои щастливци да жалят за детските си години, докато аз, още невръстен, вече таех гнева в сърцето си. И знаете ли кое ме караше да завиждам? Радостта на другите. Другите бяха хубави, другите си имаха бащи и майки. Но изпитвах ли те, другите, поне жалост към самотния и окаяния? Не! Толкоз по-добре! Онова, което извая душата ми, което я ожесточи и закали, бяха подигравките и презрението. Това понякога убива, но аз останах жив. Хорската лошотия ми разкри моята сила. Дали след като станах силен съм бил лош? Любезни господа, онези, които бяха мои врагове, днес вече не са в състояние да го потвърдят.

Имаше нещо толкова странно и неочаквано в думите му, че всички онемяха. Хванати натясно, нашите хитреци бяха изгубили подигравателната си усмивка. Изумен, Гонзаг внимателно слушаше. Подобно въздействие би предизвикала и заплахата на някакъв невидим неприятел.

– Веднага щом осъзнах силата си, ме обзе едно-единствено желание: да стана богат – продължи Гърбавия. – В продължение на десетина, че и повече години, аз се трудох, сподирян от смехове и дюдюкания. Първото дение¹²⁵ се печели трудно, второто – по-лесно, докато третото идва съвсем само. За едно туренско су са нужни дванайсет дение, а за една ливра – двайсет. Кървава пот се ля от мен, докато спечеля първия си златен луидор. Него аз запазих. И винаги, когато съм много уморен или обезсърчен, аз го поглеждам и видът му съживява егоизма ми, а егоизмът е силата на човека. Трупаха су по су, ливра по ливра. Не си дояждах, но за сметка на това пиех до насита, тъй като чешмяната вода е безплатна. Ходех в дрипи, спях на земята, но богатството ми се увеличаваше. Аз трупах ли, трупах!

– Скъперник си значи? – прекъсна го Гонзаг припряно, сякаш изпитваше удоволствие или имаше интерес да открие слабата страна у това удивително създание.

Гърбавия само сви рамене.

– Дай боже да е тъй, ваше височество! – отвърна той. – Защо бог наистина не ме направи скъперник! Де да можех да обичам презрените екио тъй, както любовник обича любовницата си, защото и това е страст! Тогава бих посветил живота си на една-едничка цел: да я удовлетвори. Та какво е щастието, ако не някаква цел в живота, някакъв предлог, за

125. Стара френска монета – Б. пр.

да се заставиш да живееш? Не всеки обаче става скъперник. Дълго време се надявах, че ще стана, но не можах. Не, не съм скъперник. – Гърбавия тежко въздъхна и като скръсти ръце на гърдите си, продължи: – Един ден, един-единствен ден изпитах радост. Току-що бях преброил богатството си и цял ден се бях питал какво ли ще сторя с него. Имах двойно, тройно повече от онова, на което се надявах и току повтарях в опиянението си: „Аз съм богат! Аз съм богат! Ще си купя щастие!“ Тогава се озърнах наоколо: никой! Взех едно огледало. Бръчки и бели коси! Вече?! Вече?! Та нали довчера още ме биеха като дете! „Огледалото лъже!“ – рекох си аз и го счупих. „Добре стори! – извика ми нечий глас. – Така им се пада на безсрамниците, които си позволяват да говорят толкова прямо! Златото е красиво! – рече ми същият глас. – Златото е младо! Сей злато, гърбльо! Сей злато, старче, за да пожънеш младост и красота!“ Кой ми говореше така, ваше височество? Разбрах, че полудявам. Излязох. Тръгнах напосоки из улиците, дирейки да срещна поне един ласкав поглед, поне едно усмихнато лице. „Гърбльо! Гърбльо!“ – казваха мъжете, на които подавах ръка. „Гърбльо! Гърбльо!“ – повтаряха жените, към които се устремяваше клетата ми непорочна душа. „Гърбльо! Гърбльо! Гърбльо!“ И се смееха. Оказва се, че онези, дето твърдят, че на света царува златото, лъжат!

– Трябваше да им го покажеш! – извика Навай.

Гонзаг беше потънал в дълбок размисъл.

– Показах им го – поклати глава Езоп II, наречен още Йон, – но ръцете им се протегнаха, не за да стиснат моите, а за да бръкнат в джобовете ми. Искях да заведа у дома приятели, исках да заведа любовницата си, но водех само крадци. Вие пак се усмихвате, но аз плачех, плачех, с кървави сълзи. Но аз плаках една-единствена нощ. Приятели, любов – каква нелепост! Очаквах ме развлеченията, очакваше ме всичко, или поне онова, което се продава на този свят!...

– Приятелю – прекъсна го Гонзаг хладно и високомерно, – ще ми кажете ли най-сетне какво желаете от мен?

– Ей сегинка, ваше височество – отвърна Гърбавия с отново променен тон. – Изпълзях отново от убежището си, все още боязлив, но зажаднял. В мен се събуждаше страстта към развлеченията; ставах философ. Вървах, скитах се, докато не попаднах на следа и тръгнах по нея, душейки по кръстовищата, за да разбера откъде долиташе непознатото благоухание...

– Е, и? – попита Гонзаг.

– Принце – отвърна Гърбавия с поклон, – вятърът духаше откъм

вас.

IV. Гасконец и норманец

Последните думи бяха изречени с игрив и весел тон. Този дяволски гърбушко сякаш притежаваше дарбата да нагажда по свой вкус всеобщото настроение. Наобиколилите Гонзаг безделници, пък и самият Гонзаг, допреди миг толкова сериозен, прихнаха неудържимо.

– Тъй значи – смееше се от сърце принцът, – вятърът духаше откъм нас!

– Да, ваше височество. Аз начаса се втурнах насам и още от прага почувствувах, че съм попаднал там, където трябва. Не знам какво благоухание омая разсъдъка ми, но това несъмнено бе ароматът на изобилното аристократично благоденствие и аз се спрях, за да го вдъхна с пълни гърди. Този аромат опиянява, ваше височество, а на мен това ми се нрави.

– Виж го ти, господин Езоп хич и не си поплюва! – извика Навай.

– Какъв тънък познавач! – обади се Ориол.

Гърбавия го погледна в очите.

– Вие, носачи по потайна доба – тихо рече той, – точно вие ще се съгласите, че човек е способен на всичко, за да задоволи едно желание.

Ориол преbledня.

– Но за какво намеква тоя? – възкликна Монтобер.

– Обяснете се, друже! – заповяда Гонзаг.

– Обяснението ми няма да бъде дълго, ваше височество – простодушие отвърна Гърбавия. – Знаете, че снощи имах честта да напусна Пале Роаял по едно и също време с вас. Случайно зърнах двама благородници, впрегнати в една носилка, и тъй като подобна гледка не е обичайна, помислих си, че добре са им заплатили за това.

– А дали знае...? – прибързано понечи да се намеси Ориол.

– Какво имаше в носилката ли? – прекъсна го Гърбавия. – Раз бира се. Един пиян, стар господин, комуто по-късно помогнах да се добере до дома си.

Гонзаг наведе очи и преbledня. По лицата на всички се изписа дълбоко изумление.

– Да не би да знаете и какво е станало с господин дьо Лагардер? – тихо попита принцът.

– Хе-хе! – подсмихна се Гърбавия. – Готие Жандри има сигурна

ръка и чудесно върти шпагата. Бях съвсем наблизил, когато нанесе удара си и, кълна се, той попадна точно в целта. Останалото ще научим от онези, които пратихте на разузнаване.

– Само че те много закъсняват!

– За това е нужно време. Метр Кокардас и брат Паспоал...

– Нима ги познавате? – смая се принцът.

– Аз, ваше височество, познавам кажи-речи всички.

– По дяволите! А знаете ли, друже, че не обичам онези, които познават толкова много народ и са тъй добре осведомени?

– Това може да бъде опасно, съгласен съм – спокойно рече Гърбавия, – но може и да послужи. Нека бъдем справедливи, ако не познавах господин дьо Лагардер...

– Мътните да ме вземат, ако някога си послужи с този човек! – промърмори Навай зад гърба на Гонзаг.

Той си мислеше, че никой не го е чул, но Гърбавия веднага му отговори:

– И ще съберкате.

Впрочем, всички споделяха мнението на Навай.

Гонзаг се колебаеше и Гърбавия, сякаш за да подложи на изпитание неговата нерешителност, продължи:

– Отдавна да съм разсеял подозренията ви, ако не ме бяха прекъснали. Когато се спрях на прага на дома ви, ваше височество, аз също се колебаех, питах се, съмнявах се. Това наистина бе раят, към който се стремях, но не раят на правоверните, а раят Мохамедов с всичките му прелести: красиви жени и чудесно вино – нимфи с венци от цветя и пенлив нектар. Но бях ли готов на всичко, за да заслужи влизането си в този сладострастен Еден, за да приютя безличието си под полите на вашата господарска мантия? Да, точно това се питах преди да вляза, ваше височество, и влязох!

– Защото се чувствувахте решен на всичко? – прекъсна го Гонзаг.

– Да, на всичко! – решително отсече Гърбавия.

– За, бога, какъв необуздан апетит за наслади и благородство!

– Вече четирийсет години мечтая, цели четирийсет години неудовлетворените ми желания тлеят под моите сиви коси.

– Но благородство може да се купи – прекъсна го отново принцът, – питай Ориол!

– Не ми е нужно благородство, което се купува – и като посочи гкомичен жест гърбицата си, Езоп II попита: – Едно име би ли натежало толкова? – После със сериозен глас продължи: – Едно име и една

гърбица са двойно бреме, което смазва единствено скудоумните! Аз съм особа твърде незначителна, за да се мера с толкова именит banker като господин Ориол. Но ако името му го смазва, толкоз по-зле за него; моята гърбица никак не ме притеснява. Люксембургският херцог¹²⁶ е гърбав, но видя ли неприятелят гърба му в битката при Нийрвинден¹²⁷? Героят от неаполитанските комедии, непобедимият Пулчинела¹²⁸, пред когото нищо и никой не може да устои, е гърбав и отпред, и отзад. Тирцей¹²⁹ е бил и куц, и гърбав; Вулкан¹³⁰, ковачът на светкавици, също, а Езоп, чието славно име ми давате, е имал гърбица, която е била самата мъдрост. Гърбицата на титана Атлас¹³¹ е бил светът Без и през ум да ми минава да сравнявам моята с всички тези знаменити гърбици, аз все пак твърдя, че по сегашния курс тя струва петдесет хиляди екю рента. Та какво щях да бъда без нея? Аз много държа на гърбицата си. Тя е златна!

– Ако не друго, то поне ум има в нея, друже – каза Гонзаг. – Обещавам ти, че ще станеш благородник.

– Безкрайно съм ви признателен, ваше височество. И кога това?

– По дяволите! – разнесоха се възклицания. – Ама че се е разбързал!

– Нужно е време! – рече Гонзаг.

– Вярно рекоха, аз бързам – отвърна Гърбавия. – Простете, ваше височество, но преди малко казахте, че не обичате безплатните услуги, а това е добре дошло за мен да поискам възнаграждението си веднага.

– Веднага? – извика принцът. – Но това е невъзможно!

– Но моля ви, вече не става дума за титли – и като се приближи до Гонзаг, той загатващо подхвърли: – Не е нужно човек да е благородник, за да седне, например, до господин Ориол на вечерята тази нощ.

Всички избухнаха в смях, с изключение на Ориол и Гонзаг.

– Нима и това знаеш? – свъси вежди принцът.

– Просто две случайно подочути думички – смирено прошепна

126. Франсоа Анри дьо Монморанси-Бутвил, херцог Люксембургски (1628–1695) – маршал на Франция – Б. пр.

127. Местност в Белгия, където през 1693 г. Люксембургският херцог разгромява Вилхелм III Орански – Б. пр.

128. Италианското име на френския комедиен герой Полишинел – Б. пр.

129. Тирцей – древногръцки поет – Б. пр.

130. Вулкан – бог на огъня в древногръцката и римската митология – Б. пр.

131. Атлас – титан, син на титана Япет и океанидата Климена, брат на Прометей. След поражението на титаните бива наказан за вечни времена да поддържа небесния свод (мит.) – Б. пр.

Гърбавия.

Но другите вече викаха:

– Ще вечеряме заедно, тъй ли?

– Ах, принце – възкликна пламенно Гърбавия, – да знаете само какви танталови мъки изпитвам! Представям си една малка къщица с по-тайни изходи, закътана сред сенчеста градина; представям си нейните будоари, където дневният светлик едва се процежда през спуснатите завеси, изписаните й с нимфи и амури, с пеперуди и рози тавани; виждам потъналия в позлата салон, виждам го! Салон на сладострастни пиршества, изпълнен цял с усмивки; виждам свещниците, те ме заслепяват... – Той закри очите си с ръка и продължи: – Виждам цветя и вдъхвам аромата, им, но какво са те в сравнение с превъзходното вино, преливащо от чашата, докато рояк очарователни жени...

– Но той е пиян още преди да са го поканили! – подхвърли Навай.

– Така е, пиян съм – отвърна Гърбавия и го стрелна с пламтящ поглед.

– Ако ваше височество желае, ще предупредя госпожица Нивел – пошушна Ориол на ухото на Гонзаг.

– Вече е предупредена – отговори принцът и сякаш за да разпали още повече необикновеното желание на Гърбавия, добави: – Но тази вечеря, господа, ще бъде по-особена.

– Че какво ли ще и е по-особеното? Да не сте поканили царя?

– Опитайте се да отгатнете.

– Някоя комедия? Господин Ло? Маймуните от Сенжерменския панаир?

– По-добро, господа, нещо много по-добро! Предавате ли се?

– Предаваме се – отговориха всички в хор.

– Ще присъствуваме на сватба – каза Гонзаг.

Гърбавия трепна, но всички го отдадоха на силното му желание.

– Сватба? – повтори той и сплитайки пръсти, извърна очи. – Сватба, при това след вечеря?

– Да, истинска сватба – добави Гонзаг. – Един действителен църковен брак.

– И кого ще женим? – извикаха присъстващите в един глас.

Гърбавия затаи дъх. Гонзаг тъкмо се канеше да отговори, когато на стълбището се появи Пейрол и извика:

– Vivat! Vivat! Ето ги най-сетне нашите хора!

Зад гърба му се показаха Кокардас и Паспоал, на чиито лица бе изписана онази хладнокръвна самоувереност, която тъй добре подхожда

на полезните хора.

– Приятелю – обърна се Гонзаг към Гърбавия, – нашият разговор още не е свършил. Не се отдалечавайте.

– Аз съм на заповедите на ваше височество – отвърна Езоп II и се насочи към колибката си.

Главата му напрегнато работеше. Едва прекрачил прага на колибката си, Гърбавия хлопна вратичката и се отпусна на дюшека си.

– Сватба – прошепна той. – Какъв позор! Но това не ще да е само някаква безсмислена пародия, този човек не прави нищо на вятъра. Какво ли се крие под това кощунство? Не мога да прозра умисъла му, а времето минава. – За миг той обгърна главата си с ръце, после възкликна с неподозирана решителност: – О, независимо дали го иска, или не, но, кълна се в бога, аз ще бъда на вечерята!

– Е, какви са новините? – долитаха отвън виковете на изгарящите от любопитство ласкатели.

Те вече вземаха присърце всичко, свързано с Лагардер.

– Тези юначаги искат да говорят само с негово височество – обясни Пейрол.

Кокардас и Паспоал, отпочинали си чудесно след един цял ден, прекаран в сън върху масата във Венецианската гостилница, бяха свежи като рози. Те гордо разблъскаха редиците на долнопробните мошеници и се насочиха право към Гонзаг, когото приветстваха с дръзко достойнство, подобавашо на истински учители по фехтовка.

– Казвайте! – заповяда принцът. – И по-бързо!

Кокардас и Паспоал се обърнаха един към друг.

– Започвай, благородни друже – рече нормандецът.

– И дума да не става, гълъбче! – отвърна гасконецът. – Само след теб!

– По дяволите! – кресна принцът. – Докога ще ни играете по нервите?

Тогава и двамата припряно и на висок глас подхванаха едновременно:

– Ваше височество, за да оправдаем височайшото доверие...

– Стига! – прекъсна ги принцът зашеметен. – Говорете един по един.

Последва нова размяна на любезности, докато накрая Паспоал начена:

– Бивайки по-млад и с по-нисък чин от моя доблестен приятел, аз му се подчинявам и вземам думата. Преди всичко искам да кажа, че аз

достойно изпълних мисията си и ако съм бил по-удачлив от моя доблестен другар, то това не е моя заслуга.

Кокардас гордо се усмихваше и току поглаждаше огромните си мустаци. Нека не забравяме, че нашите благовъзпитани разбойници се бяха обзаложили кой по-умело ще излъже.

Но преди да ги чуем да се наддумват, подобно на Вергилиевите пастири, трябва да кажем, че и двамата изпитваха известно безпокойство. На излизане от Венецианската гостилница, те отново бяха отишли в дома на улица „Шантр“, но така и не научиха нищо ново за Лагардер. Какво бе станало с него? По този въпрос Кокардас и Паспоал тънеха в пълно неведение.

– Бъдете кратък! – заповяда Гонзаг.

– Ясен и точен! – добави Навай.

– Ето цялата история с две думи – рече брат Паспоал. – Пък и тя, истината, е винаги кратка и онези, дето носят от три кладенци вода, го правят единствено, за да заблудят хората, такова е моето мнение. И ако мисля така, то е защото си имам причини. Опитът... Но да не се отвличаме. И тъй, тази сутрин излязох, за да изпълня заповедите на ваше височество. Аз и моят доблестен приятел си рекохме: „Две сполуки струват повече от една, да тръгнем в различни посоки“, вследствие на което се разделихме на пазара „Свети Великомъченици“. Какво е правил моят благороден приятел, не знам, но аз отидох право в Пале Роаял, където работниците вече раздигаха декорите на празненството. Всички говореха само за едно: между индианската шатра и къщурката на портiera, метр Льо Бреан, бяха открили локва кръв. Това вече беше нещо: сигурен бях, че тук е играла шпагата. Отидох да огледам локвата, която ми се стори доста внушителна, после тръгнах по една следа – Ах, какви очи трябва да има човек за това! – която водеше от индианската шатра чак до улица „Сент Оноре“, минавайки през предверието на павилиона на господин регента. „Какво си загубил, друже?“ – питаха ме слугите. „Портретът на любовницата си!“ – отвърнах им, а те взеха да се смеят, дръвниците му с дръвници. По дяволите, та нали ако бях заръчвал да правят портрети на всичките ми любовници, сега трябваше да плащам баснословен наем, само за да имам къде да ги държа!

– По-кратко! – прекъсна го Гонзаг.

– Уверявам ви, ваше височество, направих всичко, което беше по силите ми! Но по улица „Сент Оноре“ минават толкова коне и каруци, че следата се беше заличила. Тогава се насочих право към реката...

– Откъде мина? – прекъсна го отново принцът.

– По улица „Оратоар“ – отвърна Паспоал.

Гонзаг и приближените му се спогледаха. Ако сега, когато нелепата авантюра на Ориол и Монтобер беше станала всеобщо достояние, Паспоал беше споменал улица „Пиер Леско“, тутакси биха го заподозрели в лъжа. Но тъй като бе напълно вероятно Лагардер да се е спуснал по улица „Оратоар“, брат Паспоал простодушно продължи разказа си:

– Говоря ви като на изповедник, славни принце. На улица „Оратоар“ следите отново се появиха и така успях да ги проследя чак до речния бряг. Но оттам нататък – нищо! Наблизо обаче разговаряха някакви моряци и когато се приближих, чух единият, който имаше пикардийски акцент, да казва: „Бяха трима. Благородникът беше ранен и след като му отрязаха кесията, го хвърлиха в реката от високия бряг при Лувър“. „Кажете, моля ви, любезни господа – попитах аз, – а видяхте ли благородника?“ Те обаче изобщо не пожелаха да ми отговорят, очевидно мислейки, че съм някой от съгледвачите на господин полицейския лейтенант. Тогава добавих: „Аз съм от свитата на същия благородник, който се казва господин дьо Сен-Сорен, родом от Бри и добър християнин“. „Бог да се смили над душата му! – рекоха те тогава. – Да, видяхме го.“ „А как беше облечен, скъпи приятели?“ – „На лицето си имаше черна маска и носеше бял сатенен жакет.“

Наоколо се разнесе шепот. Размениха се знаци. Гонзаг одобрително поклащаше глава. Единствен метр Кокардас-младши запази недоверчивата си усмивка.

– Хитър нормандец било туй гълъбче, бога ми! Но, гръм да ме порази дано, и нашият ред ще дойде!

– Та ето как стоят нещата! – продължи Паспоал, окуражен от успеха на своя разказ. – И ако не се изразявам като човек на перото, то е защото моят занаят е да въртя шпагата, пък и в присъствието на ваше височество се смущавам. Прекалено искрен съм, за да го крия. Но в крайна сметка истината си е истина. Изпълни докрай дълга си и не обръщай внимание какво говорят зад гърба ти! И тъй, спуснах се аз покрай Лувър и като минах между реката и Тюйлери, стигнах до Портата на подаянието. Оттам продължих по „Кур-ла-Рен“ и пътя за Били и прекосявайки влачището при Паси, минах покрай Поан-дю-Жур и Севр. Сега ще разберете какво имах на ум. Накрая стигнах до моста „Сен Клу“.

– Мрежите! – прошепна Ориол.

– Мрежите – повтори Паспоал и смигна. – Господинът позна.

– Не е зле! Никак не е зле! – мислеше си метр Кокардас. – Ха! В крайна сметка от тоз нехранимайко Паспоал май наистина ще излезе

нещо!

– И какво намери в мрежите? – попита Гонзаг, смръщвайки подозрително вежди.

Брат Паспоал разкопча връхната си дреха. Кокардас се облещи изумен, той изобщо не очакваше подобно нещо. Но онова, което измъкна от пазвата си, Паспоал никога не беше намирал в мрежите на „Сен Клу.“ Всъщност, той дори не ги беше виждал. Твърде вероятно е тогава, както и днес, мрежите на „Сен Клу“ да са били просто едно простонародно суеверие. Предметът, който Паспоал измъкна изпод връхната си дреха, той беше намерил тази сутрин при първото си посещение в стаята на Лагардер. Беше го прибрал не с някакво определено намерение, а поради похвалния си навик да не оставя разхвърляно. Кокардас нищо не беше забелязал. Предметът не бе нищо друго, а белият сатенен жакет, носен от Лагардер на бала на регента. Паспоал само го беше накиснал в кофа вода във Венецианската гостилница. Той го подаде на принц дьо Гонзаг, който ужасен отстъпи назад. Всеки от присъстващите изпита повече или по-малко същото чувство, тъй като всички бяха познали дрехата на Лагардер.

– Трупът беше твърде тежък, ваше височество – добави скромно Паспоал, – тъй че успях да донеса само това.

– Ах, мътните го взели! – помисли си Кокардас. – Не ми остава нищо друго, освен здравата да се държа! Този обесник се оказа много даровит!

– А видя ли трупа? – попита Пейрол.

– Но моля ви – възмути се Паспоал, излъчвайки гърди, – да не би да сме пасли заедно свинете? Аз не ви говоря на ти, тъй че оставете туй непристойно фамилиарничене, освен ако, разбира се, негово височество не благоволи да ви го разреши.

– Отговори на въпроса! – заповяда Гонзаг.

– Реката там е буйна и дълбока – отвърна Паспоал. – И господ да ми е на помощ, ако твърдя нещо, в което не съм напълно сигурен!

– И таз добра! – провикна се Кокардас. – Така си и знаех! Ако братовчед ми беше излъгал, дявол го взел, цял живот не бих го погледнал! – Той се приближи до нормандеца и като го потупа кавалерски по рамото, добави: – Не, гълъбчето ми, ти не излъга! Но, за бога, как би могъл труптът да се намира в мрежите на Сен Клу, след като аз току-що го видях на цели две левги оттам, при това на твърда земя!

Паспоал наведе очи. Всички обърнаха поглед към Кокардас.

– Любезни ми – продължи той, обръщайки се все така към своя

приятел, – с разрешение на негово височество бих искал да ти засвидетелствувам дълбокото си уважение към твоята искреност. Хора като теб се срещат рядко и аз съм горд, че те имам за брат по оръжие.

– Стига! – прекъсна го Гонзаг. – Искам да задам един въпрос на този човек – и той посочи Паспоал, който стоеше пред него с изписана на лицето му самата невинност и простодушие. – А какво стана с онези двамина юначаги, защитниците на младата жена с розовото домино? Нищо ли няма да ни кажете за тях?

– Признавам, ваше височество – рече Паспоал, – че посветих цялото си време на първата си задача.

– Ама че работа! – намеси се Кокардас-младши, свивайки рамене. – Не искайте от този добър момък да ви дава повече, отколкото е способен. Моят приятел Паспоал е направил каквото е могъл. Че тъй де! Имаш пълното ми одобрение, Паспоал! Доволен съм от теб, гълъбчето ми, но не бих си позволил да твърдя, че си на моето ниво. Ба, туй би било наистина прекалено!

– Да не искате да кажете, че сте направили нещо повече? – попита Гонзаг недоверчиво.

– Малко нещо повечко, ваше височество, както казват флорентинците. Когато Кокардас се залови да дири нещо, кълна се в бога, той намира и друго, а не само някакви парцалаци, извадени от дъното на реката.

– Да чуем тогава.

– Преди всичко, принце, искам да ви съобщя, че си побъбрих с онези двамина нехранимайковци точно тъй, както сега имам честта да разговарям с вас. Второ, видях тялото...

– Сигурен ли си? – не можа да се стърпи Гонзаг.

– Наистина ли? Говорете! Говорете! – обади се и останалите. Кокардас сложи юмрук на кръста си.

– Тъй да бъде, ще караме наред! – рече той. – Аз си знам цената и онези, дето си въобразяват, че първият срещнат може да им свърши добра работа, са глупаци. Човек може и способен да е, както братовчед ми Паспоал, например, но без при това да се издигне до моята висота. За това са нужни вродени заложби, дявол го взел, пък и по-специални познания; интуиция, остро око, остър нюх и остро ухо, здрав крак, яка десница и неустрашимо сърце! И, гръм да ме поразят, ние притежаваме всичко това! Разделяйки се с моя скъп приятел на пазара „Свети Великомъченици“, аз си рекох: „Кокардас, пиленце, я си понапъни малко мозъка, моля те, и помисли къде човек може да намери безпризорни

шпагаджии?“ И тогава тръгнах от врата на врата като си пъхах носа къде ли не. Знаете ли я „Черната глава“ на улица „Сен Тома“? Там винаги е пълно с железария! Към два часа подир обед от „Черната глава“ излязоха двамина от онези непрокопсаници. „Дал бог добро, земяци!“ – рекох им. „А, здравей, Кокардас!“ Знам ги аз, знам ги до един като майка си и баща си. „Я елате насам, пиленца!“ Отведох ги на брега отгътък „Сен Жермен л'Оксероа“, в стария крепостен ров на абатството. После си побъбрихме малко нещо в терца и кварта и, бог ми е свидетел, че тези вече никога няма да защитават когото и да било – ни денем, ни нощем.

– Ще рече, обезоръжили сте ги, тъй ли? – попита Гонзаг, който нищичко не разбираше.

Кокардас стремително се совна напред, нанасяйки последователно два въображаеми удара с шпага, след което отново зае величествената си и високомерна поза.

– Ба! – възкликна той предизвикателно. – Та тези дяволи бяха само двамина. Виждал съм сметката и на къде-къде по-опасни от тях, мътните го взели!

V. Поканата

Паспоал гледаше своя доблестен приятел с възхищение, примесено с умиление. Кокардас се намираше още в самото начало на лъжата си, когато Паспоал, без да си криви душата, се призна за победен. Кротък и благ по характер, стеснителен и чужд на завистта, той бе почти толкова достоен за уважение със скромните си добродетели, колкото и самият Кокардас-младши с неговите блестящи качества!

Приближените на Гонзаг учудено се споглеждаха. Настъпи продължително мълчание, нарушавано от време на време от тих шепот. Кокардас горе сучеше великанския си мустак.

– Ваше височество ме беше натоварил с две поръчения – поде отново той, – и нека сега от първото премина към второто. След като се разделих с Паспоал, си рекох: „Кокардас, момчето ми, признай си искрено: къде човек намира трупове? По течението на реката.“ Много добре! Тъй че преди да се заема с онези двамина проклетници, аз си направих малка разходка по протежение на Сена. Но за това трябва да станеш рано, а слънцето беше вече над Шатле и по брега на Сена нямаше нищо! Ами да, реката влачеше само тапи! Карамба, бяхме закъснели! Вината за

това, разбира се, не беше само моя, но все едно, дявол да го взел! „Кокардас, любезни мой – рекох си тогава, – ти просто би умрял от срам, ако се върнеш при славния си господар като някой празноглавец, без да си изпълнил нищо и никаквите му заръки. *Va bene*!¹³² Но хитър ли е човек, намира изход от всяко положение, тъй де!“ Отминах Пон Ньоф, продължавайки да се разхождам с ръце на гърба. „Не ще и дума, гръм да ме порази – рекох си, – статуята на Анри IV си е тъкмо на мястото!“ Сетне се изкачих към предградието Сен Жак. Ей, Паспоал!

– Кокардас? – тутакси се отзова нормандецът.

– Я ми кажи, спомняш ли си онзи малък провансалски разбойник, рижавия Масабиу от Ла Канебиер, дето бърникаше из хорските джобове край Нотр Дам?

– Разбира се, да не са го обесили?

– Не, и слава богу! Чудесен момък със златно сърце е този Масабиу! Сега си изкарва хляба като продава на хирурзите прясно месо.

– Спестете ни това! – прекъсна го Гонзаг.

– Няма лош занаят, ваше височество, но ако смятате, че ви губя времето, бога ми, начаса ще млъкна като щука!

– Разкажете най-важното! – заповяда Гонзаг.

– Най-важното е, че срещнах малкия Масабиу тъкмо когато слизаше през предградието към улица „Матюрен“. „Дал бог добро, Масабиу, синко!“ – викнах му. „Бог да те поживи, Кокардас!“ – ми рече той. „Как си със здравето, ленивецо?“ – „Горе-долу, разбойнико, а ти?“ – „Поносимо. А откъде идеш, пъдпъдъчето ми?“ – „От болницата, занесох малко стока...“

Тук Кокардас направи пауза. Гонзаг се беше обърнал към него. Всички слушаха жадно. Паспоал изпитваше желание да коленичи, за да изрази поне умерено благоговението си пред своя доблестен приятел.

– Чухте, нали? – продължи Кокардас, вече напълно уверен в успеха си. – Този нехранимайко се връщаше от болницата и все още носеше на гръб голямата си торба. „Остани със здраве, любезни!“ – рекох му и докато Масабиу слизаше надолу, аз продължих да се изкачвам към Вал дьо Грас...

– А там? – прекъсна го нетърпеливо Гонзаг. – Какво намери там?

– Намерих метр Жан Пьоти¹³³, кралският хирург, който тъкмо дисекираше пред учениците си трупа, продаден му от онзи обесник

132. Добре (итал.) – Б. пр.

133. Жан Луи Пьоти (1674–1750) известен френски хирург от епохата на Регентството – Б. пр.

Масабиу...

– И ти го видя?

– Със собствените си очи, кълна се в бога!

– Лагардер?

– Че кой друг, по дяволите! Самият той, с неговата си руса коса, с неговото си тяло и лице. Тъй де, Лагардер от главата до петите! Вече беше понакълцан от скалпела. Видях дори удара от ножа! – добави той и посочи рамото си с ужасяващ с циничността си жест, когато забеляза, че върху лицата на някои от слушателите му се изписва съмнение. – За нас, познавачите, раните са също толкова лесни за разпознаване, колкото и лицата!

– Това е вярно – рече Гонзаг.

Всички сякаш чакаха само тези думи. Сред тълпата ласкатели веднага се разнесе радостен шепот:

– Мъртъв е! Наистина е мъртъв!

Самият Гонзаг дълбоко въздъхна с облекчение и повтори:

– Наистина мъртъв!

Той хвърли кесията си на Кокардас, който тутакси бе заобиколен, обсипан с въпроси и поздравления.

– Тъкмо шампанското ще ни се услади повече! – извика Ориол. – Дръж, храбрецо, това е за теб!

И всеки пожела да награди с нещо героя Кокардас, който въпреки гордостта си, не отказа никому. В този момент по стълбището се спусна един прислужник. Свечеряваше се. В едната си ръка прислужникът носеше свещник, а в другата – сребърен поднос, върху който имаше писмо.

– За негово височество – каза той.

Хранениците на принца се отдръпнаха. Гонзаг взе писмото и го отвори. Заобикалящите го забелязаха как лицето му се измени, но почти веднага си възвърна предишното изражение. Той стрелна Кокардас с пронизващ поглед. Брат Паспоал усети как го побиват тръпки.

– Ела тук! – заповяда Гонзаг.

Кокардас с готовност се приближи.

– Знаеш ли да четеш? – попита принцът с горчива усмивка и докато Кокардас сричаше, добави: – Ето ви съвсем пресни новини, господа.

– От мъртвеца ли? – извика Навай. – Е, от много глава не боли!

– И какво пише покойният? – попита Ориол, проявявайки необичайна за него духовитост.

– Слушайте и ще разберете. Чети на висок глас, фехтовачо!

Присъстващите веднага образуваха кръг около гасконеца. Кокардас не беше кой знае колко грамотен, но знаеше да чете, макар че му беше нужно повече време. Въпреки това, при тези обстоятелства му се наложи да потърси помощта на брат Паспоал, който не беше много по-начетен от него.

– Ела насам, любезни! – повика го той. – Не виждам нещо много ясно.

Паспоал се приближи и на свой ред хвърли поглед върху писмото. Лицето му пламна, но човек би могъл да се обзаложил, че се изчервява от удоволствие. Човек би рекъл също, че Кокардас-младши полага неимоверни усилия, за да сдържи смеха си. Но това продължи само за миг. Лактите им се срещнаха. Бяха се разбрали.

– Ама че работа! – възкликна протодушният Паспоал.

– Гръм да ме поразил дано! – прогърмя изумен Кокардас. – Човек трябва да го види, за да повярва!

– Но какво има? Какво е това? – посипаха се въпроси от всички страни.

– Чети, Паспоал, на мене глас не ми стига! Да му се не види макар! Това се казва истинско чудо!

– Чети ти, Кокардас, аз просто настръхвам!

Гонзаг тропна с крак. Кокардас се изпъчи и викна на прислужника:

– Светни тук, обеснико! – и при светлината на свещите, той с висок и ясен глас прочете: „Господин принц, за да разчистим веднъж завинаги нашите сметки, аз се самопоканих на вашата вечеря. Ще бъда у вас точно в девет часа.“

– Подписът? Чий е подписът? – извикаха десетина души в един глас.

И Кокардас довърши:

– „Кавалер Анри дьо Лагардер!“

Всеки повтори името, което се бе превърнало за тях в истинско страшилище.

Настъпи гробно мълчание. В плика, където се намираше писмото, имаше и някакъв предмет, но Гонзаг го бе извадил преди някой да успее да определи естеството му. Това беше ръкавицата, която Лагардер бе смъкнал от ръката на принца пред господин регента. Гонзаг я сви в шепата и взе писмото от ръцете на Кокардас. Пейрол понечи да каже нещо, но принцът го отблъсна.

– Е, какво ще кажете за това? – обърна се той към двамината юначаги.

– Човешко е да се греша, това ще ви кажа – отвърна кротко Паспоал. – Аз ви разказах самата истина, пък и този жакет е неоспоримо доказателство за това.

– Нима оспорвате писмото?

– Гръм да ме поразя дано! – избоботи Кокардас. – Каквото имах да казвам, казах го, а и онзи вагабонтин Масабю може да потвърди, че го срещнах на улица „Сен Жак“. Наредете само да го доведат! Ами метр Жан Пьоги, той кралски хирург ли е, или що! Видях и тялото, познах и раната...

– Добре, но това писмо? – прекъсна го Гонзаг и смръщи вежди.

– Тези негодници отдавна ви мамят – прошепна на ухото му

Пейрол.

Хранениците на Гонзаг развълнувано си шушукаха.

– Това е вече прекалено! – възмущаваше се нисичкият дебеланко

Ориол. – Този човек е магьосник!

– По-скоро дявол! – извика Навай.

– Мъж е това, гръм да ме поразя! Не е ли тъй, любезни? – прошепна Кокардас, като едва съдържаше вълнението, което караше сърцето му лудо да бие.

– Това е Лагардер!

– Господа – каза Гонзаг с малко неестествен глас, – тук има нещо непонятно. Тези двамата ни мамят, без съмнение...

– Ваше височество! – възнегодуваха Кокардас и Паспоал в един глас.

– Тишина! Аз приемам отправеното ми предизвикателство!

– Браво! – обади се плахо Навай.

– Браво! Браво! – неохотно се отзоваха и останалите.

– Ако ваше височество ми позволи да му дам един съвет – намеси се Пейрол, – то вместо предвидената вечеря...

– Вечерята ще се състои, ако ще и небесата да се продънят! – прекъсна го Гонзаг с гордо вдигната глава.

– Но тогава поне при закрити врати – настоя Пейрол.

– И дума да не става! Вратите ще бъдат широко отворени!

– Чудесно! – обади се отново Навай.

Мнозина тук изкусно владееха шпагата: самият Навай, Носе, Шоази, Жирон, Монтобер и някои други. Изключение правеха само банкерите.

– Господа – обърна се Гонзаг към приближените си, – всички вие носите шпаги.

– Ние също! – промърмори Кокардас и смигна на Паспоал.

– Но ще съумеете ли да си послужите с тях в случай на нужда? – попита принцът.

– Ако онзи човек дойде сам... – поде Навай, без дори да се опитва да крие отвращението си.

– Но, ваше височество! – намеси се отново Пейрол. – Това е тъкмо работа за Готие Жандри и братовчедите му!

Гонзаг наблюдаваше хранениците си с навъсено чело и треперещи устни.

„Ще ме последват! – възкликна той вътрешно. – Главата си залагам, че ще ме последват! Роби, роби ги искам, или горко им!“

– Прави като мен – едва чуто прошепна в същия миг Кокардас-младши на Паспоал.

Двамата едновременно пристъпиха напред и замятайки величествено полите на помпозните си наметала, се изпъчиха току пред Гонзаг.

– Ваше височество – подхвана Кокардас, – трийсет години безупречно, бих казал богоугодно поведение, се застъпват в полза на двамина честни люде, които привидността сякаш обвиняват. Но не, не е възможно в един-единствен ден да се потуши сиянието на цяло житие! Погледнете ни! Всевишния е белязал всяко лице със знака на верността или вероломството. Погледнете ни, дявол го взел, и погледнете господин Пейрол, нашият обвинител!

В този миг Кокардас-младши бе наистина непостижим. Неговото провансалско-гасконско произношение придаваше на изисканите му слова неподозирано очарование. А колкото до брат Паспоал, той все така сияеше в ореола на скромността и простодушieto. Нещастният Пейрол като че ли бе създаден нарочно, за да послужи като пример за сравнение. От двайсет и четири часа насам неговата хронична бледност бе придобила неопределен жълтозеленикав оттенък. Той бе съвършен образец на онези нагли страхливци, които нанасят ударите си треперейки, и убиват, примрели от страх. Гонзаг изглеждаше унесен в мисли, докато Кокардас продължи:

– Вие сте знатен, ваше височество, вие сте могъщ и на ваше превъзходителство нищо не му коства да бъде безпристрастен: А и не от вчера познавате вашите предани слуги. Спомнете си крепостния ров на Кайлюс, където бяхме заедно...

– Млък! – изкрещя Пейрол ужасен.

Гонзаг изгледа приятелите си и хладно заяви:

– Господата вече се досетиха за всичко, но ако все още има нещо,

което не знаят, ние ще им го кажем. Господата разчитат на нас така, както и ние разчитаме на тях. Помежду ни са се установили отношения на взаимна търпимост и отлично знаем що за хора сме и едните, и другите.

Гонзаг силно наблегна на последните думи. Та имаше ли поне един от тези хитреци, на чиято съвест да не лежи някакъв грях? Неколцина вече се бяха обръщали за помощ към Гонзаг при разприте им със закона, а освен това, снощното им поведение ги правеше негови съучастници. Ориол усещаше, че му премалява; Навай, Шоази и другите благородници стояха с наведени очи. Ако поне един от тях бе възроптал, не ще и дума, че останалите тутакси биха го последвали, но никой не гъкна.

Гонзаг благодари на случая, отдалечил оттук малкия маркиз дьо Шаверни, тъй като, въпреки недостатъците си, Шаверни не беше от хората, на които можеш да им затвориш устата. Гонзаг искрено вярваше, че тази нощ най-сетне ще се отърве от него и то за дълго време.

– Исках само да кажа на ваше височество – продължаваше междувременно Кокардас, – че хора като нас никога не трябва да се обвиняват прибързано. Както всички даровити люде, така и ние с Паспоал имаме много врагове. Ето защо си позволявам да изкажа мнението си пред ваше височество, при това с присъщата си искреност: от двете – едно: или кавалерът дьо Лагардер е възкръснал, което ми се струва невероятно, или писмото е подправено от някой негодник с едничката цел да злепостави двамата почтени люде. Казах, каквото имах за казване, дявол го взел!

– Не бих се осмелил да добавя дори думица – рече брат Паспоал, – дотолкова красноречиво моят доблестен приятел изрази собствените ми мисли.

– Няма да ви наказвам – прекъсна го Гонзаг е разсеян вид. – Свободни сте.

Те обаче дори не помръднаха.

– Ваше височество не ни разбра – произнесе Кокардас с достойнство, – и туй, уви, е много неприятно!

А нормандецът добави с ръка на сърцето:

– Не заслужаваме подобно пренебрежение!

– Ще ви се плати! – прекъсна го Гонзаг нетърпеливо. – Какво повече искате?

– Какво искаме ли, ваше височество? – В гласа на Кокардас се долавяше онзи трепет, който идва от дъното на душата. – Какво искаме? Пълно и изчерпателно доказване на нашата невинност. Гръм да ме

порази! Виждам, че още не сте разбрали с кого си имате работа!

– О, не! Наистина не знаете! – додаде Паспоал, чийто очи и по природата, и по недъг, бързо се изпълниха със сълзи.

– Ние настояваме за публичното ни оневиняване, а за да стане това, ето какво ви предлагам: в писмото се съобщава, че тази нощ господин дьо Лагардер ще дойде да ви предизвика в собствения ви дом, докато ние твърдим, че господин дьо Лагардер е мъртъв. В такъв случай нека събитията ни бъдат съдник! Ние сме ваши пленници! Ако сме излъгали и господин дьо Лагардер се появи, то ние сме съгласни да умрем, нали тъй, Паспоал, гълъбчето ми?

– С радост! – отвърна норманецът и избухна в плач.

– Ако, напротив – продължи гасконецът, – господин дьо Лагардер не дойде, ще поискаме удовлетворение за нанесената ни обида! Ваше височество няма да откаже на двама честни момци да му обрекат докрай живота си!

– Тъй да бъде! – отсече Гонзаг. – Ще дойдете заедно с нас в павилиона и нека събитията ви бъдат съдник!

Двамата храбреци се спуснаха към ръцете му и пламенно ги целунаха.

– Свети слова! – възкликнаха те в един глас, изправяйки се – досущ двама праведници!

Но вниманието на Гонзаг вече бе привлечено от друго: той с разочарование наблюдаваше жалките физиономии на своите приближени.

– Бях заповядал да ми доведат Шаверни! – обърна се той към Пейрол.

Довереникът веднага излезе.

– И таз добра, господа! – рече принцът. – Какво ви е? Да ме прости бог, но до един сте пребледнели и онемели като призраци.

– Тъй си е – промърмори Кокардас, – нямат вид на пошурели от радост!

– Да не би да се страхувате? – попита Гонзаг. Благородниците трепнаха.

– Пазете се, ваше височество! – каза Навай.

– Но ако не се страхувате – продължи принцът, – значи ли това, че отказвате да ме подкрепите? – И тъй като никой не наруши мълчанието, той повиши тон: – Сами вие се пазете, господа приятели мои! Спомнете си какво ви казах вчера в парадната зала на моя дворец: „Искам пасивно подчинение! Главата съм аз, а ръцете – вие.“ Между нас има сключен договор.

– Никой не е и помислял да нарушава договора – обади се Таран, – но...

– Никакви „но“! Да не чувам повече такова нещо! Помнете добре какво ви казах и чуйте добре какво ще ви кажа сега! Довчера вие все още можехте да се откъснете от мен, но днес е вече късно, днес вие знаете моята тайна. Днес всеки, който не е с мен, е против мен. Ако тази нощ на проверката някой отсъствува...

– Никой няма да отсъствува – обади се Навай.

– Толкоз по-добре! Ние сме съвсем близо до целта. Мислите си, че съм уязвен, но грешите. От снощи аз отидох далеч напред, докато вашите дял се удвои и вие, без да го знаете, сте вече богати като перове и херцози. Искам победата ми да бъде пълна, на всяка цена...

– Ще бъде, ваше височество! – извика Монтобер, една от прокълнатите души.

Обещанието, съдържащо се в последните думи на Гонзаг, вдъхна бодрост на нерешителните.

– Искам тя да бъде весела! – добави той.

– И ще бъде, дявол го взел! Ще бъде!

– Поне аз вече съм доста веселичък – обади се Ориол, когото страхът сковаваше до мозъка на костите. – Здравата ще се посмеем!

– Ще се посмеем! Ще се посмеем от сърце! – повториха останалите, окучавайки се взаимно.

В този момент Пейрол доведе Шаверни.

– Нито дума за случилото се, господа! – предупреди Гонзаг.

– Шаверни! Шаверни! – развикаха се всички, насилвайки се да изглеждат непринудено весели. – Хайде де, откога те чакаме!

При това име Гърбавия, който от дълго време седеше неподвижно свит в дъното на колибката си, сякаш се пробуди и главата му веднага се появи на малкото кръгло отверстие. Кокардас и Паспоал го зърнаха едновременно.

– Внимание! – рече гасконецът, – Ха сега де!

– Че нали си вършим работата – успокой го нормандецът.

– Ето ме! – приближавайки се, извика Шаверни.

– Откъде идваш? – любопитствува Навай.

– Съвсем наблизко бях, зад църквата. Ах, братовчедо, нима са ви нужни две одалиски едновременно?

Гонзаг пребледня. Лицето на Гърбавия в кръглото отверстие радостно грейна, после изчезна. Миг след това той вече стоеше зад вратичката, притиснал ръце към гърдите си, сякаш искаше да укроти лудо

тупкащото си сърце. Тази една-единствена дума го бе поразила като ярък лъч.

– Лудетина! Непоправим немирник! – провикна се почти весело Гонзаг.

Бледността му бе отстъпила място на усмивката.

– Боже мой! – продължи Шаверни. – Не съм се провинил кой знае колко. Чисто и просто прескочих оградата, за да се поразходя из градината на Армид. Армидите обаче се оказаха две и нито една си нямаше Ръоно¹³⁴.

Удивително бе, че принцът така спокойно приема една толкова дръзка шега.

– Е, и харесаха ли ти? – попита той през смях.

– Луд съм и по двете! Но какво има, братовчедо? – сепна се Шаверни. – Защо ме повикахте?

– Защото тази вечер си на венчавка – отвърна Гонзаг.

– И таз добра! Наистина ли? – възкликна Шаверни. – Нима хората все още се женят? Кого ще венчаваме?

– Една зестра от петдесет хиляди екую.

– В брой?

– Да, в брой.

– Прелестна годеница, не ще и дума! Но за кого? – попита отново Шаверни, докато оглеждаше заобикалящите го.

– Познай – отвърна Гонзаг, като продължаваше да се смее.

– Като гледам доста имат вид на младоженци – рече Шаверни. – Не, не мога да отгатна, прекалено много са. Ах, всъщност... да не би да съм аз?

– Позна! – извика Гонзаг. Всички избухнаха в смях.

Гърбавия тихичко отвори вратата на колибката си и заста на прага. Той се бе променил до неузнаваемост. Вече нямаше и помен от угриженото лице, от дълбокия трескав поглед; това бе Езоп II, наречен още Йон, ненадминатият присмехулник.

– А зестрата? – попита Шаверни.

– Ето я. Готова е – отвърна Гонзаг и измъкна от пазвата си внушителна пачка акции.

За миг Шаверни се поколеба. Другите със смях го поздравяваха. Гърбавия бавно се приближи и подложи гърбицата си на Гонзаг, след като предварително му подаде натопеното в мастило перо и

134. Герои от „Армид“, лирическа трагедия от Люли (1686) – Б. пр.

писалищната дъсчица.

– Приемаш ли? – попита Гонзаг преди да подпише.

– Да си кажа правата, приемам! – отвърна малкият маркиз. – В крайна сметка, човек все някога трябва да се задоми.

Гонзаг подписа и се обърна към Гърбавия:

– Е, друже, държиш ли още на прищявката си?

– Повече откогато и да било, ваше височество.

Кокардас и Паспоал не можеха да дойдат на себе си от изумление.

– Защо повече от когато и да било? – попита пак Гонзаг.

– Защото сега знам името на младоженеца, ваше височество. – – Че какво значение има то за теб?

– Не бих могъл да ви кажа. Има неща, които изобщо не могат да се обяснят. Как да ви обясня, например, твърдото си убеждение, че без мен господин дьо Лагардер изобщо няма да може да изпълни нахалното си обещание?

– И това ли си чул?

– Колибката ми е съвсем наблизко, ваше височество, и един път аз вече ви услужих.

– Услужи ми още веднъж и няма да съжаляваш.

– Това зависи от вас, ваше височество.

– Вземи, Шаверни – каза Гонзаг на маркиза, подавайки му подписаните акции, после се обърна отново към Гърбавия и добави: – И ти ще дойдеш на венчавката, каня те.

Присъстващите заръкопляскаха. Кокардас замени бърз поглед с Паспоал и промърмори:

– Ето ти вълкът в кошарата! Имат право, дявол го взел, голям смях ще падне!

Ласкателите на Гонзаг бяха наобиколили Гърбавия, който споделяше поздравленията им заедно с младоженеца.

– Ваше височество – поклони се той на принца, за да му благодари, – ще направя всичко, което е по силите ми, за да се покажа достоен за това височайшо благоволение. Колкото до господата, вече се е случвало да си разменяме по някоя и друга думица. Остроумни са, но не колкото мен. Хе-хе! И без, разбира се, да искам да засегна ваше височество, обещавам ви, че добре ще се посмеем. Ще видите Гърбавия и на трапезата; той минава за веселяк. Ще видите! Ще видите!

VI. Салонът и будоарът

По времето на Луи Филип, на улица „Фоли Мерикур“ в Париж все още можеше да се види един образец на филигрангата и натруфена архитектура от първите години на Регентството. Тя съчетаваше и малко фантазия, и малко нещо гръцко, та дори и китайско. Строителите полагаха всички усилия да се придържат към поне един от четирите елински стила, но творенията им, общо взето, приличаха на панаирджийски лавки, чиито очертания далеч не наподобяваха Партедона. Това бяха бонбониери в пълния смисъл на думата. Във „Фидел Берже“ все още се изработва известно количество от тези картонени кутии с труски или сямски релефни орнаменти, осмоъгълни в повечето случаи, чиято находчива форма доставя истинско удоволствие на купувачите с добър вкус.

Малкият павилион на Гонзаг приличаше на панаирджийска лавка, маскирана като храм, където напудрената Венера на XVIII век па драго сърце би издигнала олтарите си. Той се кипреше с малък белоснежен портик, допълнен от две също толкова малки бели галерии, чиито коринтски колони поддържаха закътания, в дъното на една тераса първи етаж, докато вторият, изоставил внезапно пропорциите на сградата, се издигаше в шестостенно белведере, увенчано с покрив, наподобяващ китайска шапка. Според тогавашните познавачи това бе наистина дръзко.

Собствениците на някои прелестни вили в околностите на Париж си въобразяват, че този сладникав стил е тяхно изобретение. Те обаче се заблуждават: китайската шапка и белведерето датират от невръстните години на Луи XV. Единствено златото, пръскано с разточителна щедрост, придаваше на тогавашните чудати архитектурни творения вида, който нашите икономични, макар и прелестни вили, не могат да постигнат.

Нечий строг вкус навярно би порицал външния вид на тези клетки за красиви птички, но при все това трябва да кажем, че той бе приятен, кокетен и елегантен. Колкото до вътрешната наредба, не е тайна какви баснословни суми обичаха да заравят знатните велможи в потайните си лични павилиони.

Принц дьо Гонзаг, сам по-богат от половин дузина височайши велможи, също бе станал жертва на тази умопомрачаваща с разкоша си мода. Тази му лудория минаваше за истинско чудо. Тя се заключаваше в големия шестоъгълнен салон, чийто стени служеха за основи на

белведерето. Четири врати водеха към четири стаи или будоари, които биха имали трапецовидна форма без допълнителната зидария, привещаща ги в изправност. Двете други врати, които бяха същевременно и прозорци, извеждаха към потънали в цветя открити тераси.

Опасяваме се, че може би обясненията ни са неясни. Шестоъгълната форма бе признак за изключително изискан вкус, за какъвто Париж от времето на Регентството свидетелствува с не повече от три-четири примера. И за да бъдем по-добре разбрани, ще помолим читателя да си представи един първи етаж, играещ същевременно и ролята на партер, и да изсече в него, без да го е грижа за треските, една централна шестоъгълна стая, заобиколена от четири квадратни будоара, разположени като криле на вятърна мелница, и чийто две основни срещуположни стени се отварят към открити тераси. Останалото само по себе си, или видоизменено чрез присъединяването на кабинета, образуваше вътрешния партерен етаж, който се свързваше с двете тераси и позволяваше, винаги когато някой пожелаеше това, достъпа на въздух и светлина. Този очарователен кръст на свети Андрей¹³⁵ бе осъществен по хрумване на самия херцог д'Аnten¹³⁶ проектирал го за поредната си лудория в селцето Мироменил.

Таванът и фризовете в салона на Гонзаговата лудория бяха дело на Вало-старши и синът му Жан Батист¹³⁷, който по онова време държеше скиптъра на френската живопис, а паната – на двама младежи: едва петнайсетгодишния Карл Вало¹³⁸, най-малкият брат на Жан Батист, и Франсоа Буше¹³⁹. Последният, ученик на стария майстор Льомоан¹⁴⁰, се бе прочул изведнъж – такова очарование и сладострастна нега бе вложил в двете си композиции „Мрежите на Вулкан“ и „Раждането на Венера“. Украсата на будоарите включваше копия на Албани¹⁴¹ и Приматис¹⁴²,

135. Един от 12-те апостоли, разпънат според преданието на кръст с X-овидна форма (библ.) – Б. пр.

136. Луи Антоан дьо Пардаян дьо Гондрен, херцог д'Аnten (1665–1736) – узаконен син на госпожа дьо Монтеспан и главен кралски интендент по строителството – Б. пр.

137. Жан Батист Вало (1684–1745) – известен френски художник-портретист – Б. пр.

138. Шарл Андре Вало, наречен още Карл (1705–1765) – френски художник и декоратор, ученик на своя брат Жан Батист. През 1762 г. бива назначен за придворен художник на Луи XV – Б. пр.

139. Франсоа Буше (1703–1770) – френски художник и декоратор, покровителствуван от мадам дьо Помпадур – Б. пр.

140. Франсоа Льомоан (1688–1737) – френски художник – Б. пр.

141. Франческо Албани (1578–1660) – италиански живописец – Б. пр.

142. Франческо Приматичио, наречен Приматис (1504–1570) – известен италиански живописец и декоратор – Б. пр.

поверени на четката на Луи Вало-баша.

Разкошът бе княжески в пълния смисъл на думата. Двете тераси от бял мрамор бяха отрупани с антични статуи – по онова време други не се и признаваха – а стълбата, също мраморна, се сочеше като шедьовър на Опенор.

Бе около осем вечерта и обещаната вечеря беше в разгара си. Салонът бе изпълнен със светлина и цветя. Масата сияеше под полилея и безпорядъкът върху нея безспорно доказваше, че военните действия бяха започнали доста отдавна. Сътрапезници бяха до един нашите безделници, сред които се отличаваше преждевременно напилият се маркиз дьо Шаверни. Бяха едва на второто ястие, но той вече почти напълно бе изгубил ум и разум. Шоази, Навай, Монтобер, Таран и Албре изглеждаха значително по-добре, тъй като седяха на тръни с ясното съзнание за недомислиците, които биха могли да изрекат. Барон Батц, безмълвен и скован, изглеждаше така, сякаш бе пил само вода.

Имаше и дами, разбира се, и повечето от тях, разбира се, се подвизаваха в Операта. Първа сред тях бе госпожица Фльори, към която Гонзаг проявяваше по-особено благоволение, после идваше ред на госпожица Нивел, дъщерята на Мисисипи, сетне на дебелията и трътлеста Сидализ, добро девойче и нещо като сюнгер, който попиваше комплименти и остроумия, за да ги превърне в глупости при най-слабия натиск; тук бяха госпожиците Дебоа, Дорбини и пет-шест други госпожици, врагове на свенливостта и предразсъдъците. Бяха до една красиви, млади, весели, дръзки и палави, готови винаги за смях, дори и когато им се плачеше. Но какво да се прави, такова бе естеството на професията им – човек не си наема адвокат, който не възнамерява да пледира.

Тъжната танцьорка е опасно изделие, което остава за сметка на купувача.

Някои хора са на мнение, че най-страшното мъчение за тези трогателни, а нерядко и трогнати създания, които пърхат в розовия креп като риби в тиган, е че никога нямат право да плачат.

Гонзаг отсъствуваше. Бяха го повикали в Пале Роаял. Освен предназначеният за него стол, имаше още три незаети места. Първото от тях бе на доня Крус, която се беше измъкнала още с излизането на Гонзаг. Доня Крус бе очаровала всички сътрапезници, макар че беше попречила вечерята да се извиси до онова ниво, до което, както се говори, достигала една оргия при Регентството още с предястието.

Не се знаеше с точност дали принц дьо Гонзаг беше принудил доня Крус да дойде, или пък очарователната лудетина бе заставила принца да

я покани, но сигурно бе едно – тя бе неотразима и всички просто лудееха по нея, с изключение на нисичкия Ориол, който оставаше предан роб на госпожица Нивел.

На второто празно място все още не бе сядал никой. Третото принадлежеше на гърбавия Езоп II, наречен още Йон, когото Шаверни току-що беше победил в двубой с шампанско.

В момента, когато влизаме, Шаверни, злоупотребявайки с победата си, трупаше наметала, възглавнички и дамски мантии върху тялото на клетия гърбушко, сврял се в едно огромно меко кресло. Мъртво пиян, Гърбавия изобщо не протестираше. Много скоро той напълно изчезна под купа дрехи, подлагайки се, без съмнение, на голяма опасност да се спомине от задушаване. Всъщност, това беше добре дошло за всички. Гърбавия не беше сдържал обещанието си и бе останал мълчалив, кисел и обезпокоен. За какво ли можеше да си мисли туй подвижно писалище? Долу Гърбавия! И дума да не става, за пръв и последен път присъствуваше той на подобно пиршество!

Преди да се изпонапият, всички нееднократно си бяха задавали един въпрос, а именно: защо бе тук доня Крус? Обикновено Гонзаг не правеше нищо без умисъл. До днес той така грижливо беше крил доня Крус, сякаш бе испанският й настойник, а ето че сега изведнъж я канеше на вечеря, и то заедно ю цяла дузина нехранимайковци. Ако не друго, това бе най-малко странно.

Когато Шаверни беше полубопитствувал дали това е годицината му, Гонзаг отрицателно бе поклатил глава. „Търпение!“ – му беше рекъл той. Но какъв интерес имаше Гонзаг да се отнася така с една девойка, която се канеше да представи на кралския двор под името госпожица дьо Нювер? Това си беше негова тайна. Гонзаг никога не казваше повече от това, което искаше да каже.

Всички се бяха наливали най-добросъвестно. Дамите вече доста се бяха поразвеселили, с изключение на Нивел, която колкото повече пиеше, толкова по-тъжна ставаше. Сидализ и Дебоа пееха някаква неприлична песничка, а Фльори с пълно гърло настояваше да и се доведат цигулари. Кръглият като топка Ориол разказваше любовните си похождения, на които никой не хващаше вяра. Другите пиеха, смееха се, викаха и пееха; виното бе превъзходно, угощението – чудесно, и никой вече не си спомняше заплахата, надвиснала над този Балтазаров пир¹⁴³.

Единствен господин Пейрол запазваше погребалното си изражение. Всеобщото веселие, било то непринудено или не, изобщо не го впечатляваше.

– Няма ли кой да се смили и да накара господин Ориол да млъкне?
– попита Нивел с отегчен и тъжен глас.

Най-малко пет от всеки десет леконравни дами се развличат точно по този начин.

– Млъкни, Ориол! – развикаха се наоколо.

– Аз не говоря толкова високо, колкото Шаверни! – възмути се нисичкият дебел посредник. – Нивел просто ревнува. Няма вече да й разказвам младежките си лудории.

– Наивник! – промърмори Нивел и изплакна устата си с чаша шампанско.

– Колко ти даде? – обърна се Сидализ към Фльори.

– Три, мила моя.

– Сини ли?

– Две сини и една бяла.

– Ще се виждаш ли пак с него?

– Никога! Той и без това няма повече!

– Госпожи – рече Дебоа, – издавам ви малкия Майи, който иска да бъде обичан заради самия него.

– Какъв ужас! – писна в един глас женската половина от присъстващите.

Подобни кошунствени претенции биха ги накарали на драго сърце да повторят като барон дьо Барбаншоа: „Накъде отиваме? Накъде?“

Шаверни отново бе седнал на мястото си.

– Ако този негодник Езоп се събуди – заяви той, – ще го удавя!

Замаяният му поглед направи кръг на салона.

– Не виждам вече нашата олимпийска богиня! – извика той. – Нуждая се от присъствието ѝ, за да ви обясня моето положение.

– Стига обяснения, за бога! – изпъшка Сидализ.

– Имам нужда от нея – продължи Шаверни, олюлявайки се в креслото си. – Въпрос на чувствителност. Голяма работа, петдесет хиляди екю! Ако не бях влюбен...

– В кого? – прекъсна го Навай. – Та ти дори не познаваш годеницата си.

– Точно тук ви е грешката! Сега ще ви обясня моето положение...

143. Балтазар – последният вавилонски цар, син на Навуходоносор, който в нощта преди падането на Вавилон устроил за своите старейшини пир. В разгара на пира върху стената се появила човешка ръка и изписала „Мене, Текел, Уфарсин“ (преброено, претеглено, разделено), сиреч „Дните ти са преброени, претеглен си, но се окажа лек, а царството ти ще бъде разделено“ – Битие, пр. Данаил, гл. V. – Б. пр.

– Не! Не! Да, да! – гръмнаха в един глас наоколо.

– Една мъничка очарователна блондинка – разказваше Ориол на задрямалия Шоази. – Вървеше подире ми като кученце, не можех да се отърва от нея! Разбирате, нали, страх ме беше да не би Нивел да ни види заедно. В действителност Нивел е по-ревнива и от тигрица. И тъй в крайна сметка...

– Щом не ме оставяте да говоря, кажете ми поне къде е доня Крус! – извика Шаверни. – Искам доня Крус!

– Доня Крус! Доня Крус! – развикаха се всички. – Шаверни има право, трябва ни доня Крус!

– Бихте могли да кажете поне госпожица дьо Нювер – сопна им се сухо Пейрол.

Силен взрив от смях заглуши думите му.

– Госпожица дьо Нювер! – повториха до един присъстващите. – Точно така, госпожица дьо Нювер!

После всички с врява наскочаха от местата си.

– Та моето положение... – започна Шаверни.

Сътрапезниците му го изоставиха и се втурнаха към вратата, през която беше излязла доня Крус.

– Ориол! – извика Нивел. – Ела веднага тук!

Нисичкият дебел посредник не се остави да го молят. Той само държеше всички да чуят това фамилиарно обръщение.

– Седнете до мен! – заповяда Нивел, като се прозяваше, та чак уста-та си щеше да разчекне. – Разкажете ми приказката за магарешката ко-жа, спи ми се.

– Имало едно време... – подхвана веднага послушният Ориол.

– Игра ли днес на борсата? – обърна се Сидализ към Дебоа.

– По-добре не ми говори за това! Ако не беше Лафльор, моят лакей, щях да бъда принуден да продам брилянтите си.

– Лафльор?! Че как тъй?

– От снощи Лафльор е милионер, а от сутринта ме взе под свое покровителство.

– И аз го видях! – намеси се Фльори. – Бога ми, чудесно изглежда!

– Той изкупи каретите на избягалия маркиз дьо Белгард.

– Купи и къщата на граф дьо Вилдийо, който пък се обеси.

– А говори ли се за него?

– Иска ли питане! Очарователен е, наистина, но и ужасно разсеян! Днес, когато излизаше от Златния дом, каретата му го чакаше на улица-та, но навикът надделя и той взе, че се качи отзад!

– Доня Крус! Доня Крус! – скандираха господата.

Шаверни почука на вратата на будоара, в който се предполагаше, че се е оттеглила очарователната испанка.

– Ако не дойдете, ще ви обсадим! – заплаши той.

– Да, да, ще ви обсадим!

– Но господата, господата! – викаше Пейрол.

Шаверни го пипна за яката.

– Ако не млъкнеш, бухал такъв – кресна му той, – ще те използваме като таран, за да разбием вратата!

Но в будоара, чиято врата на излизане бе заключила, нямаше и помен от доня Крус. По една потайна стълба, тя се беше спуснала на партерния етаж, където се намираще спалнята ѝ.

Там, на канапетото, трепереща като лист и със зачервени от плач очи, седеше Орол. Вече петнайсет часа откакто се намираще в този дом. Без доня Крус, тя навярно би умряла от страх и мъка.

Испанката вече на два пъти я беше навещавала от началото на вечерята.

– Какво ново? – попита със слаб глас Орол.

– Току-що повикаха господин дьо Гонзаг в двореца – отвърна доня Крус. – Стига, клета сестрице, няма от какво да се страхуваш! Горее не е чак толкова страшно и ако не знаех, че седиш тук тревожна, тъжна и измъчена, бога ми, щях да се повеселя до насита.

– Но какво толкова правят в салона? Вривата долита чак дотук!

– Какви ли не щуротии! Смят се колкото им глас държи, шампанското се лее като река. Тези благородници са весели, остроумни, очарователни... особено един от тях, казва се Шаверни.

Орол прекара опакото на ръката си по челото, сякаш искаше да си припомни нещо.

– Шаверни! – повтори тя.

– Още съвсем млад, красив, а и не се страхува от никого! Само че ми е забранено да се занимавам прекалено много с него, сгоден е.

– Така ли? – промълви Орол с разсеян тон.

– И отгатни за кого, сестрице!

– Не знам, пък и какво ме засяга това?

– Засяга те, и още как! Младият маркиз дьо Шаверни е сгоден за теб!

Орол бавно вдигна бледото си лице и тъжно се усмихна.

– Ни най-малко не се шегувам! – настоя доня Крус.

– А от него, сестрице, от него, малка моя Флор, не ми ли носиш

вести? – прошепна Ороп.

– Не знам нищо, абсолютно нищо!

Красивата главица на Ороп се отпусна на гърдите ѝ и тя през сълзи промълви:

– Снощи, когато ни нападнаха, онези хора казаха: „Той е мъртъв... Лагардер е мъртъв!“

– Виж, колкото до това – прекъсна я доня Крус, – сигурна съм, че не е мъртъв!

– Но какво те кара да си толкова сигурна? – попита живо Ороп.

– Две неща: първо, че ония горе още се страхуват от него, и второ, че жената, която се опитаха да ми представят за моя майка...

– Неговият враг ли? Онази, която видях миналата нощ в Пале Роаял?

– Същата. Познах я веднага по описанието ти. Та исках да ти кажа: втората причина е, че тази жена продължава да го преследва с все същата ожесточеност. Когато днес отидох при господин дьо Гонзаг, за да му се оплача от грубите обноски, които бях принудена да понеса в дома ти на улица „Пиер Леско“, аз видях и чух тази жена. Тъкмо казваше на някакъв господин с бели коси, който излизаше от стаята ѝ: „Това засяга мен, това е мой дълг и право! Очите ми са отворени и той няма да ми се изплъзне, а когато удари последният час, той ще бъде задържан, ако ще дори и от собствената ми ръка!“

– Ох! – проплака Ороп. – Това е само тя, същата онази жена! Познавам я по злобата ѝ, но ето, вече не за първи път ми минава през ум мисълта, че...

– Каква мисъл? – попита доня Крус.

– Не, нищо... Не знам... Просто не съм на себе си.

– Трябва да ти кажа още нещо – поде отново доня Крус с неуверен глас. – Това е почти съобщение, което просто ти предавам. Господин дьо Гонзаг беше добър към мен, но аз вече му нямам доверие. А теб, теб аз обичам все повече и повече, бедничка моя Ороп! – Тя седна на канапето до приятелката си и продължи: – Уверена съм, че господин дьо Гонзаг ми каза това, за да го повторя пред теб.

– И какво е то? – попита Ороп.

– Преди малко – продължи доня Крус, – когато ме прекъсна, за да ми говориш за твоя прекрасен кавалер Анри дьо Лагардер, аз тъкмо ти бях съобщила, че искат да те омъжат за младия маркиз дьо Шаверни.

– Но с какво право?!

– И аз не знам, но струва ми се, че твърде малко ги безпокои

въпросът, дали имат право, или не. Гонзаг ме заговори и сякаш случайно вмъкна в разговора ни следните думи: „Ако е послушна, тя ще спаси от смъртна опасност всичко, което ѝ е най-скъпо на този свят.“

– Лагардер! – извика Орор.

– Мисля, че имаше предвид точно Лагардер – отвърна бившата циганка.

Орор закри лицето си с ръце.

– Сякаш мъгла е обгърнала разсъдъка ми – промълви тя. – Няма ли бог да се смили над мен?

Доня Крус нежно я притисна в обятията.

– Та няма сам бог не ме е поставил тук, до теб? – тихо рече тя. – Вярно е, аз съм само жена, но съм силна и не ме е страх от смъртта. Тъй че нападнат ли те, Орор, ще има кой да те защити.

Орор ѝ върна прегръдката. До тях все по-ясно долитаха гръмките гласове на онези, които викаха доня Крус.

– Трябва да вървя! – каза тя, но почувствувала как Орор изведнъж се разтрепера в обятията ѝ, възкликна: – Колко си бледа, клето дете!

– Страх ме е, когато съм съвсем сама тук – прошепна Орор. – Слугите, камериерките, всичко ме плаши!

– Няма от какво да се страхуваш – успокои я доня Крус. – Слугите и камериерките знаят, че те обичам. Те смятат, че имам голямо влияние върху Гонзаг. – За миг тя замълча и се замисли, после продължи: – Нерядко и аз си мисля същото. Понякога ми се струва, че Гонзаг има нужда от мен.

Врявата на горния етаж се усилваше.

Доня Крус стана и взе чашата с шампанско, която беше оставила върху масата.

– Посъветвай ме, научи ме какво да сторя! – примолви се Орор.

– Ако той наистина има нужда от мен, значи нищо не е загубено! – извика доня Крус. – Трябва да печелим време...

– Но този годеж!... Бих предпочела хиляди пъти да умра!

– За умирање винаги има време, скъпа сестрице.

Тя понечи да излезе, но Орор се вкопчи за роклята ѝ.

– Нима веднага ще ме изоставиш? – възкликна тя.

– Не чуваш ли? Викат ме. Но чакай! – сепна се внезапно доня Крус. – Не ти ли казах за Гърбавия?

– Не – отвърна Орор. – Какъв гърбав?

– Същият, който снощи ме преведе по пътища, които самата аз не знаех, и ме придружи чак до прага на дома ти. Той е тук!

– На вечерята?

– Да, на вечерята. Спомних си онова, което ми разказа за тази странна особа, която единствена имала достъп до стаята на твоя прекрасен Лагардер.

– Навярно е същият! – възкликна Ороп.

– Същият е, кълна се! Приближих се до него, за да му кажа, че в случай на нужда може да разчита на мен...

– А той...?

– Бога ми, това е най-странният гърбушко, който някога си е позволявал да злоупотреби с правото си на прищевки! Престори се, че изобщо не ме познава. Думица не можах да изкопча от него! Беше се посветил изцяло на дамите, които се забавляваха, заставяйки го да се налива така, че накрая падна под масата.

– Но горе и жени ли има? – възкликна Ороп.

– А ти как мислиш? – отвърна доня Крус.

– И що за жени са това?

– Знатни дами – простодушно поясни циганката. – Ами да, същите парижанки, за които някога си мечтаех в нашия Мадрид! Тук придворните дами пеят, смеят се, пият и ругаят като истински мускетари! Просто е чудесно!

– Сигурна ли си, че са придворни дами?

Доня Крус почти се обиди.

– Много бих искала да ги зърна – продължи Ороп и като се изчерви, добави: – Без да ме видят, разбира се.

– А не ти ли се ще да зърнеш и прелестния малък маркиз дьо Шаверни? – подкачи я доня Крус.

– Разбира се – призна си чистосърдечно Ороп, – много ми се ще да го видя.

Циганката със смях я хвана за ръка и без да й даде време да се опомни я повлече към тайната стълба. Скоро от пиршеството ги делеше само една врата, зад която, сред звън на чаши и весел смях, двайсетина души крещяха колкото им глас държи:

– Да обсадим будоара! В атака! В атака!

VII. Празното място

Господин Пейрол, почти незачитан като представител на домакина, виждаше авторитета си напълно пренебрегнат. Шаверни и още двама-

трима вече нееднократно бяха проявявали подчертан интерес към ушите му. Той бе абсолютно безпомощен да укроти врявата. От другата страна на вратата, примрялата от страх Оror горчиво се каеше, че е напуснала убежището си. Дяволитата и безстрашна доня Круc се смееше от сърце. – Нужно бе къде-къде повече, за да я уплашат! Тя духна свещите, осветяващи будоара, но не заради себе си, а за да не може никой от салона да види приятелката ѝ.

– Погледни! – подкани я тя, посочвайки дупката на ключалката. Но от любопитството на Оror не беше останала и следа.

– Още дълго ли смятате да ни пренебрегвате заради онази госпожичка? – поинтересува се Сидализ.

– То поне да имаше защо! – добави Дебоа.

– Виж ти, маркизите ревнуват – помисли доня Круc на глас.

Оror гледаше през ключалката.

– Тези ли са маркизите? – усъмни се тя.

Доня Круc сви рамене със самонадеян вид и заяви:

– Ти не познаваш кралския двор.

– Доня Круc! Доня Круc! Искаме доня Круc! – скандираха в салона.

Циганката лекомислено и гордо се засмя.

– Искат ме! – прошепна тя.

В този миг разтърсиха вратата. Оror живо отскочи назад. Доня Круc също се отдръпна, после на свой ред надзърна през ключалката и прихна:

– Олеле, ама че мутра е направил клетият Пейрол!

– Вратата упорствува – отбеляза Навай.

– Чух някой да говори зад нея – добави Носе.

– Лост, дайте лост!

– А защо не и топ? – полюбопитствува Нивел, събуждайки се наполовина.

Ориол едва не се задави от смях.

– Предлагам нещо по-добро! – извика Шаверни. – Една серенада!

– С чаши, ножове, бутилки и чинии – додаде Ориол, любувайки се на Нивел, която отново се бе унесла в дрямка.

– Малкият маркиз е просто очарователен! – прошепна доня Круc.

– Но кой от всичките е той? – попита Оror като се приближи до вратата.

– Не виждам вече Гърбавия – промърмори циганката вместо отговор.

– Готови ли сте? – извика в този момент Шаверни.

Орор, която отново бе долепила око до ключалката, се мъчеше да разпознае своя обожател от calle „Реал“, но в салона цареше такава суматоха, че усилията и оставаха напразни.

– Кой е маркизът? – попита тя отново.

– Най-пияният от всички – отвърна ѝ този път доня Крус.

– Готови сме! Готови сме! – гръмна хорът на изпълнителите. Почти всички бяха станали на крака, дамите също, като всеки бе хванал някакъв импровизиран инструмент. Сидализ държеше един мангал, по който Дебоа думкаше колкото ѝ сили държат. Вривата, бе невъобразима още преди да е започнала самата песен.

Опиталият се да им отправи плах укор Пейрол, беше сграбчен от Навай и Жирон и окачен временно на една висока закачалка.

– Кой ще пее?

– Шаверни! Шаверни ще пее!

И предаван от ръка на ръка, малкият маркиз беше изблъскан до вратата. В този миг Орор го позна и отскочи назад като ужилена.

– Ба! – възкликна доня Крус. – Че какво толкоз, само дето си е пийнал малко! Такава е модата в кралския двор. Ах, обаятелен е, бога ми!

С пиянски жест Шаверни призова към тишина. Всички се умълчаха.

– Госпожици и господа – каза той, – преди всичко обаче държа да ви обясня моето положение.

Думите му бяха посрещнати с гръмки дюдюкания.

– Никакви речи! Или пей, или мълчи!

– Положението ми е много просто, макар че на пръв поглед би могло да ви се стори...

– Долу Шаверни! Предлагам бас! Да окачим Шаверни до Пейрол!

– И знаете ли защо искам да ви обясня положението си? – продължи малкият маркиз с невъзмутимото упорство на пияниците. – Защото моралът...

– Долу моралът!

– И обстоятелствата...

– Долу обстоятелствата!

Сидализ, Дебоа и Фльори се въртяха около него досущ като вълчици. Нивел спеше.

– Щом не искаш да пееш, рецитирай ни стихове от трагедии! – извика Навай.

Разнесоха се бурни протести.

– Попей ни – добави Носе, – а после ще ти позволим да ни обясниш

положението си.

– Заклевате ли се? – попита Шаверни сериозно.

Всеки зае позата на Хораций¹⁴⁴ от сцената с клетвата.

– В такъв случай ме оставете по-напред да ви обясня положението си – заяви Шаверни.

Доня Крус се превиваше от смях. В салона обаче започваха да се дразнят. Чуваха се предложения да обесят Шаверни през прозореца за краката. В XVIII век също си правеха много приятни шеги.

– Няма да ви отнема много време – не мирясваше малкият маркиз. – Всъщност положението ми е от ясно – по-ясно. Не познавам жена си, тъй че не мога и да я мразя. И понеже общо взето обичам жените, значи това е брак по любов.

– Пей! Пей! Пей! – нетърпеливо прогърмяха двайсетина гласа. Шаверни взе чинията и ножа от ръцете на Таран.

– Това са няколко кратки стихчета, съчинени от един млад човек – обяви той.

– Пей! Пей! Пей!

– Много са лесни, внимавайте само за припева! – добави маркизът и като си тактуваше с ножа върху чинията, запя:

Има ли дама
мъже двама –
хулят я,
не й е лесно!
Но и да си двуженец
според мене е нечестно,
защото в Париж
днес всяка жена
просто няма цена!

– Не е зле! Никак даже не е зле! – одобри публиката.

– Ориол знае днешния им курс!

– Припева! Припева!

Но и да си двуженец
според мене е нечестно,
защото в Париж
днес всяка жена

144. Герой от едноименна трагедия на Корней (1640) – Б. пр.

просто няма цена!

- Кой ще ми даде да пийна нещо? – сепна се Нивел.
 - Как намирате това, чаровнице? – попита Ориол.
 - По-глупаво не може и да бъде!
 - Bravo! Bravo!
 - Хайде, не се бой! – успокояваше доня Крус клетата Ороп, притискайки я в обятията си.
 - Вторият куплет! Смелост, Шаверни!
- Маркизът послушно подхвана:

В банката
на регента ни добрички,
има всичко,
само не парички.

При това непочтително начало, Пейрол така отчаяно подскочи, че сам се откачи и се плъсна по корем на пода.

– Господа, господа! – извика той, изправяйки се на крака. – В името на негово височество принц дьо Гонзаг...

Никой обаче не го чуваше.

– Това е лъжа! – викаха едни.

– Истина е! – крещяха други.

– Господин Ло е струпал в мазето си всички съкровища на света!

– Стига политика!

– Точно така!

– И дума да не става!

– Да живее Шаверни!

– Долу Шаверни!

– Затъкнете му устата!

– Препарирайте го!

Дамите усърдно трошаха чинии и чаши.

– Шаверни, ела да ме целунеш! – извика Нивел.

– И таз добра! – възнегодува нисичкият дебел посредник.

– Той вдига курса заради нас – промърмори Нивел и отново затвори очи. – Много е миличко туй маркизче. Каза, че жените в Париж нямали цена, но и това не е достатъчно скъпо. Мъжете до един са изполичари. Усетя ли, че някой мъж е скътал дори един пистол на дъното на кесията си, просто побеснявам!

В будоара, захлупила лице в шепите си, Ороп прошепна с неестествен глас:

– Мраз сковава душата ми само при мисълта, че искат да ме тласнат в обятията на такъв човек...

– Ба! – усмихна се доня Крус. – Аз пък на драго сърце бих се заела да го направя кротък като агънце. Но как, нима наистина не ти харесва?

– Отведи ме оттук! Искам да прекарам остатъка от нощта в молитви!

Тя се олюляваше и доня Крус се видя принудена да я подкрепя. Циганката имаше най-отзивчивото сърчице на света, но изобщо не споделяше отвращението на дружката си. За нея това беше същият Париж, за който някога бе мечтала.

– Хайде, ела! – рече тя, докато, възползувайки се от едно кратко затишие, Шаверни със сълзи на очи молеше да му позволят да обясни положението си.

На слизане по стълбите, доня Крус каза:

– Трябва да печелим време, сестрице. Преструвай се на покорна и разчитай на мен! По-скоро сама ще се ожена за този Шаверни, отколкото да те изоставя в неволя!

– Наистина ли би го сторила за мен? – извика Ороп в порив на простодушна признателност.

– Боже мой, разбира се! Хайде, помолете се, щом от това ти става по-леко. Ще дойда да те видя веднага, щом успея да се измъкна.

И палавата доня Крус безгрижно изприпка обратно по стълбата, вдигнала в ръка чашата си с шампанско.

– Вярно, друго е да те принуждават... – промърмори тя. – С този Шаверни човек рискува да прекара живота си в смях.

Пред вратата на будоара, доня Крус се спря и се послуша. Малкият маркиз тъкмо се възмущаваше:

– Но нали ми обещахте, че ще мога да ви обясня положението си?

– Никога! Шаверни злоупотребява с нашето положение! Вън Шаверни!

– Господа – обади се Навай, – без друго трябва да нападнем. Малката се подиграва с нас!

Точно този момент избра и доня Крус, за да отвори вратата. Весела и усмихната, тя се появи на прага с високо вдигната в ръка чаша.

Гръмнаха бурни и продължителни ръкопляскания.

– Хайде, господа, повече бодрост! – извика тя като протегна празната си чаша. – Нима наистина си мислите, че вдигате шум?

– Стараем се – каза Ориол.

– Вие сте просто едни окаяни кресльовци! – заяви доня Крус, изпразвайки чашата си на един дъх. – Не се чувате дори зад тази врата!

– Възможно ли е? – ревнона сконфузени нашите безделници.

А те си въобразяваха, че са способни да попречат на цял Париж да спи.

Шаверни с възхищение съзерцаваше доня Крус.

– Прелестна! – прошепна той. – Божествена!

Ориол понечи да повтори тези думи, защото му се струваха красиви, но Нивел се събуди и го ошипа до кръв.

– Я по-добре си дръжте езика зад зъбите! – посъветва го тя. Той се опита да се измъкне, но дъщерята на Мисисипи се вкопчи в ръкава му.

– Една синя глоба! – отсече тя.

Ориол извади портфейла си и й връчи една нова-новеничка акция, докато Нивел си тананикаше:

Защото в Париж
днес всяка жена
просто няма цена!

Междувременно доня Крус търсеше с поглед Гърбавия. Някакво вътрешно чувство й подсказваше, че въпреки грубите си обноски, този човек беше неин таен съюзник. Тук обаче нямаше кого да попита и опитвайки се да разбере да не би Гърбавия да е излязъл заедно с Гонзаг, тя полюбопитствува:

– Но къде е негово височество?

– Каретата му току-що се върна – отговори влизащият в този момент Пейрол. – Негово височество дава разпорежданията си.

– За цигуларите, без никакво съмнение! – додаде Сидализ.

– Наистина ли ще танцуваме? – извика циганката, цялата пламнала от удоволствие.

Дебоа и Фльори презрително я изгледаха.

– Още помня времето – превзето рече Нивел, – когато идвахме тук и винаги намирахме по нещичко под чиниите си. – Тя вдигна чинията си и продължи: – Нищо! Дори и просено зрънце! Ах, милички, Регентството е в упадък!

– Регентството овехтява – подкрепи я Сидализ.

– Регентството вехне! Та щеше ли Гонзаг да обеднее, ако имяхме по две-три синички за десерт?

– Какво е това „синички“? – попита доня Крус.

Човек трудно би могъл да намери подходящи думи, за да опише всеобщото изумление! Представете си една вечеря в Позлатения дом¹⁴⁵, но вечеря в наши дни, на която присъствуват професионални танцьорки и също толкова професионални мошеници, и представете си, че някоя от тези дами не знае що е ценни книжа. Невъзможно, нали? Е, също толкова неправдоподобна беше и наивността на доня Крус.

Шаверни припряно забърника в джоба си, където се намираше зестрата, и като сграбчи дузина акции, ги пхна в ръката на циганката.

– Благодаря – каза тя. – Господин дьо Гонзаг ще ви ги върне. – После разстла акциите пред Нивел и другите и с очарователна изисканост добави: – Госпожи, ето ви десерта.

Госпожите прибраха акциите и заявиха, че малката е просто непоносима.

– Хайде, хайде! – продължи доня Крус. – Не трябва негово височество да ни намира заспали. За здравето на господин маркиз дьо Шаверни! Чашата ви, маркизе!

Той протегна чашата си и тежко въздъхна.

– Внимавайте, сега ще ни обясни положението си!

– Да, но не на вас – отвърна Шаверни. – Този път за слушател искам само очарователната доня Крус. Вие не сте достойни да ме разберете!

– И въпреки това всичко е много просто – прекъсна го Нивел. – Вие сте в положението на пиян човек.

Всички прихнаха, а дебелият Ориол едва не се задуши от смях.

– По дяволите! – изруга маркизът и счупи чашата си в масата. – Нима сред вас ще се намери някой достатъчно дързък, за да ми се подиграва? Не, доня Крус, не се шегувам! Тук вие сте като небесна звезда, заблудила се сред панаирджийски фенери!

Думите му предизвикаха бурното възмущение на дамите.

– Прекалено силно! – каза Ориол. – Прекалено силно, бога ми!

– Ти да мълчиш! – сръза го Шаверни. – Сравнението може да засегне само фенерите. Впрочем, аз не говоря на вас. Призовавам господин Пейрол да прекрати непристойните ви крясъци, като ви уверявам, че той ми е харесал само веднъж в живота си: когато висеше на закачалката. Така му прилягаше! – За миг той без да ще дори изпадна в умиление, добавяйки със сълзи на очи: – Ах, чудесно му прилягаше, кълна се! Но

145. Дворец, построен от Нерон след опожаряването на Рим – Б. пр.

да се върнем на моето положение... – сепна се той като взе ръцете на доня Крус в своите.

– Знам го на пръсти, господин маркиз – прекъсна го циганката. –

Тази нощ вие ще се ожените за една очарователна жена.

– Очарователна ли? – живо се заинтересува хорът.

– Да, очарователна – повтори доня Крус, – Млада, остроумна, добра и нямаща дори понятие от вашите „синички“.

– Ето, тъй се тъкмят епиграми! – подхвърли Нивел.

– Качвате се на една пощенска карета – обърна се отново доня Крус към Шаверни, – отвличате жена си...

– Ах, де това да бяхте вие, прелестно дете! – прекъсна я малкият маркиз.

Доня Крус напълни чашата му догоре.

– Господа – заяви Шаверни преди да отпие, – доня Крус току-що ми разясни моето положение, и то много по-добре, отколкото аз сам бих го сторил. Положението ми е приказно.

– Пийте по-добре! – разсмя се циганката.

– Позволете ми преди това да споделя една мисъл, която отдавна зреє в мен.

– Да я чуем! Да чуем мисълта на Шаверни! Той стана и като зае поза на оратор, подхвана:

– Господа, вижте колко много незаети столове. Този тук принадлежи на братовчед ми Гонзаг, този е на Гърбавия и доскоро и двата бяха заети. Но този?

Той сочеше креслото, намиращо се точно срещу креслото на Гонзаг. И действително, от началото на вечерята до този момент там не беше сядал никой.

– Ето какво имам на ум – продължи Шаверни. – Искам това кресло да се заеме, искам в него да седне младоженката!

– Правилно! Правилно! – развикаха, се наоколо. – Мъдра мисъл, Шаверни! Младоженката! Младоженката!

Доня Крус понечи да хване ръката на младия маркиз, но вече нищо не бе в състояние да отклони вниманието му.

– По дяволите! – изсумтя той, крепейки се за масата с безредно разпиляна по лицето му коса. – Че какво пък, да не би да съм пиян!

– Пийте и мълчете! – прошепна доня Крус на ухото му.

– На драго сърце ще си пийна, хубавице моя неземна... И бог ми е свидетел, че много искам да си пийна, но не искам да мълча. Искането ми е напълно основателно и произтича от моето положение. Искам

младоженката, защото... Ей, вие там, слушайте, де...

– Слушайте! Слушайте! Той е прекрасен като бога на красноречието!

За да каже това, Нивел най-сетне се беше събудила окончателно.

Шаверни удари с юмрук по масата и се развика още по-силно:

– Казвам ви аз, че е нелепо, нелепо е...

– Браво, Шаверни! Чудесно, Шаверни!

– Нелепо е, казвам, да се оставя празно място...

– Чудесно! Чудесно! Браво, Шаверни!

Всички присъстващи ръкопляскаха. Малкият маркиз полагаше отчаяни усилия, за да следва мисълта си.

– Защото едно място се оставя празно – завърши той, вкопчвайки се в покривката, – само ако не чакаме никого.

И точно в момента, когато гръм от аплодисменти щеше да посрещне това изстрадано умозаклучение, на вратата се появи Гонзаг и каза:

– Така е братовчеде, но ние чакаме някого.

VIII. Праскова и букет

Лицето на негово височество принц дьо Гонзаг им се стори сериозно, дори загрижено. Всички оставиха чашите си върху масата и усмивките до една се стопиха.

– Братовчеде – хлъцна падналият обратно в креслото си Шаверни, – чаках ви... за да си поговорим малко за моето положение.

Гонзаг се приближи до масата и издърпа от ръката му чашата, която маркизът тъкмо надигаше.

– Стига си пил! – сухо го сряза той.

– И таз добра! – възнегодува Шаверни.

Гонзаг запокити чашата през прозореца и повтори:

– Стига си пил!

Маркизът го изгледа с широко отворени от почуда очи. Сътрапезниците насядаха по местата си. Вече върху не едно и две лица бледността бе изместила жизнерадостните багри на начеващото опиянение. Споходила ги бе една и съща тревожна мисъл, която, при все че от началото на празненството най-грижливо я бяха заобикаляли, през цялото време бе витала във въздуха. И ето че обезпокоеният вид на Гонзаг я накара отново да им напомни за себе си.

Пейрол се опита да се промъкне до господаря си, но доня Крус го

изпревари.

– Моля ви, ваше височество, само една думичка! – каза тя.

Гонзаг и целуна ръка и двамата се отдръпнаха настрана.

– Какво ли означава това? – прошепна Нивел.

– По всичко личи, че ще останем без цигулари – добави Сидализ.

– Не ще да се е разорил – подхвърли Дебоа, – Гонзаг е прекалено богат.

– Какво ли не става по света! – промърмори Нивел.

Господата дори не дадоха ухо на този разговор. Повечето от тях се бяха вторачили в покривката и като че ли напрегнато размишляваха. Единствен Шаверни пееше някаква популярна песничка и нехаеше за мрачното безпокойство, сковало изведнъж целия салон. Ориол изсумтя в ухото на Пейрол:

– Да не би вестите да са лоши?

Довереникът му обърна гръб.

– Ориол! – провикна се Нивел.

Дебелият посредник тутакси се подчини на заповедта и дъщерята на Мисисипи му нареди:

– Когато принцът свърши с малката, ще идете да му кажете, че искаме цигулари!

– Но... – понечи да възрази Ориол.

– Млък! Ще идете, щом аз го искам!

Принцът обаче още не беше свършил и колкото по-дълго продължаваше млчанието, толкова повече се засилваше усещането за безпокойство и униние. От непринуденото веселие, опитало се да се издигне до висотата на оргия, не беше останал и помен. И ако читателят наистина е повярвал, че нашите герои се веселяха от все сърце, то значи не сме били никак убедителни. Те просто бяха направили всичко, което бе по силите им. Виното бе поотпуснало гласовете и зачервило лицата, но тревогата дори за миг не бе заглушена от гръмкия смях на пресиленото веселие щом, за да не остане дори следа от цялото това привидно буйство, бе достатъчно Гонзаг само да смръщи вежди. Това, което дебелият Ориол бе изказал гласно, сега го мислеха всички: вестите бяха лоши.

Гонзаг повторно целуна ръка на доня Крус и с бащински тон попита:

– Имате ли ми доверие?

– Разбира се, ваше височество – отвърна циганката, вперила в него умолителен поглед, – но тя е единствената ми приятелка, тя е моя сестра!

– Не мога да ви откажа нищо, мило дете. Знайте, че каквото и да се случи, след час тя ще бъде свободна.

– Наистина ли, ваше височество? – извика доня Крус и цяла засия от радост. – Позволете ми тогава да ѝ съобщя щастливата новина!

– Не, не сега! Останете! Предадохте ли ѝ моето желание?

– За сватбата ли? О, разбира се, но тя е възмутена до дъното на душата си.

– Ваше височество – смутолеви Ориол, когото един заповеднически жест на Нивел беше привел в движение, – простете за безпокойството, но дамите настояват за цигулари.

– Оставете ме на мира! – рече Гонзаг, отстранявайки го с ръка.

– Не ще и дума, станало е нещо! – промърмори Нивел.

Гонзаг стисна ръцете на доня Крус в своите и продължи:

– Няма да ви кажа нищо повече от това: искаше ми се да спася оново, когото тя обича.

– Но, ваше височество – извика доня Крус, – ако благоволите да ми обясните каква полза би имал от тази сватба господин дьо Лагардер, аз тукатси ще предам думите ви на бедната Ороп.

– Това е просто факт – прекъсна я Гонзаг, – и аз нищо повече не мога да добавя към твърдението си. Или си мислите, че имам власт над събитията? Във всеки случай, обещавам ви, че няма да прибягвам до принуда.

Той понечи да се отдалечи, но доня Крус го задържа.

– Моля ви, разрешете ми да се върна при нея – прошепна тя. – Вашите недомлъвки ме плашат.

– Сега имам нужда от вас – каза Гонзаг.

– От мен? – удиви се циганката.

– Тук ще стане дума за неща, които дамите в никакъв случай не трябва да чуят.

– А аз ще ги чуя ли?

– Не. Те нямат никакво отношение към вашата приятелка. Тук вие сте у дома си, тъй че изпълнете ролята си на домакиня и отведете дамите в салона на Марс.

– Готова съм да ви се подчиня, ваше височество.

Гонзаг ѝ поблагодари и се върна при масата. Всички впиха изпитателен поглед в лицето му. Той направи знак на Нивел, която веднага се приближи.

– Добре вижте това дете – каза той и посочи с пръст доня Крус, която дълбоко замислена стоеше в другия край на салона. – Гледайте да я

разсеете и се постарайте да не обръща внимание на това, което ще става тук.

– Нима ни гоните, ваше височество?

– След малко пак ще ви повикаме. В малкия салон има сватбени подаръци.

– Разбрах, ваше височество. Ще ни отстъпите ли поне Ориол?

– Не, дори и него не. Вървете!

– Хайде, хубавици – подкани Нивел приятелките си, – доня Крус ще ни заведе да видим тоалета на младоженката.

Дамите станаха едновременно и предвождани от циганката, влязоха в малкия салон на Марс, разположен точно срещу будоара, в който преди малко видяхме нашите две приятелки. Там наистина имаше сватбени подаръци, около които дамите веднага се скупчиха.

Гонзаг стрелна Пейрол с очи и той отиде да затвори вратата зад тях. Едва що вратата се хлопна и доня Крус понечи да се приближи до нея, но Нивел се спусна подире ѝ и я хвана за ръката.

– Вие сама трябва да ни покажете всичко, мило ангелче – рече тя. – Ще сме ви много задължени.

В салона останаха само мъже. Гонзаг седна на масата сред гробно мълчание, което дори разбуди малкия маркиз дьо Шаверни. И понеже никой не проронваше нито дума, той промърмори, говорейки сам на себе си:

– Помня, че в градината зърнах две прелестни създания. Само че наистина ли трябва да се ожена за едната от тях, или просто сънувам? Бога ми, не знам! Братовчеде – изведнъж прекъсна мисълта си той, – тук ми се струва доста зловещо. Отивам при дамите.

– Стой тук! – заповяда Гонзаг и като обгърна с поглед присъстващите, попита: – Все тъй хладнокръвни ли сме, господа?

– Повече от всякога – последва отговор.

– По дяволите! – извика Шаверни. – Та нали точно ти, братовчеде, настояваше да прием!

Маркизът беше прав, но в момента за Гонзаг думата „хладнокръвие“ имаше съвсем относителен смисъл. Трябваша му разгорещени глави и яки десници. С изключение на Шаверни, всички бяха в нужното разположение на духа. Принцът вече нееднократно бе поглеждал към малкия маркиз, поклащайки недоволен глава. Той хвърли поглед към стенния часовник и каза:

– Разполагаме точно с половин час, за да си поговорим. Стига лудории! На вас говоря, маркизе!

В момента, когато Гонзаг му беше заповядал да остане, маркизът отново бе седнал, но не в креслото си, а върху масата.

– Не се безпокойте за мен, братовчедо – рече той със сериозността на пияниците. – Молете се само никой от тук присъстващите да не е по-пиян от мен. Аз се тревожа за положението си, какво по-просто от това!

– Господа – прекъсна го Гонзаг, – ако се наложи, ще минем и без него. Ето как стоят нещата: в този миг една млада девойка ни пречи. Чувате ли? Пречи ни! Пречи на всички ни, тъй като отсега нататък интересите ни са още по-тясно свързани, отколкото си мислите, и може да се каже, че вашата сполука е и моя. Погрижих се нишката, която ни свърваше, да се превърне в истинска верига.

– Всички сме много задължени на ваше височество! – рече Монтобер.

– Не ще и дума! Разбира се! – обади се и останалите, но им липсваше ентузиазъм.

– Тази девойка... – поде отново Гонзаг.

– Тъй като по всичко личи, че обстоятелствата се усложняват – прекъсна го Наваи, – имаме право на някои разяснения. Девойката, отвлечена снощи от вашите хора, същата ли е, за която ставаше дума у господин регента?

– Тоест, онази, която господин дьо Лагардер беше обещал да представи в Пале Роаял? – додаде Шоази.

– С една дума – госпожица дьо Нювер? – заключи Носе.

Всички забелязаха как изражението на Шаверни изведнъж се промени, после го чува тихо и със странен глас да повтаря:

– Госпожица дьо Нювер!

Гонзаг се намръщи.

– Какво значение има името ѝ? – рече той с гневно движение. – Тя ни пречи и трябва да я премахнем от пътя си.

Настъпи тишина. Шаверни взе чашата си, но веднага я остави обратно, без да отпие нито глътка. Гонзаг продължи:

– Кръвта ме ужасява също толкова, колкото и вас, господа приятели мои, та дори и повече. Шпагата никога не ми е допадала, тъй че никакви шпаги! Привърженик съм на мирните средства. Шаверни, плащам петдесет хиляди екю и поемам разходите по пътуването ти, само и само, за да е спокойна съвестта ми.

– Скъпичко е – промърмори Пейрол.

– Не разбирам – каза Шаверни.

– Ще разбереш. Просто давам един шанс на това прелестно дете.

– За госпожица дьо НьOVER ли става дума? – попита малкият маркиз и неволно посегна към чашата си.

– Ако ѝ се харесаш... – започна Гонзаг вместо отговор.

– Е, колкото до това – прекъсна го Шаверни, надигайки чашата си, – ще ѝ се харесаме!

– Толкоз по-добре! В такъв случай тя на драго сърце ще се омъжи за теб.

– Не бих желал и да бъде другояче – заяви Шаверни.

– Нито пък аз – загадъчно се усмихна Гонзаг. – Ожениш ли се, веднага ще отпътуваш с жена си някъде вдън глухата провинция и ще процочиш до безкрай медения си месец, ако, разбира се, не предпочиташ да се върнеш след като той изтече, но сам.

– А ако тя откаже? – попита малкият маркиз.

– Ако откаже, съвестта ми ще е чиста, а тя ще бъде свободна. Прознасяйки последните думи, Гонзаг неволно наведе очи.

– Давате ѝ един-единствен шанс, казахте – промълви Шаверни, – което ще рече, че ако приеме ръката ми, тя ще живее, а ако я отхвърли – ще бъде свободна. Не разбирам.

– Защото си пиан – сухо отвърна Гонзаг.

Останалите пазеха дълбоко мълчание. Под искрящите полилеи, осветяващи прекрасните картини по тавана и стените, сред празните бутилки и увехнали цветя, витаеше един бог знае какво зловещо предчувствие.

От време на време от съседния салон долиташе женски смях и този смях причиняваше болка. Единствен Гонзаг седеше с високо вдигнато чело и усмивка на устните.

– Но вие, господа – обърна се той към останалите, – сигурен съм, че вие много добре ме разбирате!

Не отговори никой, дори изпеченият негодяй Пейрол.

– Както виждам, нужно ви е разяснение – подсмихна се Гонзаг. – Добре, но то ще бъде кратко, тъй като нямаме време. Нека по-напред признаем очевидната истина: за нас съществуването на това дете е равносилно на пълно разорение. Излишно е да приемаме този недоверчив вид, това е така. Ако утре загубя наследството на НьOVER, вдругиден ще трябва да бягаме.

– Ние?! – разнесе се изумен вик.

– Вие, любезни господа – потвърди Гонзаг, – всички вие, без изключение. Вече не става дума за миналите ви дребни прегрешения.

Принц дьо Гонзаг също влезе в крак с модата и сега, подобно на най-дребния търговец, си води сметководни книги, в които сте записани всички вие, до един. Пејрол превъзходно се справя с подобен род дейност! И така, знайте, че моят крах ще повлече неминуемата ви гибел.

Всички погледи се обърнаха към Пејрол, но той дори не трепна. Принцът продължи:

– А да не говорим, че след всичко, което се случи снощи... Но стига заплахи! – прекъсна мисълта си той. – Щете – не щете, но сте затънали до гуша и ще ме последвате като верни спътници дори в неволята. Въпросът е, дали сте готови да ми засвидетелствувате вашата преданост?

Отново не последва отговор. Усмивката на Гонзаг стана недвусмислено подигравателна.

– Сами виждате, че отлично сте ме разбрали – рече той. – Не съм събркал като разчитах на интелигентността ви, нали? Девојката ще бъде свободна. Обещах го и ще удържа на думата си. Ще бъде свободна да излезе оттук и да върви накъдето ѝ видят очите, господа. Какво учудвате ли се?

Всички бяха вперили в него смаян и недоумяващ поглед. С мрачен вид, Шаверни бавно отпиваше от виното си. Гонзаг за първи път напълни чашата си и тези на своите най-близки съседи.

– Често съм ви казвал, господа приятели мои – подхвана той с игрив тон, – че всичко: полезните навици, учтивите обноски, възвишената поезия и изисканите парфюми, го имаме само благодарение на Италия. И до ден-днешен Италия не е проучена достатъчно добре. Слушайте и се постарайте да извлечете някаква полза. – Принцът отпи глътка шампанско и продължи: – Ще ви разкажа една забавна историйка от моята младост, от онези прекрасни години, които никога вече няма да се върнат. Граф Анибал Каноца, издънка на принцовете Амалфи, беше мой братовчед и бонвиван до мозъка на костите си, бога ми! Какви ли не лудории сме вършили заедно. Беше богат, много богат. Съдете сами: братовчед ми Анибал притежаваше четири замъка на Тибър, двајсет чифлика в Ломбардия, два двореца във Флоренция, два в Милано и още два – в Рим, както и цялата прословута златна посуда на кардиналите Алариа, нашите достопочтени чичовци, но бе само на двајсет и седем години и по всичко изглеждаше, че ще живее още век. Никога не съм срещал човек с по-крепко здраве от неговото. На вас май ви стана студено, господа приятели мои? Но моля ви, – пийнете, за да се посъземете!

Последваха съвета му; всички се нуждаеха от това.

– Една вечер – продължи принц дьо Гонзаг, – поканих братовчед си Каноца на моето лозе в Сполето, едно възхитително кътче, цялото в асми. Ах, какви асми бяха това! Прекарахме вечерта на терасата и наслаждавайки се на благоуханния ветрец, разговаряхме, доколкото си спомням, за безсмъртието на душата. Като изключим виното и жените, Каноца беше стоик. От лозето ми той си тръгна, когато вече се бе спуснала чудесна лунна нощ. Тръгна си освежен и отпочинал. Сякаш още го виждам как се качва в каретата си. Не ще и дума, той бе свободен, нали? Напълно свободен да отиде, където му скимне: на бал, на вечеря – всичко това го има и в Италия – или на любовна среща, но свободен също и да остане... – Принцът допи чашата си и тъй като видя въпроса в очите на присъстващите, довърши: – Братовчед ми Каноца се възползва от вратата свобода и остана.

Сред сътрапезниците настъпи раздвижване. Шаверни конвулсивно стисна чашата си.

– Остана! – повтори той.

Гонзаг взе една праскова от фруктиерата и му я подхвърли. Тя падна върху коленете на малкия маркиз и остана там.

– Опознай Италия, братовчедо! – рече му принцът, но веднага се сепна и продължи: – Шаверни е прекалено пиян, за да ме разбере, но може би така е по-добре. Опознайте Италия, господа.

Докато говореше, той търкаляше праскови по масата и скоро всеки от сътрапезниците му получи по една.

– Забравих да спомена едно незначително обстоятелство – добави принцът със сух и рязък тон. – Преди да си тръгне, братовчед ми граф Анибал Каноца си беше поделил с мен една праскова.

Сътрапезниците му тутакси оставиха плодовете, които държаха в ръце. Гонзаг отново напълни чашата си. Шаверни го последва.

– Опознайте Италия – за трети път повтори принцът, – само там знаят да живеят истински. От сто години вече никой не си служи с идиотски стилет. И каква полза от насилието? В Италия, например, когато искате да премахнете някое девойче, изпречило се на пътя ви, както е в нашия случай, вие просто избирате един галантен мъж, който е съгласен да се ожени за нея и да я отведе дявол знае къде. Дотук добре, това все още прилича на нашия случай. Ако тя приеме, всичко е наред. Ако ли пък откаже, а това е нейно право както в Италия, така и тук, вие просто се покланяте до земята, искайки прошка за безразсъдното си своеволие. После най-учтиво я изпровождате и от чисто кавалерски чувства ѝ подарявате един букет... – Казвайки това, Гонзаг взе букет живи цветя от

голямата ваза, която красеше масата. – Та кой отказва цветя? – продължи той, подреждайки букета. – Тя се отдалечава, без съмнение също толкова свободна, колкото и братовчед ми Анибал, да отиде, където ѝ е угодно: при любимия си, при приятелката си, или пък у дома, но свободна също и да остане.

Той протегна букета. Сътрапезниците му се отдръпнаха като попарени.

– И тя остава? – процеди Шаверни през зъби.

– Да, остава – студено произнесе Гонзаг и го погледна прано в очите.

Шаверни скочи на крака.

– Тези цветя са отровни! – извика той.

– Я сядай! – сопна му се Гонзаг и избухна в смях. – Ти си пиян!

Шаверни прекара ръка по обляното си в пот чело.

– Да – прошепна той, – сигурно съм пиян. Защото ако не беше така...

Той залитна. Виеше му се свят.

IX. Деветият час

Гонзаг обгърна сътрапезниците си с властен поглед.

– Шаверни не е на себе си – промълви той. – Простено му е, но ако някой от вас...

– Ще приеме – смутолеви Навай, колкото да поуспокои съвестта си. – Тя ще приеме ръката на Шаверни.

Като възражение, разбира се, това бе по-скоро боязливо, дори жалко, но другите не направиха и толкова. Страхът от разорението беше взел връх. Срамът е като покойниците на Брьогел¹⁴⁶, които си отиват скоростижно. Това бе особено меродавно за онези шарлатански времена, когато падението беше мигновено и безвъзвратно.

Гонзаг знаеше, че отсега нататък може да си позволи всичко. Тези тук до един бяха негови съучастници. Той вече разполагаше с армия. Принцът остави букета на мястото му и каза:

– Достатъчно на тази тема. Разбрахме се. Предстои ни нещо много по-сериозно. Още няма девет часа.

– Научихте ли нещо ново, ваше височество? – попита Пейрол.

146. Петер Брьогел, известен още като Брьогел Млади или Пъкления Брьогел (1564–1638) – известен фламандски живописец – Б. пр.

– Не, нищо. Просто взех някои предпазни мерки. Павилионът се охранява отвсякъде. Готие и още петима пазят входа откъм уличката; Кита и други двама са пред градинската порта; Лаверн с петима души варди градината, а в преддверието са нашите прислужници, до един въоръжени.

– А онези двамина разбойници? – попита Навай.

– Кокардас и Паспоал ли? Не им дадох определен пост. И те като нас чакат, но там.

Принцът посочи вратата към коридора, където полилеите бяха изгасени веднага след пристигането му. Оттогава вратата стоеше широко отворена.

– Кого чакат те и кого чакаме ние? – попита ненадейно Шаверни, в чийто мрачен поглед бе проблеснала искрица разум.

– Не беше ли тук вчера, когато получих онова писмо, братовчедо? – обърна се Гонзаг към него.

– Не. Кого чакате?

– Някой, който ще заеме това място – отвърна принцът и посочи креслото, останало празно от началото на вечерята.

– Уличката, градината, преддверието, стълбището – навсякъде гъмжи от наемни убийци! – произнесе Шаверни с презрителен жест. – И всичко това заради един-единствен човек?!

– Този човек се казва Лагардер – рече Гонзаг с неволна превзетост.

– Лагардер! – повтори Шаверни. – Мразя го! – добави той, говорейки сам на себе си. – Но аз бях в ръцете му, а той ме пощади.

Гонзаг се наведе към него, за да чуе по-добре и отново поклати глава. После се изправи и попита:

– Мислите ли, господа, че тези предпазни мерки са достатъчни?

Шаверни сви рамене и се разсмя.

– Двайсет срещу един! – промърмори Навай. – Честно е, не ще и дума!

– По дяволите! – извика Ориол, успокоен от многочислеността на този страховит гарнизон. – Не ни е страх!

– Мислите ли – попита пак Гонзаг, – че дваайсет души са достатъчни да го издебнат, да връхлетят изневиделица отгоре му и да го заловят – жив или мъртъв?

– Предостатъчно са, ваше височество! Предостатъчно! – разнесоха се викове наоколо.

– Мога ли да считам това за предварително уверение, че никой няма да ме обвини в непредпазливост?

– Гарантирам за това! – провикна се Шаверни. – Ако нещо липсва, то в никакъв случай не е предпазливост.

– Точно това исках да чуя! – кимна Гонзаг. – А сега искате ли да ви кажа моето мнение?

– Кажете, ваше височество, кажете!

Те отново бяха започнали да пият. Принц дьо Гонзаг се изправи.

– Според мен – рече той с бавене и сериозен глас, – всички предпазни мерки са абсолютно безполезни. Познавам човека. Лагардер ни пише: „Ще бъда у вас точно в девет часа.“ и в девет часа ние ще застанем лице срещу лице с Лагардер, уверен съм, кълна се в това! Няма армия, която би могла да попречи на Лагардер да се яви на определената среща. Дали ще се спусне по комина, дали ще влезе през прозореца, или ще изскочи от пода – това не знам, но точно в уречения час, нито миг по-рано или по-късно, ние ще го видим да сяда на тази маса.

– Дявол да го вземе! – извика Шаверни. – Дайте ми го, но един на един!

– Млъкни! – прекъсна го рязко Гонзаг. – Обичам да гледам двубои между джуджета и великани, но само по панаирите. И убеждението ми е толкова дълбоко, господа – добави той, обръщайки се към останалите сътрапезници, – че преди малко дори изпробвах закалката на шпагата си. – Принцът я измъкна от ножницата и огъна блестящата гъвкава стомана. – Часът приближава – довърши той, поглеждайки с крайчеца на окото си стенния часовник, – тъй че сторете като мен. Най-настоятелно ви препоръчвам да не разчитате на друго, освен на шпагите си.

Всички проследиха погледа му и се втренчиха във великолепния стенен часовник с махало, който тътнеше в касата си от розово дърво. Всеки миг стрелките му сяха да посочат девет часа. Сътрапезниците се втурнаха към шпагите си, захвърлени в безпорядък тук-там из салона.

– Дайте ми го! – настояваше Шаверни. – Само че един на един!

– Къде отиваш? – попита принцът Пейрол, виждайки го да се насочва към коридора.

– Да затворя вратата – отвърна предпазливият довереник.

– Остави вратата на мира! Щом веднъж съм казал, че ще остане широко отворена, така и ще бъде! Това е сигнал, господа – обърна се той към набързо въоръжилите се гуляйджии. – Затворят ли се, крилата й, ликувайте! Това ще означава: „Врагът е сразен!“ Но докато са отворени, бъдете нащрек!

Пейрол се сви най-отзад заедно с Ориол и Тиран. До Гонзаг стояха Шоази, Навай, Носе, Жирон и всички благородници. Шаверни се

намираше от другата страна на масата, най-близо до вратата. Всички бяха с голи шпаги в ръце и напрегнато се взираха в тъмния коридор.

Това тържествено и тревожно очакване даваше наистина внушителна представа за оногова, когото чакаха. От стенния часовник се разнесе характерното бумтене, издавано от механизмите му в мига преди да отброи точен час.

– Готови ли сте, господа? – попита Гонзаг без да откъсва поглед от вратата.

– Готови сме! – отзоваха се всички в един глас.

Току-що се бяха преброили. Многочислеността често придава смелост.

В момента, когато часовникът отброи първия от деветте удара, Гонзаг, който бе забил върха на шпагата си в паркета, грабна чашата си от масата и вдигайки я със самонадеян вид, извика:

– Да прием за здравето на господин дьо Лагардер! С чаша в едната ръка и с шпага – в другата!

– С чаша в едната ръка и с шпага – в другата! – глухо отекна едногласен вик.

Настъпи гробно мълчание. С пълни чаши и шпаги в ръце, всички чакаха, превърнали се цели в слух и зрение. Изведнъж отвън долетя звън на шпаги. Стенният часовник бавно отмерваше времето. Мина сякаш цял век, докато отбие деветте си удара. На осмия удар, звънът на шпаги, разнесъл се навън, също тъй внезапно стихна, а на деветия крилата на вратата с трясък се захлопнаха. Гръмна продължителен ликуващ вик. Шпагите до една се наведоха.

– За покойния Лагардер! – извика Гонзаг.

– За покойния Лагардер! – повториха в един глас гуляйджиите, изпразвайки чашите си на един дъх.

Единствен Шаверни дори не помръдна и остана все така безмълвен. Но изведнъж забелязаха Гонзаг, който тъкмо поднасяше чашата към устните си, трепна. Насред салона, струпаните върху Гърбавия наметала и мантии неочаквано се размърдаха и надигнаха. Гонзаг отдавна вече не мислеше за Гърбавия, пък и не беше в течение на завършека на безразсъдната пиянска надпревара. „Не знам дали ще се спусне по комина, дали ще влезе през прозореца, или ще изскочи от пода – бе казал принцът, – но в уречения час, той ще бъде между нас.“ При вида на тази движеща се купчина, той спря да пие и застана ан гард. Изпод дрехите се разнесе пронизителен сух смях.

– И аз съм с вас! – пропищя нечий треперлив гласец. – Ето ме! Ето

ме!

Не беше Лагардер.

Гонзаг се разсмя и промълви:

– Та това бил нашият приятел Гърбавия.

Гърбавия скочи на крака и като грабна една чаша, се присъедини към пиячите, които вдигаха наздравица след наздравица.

– За Лагардер! – извика той. – Този страхливец май е разбрал, че съм тук и не е посмял да дойде!

– За Гърбавия! – екна весел смях. – Да живее Гърбавия!

– Хе-хе! – подсмихна се той простодушно. – Добре че знам колко сте храбри, господа. В противен случай човек би останал с впечатление, че доста страх сте брали. Но какво искат тези двама юначаги?

Той сочеше към затворената врата, водеща към коридора, пред която неподвижни като статуи стояха Кокардас и Паспоал. Те имаха тържествуващ вид.

– Идваме да сложим главите си – лицемерно заяви гасконецът.

– Удчете! – добави нормандецът. – Пратете още две праведни души на небето!

– Удовлетворение за обидата! – провикна се Гонзаг весело. – Дайте чаши на тези смелчаци, нека пийнат с нас!

Шаверни ги гледаше с отвращение, каквото човек изпитва при вида на палач. Когато те се приближиха, малкият маркиз се отдръпна от масата.

– Бога ми, мисля че, ако Лагардер беше дошъл, сякаш да мина на негова страна! – рече той на Шоази, който стоеше до него.

– Шшт! – изсъска Шоази.

Гърбавия обаче го беше чул и като посочи Шаверни с пръст, се обърна към Гонзаг:

– Сигурен ли е ваше височество в ей този човек?

– Не – отвърна принцът.

Кокардас и Паспоал вече се чукаха с господата. Изтрезнелият Шаверни нададе уху. Паспоал говореше за окървавения бял жакет, докато Кокардас отново разказваше историята си за моргата във Вал дьо Грас.

– Но това е подло! – обърна се Шаверни този път направо към Гонзаг. – Повече от очевидно е, че тук се говори за убийство?

– А! – възкликна Гърбавия, преструвайки се на силно удивен. – Този пък откъде се взе?

С подигравателна усмивка, Кокардас нагло протегна чашата си към малкия маркиз, който ужасен го загърби.

– Дявол го взел! – добави Езоп II. – Този благородник, струва ми се, изпитва някакво необяснимо отвращение!

Междувременно останалите сътрапезници се бяха умълчали. Гонзаг сложи ръка на рамото на Шаверни и промълви:

– Внимавай, братовчеде, попрекалил си с пиенето!

– Напротив, ваше височество – прошепна Езоп II на ухото му, – аз пък намирам, че братовчедът не епил достатъчно. Повярвайте ми, знам го от опит!

Гонзаг подозрително го изгледа.

Гърбавия се смееше и клатеше глава с вид на човек, който си знае работата.

– Добре, може и да си прав – рече Гонзаг. – Предавам ти го.

– Благодаря, ваше височество – отвърна Езоп II, после с чаша в ръка се приближи до малкия маркиз и добави: – Ще благоволите ли да се чукнете с мен? Предлагам ви реванш!

Шаверни се разсмя и протегна чашата си.

– За венчавката ви, прекрасни годенико! – извика Гърбавия.

И двамата седнаха един срещу друг, заобиколени тутакси от своите покровители и секунданти. Бакхусовият дуел помежду им започваше отново.

Всеки от присъстващите в салона, където до този момент веселието едва-едва бе мъждукало, почувствува как на душата му олеква, сякаш непосилно бреме изведнъж бе паднало от плещите му. Лагардер бе несъмнено мъртъв, щом не беше съдържал дръзкото си обещание. Лагардер, жив и неявил се на уречената среща, това бе просто немислимо!

Самият Гонзаг вече не се съмняваше в това, и ако нареди на Пейрол да излезе и провери постовете, то бе само от прекомерна италианска предпазливост. Предпазливостта никога не вреди. На стоящите на стража наемни убийци им бе платено за цялата нощ, тъй че нищо не им костваше да ги оставят на постовете им. Колкото повече страх бяха брали, толкова по-весели бяха сега. Едва сега празненството започваше истински. Възвръщаше се апетитът, жаждата също. Подгисканото до този миг веселие сега неудържимо бликаше отвсякъде. По дяволите, та благородниците вече дори не помнеха, че са треперили от страх, а нашите банкери бяха смели като Цезар!

Всеизвестно е обаче, че всяко нелепо и заслужаващо присмех положение изисква изкупителна жертва. За такава жертва бе избран клетия дебелианко Ориол, който трябваше да изкупи всеобщото малодушие.

Закачаха го, дразнеха го и всеки най-безцеремонно му приписваше собствената си слабост и преживени страхове. Ориол единствен бе треперил от страх, такъв беше окончателният извод, до който стигнаха господата. Той се противеше колкото му сили държат и предизвикваше всички на дуел.

– Дамите! Дамите! – разнесоха се викове. – Защо не повикате дамите?

По знак на Гонзаг, Носе отиде да отвори вратата на будоара. Сякаш ято птички излетя от клетката си. Със смях, писъци и превземки, госпожиците нахлуха в салона, като говореха една през друга и се оплакваша от дългото чакане.

Нивел се приближи до Гонзаг и кимна към доня Крус:

– Малката се оказа твърде любопитна! Най-малко десет пъти трябваше да я дърпам от ключалката!

– Боже мой! – възкликна принцът добродушно. – Какво ли толкова би могла да види? Отпратихме ви само за миг, чаровници мои, но то бе единствено във ваш интерес. Вие не обичате деловите разговори.

– За нещо по-специално ли ни повикахте? – извика Дебоа.

– Какво става с годежа? – полюбопитствува Фльори.

А Сидализ, пощипвайки с една ръка мургавата брадичка на Кокардас-мадши, а с другата – пламналата буза на Амабл Паспоал, попита:

– Вие ли сте цигуларите?

– Гръм да ме порази дано! – избоботи Кокардас, вцепенил се като истукан. – Ние сме благородници, хубавице!

При допира на тази нежна и така приятно ухаеща ръчица, брат Паспоал се разтрепера от глава до пети и понечи да каже нещо, но просто глас не му стигна.

– Госпожи – каза Гонзаг, целувайки върха на пръстите на доня Крус, – не искаме да имаме тайни от вас. Ако се лишим за миг от вашето присъствие, то бе само за да уговорим предварителните условия на сватбата, на която тази нощ ще присъствуваме.

– Вярно е значи! – писнаха в един глас лудетините. – Някоя комедия ли ще гледаме?

Гонзаг протестиращо махна с ръка.

– Става дума за напълно сериозен брачен съюз – подчерта той внушително, сякаш самото място и антуражът не опровергаваха предостатъчно думите му. – После се наведе към доня Крус и добави: – Време е да предупредите вашата приятелка.

Доня Крус го погледна с обезпокоен вид.

– Обещахте ми нещо, ваше височество – промълви тя.

– Ще изпълня всичко, което съм обещал – отвърна Гонзаг и докато я изпращаше до вратата, добави: – Дори и да откаже, аз няма да се отметна от думата си. Но заради самата нея и заради още някого, когото не искам да назова, молете се тя да приеме!

Доня Крус не знаеше нищо за съдбата на Лагардер и Гонзаг разчиташе точно на това. Тя дори не подозираше докъде е способен да стигне в лицемерието си този безбожен Тартюф. И при все това, преди да прекрати прага на будоара, тя се спря и умолявашо прошепна:

– Ваше височество, нито за миг не съм се усъмнила, че ви ръководят благородни и достойни за вас подбуди, но от снощи стават наистина много странни неща. Ние сме само две бедни девойки и нямаме нужния опит, за да разплитаме загадки. От приятелски чувства към мен, ваше височество, и от състрадание към това клето дете, което обичам, и което е съсипано от мъка, ми кажете само думица, една-единствена думица, която ще ми помогне да разбере и ще ми послужи като аргумент срещу нейното упорство. Бих била много по-убедителна, ако можех да И кажа по какъв начин тази сватба ще съхрани живота на оногова, когото обича.

– Нима ми нямате доверие? – прекъсна я Гонзаг с укорителен тон. – И нима тя ви няма доверие? Щом вярвате в уверенията ми, уверете я, за да ви повярва и тя! И побързайте – повиши той властно тон, – чакам ви!

После ѝ се поклони и доня Крус излезе. Междувременно врявата в салона ставаше все по-оглушителна. Чуваха се само весели викове и гръмък смях.

– Bravo, Шаверни! – крещяха едни.

– Смелост, гърбушко! – деряха се други.

– Чашата на Шаверни беше по-пълна!

– Без шмекерии! Това е двубой не на живот, а на смърт!

– Ще се погубят! – пищяха дамите. – Те са луди!

– Ако наистина има толкова сини акции, колкото разправят – промърмори Нивел, – искам да ви заявя, че винаги съм изпитвала слабост към гърбавите!

– За бога, как само се наливат!

– Истински фунии! Сюнгери!

– Ама че ями! Bravo, Шаверни!

– Смелост, гръбльо! Какви ти ями, същински бездни!

Езоп II, наречен още Йон, и малкият маркиз бяха заобиколени от

плътна тъпа зрители, която набъбваше с всеки изминат миг. За тази нощ това бе второто им стълкновение.

Датиращото от онази епоха нашествие на английските нрави бе разпространило модата на пиянските турнири.

До тях се търкаляха дузина празни бутилки, които недвусмислено свидетелствуваха за съкрушителните удари, понесени, или по-скоро погълнати от двете враждуващи страни. Шаверни беше блед като платно и налените му с кръв очи сякаш всеки миг се канеха да изскочат от орбитите си. Но той беше свикнал с подобни схватки. Въпреки тънката си снага и привидно ограничения капацитет на стомаха си, маркизът беше опасен събутилник. Подвизите му бяха безчет. Гърбавия, напротив, беше силно зачервен и очите му неистово блестяха. Той се въртеше и не млъкваше нито за миг, което, както всеки знае, е много неблагоприятно условие. Дърдоренето опиянява почти толкова, колкото и самото вино. Има ли сериозна среща, всеки шампион на бутилката трябва да бъде ням. Ами тъй де, я вижте рибите! Щастието като че ли клонеше на страната на малкия марки.

– Залагам сто пистола за Шаверни! – извика Навай. – – Гърбавия ще се върне под наметалата!

– Държа – отвърна Гърбавия, като се олюля в креслото си. Това не убягна от погледа на Нивел, която извика:

– Залагам портфейла си за маркиза!

– А колко има в портфейла? – поинтересува се Езоп II между две големи глътки.

– Пет синички... Цялото ми състояние, уви!

– Държа ги срещу десет! – извика Гърбавия. – Дайте вино...

– Коя ти харесва най-много? – пошушна Паспоал на ухото на своя доблестен приятел, оглеждайки последователно Сидализ, Нивел, Флорри, Дебоа и другите госпожици.

– Гръм да ме поразя дано! – възкликна Кокардас-младши, който не сваляше очи от Гърбавия. – Негова милост ще вземе да се удави накрая. Познавам само един човек, който може да пие така!

Езоп II стана от мястото си и за миг на всички им се стори, че ще падне. Той обаче най-невъзмутимо се настани върху масата, обгръщайки присъстващите с циничния си подигравателен поглед.

– Нямате ли по-големи чаши? – извика той и запокити своята надалеч. – С тези лешникови черупки можем и да осъмнем!

Х. Триумфът на Гърбавия

Ето ни – отново в стаята на партерния етаж, където в началото на вечерята бяхме видели Оror и доня Круc. Оror беше сама и макар да бе коленичила на килима, не се молеше.

От известно време шумът, долитащ от горния етаж, се беше усилил. Причина за това бе разгорялото се единоборство между Шаверни и Гърбавия. Но Оror дори не ги чуваше. Тя бе потънала в мисли и зачервените ѝ от плач очи невиждащо се взираха нейде в пространството. Унесът ѝ бе тъй дълбок, че тя дори не обърна внимание на лекия шум, който доня Круc вдигна на влизане в стаята. Испанката се приближи на пръсти и я целуна по косата. Оror бавно извърна глава и сърцето на циганката се сви от мъка, когато зърна клетите ѝ, останали без капчица кръв страни и помътнелите от плач очи.

– Идвам да те взема – рече тя.

– Готова съм – отвърна Оror.

Доня Круc очевидно не очакваше подобен отговор.

– Едва сега ли се реши?

– Молих се, а когато човек се моли, непонятното става лесноразбираемо.

Доня Круc бързо се приближи до нея и попита:

– Каж ми, какво разбра?

Във въпроса ѝ звучеше почти толкова искрена загриженост, колкото и неподправено любопитство.

– Готова съм – повтори Оror. – Готова съм да умра.

– Но тук изобщо не става дума за смърт, бедна ми сестрице!

– За първи път тази мисъл ме споходи много отдавна – прекъсна я Оror унило. – Аз, само аз съм неговото нещастие, заплахата, която непрестанно тегне над него. Аз съм неговият зъл дух. Без мен той щеше да е свободен, щеше да е спокоен и щастлив!

Доня Круc слушаше, без да разбира. Оror изтри една сълза и продължи:

– Защо, защо още снощи не сторих това, което обмислям днес? Защо не избягах от дома му? Защо съм още жива?

– Какви ги говориш? – извика циганката.

– Флор, сестрице мила, ти просто не знаеш каква разлика съществува между вчера и днес! Видях пред мен да се разтварят райските порти и пред погледа ми се разкри един цял живот, изтъкан от неописуема

радост и божествени наслади. Той ме обичаше, Флор!

– Та няма едва снощи го разбра? – смая се доня Крус.

– Ако го бях разбрала по-рано, един бог знае дали щяхме да се излагаме напразно на опасностите на това пътуване. Но аз се съмнявах, страхувах се. О, колко лекомислени сме ний, сестрице! Човек трябва да трепери, а не да изпада във възторг пред това велико щастие, което би принудило небесното блаженство да се спусне на земята. Но, разбираш ли, това е невъзможно, за щастieto няма място на този свят.

– Добре, но ти какво реши? – прекъсна я циганката, която нямаше никаква склонност към подобна мистика.

– Да се подчиня, за да го спася – отвърна Оror.

Възхитена, доня Крус скочи на крака и извика:

– Да вървим тогава! Принцът ни чака. – Внезапно тя се сепна и усмивката ѝ помръкна. – А известно ли ти е, че покрай теб животът ми се превърна в истински героизъм? Не мога да обичам като теб, не ще и дума, но и аз обичам по свой начин, а винаги те намирам на пътя си.

Смаяната Оror недоумяващо я погледна.

– Ти не бери грижа за мен – усмихна се доня Крус. – И през ум не ми минава да умирам заради това. Имам намерение преди да умра да се влюбя така поне още няколко пъти, но бъди уверена, че ако не беше ти, надали бих се отказала толкова лесно от царя на странстващите рицари, Хубавия Лагардер! Вярно е и това, че след него единственият мъж, който накара сърцето ми да трепне, е този глупчо Шаверни.

– Какво...? – понечи да я прекъсне Оror.

– Знам, знам, поведението му може да ти се струва лекомислено, но какво да правя, след като с изключение на Лагардер не понасям светците! Това невъзможно маркизче просто не ми излиза от ума!

Оror я хвана за ръката и се усмихна.

– Сестрице – рече тя, – сърцето ти е по-искрено от думите. Пък и откъде ли всъщност би могла да наследиш надменната суетност на високородните?

Доня Крус сви устни.

– Ти май не вярваш в знатния ми произход? – промърмори тя.

– Госпожица дьо Нювер съм аз – спокойно отвърна Оror.

Слисана, циганката широко отвори очи.

– Лагардер ли ти го каза? – прошепна тя, без дори и през ум да ѝ мине да възразява.

Тя поне не беше честолюбива.

– Не – поклати глава Оror, – и това е единственото провинение, в

което някога бих могла да го упрекна. Ако ми го беше казал...

– Но тогава кой...? – прекъсна я доня Крус.

– Никой. Знам го и толкоз. От снощи най-различни събития, случили се от детството ми до днес, придобиха за мен съвършено нов смисъл. Спомнях си, съпоставях и заключенията се наложиха от само себе си. Детето, което е спяло в крепостния ров на Кайлюс докато са убивали баща му, съм била аз. Още виждам погледа на моя приятел, когато посетихме това зловещо място! Та нали точно той ме накара да целуна мраморното лице на Нювер в гробището „Сен Маглоар“? И нима Гонзаг, чието име ме преследва от най-ранно детство, същият Гонзаг, който днес ще ми нанесе смъртоносния удар, не е съпругът на вдовицата на Нювер?

– Та нали той искаше да ме върне на майка ми! – прекъсна я циганката.

– Бедна моя Флор, знам добре, че сме безсилни да си обясним всичко. Ние сме деца и бог е съхранил сърцата ни чисти. Как тогава да проникнем в бездната на покварата? Пък има ли и смисъл? Не знам какво е искал да направи от теб Гонзаг, но ти си само инструмент в ръцете му. Разбрах това още снощи, а сега виждам, че и ти го разбираш.

– Така е – промълви доня Крус с полупритворени очи и смръшени вежди.

– Едва снощи Анри призна, че ме обича – каза Ороп.

– Едва снощи?! – стъписа се циганката.

– Но защо? Защо чак сега? – продължи Ороп. – Без съмнение помежду ни имаше някакво препятствие! И какво друго би могло да бъде това препятствие, ако не плахата и безкористна всеотдайност на най-доблестния човек в света? Разбрах, че това, което го отдалечаваше от мен, бе знатният ми произход и баснословното ми наследство.

Доня Крус се усмихна. Ороп я погледна право в очите и очарователното ѝ лице прие гордо и сурово изражение.

– Трябва ли да се разкайвам, че ти се доверих? – промълви тя.

– Не ме кори – рече циганката и обгърна шията ѝ с ръце, – усмигнах се, защото си помислих, че на мен и през ум не би ми минало за подобно препятствие! Все пак не съм принцеса.

– Да беше рекъл бог и мен да пощади така! – извика Ороп със сълзи на очи. – Величието също има своите радости и неволи. И аз, умирайки едва на двайсет години, ще съм познала от величието единствено сълзите. – Тя с ласкав жест запуши устата на приятелката си, която се канеше да ѝ възрази, и продължи: – Спокойна съм. Уповавам се на

милосърдието на бога, който извън пределите на този свят не ни подлага повече на изпитания. И ако говоря за смърт, не се страхувай и не си мисли, че се каня да ускоря настъпването на сетния си час. Самоубийството е смъртен грях, който ти затваря портите небесни! А къде другаде, ако не на небето, бих могла да го чакам? Не, други ще се погрижат за спасението ми. И това не е просто догадка, а сигурност.

Доня Крус беше пребледняла като мъртвец.

– В какво си сигурна? – прошепна тя с неестествен глас.

– Бях тук съвсем сама – бавно отговори Ороп. – Премислях всичко, което току-що ти казах, както и някои други неща. Наоколо просто гъмжи от доказателства. Точно защото съм госпожица дьо Нювер, снощи ме отвлякоха; точно поради същата причина принцеса дьо Гонзаг изпитва такава ненавист към моя приятел Анри. И знаеш ли, Флор, тази мисъл окончателно ме сломи. Мисълта, че мога да се озова между майка ми и него като между двама непримирими врагове, прониза сърцето ми като нож. Ще настъпи ли нявга часът, когато трябва да избирам? Как бих могла да знам? Откакто научих името на баща си, в мен се всели неговият дух. За първи път в мен заговори дългът и неговият глас е вече също толкова властен, колкото и гласът на щастието... Довчера бях сигурна, че на света не съществува сила, способна да ме раздели с Анри; днес...

– Днес...? – подкани я доня Крус, когато приятелката ѝ млъкна.

Ороп извърна глава, за да изтрие една сълза. Доня Крус я гледаше, покъртена до дъното на душата си. Тя без усилия и съжаление се разделяше с бляскавите илюзии, които Гонзаг я беше накарал да си вътлпи. Доня Крус бе досущ като току-що пробудило се дете, което се усмихва на прекрасните видения на чудесен сън.

– Сестрице – рече тя, – уверена съм, че ти си Ороп дьо Нювер. Малко херцогини могат да се похвалят с дъщеря като теб. Но преди малко ти каза нещо, което ме разтревожи и уплаши.

– Какво съм казала? – попита Ороп.

– „Други ще се погрижат за спасението ми...“, това каза – припомни ѝ доня Крус.

– А, да, забравих – поклати глава Ороп. – Бях тук съвсем сама, както вече ти казах, и главата ми гореше, та щеше да се пръсне. Без съмнение треската ми е придала достатъчно смелост, защото излязох от стаята и се изкачих по потайната стълбичка, която ти ми показа, после продължих по коридора и се озовах в будоара, където бяхме заедно с теб. Сетне се приближих до вратата, иззад която те бяха викали твоите

приятели. Врвата беше утихнала. Погледнах през ключалката. Около масата нямаше вече нито една жена.

– Бяха ни отпратили – прекъсна я доня Крус.

– А знаеш ли защо, малка моя Флор?

– Гонзаг ни каза... – начена циганката.

– Ах! – възкликна разтреперана Ороп. – Значи човекът, който изглежда командуваше другите, е Гонзаг?

– Да, принц дьо Гонзаг.

– Не знам какво ви е казал, но навярно е излъгал – каза Ороп.

– Защо мислиш така, сестрице?

– Защото ако ви беше казал истината, ти никога не би дошла да ме вземеш, скъпа моя Флор!

– Но каква е тогава истината? Ще ме докараш до лудост, кълна се!

Настъпи мълчание. Опряла чело на гърдите на приятелката си, Ороп сякаш се унесе в мисли.

– Забеляза ли букетите цветя, които украсяват масата? – попита тя след малко.

– Да, прекрасни цветя.

– А не ти ли повтори Гонзаг: „Ако тя откаже, ще бъде свободна“?

– Разбира се, това са неговите собствени думи.

– Когато погледнах през ключалката, Гонзаг тъкмо говореше – продължи Ороп като сложи ръка върху нейната. – Сътрапезниците му го слушаха вцепенени, онемели, бледи като мъртъвци. Тогава аз долепих ухо до дупката на ключалката и чух...

Откъм вратата се разнесе шум.

– Какво чу? – подкани я доня Крус нетърпеливо.

Ороп не отговори. На прага се бе появила охтичавата и престорено любезна физиономия на Пейрол.

– Хайде, госпожици! – рече той. – Чакат ви.

Ороп веднага се изправи.

– Готова съм да ви последвам – каза тя.

В момента, когато се изкачваха по стълбището, доня Крус се приближи до нея и тихичко настоя:

– Довърши! Какво искаше да ми кажеш за цветята?

Ороп лекичко ѝ стисна ръка и със спокойна усмивка отвърна:

– Имаш право, цветята са наистина чудесни! Господин дьо Гонзаг е галантен като всеки знатен велможа. Откажа ли, не само че ще бъде свободна, но ще получи и букет чудесни цветя.

Доня Крус втренчено я погледна. Тя отлично разбираше, че зад

тези думи се крие някаква ужасна тайна, но каква – не можеше да се досети.

– Браво, гръбльо! Ще те провъзгласим за цар на смукачите!

– Дръж се, Шаверни! Не отстъпвай! Не се предавай!

– Не е честно, Шаверни разля половин чаша върху жабото си! В този момент донесоха големите чаши, поискани от Гърбавия.

Гръмна продължителен ликуващ вик. Това бяха две *wiederkommen*¹⁴⁷ от Бохемия, в които през лятото държаха разхладителни напитки. Всяка от тях побираше по цяла пинта¹⁴⁸. Гърбавия веднага изля в своята една бутилка шампанско. Шаверни понечи да го последва, но ръката му трепереше.

– Да не искаш да загубя и петте си „внучки“, маркизе! – извика Нивел.

– Какъв чудесен рецитатор на „Той нек' погине“¹⁴⁹ би излязъл от нашата Нивел! – възхити се Навай.

– По дяволите! – изруга дъщерята на Мисисипи. – И така едва свързваме двата края!

Зрителите бяха сключили немалко облози и сега почти всеки, било повече или по-малко, споделяше мнението на Нивел. Фльори, която не участвуваше в облозите, направи рискованото предложение да турят край на състезанието, но то бе посрещнато с всеобщ вик на негодувание.

– Та ние едва сега започваме! – извика Гърбавия през смях. – Помогнете на господин маркиза да напълни чашата си.

Шаверни беше заобиколен от Шоази, Носе, Жирон и Ориол, които услужливо напълниха неговата *wiederkommen* до ръба.

– Ама че работа! – въздъхна Кокардас-младши. – Бива ли тъй да заносват кубавото вино!

Колкото до Паспоал, безцветните му очички все така възхитено опипваха ту Нивел, ту Фльори, ту Дебоа, докато той мълвеше пламенни слова, но само с устни. Не ще и съмнение, че този изискан до свършенство похват имаше за едничка цел да възбужда силно любопитството на дамите.

– За ваше здраве, господа! – извика Гърбавия, вдигайки високо огромната си чаша.

– За ваше здраве! – смутолеви Шаверни.

147. Буквално: „Заповядайте пак!“ (нем.) – Б. пр.

148. Стара мярка за течности, равна на 0,93 л. – Б. пр.

149. Начални думи на монолог от трагедия на Пиер Корней – Б. пр.

Жирон и Носе придържаха треперещата му ръка. Раздавайки покло-ни наляво и надясно, Гърбавия заяви:

– Тази чаша трябва да се изпие на един дъх!

И като надигна своята *wiederkommen*, той без да бърза я изпразни до дъно. Разнесоха се възторжени аплодисменти.

Подкрепян от своите привърженици, Шаверни също изпразни ча-шата си, но всеки можеше да се досети, че вече бе на края на силите си.

– Още по една! – предложи Гърбавия и протегна чашата си, все тъй бодр и весел.

– Ако ще и още десет! – хлъцна Шаверни, залитайки.

– Дръж се, маркизе! – развикаха се залагащите. – Не гледай полилея!

Маркизът идиотски се изхили.

– Я мирувайте! – избъбри той. – По-добре спрете тази люлка и по-речете на масата да се върти!

Нивел начаса взе смело решение. Тя беше храбро момиче.

– Съкровище – обърна се тя към Гърбавия, – аз просто се пошегувах. По-скоро бих се оставила да ме удушат, отколкото да зала-гам срещу теб!

И като срази Шаверни с презрителен поглед, дъщерята на Мисиси-пи пхна портфейла си в джоба и с достойнство се отдалечи.

– Хайде, хайде! – провикна се Гърбавия. – Дайте вино! Жаден съм!

– Дайте вино! – повтори малкият маркиз. – Бих изпил дори морето! Но спрете тази люлка, дявол да го вземе!

След миг чашите им отново бяха пълни. Гърбавия със сигурна ръка грабна своята и извика:

– За здравето на дамите!

– За здравето на дамите! – прошепна Паспоал на ухото на Нивел.

Шаверни направи последно отчаяно усилие да вдигне своята *wiederkommen*, но за най-голямо възмущение на Кокардас, пълната ча-ша се плъзна от ръцете му.

– По дяволите! – изръмжа гасконецът. – В затвора би трябвало да тикнат онези, дето така прахосват виното!

– Хайде пак! – не се предаваха привържениците на Шаверни.

Гърбавия услужливо му предложи чашата си, която тутакси бе на-пълнена. Но клепачите на Шаверни затрепкаха досущ като крилцата на онези пеперудки-мъченици, които децата приковават с карфици към та-пицерията. Това бе краят.

– Ти слабееш, Шаверни! – извика Ориол.

– Шаверни, но ти залиташ! Свършено е с теб, Шаверни!

– Ура за малкия човек! Да живее Езоп II!

– Да вдигнем Гърбавия на ръце!

За миг избухна невъобразима врява, последвана от внезапно мълчание. Вече никой не крепеше Шаверни. Той се олюля в креслото си, докато отмалелите му ръце напразно се опитваха да се заловят за нещо.

– Кой би предположил, че къщата ще се срути! – промърмори той.

– Та тя изглеждаше толкова солидна. Това не е честно!

– Шаверни бълнува!

– Шаверни ще рухне всеки миг! Шаверни губи почва под краката си!

– Шаверни се удави! Шаверни пропадна вдън земя!

Маркизът се беше търкулнал под масата. Екна второ ура. Застанал върху масата, Гърбавия победоносно вдигна чашата, напълнена миг преди това за победения, и я изпи на един дъх. Салонът едва не рухна под оглушителните аплодисменти.

– Какво става тук? – попита принц дьо Гонзаг, приближавайки се.

Езоп II пъргаво скочи от масата.

– Вие сам ми го дадохте, ваше височество – рече той.

– Къде е Шаверни? – попита принцът.

Гърбавия побутна с крак обувките на маркиза, които стърчаха изпод масата, и отвърна:

– Ето го.

Гонзаг свъси вежди и промърмори:

– Мъртво пиан?! Само това ни липсваше! Имахме нужда от него.

– За годежа ли, ваше височество? – полюбопитствува Гърбавия и като се поклони, пъхайки с елегантен жест шапката си под мишница, той с чисто аристократична изтънченост оправи гънките на жабото си.

– Да, за годежа – кимна Гонзаг.

– По дяволите! – възкликна Езоп II най-безцеремонно. – Няма незаменими хора. Знайте, ваше височество, че ей така, както ме гледате, не бих бил никак недоволен да се задомя, тъй че се наемам да ви свърша работа.

Гръмък смях посрещна това неочаквано предложение. Гонзаг внимателно се взря в Гърбавия, който се пъчеше насреща му, продължавайки да стиска в ръка огромната си чаша.

– Знаеш ли какво трябва да направиш, за да заместиш тогава? – попита тихо принцът, посочвайки Шаверни.

– Да, знам – отвърна Гърбавия.

– А мислиш ли, че ще се справиш? – продължи да пита Гонзаг.

Езоп II изви устни в надменна и същевременно жестока усмивка.

– Вие не ме познавате, ваше височество – промълви той. – Ще го направя дори по-добре!

XI. Цветя от Италия

– Прекрасна идея! – възхитиха се гуляйджиите, които междуременно отново бяха насядали около масата и пак надигаха чашите. – Наистина, защо да не оженим Гърбавия, вместо Шаверни!

– А да не говорим, че ще бъде и много по-забавно! От него ще излезе чудесен жених.

– Представете си само как ще се облеши Шаверни, когато се събуди вдовец!

Ориол се побратимяваше с Амабл Паспоал по изрична заповед на госпожица Нивел, която бе взела нашия срамежлив дебютант под височайшото си покровителство. Превземките отдавна бяха забравени: Кокардас-младши пиеше на равна нога с всички. Той го намираше за съвсем естествено, което не му пречеше да изпитва напълно законна гордост. Тук, както и навсякъде, Кокардас-младши се държеше със завидно достойнство. Достатъчно бе само едно страховито „Гръм да ме поразят!“ и дебелият Ориол, който се беше опитал да му говори на „ти“, сурово бе поставен на мястото му.

Гонзаг и Гърбавия стояха малко по-встрани. Принцът все така внимателно разглеждаше дребното човече, сякаш искаше с поглед да пробие саркастичната маска, покриваща лицето му, за да вникне в тайните му помисли.

– Какви гаранции са ви нужни, ваше височество? – попита Гърбавия.

– По-напред искам да знам какво си разбрал? – отвърна Гонзаг на въпроса с въпрос.

– Нищо особено, просто бях тук и чух както притчата за прасковата, така и историята с цветята и хвалебственото ви слово за Италия.

Гонзаг проследи с поглед шилестия му пръст, който сочеше софата и струпаните върху нея наметала.

– Вярно, тук беше – промълви той. – Защо бе тази комедия?

– Исках да разбера, пък и да поразмисля. Шаверни се оказа крайно неподходящ за вас.

- Така е, но имах слабост към него.
- Слабостта е винаги пагубна, тъй като неминуемо поражда опасност. Сега Шаверни спи, но той ще се събуди.
- Именно! – промърмори Гонзаг. – Но да оставим Шаверни! Кажете по-скоро как ти се струва притчата за прасковата?
- Чудесна, но прекалено силна за вашите страхливци.
- А историята с цветята?
- Възхитителна, но също толкова силна – уплаши ги.
- Не говоря за господата – прекъсна го принцът. – Познавам ги по-добре от теб.
- Именно! – прекъсна го Гърбавия на свой ред.
- Гонзаг го измери с поглед и се усмихна.
- Ти по-добре отговаряй за себе си – каза той.
- Харесвам всичко, което идва от Италия – рече Езоп II. – Никога досега не бях чувал по-забавна историйка от тази за граф Каноца на лозето ви в Сполето, но ако питате мен, не бих я разказвал на тези господа.
- Защо, за много по-силен от тях ли се мислиш? – полюбопитствува Гонзаг.
- Езоп II самодоволно се усмихна и дори не благоволи да му отговори.
- Е, какво става с годежа? – подвикна Навай отдалеч, но един жест на Гонзаг го накара да онемее.
- Туй джудженце трябва да е червиво със „синички“! – обади се Нивел. – Ако питате мен, бих се омъжила за него без дори да се замисля!
- И ще станете мадам Езоп III! – подметна дълбоко засегнатият Ориол.
- Мадам Йон! – додаде Носе.
- Много важно! – изсмя се Нивел и посочи Кокардас-младши с пръст. – Плутос¹⁵⁰ е царят на боговете. Виждате ли този славен момък? Дайте ми малко пясък от Мисисипи и аз ще направя от него истински принц.
- Кокардас гордо се изпъчи и каза на разяждания от ревност Паспоал:
- Ха! Таз гургуличка има вкус! Не ще и дума, влюбила се е в мен,

150. В гръцката митология. – бог на богатството, отъждествяван с Плутон, бог на царството на мъртвите; герой от едноименната комедия на Аристофан. – Б. пр.

мътните го взели!

– Но какво повече от Шаверни притежаваш? – продължаваше да разпитва в същото време Гонзаг събеседника си.

– Опит – отвърна Гърбавия. – Веднъж вече бях женен.

– Виж ти! – възкликна принцът и погледът му стана още по-пронизващ.

Езоп II потърка брадичката си и дори окоето му не мигна.

– Веднъж вече бях женен – повтори той. – Сега съм вдовец.

– Виж ти! – възкликна отново Гонзаг. – И какво предимство ти дава това пред Шаверни?

По лицето на Гърбавия премина сянка.

– Жена ми беше красива – сниши глас той. – Много красива.

– И млада, предполагам? – попита принцът.

– Почти дете. Баща ѝ беше беден.

– Разбирам. Обичаше ли я?

– До полуда! Но съюзът ни бе краткотраен.

Лицето на Гърбавия помръкна още повече.

– Колко време живяхте заедно? – любопитствува Гонзаг.

– Ден и половина – отвърна Езоп II.

– Странно, много странно. Обясни ми.

Дребното човече пресилено се засмя.

– Необходимо ли е, след като отлично ме разбирате?

– Не, не те разбирам – настоя принцът.

Гърбавия сведе очи и за миг сякаш се подвоуми.

– Нищо чудно и да съм сбъркал – промърмори той. – Може би наистина ви е бил нужен само един Шаверни!

– Обясни ми, казах! – повтори властно Гонзаг.

– А вие обяснихте ли ми историята с граф Каноца?

Принцът сложи ръка на рамото му.

– Случи се в деня след сватбата ни – поде Гърбавия неохотно. – Бях и дал един ден срок, за да размисли и привикне с външността ми, но тя не можа!

– И тогава? – попита нетърпеливо Гонзаг, впил внимателен поглед в него.

Гърбавия взе една чаша от близката кръгла масичка и погледна Гонзаг право в очите. Погледите им се срещнаха и в зениците на Езоп II ненадейно лумна такава неумолима жестокост, че принцът потресен промълви:

– Тъй млада и хубава... Не ти ли беше жал?

С рязко движение, Гърбавия разби чашата о масичката и свирепо изсъска:

– Искам да ме обичат! Толкоз по-зле за онази, която не е способна на това!

За миг Гонзаг остана безмълвен; лицето на Гърбавия бе възвърнало обичайното си студено и саркастично изражение.

– Ей, господа! – провикна се внезапно принцът, побутвайки с крак спящия Шаверни. – Няма ли кой да изнесе оттук тогава?

Гърдите на Езоп II бурно се повдигнаха. Той едва успя да прикрие ликуването си.

Навай, Носе, Шоази и всички приятели на малкия маркиз предприеха последни отчаяни опити да обърнат развоя на събитията в негова полза. Разтърсваха го, викаха го. Ориол изля цяла кана вода върху главата му; дамите доброжелателно го изпощипаха до кръв, като всички най-усърдно крещяха един през друг:

– Събуди се, Шаверни! Събуди се, за бога! Отнемат ти жената!

– А ще трябва да възстановиш и зестрата! – добави Нивел, заета както винаги с по-солидни мисли.

– Шаверни! Събуди се, Шаверни!

Напразни усилия! По знак на принца, Кокардас-младши и Амабл Паспоал метнаха победения на гръб и го понесоха към изхода. В момента, когато минаваха край Езоп II, той едва чуто им прошепна:

– Косъм да не падне от главата му! Отговаряте с живота си! И веднага отнесете писмото на посочения адрес!

Кокардас и Паспоал излязоха заедно с товара си.

– Направихме, каквото можаме – заяви Навай.

– И останахме докрай верни приятели! – додаде Ориол.

– Но в крайна сметка годежът на Гърбавия е много по-забавен – заключи Носе.

– Да оженим Гърбавия! – писнаха дамите. – Да го оженим!

С един скок, Езоп II се озова върху масата.

– Тишина! – развикаха се наоколо. – Йон ще държи реч!

– Дами и господа – подхвана Гърбавия, жестикулирайки като адвокат пред съдебни заседатели, – трогнат съм до дъното на душата си от любезното внимание, с което благоволихте да ме почетете. Съзнанието, че съм недостоен за него би трябвало, без съмнение, да ме накара да онемя, но...

– Много добре! – извика Навай. – Та той говори като по книга!

– Скъмността ви изтъква още повече вашите добродетели, Йон –

обади се и Нивел.

– Благодаря ви, дами и господа! Вашата снизходителност ми вдъхна смелост да сторя всичко, което е по силите ми, за да се покаже достоен както за нея, така и за благоволението на славния принц, комуто ще дължа моята другарка в живота!

– Отлично! Браво, Езоп! Малко повече патос!

– Дай сега няколко жеста с лявата ръка! – настоя Навай.

– Спастри някое подобаващо куплетче! – извика Дебоа.

– Хайде, стъпчица от менует! Изкарай една жига върху покривката!

– Не бъди неблагодарник, Йон! – изрева въодушевен Носе. – Изиграй ни сцената с Ахил и Агамемнон!

– Туй са отживелици, дами и господа! – прекъсна го Езоп II сериозно. – Смятам да направя нещо много повече, за да ви засвидетелствувам признателността си. Възнамерявам да ви представя една съвсем нова пиеса, при това на премиера!

– Творения Йонови! Брависимо! Написал е пиеса!

– Ако не друго, то поне ще импровизирам, дами и господа. Наемам се да ви докажа, че дарбата да съблазняваш е по-силна дори от самата природа...

Гръмна такъв възторжен вик, че прозорците на салона потрепераха.

– Урок по галантност! – задъхваха се от смях гуляйджиите. – „Изкуството да се харесваме“ от Езоп II, наречен още Йон!

– Той носи в джоба си Венериния пояс!

– Йон си е присвоил глумите, смеха, дарбите и стрелите на младия Купидон!

– Браво, гърбушко! Ти си просто чудесен!

Той се поклони и с усмивка добави:

– Доведете ми младоженката и ви уверявам, че ще направя всичко, за да поразвлека достойно публиката!

– Начаса те ангажирам в операта, само да поискаш! – възторжено извика Нивел. – Тъкмо ни липсват балетисти!

– Жената на Гърбавия! – крещяха господата. – Сервирайте – жената на Гърбавия!

В този момент вратата на будоара се отвори. Гонзаг с жест призова към тишина. В салона, нежно подкрепяйки олюляващата се и по-бледа от мъртвец Ороп, влезе доня Крус. Подире им вървеше Пейрол.

При вида на Ороп сред присъстващите се разнесе възхитен шепот. В първия миг господата напълно забравиха за комичното представление, което с такова нетърпение бяха очаквали, и дори Гърбавия не

намери подкрепа, когато, вдигайки лорнета пред очите си, цинично възкликна:

– Дявол го взел! Жена ми била красавица!

Нейде вдън тези по-скоро заблудени, отколкото безвъзвратно пропаднали души се разгоря пламъчето на състраданието. За миг дори жените изпитаха жалост – такава неизразима печал и кротко примирение се четеше върху прелестното девиче лице. Наблюдавайки армията си, Гонзаг недоволно свъси вежди. Прокълнатите души, Таран, Монтобер и Албре, тутакси се засрашиха от вълнението си и побързаха да извикат:

– Ама че късметлия бил пустият му гръбльо!

Такова беше и мнението на брат Паспоал, който тъкмо влизаше заедно с доблестния си приятел Кокардас. Но завистта му много бързо се смени с удивление, когато той, както и Кокардас, позна двете девойки от улица „Шантр“: момичето, което гасконецът бе зърнал под ръка с Лагардер в Барселона, и девойката, видяна от брат Паспоал, отново с Лагардер, в Брюксел.

Нито един от тях не бе посветен в тайната на предстоящата комедия, която оставаше за тях пълна загадка, но и двамата знаеха, че ще се случи нещо наистина необикновено. Те незабелязано се сбутаха с лакът и погледът, който си размениха, недвусмислено означаваше „Внимание!“ Излишно бе да проверяват папирите си, за да разберат, че едва ги свърта в ножниците им. Кокардас с леко кимване на глава отвърна на изпитателния поглед на Гърбавия.

– Виж го ти! – изсумтя той, обръщайки се към Паспоал. – Мъничето иска да разбере дали сме предали писмото му. Не беше нужно да ходим кой знае колко далеч.

Междувременно доня Крус търсеше Шаверни с поглед.

– Може би принцът е променил решението си – прошепна тя на ухото на приятелката си. – Не виждам никъде господин маркиза.

Орор дори не вдигна очи, а само тъжно поклати глава. Очевидно не се надяваше на милост. Когато Гонзаг се обърна към нея, доня Крус я хвана за ръка и я накара да пристъпи напред. Принцът бе силно пребледнял, макар че пресилено се усмихваше. До него стоеше Гърбавия, който полагаше всички усилия да изглежда изискан и току подръпваше жабото си с победоносен вид. За миг погледът на доня Крус и неговия се кръстосаха и девойката понечи да го попита с очи, но той остана невъзмутим.

– Мило дете – рече Гонзаг, чийто глас се стори на всички леко променен, – каза ли ви госпожица дьо Ньовер какво очакваме от вас?

Орор дори не го погледна, но гордо вдигна глава и с ясен и твърд глас произнесе:

– Госпожица дьо Нювер съм аз!

Гърбавия трепна толкова силно, че вълнението му бе забелязано дори сред всеобщото изумление. Той обаче начаса се окопити и извика:

– По дяволите! Жена ми била и от знатен род!

– Жена му?! – недоумяващо повтори доня Крус.

В салона се разнесе невъздържан шепот. Този път обаче нямаше и помен от враждебността, с която само допреди миг жените се бяха отнасяли към доня Крус. Името Нювер напълно прилягаше на тази невинна и очарователна в гордостта си главица.

Гонзаг рязко се обърна към доня Крус и гневно попита:

– Вие ли втълпихте тази измислица в главата на бедното дете?

– Ах! – възкликна разочаровано Гърбавия. – Измислица било, значи!

Тук-там се позасмяха, но в салона продължаваше да цари неведом смразяващ хлад. Пейрол беше мрачен като клисар в траур.

– Не, не съм аз! – избъбра поуплашената от гнева на принца доня Крус. – Но ако е вярно...?

Гонзаг презрително сви рамене.

– Къде е маркиз дьо Шаверни? – продължи циганката. – И какво означават думите на този човек?

Тя сочеше Гърбавия, единствен запазил хладнокръвие сред гуляйджиите.

– Госпожице дьо Нювер – прекъсна я принцът, – знайте, че вие вече изиграхте ролята си. И ако сега ви е хрумнало да преотстъпвате правата си, то аз, слава богу, съм тук, за да ги отстоя. Аз съм ваш настойник, а всички тук са членове на семейния съвет, който вчера заседаваше в моя дворец; тук присъства дори мнозинството от него. Ако се бях вслушал във всеобщото мнение, навярно бих проявил по-малко снизхождение към подобно дръзко и безочливо самозванство, но аз постъпих така, както ми повеляваше моето състрадателно сърце и мъдрият ми житейски опит, и не пожелах да придавам трагическа окраска на неща, принадлежащи безспорно към областта на комедията.

Той замълча. Доня Крус не разбираше нищо; за нея тези думи бяха просто звуци, лишени от каквото и да било смисъл. Очевидно Орор ги разбираше по-добре, тъй като на устните ѝ се появи горчива и тъжна усмивка. Гонзаг обърна с поглед присъстващите. Всеки бе навел очи, с изключение на изгарящите от любопитство жени и на Гърбавия, който

сякаш с нетърпение чакаше края на това нравоучение.

– Говоря така само заради вас, госпожице дьо Нювер – обърна се отново принцът към доня Крус, – тъй като от тук присъстващите вие единствена имате нужда да бъдете убеждавана. Моите многоуважаеми приятели и съветници напълно споделят мнението ми; моите думи изразяват собствените им мисли. – Гонзаг отново погледна хранениците си, но тъй като никой не възрази, той продължи: – Това, което преди малко ви казах относно намерението ми да избягна някое по-сурово наказание, се потвърждава красноречиво от самото присъствие на нашите прелестни приятелки. Уверявам ви, че ако ставаше дума за наказание, пропорционално на простъпката, те нямаше да бъдат тук.

– Но за каква простъпка говорите? – прекъсна го Нивел. – Не ни печете на бавен огън, ваше височество!

– За каква простъпка ли? – повтори Гонзаг като умело се престори, че едва сдържа негодуванието си. – Простъпката е несъмнено тежка, щом законът окачествява като престъпление проникването в някое именито семейство с цел измамнически да се запълни празнотата, дължаща се на принудително отсъствие или смърт.

– Но клетата Ороп не е сторила нищо такова! – понечи да го прекъсне доня Крус.

– Мълчете! – сряза я Гонзаг. – Тази прелестна авантюристка се нуждае от юзда и господар. Бог ми е свидетел, че не й желая злото, дори жертвувам значителна сума, за да може одисеята ѝ да завърши щастливо: омъжвам я!

– Ха тъй! – възкликна Езоп II. – Ето я и последната дума!

Гонзаг го хвана за ръка и продължи:

– И искам да ѝ кажа следното: Ето един честен човек, който ви обича и изгаря от желание да заслужи честта да ви бъде съпруг.

– Вие ме измамахте, ваше височество! – извика циганката, почервеняла от гняв. – Изобщо не ставаше дума за него! Та нима е възможно човек да се обрече на подобно създание?

– Защо не, ако има достатъчно „синички“! – обади се Нивел полугласно.

– Не е особено ласкателно това! Никак дори! – промърмори Езоп II. – Надявам се обаче, че младата особа скоро ще промени мнението си.

– Сега най-сетне разбрах що за човек сте вие! – обърна се към него разярената доня Крус. – Вече не се и съмнявам, че вие, точно вие сте в основата на цялата тази интрига. И точно вие, уверена съм в това, издадохте убежището на Ороп!

– Хе-хе! – подсмихна се Гърбавия самодоволно. – Напълно съм способен на такова нещо, дявол го взел! Ваше височество, туй девойче е прекалено бърливо и попречи на жена ми да отговори.

– Да беше поне маркиз дьо Шаверни... – не мирясваше циганката.

– Остави, сестрице! – прекъсна я Оror със същия леден и решителен тон, който бе възприела още с влизането си в салона. – И господин дьо Шаверни да беше, пак бих му отказала така, както отказвам и на тогава!

Гърбавия ни най-малко не се смути.

– Прелестно ангелче – усмихна се той, – това не е последната ви дума!

Циганката се изпречи между него и Оror. Тя просто изгаряше от желание да се сбие с някого. Господин дьо Гонзаг бе възвърнал безгрижното си и високомерно изражение.

– Не искате да отговорите, тъй ли? – каза Гърбавия, пристъпвайки напред с шапка под мишница и ръка в жабото. – Вие просто не ме познавате, хубавице! Способен съм да прекарам цял живот в скута ви.

– Виж, това е вече прекалено! – обади се отново Нивел.

Останалите дами слушаха и чакаха. Жените са надарени с безпогрешен усет, който много прилича на ясновидство, и под този фарс, чието действие, въпреки усилията на главния шут, се развиваше толкова мъчително, те предугаждаха някаква зловеща трагедия. Господата, които много добре знаеха за какво става дума, се насилваха да изглеждат весели. Но радостта не идва по поръчка. Искрената радост е спонтанна и неподкупна. Когато Гърбавия говореше, пронизителното му дрезгаво гласче дразнеше всички, но млъкнеше ли, тишината ставаше злокобна.

– Какво има, господа? – обади се внезапно Гонзаг. – Защо вече никой не пие?

Чашите с тих звън бяха напълнени; но никой не изпитваше жажда.

– Чуйте ме, прелестно дете! – продължаваше междувременно Гърбавия. – Ще ви бъда любимо мъжленце, ваш любовник и роб...

– Какъв ужасен сън! – изстена доня Крус. – Ако питате мен, бих предпочела по-скоро да умра!

Гонзаг тропна с крак и заплашително стрелна с очи своето протеже.

– Не протакайте повече, ваше височество – каза Оror със спокойствието на обречените. – Знам, че кавалерът Анри дьо Лагардер е мъртъв.

Гърбавия отново трепна, сякаш му бяха нанесли неочакван удар, но не пророни нито дума.

– Но откъде сте тъй добре осведомена, госпожице? – поинтересува

се Гонзаг с подчертана вежливост.

– Не ме разпитвайте, ваше височество, и нека най-сетне стигнем до неизбежната развръзка. Аз я приемам и желая.

Гонзаг като че ли се двоумеше. Не беше очаквал да му поискат италианския букет. Ръката на Ороп недвусмислено се беше протегнала към цветята.

Принцът не можеше да откъсне поглед от тази още съвсем млада и толкова красива девойка.

– Предпочитате ли друг съпруг? – попита той, навеждайки се към ухото ѝ.

– Ваше височество – отвърна Ороп, – наредили сте да ми предадат, че ако откажа, ще бъда свободна. Искам да съдържите обещанието си!

– И вие знаете...? – все тъй тихо започна Гонзаг.

– Да, знам – прекъсна го Ороп и най-сетне вдигна към него погледа си на светица, – и чакам да ми поднесете тези цветя.

XII. Магията

Единствените, които не проумяваха целия ужас на създалото се положение, бяха доня Крус и дамите, докато мъжката половина от присъстващите – банкери и благородници – усещаше кръвта им да се смръзва във вените. Кокардас и Паспоал ме откъсваха очи от Гърбавия, подобно на застинали в стойка ловджийски кучета.

Сред тези удивени, разтревожени и изгарящи от любопитство жени, сред тези сломени от негодувание мъже, на които обаче не им достигаха сили, за да разкъсат оковите си, Ороп единствена остана спокойна. От нея се излъчваше онова благо и лъчезарно обаяние, онази дълбока, но примирена печал на светица, която изстрадва върховното си изпитание на тази скръбна земя и вече е обърнала взор към небесата. Гонзаг бе посегнал към цветята, но ръката му се бе отпуснала напред. Думите на Ороп го бяха изненадали неподготвен. Той бе очаквал поне съпротива, в резултат на която цветята, поднесени на младата девойка пред очите на всички, щяха да утвърдят веднъж завинаги съучастничеството на приближените му. Но очи в очи с това мило и прелестно създание, покварената душа на Гонзаг се стъписа и човешината, съхранила се в по-тайните кътчета на сърцето му, се разбунтува. Все пак граф Каноца беше мъж.

Гърбавия не откъсваше от принца пламтящия си поглед. Стенният

часовник отброи три часа след полунощ. Внезапно сред настъпилото гробно мълчание зад гърба на Гонзаг се разнесе нечий глас. Тук се намираше един подлец, чието съсухрено сърце вече не бе способно да се развълнува.

– Семейният съвет се събира утре – напомни Пейрол на господаря си.

Гонзаг извърна глава и промълви:

– Направи както намериш за добре.

Пейрол тутакси грабна букета, чието предназначение им бе разкрил сам Гонзаг. Обзета от смътен страх, доня Крус прошепна на ухото на Ороп:

– Какво искаше да ми кажеш за цветята?

– Госпожице – рече в същия момент Пейрол, – вие сте свободна. Тук всички дами имат букети, тъй че позволете ми да поднеса един и на вас.

Той го направи много непохватно. В този миг лицето му просто излъчваше коварство, но въпреки това Ороп протегна ръка към цветята.

– Гръм да ме поразии дано! – избъбра Кокардас, изтривайки челото си. – Тук има нещо нечисто!

Доня Крус, която зорко следеше движенията на Пейрол, инстинктивно пристъпи напред, но нечия друга ръка вече я бе изпреварила. Грубо отблъснат, Пейрол се озова чак до стената. Букетът се изплъзна от ръцете му и Гърбавия най-невъзмутимо го стъпка с крака. Всички облекчено въздъхнаха.

– Какво означава това? – извика Пейрол, който веднага измъкна шпагата си.

Гонзаг погледна Гърбавия подозрително.

– Никакви цветя! – заяви Езоп II. – Отсега нататък само аз имам право да правя подаръци на годеницата си. По дяволите, изглеждате така, сякаш под носа ви гръм е паднал! Успокойте се, падна само букет увехнали цветя. Оставих нещата да стигнат дотук, за да може заслугата за победата да бъде само моя! Приберете шпагата си, приятелю, и то колкото се може по-бързо! – подкани той Пейрол, после се обърна към принца: – Ваше височество, заповядайте на този рицар на печалния образ да не ни разваля удоволствието! Боже милостиви! Възхищавам ви се наистина! Така значи, захвърляте всичко с лека ръка и провалите преговорите? Позволете ми да не се отказвам толкова лесно!

– Има право! Той има право! – развикаха се наоколо.

Всеки търсеше начин да се измъкне от безизходицата. Тази нощ

веселието така и не бе успяло да пусне корени в салона на Гонзаг. Разбира се от само себе си, че Гонзаг не очакваше нищо особено от предприемчивостта на Гърбавия. Така той просто печелеше малко време, за да размисли, и това време бе наистина драгоценно.

– Много добре знам, че имам право, дявол го взел! – продължи Езоп II. – Какво ви бях обещал? Урок по любовна фехтовка! А ето че вие действувате, без да ме питате и не ме оставяте дори да гъкна! Това момиче ми харесва, искам го и ще го имам!

– Така те искам! – извика Навай. – Това се казва мъж на място!

– Хайде да видим – рече нисичкият и дебел борсов посредник, като грижливо подбираше думите си, – дали си също толкова силен в любовните турнири, както и в бакхусовите борби.

– Ще ти бъдем съдии – добави Носе. – Започвай битката!

Гърбавия погледна първо Ороп, сетне гуляйджиите, които ги заобикаляха. Изтощена от върховното усилие, което току-що бе направила, Ороп се бе отпуснала в прегръдките на доня Крус. Кокардас избута към нея едно кресло и тя почти се свлече в него.

– Изгледите не са в полза на този нещастник Езоп II – промърмори Носе.

Но тъй като Гонзаг не се засмя, всички останаха сериозни. Жените се суетяха около Ороп, с изключение на Нивел, която си мислеше:

– Туй човече ще да е същински Крез¹⁵¹.

– Ваше височество – каза Гърбавия, – позволете ми да ви отправя една молба. Вие, без съмнение, стоите твърде високо, за да може и през ум да ми мине, че сте имали намерение да ме изиграете, но кажете ли някому: „Тичай!“ , не му връзвайте преди това краката. Първото условие за успеха е уединението. Къде сте виждали жена да се разнежва, когато се озове под прицела на толкова любопитни погледи? Невъзможно е, съгласете се!

– Прав е! – подкрепиха го отново гуляйджиите.

– Целият този народ тук я плаши – продължи Езоп II, – а и самият аз губя част от способностите си, тъй като в любовта нежното, страстното и увличащото се намира винаги в опасна близост до комичното. И наистина, как да намериш онези възвишени слова, които омайват слабите жени, в присъствието на компания от присмехулници?

Той бе действително много забавен, този дребен човечец, който произнасяше своята реч с надут и самонадеян вид, сложил юмрук на

151. Баснословно богат лидийски цар (561–546). – Б. пр.

кръста и пхнал другата си ръка в гънките на жабото. Без зловещия по-вей, който тази нощ витаеше в павилиона на Гонзаг, щяха да се позабав-ляват чудесно. Тук-там все пак се позасмяха.

– Удовлетворете молбата му, ваше височество – обърна се Навай към Гонзаг.

– Какво иска той? – сепна се принцът, все тъй угрижен и разсеян.

– Да ни оставят сами, мен и годеницата ми – отвърна Гърбавия. – Необходими са ми не повече от пет минути, за да се справя с неприязън-та на това очарователно дете.

– Пет минути?! – разнесоха се изумени викове. – Ама че го рече! Е, това вече не можем да му откажем, ваше височество!

Гонзаг мълчеше. Ненадейно Гърбавия се приближи до него и по-шушна на ухото му:

– Наблюдават ни, ваше височество. Бихте наказали със смърт все-ки, който ви издаде така, както сега сам себе си издавате!

– Благодаря, приятелю! – отвърна принцът и лицето му начаса се промени. – Съветът ти е добър. Не се и съмнявам, че занаят ще имаме да уреждаме солидни сметки помежду си и мисля, че преди да умреш от теб наистина ще излезе знатен аристократ. За вас си мислех, господа – обърна се той към останалите. – Тази нощ спечелихме една много рис-кована партия и утре, както по всичко личи, ще дойде краят, на мъките ни. Но да не казваме „хоп“ преди да сме прескочили трапа! Извинете моята разсеяност и ме последвайте.

На устните му отново играеше усмивка. Лицата на всички тутакси просветнаха.

– Да не се отдалечаваме много! – настояха дамите. – Трябва да се насладим все пак на гледката!

– Да идем в галерията! – предложи Носе. – Ще оставим вратата откряната.

– Залавяй се за работа, Йон! Имаш пълна свобода на действие!

– И гледай да надминеш себе си, гръбльо! Даваме ти десет минути, вместо пет, но по часовник!

– Залагайте, господа! – обяви Ориол.

По онова време се обзалагаха за щяло и нещяло и много скоро кур-сът на облозите се покачи до едно срещу сто в полза на Езоп, наречен още Йон.

На минаване край Кокардас и Паспоал, Гонзаг попита:

– Бихте ли се върнали обратно в Испания срещу едно добро възнаграждение?

– Бихме сторили всичко, което ваше височество ни заповяда – отвърнаха двамината храбреци.

– В такъв случай не се отдалечавайте много! – нареди им Гонзаг, присъединявайки се към групата на хранениците си.

Излишно е да ви убеждаваме, че Кокардас и Паспоал изобщо нямаха такова намерение.

Когато всички напуснаха салона, Гърбавия се обърна към вратата на галерията, иззад която надничаха три реда любопитни глави, и весело се провикна:

– Добре! Много добре! Така вече няма да ме притеснявате. Не залагайте прекалено много срещу мен и поглеждайте часовниците си. А, щях да забравя! – сепна се той и като прекоси салона, се приближи до вратата. – Къде е негово височество?

– Тук съм – обади се Гонзаг. – Какво има?

– А намира ли ви се под ръка нотариус? – поинтересува се Гърбавия със завидна сериозност.

В първия момент никой не можа да се овладее и в галерията екна оглушителен чистосърдечен смях.

– Най-добре се смее онзи, който се смее последен! – промърмори Езоп II.

– Побързай, друже, и не се безпокой за нищо! – отвърна Гонзаг и в гласа му се долови нетърпение. – В стаята ми чака цял кралски нотариус!

Гърбавия се поклонил и заситни обратно към двете жени. Доня Крус следеше приближаването му с ужасен поглед, докато Ороп продължаваше да седи с наведени очи. Гърбавия коленичи пред креслото и. Вместо да наблюдава представлението, което се радваше на такъв успех сред приближените му, Гонзаг се разхождаше под ръка с Пейрол малко по-встрани. Дватама се отдалечиха в дъното на галерията и се облакътиха на мраморния парапет.

– От Испания човек може да се върне – забеляза Пейрол.

– В Испания човек умира така, както и в Париж – промълви Гонзаг и след кратка пауза добави. – Тук вече пропуснахме удобния случай. Жените щяха да се досетят, а и доня Крус нямаше да мълчи.

– Шаверни... – започна довереникът му.

– Ще бъде ням като гроб – прекъсна го Гонзаг.

Дватама се спогледаха в тъмнината и Пейрол не настоя за повече обяснения.

– Оттук тя трябва да излезе свободна – продължи принцът, – –

напълно свободна, докато свие зад ъгъла на улицата...

Пейрол изведнъж се приведе напред и наостри уши.

– Патрулът минава – успокои го Гонзаг.

Отвън долетя дрънчене на оръжие, заглушено почти веднага от екналите в галерията възгласи.

– Поразително! – извика някой. – Невероятно!

– Привижда ли ни се, що ли? Какво, по дяволите, ѝ каза?

– Никак не е трудно да се досети човек, ей богу! – обади се Нивел.

– Просто ѝ изброява акциите си.

– Но вижте, за бога! – възкликна Навай. – Кой се обзаложи на едно срещу сто?

– Никой – отвърна Ориол. – Надали щях да спечеля и срещу петдесет. Държиш ли срещу двайсет и пет?

– Я стига, моля ти се! Но вижте! Вижте!

Гърбавия продължаваше да стои на колене пред креслото. Доня Крус понечи да застане между него и Ороп, но той я отстрани, като рече:

– Недейте!

Каза го тихо, много тихо, но гласът му тъй поразително се бе променил, че доня Крус неволно отстъпи и широко отвори очи от изумление. Вместо неприятните пронизителни звуци, които бяха свикнали да чуват от устата на Гърбавия, тази една-едничка дума бе изречена от пътен, мелодичен и нежен мъжки глас. Гласът произнесе името на Ороп. Доня Крус почувствува приятелката ѝ леко да потръпва в обятията ѝ, после я чу да шепне:

– Аз сънувам... Сънувам...

– Ороп! – повтори Гърбавия все така на колене.

Девојката закри лицето си с ръце и между треперещите ѝ пръсти потекоха едри сълзи. Положително онези, които наблюдаваха доня Крус през полуотворената врата, смятаха, че са свидетели на някакво чародейство. Циганката стоеше неподвижно като истукана, с широко отворена уста и втренчен поглед.

– Същинско чудо, бога ми! – извика Навай.

– Ш-шт! Гледайте! Човек би казал, че някаква непреодолима сила привлича другата!

– Гърбавия има чудотворен талисман! Та това е магия!

Единствена Нивел даде име както на талисмана, така и на магията. Това красиво и непоколебимо в убежденията си момиче твърдо вярваше в свръхестествените свойства на сините акции.

Вярно беше това, което се говореше зад вратата. Орор сякаш против волята си се наклоняваше към гласа, който я зовеше.

– Аз сънувам! Сънувам! – мълвеше тя през сълзи. – Това е ужасно! Знаем, че вече го няма!

– Орор! – повика я за трети път Гърбавия и с властен жест възпря доня Крус, която понечи да отвори уста. – Не се обръщайте! – едва чуто прошепна той на госпожица дьо Нювер. – Намираме се на самия ръб на пропастта! Едно погрешно движение, един необмислен жест – и всичко е загубено!

Краката на доня Крус се подкосиха и тя се видя принудена да седне до Орор.

– Бих дал двацет луидора, за да разбере какво им казва! – каза Навай.

– Дявол да го вземе! – избъбра Ориол. – Започвам да вярвам че... Но не, той не я накара нищо да пие.

– Сто пистола по номинална стойност за Гърбавия! – предложи Носе.

– Не, Орор, не сънувате! – говореше в същото време Гърбавия. – Вашето сърце не ви е излъгало, това наистина съм аз.

– Вие! – прошепна девойката. – Не смея просто да отворя очи! Флор, сестрице мила, погледни!

Доня Крус я целуна по челото, за да се приближи колкото се може по-близо до нея, и тихичко потвърди:

– Той е!

Орор разтвори пръсти едва-едва, колкото да погледне. Сърцето й лудо заблъска в гърдите, но тя успя да сдържи вика си и остана неподвижна.

– Тези хора не вярват в бога, но затова пък вярват в сатаната – рече Гърбавия, след като хвърли бърз поглед към вратата. – Човек лесно може да ги заблуди, стига да се преструва на злонамерен. Подчинете се, скъпа моя Орор, но не на сърцето си, а на някаква неведома притегателна сила, която според тях би могла да бъде дело единствено на дявола. Преструвайте се на хипнотизирана от ръката, която ви заклина...

Той неколкократно прекара ръка над челото на Орор и тя покорно се наклони към него.

– Приближава се! – извика изумен Навай.

– Приближава се! – повториха гуляйджиите в един глас. Дебелият Ориол запъхтян се втурна към парапета и извика:

– Пропускате най-интересното, ваше височество! Заслужава си да

го види човек, ей богу!

Гонзаг му позволи да го отведе до вратата.

– Ш-шт! Не ги смущавайте! – чу той шепота на хранениците си в момента, когато ги наближи.

Веднага му сториха място. Той погледна и занемя от удивление. Гърбавия продължаваше заклинанията си и Оror, запленена и омагьосана, все повече и повече се накланяше към него. Гърбавия се беше оказал прав. Онези, които не вярват в бога, нерядко хващат вяра на небивалиците, които по онова време идваха предимно от Италия: чудодейни билета, вълшебства, окултни сили и магия. Дори Гонзаг, човек без предразсъдъци, прошепна:

– Този човек е магьосник!

Паспоал, който стоеше до него, демонстративно се прекръсти, а Кокардас-младши избоботи:

– Този малък разбойник се е сдобил с мас от обесен! Гръм да ме поразя, ако не е така!

– Сега ръката! – шепнеше в същото време Гърбавия на Оror. – Бавно, много бавно! Все едно, че някаква непреодолима сила те заставя да ми я подадеш въпреки волята си.

Ръката на Оror сякаш неохотно се отдръпна от лицето ѝ и безволно се отпусна. Ах, но ако стоящите в галерията можеха да зърнат очарователната ѝ усмивка! Те обаче виждаха само развълнуваната ѝ гръд и нейната прелестна главица, забулена от непроницаемия воал на разкошната ѝ гъста коса. Гуляйджиите гледаха Гърбавия едва ли не с ужас.

– Ама че работа! – възкликна Кокардас. – Гургуличката му подава ръка!

– Но той прави с нея каквото му скимне! – разнесоха се изумени гласове. – Ама че демон!

– Гръм да ме поразя дано! – обади се отново Кокардас, поглеждайки многозначително Паспоал. – Туй трябва да го видиш, за да го повярваш!

– Аз и да го видя, пак не вярвам! – изсумтя Пейрол иззад гърба на Гонзаг.

– Но как тъй, за бога?! – възразиха наоколо. – Невъзможно е да отричаш очевидното!

Пейрол само мрачно поклати глава.

– Не бива да подценяваме нищо! – продължаваше шепнешком Гърбавия, който, без съмнение, напълно основателно разчиташе на съучастничеството на доня Крус. – В момента Гонзаг и неговата прокълнатата

душа са тук, тъй че трябва и тях да измамим. Когато ръката ти докосне моята, Оро, трябва да трепнеш и смаяно да се озърнеш. Много добре!

– Същото съм го играла в Операта, в „Красавицата и Звяра“ – рече Нивел и пренебрежително сви рамене. – И изглеждах много по-стъписана от малката, нали, Ориол?

– Бяхте възхитителна, както винаги! – отвърна дебелият борсов посредник. – Но какво ли сътресение е изпитало клетото дете, когато ръцете им се срещнаха!

– Това недвусмислено, доказва наличието на неприязън и нечиста сила! – многозначително рече Таран.

Барон Батц, който в никакъв случай не бе някой невежа, потвърди:

– Я! Небриясън! Я, я! Нешиста сила, макия! Я, я!

– Сега се обърни с цяло тяло към мен – шепнесе Гърбавия. – Бавно, бавно! – Той се изправи и вперил в нея властен поглед, продължи: – Изправи се като автомат. Добре! Погледни ме, направи крачка напред и падни в прегръдките ми!

Оро се подчини. Доня Крус стоеше неподвижно като статуя. Откъм вратата, която в същия миг широко се отвори, долетяха гръмки ръкопляскания.

Прелестната главица на Оро се облягаше на гърдите на Езоп II, наречен още йон.

– Точно пет минути! – извика Наваи с часовник в ръка.

– Дали пък не е превърнал красивата сенъорита в статуя от сол! – попита Носе.

Тълпата зрители със силна врява нахлу в салона. Чу се пронизителният кикот на Гърбавия, който се обърна към Гонзаг:

– Не беше чак толкова трудно, ваше височество.

– Тук има нещо подозрително, ваше височество – шепнесе в същото време Пейрол на господаря си. – Този негодник трябва да е изкусен шарлатанин, внимавайте!

– Да не те е страх, че ще ти задигне разсъдъка? – попита Гонзаг, после се обърна към Езоп II, наречен още Йон, и добави. – Браво, приятелю! Ще ни дадеш ли рецептата си?

– Тя е за продан, ваше височество – отвърна Гърбавия.

– А ще изтрае ли до сватбата?

– Дотогава – да, но не и след това.

– За колко продаваш талисмана си, гърбушко? – провикна се Ориол.

– Почти без пари, но за да ти върши работа е нужна една доста

скъпичка съставка.

– И коя е тя? – полюбопитствува нисичкият дебел посредник.

– Ум – отвърна Езоп II. – Идете на пазара, драги ми благороднико.

Ориол тутакси се скри в тълпата. Наоколо заръкопляскаха. Шоази, Носе и Навай бяха наобиколили доня Крус и жадно я разпитваха:

– Какво каза той? На латински ли говореше? Държеше ли в ръка някаква стъкленница?

– Говореше на еврейски – отвърна циганката, която постепенно идваше на себе си.

– Но разбираше ли го красивата девойка?

– Съвсем свободно. Той пхна лявата си ръка в джоба и измъкна оттам нещо, което приличаше на... как да ви кажа...

– На вълшебен пръстен?

– По-скоро на пачка акции! – поправи ги Нивел.

– Приличаше на носна кърпа! – сопна се циганката и им обърна гръб.

– Та ти си бил много полезен човек, друже! – рече Гонзаг, слагайки ръка на рамото на Гърбавия. – Възхищавам ти се, ей богу!

– Не е зле за дебютант, нали, ваше височество? – скромно се усмихна Езоп II. – Но помолете господата да се поотдръпнат. Отстъпете, моля! Назад! Остава сега да ми я изплашите! И без това доста се измъчих. Но къде е нотариусът?

– Доведете кралския нотариус! – заповяда принц дьо Гонзаг.

XIII. Подписването на брачния договор

Целия предишен ден госпожа принцеса дьо Гонзаг бе прекарала в покоите си, но множество посетители бяха нарушили уединението, на което от години се обричаше вдовицата на Ньовер. Още в зори тя бе написала и изпратила голям брой писма и отзивчивите посетители побързаха да ѝ донесат отговорите си на крака. Така тя последователно прие кардинал дьо Биси, херцог дьо Треме – губернатора на Париж, полицейския лейтенант Машо, председателя дьо Ламоаньон и вице канцлера Воайе д'Аржансон. Към всеки от тях принцесата се обърна с молба за помощ и съдействие срещу Лагардер, самозвания благородник, който ѝ бе отнел едничката дъщеря. И всекиму тя предаде разговора си с Лагардер, който разгневен, че бленуваното от него немислимо възнаграждение му се изплъзва, бе започнал най-безсрамно да изопачава нещата.

От Лагардер се възмушаваха всички. И имаше защо наистина. Най-мъдрите измежду съветниците на госпожа дьо Гонзаг стигнаха до единдушното заключение, че самото обещание на Лагардер да им представи госпожица дьо Нювер е просто първата лъжа от низ измами, но че в крайна сметка е благоразумно да се изчака развоя на събитията.

При все благоговението, с което всички най-демонстративно ограждаха името на негово височество принц дьо Гонзаг, вярно е, че след вчерашното заседание той бе оставил в съзнанието им доста неприятни спомени. За всички бе ясно, че тук се крие някаква загадъчна неправда, която, макар че оставаше тайна за тях, ги изпълваше със смъртно безпокойство.

В усърдието винаги се съдържа значителна доза любопитство.

Пръв надуши някакъв чудовищен скандал негово високопреосвещенство кардинал дьо Биси. Постепенно интуицията се пробуди и у останалите, които, веднъж попаднали на следите на загадката, настървено се втурнаха по тях, като в същото време до един се кълнях, че са на прав път. Преди всичко препоръчаха на госпожа принцесата да отиде в Пале Роаял и да обясни на господин регента всичко, от игла до конец. Посъветваха я също най-настойтелно в никакъв случай да не обвинява съпруга си.

Някъде около пладне тя се качи в една носилка и отиде в Пале Роаял, където бе незабавно приета. Регентът я очакваше. Аудиенцията продължи необичайно дълго. Принцесата не отправи никакво обвинение срещу мъжа си, но регентът най-подробно я разпита – нещо, което не беше успял да стори сред гълчавата на празненството.

Съвсем естествено бе регентът, в когото от два дни насам споменът за Филип дьо Нювер, неговия най-добър приятел и брат, се бе пробудил с неочаквана сила, да се върне назад в годините и да отвори дума за зловещите събития в крепостния ров на замъка Кайлюс, които за него и до ден-днешен оставаха забулени в тайна. Той за първи път разговаряше с вдовицата на приятеля си на четири очи. Да, принцесата не обвини мъжа си, но след края на аудиенцията Филип Орлеански остана тъжен и замислен. И макар че в същия този ден, а и през последвалата го нощ, регентът на два пъти прие принц дьо Гонзаг, помежду им не се стигна до никакви обяснения. За онези, които познаваха Филип Орлеански, този факт не се нуждаеше от коментари. В съзнанието на регента се бе загнездило подозрението!

На връщане от посещението си в Пале Роаял, принцеса дьо Гонзаг намери покоите си пълни с приятели. И сега всички тези хора, които я

бяха съветвали в никакъв случай да не обвинява съпруга си, нетърпеливо се поинтересуваха какво възнамерява да предприеме регентът по отношение на принца.

При все че предчувствуваше приближаващата буря, Гонзаг дори не подозираше колко градоносни облаци се трупат на хоризонта му. Та той бе толкова могъщ, толкова богат! Да вземем за пример историята от тази нощ: колко лесно би могла да бъде преиначена, разказана утре! Просто щяха да се пошегуват с букета отровни цветя – туй по-прилягаше на времето на Бренвилие¹⁵² – да се присмеят на трагикомичния годеж, а опитаха ли се някой да твърди, че Езоп II, наречен още Йон, е имал поръчение да убие младата си жена, до един щяха да се превиват от смях. Каква нелепост наистина! Та днес човек изкормваше единствено портфейла си.

И действително, буреносният повей не идваше оттам. Бурята нарязваше в самия дворец на Гонзаг. Може би тягостната и покъртителна трагедия на този осемнайсетгодишен принудителен брак най-сетне щеше да достигне някаква развръзка. Нещо се бе размърдало зад черните завеси на молитвената стая, където по волята на принцесата всяка божа сутрин се отслужваше заупокойна литургия. Днес сред този безпримерен траур се възправяше един призрак. Сегашното престъпление не би било дори за вярване поради самото присъствие на цяла тълпа свидетели, при това до един съучастници, докато колкото и дълбоко да заровиш отколешното злодеяние, то почти винаги разбива прогнилите дъски на ковчега.

Принцеса дьо Гонзаг уведоми именитите си съветници, че господин регентът е проявил интерес както към обстоятелствата около сватбата ѝ, така и към предхождащите я събития, като добави, че господин регентът ѝ е обещал да принуди Лагардер да направи пълни самопризнания, дори ако за това е нужно да го подложи на изтезания. Всички хвърляха вината върху Лагардер с тайната надежда, че просветлението ще ги осени чрез него, тъй като всеки знаеше, или поне се досещаше, че Лагардер е участвувал в среднощната сцена, с която преди двайсет години бе започнала тази нескончаема трагедия. Господин Машо ѝ обеща съгледвачите си; херцог дьо Треме – своите гвардейци, а висшите магистрати – тайните си дворцови агенти. Не знаем какво може да обещае един кардинал при подобни обстоятелства, но в крайна сметка негово

152. Мари-Мадлен д'Обре, маркиза дьо Бренвилие (1630–1676) – известна отровителка. – Б. пр.

високопреосвещенство предложи онова, с което разполагаше. На Лагардер не му оставаше нищо друго, освен здравата да се държи!

Към пет часа подиробед, Мадлен Жиро наруши усамотението на господарката си, за да ѝ предаде едно писмо от полицейския лейтенант. Достойният магистрат съобщаваше на принцесата, че Лагардер е бил убит миналата нощ на излизане от Пале Роаял. Писмото завършваше с думите, които се превръщаха едва ли не в заклинание: „Не обвинявайте мъжа си!“

Остатъка от вечерта принцесата прекара в тревожно усамотение. Между девет и десет вечерта, Мадлен Жиро се появи с ново писмо. Този път почеркът беше непознат. Донесли го бяха двамина непознати с подозрителна външност, приличащи по-скоро на пладнешки разбойници. Единият бе висок и нахален, а другият – престорено любезен и възниси-чък. Писмото напомняше на госпожа принцесата, че двацет и четири-часовият срок, даден от регента на господин дьо Лагардер изтичаше в четири часа през нощта. То уведомяваше госпожа принцесата, че в този час господин дьо Лагардер ще се намира в павилиона за гости на господин дьо Гонзаг.

Лагардер у Гонзаг! Но защо? Как? А писмото на полицейския лейтенант, което съобщаваше за смъртта му?...

Принцесата веднага нареди да запретнат каретата ѝ, после скочи в нея и заповяда да я откарат на улица „Паве Сент Антоан“, в двореца на Ламоаньон. Час по-късно двацетина гвардейци, командувани от един капитан, както и четирима полицейски пристави от Шатле, се разположиха на лагер в двора на двореца на Ламоаньон.

Не сме забравили, че поводът за празненството, организирано от принц дьо Гонзаг в павилиона му зад „Сен Маглоар“, беше една сватба: сватбата на маркиз дьо Шаверни с непозната девойка, на която принцът бе определил зестра от петдесет хиляди екю. Женихът се бе съгласил и ние знаем, че господин дьо Гонзаг имаше всички основания да смята, че няма защо да се опасява от отказа на невестата. В такъв случай нямаше нищо чудно в това, че принцът предварително беше взел всички необходими мерки сключването на насрочения брачен съюз да не се протака излишно. Повикан бе кралския нотариус – истински кралски нотариус. Дори нещо повече – свещеникът – истински свещеник, вече чакаше в сакристията на „Сен Маглоар“.

Не ставаше и дума за някаква пародия на годеж. Господин дьо Гонзаг се нуждаеше от напълно законен брак, който да даде такива права на съпруга над съпругата, че при нужда по волята на съпруга изгнанието

на съпругата да се проточи безкрайно.

Гонзаг беше казал истината. Принцът не обичаше кръвта, но в случай, че всички други средства се окажеха безсилни, той никога не се спираше пред нея.

В един момент среднощната авантюра бе приела нежелан развой. Толкоз по-зле за Шаверни! В действителност, откакто Гърбавия се беше появил на преден план, нещата приемаха нов, при това много по-благоприятен облик. Гърбавия очевидно беше човек, от когото можеш да поискаш всичко. Гонзаг го бе преценил от пръв поглед. Езоп II беше от онези създания, които с удоволствие принуждават човечеството да се разплаща за обидите към собственото им нещастие, и хранят в душите си люта неприязън към рода човешки заради кръста, който бог като непосилно бреме е стоварил върху плещите им.

– Повечето гърбави са зли и отмъстителни – мислеше си Гонзаг. – Гърбавите са жестокосърдечни и неумолими; светът за тях е все едно неприятелска страна. Те не знаят що е милост, тъй като никой и никога не е изпитвал милост към тях. Още в най-ранно детство глупашкият присмех им нанася толкова жестоки удари, че в крайна сметка душата им се покрива със защитна обвивка.

Шаверни изобщо не беше подходящ за нароченото дело. Той бе просто безумец – виното го правеше искрен, великодушен и безразсъдно смел. Шаверни беше напълно способен да обикне жена си и да падне на колене пред нея, след като по-напред я пребие от бой. Гърбавия – никога! Той положително хапеше само веднъж, но смъртоносно. Гърбавия беше истинска находка.

Когато Гонзаг заповяда да доведат нотариуса, всекиму се прищя да се изтъкне. Ориол, Албре, Монтобер и Сидализ тутакси се втурнаха към галерията, изпреварвайки Кокардас и Паспоал. За миг двамата останаха сами под мраморния портик.

– Гълъбче – рече гасконецът, – тази нощ няма да мине без градушка...

– От удари! – прекъсна го Паспоал. – Наоколо просто ухае на пердах!

– Гръм да ме поразии дано! Ръката вече ме сърби! А теб?

– Искате ли питане! Доста време мина, откакто не сме танцували, доблестни ми друже!

Вместо да се спуснат на долния етаж, те отвориха външната врата и излязоха в градината. Нямаше и помен от засадата, устроена от Гонзаг пред павилиона. Нашите двама юначаги стигнаха безпрепятствено чак

до алеята, където предния ден Пейрол бе открил трупове – на Салдан и Фаенца. Алеята беше безлюдна.

Най-странно обаче им се стори обстоятелството, че потайната вратичка, водеща към улицата, беше широко отворена.

На улицата нямаше жива душа. Нашите храбреци се спогледаха.

– Ама че работа! – промърмори Кокардас. – Не ще да го е свършил оня лудньо Парижанчето, щом от снощи е на небето.

– Знаеш ли го на какво е способен! – възрази Паспоал.

В този момент откъм църквата до ушите им долетя неясен шум.

– Ти стой тук! – разпреди се гасконецът. – Ще ида да хвърля един поглед.

Той предпазливо се промъкна покрай градинския зид, докато Паспоал остана на пост при вратичката. В този край градината граничеше с гробището „Сен Маглоар“. Кокардас видя, че то просто гъмжи от гвардейци.

– Е, гълъбчето ми – рече той, когато се върна, – ако ни е писано да танцуваме, то поне цигулари няма да ни липсват!

Междувременно Ориол и приятелите му нахлуха в стаята на Гонзаг, където метр Гриво-старши, кралски нотариус, безметежно спеше на един диван до малка еднокрака масичка, отрупана с остатъците от разкошна вечеря.

Не знам защо в наши дни на нотариусите се гледа с неприязън. Нотариусите, общо взето, са люде чистоплътни, жизнерадостни, охранени, с много кротък нрав, ползуващи се със славата на шегаджий сред близките си и надарени с рядка проникателност при игра на вист. На масата се държат възпитано; в тях е намерила сигурно убежище рицарската учтивост; те са изключително галантни с богатите стари дами и безспорно малко са французите, на които тъй добре приляга бялата вратовръзка, неразделна спътница на златните очила. Но близко е времето, когато нещата коренно ще се променят и всеки ще бъде принуден да признае, че един млад русокос нотариус с достолепни и вежливи обноски, чието оформящо се коремче е все още далеч от разцвета си, е едно от най-прелестните цветя на нашата цивилизация.

Освен всичко това, метр Гриво-старши, секретар-нотариус на краля и на Шатле, имаше честта да бъде предан слуга на негово височество принц дьо Гонзаг. Той беше около четирийсетгодишен хубавеляк, дебел, румен, жизнерадостен и усмихнат, тъй че бе истинско удоволствие да го гледаш. Ориол го хвана за едната ръка, Сидализ за другата, и двамата го помъкнаха към първия етаж.

Видът на един нотариус караше Нивел почти винаги да изпада в умиление; та нали точно те придаваха законна сила и стойност на даренията, направени приживе.

Метр Гриво-старши, човек изискан и вежлив, се поклони на принца, дамите и господата с безупречно чинопочитание. В себе си той носеше черновата на предварително съставения брачен договор, в който за сега беше вписано само името на Шаверни. Налагаше се да го поправят. По покана на Пейрол, метр Гриво-старши се настани на една масичка и като извади от джоба си перо, мастилница и стъргалка за пера, се залови за работа. Гонзаг и повечето гуляйджии продължаваха да стоят около Гърбавия.

– Много ли ще се бавите? – поинтересува се последният, обръщайки се към нотариуса.

– Метр Гриво – разсмя се принцът, – трябва да разберете съвсем естественото нетърпение на младоженците!

– Моля само за пет минути, ваше височество – отвърна нотариусът.

С една ръка Езоп II подръпна жабото си, докато с другата погали Ороп по косата с победоносен вид.

– Време, колкото да съблазниш една жена! – рече той.

– Да прием, щом имаме повод! – извика Гонзаг. – Да прием за удачния брак!

Бутилките шампанско се отвориха отново. Този път веселието безпрепятствено вземаше връх. От тревогата не бе останала и следа; всички се чувствуваха в прекрасно разположение на духа.

Доня Крус сама напълни чашата на Гонзаг.

– За тяхното щастие! – весело вдигна наздравица тя.

– За тяхното щастие! – повтори през смях останалите, надигайки чаши.

– Ха тъй! – извика Езоп II. – Няма ли тук някой поет, за да ми съчини сватбена ода?

– Поет! Търси се поет! – развикаха се гуляйджиите.

Метр Гриво-старши пъкна перото зад ухото си.

– Не може всичко наведнъж – благодушно промълви той. – Нека по-напред приключи с договора, а сетне ще импровизирам и няколко стихчета.

Гърбавия му благодари с величествен жест.

– Поезия от Шатле! – прихна Наваи. – Нотариални мадригали. Ха сега отречете, че нашият век не бил златен!

– Че кой мисли да отрича?! – обади се Носе. – От чешмите ще

бликне бадемово мляко и пенливо вино.

– А по тръните ще цъфнат рози! – додаде Шоази.

– Има си хас, щом и нотариусите са прописали стихове!

Гърбавия гордо се изпъчи и самодоволно заяви:

– Не ще и дума, че цялото туй остроумие е по повод на сватбата ми! Но така ли ще стоим? – сепна се той. – И таз добра! Та булката е неподходящо облечена! Ами аз, по дяволите, просто срам да го хване човек! Не съм сресан, пък и маншетите ми са измачкани. Къде е булчинската премяна, дяволите да го вземат?! – продължаваше да се възмущаваше Гърбавия. – Да не би пък да ми се е счуло, че се говори за сватбени дарове, госпожици?

Още не се доизрекъл, Нивел и Сидализ бяха вече в съседния будоар, откъдето скоро се появиха с булчинската премяна. Доня Крус веднага пое тоалета на Ороп под свое ръководство.

– По-бързо! – подканяше тя. – Нощта преваля, а трябва да отпразнуваме и сватбата!

– Ще вземат май да ти развалят магията, гръбльо! – обади се Навай.

В една ръка Езоп II държеше огледало, а в другата – гребен.

– Скъпа моя хубавице – рече той на Дебоа, вместо да отговори, – я ме посреши отзад! – После се обърна към Навай и продължи: – Тя ми принадлежи така, както вие, дечица мили, принадлежите на господин дьо Гонзаг, или по-скоро на амбициите си. Тя ми принадлежи така, както любезният господин Ориол принадлежи на суетата си, красавицата Нивел – на алчността си, а всички вие – на най-големия си недостатък! Фльори, мила, вържете отново корделата ми, моля!

– Готово! – каза в този момент метр Гриво-старши. – Можете да се подписвате.

– Вписахте ли имената на младоженците? – попита Гонзаг.

– Не ги знам – отвърна нотариусът.

– Как е името ти, друже? – обърна се принцът към Гърбавия.

– Вие просто подпишете, ваше височество – усмихна се Езоп II. – Подпишете и вие, господа, тъй като, надявам се, ще ми окажете тази чест. А колкото до името ми, то аз сам ще го напиша, тъй като е доста необичайно и ще ви разсмее.

– Всъщност как, по дяволите, ли се казва? – възкликна Навай.

– Вие подпишете, подпишете! Ваше височество, много бих искал да получа вашите маншети като сватбен подарък.

Гонзаг веднага откопча дантелените си маншети и му ги подхвърли. После се приближи до масата, за да подпише. Господата се мъчеха

от отгатнат името на Гърбавия.

– Не се и опитвайте – каза той, закопчавайки маншетите на принца, – никога няма да се досетите. Господин дьо Навай, вие имате прекрасна везана кърпичка!

Навай тутакси му я даде. Всеки поиска да добави по нещо към тоалета му: кой игла, кой тока или кордела. Той безропотно приемаше прищевките им, любувайки се сам на себе си в огледалото. Междувременно господата един подир друг се подписваха. Името на Гонзаг беше начело.

– Я идете да видите дали жена ми е готова! – нареди Гърбавия на Шоази, който тъкмо го гиздеше с едно жабо от малинска дантела.

– Невестата! Ето я и невестата! – чуха се в същия миг викове. На прага на будоара се появи Ороп, облечена в бяла сватбена премяна и забола в косата си символичния портокалов цвят. Тя бе ослепително красива, но бледото и лице запазваше онази странна неподвижност, която я караше да прилича по-скоро на очарователна статуя. Тя все още бе под въздействието на магията.

В салона се разнесе възхитен шепот. Когато погледите най-сетне се откъснаха от нея, за да се преместят върху Гърбавия, видяха го възторжено да пляска с ръце и да повтаря:

– Дявол да го вземе, та аз съм имал красива жена! Хайде, чаровнице, наш ред е да подпишем!

И той издърпа ръката ѝ от ръцете на доня Крус, която я подкрепяше. Всички очакваха поне жест на отвращение, но Ороп съвършено безропотно го последва. Обръщайки се, за да се приближи до масата, където метр Гриво-старши беше накарал всички да се подпишат, очите му срещнаха погледа на Кокардас-младши, който току-що бе влязъл заедно с приятеля си Паспоал. Езоп II му намигна и с бърз, едва доловим жест докосна хълбока си. Очевидно Кокардас го разбра, тъй като тутакси се изпреди на пътя му и извика:

– По дяволите! На тоалета на тоя вагабонтин му липсва нещо.

– Но какво? Какво? – разнесоха се удивени гласове.

– Какво, наистина? – също толкова наивно повтори Гърбавия.

– Гръм да ме поразии! – отвърна гасконецът, – Но откога един благородник се жени без шпага?

Многоуважаемата аудитория начаса се отзова с възторжен вик:

– Вярно! Вярно! Да оправим грешката! Шпага, шпага за Гърбавия! Така ще бъде още по-смешен!

И докато Навай мереше рапириите на око, Езоп II превзето

упорствуваше, мърморейки:

– Не съм свикнал. Само ще ме притеснява.

Измежду всички парадни шпаги имаше и една дълга и яка бойна рапира, принадлежаща на господин Пейрол, който никога не се шегуваше. Той доста неохотно позволи на Навай да я откачи от портупея му.

– Няма нужда! Няма нужда! – повтаряше Езоп II.

Със смях и шеги, гуляйджиите му препасаха шпагата. Кокардас и Паспоал отлично забелязаха, че в момента, когато докосна дръжката ѝ, десницата му неволно и като че ли радостно трепна. Но това го забеляза само те. Веднъж препасали му шпагата, Гърбавия престана да се противи. Какво да се прави, станалото – станало! Но висящото на кръста му оръжие ненадейно предизвика у него нов прилив на самонадеяност. Той започна да пристъпва важно, перчейки се при това толкова смешно, че всички избухнаха в неудържим смях. Хвърлиха се да го прегръщат; притискаха го, подмятаха го като кукла. Гърбавия имаше страхотен успех! Той незлобливо приемаше закачките им, но когато стигна до масата, заяви:

– Хайде, стига вече, цял ме изпомачкахте! И не притискайте жена ми тъй отблизо, моля! Оставете ме да си поема дъх, господа приятели мои, за да можем най-сетне да узаконим брачния договор.

Метр Гриво-старши седеше все така на масата, държейки перото си над договора.

– Вашите фамилни имена, моля – подхвана той, – малките ви имена, титли и място на раждане...

Гърбавия леко побутна с крак стола на секретар-нотариуса, който се извърна, за да го погледне.

– Вие подписахте ли? – попита го Езоп II.

– Разбира се – отвърна метр Гриво-старши.

– В такъв случай си вървете с мир, добри човече – рече Гърбавия и го изблъска от стола.

После важно се настани на мястото му. Присъстващите отново прихнаха. Всичко, което отсега нататък правеше Гърбавия, беше повод за смях.

– Но защо, по дяволите, иска сам да впише името си? – полюбопитствува все пак Навай.

Пейрол тихичко разговаряше с Гонзаг, който току повдигаше рамене. Несъмнено довереникът на принца виждаше някаква причина за безпокойство в това, което ставаше тук. Гонзаг му се присмиваше и го наричаше страхливец.

– Ей сега ще видите! – отвърна Гърбавия на въпроса на Навай и с присъщия си пронизителен кикот, добави: – Да знаете само каква изненада съм ви приготвил! Ще видите, ще видите! Междувременно пийнете по-добре.

Веднага последваха съвета му. Чашите бяха напълнени. Със сигурна ръка и едър почерк, Гърбавия се захвана да попълва празните места върху договора.

– Мътните я взели тази шпага! – изруга той, опитвайки се да и намери по-подходящо място.

Нов взрив от смях последва думите му. Гърбавия все повече и повече се оплиташе в бойното си снаряжение. Човек би казал, че за него дългата шпага е по-скоро инструмент за мъчение.

– Ще подпише! – извикаха някои.

– Няма! – възразиха други.

Изкаран от търпение, Гърбавия измъкна шпагата от ножницата и я постави на масата пред себе си. Зрителите отново се разсмяха. Кокардас незабелязано стисна ръката на Паспоал и изсумтя:

– Господ да ни е на помощ! Лъкът е вече готов!

– Пази се от цигулките! – прошепна брат Паспоал.

Всеки момент стрелките на часовника щяха да посочат четири часа.

– Подпишете, госпожице – каза Гърбавия, подавайки перото на Ороп.

За миг тя се поколеба; той я погледна в очите и промълви:

– Подпишете се с истинското си име, щом вече го знаете!

Ороп се наведе над пергамента и се подписа. Всички видяха как надничаштата иззад рамото ѝ доня Крус трепна от удивление.

– Е, какво? – не се стърпяха любопитните. – Готово ли е? Възпирайки ги с жест, Гърбавия взе перото и на свой ред се подписа.

– Готово – рече той. – Елате да видите, има да се чудите!

Всички се втурнаха към масата. Гърбавия захвърли перото и с небрежен жест взе шпагата.

– Внимание! – прошепна Кокардас-младши.

– Готов съм! – отзова се решително брат Паспоал.

Първи стигнаха до масата Гонзаг и Пейрол, но едва прочели преамбулата на договора, те отстъпиха три крачки назад.

– Какво има? Името! Кажете името! – настояваха напирашците зад тях.

Гърбавия беше обещал да ги изненада и съдържа обещанието си. В един миг всички видяха как безформените му крака внезапно се

изопнаха, как снагата му се издължи, а шпагата сякаш се срасна с десницата му.

– Гръм да ме поразии дано! – избоботи Кокардас. – Къде-къде пошури номера правеше в Двора на фонтаните немирникът му недеи, когато беше малък!

Гърбавия се изправи в цял ръст и с рязко движение отхвърли назад косата си. Красива, благородна глава засия на широкоплещестата му, яка и грациозна снага.

– Елате и го прочетете! – каза той, обгръщайки с искрящ поглед стъписаната тълпа.

В същото време върхът на шпагата му се заби в подписа. Всички проследиха с поглед движението му и в салона гръмна едногласен вик, повтарящ едно-единствено име:

– Лагардер! Лагардер!

– Да, Лагардер! – повтори Анри. – Лагардер, който винаги се явява на уречената среща!

В първия миг на всеобщо изумление, той навярно би успял да си пробие път в нестройните редици на враговете си. Но Лагардер дори не помръдна. С една ръка той притискаше треперещата Ороп към гърдите си, а в другата здраво стискаше шпагата. Кокардас и Паспоал, и двамата с голи рапири в ръце, стояха зад гърба му. Гонзаг на свой ред измъкна шпагата си. Приближените му до един го последваха. С една дума, бяха десет срещу един. Доня Крус понечи да се втурне между двата враждувачи лагера, но Пейрол я сграбчи през кръста и я издърпа встрани.

– Господа, този човек не трябва да излезе оттук! – процеди принцът през зъби с побелели устни. – Напред!

Навай, Носе, Шоази, Жирон и другите благородници устремно се хвърлиха в атака. Лагардер дори не си беше направил труда да остави масата между себе си и своите неприятели. Без да изпуска Ороп, той я прикри и зае гард. Кокардас и Паспоал защитаваха фланговете му.

– Хайде, гълъбче! – извика гасконецът. – Повече от шест месеца постим! Дръж се, мътните го взели!

– Аз съм тук! – извика Лагардер, нанасяйки първия удар. След няколко секунди, хората на Гонзаг отстъпиха. На пода в локва кръв останаха да лежат Жирон и Албре.

Лагардер и двамината юначаги, невредими и неподвижни като статуи, очакваха втория сблъсък.

– Господин дьо Гонзаг – каза Лагардер, – вие се опитахте да устроите пародия на венчавка. Тя обаче е действителна, бранният договор

носи вашия собствен подпис.

– Напред! Напред! – извика принцът, задъхвайки се от ярост.

Този път той лично поведе свещения си батальон в атака. Стенният часовник отброи пет часа. Внезапно отвън долетя силен шум, после по вратата се посипаха кървящи удари и нечий глас извика:

– В името на краля!

Необичайна гледка представляваше салонът, където оргията навсякъде бе оставила своя отпечатък. Масата бе все така отрупана с ястия и полупразни бутилки. Тук-там обърнати чаши наслагваха широки винени петна върху кървавите пръски на битката. В дъното, близо до будоара, където доскоро се намираха сватбените дарове, а сега, ни жив – ни умрял, се криеше метр Гриво-старши, безмълвна и неподвижна стоеше групата на Лагардер, Ороп и двамината учители по фехтовка. В средата на салона, спрени в устрема си от вика: „В името на краля!“, Гонзаг и хората му с ужас гледаха входната врата. Обезумелите от страх жени се криеха по всички ъгли.

Между двете групи, в локва с тъмночервен цвят лежаха два трупа.

Несъмнено онези, които в тази среднощна доба чукаха на вратата на принц дьо Гонзаг, не се и надяваха, че ще им отворят веднага. Това бяха гвардейците и приставите от Шатле, които видяхме първо в двора на двореца на Ламоаньон, а сетне и в гробището „Сен Маглоар“. Те предварително бяха взели всички необходими мерки. След три последователни подканвания, вратата беше изкъртена. В салона нахлу тропотът на войнишки ботуши. Студ прониза Гонзаг до мозъка на костите. Възмездието ли идеше за него?

– Господа – каза той, прибирайки шпагата си в ножницата, – човек не се противи на хората на краля. – Но едва чуто добави: – Ако не е наложително!

На прага се появи гвардейският капитан Бодон дьо Боагийо и повтори:

– Господа, в името на краля!

После хладно се поклони на принц дьо Гонзаг и се отдръпна, за да стори път на войниците си. Приставите на свой ред влязоха в салона.

– Но какво означава това, господине? – попита Гонзаг.

Боагийо погледна двата трупа върху паркета, после групата, съставена от Лагардер и неговите двамина храбреци, които продължаваха да стоят с голи шпаги в ръце.

– По дяволите! – промърмори той. – Вярно казваха, че бил несравним воин! Принце – обърна се той към Гонзаг, – тази нощ съм на

заповедите на вашата съпруга, принцесата.

– Да не би моята съпруга, принцесата...? – започна гневно Гонзаг, но не успя да довърши.

На прага на свой ред се бе появила вдовицата на НьOVER. Тя отново бе в траурните си одежди. При вида на жените, на своеобразните картини, покриващи лампериите на салона, и разнородните следи, свидетелстващи за оргията и разигралата се след нея битка, принцесата рязко спусна воала си.

– Не идвам заради вас, господине – обърна се тя към съпруга си, после се приближи до Лагардер и продължи: – Господин дьо Лагардер, двацет и четиричасовият срок изтече. Вашите съдии ви чакат. Предайте шпагата си!

– И тази жена е моята майка! – промълви Ороp и закри лицето си с ръце.

– Господа – обърна се принцесата към гвардейците, – изпълнете дълга си!

Лагардер хвърли шпагата си в нозете на Бодон дьо Боагийо. Безмълвни, Гонзаг и хората му не помръдваха. Когато Бодон дьо Боагийо посочи на Лагардер вратата, той пристъпи към принцеса дьо Гонзаг, продължавайки да държи Ороp за ръка.

– Госпожо – каза той, – преди малко рискувах живота си, за да защитя вашата дъщеря.

– Моята дъщеря! – повтори принцесата и гласът ѝ трепна.

– Той лъже! – обади се Гонзаг.

Лагардер дори не обърна внимание на оскърблението.

– Поисках двацет и четири часа, за да ви върна госпожица дьо НьOVER – бавно произнесе той, извисил гордо чело над ласкатели и войници. – Двацет и четвъртият час удари. Ето госпожица дьо НьOVER!

Ледените ръце на майката и дъщерята се докоснаха. Принцесата разтвори обятия и Ороp с ридания се хвърли на гърдите ѝ. В очите на Лагардер блеснаха сълзи.

– Закриляйте я, госпожо – промълви той, полагайки усилия да потисне мъчителното си безпокойство. – Обичайте я, тя има вече единствено вас!

Ороp се отскубна от прегръдките на майка си и се спусна към него, но Лагардер нежно я отблъсна.

– Сбогом, Ороp – прошепна той. – Нашият годеж бе краткотраен. Запазете този договор, който ви прави моя съпруга пред хората така, както от снощи станахте моя съпруга пред бога. Госпожа принцесата ще

ви прости този неподходящ брак с един мъртвец.

Той за сетен път целуна ръка на младата девойка, дълбоко се поклони на принцесата и отправяйки се към вратата, каза:

– Отведете ме пред моите съдници!

ЧАСТ ШЕСТА ПОКАЗАНИЯТА НА МЪРТВИЯ

I. Спалнята на регента

Беше осем часът сутринта. Маркиз дьо Косе, херцог дьо Брисак, поетът Ла Фабр и три дами, между които на стария Льо Бреан – портиер на „Кур-о-Ри“, му се стори, че разпознава херцогиня дьо Бери, напуснаха Пале Роаял през малката врата, за която вече неведнъж стана дума. Регентът се намираще в спалнята си заедно с абат Дюбоа и в присъствието на бъдещия кардинал, се готвеше да си ляга.

В Пале Роаял, както и у принц дьо Гонзаг, също бяха вечеряли късно, такава беше модата. Но вечерята в Пале Роаял беше завършила значително по-весело.

В наши дни немалко многозаслужили и много сериозни автори се опитват по най-различни поводи да реабилитират паметта на достойния абат Дюбоа и то най-вече, защото, както твърдят те, папата го бил направил кардинал. Но папата не винаги прави кардинали онези, които иска. На второ място, защото сладкодумният и добродетелен Масийон¹⁵³ му бил приятел. Този довод би бил много убедителен, ако не беше доказано, че добродетелните хора не могат да изпитват слабост към негодниците. Но историята отдавна се забавлява с опити да докаже противното. Освен това, ако абат Дюбоа беше наистина светец, то бог е длъжен да му отреди най-преlestното кътче в рая си, тъй като надали друг човек е бил терзан от толкова множество най-разнородни клевети.

Пийнеше ли, на регентът винаги му се приспиваше. И тази сутрин той спеше прав, докато камериерът му го тъкмеше за сън, а абат Дюбоа, полупиян – или поне така изглеждаше, тъй като човек не трябва никога и в нищо да се зарича – му възпяваше превъзходството на английските нрави. Принцът много обичаше англичаните, но този път слушаше с половин ухо и току подканваше камериера си да побърза.

– Върви да си лягаш, приятелю Дюбоа – каза той на бъдещия прелат, – и стига си ми проглушавал ушите.

– Ще си легна подир малко – отвърна абатът, – но известна ли ви е

153. Жан Батист Масийон (1663–1742). – френски проповедник и професор по риторика. Б. пр.

разликата между вашата Мисисипи и техния Ганг? Между вашите ескадрили и техните флоти? Между колибите на вашата Луизиана и палатите на тяхната Бенгалия? Знаете ли, че вашата Индия е просто фикция, докато те наистина притежават баснословното царство на „Хиляда и една нощ“, страна на неизчерпаеми богатства, земя на неземни аромати, море, чието дъно е застлано с перли, планини, чиито недра крият диаманти?

– Дюбоа, достопочтени ми изповеднико, ти си пиян. Върви да спиш.

– А да не би ваше кралско височество да е трезвен? – разсмя се абатът. – Само думичка още: опознайте Англия и заздравете връзките си с нея.

– По дяволите! – извика принцът. – Ти и без това направи повече от необходимото, за да заслужиш издръжката, чиито недобори лорд Стейърс най-редовно ти изплаща. Върви да спиш, абате.

Дюбоа си взе шапката и мърморейки под носа си, се отправи към вратата. Тъкмо се канеше да излезе, когато тя се отвори и един прислужник възвести появата на господин Машо.

– Ще приема лейтенанта по обед – сонна се ядно регентът. – Тези хора си играят със здравето ми. Те ще ме погубят!

– Господин Машо носи важни вести... – настоя прислужникът.

– Знам ги аз тези вести! – прекъсна го регентът. – Иска да ми съобщи, че Селамаре заговорничи, че крал Филип Испански е в лошо настроение, че на Алберони му се ще да бъде папа, а госпожа дю Мен иска да стане регентка. По обед, казах, или по-скоро в един часа! Не се чувствувам добре.

Прислужникът излезе. Абат Дюбоа се върна и застана наред стаята.

– Ако имахте подкрепата на Англия – рече той, – изобщо нямаше да обръщате внимание на подобни зловредни интрижки.

– Мътните да те вземат, негоднико, няма ли най-сетне да си вървиш! – кресна регентът.

Дюбоа изобщо не се докачи. Той отново се запъти към вратата и вратата отново се отвори.

– Държавният секретар Льо Блан – обяви прислужникът.

– По дяволите! – изруга негово кралско височество, вече стъпил върху табуретката, за да се качи в леглото си.

Прислужникът притвори вратата, но добави, долепяйки уста до процепа:

– Господин държавният секретар носи важни вести.

– Те до един носят важни вести – промърмори регентът на Франция, отпусайки изтерзаната си глава върху украсената с малински дантели възглавница. – Доставя им удоволствие да се преструват на ужасно уплашени от Алберони или от дю Мен. Въобразяват си, че са полезни, а всъщност са просто досадни, и толкоз. Ще приема Льо Блан и Машо в един часа. Не, по-скоро в два, а дотогава мисля сладко да поспя.

Прислужникът излезе. Филип Орлеански затвори очи.

– Абатът още ли е тук? – попита той камериера си.

– Отивам си, отивам си – побърза да отговори Дюбоа.

– Чакай, абате, ела тук. Тъкмо ще ме приспиш. Нима наистина не е странно, че не разполагам дори с минута, за да си откъхна? Дори с минута! Всички идват точно тогава, когато си лягам. Разбираш ли, абате, просто се погубвам от работа, но това изобщо не ги интересува...

– Желаете ли ваше кралско височество да му прочета нещо? – попита Дюбоа.

– Не, размислих, май е по-добре да си вървиш. Имаш задължението да ме извиниш най-учтиво пред господата. Цяла нощ работих и мигрената ме хвана както винаги, когато пиша на лампа. – Той тежко въздъхна и заключи: – Всичко това ме съсипва, уверявам те, а кралят пак ще иска да присъствам на събуждането му и ГОСПОдин дьо Фльори пак има да свива устенцата си на престаряла графиня. Но човек и при най-добро желание, пак не може да свърши всичко! По дяволите! Не е работа за мързелив човек да управлява Франция.

И главата му потъна още по-дълбоко в меката възглавница. Разнесе се равномерно му шумно дишане. Той спеше.

Абат Дюбоа се спогледа с камериера и двамата прихнаха. Когато беше в добро разположение на духа, регентът наричаше абат Дюбоа нехранимайко. Имаше нещо много лакейско в негово бъдещо високопреосвещенство.

Дюбоа излезе. Господин Машо и министърът Льо Блан бяха все още в преддверието.

– Негово кралско височество ще ви приеме в три часа – рече им абатът, – но според мен ще чакате до четири. Вечеряхме доста късно и негово кралско височество е малко уморен.

Влизането на Дюбоа беше прекъснало разговора между господин Машо и държавния секретар.

– Този безочлив негодник не си прави труда да прикрие поне малко слабостите на господаря си! – каза полицейският лейтенант, когато

Дюбоа излезе.

– Негово кралско височество обича точно такива негодници – отвърна Льо Блан. – А знаете ли истината за онази история в павилиона на принц дьо Гонзаг?

– Знам това, което ми докладваха моите пристави. Двама убити: кадетът дьо Жирон и борсовият посредник Албре; трима арестувани: бившият гвардеец Лагардер и двама пладнешки разбойници, чиито имена са без значение. Госпожа принцесата нахлула със сила и в името на краля в приемната на съпруга си; две млади девойки... Но това е запечатано писмо, загадка, достойна за сфинкс.

– Едната от тях е безусловно наследницата на Нювер – каза държавният секретар.

– Не се знае. Едната е представена от господин дьо Гонзаг, а другата – от Лагардер.

– Регентът в течение ли е на тези събития? – попита Льо Блан. Нали току-що чухте абата! Регентът е гулял до осем сутринта.

– Да, но опре ли работата до него, на принц дьо Гонзаг не му остава нищо друго, освен да внимава какво и как го прави.

Полицейският лейтенант сви рамене и повтори:

– Не се знае! Едно от двете: господин дьо Гонзаг или е загубил доверието му, или го е запазил.

– Не забравяйте все пак – прекъсна го Льо Блан, – че негово кралско височество беше непреклонен в аферата с граф Хорн.

– Така е, но тогава ставаше въпрос за платежоспособността на банката; улица „Кенкампоа“ се нуждаеше от пример.

– Но тук също са заложили на карта държавни интереси! Вдовицата на Нювер...

– Безспорно, но Гонзаг е приятел на регента от двайсет и пет години.

– Навярно тази нощ са свикали Огнения съд¹⁵⁴.

– Да, заради господин дьо Лагардер и по искане на принцеса дьо Гонзаг.

– А как мислите, възнамерява ли негово кралско височество да защитава принца?...

– Ако питате мен – прекъсна го решително господин Машо, – то аз мисля да не мисля нищо, докато не разбера дали Гонзаг е изгубил, или

154. Clambre ardente (фр.) Някогашни извънредни съдебни комисии, осъждали престъпниците на изгаряне. – Б. пр.

не, доверието му. Всичко зависи от това.

Едва се доизрекъл, вратата на приемната се отвори и на прага, сам и без свита, се появи принц дьо Гонзаг. Господата най-прилежно си размениха дълбоки поклони.

– Негово кралско височество още ли не е станал? – попита Гонзаг.

– Току-що отказа да ни приеме – отвърнаха в един глас Льо Блан и Машо.

– В такъв случай, уверен съм, вратата е затворена за всички – побърза да каже Гонзаг.

– Бреон! – повика полицейският лейтенант.

Появи се един прислужник и лейтенантът му нареди:

– Уведомете негово кралско височество, че принц дьо Гонзаг чака в приемната.

Гонзаг стрелна господин Машо с подозрителен поглед и това не убягна от вниманието на двамата магистрати.

– Да не би за мен да има по-особени нареждания? – попита принцът.

Във въпроса му ясно се долови безпокойство.

Полицейският лейтенант и държавният секретар се поклониха с усмивка.

– Ни най-малко – отвърна господин Машо. – Просто негово кралско височество, чиято врата е затворена за министрите му, може да си отдъхне и разведри единствено в компанията на своя най-добър приятел.

На прага се появи Бреон и високо обяви:

– Негово кралско височество очаква принц дьо Гонзаг.

Еднакво, но продиктувано от съвършено различни причини удивление се изписа върху лицата на тримата велможи. Гонзаг беше трогнат. Той се поклони на двамата магистрати и последва Бреон.

– Негово кралско височество никога няма да се промени! – разочаровано промърмори Льо Блан. – Удоволствието преди работата.

– От един и същ факт могат да се направят различни изводи – насмешливо се подсмихна господин Машо.

– Не можете все пак да отречете, че благоволениято му към Гонзаг...

– Заплашва всеки миг да отлети безвъзвратно! – прекъсна го полицейският лейтенант.

Държавният секретар го погледна учудено.

– Ако ли не е и в апогея си – заключи господин Машо.

– Изяснете се, любезни ми друже, понякога проявявате такава

тънка прозорливост, че...

– Довчера регентът и Гонзаг бяха добри приятели – простодушно отвърна господин Машо – и Гонзаг чакаше заедно с нас в преддверието понякога повече и от час.

– И до какво заключение стигате?

– Опазил ме бог да правя каквито и да било заключения! Само че от началото на регентството на Орлеанския херцог и до ден-днешен, Огненият съд се занимава единствено с цифри, като захвърли меча, за да се хване за сметководните книги и молива. А ето че сега изведнъж му подхвърлят за храна господин дьо Лагардер. И това е само началото, уверявам ви. Доскоро виждане, любезни ми приятелю, ще се върна към три часа.

В коридора, който свързваше приемната с покоите на регента, Гонзаг разполагаше с не повече от секунда, за да размисли и той чудесно я оползотвори. Срещата с Машо и Льо Блан коренно промени първоначалния му план за действие. Господата не бяха казали нищо обезпокояващо, но въпреки това, разделяйки се с тях, Гонзаг вече знаеше, че облаци застрашават звездата му.

Може би прекалено драматизираше нещата. Регентът му подаде ръка. Вместо да я целуне, както правеха някои придворни, Гонзаг крепко я стисна и без да чака разрешение, седна до възглавето на леглото. Регентът продължаваше да лежи с полузатворени очи, но Гонзаг отлично забелязваше, че внимателно го наблюдава.

– Е, Филип – рече негово кралско височество меко и снизходително, – виждаш как всичко излиза наяве.

Сърцето на Гонзаг се сви, но той остана невъзмутим.

– Бил си нещастен, а ние и представа нямахме за това! – продължи регентът. – Това е най-малко липса на доверие.

– Това е липса на смелост, ваше височество – тихо рече Гонзаг.

– Разбирам те, никой не обича да излага на показ семейните си неприятности. Принцесата е много огорчена, ако може тъй да се каже.

– Ваше височество положително знае колко голяма е силата на клетвата – прекъсна го Гонзаг.

Регентът се приповдигна на лакът и се взря в очите на най-дългогодишния си приятел. По набразденото му от преждевременни бръчки чело премина сянка.

– Да, клеветили са ме – отвърна той. – Одумвали са честта ми, моята неподкупност, слабостта ми към моето семейство, одумвали са всичко най-свидно за един човек, но не разбирам защо точно ти, Филип,

ми припомняш нещо, което моите приятели се стараят да ме накарат да забравя.

– Моля за прошка, ваше височество – промълви Гонзаг и наведе глава. – Страданието е себично. Мислех за себе си, а не за ваше кралско височество.

– Прощавам ти, Филип, прощавам ти, но при условие, че ми довериш мъката си.

Гонзаг поклати глава и каза толкова тихо, че регентът едва го чу:

– Ние с вас, ваше височество, имаме навика да се подиграваме с най-съкровенията чувства. Нямам никакво право да се оплаквам, самият аз съм съучастник, но има чувства, които...

– Знаем, Филип! – прекъсна го регентът. – Знаем, че си влюбен в жена си, която е наистина прелестно и благородно създание! Е, вярно, случвало се е понякога, когато пийнем повечко, да се шегуваме с тези неща, но ние се шегуваме и с бога...

– И грешим, ваше височество! – прекъсна го на свой ред Гонзаг, повишавайки тон. – Бог си отмъщава.

– Прекалено присърце го вземаш! Имаш ли да ми казваш нещо?

– Много неща, ваше височество. Тази нощ в моя павилион бяха убити двама души.

– И единият, обзалагам се, е кавалерът дьо Лагардер! – извика Филип Орлеански и рязко се изправи в леглото си. – Сбъркал си, Филип! Ей богу, сбъркал си, ако наистина си го сторил. Така потвърждаваш някой подозрения...

Вече не му се спеше. Свъсил вежди, той втренчено гледаше принца. Гонзаг се бе изправил в цял ръст и на красивото му лице се бе изписало високомерно презрение.

– Подозрения! – възкликна той, сякаш не бе съумял да потисне първия порив на накърненото си честолюбие. После развълнувано добави: – Нима ваше височество ме е подозирал в нещо?

– Да, имах известни съмнения – отвърна след кратко мълчание регентът. – Присъствието ти ги опровергава, тъй като имаш погледа на честен човек. Постарай се думите ти окончателно да ги разсеят. Слушам те!

– А ще благоволи ли ваше височество да ме посвети в подозренията си?

– Има стари, има и нови.

– Да започнем по-напред от старите, ако ваше височество е съгласен.

– Вдовицата на Нювер беше богата, а ти – беден. Нювер бе наш брат...

– И не е трябвало да се женя за вдовицата му, тъй ли?

Регентът облегна глава на ръката си и не отговори.

– Ваше височество – продължи Гонзаг, свеждайки поглед, – казах ви вече: подигравахме се твърде често и сега сърдечните излияния помежду ни звучат неестествено.

– Какво искаш да кажеш? Изясни се!

– Искам да кажа, че ако в живота си съм извършил някое достойно за похвала дело, то е именно това. Вие знаете, вече съм ви го казвал, че нашият многообичан Нювер издъхна в ръцете ми. Знаете също, че се намирах в замъка Кайлюс с едничката цел да прекърша сляпото упорство на стария маркиз, озлобил се срещу нашия Филип, който му бе отнел дъщерята. Тази сутрин дадох свидетелски показания на заседанието на Огнения съд, за което ще ви разкажа след малко.

– Ах! – прекъсна го регентът. – Кажи ми, каква присъда издаде Огненият съд? Значи Лагардер не е бил убит в дома ти?

– Ако ваше височество ми беше позволил да продължа...

– Продължавай, продължавай! Но, предупреждавам те, искам да чуя истината и само истината!

Гонзаг сдържано се поклонил и отговори:

– Точно заради това говоря на ваше кралско височество вече не като на мой приятел, а като на мой съдник. Не Лагардер бе убит в дома ми тази нощ, а сам Лагардер уби двама души: банкера Албре и кадета дьо Жирон.

– Ах! – възкликна отново регентът. – А как стана тъй, че Лагардер се озова в дома ти?

– Мисля, че това би могла да ви каже госпожа принцесата – отвърна Гонзаг.

– Внимавай! Тази жена е светица!

– Която ненавижда съпруга си, ваше височество! – произнесе Гонзаг, наблюдайки на всяка дума. – Нямам вяра в светиците, които ваше кралско височество канонизира.

Той явно спечели с това, тъй като вместо да се разгневи, регентът се усмихна.

– Хайде, стига, клети мой Филип! – рече той. – Може би бях малко рязък, но то е, разбираш ли, защото налице е нечуван скандал. Ти си особа твърде високопоставена, а скандалите по висините вдигат шум, толкова много шум, че разклащат трона. Седя достатъчно близо до него,

за да го твърдя. Но да продължим! Ти твърдиш, че сватбата ти с Ороп дьо Кайлюс била добро дело. Добре, докажи го!

– Добро дело ли е да изпълниш последното желание на един умиращ? – възкликна Гонзаг с възхитително престорен плам.

Регентът занемя от удивление. Настъпи продължително мълчание.

– Точно за това не би посмял да ме излъжеш – промълви най-сетне Филип Орлеански. – Вярвам ти.

– Ваше височество – каза Гонзаг, – вие се държите с мен така, че това ще бъде последната ни среща. Никой от моя род не е свикнал да чува подобни думи, та дори и от устата на най-високородни принцове! Опровергая ли отправените ми обвинения, аз завинаги ще се простя с приятеля си от младини, който ме отблъсква в тежък за мен миг. Вие ми вярвате, добре, това ми стига!

– Оневинете се, Филип, и кълна се, ще видите дали ви обичам! – прошепна регентът, чийто глас издаваше силното му вълнение.

– Нима наистина съм обвинен?! – възкликна принцът, но тъй като Орлеанският херцог запази мълчание, той добави с онова сдържано достойнство, което в случай на нужда така добре умееше да имитира: – Нека ваше височество ми задава въпроси, аз ще му отговарям.

За миг регентът се замисли, после попита:

– Присъствувахте ли на кървавата трагедия, разиграла се в крепостния ров на Кайлюс?

– Да, ваше височество – отвърна Гонзаг, – и с риск на живота си защитавах вашия и мой приятел. Това беше мой дълг.

– Да, това е бил ваш дълг. Казвате, че издъхнал в ръцете ви?

– Да, ваше височество, и ведно с това приех последната му воля.

– Искам да знам какво ви е помолил!

– И през ум не ми е минавало да го крия от ваше кралско височество. Нашият злочест приятел ми каза, повтарям дословно думите му: „Бъди мъж на жена ми, за да станеш баща на моята дъщеря“.

Гласът на Гонзаг дори не трепна, когато произнасяше тази светотатствена лъжа. Регентът бе потънал в дълбок размисъл. Върху умното му, съсредоточено лице все още личеше умора, но следите от пианството бяха изчезнали.

– Похвално е, че сте изпълнил завета на умиращия – каза той. – Така е повелявал дългът ви. Но защо крихте това обстоятелство цели двадесет години?

– Обичам жена си – отвърна принцът без колебание. – Вече казах това на ваше височество.

– Но с какво тази любов ви заставаше да мълчите?

Гонзаг наведе очи и успя дори да се изчерви.

– В противен случай трябваше да обвиня бащата на моята съпруга – промълви той.

– Тъй значи! – възкликна регентът. – Убиецът бил маркиз дьо Кайлюс!

Гонзаг наведе глава и тежко въздъхна. Филип Орлеански не откъсваше от него тежкия си пронизителен поглед.

– Но ако убиецът е бил маркиз дьо Кайлюс, в какво тогава обвиняват Лагардер? – попита той.

– В същото, за което у нас, в Италия, обвиняват наемните убийци, продали стилета си, за да се извърши убийство.

– Искате да кажете, че господин дьо Кайлюс е наел шпагата на Лагардер?

– Да, ваше височество. Но ролята си на наемник той игра единствен ден. Лагардер я замени срещу една значително по-активна роля, която играе на своя глава и то прекалено самонадеяно вече цели осемнайсет години. За своя лична облага той отвлече дъщерята на Ороп, както и документите, доказващи раждането ѝ.

– Но не твърдахте ли друго вчера пред семейния съвет? – прекъсна го регентът.

– Ваше височество – отвърна Гонзаг, вмъквайки умишлено горчицина в усмивката си, – благодаря на бога, че допусна този разпит. За зла участ си въобразявах, че съм извън подобни подозрения. Човек може да срази единствено явния враг и да обори съкрушително само пряко отправеното обвинение. Врагът се появи и обвинението е отправено – толкоз по-добре! Вече ме принудихте да озаря с факела на правдата мрака, който съпружеската ми вярност отказваше да разсее. Сега ще ме принудите да ви разкрия добродетелната, благородната, праведната и смирено предана страна на моя живот. Ваше височество, аз отвърщах на злото с добро търпеливо и неизменно в продължение на почти двацет години. Ден и нощ вършех негласното си дело, заради което неведнъж рискувах дори живота си; пропилях огромното си богатство; заставих да млъкне омайващия глас на честолубието си; пролях кръвта си...

Регентът направи нетърпелив жест, но Гонзаг продължи:

– Намирате, че се хваля, така ли? Чуйте тогава моята история, вие, ваше височество, който бяхте мой приятел и брат така, както бяхте приятел и брат на Нювер. Изслушайте ме внимателно и отсъдете безпристрастно. Избирам ви за съдник, но не между мен и госпожа принцесата –

опазил ме бог, и през ум не ми минава да завеждам дело срещу нея! – нито пък между мен и този авантюрист Лагардер – уважавам се достатъчно, за да се меря на същите везни с него, а за съдник помежду ни, ваше височество, между останалите живи двама от тримата Филиповци; между вас, херцог Орлеански и регент на Франция, държащ в ръцете си почти кралската власт да отмъсти за бащата и да защити детето, и мен, Филип дьо Гонзаг, скромен благородник, уповаващ се единствено на своята сърцатост и шпагата си, за да доведе докрай тази двойна и свещена мисия! Призовавам ви за съдник и когато завърша разказа си, аз ще ви запитам, Филип Орлеански, кому, на вас или на Филип дьо Гонзаг се усмихва и ръкопляска от висините седящият в нозете божи Филип дьо Нювер!

II. Пledoария

Ударът беше дързък, умело нанесен и попадна в целта. Регентът на Франция наведе очи под суровия поглед на Гонзаг, който, закален в словесни битки, предварително бе преценил въздействието му.

Това, което се готвеше да разкаже, в никакъв случай не беше импровизация.

– Нима се осмелявате да твърдите, че не съм изпълнил приятелския си дълг? – промълви регентът.

– Ни най-малко, ваше височество – отвърна Гонзаг, – но тъй като съм принуден да се защитавам, аз чисто и просто ще направя сравнение между моето и вашето поведение. Сами сме и ваше кралско височество няма защо да се черви.

Филип Орлеански вече се бе съвзел от смущението си.

– Познаваме се отдавна, принце – каза той, – но внимавайте, отивате твърде далеч!

– Нима бихте ме наказал заради това, че останах верен на нашия брат и след смъртта му? – попита Гонзаг и го погледна право з очите.

– Ако са ви злепоставили, ще получите удовлетворение – отвърна регентът. – Говорете!

Гонзаг се беше надявал на повече гняв. Спокойствието на Орлеанския херцог го принуди да се лиши от един ораторски прием, на който беше възлагал големи надежди. Без обаче ни най-малко да се смути, той поде:

– На моя приятел, на Филип Орлеански, който довчера още ме

обичаше и ми беше скъп, аз навярно бих разказал моята история с други думи, но в положението, в което ваше кралско височество и аз се намираме, е необходимо само сбито и ясно резюме. Преди всичко трябва да ви кажа, че този Лагардер е не само наемен убиец, при това от най-опасната разновидност и нещо като герой сред себеподобните си, но човек умен и лукав, способен да преследва честолюбивите си замисли в продължение на години, без да жали сили и без да се спира пред нищо, за да постигне целта си. Нямам основания да смятам, че идеята да се омъжи за наследницата на Нювер му е хрумнала още в началото, тъй като за тази цел, откакто пресече границата, трябваше да чака не по-малко от петнайсет-шестнайсет години, а това е твърде много. Първоначалното му намерение безусловно е било да поиска някакъв баснословен откуп; той знаеше, че Нювер и Кайлюс са богати. Аз, човекът, който неотстъпно вървеше по петите му още от нощта на престъплението, знам всяка една от стъпките му: чисто и просто той беше заложил на факта, че държи детето в ръцете си, надявайки се да забогатее изведнъж, но действията ми го принудиха да промени плановете си. По начина, по който водех хайката срещу него, той навярно бързо е разбрал, че всяка нечестна сделка би била обречена на провал. Преминах границата малко след него и го догоних в околностите на градчето Венаск, в Навара. Но въпреки че го превъзхождахме по численост, той успя да ни се изплъзне и под чуждо име навлезе във вътрешността на Испания. Ще ви спестя подробностите около многобройните ни срещи. Силата, смелостта и ловкостта му са наистина невероятни. Освен раната, която ми нанесе в крепостния ров на Кайлюс, когато защитавах нашия злочест приятел... – Тук Гонзаг свали ръкавицата си и посочвайки белега от шпагата на Лагардер, продължи: – ... аз не на едно и две места нося следи от ръката му. Няма майстор на шпагата, който да му устои. Издържах цяла армия, тъй като възнамерявах да го заловя жив, за да мога чрез него да удостоверя самоличността на моето малко скъпо сираче, Армията ми се състоеше от най-знаменитите дуелисти в Европа: капитан Лорен, Жоел дьо Жюган, Шаупиц. Пинто, Ел Матадор, Салдан и Фаенца, но те до един загинаха...

Регентът трепна.

– Загинаха от неговата ръка – натърти Гонзаг.

– Нали знаете – промълви Филип Орлеански, – че той също твърди, че е бил натоварен със задачата да закриля дъщерята на Нювер и да отмъсти за нашия клет приятел?

– Да, знам, вече ви казах, че това е един дързък и ловък измамник.

Надявам се, че имайки да избира между две твърдения, Орлеанският херцог ще вземе под внимание подбудите на всяка от страните.

– Така и ще стора – бавно произнесе регентът. – Продължавайте!

– Минаха години – поде отново Гонзаг, – но забележете, че Лагардер нито веднъж не се опита да изпрати до вдовицата на Нювер писмо или поне кратка записка. Фаенца, човек хитър и ловък, когото бях изпратил в Мадрид със задачата да наблюдава похитителя, се върна и ми направи доста странен доклад, върху който специално искам да обърна внимание на ваше кралско височество. Лагардер, който в Мадрид се казваше дон Луис, беше разменил пленницата си срещу една млада девойка, отстъпена му срещу солидна сума от леонските цигани. Лагардер се страхуваше от мен; той усещаше, че съм по следите му и искаше да ме заблуди. От този момент той се посвети на възпитанието на циганката, докато истинската наследница на Нювер, отвлечена от циганите, живееше под шатра. Усъмних се. Това беше и причината за първото ми пътуване до Мадрид. Срегнах се с циганите в една клисура в планината Баладрон и се убедих, че Фаенца не ме е подвел. Видях и девойката, чийто спомени по онова време бяха още съвсем пресни. Подготвихме всичко необходимо, за да я отвлечем и доведем във Франция. Мисълта за скорошната среща с майка ѝ я изпълваше с радост. Вечерта, уречена за отвлечането, аз и хората ми вечеряхме в шатрата на старейшината, за да не възбудим подозрение. Уви, бяха ни предали! Тези неверници владеят необикновени тайни: по средата на вечерята погледът ни се замъгли и ни налегна дрямка, а когато на следния ден се събудихме, лежахме върху тревата наред баладронската клисура и около нас нямаше нито шатри, нито бивак; тлеещите огньовете гаснеха под пепелта, а от леонските цигани нямаше и помен.

В разказа си Гонзаг се стараеше винаги да се придържа към действителните обстоятелства, в смисъл такъв, че датите, местата на събитията и участващите в тях лица бяха точно посочени. Така лъжата му почти напълно се вместише в рамките на истината и, разпитаха ли Лагардер или Ороп, в немалко точки отговорите им несъмнено щяха да съвпадат с неговата версия. Според думите му и двамата бяха самозванци, а това означаваше, че имат интерес да изопачават фактите.

Безстрастен, регентът продължаваше внимателно да слуша.

– Така бе изпуснат един чудесен случай, ваше височество – поде отново Гонзаг с онзи простодушно-искрен тон, който го правеше толкова сладкодумен. – Ах, колко съзри нямаше да се пролеят в миналото, колко мъка би била предотвратена днес, ако бяхме успели! Не говоря за

бъдещето, то е подвластно единствено богу. Върнах се в Мадрид. От циганите нямаше и следа; Лагардер беше заминал на пътешествие, а циганката, с която бе подменил госпожица дьо Нювер, се намираще на възпитание в манастира „Преображение господне“. Виждам, ваше височество, че не желаете да дадете външна проява на впечатленията си от разказа ми и разбирам, че сега се отнасяте с недоверие към красноречието, което някога толкова ви се нравеше. Старая се да бъда ясен и кратък, но въпреки това не мога да не си позволя да прекъсна за миг разказа си, за да ви уверя, че подозренията ви и дори вашата предубеденост са безсилни. По-силна от тях е истината! От мига, в който благоволихте да ме изслушате, всичко беше предрешено: разполагам богато и пребогато с доводи, за да ви убедя. Преди обаче да проследя по-нататъшните събития, трябва да вмъкна една забележка, която не е без значение. Лагардер, и това е повече от очевидно, подмени детето, за да ме заблуди. По онова време той все още възнамеряваше в един подходящ момент да прибере обратно наследницата на Нювер, за да си послужи с нея за осъществяването на своите честолюбиви замисли. Но плановете му скоро се промениха. Ваше височество ще разбере на какво се дължеше този внезапен обрат с две думи: той се влюби в циганката. От този момент истинската Нювер беше обречена. Вече не ставаше и дума за откуп; откриваха се неподозирани възможности: дръзкият авантюрист залелея мечтата да възкачи на херцогския трон любовницата си и така да стане съпруг на наследницата на Нювер.

Регентът се размърда под завивките си и на лицето му се изписа смъртно безпокойство. Достоверността на един факт се колебае в зависимост от нравите и характера на слушателя. Възможно е Филип Орлеански да не бе хванал кой знае колко вяра на сантименталната всеотдайност на Гонзаг и на Херкулесовите му подвизи, предприети, за да изпълни обещанието, дадено на един покойник, но пресметливостта на Лагардер така ясно и дотолкова вулгарно, както се казва, биеше па очи, че изведнъж го заслепи. Приближените на регента, а и самият той изпитваха отвращение към излишното драматизиране, докато комичната страна на интригата възприемаха като нещо съвсем естествено. Той беше поразен дотолкова, че изобщо не забеляза колко ловко Гонзаг бе подготвил почвата, за да се стигне до този измамлив довод; потресен до такава степен, че не можа да съобрази, че подмяната на децата бе също измежду онези прекомерно романтични обстоятелства, чиято смисленост сам отричаше.

За него цялата тази история изведнъж придоби напълно

реалистичен оттенък. Мечтата на авантюриста Лагардер дотолкова логично произтичаше от обстоятелствата, че правеше достоверно и всичко останало. Гонзаг отлично забеляза постигнатия ефект, но беше твърде хитър, за да се възползува от него веднага. От половин час насам и него – се бе затвърдило убеждението, че регентът знае минута по минута ВСИЧКО, което се беше случило през последните два дни, и сега принципът действуваше в зависимост от тази си увереност.

Филип Орлеански се славеше, че поддържа полиция, която всъщност не е подчинена на господин Машо, и на Гонзаг често му бе минавало през ум, че е твърде вероятно дори в редиците на свещения му батальон да се намерят не една и две *mouches*¹⁵⁵. По време на Регентството думата *monche* беше изключително модерна. Мъжкият род и арготичното окончание, с което пашата епоха я дари, пропъди тази дума от речника на честните хора.

Гонзаг залагаше на най-лошото, но това бе просто предпазливост. Той играеше така, сякаш регентът е видял всичките му карти.

– Ваше височество може да бъде уверен – продължи принцът, – че не отдавам на този факт повече от нужното значение. Като се вземе предвид интелигентността и дързостта на Лагардер, друго не можеше и да се очаква. Така и стана. Имах доказателства за това още преди пристигането на Лагардер в Париж, а от момента на появата му тук изобилието на нови доказателства превърна предишните в абсолютно излишни. Госпожа принцеса дъщеря Гонзаг, която никак не е склонна да ми оказва съдействие, ще осведоми по-подробно ваше кралско височество по този въпрос. Но да се върнем на фактите. Пътешествието на Лагардер продължи две години, а когато те изтекоха, циганката, възпитана от монахините в „Преображение господне“, беше неузнаваема. Предполагам, че точно тогава в главата на Лагардер се е зародил и планът, за който токущо споменахме. Нещата коренно се промениха. За да се спази благоприличието, мнимата Орор дъщеря Нювер се настани в свой собствен дом, сдобни се с гувернантка и паж. Най-странното е, че истинската Нювер и заместницата ѝ се познаваха и обичаха. Не вярвам в искреността на Лагардеровата любовница, но нищо не е изключено. Лагардер е достатъчно хитър, за да не лиши това прелестно дете от цялата му душевна чистота. Въпреки това той правеше всичко, за да пресече достъпа на истинската Нювер в мадридския си дом и беше забранил на любовницата си да я приема под предлог, че имала твърде леконравно поведение. – Тук

155. *mouche* (фр.) – муха (букв.); шпионин, съгледвач (перен.). – Б. пр.

Гонзаг горчиво се засмя, преди да продължи: – Пред семейния съвет госпожа принцесата заяви: „Ако дъщеря ми е забравила макар и за един-единствен миг гордостта на своя род, аз бих покрила лицето си и бих казала: Нювер е мъртъв завинаги!“ Това са нейните собствени думи. Уви, ваше височество, когато за първи път му разкрих тайната на неговия произход, горкото дете помисли, че се подигравам с нещастieto му. Но вие ще се съгласите с мен, а дори и да не се съгласите, то законът ще ви опровергае, че не подобава на една майка да потъпква законното право на детето си с излишни превземки. Та нима Ороп дьо Нювер по собствено желание се е лишила от бащина ласка и закрила? Първата грешка е на майката. Майката може да се вайка по миналото, но нищо повече! Детето е в правата си и покойният Нювер има тук своя единствен и последен пълномощник... Двама! Исках да кажа: двама! – Тук Гонзаг направи кратка пауза, после възкликна: – Как се промени лицето ви, ваше височество! Позволете ми да ви кажа, че върху него е изписана неизмеримата доброта на сърцето ви! Кажете ми, умолявам ви, кажете чий клеветнически глас можа да ви накара да забравите трийсет години върна дружба?

– Господин принце – прекъсна го Орлеанският херцог с глас, който се опитваше да бъде строг, но издаваше колебание и силно вълнение, – мога да ви отговоря единствено със собствените си думи: Оневинете се и ще видите дали съм ви приятел!

– Но в какво съм обвинен? – възкликна Гонзаг с възхитително прес-торен гняв. – Нима в престъпление с двайсетгодишна давност? Или в престъпление, извършено вчера? Нима Филип Орлеански е повярвал в това допи за час, дори за минута, дори за секунда? Искам да знам! Искам! Нима ваше височество е повярвал, че тази шпага...

– Ако бях повярвал... – промълви Орлеанският херцог, смръщвайки вежди, докато в лицето му нахлу кръв.

Гонзаг насила грабна ръката му и я притисна към сърцето си.

– Благодаря! – извика той със сълзи на очи. – Чувате ли, Филип? Принуден съм да ви благодаря, че вашият глас не се е присъединил към гласовете на другите, за да ме обвини в подлост! – Той рязко вдигна чело, сякаш внезапно бе изпитал съжаление и срам от своята сантименталност. – Нека ваше височество ми прости – продължи той, насилвайки се да се усмихне, – ще се постарая никога вече да не губя самообладание в негово присъствие. Знам в какво ме обвиняват, или поне се досещам. Борбата ми срещу Лагардер ме принуди да предприема действия, които законът осъжда, но ако законът ме нападне, аз ще се отбранявам. Освен

това, налице е и присъствието на госпожица дьо Нювер в един дом, предназначен за развлечения... Но да не изпреварваме събитията. Нямам намерение още дълго да додявам на ваше височество. Ваше кралско височество без съмнение си спомня с какво удивление посрещна молбата ми да бъда изпратен с дипломатическа мисия в Мадрид. Дотогава грижливо избягах да се намесвам в държавните дела, но казаното днес е достатъчно, за да разсее недоумението ви. Исках да се върна в Испания като официално лице, в резултат на което мадридската полиция бе поставена изцяло в мое разположение. След няколко дни успях да открия убежището на скъпото дете, което днес олицетворява надеждите на един прославен род. Лагардер я бе изоставил окончателно. Пък и за какво ли му беше? Орор дьо Нювер се препитаваше, танцувайки по площадите. Целта ми беше да заловя едновременно както двете девойки, така и Лагардер, но авантюристът и любовницата му ми се изплъзнаха и аз доведох само госпожица дьо Нювер.

– Тази, която твърдите, че е госпожица дьо Нювер – поправи го регентът.

– Да, ваше височество, тази, която твърдя, че е госпожица дьо Нювер.

– Това не е достатъчно.

– Позволете ми да смятам противното, щом регентът благоволява да се съгласи с мен. В никакъв случай не съм действувал необмислено и с риск да се повторя, ще ви кажа: На това дело посветих цели двацет години! Каква беше целта? Присъствието на двете девойки и измамника. То е вече факт, и тримата се намират в Париж.

– Заслугата не е ваша – прекъсна го регентът.

– Моя е, ваше височество, единствено моя. По кое време ваше кралско височество получи първото писмо на Лагардер?

– Нима съм ви казвал...? – надменно понечи да го прекъсне Орлеанският херцог.

– Ако ваше кралско височество не желае да отговори, то аз ще го сторя вместо него. Първото писмо на Лагардер, онова, в което настояваше да му се издаде пропуск, и което бе изпратено от Брюксел, пристигна в Париж в края на август, а по това време госпожица дьо Нювер вече цял месец беше в моя власт. Не се отнасяйте с мен по-зле, отколкото с обикновен обвиняем, ваше височество, и ми отдайте дължимото като приемете поне очевидното. Почти двацет години Лагардер не даде признак на живот. Не смятате ли, че само някакъв доста основателен повод би го принудил да се завърне във Франция, и то точно по това

време? И не мислите ли, че този повод е било самото отвличане на истинската Нювер? И ако е нужно, нека доуточним: могъл ли е Лагардер да стигне до друго заключение, освен до следното: „Какво ще стане с моите надежди, ако оставя Гонзаг да настани в двореца Лорен наследницата на покойния херцог? И какво ще правя с това хубаво девойче, което довчера струваше милиони, а утре няма да бъде нищо повече от проста циганка, по-бедна и от мен?...“

– Този довод би могъл да се изтъкува и обратно – забеляза регентът.

– Нали? – усмихна се Гонзаг. – Биха могли да кажат, че Лагардер, виждайки, че се каня да предизвикам публичното признание на една мнима наследница, е поискал да представи истинската.

Регентът утвърдително кимна с глава.

– Дори и тогава, ваше височество – продължи принцът, – безспорен ще остане фактът, че завръщането на Лагардер е единствено моя заслуга. Повече не ми е и нужно. Чуйте всъщност какво си казвах: Лагардер на всяка цена ще ме последва и така ще попадне в ръцете на правосъдието, в резултат на което всичко ще излезе наяве. Не аз, ваше височество, предоставих на Лагардер средства да влезе във Франция и да предизвика най-нагло правосъдието.

– Знаехте ли, че Лагардер е в Париж, когато настоявахте пред мен да бъде свикан семейния съвет? – попита Орлеанският херцог.

– Да, ваше височество – отвърна Гонзаг без колебание.

– Защо не ме предупредихте?

– Пред съвестта си и пред бог твърдя, че не съм сгрешил – отговори принцът. – Пред закона, а следователно и пред вас, ваше височество, щом ви е угодно да представлявате закона, надеждите ми намаляват. С помощта на един или друг убийствен параграф някой пристрастен съдия лесно би могъл да ме осъди. Очевидно е трябвало да се съветвам с вас за всичко и да потърся помощта ви, но нима точно на вас е нужно да обяснявам съществуването на известни противоречия? Надявах се да сложа край на пагубната непримиримост, която открай време съществува между мен и госпожа принцесата; разчитах на добрите си дела, за да надделя напълно необоснованата й остра неприязън към мен и се заклетех в честта си да го сторя, като бях почти уверен, че ще съумея да сключа мир преди някой изобщо да е заподозрял водената помежду ни война. Ето ви една сериозна причина и аз, ваше височество, човекът, който познава по-добре от когото и да било вашата впечатлителност и тънка чувствителност, съм убеден, че с чиста съвест мога да отстоявам пред

вас подобен довод. Имаше обаче още една, може би прекалено наивна подбуда, ако, разбира се, нещо, свързано с гордостта от изпълнения дълг може да се стори някому наивно. Бях наченал сам това велико, това свято дело, посветих му половината си живот, но в часа на успеха се поколебах да поделя с някого, та било и с вас, ваше височество, моята победа. Поведението на госпожа принцесата на семейния съвет ме накара да разбера, че е вече предизвестена. Лагардер не чакаше атаката ми; той нападнаше пръв. Не се срамувам да призная, ваше височество, че коварството не ми е присъщо. Лагардер се оказа по-хитър от мен и спечели. Не мисля, че ще ви науча нещо ново, когато ви кажа, че този човек прикри присъствието си сред нас с помощта на изкусна маскировка. Кой знае, може би самата баналност на неговата хитрина му осигури пълен успех. Трябва също да признаем – тук Гонзаг презрително сви устни, – че някогашният занаят на тази особа му даваше предимства, от които не всеки би могъл да се възползува.

– Не знам какъв занаят е упражнявал – каза регентът.

– Занаята на шут, преди този на наемен убиец. Не помните ли, че някога тук, в Двора на фонтаните, току под прозорците ви, едно злочесто дете изкарваше хляба си като се кривеше, откачаше си ставите и имитираше най-вече гърбави?

– Лагардер! – прошепна регентът, обзет неусетно от спомени. – Беше още по времето на Monsieur! Наблюдавахме го от ей този прозорец. Малкият Лагардер!

– Да беше дал бог този спомен да се пробуди само два дни по-рано! Продължавам нататък. Още щом заподозрях, че се е появил в Париж, аз предприех отново изпълнението на плана си оттам, където го бях изоставил. Опитвах се да заловя двамата самозванци, както и документите, които Лагардер беше задигнал от замъка Кайлюс. Този път въпреки цялата си ловкост Лагардер, или Гърбавия, не можа да ми попречи да осъществя значителна част от замисъла си. Самият той се спаси, но аз успях да сложа ръка върху младата девойка и документите.

– Къде е сега девойката? – попита регентът.

– При злочестата измамена майка, при госпожа дьо Гонзаг.

– А документите? Предупреждавам ви, че точно тук се крие една напълно реална опасност за вас, принце!

– Но защо опасност, ваше височество? – попита Гонзаг със самоуверена усмивка. – Никога не бих могъл да проумея как е възможно в продължение на четвърт век да бъдеш другар, най-добър приятел и брат на човек, за когото имаш толкова лошо мнение! Или си мислите, че вече

съм подправил документите? Пликът, скрепен с три непокътнати печата, сам ще гарантира за моята съмнителна почтеност. Документите са у мен и съм готов по всяко време – срещу подробна разписка – да ги предам в ръцете на ваше кралско височество.

– Тази вечер ще ви ги поискаме – каза Орлеанският херцог.

– Тази вечер, както и сега, аз ще бъда готов! Но позволете ми да продължа. След като му отнех упоменатите трофеи, Лагардер беше победен. Проклетата маскировка обаче изцяло промени по-нататъшния ход на събитията. Сам аз въведох врага у дома си. Знаете, че имам слабост към загадъчното и в това отношение донякъде се придържам към вкуса на ваше кралско височество, който значително повлия и върху моите предпочитания по времето, когато бяхме приятели. Гърбавия се появи ненадейно и за баснословна сума нае колибката на кучето ми; самият той ми се видя някакво приказно същество. Накратко: бях изигран, излишно е да го отричам. Веднъж влязъл в кошара, вълкът си показва зъбите. Аз обаче нехаех и тогава един от моите верни слуги, господин Пейрол, се нагърби със задачата тайно да предупреди госпожа принцеса дьо Гонзаг.

– Можете ли да го докажете? – прекъсна го регентът.

– Много лесно, ваше височество, чрез показанията на самия господин Пейрол. Но гвардейците и госпожа принцесата пристигнаха твърде късно за моите злочести приятели Албре и Жирон. Вълкът беше ухапал!

– Да не искате да кажете, че Лагардер е бил сам срещу всички ви?

– Не, ваше височество, бяха четирима, като имаме предвид и братовчед ми, маркиз дьо Шаверни.

– Шаверни! – повтори регентът смаян.

Гонзаг лицемерно въздъхна и отговори:

– По време на мандата ми в Мадрид, той се запозна с любовницата на Лагардер. Длъжен съм да уведомя ваше височество, че тази сутрин поисках и получих от господни д'Аржансон кралска заповед за изгнанието на Шаверни.

– А другите двама?

– Те също са задържани. Става дума за двамина учители по фехтовка, известни с това, че някога са били замесени в своеволията и злодеяния на Лагардер.

– Остава да мотивирате отношението си към вашите приятели тази нощ – каза регентът.

Гонзаг погледна херцога с престорено удивление. За миг той замълча, после подигравателно се усмихна и промълви:

– Нима наистина ще се окаже вярно това, което ми съобщиха?

– Не знам какво са ви съобщили.

– Небивалици, ваше височество, обвинения, едно от друго по-невероятни... Но подобава ли на височайшата мъдрост на ваше кралско височество, а и на собственото ми достойнство...?

– Принце, аз продавам височайшата си мъдрост почти па безценица, тъй че засега нека я оставим настрана ведно с достойнството ви. Говорете, моля!

– Това е заповед и аз се подчинявам. Оказа се, че тази нощ, докато съм бил при ваше кралско височество, оргията в павилиона ми е достигнала нечувани размери. Разбили вратата на личния ми апартамент, където бях приютил двете девойки, възнамерявайки още па сутринта да ги предам в ръцете на госпожа принцесата. Излишно е да казвам на ваше височество кои са били подбудителите па това насилие, на което пияните ми приятели несъзнателно оказали съдействие. Между мнимия гърбав и Шаверни се състояло наддаване. Наградата на победителя била ръката на младата циганка, която се опитват да представят за госпожица дьо Нювер. Когато се върнах, намерих Шаверни заспал на пода, а лекуващия гръбльо – до любовницата си. Съставили бяха дори брачен договор, цял покрит с подписи, между които и собствения ми, фалшифициран подпис!

Регентът гледаше принца така, сякаш искаше да проникне до дъното на душата му. Гонзаг бе захванал отчаяна битка. Влизайки при Орлеанския херцог, той знаеше, че ще срещне известна студенина от страна на своя покровител и приятел, но изобщо не беше очаквал да се стигне до подобно дълго и ужасно обяснение.

Може да се каже, че почти три четвърти от тези умело подбрани лъжи, от целия този куп чудовищни небивалици, биха съвсем набързо скалпени. Не само че Гонзаг се изкарваше жертва на собствения си героизъм, но и предварително потвърждаваше в своя полза показанията на единствените трима очевидци, които можеха да свидетелствуват против него: Шаверни, Кокардас и Паспоал.

Регентът беше обичал този човек толкова нежно, колкото изобщо бе способен да обича; принцът беше сред най-приближените му още от младини. За Гонзаг обаче това обстоятелство не беше никак благоприятно, тъй като бе много вероятно точно тази тяхна дългогодишна интимна близост да предизвика недоверието на Орлеанския херцог към изкуското притворство на приятеля му. Така и излезе. Може би, изречени от друга уста, ясните и на пръв поглед точни отговори на Гонзаг съяха да

са напълно достатъчни, за да убедят регента.

Сам по себе си, регентът притежаваше вродено чувство за справедливост, макар че историята го обвинява, и то напълно основателно, в немалко пристрастия. Позволено ни е да смятаме, че в случая регентът преоткриваше, тъй да се каже, присъщото благородство на характера си, пробудено от незаличимия печален спомен, който витаеше над този съдебен процес. Ставаше дума да бъде наказан убиецът на Нювер, когото Филип Орлеански беше обичал като роден брат; ставаше дума да се възвърне името, богатството и семейството на обезнаследената дъщеря на Нювер.

Регентът беше напълно склонен да повярва на думите на Гонзаг. Единственото, което все още го възпираше, бе внезапният прилив на добросъвестност, тъй като не искаше след време съвестта му да го гризе по повод на този разговор. Цялото си становище по въпроса той бе обобщил с думите, изречени още в началото на срещата им: „Оневинете се и ще видите дали ви обичам!“ Горко на враговете на невинния Гонзаг!

– Бог ми е свидетел, Филип – произнесе той след кратко мълчание и като че колебливо, – че с радост бих запазил един приятел! Нищо чудно, че клеветата се е ожесточила срещу вас. Вие имате толкова завистници.

– Дължа го на благодеянията на ваше височество – промълви Гонзаг.

– Вашето високо положение – продължи регентът, – както и изключителната ви интелигентност, от която искрено се възхищавам, могат лесно да се справят с клеветата. Отговорете, моля ви, на един последен въпрос. Какво означава тази история с наследството на граф Анибал Каноца?

Гонзаг сложи ръка върху неговата.

– Ваше височество – сериозно и отсечено подхвана той, – братовчед ми Каноца почина по времето, когато заедно е ваше кралско височество пътешествувахме из Италия. Повярявайте ми, не надхвърляйте известни граници, зад които подлостта прераства в глупост и заслужава единствено презрение, дори когато излиза от устата на един могъщ владетел. Тази сутрин Пейрол ми каза: „Заклели са се да ви погубят. Наговориха пред негово кралско височество такива неща, че сега всички отколешни обвинения срещу Италия ще се обърнат срещу вас. Изкараха ви същински Борджия¹⁵⁶. Отровни праскови, цветя, в чиито венчета е впръскана смъртоносната aqua toïiana...“ Ваше височество – възкликна

Гонзаг, – ако наистина ви е необходим защитник, за да ме оправдава, по-добре ме осъдете, тъй като възмущението ми пречи да говоря! Още няколко думи и ви оставям лице в лице срещу три неоспорими факта: Лагардер е в ръцете на вашето правосъдие; двете девойки са при принцесата; аз разполагам с откъснатите страници от регистъра на параклиса на Кайлюс. С подобни веществени доказателства разобличаването на престъпника става толкова лесно, че не мога да потисна чувството си на гордост, казвайки си: „Аз съм човекът, който разсея мрака!“

– Истината ще излезе наяве, в това няма съмнение – каза регентът.
– Тази вечер самият аз ще председателствам семейния съвет.

Гонзаг жадно сграбчи ръцете му.

– Бях дошъл да ви помоля да го сторите! – извика той. – В името на човека, комуто посветих целия си живот, аз ви благодаря, ваше височество! Сега трябва да поискам прошка, че говорих може би прекалено високо пред главата на една велика държава, но каквото и да се случи, аз съм вече наказан. Тази вечер Филип Орлеански и Филип дьо Гонзаг ще се видят за последен път.

Регентът го притисна към гърдите си. Старото приятелство си казваше думата.

– Един принц не трябва никога да се унижава да моли за прошка, Филип – каза той. – Ако се наложи, надявам се, че извиненията на регента ще ви удовлетворят напълно.

Гонзаг бавно поклати глава и с треперещ глас промълви:

– Има рани, които никакъв балсам не може да изцери. – Той рязко се изправи и погледна стенния часовник. Разговорът им продължаваше цели три дълги часа. – Ваше височество – произнесе той с твърд и студен глас, – тази сутрин няма да можете да спите. Приемната на ваше кралско височество е пълна с народ. И там, съвсем близо до нас, се питат дали ще изляза оттук, отрупан с още повече благоволение, или стражата ви ще ме отведе направо в Бастилията. Същия въпрос си задавам и аз... Настоявам ваше кралско височество да ми окаже милостта, която сам избере: или затвор, където ще намеря подслон, или някакъв нарочен и публичен белег, който ще ми възвърне, макар и само за днес, изгубеното доверие, от което толкова много се нуждая.

Филип Орлеански позвъни и нареди на появилия се прислужник: – Въведете всички! – И в момента, когато повиканите придворни

156. Цезар Борджия (1476–1507) – италиански духовник и държавник, известен с това, че отравял враговете си. – Б. пр.

прекращиха прага, той притисна Гонзаг към себе си, целуна го по челото и каза: – До довечера, приятелю Филип!

Придворните тутакси се наредиха в шпалир и се превиха в дълбок поклон пред излизания принц дьо Гонзаг.

III. Три етажа килии

Учредяването на извънредните комисии на Огнения съд датира от времето на Франсоа II, който беше създал по една във всеки върховен съд, за да разглежда провиненията в ерес. Решенията на тези извънредни съдилища не подлежаха на обжалване и се привеждаха в изпълнение в срок от двайсет и четири часа след произнасянето им. Най-известното от тях е специалната комисия, назначена от Луи XIV по времето на прословутата Афера на отравянията¹⁵⁷.

При Регентството името се запази, но функциите се промениха. Значителен брой отдели на Парижкия върховен съд получиха специален статут и започнаха да функционират едновременно. Този път обаче кампанията имаше за прицел не ересите и отровителите, а държавната хазна, тъй че смело можем да твърдим, че в епохата па Регентството Огненият съд изпълняваше ролята на финансов орган. Тогава комисииите му не бяха нищо повече от обикновени сметни палати, имащи за задача да проверяват и заверяват бордерата на касиерите. След провала на Ло, те приеха дори названието деловодни служби.

Но имаше и друг Огнен съд, чийто заседания се провеждаха в Гран Шатле¹⁵⁸, докато траеше преустройството на двореца на Върховния съд и Ла Консиержери¹⁵⁹, предприето по нареждане на Льо Блан. Този съд, който започна работа за първи път в 1716 година, по времето на процеса срещу Лонгфор, издаде много известни присъди, между които и тази срещу интенданта Льо Солноа дьо Сансер, обвинен в подправяне на държавния печат. В 1717 година съдът се състоеше от петима членове и един председател. Членове бяха господата Бертъоло дьо Лабомел, Ардуен, Акьолен-Демезон, Монтеспел дьо Грьонак и Юсон-Бордьосон – слушател. Председател беше маркиз дьо Сегре. Съдът можеше да бъде

157. Поредица от отравяния, разкрити в периода 1670–1680 г. при разглеждането на делото Вренвиле. – Б. пр.

158. Шатле – стари парижки крепости. – Б. пр.

159. Останки от двореца на Третата династия френски крале, където някога се е помещавала охраната на Върховния съд, имаща задължението да пази затворниците – Б. пр.

свикан с кралска заповед от ден за ден, а с призовка – и по всяко време. Членовете му нямаха право да напускат Париж.

Огненият съд бе свикан предишната вечер по искане на негово кралско височество Орлеанския херцог. В призовката се уточняваше, че заседанието ще се открие в четири часа през нощта. Съдиите щяха да научат името на обвиняемия от обвинителния акт.

В четири и половина кавалерът дьо Лагардер се яви пред Огнения съд на Шатле, където беше обвинен в похищение на дете и убийство.

Изслушани бяха и свидетелите по обвинението: принцеса и принц дьо Гонзаг, но показанията им бяха толкова противоречиви, че съдът, който обикновено издаваше присъдите си въз основа и на най-незначителната улика, се видя принуден да отложи заседанието си за един часа следобед, с цел да проучи по-подробно съдебните материали. Трябваше да бъдат изслушани и трима нови свидетели: Пейрол, Кокардас и Паспоал.

Гонзаг разговаря поотделно с всеки от членовете на съда, а също и с председателя му. Искането на кралския адвокат – отвличената девойка да се яви пред съда, беше оставено без последствие, тъй като принцът беше заявил, че дъщерята на Нювер по един или друг начин се намира под влиянието на обвиняемия, сериозно и утежняващо вината обстоятелство, особено в процес за посегателство върху наследницата на един херцог и пер!

Всичко беше готово, за да отведат Лагардер в Бастилията, където се извършваха нощните екзекуции. Отлагането на заседанието стана причина да му потърсят някой близък до съдебната зала затвор, за да бъде на разположение на съдиите. Такъв се оказа третият етаж на Новата кула, наречена така, защото дьо Жокур беше завършил преустройството ѝ в края на царуването на Луи XIV. Тя беше разположена на северозапад от сградата и бойниците ѝ гледаха към пристана. Заемаше точно половината от мястото на старата Манска кула, съборила се през 1670 година и разрушила при падането си част от крепостната стена. Обикновено в нея затваряха осъдените на смърт преди да ги отведат в Бастилията. Това беше лека постройка от червени тухли, чийто вид силно контрастираше със заобикалящите я мрачни кули. На втория етаж един подвижен мост я свързваше със старото укрепление, оформяйки по този начин тераса пред голямата зала на съдебната регистратура. Очевидно бе, че престоят на задържаните тук можеше да бъде само временен и ако не бяха масивните резета на портите, оставени без съмнение същите, както и преди преустройството, кулата по нищо не приличаше на държавен

затвор.

Заклучвайки Лагардер след отсроченото заседание, тъмничарят го уведоми, че се намира в карцера. Лагардер му предложи двайсетте: или трийсет пистола, с които разполагаше, срещу перо, мастило и лист хартия. Тъмничарят прибра пистолите, без обаче да му даде нищо в замяна, като обеща да депозира сумата в регистратурата.

За миг Лагардер остана неподвижен и като че ли смазан под тежестта на собствените си мисли. Той беше тук, бездеен и безпомощен затворник, докато врагът му разполагаше с власт, богатство, свобода и се радваше на безспорното благоволение на държавния глава.

Нощното заседание на съда беше продължило около два часа. То бе започнало веднага след известния ни завършек на вечерята в павилиона на Гонзаг. Когато Лагардер влезе в килията си, навън вече беше ден. Някога, преди да стане гвардейски улан, той често бе давал караул в Шатле и добре познаваше разположението му. Под килията му трябваше да се намират две други килии.

Той обгърна с поглед скромното си владение: един пън за сядане, кана с вода, един хляб и купчина слама. Бяха му оставили шпорите. Той откачи едната и убоде ръката си с езичето на токата. Така си достави мастило. Парченце от носната кърпа му послужи за хартия, а една сламка пое ролята на перо. С подобни инструменти се пише бавно и нечетливо, но все пак се пише. Лагардер надраска няколко думи, след което, все така с помощта на шпората, откърти една от плочите на пода на килията. Не беше сбъркал. Под него се намираха две други килии.

В първата, все така пиян, спеше със съня на праведник маркиз дьо Шаверни. Във втората, излегнали се върху сламениците си, Кокардас и Паспоал философствуваха, споделяйки немалко мъдри мисли относно несигурността на времената и превратностите на съдбата. За храна те, които снощи бяха пирували с принц, разполагаха с един-единствен комат сух хляб. Кокардас-младши току се облизваше при спомена за превъзходното вино, което беше пил. Колкото до брат Паспоал, достатъчно му беше да затвори очи, за да види като насън чипото носле на госпожица Нивел, дъщерята на Мисисипи, огнените очи на доня Крус, разкошната коса на Фльори и предизвикателната усмивка на Сидализ. Не ще и дума, че ако Паспоал узнаеше уредбата на мохамеданския рай, той тук-такси би се отрекъл от вярата на дедите си, за да стане мюсюлманин. Ето докъде го бяха докарали страстите му, при все че беше човек с качества.

Шаверни също сънуваше, но сънищата му значително се

различаваха от мечтите на Паспоал. Легнал по корем върху сламата, с дрехи в пълен безпорядък и разчорлена коса, малкият маркиз се въртеше като пощръклял и мърмореше:

– Още по чашка, гърбушко, но без измами! Ти само се преструваш, че пиеш, негоднико! Ето, разливаш виното по жабото си! По дяволите, малко ли му беше на Ориол една бузеста и глупава глава? За какво са му притрябвали две, три, пет, не седем глави, досущ като на Лернейската хидра¹⁶⁰?! Хайде, гърбльо, кажи им да донесат две пълни бурета! Ти ще изпиеш едното, а аз другото, сюнгер проклети! Дявол да го вземе, махнете тази жена, дето е седнала на гърдите ми, ужасно е тежка! Това жена ми ли е? Вярно, май бях женен... – Внезапно той недоволно се смръщи. – Познах я, това е доня Крус! Скрийте ме, не искам доня Крус да ме види в това състояние! Вземете си обратно петдесетте хиляди екю, искам да се ожена за доня Крус.

И той продължаваше да се мята. Кошмарът ту го пипваше за гърлото, ту го караше да се залива в идиотския и блажен смях на пианството. Маркизът изобщо не чуваше лекия шум, който се разнасяше над главата му, пък и как да го чуе – за да се събуди му трябваше топ. При все това шумът непрестанно се усилваше. Таванът беше тънък. След няколко минути се откъртиха и първите парчета зидария. Шаверни ги усети в съня си и два-три пъти се плесна по лицето, сякаш гонеше нахална муха.

– Тия мухи съвсем пощръкляха! – бърбеше той.

Едно по-голямо парче мазилка падна точно върху бузата му.

– Мътните да те вземат, гърбльо проклети! – изръмжа маркизът. – Откъде-накъде си позволяваш да ме замеряш с трохи? Нямам нищо против да пия с тебе, но без фамилиарности!

На тавана, току над лицето му, зейна черна дупка и парчето мазилка, което падна от нея, го удари по челото.

– Да не искаш да се замеряме с камъни, досущ като сополанковци? – гневно кресна той. – Ей, Навай, хвани Гърбавия за краката! Ще го изкъпем в локвата...

Дупката на тавана се разширяваше. Изведнъж, сякаш от небето, се разнесе глас:

– Който и да сте, отговорете на един събрат по нещастие! И вие ли сте в карцер? Отвън никой ли не идва да ви вижда?

Шаверни продължаваше да спи, но сънят му вече не беше толкова дълбок. Още половин дузина парчета мазилка по лицето му и щеше да

160. Митологично многоглаво чудовище. – Б. пр.

се събуди. Въпреки това той дочу гласа в съня си и отговори, без сам да знае па кого, или на какво:

– По дяволите, това не е момиче, с което можеш да си играеш току така! Тя няма нищо общо с онази комедия в двореца на Гонзаг, а в павилиона си оня кучи син, братовчед ми, я накара да повярва, че е в компанията на знатни дами. – За миг той замълча, после със сериозен и важен глас добави: – Гарантирам за нейната добродетелност; тя ще бъде най-прелестната маркиза па света!

– Ей! – чу се отгоре гласът на Лагардер. – Не ме ли чувате?

Шаверни захърка, беше му омръзнало да дърдори насън.

– Несъмнено има някой! – възкликна гласът отгоре. – Виждам нещо да мърда.

Някакво подобие на пакет мина през дупката и падна върху лявата буза на Шаверни, който с един скок се изправи на крака и се хвана с две ръце за главата.

– Мерзавец! – извика той. – Плесница?! На мен?! – После призракът, който без съмнение му се привиждаше, изчезна и маркизът слисано се озърна наоколо. – И таз добра! – промърмори той, търкайки очи. – Май още не мога да се събудя! Разбира се, че сънувам!

В същия миг отгоре долетя гласът:

– Получихте ли пакета?

– Тъй да бъде! – заключи Шаверни. – Гърбавия се е скрил някъде тук. Този негодник явно ми е погодил някакъв долен номер. Но, дявол да го вземе, колко странно изглежда тази стая!... – Той вдигна глава и кресна колкото му глас държи: – Виждам дупката ти, проклет гърбушко! Тъпкано ще ти го върна, да знаеш! А сега им кажи да ми отворят!

– Не ви чувам – отвърна гласът, – много сте далеч от дупката, но ви виждам и ви познах. Господин дьо Шаверни, макар че сте прекарали живота си в недостойна компания, знам, че сте все още благородник. Това беше и причината, поради която попречих тази нощ да ви убият.

Малкият маркиз зина от удивление.

– Не прилича съвсем на гласа на Гърбавия! – помисли си той. Но за какво убийство говори? И кой смее да се обръща към мен с такъв покровителствен тон?

– Аз съм кавалерът дьо Лагардер – каза в същия миг гласът, сякаш за да отговори на въпроса на маркиза.

– Ах! – изуми се той. – Ето един човек, който с основание може да се похвали, че води тежък живот!

– Знаете ли къде се намирате? – попита гласът.

Шаверни леко поклати глава в знак на отрицание.

– В затвора Шатле, на втория етаж на Новата кула.

Маркизът се втурна към бойницата, която едва-едва осветяваше килията. Ръцете му паднаха като отсечени. Гласът продължи:

– По всяка вероятност са ви арестували тази сутрин в дома ви по силата на кралска заповед за изгнание...

– Издействувана ми от моя много скъп и прекалено добросъвестен братовчед! – изръмжа малкият маркиз. – Мисля, доколкото си спомням, че снощи изразих възмущението си от някои низости...

– А спомняте ли си двубоя ви с шампанско с Гърбавия? – попита гласът.

Шаверни утвърдително кимна с глава.

– Гърбавия бях аз – добави гласът.

– Вие?! – слиса се маркизът. – Кавалерът дьо Лагардер!

Лагардер не го чу и продължи:

– След като се напихте, Гонзаг заповяда да ви премахнат. Вие му пречехте. Той се страхуваше от остатъците почтеност, съхранила се у вас. Но двамината храбреци, които бяха натоварени със задачата да ви убият, са мои хора и аз им дадох точно противоположното нареждане.

– Благодаря! – рече Шаверни. – Всичко това ми звучи малко невероятно, но... но е още една причина, за да ви повярвам!

– Предметът, който ви хвърлих, е едно писмо – продължи гласът. – Написах с кръвта си няколко думи върху моята кърпа. Имате ли възможност да препратите писмото на принцеса дьо Гонзаг?

– Никаква! – означаваше жестът на Шаверни.

В същото време той вдигна кърпата, за да разбере как един толкова лек предмет му беше нанесъл толкова точен и зашеметяващ удар. Лагардер беше увил в кърпата парче тухла.

– Та това можеше да ми строши главата! – изсумтя Шаверни. – Но трябва да съм спал доста дълбоко, щом са успели да ме докарат тук без дори да усетя.

Той развърза кърпата, после я сгъна и я пхна в джоба си.

– Възможно е да греша – поде отново гласът, – но ми се струва, че бихте направили всичко, за да ми помогнете.

Шаверни утвърдително кимна с глава. Гласът продължи:

– Вероятно ще ме екзекутират тази вечер, тъй че трябва да побързаме. Ако няма на кого да поверите писмото, направете като мен: пробийте пода на вашата килия и нека опитаме щастието си на по-долния етаж.

– С какво пробихте дупката? – попита Шаверни.

Лагардер не го чу, но без съмнение се досети, тъй като шпората, цяла побеляла от вар, падна в краката на малкия маркиз. Той веднага се залови за работа с истинско въодушевление и колкото повече изчезваше слабостта, дължаща се на пианството, толкова повече му пламваше главата при мисълта какво непоправимо зло е искал да му причини Гонзаг.

– Ако не си уредим сметките още днес, вината няма да е моя! – мислеше си той.

Шаверни работеше с ожесточение, дълбайки дупка десет пъти по-широка, отколкото беше необходимо, за да промуши писмото.

– Вдигате много шум, маркизе! – предупреди го Лагардер отгоре. – Внимавайте, могат да ви чуят!

Шаверни къртеше тухли, мазилка и летви с такова настървение, че чак разкървави ръцете си.

– Ама че работа! – дивеше се Кокардас на долния етаж. – Какво са се разбеснели тия горе?

– Може би душат някой нещастник и той се гърчи – предположи брат Паспоал, когото тази сутрин терзаеха черни мисли.

– Ами че тъй де! – забеляза гасконецът. – Ако наистина годушат, има пълно право да се гърчи. Мисля си обаче, че това е по-скоро някой луд за връзване от квартала, когото са затворили тук преди да го изпратят в Бисетр¹⁶¹.

В този миг се чу силен удар, последван от глух трясък и пропукването на значителна част от мазилката на тавана, която се сгромоляса точно между нашите двама приятели, вдигайки гъст облак прах.

– Да поверим душите си на бога – рече Паспоал. – Отнеха ни шпагите, а тия несъмнено идват, за да ни видят сметката.

– Глупости! – отвърна гасконецът. – Тогава щяха да влязат през вратата. Виж ти, някой се показа!

– Хей! – извика малкият маркиз, провирайки през дупката цялата си глава.

Кокардас и Паспоал едновременно погледнаха нагоре.

– Двама ли сте? – поинтересува се Шаверни.

– Както виждате, господин маркиз – отвърна Кокардас. – Но защо, по дяволите, ви беше нужна цялата тази съсияпия?

– Струпайте сламата под дупката, за да скоча.

– Дума да не става! И двама сме достатъчно.

– Пък и тъмничарят не ми изглежда човек, който разбира от шега –

161. Приют за осакатени войници, построен от Луи XIII. – Б. пр.

додаде брат Паспоал.

Междувременно Шаверни припряно разширяваше дупката.

– Гръм да ме порази дано! – каза Кокардас, наблюдавайки го с любовитство. – Ама че затвори строят днес!

– От кал, слепена със слюнка! – доуточни Паспоал с презрение.

– Сламата! Сламата! – нетърпеливо извика Шаверни.

Нашите юначаги дори не помръднаха. Тогава на Шаверни му хрумна чудесната идея да произнесе името на Лагардер. Сламата тутакси беше събрана и струпана в средата на килията.

– С вас ли е този немирник? – попита Кокардас.

– Имате ли вести от него? – полюбопитствува Паспоал.

Вместо да отговори, Шаверни провря краката си в дупката. Макар и възслабичък, маркизът все пак заседна, притиснат от неравните и краища. Въпреки това той продължаваше да полага неимоверни усилия, за да се пропъхне през нея. Наблюдавайки яростно размахващите се във въздуха му крака, Кокардас се разсмя от все сърце. Паспоал, както винаги по-благоразумен, тутакси долепи ухо до вратата към коридора. Междувременно Шаверни лека-полека се измъкваше от дупката.

– Ела, гълъбче! – рече Кокардас на приятеля си. – Ей сега ще падне... Достатъчно високо е все пак, за да си изпотроши кокалите.

Брат Паспоал измери на око разстоянието от пода до тавана и поклати глава:

– Дори предостатъчно, за да ни докара някоя беля при падането си, ако се окажем толкова глупави, че му послужим за дюшек!

– Ба! – възкликна Кокардас. – Не го ли виждаш, че е само кожа и кости!

– Твоя воля, но едно падане от дванайсет или петнайсет стъпки...

– Гръм да ме порази, любезни ми! Той идва от името на Парижанчето. Застани тук!

Паспоал не се остави да го молят повече и двамата с Кокардас сплетоха яки ръце над купчината слама. Почти веднага откъм тавана се занесе втори трясък. Приятелите затвориха очи и изведнъж неволно се прегърнаха, привлечени рязко един към друг от тежестта на малкия маркиз, който се беше стоварил върху протегнатите им ръце. Тримата се търкулнаха на пода, заслепени от лавината мазилка, изсипала се подире му. Пръв скочи на крака Шаверни. Той се отърси от праха и като се разсмя, заяви:

– Добри другари се оказахте вие! Не се сърдете, но първия път, когато ви видях, ви взех за съвършени негодници. Вече сме трима, тъй че

дайте да разбием вратата, да нападнем тъмничарите и да вземем ключовете!

– Паспоал! – избоботи гасконецът.

– Кокардас! – отзова се нормандецът.

– Намираш ли, че имаме вид на негодници?

– Не мога просто да повярвам на ушите си! – промърмори Паспоал и погледна маркиза накриво. – За първи път подобно публично оскъряние...

– Гръм да ме поразии дано! – прекъсна го Кокардас. – Този нехранимайко ще ни даде удовлетворение, когато се измъкнем оттук. Междувременно идеята му, а и самият той започват да ми харесват. Да разбием вратата, мътните я взели!

Но точно в момента, когато се канеха да превърнат думите в дела, Паспоал с жест ги възпря.

– Я чуйте! – прошепна той и наклоняйки глава, се послуша.

В коридора се разнесоха стъпки. Само за миг мазилката беше сметена и струпана в ъгъла, зад сламата, върната на предишното ѝ място. В бравата шумно изскърца ключ.

– Къде да се скрия? – попита Шаверни, който въпреки объркването си, продължаваше да се смее.

Отвън едно подир друго издърпваха тежките къртящи резета. Кокардас бързо съблече връхната си дреха; Паспоал го последва. Наполовина под сламата – наполовина под жакетите им, Шаверни криво-ляво успя да се скрие. Само по ризи, двамата учители по фехтовка застанаха един срещу друг и подхванаха дуел с въображаеми шпаги.

– Твой ред е, гълъбче! – извика Кокардас. – Раз! Два!... Ха сега!

– Ти си ранен! – разсмя се Паспоал. – Да бяха ни оставили поне рапирите, та да минава времето.

Масивната врата бавно се завъртя на пантите си. В килията надникнаха двама мъже, един ключар и един пазач, и веднага се отдръпнаха, за да сторят път на трето лице, облечено във великолепен дворцов костюм.

– Не се отдалечавайте! – им нареди лицето преди да притвори вратата зад гърба си.

Това беше господин Пейрол в целия блясък на разкошния си костюм. Нашите приятели го познаха веднага, но продължиха въображаемия си дуел, без да му обръщат повече внимание.

Тази сутрин, на излизане от павилиона, Пейрол отново беше пресметнал богатството си. При вида на толкова злато, спечелено по най-почтен начин, на всички тези акции, грижливо подредени в ъглите на

ковчежето, на довереника на принца отново му бе минала през ум мисълта да напусне Париж и да се оттегли в лоното на безметежната провинция, за да вкуси блаженството на земевладелеца. Предчувствието му подсказваше, че на хоризонта се трупат облаци и току го подканяше: „Заминавай!“ Е, нищо страшно нямаше да се случи, ако се забавеше още двацет и четири часа! Подобни уговорки винаги са погубвали и ще погубват скъперниците: двацет и четири часа, та колко е това! Дори и през ум не им минаваше, че в тези двацет и четири часа има 1440 минути, всяка от които включва шейсет пъти повече време, отколкото е необходимо на един негодник, за да предаде богу дух.

– Здравейте, мои храбри приятели! – каза Пейрол и хвърли бърз поглед към вратата, за да се увери, че продължава да стои полуотворена.

– Дал бог добро, любезни ми! – отвърна Кокардас, нанасяйки в същото време страховит удар на приятеля си Паспоал. – Как си? Тъкмо си казахме с тоз палавник, че ако ни върнеха рапирите, поне времето щеше да минава по-бързо.

– Ей така! – поясни нормандецът и забодя пръст в корема на своя доблестен приятел.

– Е, как ви се нрави тук? – полюбопитствува довереникът с подигравателен тон.

– Не е зле! Никак не е зле! – отговори гасконецът. – Нещо ново из града?

– Нищо, доколкото ми е известно. Така значи, изгаряте от желание да си получите обратно рапирите?

– Въпрос на навик! – простодушно отвърна Кокардас. – Няма ли я света Петка с мен, имам чувството, че ми липсва я крак, я ръка!

– А ако заедно с рапирите ви върнат и свободата?

– Гръм да ме поразят! – въодушеви се Кокардас. – Би било ужасно мило, нали, Паспоал?

– И какво трябва да направим в замяна? – поинтересува се нормандецът.

– Почти нищо, приятели мои, почти нищо! Просто искрено да благодарите на един човек, когото открай време сте смятали за враг, докато той винаги е изпитвал слабост към вас.

– Велики небеса! Че кой ли може да е този прекрасен човек?

– Самият аз, мои стари приятели. Та помислете само, познаваме се вече цели двацет години!

– На свети Арахангел Михаил ще станат двацет и три – каза Паспоал. – Спомням си, че точно в навечерието на празника здравата ви

опухах с плоското на шпагата зад Лувър от името на господин дьо Молеврие.

– Паспоал! – срязва го Кокардас сурово. – Подобни неприятни спомени са абсолютно неуместни! Виж, що се отнася до мен, то аз доста често съм стигал до заключението, че господин Пейрол тайничко си ни обича. Извини му се, проклетнико, и то веднага!

Паспоал послушно изостави позицията си в средата на килията и пристъпи към Пейрол с шапка в ръка.

В същия миг довереникът на принца, който през цялото време беше нащрек, забеляза белите следи от мазилка по пода и погледът му съвсем естествено се насочи към тавана. Когато видя дупката, той пребледня като платно, но не посмя дори да гъкне, тъй като Паспоал, все така срамежливо усмихнат, се намираще вече между него и вратата. Пейрол просто инстинктивно отстъпи към купчината слама, за да предпази гърба си. В крайна сметка, макар че срещу себе си имаше двамина яки и решителни мъже, тъмничарите бяха съвсем наблизко, в коридора, а и сами-ят той разполагаше с шпага. В момента, когато се спря, застанал с гръб към сламата, изпод жакета на Паспоал внимателно надзърна усмихнатото лице на Шаверни.

IV. Стари познати

Този път наистина сме принудени да обясним на читателя какво търсеше господин Пейрол в килията на Кокардас и Паспоал, тъй като на този интригант не му беше останало време сам да изложи причините за посещението си.

Вече знаем, че нашите двама смелчаци трябваше да се явят като свидетели пред Огнения съд на Шатле. Това обаче изобщо не влизаше в сметките на принц дьо Гонзаг. Пейрол имаше за задача да им направи някои предложения, толкова съблазнителни, че да заглушат всяко угризение на съвестта им: по хиляда пистола на всеки, броени в звонкови монети и в предплата, при това не дори за да обвинят Лагардер, а просто за да заявят, че в нощта на убийството не са се намидали в околностите на замъка Кайлюс. Според Гонзаг пазарлъкът беше повече от сигурен, тъй като не се и съмняваше, че Кокардас и Паспоал не припираха кой знае колко да признаят пребиваването си по тези места.

Но да видим сега как на господин Пейрол изобщо не му бе дадена възможност да прояви дипломатическите си заложби.

Докато малкият маркиз, едва съдържайки смеха си, лека-полека се измъкваше изпод жакета на Паспоал, Пейрол, чието внимание бе изцяло погълнато от действията на двамината храбреци, продължаваше да стои с гръб към купчината слама. Шаверни намигна и направи знак на съдружниците си. Те бавно пристъпиха напред.

– Гръм да ме порази дано! – изръмжа Кокардас, сочейки с пръст дупката на тавана. – Малко лекомислено е да затваряте двамина благородници в една толкова немарливо покрита килия!

– Благоприличието все по-малко и по-малко се съблюдава – съдържано отбеляза Паспоал.

– Слушайте, приятелчета, без номера! – извика Пейрол, обхванат от смъртно безпокойство, виждайки ги да се приближават застрашително, единият отляво, а другият отясно. – Принудите ли ме да извадя шпага...

– Ама че го рече! – въздъхна Паспоал. – Шпага щял да вади!

– И то срещу хора обезоръжени! – додаде Кокардас. – Туй е недопустимо, кълна се в брадата божия!

Те продължаваха да се приближават. Преди да повика тъмничарите, нещо, което неминуемо щеше да провали преговорите, Пейрол реши да подкрепи думите си с действия. Той се хвана за шпагата и каза:

– Хайде, приятелчета, какво чак толкоз се е случило! Опитали сте се да избягате през онази дупка, стъпвайки един другиму по раменете си, но не сте успели. Спрете! – извика той. – Само още една крачка и вадя шпагата!

Но върху дръжката на шпагата вече имаше и друга ръка, освен неговата. И тази ръка, изнежена и нагиздена с изпомачкани дантели, принадлежеше на маркиз дьо Шаверни, който незабелязано беше успял да се измъкне от скривалището си. Шпагата на довереника най-неочаквано се озова в ръката на маркиза, който пипна Пейрол за яката и като опря острието ѝ в гърлото му, тихо изръмжа:

– Само да гъкнеш и си мъртъв, разбойнико!

На устните на Пейрол изби пяна, но той не пророни нито дума. С помощта на корделите си, Кокардас и Паспоал го овързаха за по-кратко време, отколкото ни беше нужно, за да го опишем.

– А сега? – обърна се Кокардас към малкия маркиз.

– Сега застани от дясната страна на вратата – разпореди се Шаверни, – а този почтен момък нека застане отляво, и когато тъмничарите влязат, с две ръце – за гърлото!

– Ба! Нима ще влязат? – удиви се Кокардас.

– По местата! Господин Пейрол ще ни послужи за примамка. Двата приятели начаса се залепиха до стената от двете страни на вратата. Шаверни, който продължаваше да държи върха на шпагата под брадичката на Пейрол, му заповяда да вика за помощ. Пейрол се подчини. Тъмничарите тутакси нахълтаха в килията. На Паспоал му се падна ключарят, а на Кокардас – пазачът. Дватама глухо изхъркаха, после, полуудушени, притихнаха. Шаверни затвори вратата на килията, измъкна от джоба на ключаря едно въже и набързо им завърза ръцете.

– Гръм да ме поразят! – извика Кокардас. – Никога досега не съм срещал по-симпатичен маркиз от вас, ей богу!

Паспоал веднага присъедини по-умерените си поздравления към думите на своя доблестен приятел. Но Шаверни бързаше.

– На работа, още не сме стъпили на паветата! – извика той. – Гасконец, съблечи ключаря както го е майка родила и намъкни дрипите му! Ти, друже, стори същото с пазача!

Кокардас и Паспоал се спогледаха.

– Ето нещо, което много ме смущава! – промърмори гасконецът, почесвайки се по ухото. – По дяволите, не знам дали подобава на благородници да...

– Аз все пак обличам дрехите на най-долния негодник, когото познавам! – прекъсна го възмутен Шаверни, лишавайки Пейрол от разкошния му жакет.

– Благородни ми друже – престаши се да напомни Паспоал, – та не обличахме ли вчера...

Със страховит жест Кокардас го накара да млъкне.

– Дръж си езика зад зъбите, гълъбче! – рече той. – Заповядвам ти да забравиш този мъчителен момент. Пък и освен това го сторихме единствено заради онзи малък непрокопсаник!

– Днес също го правим заради него.

Кокардас тежко въздъхна и съблече ключаря, който кротуваше с натикан в устата парцал. Брат Паспоал направи същото с пазача и много скоро тоалетът на нашите двамина храбреци беше завършен. Не ще и съмнение, че още от времето на Юлий Цезар, който, както твърдят, бил основателят на тази древна крепост, стените на Шатле никога не бяха виждали тъмничари с по-изискана външност. Шаверни, от своя страна, беше навлякъл жакета на господин Пейрол.

– Деца мои – рече той, продължавайки да играе ролята на довереника на принц дьо Гонзаг, – изпълних дълга си по отношение на онези двамата окаяници и сега ви моля да ме съпроводите до уличката порта.

- Приличам ли поне малко на тъмничар? – попита Паспоал.
 – До неузнаваемост! – отвърна маркизът.
 – А аз? – избъбра Кокардас-младши, без дори да се опитва да прикрие огорчението си. – Приличам ли донякъде на ключар?
 – Като две капки вода! – успокои го Шаверни. – Да тръгваме, трябва да отнеса писмото!

Тримата излязоха от килията, превъртайки два пъти ключа в бравата, без да забравят да пуснат и резетата. Здравно вързани и със запушена уста, Пейрол и двамата тъмничари останаха вътре. Историята пази мълчание по повод на размишленията им, произтичащи от това неприятно и мъчително стечение на обстоятелствата. Междувременно нашите трима затворници преминаха безпрепятствено първия коридор, което не бе никак трудно, като се вземе предвид, че там нямаше жива душа.

– Не си вири чак толкова главата, друже Кокардас! – каза Шаверни.
 – Страх ме е, че някой ще ни заподозре заради разбойническите ти мустаци.

– Гръм да ме поразии дано! – възмути се храбрият гасконец. – И на кайма да ме накълцате, пак няма да ме лишите от привлекателната ми външност!

– Тя ще си отиде, чак когато влезем в гроба! – додаде брат Паспоал.

Шаверни нахлузи вълненото кепе на ушите на гасконеца и му показа как да държи ключовете. Скоро стигнаха до вратата на вътрешния двор. Той просто гъмжеше от народ. Днес в Шатле цареше невиждана суматоха: в очакване на следобедното заседание, маркиз дьо Сегре даваше в регистратурата обед на своите заместник-съдии. Разнасяха се покрити с кърпи ястия, мангали и кофички за шампанско, които идваха от кръчмата „При сукалчето“, построена преди две години в самата крепост Шатле от готвача Льо Прьо.

Нахлупил шапката ниско над очите си, Шаверни мина пръв.

– Приятелю – обърна се той към вратаря на вътрешния двор, – тук, в номер девет, в дъното на коридора, са затворени двама опасни престъпници. Отваряйте си очите!

Вратарят смъкна кепето си и промърмори нещо неразбрано. Кокардас и Паспоал на свой ред безпрепятствено прекосиха вътрешния двор. В караулното помещение Шаверни се държеше като човек изключително любопитен, който за първи път посещава затвор. Той най-обстойно разгледа всеки предмет и зададе куп идиотски въпроси с много сериозен вид. Показаха му и походното легло, на което десетина минути си е почивал граф Хорн, в компанията на своя приятел, абат Ла Метри, след

приемане на последното причастие. Това като че ли живо го заинтригува. Оставаше им да прекосят само двора, но току пред прага му Кокардас-младши едва не просна на земята един прислужник от „При сукалчето“, който носеше някакъв сладкиш с бадемов крем. Нашият юначага изтърва едно оглушително „Бог да те убие!“, което накара всички да се обърнат. Брат Паспоал се разтрепера от глава до пети.

– Приятелю – тъжно поклати глава Шаверни, – детето не го направи нарочно и ти спокойно можеше да се въздържиш и да не сквернословяш по адрес на името господне.

Кокардас виновно наведе глава. Полицейските агенти останаха с впечатлението, че са видели един изключително почтен и богобоязлив млад благородник.

– Не го познавам този гасконски ключар – промърмори вратарят на стражницата, – но, рогатите ги взели тез гасконци, врат се вече къде ли не!

Точно в този момент портата се отвори, за да даде път на един великолепен печен фазан, основно ястие в обедата на маркиз дьо Сегре. Не можейки повече да сдържат нетърпението си, Кокардас и Паспоал с един скок се озоваха на улицата.

– Спрете ги! Спрете ги! – развика се Шаверни.

Вратарят се втурна подире им, но тутакси рухна възнак, покосен от тежката връзка ключове, която Кокардас запокити в лицето му. Нашите двама приятели си плюха на петите и скоро изчезнаха зад кръстовището Лантерн.

Каретата, която беше докарала господин Пейрол, продължаваше да чака пред портата. Шаверни позна ливреите на Гонзаг; без да се бави нито за миг, той скочи на стъпалото на каретата, продължавайки да крещи колкото му глас държи:

– Дръжте ги, по дяволите! Не виждате ли, че бягат! А някой бяга ли, не му е чиста работата! Спрете ги! Дръжте ги! – И като се възползува от настъпилата суматоха, той се наведе през другата вратичка и запояда: – Карай в двореца, разбойнико! В галоп!

Конете потеглиха в тръс. Когато каретата сви по улица „Сен Дени“, Шаверни избърса плувналото си в пот чело и се хвана за корема от смях. Господин Пейрол не само че му бе предоставил пълна свобода, но също и карета, за да стигне, без да се преуморява излишно, до предназначението си.

Нямаше никакво съмнение, това бе същата онази стая със строга и мрачна наредба, в която на утрото преди свикването на семейния съвет

за първи път видяхме принцеса дьо Гонзаг. Стаята продължаваше да носи външните белези на траур: тук бе олтарът, обвит с черен креп, където всекидневно се отслужваше панихида в памет на покойния херцог дьо Ньовер, и над него все така се издигаше големият кръст, осветен от пламъка на шест непрестанно горящи свещи. Нещо обаче се бе променило. Плах и все още едва доловим радостен повей бе разведрил зловещата обстановка; нечия невеста усмивка топло мъждукаше в непрогледния доскоро мрак на траура.

От двете страни на олтара пъстрееха цветя, макар че до началото на май, когато беше рожденият ден на покойния съпруг, имаше още много време. Дръпнатите завеси на южните прозорци свободно пропускаха ласкавите лъчи на есенното слънце. На прозореца висеше клетка, в която чуруликаше красива птичка, същата, която вече видяхме и чухме да пее на приземния прозорец, гледащ към ъгъла на улиците „Сент Оноре“ и „Шантр“. Да, това бе същата онази птичка, която някога разсейваше самотата на прекрасната непозната, чието загадъчно съществуване не даваше мира на госпожите Балао, Дюран, Гишар, а и на всички клюкарки от квартала на Пале Роаял.

Макар и ранно утро, в молитвената стая на принцесата имаше много хора. Съвсем млада, възхитително красива девойка спеше на една ниска софа. Изящно изваяното ѝ лице оставаше в полусянка, но слънчевите лъчи свободно лудуваха в пищните вълни на разкошната ѝ кестенява коса с искрящ оттенък на старо злато. Молитвено събрала длани и със сълзи на очи, до нея стоеше права първата камериерка на принцесата, добрата Мадлен Жиро.

Мадлен Жиро току-що бе признала на госпожа дьо Гонзаг, че чудодейното предупреждение, което принцесата беше намерила в часослова си на страницата на *Miserere*, гласящо: „Елате да защитите дъщеря си!“, и което след цели двайсет години ѝ бе припомнило съкровения девиз на толкова щастливи срещи и юношеска нежност, девизът на Ньовер: „Аз съм тук!“, беше сложено там от самата Мадлен със съучастничеството на Гърбавия. Вместо да я смърти, принцесата я беше разцелувала. Мадлен беше толкова щастлива, сякаш бе намерила собственото си дете. Принцесата седеше в другия край на стаята, заобиколена от две жени и едно момче. До тях се виждаха пръснатите листове на някакъв ръкопис, както и ковчето, в което вероятно се беше намирал: ковчето и ръкописът на Ороп. Тези редове, писани с пламенната надежда, че някой ден ще се озоват в ръцете на непозната, но любима майка, най-сетне бяха стигнали до своето местоназначение. Принцесата вече ги беше

прочела. Това ясно личеше по очите и, зачервени от щастливи, нежни сълзи.

Колкото до начина, по който ковчежето и сладкопойната птичка се бяха озовали в двореца на Гонзаг, излишно е да си задаваме въпроси. Едната от двете жени беше почтената Франсоаз Беришон, а момчето, което мачкаше в ръце каскета си с едновременно лукав и смутен вид, се казваше Жан-Мари. Да, това беше пажът на Орор, същото простодушно и неблагоприятно дете, което беше заставило баба си да напусне своя пост, за да я предаде в плен на сплетниците от улица „Шантр“. Другата жена стоеше малко по-встрани. Под воала и веднага бихте разпознали дръзкото и очарователно лице на доня Крус. В този миг върху него беше изписано дълбоко и искрено вълнение. Говореше Франсоаз Беришон.

– Този тук не ми е син – обясняваше тя с най-мъжествения си тембър, сочейки Жан-Мари. – Това е синът на моето бедно момче. Мога да уверя госпожа принцесата, че моят Беришон беше съвсем друга работа. Беше висок само пет стъпки и десет пръста, но смелост имаше и за продан. Загина на война.

– Казвате, че сте служила у НьOVER, така ли, добра жено? – прекъсна я принцесата.

– Както и всички Беришоновици, от баща на син, откакто свят светува! – отвърна Франсоаз. – Мъжът ми беше оръженосец на херцог Амори, бащата на херцог Филип. Бащата на мъжа ми, който се казваше Гийом-Жан-Никола Беришон...

– Вашият син ли беше онзи, който ми донесе писмото в замъка Кайлюс? – прекъсна я отново принцесата.

– Да, милостива госпожо, той беше. Бог ми е свидетел, че цял живот си спомняше тази вечер. Самият той много често ми е разказвал как тогава срещнал в Анския лес някоя си Марта, ваша бивша гувернантка, която се грижела за детенцето. Марта го познала, тъй като вече го била виждала в замъка на нашия млад херцог, когато идвала да носи писмата ви. Та познала го тя и му рекла: „В замъка Кайлюс има един човек, дето знае всичко. Ако видиш госпожица Орор, кажи и много да се пази!“ После го хванали войниците, но благодарение на бога скоро го пуснали да си върви. Точно тогава за първи път видял кавалера дьо Лагардер, за когото толкова се говореше по онова време. Каза ни: „Хубав е като свети Арахангел Михаил, дето е изографисан в Тарбската църква!“

– Да, хубав е – промълви замислено принцесата.

– И смел! – добави Франсоаз с внезапно въодушевление. – Същински лъв!

– Истински лъв! – рече да я подкрепи Жан-Мари.

Но Франсоаз го стрелна със сърдит поглед и той млъкна. После добрата женица продължи:

– Беришон, моето бедно момче, ни съобщи, че Лагардер и Нювер имали уречена среща, за да се бият, и че Лагардер в продължение на цял половин час защитавал Нювер срещу повече от двацет въоръжени до зъби негодници, да ме прощава госпожа принцесата за думата!

Орор дьо Кайлюс ѝ направи знак да млъкне. Нямаше сили да понесе бремето на толкова скръбни спомени. Плувналите ѝ в сълзи очи се обърнаха към олтара със свещите.

– Филип – промълви тя, – съпруже мой любими, та това беше вчера! Годините отминаха като часове! Да, това бе вчера! Раните в душата ми кървят и не искат да зараснат.

В очите на доня Крус, която с благоговение съзерцаваше тази неописуема мъка, припламнаха искри. Във вените ѝ течеше онази гореща кръв, която кара сърцето да бие по-учестено и въздига душата до висините на себеотрицанието.

Франсоаз майчински поклати глава и рече:

– Времето си е време и си минава! На този свят всички сме смъртни и човек не трябва да се съсипва по миналото.

Продължавайки да върти шапката си в ръце, Беришон с удивление си помисли:

– Виж я ти какъв проповедник се извъди моята бабичка!

– Случи се тъй – поде отново Франсоаз, – че когато кавалерът дьо Лагардер дойде на село, има вече пет-шест години оттогава, за да ме пита дали искам да служа на дъщерята на покойния херцог, аз веднага се съгласих. Защо ли? Защото Беришон, синът ми, вече ми беше казал как е станало всичко. Преди да издъхне, херцогът повикал кавалера по име и му казал: „Братко! Братко мой!“

Принцесата притисна ръце към гърдите си.

– И още нещо – продължи Франсоаз. – Казал му: „Ще бъдеш баща на дъщеря ми и ще отмъстиш за мен!“ Беришон никога не е лъгал, милостива госпожо. Пък и какъв ли интерес би имал да лъже? И така, ние с Жан-Мари заминахме. Кавалерът дьо Лагардер смяташе, че госпожица Орор е вече доста голяма, за да живее сама с него.

– И точно заради това искаше тя да си има паж – намеси се Жан-Мари.

Франсоаз повдигна рамене с усмивка и снизходително промърмори:

– Бъбривичко си е детето, тъй че моля да му простите, милостива госпожо. Та така, заминахме ние за Мадрид, дето е столица на испанската страна. Ах, кълна се, сълзите сами бликнаха от очите ми, когато зърнах клетото дете! Цялото на младия господар! Но – млък! Трябваше да си затваряме устата. По този въпрос господин кавалерът беше непреклонен.

– И през цялото време, докато бяхте с тях – прекъсна я принцесата с неуверен глас, – този човек, господин дьо Лагардер?...

– Всемогъщи боже! – извика Франсоаз и сбръчканото ѝ лице стана кръв червено. – Не, милостива госпожо, не, кълна се в спасението си! Кой знае, може би и аз щях да говоря като вас, понеже сте майка, но, виждате ли, за тези шест години аз обикнах господин кавалера почти толкова, ако не и повече от това, което ми е останало като семейство. И ако някой друг, освен вас, се беше опитал да намекне за подобно нещо... Но моля ви да ми простите – сепна се тя, приклякайки в треман реверанс, – ето, че взех да забравям пред кого говоря. Но знайте, госпожо, че той е светец и при него дъщеря ви беше на също толкова сигурно и безопасно място, колкото и ако се намираше при собствената си майка. То не беше уважение, то не беше доброта, то не беше нежност, тъй чиста и блага!

– Похвално е, че защитавате оногова, който не заслужава да бъде обвиняван – хладно произнесе принцесата. – Но разкажете ми по-подробно! Самотно ли живееше дъщеря ми?

– Беше сама, винаги сама, та дори и прекалено сама, щом понякога се стигаше дотам, че да си поплаква. И въпреки това, ако ме бяха послушали...

– Какво искате да кажете? – попита Ороп дьо Кайлюс. Франсоаз стрелна с крайчеца на окоото си доня Крус, която стоеше все така неподвижно.

– Чуйте да ви кажа тогава! – заяви решително почтената старица. – Момиче, което пееше и танцуваше на „Пласа Санта“, не можеше да бъде нито достойна, нито подходяща компания за наследницата на един херцог...

Принцесата се обърна към допя Крус и видя, че в дългите ѝ мигли блеснаха сълзи.

– Нямате ли други упреци към вашия господар? – попита тя.

– Упреци ли?! – извика Франсоаз. – Та това не е и упрек, девойчето и без това не идваше кой знае колко често, пък и аз винаги намирах начин да ги наблюдавам...

– Благодаря ви, добра жено, можете да си вървите – прекъсна Я принцесата. – От днес нататък вие и вашият внук принадлежите към моя дом.

– На колене! – избоботи Франсоаз Беришон и енергично блъсна Жан-Мари в гърба.

Принцесата с жест възпря този изблик на признателност и по неин знак Мадлен Жиро изведе старата жена и нейния наследник. Доня Крус също се отправи към вратата.

– Къде отивате, Флор? – попита принцесата.

Доня Крус помисли, че не е чула добре.

– Нали така ви нарича тя? – продължи принцесата. – Елате, Флор, искам да ви целуна.

И тъй като младата девойка се колебаеше, принцесата стана и я притисна в прегръдките си. Доня Крус почувствува сълзи да обливат лицето ѝ.

– Тя ви обича – прошепна щастливата майка. – Пише го и тези страници, с които никога вече няма да се разделя; пише го в страниците, в които тя е вложила цялата си душа. Вие сте нейното циганче, нейната първа приятелка. Вие сте по-щастлива от мен, защото сте я видяла дете. Трябва да е била много красива! Разкажете ми за това, Флор. – И без да ѝ остави време да отговори, тя продължи с буйна, неудържима майчина страст: – Искам да обичам всичко, което обича и тя. Обичам те, Флор, моя втора дъще! Целуни ме! А ти, ти би ли могла да ме обикнеш? Ако знаеше само колко съм щастлива, как бих искала цялата земя да се възрадва! Дори този човек, чуваш ли, Флор, дори човекът, който ми отне сърцето на моята дъщеря... Е, добре, ако тя поиска, сигурна съм, че ще обикна и него!

V. Майчино сърце

Доня Крус се усмихваше през сълзи. Принцесата страстно я притискаше към гърдите си.

– Флор, мила моя – прошепна тя, – ще повярваш ли, ако ти кажа, че все още не смея да я целуна така? Не се сърди, но когато целувам челото и бузите ти, аз целувам нея! – Принцесата внезапно се отдръпна от девойката, за да я вижда по-добре и замислено продължи: – И ти, момиченцето ми, си танцувало по площадите? Сама си, нямаш никакви близки. Щях ли да я обичам по-малко, ако я бях намерила такава като теб?

Боже мой! Боже мой! Колко безразсъдни сме понякога! До онзи ден твърдах: „Ако дъщерята на Нювер дори за миг е забравила гордостта на своя род...“ Не, не! Няма да продължа! Кръвта ми се смръзва във вените само при мисълта, че господ би могъл да повярва в думите ми! Ела, Флор, ела да благодарим на бога! – Принцесата я отведе пред олтара и падна на колене. – Нювер! Нювер! – извика тя. – Дъщеря ми е тук, нашата дъщеря е при мен! Кажете на бог, кажете му да види радостта и признателността, изпълващи сърцето ми!

Сега дори и най-добрият ѝ приятел не би я познал. Пробудена от дълголетен сън, кръвта наливаше страните ѝ с ярка руменина. Тя се бе подмладила, бе се разхубавила, очите и блестяха, а стройната ѝ кръшна снага вълнуващо потръпваше. В гласа ѝ звъняха омайващо-ласкави нотки. За миг Ороп дьо Кайлюс остана неподвижна, потънала в щастлив унес.

– Флор, ти християнка ли си? – ненадейно попита тя. – Да, спомням си, тя ми каза, че си християнка. Колко милостив е нашият бог, нали? Подай ми ръце, почувствувай как бие сърцето ми!

– Ах, госпожо! – възкликна бедната циганка и избухна в плач. – Как бих искала и аз да имам майка като вас!

Принцесата отново я притисна към себе си и попита:

– Говореше ли ти тя за мен? За какво си говорехте? В деня, когато си я видяла за първи път, тя е била още съвсем малка. Знаеш ли – сепна се тя, едва поемайки си дъх, тъй като трескавата възбуда я караше да изпитва непрестанна нужда да говори, – струва ми се, че се страхува от мен. Ще умра от мъка, ако това продължи! Поговори ѝ за мен, Флор! Поговори ѝ, малка моя, умолявам те!

– Госпожо – прекъсна я Флор и насълзените ѝ очи ласкаво се усмигнаха, – та нима не разбрахте оттук колко много ви обича дъщеря ви? – и тя посочи пръснатите страници на Оропиния дневник.

– О, да, да! – извика принцесата. – Надали бих могла да опиша какво почувствувах, когато го прочетох! Дъщеря ми не е тъжна и сериозна като мен. Тя е наследила веселото сърце на баща си, но някога и аз, която толкова много плаках, също бях весела. Домът, в който се родих, беше затвор, и въпреки това аз се смеех и танцувах до деня, когато срещнах онзи, който щеше да отнесе в гроба си радостта и усмивките ми. – Тя бързо прекара ръка по пламналото си чело и рязко попита: – Вижда ли си някога как една бедна жена полудява?

Доня Крус я погледна с безпокойство.

– Не, не се страхувай, не се бой от нищо – успокои я принцесата. –

Но щастието е нещо толкова ново и непознато за мен! Искях да ти кажа нещо, Флор. Забеляза ли, че дъщеря ми е като мен? Радостта ѝ е отлитнала в деня, когато е дошла любовта. Върху последните страници много ясно личат следи от сълзи.

Госпожа дьо Гонзаг хвана циганката за ръка и се върна на предишното си място. Тя непрекъснато поглеждаше към софата, на която спеше Оror, но някакво неясно предчувствие като че ли я караше да страни оттам.

– Тя ме обича! Разбира се, че ме обича! – подхвана отново принцесата. – Но първата усмивка, която си спомня, усмивката, склонила се над бебешката ѝ люлка, е била усмивката на онзи човек. Кой ѝ е дал първите уроци? Той. Кой я е научил да изрича името божие? Пак той! О, Флор, имай милост и никога не ѝ казвай колко гняв, колко ревност и ожесточение срещу него са се насъбрали в сърцето ми!

– Но не сърцето ви говори така, госпожо – промълви доня Крус.

Принцесата неочаквано стисна ръката ѝ с неподозирана сила.

– Сърцето ми говори! – извика тя. – Да, сърцето ми! През почивните дни те заедно са се разхождали в ливадите край Памплона и той се е превръщал в дете, за да си играе с нея. Нима това е мъжко задължение, нима не е право единствено на майката? И винаги, когато се е връщал от работа, ѝ е носел било играчка, било някое лакомство. Та бих ли могла да направя и аз нещо повече за детето си, ако бях бедна и в чужда страна?! Той много добре е знаел, че ми отнема, че ми ограбва цялата ѝ нежност!

– О, госпожо!... – понечи да я прекъсне циганката.

– Нима ще го защитаваш? – подозрително я погледна принцесата. – Да не би да си на негова страна? Виждам, много добре виждам – внезапно обезсърчена, горчиво прошепна тя, – ти също го обичаш повече, отколкото обичаш мен!

Доня Крус отдръпна ръката си, която до този миг принцесата притискаше към сърцето си. В очите на Оror дьо Кайлюс блеснаха сълзи.

– О, този човек! Този човек! – прошепна тя, разтърсвана от ридания. – Аз съм вдовица и на този свят ми е останало единствено сърцето на дъщеря ми!

Доня Крус остана стъписана пред тази въпиюща несправедливост на майчината обич. Дори тя, жизнерадостното и лекомислено момиче, лудетината, която едва довчера искаше да се забавлява с трагедията на живота, да, дори тя го разбра. Душата ѝ таеше кълновете на всички присъщи на жената пламенни и честолюбиви чувства. Принцесата отново

се бе отпуснала в креслото си и взела в ръце дневника на Оror, замислено го прелистваше.

– Колко пъти й е спасявал живота! – бавно изрече тя, после отново разлисти дневника, сякаш се канеше да го препрочете, но се спря още на първите страници. – Какъв смисъл има? – прошепна тя унило. – Аз съм й дала живот само веднъж! Така е! Да, да, така е! – повтори тя, докато в очите й припламнаха боязливи пламъчета. – Тя му принадлежи много повече, отколкото на мен!

– Вие сте нейна майка, госпожо – тихо каза доня Крус.

Принцесата вдигна към нея тревожния си, измъчен поглед.

– Какво искаш да кажеш? – попита тя. – Или просто ме утешаваш? Според теб да обичаш майка си е задължение, така ли? Чувствавам, че ако дъщеря ми ме обичаше по задължение, бих умряла!

– Но госпожо, госпожо! Та препрочетете страниците, в които тя говори за вас! Колко почитателна обич, колко нежност лъха от тях!

– Помислих за това, Флор, душице мила! Има обаче нещо, което ме възпира да прочета отново тези редове, които обсипах с толкова пламенни целувки. Дъщеря ми е строга. Когато изказва съмнението, че препятствието между нея и приятеля й е нейната майка, думите й стават остри като бръснач. Прочетохме го заедно, помниш какво казва тя. Говори за високомерни майки...

Силни тръпки разтърсиха тялото на принцесата.

– Но вие не сте от тези майки, госпожо – прекъсна я доня Крус, която внимателно я наблюдаваше.

– Бях такава! – изхлипа Оror дьо Кайлюс и закри лицето си с ръце.

В другия край на стаята Оror дьо Нъвер се размърда върху софата. От устните й се отрониха неясни слова. Принцесата трепна, после стана и прекоси стаята на пръсти, правейки знак на доня Крус да я последва, сякаш изведнъж бе почувствувала нужда да се опре на някого, да бъде закриляна.

Безпокойството, което непрестанно се долавяше в радостта й, страхът, угризенията, примирението – каквото и име да дадеше човек на непонятните опасения, които свиваха сърцето на клетата майка и нарушаваха пълнотата на щастието й, криеха в себе си нещо детинско й същевременно трогателно.

Тя се отпусна на колене до Оror. Доня Крус остана права в краката на приятелката си. Принцесата дълго съзерцава дъщеря си, сподавяйки с мъка риданията, които напиреха да се откъснат от гърдите й. Оror беше бледа. Косата й, разчорлена от неспокойния сън, се бе разпиляла по

постелята. Принцесата зачерпи с пълни шепи от този искрящ поток и затваряйки очи, притисна златистите кичури към устните си.

– Анри! – прошепна Ороор насън. – Анри, приятелю мой!

Принцесата така пребледня, че доня Крус се спусна към нея, за да я подкрепи. Но Ороор дьо Кайлюс я отблъсна и с плаха усмивка промълви:

– Ще свикна. Ах, да беше поне споменала и моето име в съня си!

Тя почака, но името си не чу. Ороор спеше с полуотворена уста и се чуваше само мъчителното ѝ дишане.

– Ще потърпя – въздъхна клетата майка. – Може би някой друг път ще сънува и мен.

Доня Крус коленичи пред нея. Госпожа дьо Гонзаг ѝ се усмихваше и примирението придаваше на лицето ѝ неземна красота.

– Знаеш ли, Флор – каза тя, – когато те видях за първи път, бях много изненадана, че сърцето ми не се устреми към теб, макар че ти си красива, при това с онази характерна испанска хубост, която вярвах, че ще открия у дъщеря си. Но виж това чело, виж! – Принцесата внимателно отхвърли гъстите кичури, закрили наполовина лицето на Ороор. – Ти нямаш това – подхвана тя, докосвайки слепоочията на девойката. – Това може да го има само един Ньовер! Когато я видях и онзи човек ми каза: „Ето вашата дъщеря!“; сърцето ми нито за миг не се поколеба. Стори ми се, че от небето изведнъж се разнесе гласът на Ньовер, който също ми каза: „Това е дъщеря ти!“ – За миг тя замълча, взирайки се с жаден поглед в чертите на Ороор, после продължи: – Когато Ньовер спеше, клепачите му падаха точно така, а много често около устните му съм виждала и ето тази гънка. В усмивката приликата е още по-очевидна. Ньовер беше много млад и мнозина не одобряваха малко женствената му хубост. Най-силно обаче ме поразих погледът. О, в него наистина грееше възродилият се пламък на зениците на Ньовер! Доказателства! Жал ми става за тях с техните доказателства! Сам бог е отредил името ни на това дете. Не, не на Лагардер повярвах аз, а на сърцето си!

Госпожа дьо Гонзаг беше говорила съвсем тихо, но въпреки това, когато произнесе името на Лагардер, Ороор едва забележимо потръпна.

– Събужда се – каза доня Крус.

Принцесата скочи на крака, обзета сякаш от внезапен страх. Когато видя, че дъщеря и всеки миг ще отвори очи, тя бързо се отдръпна от софата и с неестествен глас прошепна:

– Не, не веднага! Не ѝ казвайте веднага, че съм тук! Трябва много да внимаваме!

Ороор протегна ръце, после гъвкавото ѝ тяло внезапно конвулсивно

се изпъна, както често се случва при събуждане. Очите ѝ се отвориха отведнъж много широко, погледът ѝ пробягна по стаята и на лицето и се изписа удивление.

– А, Флор била тук! – възкликна. – Сега си спомням. Не съм сънувала значи! Тази стая не е същата, в която бяхме през нощта – продължи тя и притисна челото си с две ръце. – Нима все пак съм сънувала? Наистина ли видях майка ми?

– Да, видя я – потвърди доня Крус.

Очите на принцесата, която беше отстъпила чак до олтара, бяха пълни с радостни сълзи. Първата мисъл на дъщеря ѝ беше за нея. Дъщеря ѝ още не бе споменала Лагардер и тя от цялата си душа отправи благодарствена молитва към бога.

– Но защо се чувствавам тъй разнебитена? – попита Орор. – Всяко движение ми причинява болка, а дъхът просто разкъсва гърдите ми. Спомням си, че след тежкото ми боледуване в Мадрид, в манастира „Преображение господне“, когато бълнуването и треската преминаха, се чувствавах точно така. Главата ми беше празна, а върху сърцето си усещах някаква тежест. И винаги, когато се опитвах да мисля, пред очите ми пламваше ослепителен огън, а бедната ми глава заплашваше да се пръсне.

– Тогава ти имаше силна треска и беше много-много болна – отговори доня Крус.

Тя току поглеждаше към принцесата, сякаш искаше да ѝ каже: „Ваш ред е да говорите. Елате!“ Но нерешителна, молитвено събрала длани, любуваша се отдалеч на дъщеря си, принцесата дори не помръдна.

– Не знам как да го опиша – прошепна Орор, – но като че ли някаква тежест просто смазва мисълта ми. Почти съм на границата да разкъсам мрака, обгърнал бедното ми съзнание, но не мога. Не, не мога! – Тя безсилно се отпусна на възглавницата и попита: – Да не би мама да ми се сърди?

Когато каза това погледът ѝ внезапно се проясни. За миг тя почти осъзна положението, в което се намираше, но само за миг. Още по-непогледен, мракът отново погълна мисълта ѝ и искрицата разум, припламнала в прекрасните ѝ очи, угасна.

При последните думи на дъщеря си принцесата силно трепна. С властен жест тя затвори устата на доня Крус, която понечи да отговори. Сетне притича с бързата и лека стъпка, която навярно бе имала по времето, когато, още млада майка, викът на нейното дете я бе заставял да се

втурне към люлката му. Тя се приближи и като обхвана нежно с длани главата на дъщеря си, положи дълга целувка върху челото ѝ. Орор се усмихна. Точно в този момент човек би могъл да прозре истината за загадъчната криза, която изживяваше съзнанието ѝ. Орор изглеждаше щастлива, но щастлива с онова кротко и безучастно щастие, което всеки ден е все същото и то отдавна, много отдавна. Орор целуна майка си като дете, свикнало да дава и да връща всяка сутрин една и съща целувка.

– Сънувах те, мамо – прошепна тя, – и ти цяла нощ плака в съня ми. Защо Флор е тук? Та Флор изобщо си няма майка. Но колко неща могат да се случат за една нощ!

Борбата бе започнала отново. Разумът ѝ полагаше отчаяни усилия, за да разсее мрака, но, победена, тя отстъпи пред болезнената умора, която я смазваше.

– Искам да те виждам, мамо – каза тя. – Ела при мен, вземи ме в скута си.

Принцесата, смеейки се през сълзи, седна на софата и притисна Орор в обятията си. Невъзможно бе да се опише онова, което изпитваше в този миг! Нима говорим език, на който бихме могли да порицаем или заклеим този божествен грях: егоизмът на майчиното сърце! Принцесата притежаваше съкровището си изцяло; дъщеря и, немощна тялом и духом, се бе свила в скута ѝ – просто дете, едно нещастно дете. Принцесата много добре виждаше, че Флор не може да сдържи сълзите си, но принцесата беше щастлива, обезумяла от радост; тя люлееше Орор в ръце и несъзнателно нашепваше някаква неизразимо нежна песен. И Орор гушеше глава в гърдите ѝ. Гледката бе очарователна и същевременно покъртителна. Доня Крус извърна очи.

– Мамо – каза Орор, – навсякъде около мен блуждаят мисли, но не мога да ги хвана. Струва ми се, че точно ти ми пречиш да проумея. При все това ясно усещам в себе си нещо, което не ми е присъщо, нещо, което не съм самата аз. Знам, че с вас би трябвало да се чувствавам другояче, мамо.

– Ти имаш сърцето ми, рожбо, ненагледна моя рожбо! – отговори принцесата и в гласа ѝ прозвуча неизречена молба. – Не търси нищо повече! Отдъхни си на гърдите ми. Бъди щастлива заради щастieto, с което ме дари.

– Госпожо, госпожо! – прошепна доня Крус на ухото ѝ. – Пробуждането ще бъде ужасно!

Принцесата с нетърпелив жест я отблъсна. Тя копнееше да се потопи изцяло в това измамливо блаженство, макар че то терзаше душата ѝ.

Нужно ли беше да ѝ напомнят, че всичко е просто сън!

– Мамо – поде отново Оror, – мисля, че ако ми поговориш, мракът пред очите ми ще се разсее. Да знаеш само колко страдам!

– Страдаш! – повтори госпожа дьо Гонзаг, притискайки я страстно към гърдите си.

– Да, много страдам! Страх ме е, мамо, ужасно ме е страх и не знам, не знам...

В гласа ѝ имаше сълзи; изящните ѝ пръсти трескаво притискаха челото ѝ. Изведнъж принцесата усети някакъв вътрешен удар да разтърсва тялото, което държеше в обятията си.

– Ох! Ох! – проплака Оror. – Оставете ме! На колене, само на колене трябва да ви се любувам, майчице! Странно! Преди малко си помислих, че никога не съм напускала прегръдките ви!

Тя впи в майка си уплашени очи. Принцесата се опита да се усмихне, но лицето ѝ изразяваше ужас.

– Какво ви е? Какво ви е, мамо? – извика Оror. – Нали сте доволна, че ме намерихте?

– Дали съм доволна? О, скъпо мое дете!...

– Да, така е, намерихте ме... аз си няхах майка...

– И бог ни събра, дъще, за да не ни раздели никога вече!

– Бог! – повтори Оror, вперила широко отворените си очи в пространството. – Бог! Сега не бих могла да му се помоля, не си спомням моята молитва.

– Искаш ли да я повторим заедно? – попита принцесата, която се вкопчи в тази възможност да отвлече вниманието на дъщеря си като удавник за сламка.

– Да, мамо. Почакайте! Има още нещо...

– Отче наш, който си на небето... – започна госпожа дьо Гонзаг, притискайки събраните длани на Оror между своите.

– Отче наш, който си на небето – повтори Оror като малко дете.

– Да се свети името ти – продължи майката.

Но вместо да повтори, Оror се вцепени.

– Има още нещо – прошепна тя, докато със сгърчени пръсти притискаше до болка плувналите си в пот слепоочия. – Още нещо... Флор! Ти го знаеш, кажи ми го!

– Сестрице... – избъбра циганката.

– Ти го знаеш! Знаеш го! – настоя Оror; тя премига и очите и се насълзиха. – Ох, няма ли кой да ми помогне? – Внезапно тя рязко вдигна глава и погледна майка си в очите. – Тази молитва, мамо – произнесе тя,

наблягайки на всяка дума, – вие ли ме научихте на тази молитва?

Принцесата наведе глава и от устните и се отрони стон. Орор не откъсваше от нея пламтящия си поглед.

– Не, не сте вие – промълви тя.

Разсъдъкът ѝ направи последно отчаяно усилие и от гърдите ѝ се изтръгна сърцераздирателен вик:

– Анри! Анри! Къде е Анри?

Тя бе вече на крака и суровият ѝ, надменен поглед пронизваше принцесата. Флор се опита да я хване за ръцете, но Орор я отблъсна с неподозирана, чисто мъжка сила. Принцесата плачеше, отпуснала глава на коленете си.

– Отговорете ми! – извика Орор. – Анри! Какво се е случило с Анри?

– Мислех единствено за теб, дъще! – изхлипа госпожа дьо Гонзаг.

Орор рязко се обърна към доня Крус.

– Убили ли са го? – попита тя с високо вдигнато чело, изгаряйки я с поглед.

Доня Крус не отговори. Орор се обърна отново към майка си. Принцесата се свлече на колене и простена:

– Сърцето ми късаш, дете! Имай милост към мен!

– Убили ли са го? – повтори Орор.

– Него! Винаги него! – кършейки ръце, извика принцесата. – В сърцето на това дете вече няма място за обичта на майка му!

Орор втренчено се вираше в пода.

– Не искат да ми кажат дали са го убили! – помисли тя на глас.

Принцесата простря ръце към нея, после рухна изведнъж възник в несвяст.

Орор държеше ръцете на майка си; лицето ѝ бе алено, в погледа ѝ светеше неизмерима мъка.

– Вярвам ви, госпожо, кълна се в спасението си! – каза тя. – Вярвам, че не сте предприела нищо срещу него и толкоз по-добре за вас, ако наистина ме обичате така, както ви обичам аз. Защото ако бяхте предприела срещу него каквото и да било...

– Орор! Орор! – прекъсна я доня Крус и запуши устата ѝ с ръка.

– Аз говоря, не заплашвам! – прекъсна я на свой ред госпожица дьо Нювер с високомерно достойнство. – Аз и майка ми се познаваме едва от няколко часа и е добре да се гледаме открито в очите. Майка ми е принцеса, аз съм бедно момиче, но точно това ми дава правото да съм високателна към нея. Ако майка ми беше някоя безпомощна, бедна и

изоставена жена, не бих си позволила дори да се изправя, а бих ѝ говорила само на колене.

Тя целуна ръцете на принцесата, която я гледаше с възхищение.

Колко красива бе в този миг, когато тревогата, която разяждаше сърцето ѝ, но без да сломи нито за миг нейната гордост, озаряваше като ореол чистото и чело на девица! Да, девица, правилно казахме, но девица-съпруга, обладаваща цялата сила, цялото величие на зряла жена.

– За мен на този свят не съществува никой друг, дъще моя! – каза принцесата. – Не си ли до мен, аз съм безпомощна и изоставена. Съди ме, но ме съди с милосърдието, дължимо на страдащите. Упрекваш ме, че не сторих нищо, за да разпръсна мрака, който заслепяваше разума ти, но когато бълнуваше, ти ме обичаше и аз, да, вярно е, признавам, аз се страхувах от пробуждането ти!

Орор хвърли бегъл поглед към вратата.

– Нима се каниш да ме изоставиш? – ужаси се майката.

– Трябва! – отговори младата девойка. – Нещо ми подсказва, че в този момент Анри ме вика, че има нужда от мен.

– Анри! Все този Анри! – прошепна госпожа дьо Гонзаг с отчаяние. – Всичко за него, нищо за майката!

Орор впи в нея големите си пламтящи очи.

– Ако той беше тук, госпожо – тихо отговори тя, – а вие – някъде много, далеч и ви грозеше смъртна опасност, аз щях да му говоря единствено за вас.

– Нима е вярно? – извика очарована принцесата. – Наистина ли ме обичаш колкото него?

Орор се отпусна в ръцете ѝ и промълви:

– Ах, защо не го познавахте по-рано, мамо?

Принцесата я обсипваше с целувки.

– Чуй ме – каза тя, – знам какво е да обичаш. Моят благороден и любим съпруг, който в този миг ме слуша, и споменът за когото изпълва тук всяко кътче, навярно се усмихва в нозете господни, прозирайки вдън душата ми. Да, обичам те повече, отколкото обичах Нювер, защото любовта ми на жена се слива с майчината обич. Обичам те, но в теб обичам и него, Орор, надеждице едничка моя, щастие мое! И чуй, за да ме обичаш, ще го обичам и аз! Знаем, Орор, че не би ме обичала, ако го отблъсна, пишеш го в дневника си. Тъй да бъде! Ще разтворя обятия за него.

Тя внезапно пребледня, тъй като погледът ѝ случайно бе паднал върху доня Крус. Циганката веднага мина в будоара, чиято врата се

намираше зад софата.

– Ще разтворите обятия за него! – повтори Ороп. – Наистина ли, мамо!

Принцесата млъчеше; сърцето ѝ лудо блъскаше в гърдите. Ороп рязко се отскубна от обятията и.

– Вие просто не умеете да лъжете! – извика тя. – Той е мъртъв! Вие вярвате, че е мъртъв!

Но преди принцесата, рухнала безсилно в едно кресло, да успее да отговори, доня Крус се появи отново и препречи пътя на Ороп, която се бе втурнала към вратата. Доня Крус беше с наметало и воал.

– Имаш ли ми доверие, сестрице? – попита тя. – Силите ти ще изневерят на твоята смелост. Всичко, което искаш да направиш, ще го сторя аз! – После се обърна към госпожа дьо Гонзаг и добави: – Моля ви, госпожо, заповядайте да запрегнат каретата.

– Но къде отиваш, сестрице? – възкликна Ороп, внезапно премаяля.

– Госпожа принцесата ще ми каже къде трябва да отида, за да го спася! – отвърна циганката решително.

VI. Осъден на смърт

Доня Крус чакаше права до вратата. Майка и дъщеря стояха една срещу друга. Принцесата току-що беше заповядала да запрегнат каретата.

– Признавам, Ороп – каза тя, – не се вслушах в съвета на приятелката ти. Знам, че го направи за твое добро и не и се сърдя. Но какво си беше въобразило това девойче?! Че забавям умишлено пробуждането на разума ти, за да ти попреча да действуваш?

Доня Крус неволно се приближи.

– Довчера аз бях враг на този човек – продължи принцесата. – И знаеш ли защо? Защото ми беше отнел дъщерята, защото привидностите недвусмислено обвиняваха: НьOVER е паднал под неговите удари!

Ороп рязко вдигна глава, но погледът ѝ остана забит в пода. Тя така пребледня, че майка ѝ неволно пристъпи напред, за да я подкрепи, но девойката с жест я възпря и каза:

– Продължавайте, госпожо, слушам ви. По лицето ви виждам, че сте повярвала на клеветата.

– Прочетох дневника ти, дъще – отговори принцесата. – Каква по-

красноречива защитна реч! Човекът, запазил тъй чисто едно двайсетгодишно сърце под покрива си, не може да бъде убиец. Този, който ми върна моята дъщеря такава, каквата едва ли се надявах да видя и в най-честолюбивите си мечти на любяща майка, може да бъде само човек с неопетнена съвест.

– Благодаря ви заради него, мамо. Това ли са единствените ви доводи?

– Не, разполагам също и с показанията на една почтена жена и нейния внук. Анри дьо Лагардер...

– Моят съпруг, мамо!

– Твоят съпруг, дъще – сниши глас принцесата, – не е убил Филип дьо Нювер, той го е защитавал.

Изведнъж от цялата студенина на дъщеря ѝ не остана и помен. Ороп се хвърли на врата на майка си и покри лицето ѝ с целувки.

– Това пак е за него! – промълви госпожа дьо Гонзаг с тъжна усмивка.

– Не, това е за теб! – буйно извика Ороп и притисна устни към ръцете на майка си. – За теб, мила мамо, защото най-сетне те открих! За теб, която обичам, за теб, която ще обича и той! И какво направи?

– Писмото, което хвърля светлина върху невинността на Лагардер, е вече в регента – отговори принцесата.

– Благодаря! О, благодаря! – възкликна Ороп. – Но защо тогава го няма?

Принцесата направи знак на Флор да се приближи.

– Прощавам ти, малката – каза тя и я целуна по челото. – Каретата е готова. Ти ще донесеш отговора на въпроса на дъщеря ми. Върви и се връщай по-бързо, ние те чакаме!

Доня Крус се отдалечи тичешком.

– Е, скъпа моя – обърна се принцесата към Ороп и като я хвана за ръка, я поведе към софата, – обуздах ли високомерието си на знатна дама, което ти подложи на изпитание без изобщо да ме познаваш? Достатъчно покорно ли изпълнявам височайшите заповеди на госпожица дьо Нювер?

– Вие сте добра, мамо... – започна Ороп.

Те седнаха една до друга на софата. Госпожа дьо Гонзаг я прекъсна:

– Обичам те, това е всичко. Само допреди миг се страхувах от теб, но вече нищо не може да ме уплаши. Имам си талисман.

– Какъв талисман? – усмихна се младата девойка.

Известно време принцесата мълчаливо я съзерцаваше, после отговори:

– Да го обичам, за да ме обичаш.

Орор се хвърли в обятията ѝ.

Междувременно доня Крус беше прекосила салона на госпожа дьо Гонзаг и вече приближаваше преддверието, когато до слуха ѝ долетя силна глъчка. На стълбището се водеше ожесточена препирня. Нечий глас, който ѝ се стори познат, вдъхновено ругаеше прислужниците и камериерките на госпожа дьо Гонзаг. Те, от своя страна, заели позиция от другата страна на вратата, упорито защитаваха входа на светилището.

– Вие сте пиан! – твърдяха лакеите, докато пискливите гласове на камериерките припяваха: – Панталоните ви са целите във вар, косата ви е пълна със слама! Няма що, чудесен костюм за пред принцесата!

– Мътните да ви вземат, негодници! – прогърмя гласът на нападателя. – Точно за вар и слама става дума, костюмът е без значение! Човек не придирия особено, когато идва оттам, откъдето идвам аз!

– Да не би да идвате от кръчмата? – гракна хорът на лакеите.

– Или от участъка? – писнаха камериерките.

Доня Крус се беше спряла, за да слуша.

– Нагла пасмина! – ревна гласът. – Веднага съобщете на господарката си, че братовчед ѝ, маркиз дьо Шаверни, настоява да бъде приет незабавно!

– Шаверни! – повтори изумена доня Крус.

Защитниците на вратата изглежда се съвещаваха. Накрая, въпреки чудноватата му премяна и изпоцапаните му с мазилка кадифени панталони, те все пак бяха познали маркиза. А всеки знаеше, че маркиз дьо Шаверни е братовчед на Гонзаг.

Вероятно малкият маркиз намери разискванията им за прекалено дълги. Доня Крус чу шум от борба, последван от тъпите удари на стремглаво търкалящо се по стъпала човешко тяло. После вратата се отвори със замах и пред нея се появи гърбът на малкия маркиз, облечен в разкошния жакет на господин Пейрол.

– Победа! – извика той, отблъсквайки армията на защитниците от двата пола, която отново връхлетя отгоре му. – По дяволите, малко останали тези нехранимайковци да ме ядосат!

Той затръшна вратата под носа им и пусна резето. Обръщайки се, Шаверни видя доня Крус и преди тя изобщо да успее да се отдръпне или защити, той грабна ръцете ѝ и със смях ги разцелува. Действията на малкия маркиз бяха винаги спонтанни. Нищо не беше в състояние да го

учуди.

– Прелестно ангелче – каза той, докато девойката, развеселена и смутена едновременно, се освобождаваше от ръцете му, – цяла нощ ви сънувах! Но по силата на обстоятелствата тази сутрин съм прекалено зает, за да ви направя предложение според правилата. Затова съкращавам предварителните условия и веднага падам в краката ви, като предлагам сърцето и ръката си.

И той наистина коленичи напред преддверието. Предложението беше съвсем неочаквано, но и доня Крус не бе кой знае колко по-стеснителна от маркиза.

– Аз сега бързам – отговори тя, като се опитваше да остане сериозна. – Оставете ме да мина, моля ви!

Шаверни я изправи и я целуна най-чистосърдечно така, както Фронтен целува Лизет на сцената¹⁶².

– Вие ще бъдете най-прелестната маркиза на света! – извика той. – Ето че се разбрахме! И не мислете, че постъпвам лекомислено. По пътя много сериозно обмислих всичко.

– А моето съгласие? – възрази доня Крус.

– И за това помислих. Ако не се съгласите, ще ви отвлека. Да не говорим повече за решени неща! Нося изключително важни вести и на всяка цена трябва да се видя с госпожа дьо Гонзаг.

– Госпожа дьо Гонзаг е с дъщеря си и не приема – отговори доня Крус.

– С дъщеря си? – извика Шаверни. – С госпожица дьо Нювер, вчерашната ми невеста? Очарователно дете, ей богу! Само че аз обичам вас и ще се ожения за вас, и то още днес! Чуйте ме добре, любима, говоря съвсем сериозно: трябва да бъде приет, на всяка цена да бъде приет, още повече щом госпожица дьо Нювер е с майка си!

– Невъзможно!... – понечи да възрази циганката.

– За френските рицари няма нищо невъзможно! – сериозно заяви Шаверни.

Той грабна доня Крус в прегръдките си и открадвайки си мимоходом, както се казваше по онова време, половин дузина целувки, внимателно я отместа.

– Не знам пътя – добави той, – но богът на авантюристите ще ме води. Чели ли сте романите на Ла Калпрьонед? Не минава ли навсякъде човек, който носи писмо, написано с кръв върху батистена кърпичка?

162. Комични персонажи. – Б. пр.

– Писмо, написано с кръв! – повтори доня Крус и усмивката ѝ начаса се стопи.

Шаверни беше вече в салона. Циганката се спусна подире му, но не успя да му попречи да отвори вратата на молитвената стая и да нахълта при принцесата съвсем ненадейно.

Тук маниерите на Шаверни видимо се промениха. В случай на нужда тези луди глави знаеха как да се държат.

– Госпожо благородна братовчедке – каза той, като се спря на прага и склони глава в почтителен поклон, – до днес не съм имал честта да ви изкажа коленопреклонно почитанията си и вие не ме познавате. Аз съм маркиз дьо Шаверни, братовчед на Ньовер по линия на госпожица дьо Шаней, моята майка.

При името на Шаверни Орор уплашено се бе притиснала към майка си. След маркиза на прага на стаята се появи и доня Крус.

– И какво дирите в дома ми, маркизе? – попита гневно принцесата и рязко се изправи на крака.

– Идвам да изкупя вината на един глупак, мой познат – отвърна Шаверни, отправяйки към Орор почти умолителен поглед, – на един безумец, който носи почти същото име като мен. И вместо да поднасям на госпожица дьо Ньовер извинения, които няма да бъдат приети, аз откупувам прошката ѝ срещу едно писмо.

И той се отпусна на едно коляно пред Орор.

– Писмо от кого? – попита принцесата и смръщи вежди. Разтреперана и пребледняла, Орор вече се беше досетила.

– От кавалера Анри дьо Лагардер – отвърна Шаверни.

В същото време той извади от пазвата си кърпичката, върху която Анри с кръвта си беше написал няколко думи. Орор се опита да стане, но безсилно се отпусна обратно на софата.

– Да не би...? – започна принцесата, когато видя покритата с червени петна кърпа.

Шаверни гледаше Орор, която притичалата се доня Крус вече подкрепяше.

– Писмото наистина изглежда зловещо – каза той, – но не се плашете. Когато човек не разполага нито с мастило, нито с хартия...

– Жив е! – прошепна Орор и от гърдите ѝ се откъсна дълбока въздишка на облекчение.

Тя вдигна красивите си, пълни със сълзи очи към небето и отправи гореща благодарност към бога. После взе от ръцете на Шаверни пропитата с кръв на Анри кърпичка и страстно я притисна към устните си.

Принцесата извърна глава. Това навярно бе последният бунт на нейната гордост.

Орор се опита да чете, но сълзите я заслепяваха, а освен това попилата кръв правеше написаните редове почти нечетливи.

Госпожа дьо Гонзаг, доня Крус и Шаверни се опитаха да ѝ помогнат, но тези преплетени и разлати йероглифи останаха за тях пълна тайна.

– Аз, аз ще го прочета! – каза Орор, като избърса очите си със самата кърпичка.

И тя прочете следното: „До госпожа принцеса дьо Гонзаг. Нека още веднъж видя Орор преди да умра!“

За миг Орор остана неподвижна, сякаш в несвяст. После се обърна към Шаверни и попита:

– Къде е той?

– В затвора Шатле.

– Значи вече е осъден?

– Нямам представа. Знам само, че е в карцера.

Орор се отскубна от прегръдките на майка си.

– Отивам в Шатле – каза тя.

– До вас е вашата майка, дъще! – промълви принцесата и в гласа ѝ прозвуча укор. – От днес нататък вашата майка е ваш наставник и помощник. Не от сърцето ви дойдоха тези думи; сърцето ви каза: „Мамо, заведете ме в затвора Шатле“.

– Как?! – избъбра Орор. – И вие сте съгласна...

– Съпругът на дъщеря ми е мой син – прекъсна я принцесата. – Ако умре, ще го оплаквам. Ако може да бъде спасен, ще го спася!

Тя първа се насочи към вратата. Орор се вкопчи в нея и покри ръцете и с целувки и сълзи.

– Бог да ви възнагради, мамо!

Изобилен и вкусен, обедът в регистратурата на Шатле се беше проточил. Маркиз дьо Сегре напълно заслужаваше славата си на човек вещ и оправен. Той бе чревоугодник с изтънчен вкус, образцов чиновник и съвършен благородник.

Помощниците му, от господин Бертьоло дьо Лабомел др младия Юсон-Бордюсон, слушател със съвещателен глас във Върховния съд, бяха добре охранени бонвивани с чудесен апетит, които се чувстваваха много по-добре на масата, отколкото на заседания.

Трябва да признаем, че второто заседание на извънредния съд беше продължило значително по-малко, отколкото обеди. От тримата

свидетели, които трябваше да бъдат изслушани, двама, всъщност, не се бяха явили: споменатите Кокардас и Паспоал бяха избягали от затвора. Показания беше дал само господин Пейрол и представените от него доказателства срещу обвиняемия се оказаха толкова неоспорими и съкрушителни, че това доведе до изключително опростяване на процедурата.

В тези дни в Шатле всичко беше временно. Съдиите бяха лишени от всички удобства, които по-рано им предоставяше дворецът на Върховния съд. За дрешник маркиз дьо Сегре разполагаше с една тъмна стаячка в съседство с главната регистратура, разделена само с тънка преграда от нишата, където господата помощник-съдиите вкупом подготвяха тоалета си. Този факт беше още по-неприятен, като се има предвид, че условията, предоставяни на господата помощник-съдиите дори и в най-мизерните провинциални съдилища, бяха несравнимо подобри. Единствената врата-прозорец на регистратурата гледаше към моста, свързващ тухлената – или Новата кула, с крепостта на нивото на бившата килия на Шаверни. За да се върнат в затвора, осъдените трябваше да минат през тази зала.

– Колко е часът, господин дьо Лабомел? – попита иззад преградата маркиз дьо Сегре.

– Два, господин председател – отзова се помощник-съдията.

– Баронесата сигурно ме чака! По дяволите тези двойни сеанси! Помолете господин Юсон да види дали каретата ми е пред вратата.

Юсон-Бордъосон през глава се втурна надолу по стълбището. Така е, когато човек иска да направи сериозна кариера.

– Знаете ли – подхвана междувременно Перен Акьолен от Мезон дьо Вивил-ан-Форе, – този свидетел, господин Пейрол, се изразява много прилично. В противен случай щяхме да заседаваме поне до три часа.

– Той е човек на принц дьо Гонзаг – обади се Лабомел, – а принцът умее да подбира хората си.

– Има ли нещо вярно в това, което се говори, че господин дьо Гонзаг бил в немилост? – попита маркизът.

– Ни най-малко, ни най-малко! – отвърна Перен Акьолен. – Тази сутрин господин дьо Гонзаг е присъствувал съвсем сам на ставането от сън на негово кралско височество, а това е изключително благоволение.

– Негодник! Вагабонтин! Нехранимайко! Обесник! – развика се в този момент председателят дьо Сегре.

По този начин той приветствуваше появата на камериера си, който в замяна на това го крадеше.

– Внимавай! – предупреди го маркизът. – Отивам при баронесата и

трябва да бъде безупречно сресан!

Но в момента, когато камериерът се канеше да се заеме със служебните си задължения, в общия будоар на господата помощник-съдии-те влезе един разсилен и попита:

– Приема ли господин председателят?

Маркиз дьо Сегре го чу през преградата и кресна колкото му глас държи:

– Няма ме, мътните ви взели! Пратете всички по дяволите!

– Но това са две дами – отвърна разсилният.

– Тъжителки? Вън! Как са облечени?

– И двете са в черно и със спуснати воали.

– Като за след загубен процес. Как дойдоха?

– В карета с герба на принц дьо Гонзаг.

– А, по дяволите! – възкликна маркиз дьо Сегре. – Макар че мен ако питате, Гонзаг изглеждаше доста смутен, когато свидетелствуваше пред съда. Но щом господин регентът... Нека почакаат... Юсон-Бордосон!

– Отиде да види дали каретата на господин председателя е пред портата.

– Никога не е на мястото си, когато човек има нужда от него! – изръмжа доволно маркизът. – Няма да го бъде тоя глупак! – После повиши глас: – Облечен ли сте, господин дьо Лабомел? Направете ми удоволствие и идете да правите компания на дамите. Ще бъде на тяхно разположение само след миг.

Бертюло дьо Лабомел, който беше само по риза, нахлузи един торбест фрак от черно кадифе, прекара пръсти в перуката си и самоотвержено се нагърби с неприятното задължение.

– Ако баронесата не хареса как съм сресан, ще те изгоня! – заяви маркиз дьо Сегре на камериера си. – Ръкавиците ми! Карета с герба на Гонзаг... Кой ли може да са тези досадници? Шапката! Бастуна! Та ти просто плачеш да те разпнат на колелото за мъчения, негоднико! Каква е тази гънка на жабото ми? Веднага да ми намериш един букет за госпожа баронесата! Тръгвай пред мен, обеснико!

Господин маркизът прекоси общия будоар и леко кимна с глава в отговор на почтителния поклон на помощниците си. После влезе в залата на регистратурата със самодоволния вид на пълновластен господар на замъка. Напразен труд! Двете дами, които го чакаха в компанията на господин дьо Лабомел, по-ням от риба и по-вдървен от кол, дори не забелязаха изисканите му маниери. Господин дьо Сегре не ги познаваше,

но едничката мисъл, която му мина през ум, беше, че в никакъв случай не са някои госпожички от Операта, които господин дьо Гонзаг обикновено имаше навика да покровителствува.

– С кого имам честта да разговарям, прекрасни госпожи? – попита той предвзето, опитвайки се, доколкото можеше, да играе ролята на благороден рицар.

Освободеният от задължението си Лабомел се върна в дрешника.

– Господин председател – отговори по-високата от забулените с черни воали жени, – аз съм вдовицата на Филип дьо Лорен, херцог дьо Нювер.

– Виж ти! – възкликна Сегре. – Но вдовицата на Нювер се омъжи за принц дьо Гонзаг, доколкото ми е известно?

– Аз съм принцеса дьо Гонзаг – отвърна тя и в гласа ѝ се долови презрение.

Председателят отмери три-четири церемониални поклона и се втурна към преддверието.

– Кресла, негодници! – кресна той. – Виждам, че някой ден ще се наложи да ви изгоня до един оттук!

Страховитият му глас предизвика суматоха сред пристави, прислуга, разсилни, писари, експедитори и сред, общо взето, всички плъхове, които мухлясваха в околните килии. Сред невъобразима гълчава бяха донесени дузина кресла.

– Няма нужда, господин председател – каза принцесата, която остана права. – Аз и дъщеря ми идваме...

– Ах, по дяволите! – прекъсна я господин дьо Сегре, като се поклони. – Същинска цветна пъпчица, ей богу! Не знаех, че негово височество принц дьо Гонзаг...

– Това е госпожица дьо Нювер! – хладно произнесе принцесата.

Председателят разбиращо намигна и отново се поклони.

– Ние идваме – продължи принцесата, – за да доведем до знанието на правосъдието сведения...

– Позволете ми да ви кажа, че се досещам, прекрасна госпожо – прекъсна я отново маркизът. – Нашата професия изостря и изтънчва ума, ако мога тъй да кажа, по забележителен начин. Доста ни се чудят. С една дума: напълно достатъчно е да имаме нишката, за да разплетем цялото кълбо. Предполагам, че искате да представите нови доказателства за вината на онзи негодник...

– Господине! – извикаха принцесата и Орор в един глас.

– Излишно е, напълно излишно! – каза господин дьо Сегре и с

предвзето изящество зарови ръка в жабото си. – Въпросът е приключен. Този окаяник няма да убие вече никого!

– Нищо ли не получихте от негово кралско височество? – глухо попита принцесата.

Орор се облегна на нея, готова всеки миг да изгуби съзнание.

– Абсолютно нищо, госпожо, пък и не беше нужно – отговори маркизът. – Каквото трябваше да се свърши, е свършено, и то както трябва. Има вече половин час, откакто присъдата е издадена.

– Не сте получил нищо от регента?! – повтори принцесата, поразена сякаш от гръм.

Тя чувствуваше как Орор трепери до нея.

– Но какво повече искате? – извика господин дьо Сегре. – Да го изтезават до смърт на площад Грев? Негово кралско височество не одобрява подобни екзекуции освен в случаите, когато трябва да послужат за назидание на спекулантите.

– На смърт ли е осъден? – прошепна Орор.

– А на какво друго, очарователно дете? Да не искате да го оставят на сух хляб и вода?

Госпожица дьо Нювер безсилно се отпусна в едно кресло.

– Но какво му стана на милото съкровище? – попита маркизът. – Така е, госпожо, младите момичета никак не обичат да се говори за такива неща. Но, ще ме извините, надявам се. Госпожа баронесата ме чаква, тъй че ще бягам. Щастлив съм, че можах лично да ви съобщя тези подробности. Бъдете така добра да уведомите негово височество принц дьо Гонзаг, че въпросът е решен веднъж завинаги. Присъдата е окончателна и не подлежи на обжалване, така че още тази вечер... Целувам ви най-искрено ръка, госпожо. Предайте на господин дьо Гонзаг уверенията ми, че винаги може да разчита на своя предан слуга.

Той се поклонил, завъртя се на пета и се отправи към вратата с леки приклякания, както по онова време изискваше приличието.

– Ето още една стъпка към председателството на касационния съд – мислеше си маркизът, докато слизаше по стълбите. – Принцеса дьо Гонзаг ми е в кърпа вързана.

Принцесата стоеше неподвижно, втренчила поглед във вратата, през която беше излязъл Сегре. Орор имаше вид на човек, поразен от гръм. Тя седеше в креслото изправена, вцепенена и с празен поглед. Освен тях, в залата на регистратурата нямаше жива душа. Майка и дъщеря нямаха желание нито да говорят, нито да си задават въпроси. Те се бяха превърнали буквално в статуи. Внезапно Орор протегна ръка към

вратата, през която беше излязъл председателят. Вратата водеше към съдебната зала и изхода, използван от магистратите.

– Ето го! – каза тя с глас, който сякаш не принадлежеше вече на живо същество. – Идва, познавам стъпките му.

Принцесата се ослуша, но не чу нищо. Тя погледна госпожица дьо Нювер, която повтори:

– Идва, чувствавам го! О, как бих искала да умра преди него!

Изминаха няколко секунди, после вратата наистина се отвори и в залата влязоха двама тъмничари. Между тях, с гола глава и вързани отпред ръце, вървеше кавалерът Анри дьо Лагардер. На няколко крачки зад него пристъпяше един доминиканец с кръст в ръка. По страните на принцесата рукнаха сълзи. Ороп гледаше със сухи очи, без да помръдва. При вида на двете жени Лагардер се спря на прага. После тъжно се усмихна и кимна с глава, сякаш благодареше.

– Само една дума, господине – обърна се той към полицейския пристав, който го придружаваше.

– Имам изрична заповед – отвърна приставът.

– Господине! – извика клетата майка и се хвърли към него. – Аз съм принцеса дьо Гонзаг и братовчедка на негово кралско височество. Не ни отказвайте!

Приставът учудено я погледна, после се обърна към осъдения и каза:

– Не мога да откажа нищо на човек, който ще умре, но побързайте!

После се поклони на принцесата и мина в съседната стая, последван от двамата пазачи и доминиканеца. Лагардер бавно пристъпи към Ороп.

VII. Последна среща

Вратата на регистратурата остана отворена и от съседното преддверие долитаха стъпките на пазачите, но залата беше безлюдна. Тази последна среща нямаше свидетели. Ороп се изправи в цял ръст, за да посрещне Лагардер. Тя целуна здраво вързаните му ръце, после му поднесе чело, тъй бледо, сякаш бе от мрамор. Лагардер притисна устни към него, без да пророни нито дума. Когато погледът на Ороп попадна върху майка й, която плачеше встрани, сълзите най-сетне бликнаха и от нейните очи.

– Анри! Анри! – изхлипа тя. – Тук ли трябваше да се видим!

Лагардер я гледаше така, сякаш цялата му любов, цялата неизмерима обич, която бе съчина на живота му години наред, се стремеше да се съсредоточи в последния му поглед.

– Никога не съм ви виждал толкова красива, Ороп – прошепна той, – и никога гласът ви, тъй нежен, не е прониквал чак до дъното на душата ми! Благодаря ви, че дойдохте! Часовете на моя плен не ми се сториха толкова дълги, защото ги изпълвахте вие и скъпият спомен за вас бдя непрестанно до мен. Благодаря ви, че дойдохте, благодаря ви, ангел мой любим! Благодаря и на вас, госпожо, преди всичко на вас! – обърна се той към принцесата. – Вие можехте да ми откажете тази последна радост.

– Да ви откаже! – буйно извика Ороп.

Затворникът премести поглед от гордото чело на дъщерята към склоненото чело на майката. Той веднага се досети.

– Не е хубаво това, Ороп! – каза той. – Не трябва да бъде така. Това е първият укор, който устата и сърцето ми позволяват да ви отправя. Вие сте заповядала, не се и съмнявам в това, и майка ви безропотно се е подчинила. Не ме прекъсвайте, Ороп – повиши тон Анри, – времето минава и нямам намерение да ви чета повече наставления. Обичайте майка си и я слушайте! Днес имате за извинение отчаянието си, но утре...

– Ако вие умрете, Анри – прекъсна го девойката решително, – утре аз ще бъда мъртва!

Лагардер отстъпи крачка назад и на лицето му се появи строго изражение.

– Имах една утеха, почти радост – каза той, – и тя бе, напускайки този свят, да си кажа: „Оставям делото си завършено и там, горе, Нювер ще ми подаде ръка, защото ще е видял дъщеря си и жена си щастливи чрез мен.“

– Щастлива! – повтори Ороп. – Без вас!...

Неестествен смях разтърси тялото ѝ.

– Виждам, че съм се заблуждавал – продължи Лагардер. – Виждам, че нямам дори тази утеха, че вие ме лишавате и от последната ми радост! Оказа се, че съм работил цели двацет години, но само за да видя творението си счупено в последния миг. Срещата ни продължи достатъчно. Сбогом, госпожице дьо Нювер!

Принцесата незабелязано се беше приближила. Тя направи като Ороп: целуна вързаните ръце на затворника, после едва чуто промълви:

– Вие! Нима точно вие заставате на моя страна?! – Тя притисна в обятията си премаялата Ороп и продължи: – О, не я съсипвайте! Аз

съм виновна, само аз! Моята ревност, високомерието ми...

– Мамо! Мамо! – проплака Орор. – Сърцето ми късате!

Двете безсилно се повалиха върху широкото кресло. Лагардер остана прав.

– Майка ви греша, Орор. – каза той. – Вие грешите, госпожо! Вашето високомерие и ревност бяха просто обич. Вие сте вдовицата на Нювер, но забрави ли го дори за миг друг, освен мен? Има виновник, има един-единствен виновник и това съм аз!

Благородното му лице изразяваше дълбоко, мъчително вълнение.

– Чуйте ме, Орор – продължи той. – Моето престъпление беше мимолетно и имаше за извинение онази безумна, онази лъчезарна и хилядократно лелеяна мечта, която отваряше пред мен небесните порти. Но престъплението ми беше тежко, достатъчно тежко, за да заличи двайсет години всеотдайност. Макар и само за миг, но аз поисках да лиша майката от дъщеря ѝ!

Принцесата наведе очи. Орор скри лице в гърдите ѝ.

– Бог ме наказал! – възкликна Лагардер. – Бог е справедлив и аз ще умра!

– Никаква надежда ли няма? – извика принцесата, усещайки дъщеря ѝ да отмалява в ръцете ѝ.

– Ще умра – продължи Лагардер, – и то точно сега, когато моят тъй дълго подлаган на изпитания живот щеше да разцъфти като цвете. Но аз постъпих лошо и наказанието е сурово. Бог е още по-безпощаден към онези, които оскверняват добрите си дела с грешки. И с какво право ви подозирах, госпожо? Трябваше да ви я доведе веднага, да я въведа, радостна и усмихната, през парадната врата на двореца ви, трябваше да ви оставя да я прегръщате и целувате до насита. А после, после тя щеше да ви каже: „Той ме обича и аз го обичам!“ И аз щях да падна пред вас на колене.

Той коленичи. Орор го последва.

– И вие щяхте да го сторите, нали, госпожо? – довърши Лагардер.

Принцесата се колебаеше, но не да ги благослови, а да отговори.

– Да, мила моя – тихо каза Орор, – щяхте да го сторите така, както ще го сторите и в този предсмъртен час.

И двамата наведоха глави. Принцесата вдигна очи към небето и през сълзи извика:

– Боже всемогъщи, стори чудо! – После притисна главите им една към друга и като ги целуна, промълви: – Деца мои! Деца мои!

Орор стана и се хвърли в прегръдките на майка си.

– Сгодени сме вече два пъти, Ороп – каза Лагардер. – Благодаря ви, госпожо! Благодаря, мамо! Не вярвах, че тук могат да се пролеят радостни сълзи! А сега, Ороп – добави той и изражението му внезапно се промени, – трябва да се разделим!

Девојката пребледня като мъртвец. Тя почти беше забравила.

– Но не завинаги – усмихна се Лагардер. – Ще се видим поне още веднъж. Сега ви моля да се отдалечите, трябва да поговоря с майка ви.

Госпожица дъо Нювер притисна ръцете на Анри към сърцето си и се отдръпна в нишата на един прозорец.

– Госпожо – обърна се затворникът към принцеса дъо Гонзаг, кога-то двамата останаха сами, – всеки миг тази врата може да се отвори, а имам да ви казвам още толкова неща. Вярвам, че сте искрена; вярвам, че ми простихте, но бихте ли удовлетворили горещата молба на един мираш?

– Господине – отговори принцесата, – независимо от това дали ще живеете, или ще умрете, а вие ще живеете, дори ако за това е необходимо да дам и последната си капка кръв, кълна се в честта си, че няма да ви откажа нищо. Нищо! – повтори тя след кратка пауза на размисъл. – Опитах се да намеря поне едно нещо на света, което бих могла да ви откажа, но такова няма!

– Тогава чуйте ме и нека бог ви възнагради чрез обичта на любимото ви дете! Осъден съм на смърт, знам го, макар че все още не са ми съобщили присъдата. Досега няма случай някой да е обжалвал успешно безапелационните присъди на Огнения съд. Не, греша, такъв случай има: граф дъо Босю, осъден по времето на покойния крал заради отравянето на Есенския електор, беше помилван след като италианецът Грималди, на чиято съвест тежаха и други престъпления, призна вината си в едно писмо до госпожа дъо Ментъонон. Но нашият истински виновник никога няма да направи подобно признание. Всъщност, няхах никакво намерение да подхващам тази тема.

– Ако все пак има някаква надежда... – започна госпожа дъо Гонзаг.

– Не, надежда няма. Сега е три следобед; в седем е вече тъмно. Привечер оттук ще дойде да ме вземе конвой, за да ме отведе в Бастилията, а в осем часа ще бъда в двора за екзекуции.

– Разбирам ви! – извика принцесата. – По пътя, ако имаме приятели...

Лагардер поклати глава и тъжно се усмихна:

– Не, госпожо, не ме разбрахте. Ще ви обясня всичко най-

подробно, тъй като не мисля, че ще се досетите за какво става дума. Между Шатле, откъдето ще тръгна, и вътрешния двор за екзекуции на Бастилията, цел на последното ми пътуване, ще спрем в гробището „Сен Маглоар“.

– В гробището „Сен Маглоар“?! – повтори разтреперана принцесата.

– Да – потвърди Лагардер и в усмивката му се долови горчивина. – Не е ли редно убиецът да поиска прошка на гроба на жертвата си?

– Вие, Анри?! – буйно извика принцесата. – Вие, защитникът на Нювер! Вие, нашето провидение и спасител!

– Не говорете толкова високо, госпожо. Пред гроба на Нювер ще има дръвник и топор. Преди да вляза в гробницата ще ми отсекаат дясната ръка.

Принцесата закри лицето си с ръце. В другия край на стаята коленичилата Ороп плачеше й се молеше.

– Несправедливо е, нали, госпожо? И колкото и неизвестно да е името ми, разбирате страха, който ме измъчва в предсмъртния ми час: да оставя след себе си позорен спомен!

– Но защо е тази безсмислена жестокост? – попита принцесата.

– Председателят Сегре каза: „Човек не може да убие един херцог и пер на Франция току-така, като първия срещнат! Трябва да дадем пример!“

– Боже мой, но убиецът не сте вие! Регентът няма да позволи...

– Регентът можеше всичко, но преди произнасянето на заключителната присъда; сега единствено самопризнанието на истинския виновник... Но да не говорим повече за това, госпожо, моля ви! Ето и последната ми молба: вие можете да направите така, че смъртта ми да се превърне в хвалебствен и всеопрощаващ химн за един мъченик. Вие можете да ме реабилитирате в очите на всички. Съгласна ли сте да го сторите?

– Дали съм съгласна? И още ме питате! Какво трябва да направя? Лагардер още повече понижи тон, но въпреки тази привидна осигуровка, когато продължи, гласът му трепереше:

– Стълбището на църквата се намира съвсем наблизо. Ако госпожица дьо Нювер, облечена в булчинска премяна, бъде там, на прага; ако там има и един свещеник в церемониални одежди, и ако вие, госпожо, също бъдете там и предварително подкупената стража ми предостави няколко минути, за да коленича пред олтара...

Принцесата се отдръпна. Краката й се подкосиха.

– Уплаших ви, госпожо... – започна Лагардер.

– Довършете! Довършете! – подкани го тя с пресеклив глас.

– И ако свещеникът – продължи Лагардер, – със съгласието на принцеса дьо Гонзаг, разбира се, благослови съюза на кавалера Анри дьо Лагардер и госпожица дьо Ньовер...

– Кълна се в спасението си, това ще стане! – прекъсна го Орор дьо Кайлюс и сякаш изведнъж порасна.

Очите на Лагардер засияха. Устните му потърсиха ръцете на принцесата, но тя не му позволи. Орор, която се бе обърнала при шума, видя майка си да притиска затворника в прегръдките си. Това видяха и други, тъй като в същия момент вратата на регистратурата се отвори, за да даде път на пристава и пазачите. Без дори да им обърне внимание, госпожа дьо Гонзаг, обзета от силна възбуда, въодушевено продължи:

– И тогава кой би посмял да твърди, че вдовицата на Ньовер, носила траура цели двайсет години, е дала съгласието си за съюза на дъщеря си с убиеца на своя съпруг! Добре намислено, Анри, сине мой! Не казвайте нищо повече, разбрах ви!

Този път очите на затворника бяха пълни със сълзи.

– О, да, вие ме разбирате! – прошепна той. – И ме карате горчиво да съжалявам за живота! А аз си мислех, че губя само едно съкровище...

– Кой, кой ще посмее да го каже? – продължи принцесата. – Свещеникът ще бъде там, кълна се, и това ще бъде моят личен изповедник. Стражата ще ни даде време, дори ако затова трябва да продам всичките си накити и да заложа при лихварите венчалния пръстен, разменен в параклиса на Кайлюс! И след като съюзът бъде благословен, свещеникът, майката и съпругата ще последват осъдения по парижките улици. И тогава аз ще кажа...

– За бога, госпожо, мълчете! – прекъсна я Лагардер. – Вече не сме сами.

Приставът се приближи с жезъл в ръка.

– Господине – каза той, – аз превиших правата си. Моля да ме последвате.

Орор се хвърли към Анри, за да го целуне за сбогом. Принцесата бързо се наведе към затворника и прошепна на ухото му:

– Разчитайте на мен! Но нищо друго ли не може да се направи?

Замислен, Лагардер вече се обръщаше, за да последва пристава, когато изведнъж се сепна:

– Слушайте, това не е дори и шанс, но семейният съвет се събира в осем часа. По това време ще бъда някъде съвсем наблизко. Ако има

някаква възможност да бъде въведен в присъствието на негово кралско височество по време на самото заседание...

Принцесата стисна ръката му без да отговори. Орор с отчаян поглед проследи Анри, своя приятел, когото пазачите отново заобиколиха, и до когото пак застана зловещата особа в доминиканско расо. Групата излезе през вратата, която водеше към Новата кула.

Принцесата хвана Орор за ръка и я поведе към изхода.

– Ела, детето ми – каза тя, – още не всичко е изгубено. Бог няма да допусне такава въпиюща неправда!

Ни жива – ни умряла, Орор дори не я чуваше. Принцесата се качи в каретата си и заповяда на кочияша:

– В Пале Роаял! В галоп!

В момента, когато каретата тръгна, една друга карета, спряла под самата крепостна стена, също потегли. От прозорчето ѝ се разнесе развълнуван глас, който каза на кочияша:

– Ако не пристигнеш в Двора на фонтаните преди принцесата, ще те изгоня!

В дъното на втората карета, в отвратително настроение и в нов костюм, седеше господин Пейрол. Той също идваше от регистратурата, където беше бълвал огън и жупел след като две трети от деня беше прекарал в килията. На Траоарското кръстовище каретата му изпревари екипажа на принцесата и пристигна първа в Двора на фонтаните. Пейрол скочи на земята и профуча изневиделица през стаичката на метр Льо Бреан.

И когато госпожа дьо Гонзаг помоли да бъде приета от господин регента, тя получи рязък и категоричен отказ. Мина ѝ през ум да издебне или влизането, или излизането на негово кралско височество, но времето напредваше и по-напред трябваше да изпълни обещанието, дадено на Лагардер.

Принц дьо Гонзаг беше сам в работния си кабинет, където го видяхме за първи път да приема доня Крус. Върху покритата с книжа маса лежеше голата му шпага. Той тъкмо обличаше, при това без помощта на камериерите си, една от онези леки ризници, които могат да се носят и под дрехите. Костюмът, който беше съблякъл, за да стори това, и който отново щеше да облече, бе официален костюм от черно кадифе без излишни декорации. Съсловният му орден висеше на облегалката на един стол.

В този момент, когато мъчителното занимание, на което се беше посветил, го притискаше в тежката си прегръдка, опустошителното

въздействие на годините, което обикновено прикриваше изключително умело, ясно личеше върху лицето му. Черната му коса, която бръснарят не беше съумял да среше както трябва на слепоочията, разкриваше плачевно олисялото му чело и многобройните бръчки в ъгълчетата на очите. Сега високата му и иначе стройна снага се бе отпуснала съвсем по старчески и ръцете му трепереха, докато закопчаваше токите на ризницата.

– Той е обречен! – мълвеше принцът. – И регентът го допусна. Нима е чак толкоз равнодушен, или аз наистина успях да го убедя? Отслабнал съм горе – ризницата ми е много широка за гърдите; долу пък съм напълнял, прекалено тясна е за кръста ми. Нима това наистина е вече старостта?... Странно създание е един смехотворен, капризен, ленив и страхлив принц! Ако регентът не ме предвари, макар че съм възрастен от него, мисля, че скоро ще остана последният от тримата Филиповци! Той сбърка с мен, ей богу, сбърка! Настъпиш ли веднъж главата на враг, не си дърпай никога крака, особено ако врагът се казва Филип дьо Манту. Враг! – повтори той. – Такава е съдбата на всяко възвишено приятелство. Дамой, и Питий трябва да умират млади, тъй като в противен случай винаги ще намерят достатъчно поводи да се изколят един друг, когато им дойде умът в главата!

Най-сетне ризницата беше закопчана. Принцът облече жакета си, преметна съсловния орден през рамо и нахлузи фрака, след което собственооръчно се среса, преди да си сложи перуката.

– Ама че глупак е този Пейрол! – промърмори той и презрително сви рамене. – Сега ужасно му се ще да бъде я в Мадрид, я поне в Милано! Милиони натрупа, мошеникът му с мошеник! Добре е понякога да изкормиш някоя и друга такава пиявица. И ето ти бели пари за черни дни!

На вратата на библиотеката се почука леко три пъти.

– Влизай – каза Гонзаг, – от един часа те чакам!

Пейрол, който междувременно беше успял дори да се преоблече, извика още от прага:

– Не си правете труда да ме корите, ваше височество! Възникнаха някои непредвидени обстоятелства: току-що излизам от затвора Шатле. За щастие, с бягството си онези двамина разбойници безукорно изпълниха поръчението, с което ме бяхте пратили там: те така и не се явиха пред съда и единственият свидетел, който даде показания, бях аз. Всичко е наред. Само след час онзи демон ще се раздели с главата си. Тази нощ ще спим спокойно.

И тъй като Гонзаг нищо не разбираше, Пейрол накратко му разказа за преめждията си в Новата кула и за бягството на двамината учители по фехтовка и Шаверни. При това име принцът свъси вежди, но сега не беше време да се залисва с подробности. Пейрол му разказа и за срещата си с принцеса дьо Гонзаг и Ороп в регистратурата на Шатле.

– Пристигнах в Пале Роаял само три секунди преди тях, но и те бяха напълно достатъчни – добави той. – Ваше височество ми дължи две акции от по 5250 ливри по днешен курс, които пяхнах в ръката на господин дьо Нанти, за да откаже аудиенция на дамите.

– Много добре – каза Гонзаг. – А останалото?

– Всичко е наред. Конете ще имаме в осем часа, но разполагаме с готови смени чак до Байон, чрез нарочни пратеници.

– Много добре – повтори Гонзаг и извади от джоба си един пергамент.

– Какво е това? – полюбопитствува довереникът му.

– Мандатът ми на таен пратеник с кралска мисия, подписан от Воайе д'Аржансон.

– Нима го е направил на своя глава? – удивен промърмори Пейрол.

– Те си мислят, че се ползувам с доверието на регента повече от когато и да било – подсмихна се Гонзаг. – Самият аз се погрижих за това. Но, за бога – възкликна той, – нима чак толкова грешат? Трябва наистина да съм бил много убедителен, друже Пейрол, щом регентът ме остави на свобода. Много убедителен! Падне ли главата на Лагардер, ще се издигна до такива висоти, че на всички ви предварително ще се завие свят. Регентът ще има да се чуди и да се мае как да изкупи днешните си подозрения. Но аз няма да му простя, а опита ли се да се държи прекалено отвисоко с мен, веднага щом Лагардер, този Дамоклев меч, престане да виси над главата ми, ще се поразшетам и – господ да му е на помощ! – в портфейла си имам предостатъчно сини, бели и жълти акции, за да пратя банката му по дяволите!

Пейрол утвърдително кимаше с глава, което бе негова роля и задължение.

– Вярно ли е, че негово кралско височество ще председателствува семейния съвет? – попита той.

– Аз го придумах – нагло излъга Гонзаг.

Той мамеше дори своите прокълнати души.

– Смятате ли, че можете да разчитате на доня Крус?

– Повече от когато и да било. Закле ми се, че ще се яви пред съда.

Пейрол продължаваше да го гледа настойчиво в очите. Гонзаг

подигравателно се усмихна и промълви:

– Доня Крус може съвсем неочаквано да изчезне, но какво да се прави? Имам врагове, които са заинтересовани от това. Но фактът си е факт: детето е съществувало и това е напълно достатъчно; членовете на съвета вече я видяха.

– А дали...? – започна довереникът.

– Доста неща ще се случат довечера, друже Пейрол – прекъсна го Гонзаг. – Дори и да беше влязла при регента, госпожа принцесата ни най-малко нямаше да ме затрудни. Запазих всичките си привилегии, дори нещо повече – запазих свободата си, след като бях обвинен в убийство, при това несправедливо. Така на разположение ми остана един цял ден, за да си оплета кошницата. Без дори да подозира, регентът сам ми развърза ръцете. По дяволите, как бавно тече това време! А аз бързам, бързам!

– Ваше височество иска да каже, че е напълно уверен в победата си? – промълви Пейрол стеснително.

В отговор Гонзаг самоуверено се усмихна.

– Добре – настоя Пейрол, – но в такъв случай защо сте мобилизирали цялата си армия, та дори и запасниците? Видях в салона ви всички наши хора и при това, по дяволите, в пълно бойно снаряжение!

– Тук са по моя заповед – отвърна Гонзаг.

– Да не би да се опасявате, че може и до бой да се стигне?

– У нас, в Италия, дори и най-добрите пълководци никога не пропускат да подсигурят тила си – усмихна се принцът. – Щастието е нещо твърде непостоянно. Господата са моят ариергард. Отдавна ли чакат?

– Не знам. Видяха ме, че минавам, но нищо не ми казаха.

– Как изглеждат?

– Като бити псета, или наказани ученици.

– Никой ли не липсва?

– Никой, освен Шаверни.

– Приятелю Пейрол – каза Гонзаг, – докато беше в затвора, тук се случиха някои неща. Само да поискам и всички тук, до един, здравата щяхте да се поизпотите.

– Ако ваше височество благоволи да ми каже... – започна довереникът, вече цял разтреперан.

– Ще ми пресъхне устата, ако трябва да го повтарям два пъти – отсече Гонзаг, – тъй че ще го кажа пред всички.

– Желаете ли да предупредя господата? – живо попита Пейрол. Принцът го измери с подозрителен поглед и промърмори:

– Дявол да те вземе! Никак не ми се ще да те подлагам на изкушение, ще вземеш да избягаш. – Той позвъни и заповяда на появилия се прислужник: – Поканете благородниците, които чакат! – После се обърна към омърлушения Пейрол и добави: – Ако не се лъжа, онзи ден точно ти, друже, заяви в изблик на прилежание: „Ще ви последваме, ваше височество, ако ще и в ада!“ Натам сме се и запътили, да крачим поне весело!

VIII. Бивши благородници

В най-близкото обкръжение на негово височество принц дьо Гонзаг не бяха настъпили кой знае какви промени. Липсваше само Шаверни. В крайна сметка маркизът беше засвидетелствувал на принца частица истинска преданост.

Шаверни – премахнат, оставаше приятелят му Навай, съблазнен донякъде от неоспоримите качества на Гонзаг; оставаха Шоази и Носе, благородници по произход и привичка. Обвързвайки се с принца, останалите се бяха вслушвали единствено в гласа на личния си интерес и амбиции. Тантурестият борсов посредник Ориол, Таран, барон Батц, а и другите биха продали Гонзаг за по-малко и от трийсет сребърника, макар че никой от тях не хранеше зла умисъл. Всъщност, сред тях изобщо нямаше злодеи. Те бяха просто измамени мошеници. Принцът ги беше приел такива, каквито бяха в действителност. Те бяха тръгнали по пътя на Гонзаг отначало доброволно, после – по принуда. Злото не им понасяше, но това, което най-вече охлаждала ентузиазма на повечето от тях, беше опасността. И Гонзаг отлично го знаеше. Той никога не би ги разменил и срещу най-закоравели негодници. Те му бяха нужни точно такива.

Хранениците му влязоха в кабинета вкупом и това, което ги поразил най-напред, беше унилата физиономия на довереника и високомерният вид на господаря му. Един бог знае колко догадки, колко предположения им бяха минали през ум за единия час, откакто чакаха в салона. Бяха изследвали едва ли не с лупа положението на Гонзаг. Неколцина бяха дошли дори с размирни намерения, тъй като отминалата нощ бе оставила в съзнанието им доста зловещи спомени, но в кралския двор упорито се носеше слухът, че благоволенieto на регента към принца е в своя апогей. Не му беше точно сега времето да загърбват слънцето.

В действителност, носеха се какви ли не слухове. Днес улица

„Кенкампоа“ и Златния дом неимоверно много се бяха занимавали с особата на господин дьо Гонзаг. Говореше се, че негово кралско височество вече се е запознал с полицейските донесения, и че през изтеклата нощ на блудство, завършила с проливането на кръв, стените на павилиона са били прозрачни като стъкло. Но едно събитие засенчваше всичко останало: Огнения съд се бе произнесъл – кавалерът Анри дьо Лагардер беше осъден на смърт. Сред господата нямаше невежи и всички – кой повече, кой по-малко – бяха запознати с историята на миналото. Този Гонзаг трябва да беше наистина много могъщ!...

Шоази бе донесъл странна вест. Същата сутрин арестували маркиз дьо Шаверни в дома му и го натикали в една карета, придружавана от полицейски пристав и охрана: познати пътешествие, което осигуряваше достъп до Бастилията с помощта на паспорт, наречен кралска заповед за изгнание. Не бяха говорили много за Шаверни; всеки бе тук заради себе си. Но общото настроение просто се набиваше в очи: обезверено униние и силно недоволство. Всеки искаше да се спре преди безвъзвратно да е полетял по наклона. Тази вечер сред хранениците на Гонзаг може би нямаше човек, който да не бе дошъл с потайната мисъл да прекрати договора.

Пейрол беше казал истината; те до един бяха в пълно бойно снаряжение: стегнати за път, в ботуши с шпори и дълги бойни рапири. Свиквайки ги, Гонзаг беше настоял за такова облекло и това още повече засилваше измъчващите ги тревожни предположения.

– Братовчеде – каза Навай, който пръв прекрачи прага, – ето ни отново на вашите заповеди.

Гонзаг се усмихна и покровителствено му кимна с глава. Останалите се поклониха с обичайната почтителност. Принцът не ги покани дори да седнат. Той ги обгърна с поглед и процеди:

– Добре, виждам, че никой не липсва.

– Липсват Албре, Жирон и Шаверни – обади се Носе.

Настъпи гробна тишина; всички чакаха отговора на господаря. Гонзаг леко свъси вежди.

– Господата Албре и Жирон изпълниха дълга си – сухо произнесе той.

– Дявол го взел! – изруга Навай. – Надгробното слово е твърде кратко, братовчеде! Ние сме поданици само на краля.

– А колкото до господин дьо Шаверни – добави принцът, – той се оказа прекалено откровен, когато се напие, и аз го лиших от доверието си.

– Ще благоволи ли ваше височество да ни обясни какво разбира под „лиших го от доверието си“? – попита Навай. – Чухме да се говори за Бастилията.

– Бастилията е голяма – промълви принцът и усмивката му стана жестока, – там има място и за други.

В този момент Ориол на драго сърце би се лишил от новата си новеничка благородническа титла, поне от половината си акции и дори от любовта на госпожица Нивел, само и само за да се събуди от този кошмар. Пейрол стоеше до камината – неподвижен, омърлушен и безмълвен. Навай въпросително се спогледа с приятелите си.

– Господа – поде Гонзаг с неочаквано променен тон, – съветвам ви да не се занимавате повече с господин дьо Шаверни, пък и с когото и да било друго. Предстои ви работа. Повярвайте ми, по-добре е да помислите за самите себе си.

Острият му поглед опипваше един по един присъстващите, които неволно свеждаха очи.

– Братовчедо – тихо се обади Навай, – всяка ваша дума прилича на заплаха.

– Братовчедо – отвърна Гонзаг, – думите ми са от прости – по-прости. Заплашвам не аз, а съдбата.

– Но какво се е случило? – разнесоха се един през друг разтревожени гласове.

– Нищо особено. Просто идва краят на играта и имам нужда от всичките си карти.

Те неволно пристъпиха напред, но Гонзаг с властен жест ги възпря и обръщайки гръб на камината, зае позата на оратор.

– Тази вечер се събира семейният съвет – каза той. – Ще го председателства лично негово кралско височество.

– Известно ни е, ваше височество – прекъсна го Таран, – и затова бяхме още по-учудени от факта, че настоявате да сме облечени така. Човек не се явява в подобен вид пред такъв форум.

– Така е – кимна Гонзаг, – но този път нямам нужда от вас на съвета.

Удивен вик се изтръгна от гърдите на всички присъстващи. Те недоумяващо се спогледаха и Навай попита:

– Нима отново ще играят шпагите?

– Може би – уклончиво отвърна Гонзаг.

– Ваше височество – заяви решително Навай, – говоря само от мое име...

– Не говорете дори и от свое име, братовчедо! – прекъсна го принцът. – Знайте, че сте стъпили на хлъзгав мост и не е нужно дори да ви бутам, за да паднете. Предупреждавам ви, достатъчно е да престана да ви държа за ръка! Но ако въпреки всичко искате да говорите, Навай, изчакайте поне докато ви разясня в какво положение се намираме всички ние.

– Тъй да бъде – промърмори младият благородник, – ще изслушам по-напред обясненията на ваше височество, но аз също ви предупреждавам, че от снощи ние доста поразмислихме.

Известно време Гонзаг го гледа съчувствено, после сякаш се съсредоточи.

– Нямам нужда от вас на съвета, господа – повтори той, – тъй като сте ми нужни на друго място. Дворцовите премени и парадните шпаги не са ни най-малко подходящи за това, което ви предстои да свършите. Произнесена беше една смъртна присъда, но, мисля, известна ви е испанската поговорка: „Между устните и чашата, между топора и врагта...“ Там палачът чака един човек.

– Господин дьо Лагардер – вметна Носе.

– Или мен – студено произнесе Гонзаг.

– Вас?! Вас, ваше височество?! – чуха се изумени викове. Пейрол подскочи ужасен.

– Не треперете! – продължи принцът и се усмихна още по-надменно. – Не е работа на палача да избира. Но за да се справи човек с демон като Лагардер, който успя да си спечели могъщи съюзници дори в килията, аз знам едно-единствено средство: шест стъпки земя, която да покрие трупа му. Докато е жив, макар и с вързани ръце, но свободна мисъл, докато устата му може да се отваря и езикът да говори, едната ни ръка трябва винаги да е на шпагата, кракът – на стремето, а главите ни – на раменете!

– Главите ни?! – повтори Носе и рязко се изправи.

– Кълна се във всевишния! – извика Навай. – Това е вече прекалено, ваше височество. До момента, в който говорите само за себе си...

– Бога ми, играта взе да става опасна! – избъбра Ориол. – Не издържам повече!

Той направи крачка към изхода. Вратата беше отворена и в предверието на парадната зала на двореца се виждаха въоръжени гвардейци. Ориол припряно отскочи назад. Таран затвори вратата.

– Успокойте се, господа, това няма никакво отношение към вас – каза Гонзаг. – Тези юначаги са тук в чест на господин регента, пък и за

да излезете оттук не е нужно да минавате през преддверието. Да, „главите ни“, – така казах, но вие май се докачихте?

– Отивате твърде далеч, ваше височество – отговори Навай. – Заплахите не могат да спрат хора като нас. Бяхме ваши верни приятели до момента, в който ставаше дума да следваме заедно път, който подобава на благородници, но сега работата изглежда опира До Готие Жандри и неговите шпагаджии. Сбогом, ваше височество!

– Сбогом, ваше височество! – присъединиха се към него в един глас и останалите.

Гонзаг горчиво се разся.

– И ти ли, Пейрол? – възкликна той, виждайки довереникът му да се шумгува сред бегълците. – О, колко вярно съм ви претеглил, господа! Добре, верни мои приятели, както каза господин дьо Навай, само думичка още. Къде отивате? Нужно ли е да ви напомням, че тази врата води право в Бастилията?

Навай вече протягаше ръка към дръжката на вратата, но рязко я отдръпна и се хвана за шпагата. Гонзаг продължаваше да се смее. Скръстил ръце на гърдите си, той единствен бе запазил спокойствие сред толкова объркани и уплашени лица.

– Та не виждате ли – поде отново той, пронизвайки всички и всеки с презрителния си поглед, – не разбирате ли, че очаквах точно това от вас, люде честни и почтени! Нима не са ви казали, че днес разговарях с регента на четири очи от осем сутринта до обед? Не усетихте ли, че вятърът на благоволенieto духа към мен, силен като ураган? Толкова силен, че може би ще ме повали, но, кълна се, преди мен ще повали вас, верни мои! И ако днес е сетният ми ден на могъщество, нямам за какво да се укорявам, използвах го наистина добре! Имената ви, всички ваши имена съставляват един списък И този списък се намира върху бюрото на господин Машо. Достатъчно е да кажа една дума и той ще съдържа само имената на знатни велможи; кажа ли обаче друга дума, списъкът ще включва единствено имена на изгнаници.

– Ще разчитаме на късмета си – каза Навай.

Но думите му прозвучаха твърде колебливо, докато останалите запазиха мълчание.

– „Ще ви последваме, ваше височество, ще ви последваме!“ – продължи Гонзаг, повтаряйки думите им, казани преди няколко дни. – „Ще ви последваме покорно, сляпо, безстрашно! Ще се сплотим около вас в свещен батальон!“ Кой си тананикаше тази песничка, чийто припев знаят всички предатели? Вие, или аз? Но ето че още при първия полъх на

бурята аз напразно диря край себе си поне един войник от свещената фаланга! Къде сте, верни мои? Бягате? Не, още не, кълна се в бога! Аз съм зад вас и държа шпагата си готова, за да я забия в корема на бегълците. Мълчете, братовчедо Навай! – рязко повиши тон принцът, когато забеляза, че последният понечи да отвори уста. – Няма да ми стигне хладнокръвие, за да изтърпя наглите ви думи. Вие ми се предложихте до един доброволно и безусловно; аз ви приех и сега ще ви задържа. Ха-ха! Прекалено било, казвате! Ха-ха! Твърде далеч сме отивали! Ха-ха! Ще трябва май специално да ви избирам пътеки, за да благоволите изобщо да тръгнете нанякъде, благородници мои! Ха-ха! Препращат ме при Готие Жандри, но кой?! Вие, Навай, който живеете единствено по мое благоволение; вие, Таран, преситен от благодеянията ми; вие, Ориол, шут, който минава за мъж само благодарение на мен; и накрая всички вие, мои ласкатели, мои творения и роби, да, роби, тъй като ми се продадохте и аз ви купих!

Той се бе извисил над всички тях и очите му мятаха мълнии.

– Това не влизало в задълженията ви, казвате, така ли? – продължи той с още по-голямо вдъхновение. – Съветвате ме да говоря само за себе си? Кълна се в бога, добродетелни приятели мои, че точно това е вашето най-сериозно, най-важно и единствено в този момент задължение! Подхвърлих ви парче от баницата и вие алчно впихте зъби в него; толкоз по-зле за вас, щом баницата е била отровна! Хапката ви няма да бъде по-сладка от моята! Туй било възвишена нравственост, която ми е абсолютно чужда, тъй ли е, барон Батц, дървен философ? Защо тогава се вкопчихте в мен? Вероятно за да се издигнете също толкова високо, колкото и аз. Катерете се тогава, дявол да го вземе, катерете се! Не ви ли се зави свят? Катерете се, катерете се още, та чак до ешафода!

Силна тръпка премина сред присъстващите. Очите на всички бяха вперени в страховитото лице на Гонзаг.

Ориол, чиито крака трепереха така, че се удряха коляно о коляно, несъзнателно повтори последната дума на принца:

– Ешафода!

Гонзаг му хвърли изпепеляващ поглед, пълен с неопишуемо презрение, и грубо отсече:

– Ти, простако – на въжето! – После се обърна към Навай, Шоази и другите и подигравателно се поклони: – Но вие, господа, вие сте благородници...

Той не довърши фразата си и известно време мълчаливо ги изучаваше с поглед. После продължи, сякаш презрението му внезапно бе взело

връх:

– Благородник – ти, Носе, син на прост войник и сам незначителен борсов посредник? Шоази – благородник? Монтобер – благородник? Навай – и той ли? Ами барон Батц?

– Броклятие! – хлъцна немецът.

– Млък, палячо! Та погледнете се само, благородници мои, погледнете се и поне се посмейте като гадателите в древния Рим, без да се изчервявате до върха на ушите! Благородници – вие?! Не, обиграни банкери, боравещи по-умело с перото, отколкото с шпагата...

Изражението на лицето му рязко се промени. Той бавно пристъпи към тях. Нямаше човек, който да не направи крачка назад.

– Тази вечер тъмнината е все още недостатъчна, за да скрие бледността ви – снишавайки глас, отчетливо произнесе той. – Погледнете се – разтреперани, уплашени, притиснати като в капан между победата и поражението ми; моята победа, която ще бъде и ваша, и поражението ми, което ще ви смаже...

Гонзаг беше стигнал до вратата, водеща към предверието, където бяха гвардейците на регента, и на свой ред хвана дръжката.

– Казах вече! – студено отсече той. – Разкаянието изкупва всеки грях и вие, струва ми се, сте обзети от благородни помисли; прекрачвайки прага на тази врата бихте могли да се превърнете и в мъченици. Да я отворя ли?

Мълчанието бе единственият отговор на въпроса му...

– Какво трябва да се направи, ваше височество? – попита първи Монтобер.

Гонзаг презрително ги измери с поглед един подир друг.

– И вие ли, братовчедо Навай? – попита той.

– Нека ваше височество заповяда – отговори младежът, пребледнял и с наведени очи.

Гонзаг му подаде ръка и се обърна към останалите с тон на баща, който неохотно мъмри децата си:

– Какви безумци сте! Вече сте в пристанището, а ще потънете само защото не ви достигат сили да загребете за последен път с весла! Послушайте ме и се разкайте! Каквото и да бъде изходът от битката, аз вече съм се погрижил за вашето спасение: утре или ще бъдете първите хора в Париж, или, натоварени със злато и пълни с надежда, ще се намирате на път за Испания! Крал Филип ни чака и кой знае дали Алберони няма да катурне Пиренеите, но на страна, съвсем противоположна на онази, за която си мислеше Луи XIV! – Тук принцът направи кратка пауза и като

погледна часовника си, продължи: – В този момент Лагардер напуска затвора Шатле на път за Бастилията, където трябва да се разиграе последното действие на трагедията. Той обаче няма да отиде там направо, тъй като присъдата постановява, че трябва да направи самопризнание и да поиска прошка на гроба на Нювер. Срещу нас има само две жени и един свещеник, но тук шпагите ви са безсилни. Има и трета жена, доня Крус, която все още се двоуми на чия страна да застане, или поне аз така си мисля. Тя изгаря от желание да бъде знатна дама, но в същото време не иска на приятелката ѝ да се случи нещастие. Жалък инструмент, който ще бъде пречупен! Двете жени са принцеса дьо Гонзаг и мнимата ѝ дъщеря Орор. Нужна ми е точно Орор, затова и не попречих на заговора, който ще ни позволи да сложим ръка върху нея. Ето за какво става дума: майката, дъщерята и свещеникът чакат Лагардер в църквата „Сей Маглоар“; девойката е отново в булчинска премяна. Веднага се досетих, а и вие бихте го сторили на мое място, че се готви някаква комедия, имаща за цел да се злоупотреби с милосърдието на регента, нещо като венчавка *in extremis*¹⁶³ след която вдовицата-дева ще се хвърли в краката на негово кралско височество. В никакъв случай не трябва да го допуснем! Ето и първата половина от задачата ви.

– Това е лесно – прекъсна го Монтобер, – достатъчно е да им попречим да разиграят комедията.

– Вие ще бъдете там и ще браните вратата на църквата, това е и втората част от задачата ви. Дори да предположим, че щастието ни измени и бъдем принудени да бягаме, разполагам с достатъчно злато за всички ви, залагам честта си, а освен това имам и кралско пълномощно, което ще ни отвори всички граници. – Принцът разгъна мандата и им показа подписа на Воайе д'Аржансон, след което добави: – Нужно ми е обаче нещо повече: трябва да отнесем с нас живия откуп, нашата заложница.

– Орор дьо Нювер? – чуха се гласове.

– Помежду ви ще има само една църковна врата.

– Но зад нея, ако щастието ни измени, ще се намира несъмнено Лагардер! – обади се Монтобер.

– А пред Лагардер – аз! – тържествено произнесе Гонзаг, после, силно удари по шпагата си и заяви: – Дойде време да припомним и до нея. Моята шпага струва колкото неговата, господа. Тя е закалена в кръвта на Нювер!

163. В последния момент (лат.). – Б. пр.

Пейрол извърна глава. Това направено на всеослушание признание недвусмислено му доказваше, че господарят му се е решил на отчаяна постъпка. Откъм преддверието долетя оглушителна глъчка и се разнесоха гласовете на разсилните:

– Регентът! Регентът!

Гонзаг отвори вратата на библиотеката.

– Хладнокръвие, господа! – каза той, стискайки ръце на заобиколилите го продажници. – След половин час всичко ще бъде свършено. Ако нещата вървят добре, ще трябва само да попречите на охраната да изкачи стълбището на църквата. Ако се наложи, обърнете се за помощ към тълпата и извикайте: „Светотатство!“ Това е една от думите, които никога не остават без последствия. Ако ли пък нещо не потръгне, внимавайте много за следното: от гробището, където ще ме чакате, се виждат прозорците на парадната зала на двореца ми. Дръжте ги винаги под око. Видите ли някой от тези свещници да се издига и спуска три пъти, разбийте вратата и атакувайте! Минута след сигнала ще бъда при вас. Разбрахме ли се добре?

– Разбрахме се – му отговориха.

– Последвайте тогава Пейрол, господа, той знае пътя. За гробището минете през парка на двореца.

Те излязоха. Останал сам, Гонзаг избърса челото си и изръмжа:

– Човек или демон, но с Лагардер е свършено! – После прекоси стаята на път за преддверието и като се спря пред едно огледало, добави: – Чудесен случай за такъв нищожен авантюрист! Главата на едно подхвърлениче, срещу главата на принц! Е, да вървим да теглим лотарията!

Зад затворената врата на църквата „Сен Маглоар“, принцеса дъщеря Гонзаг подкрепяше дъщеря си, цялата в бяло, с булчински воал и венец от портокалов цвят. Свещеникът бе облечен в церемониални одежди. Коленичила по-встрани, доня Крус се молеше. В тъмнината се различаваха фигурите на трима въоръжени мъже. Часовникът на църквата отброи осем часа и в същия миг отдалече долетя погребалният звън на „Сент Шапел“, възвестяващ тръгването на осъдения.

Принцесата почувствува, че сърцето и всеки миг ще се пръсне. Тя погледна дъщеря си. По-бяла и от мраморна статуя, Ороп се усмихваше.

– Часът дойде, мамо – промълви тя. Принцесата я целуна по челото и прошепна:

– Знаем, че трябва да се разделим, но все ми се струваше, че си на по-сигурно място, докато те държах за ръка.

– Госпожо – каза доня Крус, – ние ще бдим над нея. Маркиз дъ

Шаверни се закле да умре, но да я защити!

– Гръм да ме порази дано! – промърмори единият от мъжете. – Туй гълъбче дори и намек не направи за нас, любезни ми!

Вместо да тръгне право към вратата, принцесата се приближи до групата, състояща се от Шаверни, Кокардас и Паспоал.

– Бог да ме убие! – рече гасконецът, без да й даде възможност дори да отвори уста. – Ето ви един дребничък благородник, който обаче е същи дявол, когато рече; той ще се бие пред очите на любимата си. Ние пък, тоз палавник Паспоал и аз, ще дадем живота си за Лагардер. Всичко е от ясно – по-ясно, гръм да ме порази! Вие си гледайте вашата работа!

IX. Мъртвият говори

Парадната зала на двореца на Гонзаг цяла сияеше в светлина. От двора долиташе тропотът на конете на савойските хусари; преддверието гъмжеше от гвардейци, докато охраната на вратите осигуряваше маркиз дьо Бониве. Очевидно бе, че регентът умишлено се бе постарал да придаде на това семейно тържество възможно най-много блясък и внушителност. Наредените на подиума кресла бяха заети в същия ред, както и по-предния ден: същите сановници, същите висши магистрати и знатни велможи. Но този път зад креслото на господин дьо Ламоаньон, в някакво подобие на трон, седеше регентът, заобиколен от Льо Блан, Воайе д'Аржансон и Тулузкия граф.

Същевременно местата на двете страни бяха разменени. Когато се появи госпожа принцесата, настаниха я до кардинал дьо Биси, който сега седеше отлясно на президиума. Господин дьо Гонзаг, напротив, седна пред една маса, осветявана от два свещника, на същото място, където преди два дни се намираше креслото на съпругата му. Така Гонзаг се оказа с гръб към завесата, прикриваща тайната вратичка, през която Гърбавия се бе вмъкнал по време на първото заседание, и точно срещу един от прозорците, гледащ към гробището „Сен Маглоар“. Тайната вратичка, чието съществуване церемониал-майсторите дори не подозираха, изобщо не се охраняваше.

От само себе си се разбира, че търговското обзавеждане, което доскоро по най-позорен начин петнеше това просторно и аристократично помещение, беше изчезнало безследно. Благодарение на завесите и картините, от него не бе останал и помен.

Принц дьо Гонзаг, който се появи преди съпругата си, почтително се поклони на председателя и на членовете на съвета. Забелязаха, че в отговор на приветствието му негово кралско височество свойски му кимна с глава.

По заповед на регента на вратата принцесата беше посрещната от Тулузкия граф, син на Луи XIV. Самият регент направи три-четири крачки, за да ѝ целуне ръка.

– Днес ваше кралско височество не благоволи да ме приеме – каза принцесата.

Тя дори се спря, когато видя удивения поглед на Орлеанския херцог. Гонзаг ги наблюдаваше с крайчеца на окото, преструвайки се, че изцяло е погълнат от поддредането на книгата си, пръснати върху масата. Сред тях се намираше голям пергаментен плик, скрепен с три висящи печата.

– Ваше кралско височество – добави принцесата, – не благоволи също така да вземе под внимание писмото ми.

– Какво писмо? – едва чуто попита Орлеанският херцог.

Сякаш против волята ѝ, погледът на госпожа дьо Гонзаг се насочи към нейния съпруг.

– Писмото ми вероятно е било задържано... – започна тя.

– Госпожо – припряно я прекъсна регентът, – още не всичко е загубено. Нищо не се е променило, тъй че действувайте смело така, както ви повелява вашата съвест. Отсега нататък вече никой не ще се изпречи помежду ни! – После се отдръпна от нея и на висок глас добави: – Днес е велик ден за вас, госпожо, а и не само по настояване на нашия братовчед Гонзаг пожелахме да присъствуваме на този семеен съвет. Най-сетне часът на отмъщението удари за Нювер! Неговият убиец ще умре!

– Ах, ваше височество! – понечи да го задържи принцесата. – Ако ваше кралско височество беше получил писмото ми...

Регентът я придружи до креслото ѝ.

– Ще удовлетвори всяко ваше желание – прошепна бързо той и оставяйки я, на висок глас добави: – Моля ви, господа, заемете местата си!

После на свой ред се върна на мястото си. Председателят дьо Ламаньон прошепна няколко думи на ухото му.

– Според правилата! – отговори негово кралско височество. – Аз съм техен голям привърженик. Всичко ще се извърши точно по правилата и, надявам се, най-сетне ще можем да приветствуваме истинската наследница на Нювер.

Казвайки това, той седна и нахлупи шапката си, предоставяйки

ръководството на пренията на първия председател. Председателят даде думата на господин дьо Гонзаг. Имаше обаче нещо много странно. Вятърът духаше от юг и от време на време печалният звън, долитащ от „Сент Шапел“, ненадейно нахлуваше в залата толкова ясен, сякаш камбаната беше в преддверието. Чуваше се и някаква неясна гълчавя. Камбаната бе призовала тълпата и сега тълпата бе на своя пост по улиците. Когато Гонзаг стана, за да говори, звънът ненадейно гръмна, тъй ясен и мощен, че той се видя принуден известно време да мълчи. Отвън долетя приветственият вик на тълпата, за която подобна музика беше истинско развлечение.

– Ваше височество, господа – подхвана Гонзаг, – моят живот е бил изложен винаги на показ. Клеветите винаги са имали едно предимство срещу мен: никога не успявам да им се противопоставя, защото ми липсва умението да хитрувам. Съвсем наскоро ме видяхте да диря истината едва ли не с въодушевление. Напоследък обаче този благороден плам доста поизстина. Дотегнаха ми обвиненията срещу мен, отправяни по-тайно зад гърба ми. Дотегна ми всеки ден да се сблъскам със сляпото подозрение, или с клеветата, гнусна и подла. Представих тук онази, която твърдя, а и продължавам най-настойчиво да твърдя, че е истинската наследница на Нювер. Но ето че напразно я търся на мястото, където тя трябваше да седи. Негово кралско височество знае, че тази сутрин аз се отказах от правата си на неин настойник, тъй че няма никакво значение дали ще дойде, или не! Вече имам една-едничка грижа и тя е да покажа на всички на чия страна бяха искреността, достойнството и благородството в цялата тази история. – Тук принцът взе от масата големия плик и добави: – Ето доказателството, упоменато от самата госпожа принцеса: откъснатата страница от регистъра на параклиса на Кайлюс. Тя се намира тук, под този троен печат. А сега нека така, както аз представям доказателствата си, и госпожа принцесата благоволи да представи своите.

Той отново се поклони на присъстващите и седна на мястото си. Тук-там сред публиката се разнесе шепот. Този път Гонзаг не разполагаше с пламенната поддръжка на своите привърженици от първото заседание на съвета. Но и нужно ли беше? Гонзаг не искаше нищо повече, освен да докаже своята добронамереност. И ето, доказателството, материалното доказателство, което никой не можеше да опровергае, беше върху масата.

– Ние чакаме отговора на госпожа принцесата – каза регентът, по-давайки се между председателя дьо Ламоаньон и маршал дьо Вилроа.

– Ако госпожа принцесата благоволи да ме упълномощи... – започна кардинал дьо Биси.

Орор дьо Кайлюс се изправи.

– Ваше височество – каза тя, – аз намерих дъщеря си, имам и доказателства за нейното раждане. Погледнете ме! Погледнете ме, всички вие, които сте виждали сълзите ми, и по радостта ми ще разберете, че наистина намерих детето си.

– Доказателствата, за които споменахте, госпожо... – обади се председателят дьо Ламоаньон.

– Тези доказателства ще бъдат представени на съвета – прекъсна го принцесата, – и то веднага, щом негово кралско височество удовлетвори молбата на вдовицата на Ньовер, която тя най-смирено му отправи.

– До този момент вдовицата на Ньовер не ми е отправяла никаква молба – прекъсна я регентът.

Принцесата впи в Гонзаг своя уверен поглед.

– Приятелството е нещо наистина възвишено и прекрасно – каза тя. – От два дни всички, които по един или друг повод се интересуват от мен, ми повтарят: „Не обвинявайте мъжа си, не обвинявайте мъжа си!“ Това, без съмнение, означава, че нечие високопоставено приятелство издига около господин принца непревземаема крепостна стена. Не искам никого да обвинявам, ще кажа само, че отправих до негово кралско височество една най-смирена молба, но че нечия ръка, не знам чия, е задържала писмото ми.

Междувременно върху устните на Гонзаг продължаваше да играе кротка, примирена усмивка.

– Какво желаете от нас, госпожо? – попита регентът.

– В писмото си аз се позовавах на друго приятелство, ваше височество – отговори принцесата. – Не обвинявах и не умолявах. В него исках да убедя ваше кралско височество, че самопризнанието и молбата за прошка на гроба не са достатъчни.

Изражението на Гонзаг се промени.

– В него аз твърдах пред ваше кралско височество – продължи принцесата, – че има и друга молба за прошка, по-внушителна, по-достойна и по-съдържателна, и го умолявах да се разпореди осъденият да изслуша присъдата си на колене тук, в самия дворец на Ньовер, пред държавния глава и този височайш съвет.

Гонзаг се видя принуден да притвори очи, за да скрие пламъка, ойто лумна в зениците му. Принцесата лъжеше. Гонзаг го знаеше най-добре от всички, тъй като писмото беше в джоба му; писмото, написано до

регента и задържано от самия Гонзаг. В него принцесата уверяваше регента в невинността на Лагардер и тържествено се кълнеше в това, но нищо повече. Защо беше тази лъжа? Какво се криеше под тази дръзка хитрина? За първи път в живота си Гонзаг усети във вените му да нахлува онзи студ, който поражда непознатата и гибелна опасност. Под краката си той усещаше сякаш снаряд, който е готов всеки миг да избухне, но не знаеше къде да го търси, за да предотврати експлозията. Бездната беше никъде наблизко, но къде?! Бе нощ. Всяко необмислено движение можеше да го издаде. Принцът усети, че всички погледи са насочени към него и с огромно усилие на волята запази спокойствие. Просто чакаше.

– Но това е немислимо – възропта председателят дьо Ламоаньон.

Гонзаг едва не му се хвърли на врата.

– Какви доводи би могла да изтъкне госпожа принцесата?... – започна маршал дьо Вилпроа.

– Аз се обръщам към негово кралско височество! – прекъсна го рязко принцесата, – Правосъдието изгуби цели двацет години, докато открие убица на Нювер; правосъдието е длъжник на жертвата, която толкова време чака отмъщението си. Дъщеря ми, госпожица дьо Нювер, ще прекрачи прага на този дом едва след като получи пълно удовлетворение. А аз се отказвам от всяка радост, докато не видя суровия поглед на дедите ни, впит от висотата на семейните портрети в унижения, сломен и наказан престъпник!

Настъпи гробна тишина. Председателят дьо Ламоаньон отрицателно поклати глава. Но регентът все още не беше казал думата си. Регентът сякаш бе потънал в размисъл.

– Но какво, какво очаква тя от присъствието на този човек? – пита се обезпокоен Гонзаг.

Под косата му избиваха капчици ледена пот. Той започваше искрено да съжалява за отсъствието на своите храненици.

– Какво мисли по този въпрос господин принц дьо Гонзаг? – попита ненадейно Орлеанският херцог.

Сякаш за да не остави у присъстващите никакво съмнение какъв ще бъде отговорът му, Гонзаг равнодушно се усмихна.

– Ако изобщо мисля нещо – сви той рамене. – Пък и нужно ли е да изказвам мнение за една толкова странна прищявка, след като то би прозвучало като възражение срещу госпожа принцесата?! Като изключим забавянето що се отнася до изпълнението на присъдата, не виждам нито предимство, нито неудобство в това да бъде удовлетворено искането й.

– Забавяне няма да има – каза принцесата, които сякаш се вслушваше в долитащия отвън шум.

– Знаете ли къде да намерите осъдения? – попита Орлеанският херцог.

– Но ваше височество...! – понечи да възрази председателят дьо Ламоаньон.

– Престъпвайки понякога правилата, господине – сухо го сръза регентът, – всичко може да си дойде на мястото!

Вместо да отговори на въпроса на негово кралско височество, принцесата протегна ръка към прозореца. Отвън долетя глух многогласен вик.

– Осъденият не е далеч! – промърмори Воайе д'Аржансон. Регентът повика маркиз дьо Бониве и тихо му каза няколко думи.

Бониве се поклонил и излезе. Принцесата се беше върнала на мястото си. Гонзаг оглеждаше присъстващите с поглед, който мислеше за спокоен, но устните му трепереха, а очите му пареха непоносимо. В преддверието се разнесе дрънкане на оръжие. Всеки неволно се надигна от мястото си: толкова силно бе любопитството им, подклаждано от този дързък авантюрист, чиято история от два дни насам беше единствена тема на толкова разговори. Неколцина го бяха зърнали на бала на регента, когато негово кралско височество бе счупил шпагата му, но за мнозинството той беше просто един непознат.

Когато вратата се отвори и го видяха – красив като ангел, заобиколен от войници и с вързани на гърдите ръце, в залата се разнесе продължителен шепот. Регентът все така не откъсваше поглед от Гонзаг. Принцът дори не помръдна. Отведоха Лагардер пред съдиите. Подире му вървеше секретарят на съда с присъдата, от която, според закона, част трябваше да бъде прочетена пред гроба на Нювер преди отсичането на ръката, и част – в Бастилията, преди изпълнението на окончателната присъда.

– Четете! – заповяда регентът.

Секретарят разгъна пергаментата си. Присъдата гласеше следното:

– „...Чуй, обвиняеми, чуйте и вие, свидетели, чуй, кралски адвокате! Предвид уликите и възприетия съдебен ред, съдът осъжда господин Анри дьо Лагардер, именуващ себе си кавалер, уличен в убийството на високопоставената и могъща особа на принц Филип дьо Лорен-Елбоф, херцог дьо Нювер, на: 1) искане на прошка, последвано от обезобразяване чрез меч в нозете на статуята на упоменатия принц и властелин Филип, херцог дьо Нювер, в гробището на енорията «Сен Маглоар»; 2)

главата на упоменатия господин дьо Лагардер да бъде отсечена от ръката на палач в двора за екзекуции на затвора Бастилията, и т.н.“

След като прочете присъдата, секретарят застана зад войниците.

– Доволна ли сте, госпожо? – обърна се регентът към принцесата.

Тя се изправи толкова рязко и неочаквано, че Гонзаг несъзнателно я последва. Човек би казал, че се кани да отблъсне някакъв съкрушителен удар.

– Говорете, Лагардер! Говорете, синко! – извика принцесата, разтърсвана от неопишуемо вълнение.

Сякаш гръм бе паднал сред присъстващите. Всеки очакваше нещо изключително, нещо невероятно. Регентът бе скочил на крака и страните му бързо се наливаха с руменина.

– Трепериш ли, Филип? – процеди той, поглъщайки Гонзаг с очи.

– Не, по дяволите! Не! – отвърна принцът и дръзко вирна глава. – Нито сега, нито когато и да било!

Регентът се обърна към Лагардер и каза:

– Говорете, господине!

– Ваше кралско височество – произнесе осъденият със звучен и спокоен глас, – присъдата, произнесена срещу мен, не подлежи на обжалване. Дори вие не можете да ме помилвате, но аз и не искам милост! Ваш дълг е обаче да въздадете справедливост и аз искам справедливост!

Невероятно звучи, наистина, но човек ясно можеше да види как белите коси на всички тези внимателно, жадно слушащи старци, трепнаха. Дори председателят дьо Ламоаньон, поддал се неволно на всеобщото вълнение, тъй като в самия контраст между лицата на Лагардер и Гонзаг прозираше някаква чудовишна истина, та дори и той, почти несъзнателно, промълви:

– За да се отмени присъда на Огнения съд е необходимо признанието на истинския виновник.

– Ще го имаме! – отсече Лагардер.

– Побързай тогава, друже! – извика регентът. – Изгарям от нетърпение!

– Аз също, ваше височество – отговори Лагардер. – Позволете ми все пак да ви кажа, че винаги изпълнявам обещанията си. Бях се заклел в честта на името си, че ще върна на госпожа дьо Гонзаг детето, което тя ми беше поверила, и което спасих с риск за живота си, и аз удържах на думата си!

– И бъди хиляди пъти благословен! – промълви Орор дьо Кайлюс.

– Бях се заклел – продължи Лагардер, – да се предам в ръцете на

правосъдието след двайсет и четири часа свобода и в уречения час аз предадох шпагата си.

– Така е – потвърди регентът, – и оттогава ви държа под око, пък и не само вас.

Зъбите на Гонзаг неволно изскърцаха.

– Самият регент бил в заговора! – помисли си той.

– И трето – заключи Лагардер, – бях се заклеял, че ще докажа невинността си пред всички, като разкрия истинския виновник. Тук съм, за да изпълня последната си клетва!

Гонзаг продължаваше да стиска в ръка скрепения с три печата плик, който беше откраднал от дома на улица „Шантр“. В този момент той беше неговата шпага и същевременно щит.

– Ваше височество – рязко се намеси той, – комедията продължи твърде дълго, струва ми се!

– На мен пък ми се струва, че все още никой не ви е обвинил – прекъсна го язвително регентът.

– Да ме обвини? Този луд?! – възкликна Гонзаг, като се опита да вложи в гласа си колкото се може повече презрение.

– Този луд ще умре – студено изрече регентът. – Думата на умиращите е свята!

– Тъй да бъде, ваше височество, млъквам, щом още не знаете колко струва неговата! – извика италианецът. – Но повярвайте ми, всички ние, колкото велики и благородни да сме, ние, господарите, принцовете и кралете, днес сядаме на престоли, чиито крака все повече и повече се клатят. От забавлението, което си позволява ваше кралско височество днес, някои могат да извлекат доста опасни и нежелателни за нас поуки. Нима мислите, че ще позволя на подобен негодник...

Лагардер бавно се обърна към него.

– ...да застане срещу мен – продължи Гонзаг, – срещу един потомствен принц, при това без свидетели, без улики?!

Лагардер направи крачка към него и каза:

– Имам и свидетели, и улики!

– Къде са ви тогава свидетелите? – извика Гонзаг и обгърна залата с поглед.

– Не търсете – отвърна осъденият, – моите свидетели са двама! Първият е тук, и това сте вие!

Гонзаг се опита съжалително да се засмее, но само ужасяваща гримаса обезобрази чертите му.

– Вторият – продължи Лагардер, чийто студен втрънен поглед

оплиташе принца като мрежа, – вторият е в гроба!

– Онези, които са в гроба, не говорят! – извика Гонзаг.

– Говорят, когато бог пожелае! – отвърна Лагардер.

В залата цареше мъртва тишина, тишина, от която сърцето се свива и кръвта се смръзва във вените. Не всеки би могъл да накара тези саркастични неверници да занемаят. Деветима от всеки десет присъстващи биха посрещнали с недоверчив и пренебрежителен смях още в началото й тази защитна реч, която черпеше вдъхновение сякаш отвъд границите на естествения порядък. В тези времена съмнението царуваше пълновластно независимо от това дали биваше повърхностно, колкото да придаде известна живост на салонните разговори, или нахлузваше докторска тога, за да се перчи от висотата на нечие философско мнение. Призраци-отмъстителни, отворени гробове, кървави савани – неща, които бяха принуждавали предишния век да умира от страх, а сега караха хората да се превиват от смях. Но говореше Лагардер! Драмата се дължи най-вече на актьора. Този мощен глас щеше да проникне чак до дъното на душите им и да раздвижи мъртвите или закърнели струни на тяхната чувствителност. Величествената и благородна красота на това бледо лице смразяваше всяка подигравателна усмивка. Тръпнеха от страх пред изгарящия поглед, под който се гърчеше заслепеният Гонзаг.

Лагардер, от висотата на своята вяра, можеше да не се плаши от тази язвителна мода; той беше напълно способен да призове призраци и духове наред самия осемнайсети век, пред двора на регента, та дори и пред самия регент! Сред присъстващите нямаше човек, който да не се поддаде на обаяващия ужас на тази чутовна борба, нямаше! Всички седяха стъписани, превърнали се цели в слух, и когато Лагардер направеше пауза, дъхът на всички тези измъчени гърди излизаше, за да премине в смаян шепот.

– Толкоз за свидетелите – продължи Лагардер. – Мъртвият ще проговори, кълна се и си залагам главата! А колкото до уликите, то те са в собствените ви ръце, господин дьо Гонзаг. Моята невинност се намира в този плик, скрепен с три печата. Сам вие представихте като доказателство този пергамент, инструмент на собствената ви гибел, и вече не можете да го оттеглите. Той принадлежи на възмездното, а възмездното ви притиска от всички страни! За да се сдобие с това оръжие, което ще поразии самия вас, вие се промъкнахте в дома ми като крадец, разбихте вратата ми, разбихте сандъка ми, вие, принц дьо Гонзаг!

– Ваше височество, накарайте този негодник да млъкне! – изхърка принцът и очите му се наляха с кръв.

– Защищавайте се, принце! – извика Лагардер със звучен глас. – И не искайте да ми затварят устата! Ще изслушат и двама ни – вас, както и мен, мен, както и вас, защото помежду ни стои смъртта и негово кралско височество каза: „Думата на умиращите е свята!“

Той стоеше пред принца с гордо вдигната глава. Гонзаг машинално взе писмото, което беше оставил на масата.

– Точно така! – възкликна Лагардер. – Време е! Счупете печатите... Счупете ги, ви казвам! Защо треперите? Вътре има един-единствен лист: актът за раждане на госпожица дьо Нювер.

– Счупете печатите! – заповяда регентът.

Сгърчени, пръстите на Гонзаг неудържимо трепереха. Може би нарочно, а може би и случайно, Бониве и двама гвардейци се бяха приближили до него. Сега те стояха между масата и президиума, обърнали се и тримата към регента, сякаш очакваха заповедите му. Гонзаг още не се бе подчинил: печатите оставаха непокътнати. Лагардер направи втора крачка към масата. Очите му блестяха като стоманени остриета.

– Досещате се, принце, че там има и нещо друго, нали? – поде отново той, снишавайки глас, и всички неволно протегнаха врат, за да чуват по-добре. – Ще ви кажа какво има там. На гърба на листа има написани три реда, написани с кръв. Така говорят онези, които се намират в гроба!

Гонзаг потрепера от глава до пети и в ъгълчетата на устата му изби пяна. Навел се с цяло тяло над главата на Вилроа, регентът бе опрял юмрук в масата на президиума. Гласът на Лагардер глухо отекна сред безмълвното вълнение, сковало всички присъстващи:

– Бог изчака цели двайсет години, за да разсее мрака. Бог не искаше гласът на отмъстителя да бъде глас в пустиня. Бог събра тук първите хора на кралството, начело с държавния глава. Часът дойде! В нощта на убийството Нювер беше до мен. Това стана миг преди да започне битката. Той вече виждаше в мрака да блестят шпагите на убийците, които се промъкваха към нас от другата страна на моста. Нювер прочете молитвата си, после със собствената си кръв написа върху този лист три реда, които предварително съобщаваха извършеното престъпление и името на убиеца.

Зъбите на Гонзаг неволно изтракаха. Той се отдръпна до края на масата. Сгърчените му пръсти сякаш искаха да смачкат плика, който отсега нататък вече ги изгаряше. Когато се приближи до първия свещник, той, без да сваля очи от Лагардер, го вдигна и свали три пъти. Това беше уговореният сигнал със съзаклятниците му.

– Вижете! – прошепна кардинал дьо Биси на ухото на господин дьо Мортюмар. – Той губи самообладание!

Никой друг не пророни дума. Всички бяха затаили дъх.

– Името е тук! – продължи Лагардер и вързаните му ръце едновременно се протегнаха, за да посочат плика. – Истинското име, изписано от край до край! Счупете печатите и мъртвият ще проговори!

Гонзаг, с блуждаещи очи и плувнало в пот чело, хвърли към президиума див поглед. Бониве и двамата гвардейци го скриваха от погледите на съдиите. Той се обърна с гръб към свещника и треперашката му ръка потърси пламъка. Пликът пламна. Лагардер видя това, но вместо да го издаде, продължи да настоява:

– Четете! Четете на висок глас! Нека всички чуят чие е името на убицеца – моето, или вашето!

– Но той изгаря плика! – извика Вилроа, който чу пращането на пергамента.

Бониве и двамата гвардейци тутакси се обърнаха и в залата се разнесе всеобщ вик на негодувание:

– Плика, той изгори плика с името на убицеца!

Регентът се спусна към Гонзаг.

Лагардер посочи пепелта от плика, която се сипеше по пода, и каза:

– Мъртвият проговори!

– Какво беше написано там? – извика регентът, който просто не беше на себе си от вълнение. – Кажете бързо! Ще ти повярват, тъй като този човек се погуби сам.

– Нищо! – отвърна Лагардер, после с гръмолен глас повтори сред всеобщото изумление: – Там нямаше написано нищо, чувате ли, господин дьо Гонзаг? Нищо! Използувах просто хитрост и вашата гузна съвест се хвана в капана. Вие изгорихте плика, с който ви заплашвах като с улика. Вашето име го нямаше там, но вие току-що сам го написахте. Това беше гласът на мъртвия! Мъртвият проговори!

– Мъртвият проговори! – глухо повтори събранието.

– Налице е самопризнание на истинския виновник! – произнесе като че ли против волята си председателят дьо Ламоаньон. – Присъдата на Огнения съд може да бъде отменена.

До този момент регентът, задушавайки се от негодувание, беше мълчал. Внезапно той извика:

– Убиец! Убиец! Арестувайте този човек!

По-бърз от мисълта, Гонзаг измъкна шпагата си и като се стрелна край регента, нанесе яростен удар в гърдите на Лагардер, който извика и

залитна. Принцесата го пое в ръцете си.

– Няма да се радваш на победата си! – изсъска Гонзаг, настръхнал като побеснял бик.

После се втурна назад, повали Бониве и като се обърна рязко, започна да отблъсква атаките на гвардейците, които връхлитаха отгоре му. Отбранявайки се, той бавно отстъпваше, притискан едновременно от десет шпаги. Гвардейците постепенно напредваха, но в момента, когато той опря гръб в завесата и си мислеха, че е вече в ръцете им, тя се разтвори и Гонзаг изчезна, сякаш пропадна вдън земя. От другата страна се чу шум от спускащо се резе.

Пръв връхлетя срещу вратата Лагардер. Той знаеше за съществуването ѝ, тъй като сам я бе използвал в деня на първото заседание на семейния съвет. Ръцете му бяха вече свободни. Вероломният удар на Гонзаг беше прерязал въжетата на китките му и само леко го бе наранил. Вратата се оказа здраво залостена. Регентът тъкмо се разпореждаше да преследват беглеца, когато в дъното на залата се разнесе отчаян вик:

– Помощ! Помощ!

Разчорлена и с дрехи в пълен безпорядък, доня Крус се хвърли в краката на принцесата.

– Дъщеря ми! – извика Ороп дьо Кайлюс. – Нещо лошо се е случило с дъщеря ми!

– Мъже... в гробището... – задъхваше се циганката. – Разбиват вратата на църквата. Ще я отвлекат!

В залата избухна оглушителна врява, но над нея, досущ като бойна тръба, се извиси един глас.

– Шпага! За бога, дайте ми шпага! – викаше Лагардер. Регентът тутакси извади своята и му я подаде.

– Благодаря, ваше височество! – извика Анри. – А сега отворете прозореца и извикайте на вашите хора да не се опитват да ме спират. Убиецът вече е взел преднина и горко на оногова, който се изпреди на пътя ми!

Той целуна шпагата, размаха я над главата си и изчезна като светкавица.

Х. Възмездието

Нощните екзекуции, които се извършваха зад стените на Бастилията, не бяха задължително тайни екзекуции. Би могло по-скоро да се

каже, че не бяха публични. С изключение на онези от тях, които история изброява и удостоверява, че са извършени без съд и присъда, а само по кралска заповед, всички останали биваха логично последствие от някоя повече или по-малко легална съдебна процедура. Вътрешният двор на Бастилията беше всепризнато и законно място за смъртни наказания, както и площад Грев. Привилегията да реже глави там имаше единствено господин Париж¹⁶⁴.

Немалко ненавист се беше натрупала срещу Бастилията, при това ненавист напълно оправдана, но онова, което парижкото простолудие не можеше да прости на Бастилията бе, че го лишава от гледката на ешафода. Всеки, комуто се е случвало някоя нощ на екзекуции да мине отгътък ла Рокет, може да ни каже дали в наше време парижани са се отърсили от варварския си вкус към подобни зловещи емоции. Тази нощ Бастилията отново щеше да скрие от погледа им агонията на убицеца на Нювер, осъден на смърт от Огнения съд на Шатле, но още не всичко беше загубено: самопризнанието на гроба на жертвата и отсичането на ръката от меча на палача също не бяха за изпускане. Поне това човек можеше да види.

Погребалният звън на „Сент Шапел“ беше сигнал за мълвата да плъзне из всички парижки квартали. По онова време новините не се разпространяваха по същите пътища, както в наши дни, но това не пречеше на парижани да бъдат още по-петимни да видят и да узнаят. Само след миг околностите на Шатле и двореца гъмжаха от народ, и когато процесията излезе през портата „Косон“, гледаща към „Сен Дени“ по цялото и протежение, навън в шпалир се бяха наредили не по-малко от десет хиляди любопитни. Никой не познаваше кавалера Анри дьо Лагардер. Обикновено в тълпата винаги се намира по някой, който да прикачи име на осъдения, но този път неведението беше пълно, макар че в подобни случаи то изобщо не пречеше на приказките, дори напротив, откриваше широко поле за предположения. Вместо едно име, което не знаеха, измислиха сто други. Догадките се рояха. Само за няколко минути всички политически, а и какви ли не други престъпления бяха приписани на този напет воин, който крачеше с вързани ръце до доминиканския си изповедник, заобиколен от четирима пристави от Шатле с голи шпаги в ръце. Доминиканецът с изпито бледо лице и пламтящи очи му сочеше небето със стоманения си кръст, който издигаше над главата си като меч. Отпред и отзад язدهа конни жандарми. Тук-там след тълпата вече се

164. Някогашно прозвище на парижките палачи. – Б. пр.

чуваше:

– От Испания идва. Алберони му платил хиляда четворни пистола, за да дойде да заговорничи във Франция.

– Охо, гледай го как се е заслушал в монаха!

– Вижте, госпожа Дюдуи, вижте само каква чудесна перука би излязла от хубавата му руса коса!

– Тъй де – важно обяснявах в друга група, – херцогиня дю Мен го прибрала в Со, та да си го има за личен секретар. Той трябвало да отвлече младия крал същата онази нощ, когато господин регентът представи балета си в Пале Роаял.

– И за какво му е притрябвал младият крал?

– Щял да го отведе в Бретания, после да тикне негово кралско височество в Бастилията и да провъзгласи Нант за столица на кралството...

Малко по-далеч също не се предавах:

– Издебнал господин Ло в Двора на Фонтаните и се опитал да го ръгне с нож, тъкмо когато се качвал в каретата си...

– Каква беда, ако беше успял! Щеше да докара Париж до просешка тояга!

Когато процесията мина ъгъла на улица „Ла Феронери“, изведнъж се разнесе хоровият писък на група жени. „Ла Феронери“ беше продължение на улица „Сент Оноре“, тъй че госпожите Балао, Дюран, Гишар и другите клюкарки от улица „Шантр“ трябваше просто да се поразходят дотам. Всички едновременно познаха тайнствения гравьор, господаря на Франсоаз и малкия Жан-Мари Беришон.

– Ха сега де! – извика госпожа Балао. – Казвах ли ви аз, че тая работа ще свърши зле?!

– Трябваше веднага да го издадем – додаде Гишар. – Че то човек никога не можеше да разбере какво става в дома му!

– Колко нагъл вид има, боже милостиви! – възкликна Дюран.

Другите започнаха да си припомнят дребния гръбльо и красивата девойка, която пееше на прозореца. И всички до една възкликнаха в искрения порив на състрадателните си души:

– И дума да не става, сам си го е изпросил!

Тълпата нямаше възможност да изпреварва кой знае колко процесията, тъй като не знаеше накъде се отправя тя. Пристави и жандарми бяха неми. Винаги и във всички времена едно от любимите развлечения на тези тъй полезни чиновници, е било да предизвикват отчаянието на тълпите чрез високомерно-невъзмутимата си дискретност. Все още не бяха стигнали Халите и по-съобразителните бяха почти уверени, че

осъденият отива на костницата „Свети великомъченици“, където се намираше позорният стълб. Но закритият пазар скоро бе отминат. Процесията тръгна по улица „Сен Дени“ и свърна едва на ъгъла с малката уличка „Сен Маглоар“. В същия миг избързалите напред зяпльовци забелязаха двата факела, осветяващи входа на гробището, и догадките продължиха да ги терзаят. Много скоро обаче затихнаха всякакви предположения, тъй като се случи нещо, което вече е известно на нашите читатели: по заповед на регента осъденият трябваше да бъде отведен в парадната зала на двореца Ньовер.

Цялата процесия влезе в двора на двореца. Тълпата зае позиции на улица „Сен Маглоар“ и търпеливо зачака.

Църквата „Сен Маглоар“, някогашен параклис на манастир със същото име, чийто монаси били прокудени в изгнание в „Сен Жак дю-О-Па“, превърната след това в изправителен дом, беше станала енорийска църква преди век и половина. Тя бе преустроена през 1630 година и първия камък бе положил сам Monsieur, братът на Луи XIV. И сега неговият й кораб стърчеше напред най-голямото парижко гробище.

Болницата, разположена на изток, имаше също своя църква и това обстоятелство бе дало на криволичещата, уличка, която започваше от улица „Сен Маглоар“ и се изкачваше към улица „Урс“, името „Deux Eglises“¹⁶⁵.

Гробището, заобиколено отвсякъде със зид, имаше три входа: главният бе откъм улица „Сен Маглоар“; вторият гледаше към улица „Deux Eglises“ а третият – откъм безименна задънена уличка, която зад църквата свиваше към улица „Сен Маглоар“, и на която бе разположен павилионът на Гонзаг. Освен това в оградата имаше и една дупка, през която минаваше процесията с мощите на Сен Жерве.

Входът на църквата, бедна и малко посещавана, която все още стоеше на мястото си в началото на нашия век, гледаше към улица „Сен Дени“ точно на мястото, където днес се намира домът под номер 166. Тя имаше и две врати към гробището. От няколко години вече не погребваха около самата църква. Простолудията погребваше покойниците си извън очертанятия на Париж. Само четири или пет знатни фамилии бяха запазили гробниците си в „Сен Маглоар“ и на първо място Ньовер, чийто параклис съставляваше част от родово имение.

Вече споменахме, че параклисът се намираше на известно разстояние от църквата. Той бе заобиколен от високи дървета и най-прекият

165. Двете църкви (фр.). – Б. пр.

път до него беше улица „Сен Маглоар“.

Бяха изминали не повече от двайсетина минути от влизането на процесията в двора на Гонзаговия дворец. В гробището цареше вече непрогледен мрак и оттам ясно се виждаха едновременно ярко осветените прозорци на парадната зала на двореца и прозорците на църквата, зад които мъждукаше слаба светлинка.

Вдясно от параклиса имаше празно място, засадено с възпоменателни дървета, които бяха избуяли свободно. То приличаше на сечище, или по-скоро на някоя от онези занемарени градини, които след няколко години започват да приличат на девствени гори. Точно тук се бяха спотаили и чакаха съучастниците на Гонзаг. В глухата уличка, която излизаше на „Deux Eglises“ също чакаха напълно готови за път коне. Навай стискахе главата си с ръце; Носе и Шоази се бяха облегли на един и същ кипарис. Ориол седеше на тревата и от време на време тежко въздишаше; Пейрол, Монтобер и Таран тихо разговаряха. Това бяха трите прокълнати души на принца, не по-предани от останалите, но по-компрометирани.

Надали бихме изненадали някого, ако кажем, че откакто бяха тук, приятелите на господин дьо Гонзаг доста свободно бяха разисквали възможностите за дезертиране. В душата си всички, от първия до последния, вече бяха скъсали веригата, която ги приковаваше към господаря им. Въпреки това те все още се надяваха на подкрепата му и се страхуваха от неговото отмъщение. Знаеха добре, че срещу тях Гонзаг ще бъде безмилостен. И до един бяха толкова дълбоко убедени в непоклатимия авторитет на Гонзаг, че поведението му им се струваше същинска комедия. Според тях принцът се беше престорил на обезпокоен, за да се възползува от възможността да им постегне юздите, а може би и да ги изпита.

Сигурно бе едно: ако наистина бяха повярвали, че Гонзаг е изгубен, в никакъв случай не биха стояли толкова дълго на този пост. Барон Батц, който се беше промъкнал покрай зида почти до двореца, им бе съобщил, че процесията се е спряла, а тълпата задръства улицата. Какво означаваше това? Нима мнимото самопризнание на гроба на Нювер беше измислица на самия Гонзаг? Времето минаваше; доста минути бяха изтекли, откакто часовникът на „Сен Маглоар“ бе отброил девет без четвърт. В девет часа главата на Лагардер трябваше да падне на ешафода в Бастилията. Пейрол, Монтобер и Таран не изпускаха от очи прозорците на парадната зала, особено онзи, където светеше една изолирана светлинка, до която се открояваше високата фигура на принца.

На няколко крачки оттам, зад северната порта на църквата, стоеше друга група. Изповедникът на госпожа принцеса дьо Гонзаг се бе усамотил до олтара. Ороп, все така на колене, приличаше на една от онези крехки статуи на ангели, които коленичат над главите на покойниците. От двете страни на вратата, неподвижни и с голи шпаги в ръце, стояха Кокардас и Паспоал; Шаверни и доня Крус тихичко разговаряха.

Веднъж или два пъти на Кокардас и Паспоал им се бе сторило, че долавят подозрителни шумове в гробището. И двамата имаха добро зрение, но колкото и да се бяха взирали през зарешетеното гише на църковната порта, не бяха забелязали нищо. От засадата ги делеше параклисът. Лампата, която постоянно гореше пред гроба на последния херцог дьо Нювер, осветяваше вътрешността на свода и потапяше в още по-непругледен мрак околните предмети.

Внезапно нашите двамина храбреци трепнаха; Шаверни и доня Крус се умълчаха.

– Марийо, майко божия! – отчетливо произнесе Ороп. – Смили се над него.

Някакъв неясен, но съвсем близък шум ги бе накарал да наострят уши.

Стаилите се в засада храненици на Гонзаг се бяха размърдали. Пейрол, впил поглед в прозореца на парадната зала, бе промълвил:

– Внимание, господа!

И всеки беше видял изолираната светлина да се издига и спуска три пъти последователно. Това беше сигнал да нападнат вратата на църквата. Съмнение не можеше и да има, но въпреки това свещеният батальон на принца бе обзет от сериозни колебания. До този миг те дори не допускаха вероятността да настъпи кризата, чийто предвестник беше този сигнал. Дори сега, след като сигналът вече бе подаден, те все още не искаха да повярват в необходимостта да му се подчинят. Гонзаг, без съмнение, си играеше с тях. Гонзаг просто искаше да пристегне примката, която висеше на шиите им. И ето че все по-засилващото им се убеждение, че Гонзаг иска точно това, и то в часа на признатото си поражение, ги накара да се престрашат и подчинят.

– В края на краищата, става дума само за отвлечане – реши се Навай.

– Пък и конете ни са на две крачки оттук – додаде Носе.

– За един пердах човек не губи титлата си... – заключи Шоази.

– Напред! – извика Таран. – Негово височество трябва да намери работата свършена.

Монтобер и Таран носеха по един дебел железен лост. Свещеният батальон се втурна в атака: Навай – начело, Ориол, разбира се, в ариергард. Още при първия напън на лостовете мирната порта поддаде. Но зад нея нападателите се натъкнаха на второ препятствие: три голи шпаги. В същия миг откъм двореца долетя силен трясък, сякаш ненадеен съкрушителен удар бе смазал тълпата, струпала се на улицата. Нападатели и защитници размениха един-единствен удар... Навай рани Шаверни, който непредпазливо беше излязъл напред. Младият маркиз падна на едно коляно, притискайки ръка към гърдите си. Когато го позна, Навай отстъпи и хвърли шпагата си.

– И таз добра! – възмути се Кокардас, който се беше надявал на нещо по-добро. – Бог да ме убие, та покажете шпагите си най-сетне!

Никой не успя дори да отговори на това самохвалство. По моравата на гробището пробягаха припрени стъпки. Сетне връхлетя ураган. Същински ураган! Стълбището опустя за миг. Пейрол нададе вик на агония; Монтобер изхърка, а Таран протегна ръце, изпусна шпагата и рухна възнак. И въпреки това тук имаше един-единствен човек, по риза, без шапка и въоръжен само с една шпага.

Гласът му прогърмя в настъпилата гробна тишина:

– Онези, които не са съучастници на убиенца Филип дьо Гонзаг, да се оттеглят!

Нечии сенки се стопиха тутакси в мрака. Отговор не последва, но скоро след това се разнесе тропотът на устремно препускащи коне, който изкънтя по чакълестата уличка „Deux Eglises“, и затихна в далечината. Изкачвайки стълбището, Лагардер, защото това беше той, съзря лежащия възнак Шаверни.

– Мъртъв ли е? – извика той разтревожен.

– И дума да не става, моля ви! – отвърна малкият маркиз. – Дявол го взел, кавалере, никога досега не бях виждал да пада гръм... Цял настръхвам само като се сетя, че на онази улица в Мадрид... Що за човек сте вие?

Лагардер го потупа по рамото и стисна ръка на двамината храбреци. Миг след това Орол беше в обятията му.

– Пред олтара! – каза той. – Не всичко е свършило... Факли! Дайте факли!... Най-сетне ще удари часът, чакан цели двамайсет години... Чуй ме, Нювер, и виж своя отмъстител!

На излизане от двореца Гонзаг се беше озовал пред непреодолима преграда: тълпата. Само Лагардер би могъл да мине направо, подобно на глиган, през този човешки гъсталак. Лагардер мина, Гонзаг

заобиколи. Ето защо, тръгнал последен, Лагардер пристигна пръв. Гонзаг влезе в гробището през отвора в стената.

Нощта беше толкова тъмна, че той едва намери пътя до параклиса. В момента, когато стигна до мястото, където, скрити в засада, трябваше да го чакат неговите спътници, сияещите прозорци на двореца неволно привлякоха погледа му. Той видя, че парадната зала е все така осветена, но безлюдна; на подиума нямаше жива душа, блестяха само позлатените кресла.

– Преследват ме... – помисли си Гонзаг, – но вече е късно! Когато очите му, заслепени от ярката светлина, се възряха отново в подобие на сечище, което го заобикаляше, изведнъж навсякъде започнаха да му се привиждат неговите спътници. В тъмнината всеки дънер прие човешка форма.

– Ей, Пейрол! – повика тихо той. – Наред ли е всичко?

Отговори му мълчание. Той замахна с дръжката на шпагата си срещу тъмната фигура, която беше взел за своя довереник. Шпагата срещна прогнилия дънер на един мъртъв кипарис.

– Никой ли няма? – промълви той. – Нима са заминали без мен? Стори му се, че нечий глас му отвърща: „Не“, но не беше сигурен, тъй като под краката му досадно силно шумоляха сухи листа. В далечината вече се чуваше неясна глъчка, която бързо се усилваше откъм страната на двореца. Гонзаг преглътна едно проклетие.

– Ей сега ще разбера! – извика той, заобикаляйки параклиса, за да се втурне към църквата.

Но внезапно пред него се изправи висока сянка и този път това не беше изсъхнало дърво. Сянката държеше в ръка гола шпага.

– Къде са? Къде са другите? – попита Гонзаг. – Къде е Пейрол?

Непознатият наведе шпагата си и като посочи към подножието на параклиса, отговори:

– Пейрол е тук!

Гонзаг се наведе и силно извика. Ръката му бе докоснала още топла кръв.

– Монтобер е тук! – продължи непознатият, като посочи кипарисовия гъсталак.

– И той ли е мъртъв? – изхърка Гонзаг.

– И той! – и като побутна с крак нечие неподвижно тяло, лежашо между него и Гонзаг, непознатият добави: – И Таран е тук... също мъртъв!

Глъчката все повече се усилваше. От всички страни долиташе шум

на приближаващи се стъпки и светлината на факлите проблясваше сред гъсталака, все по-близка.

– Нима Лагардер ме е изпреварил? – процеди Гонзаг и зъбите му неволно изтракаха.

Той отстъпи назад, готвейки се несъмнено да побегне, но зад гърба му неочаквано се разля червеникава светлина, която изведнъж ярко освети лицето на Лагардер. Принцът се обърна и видя Кокардас и Паспоал да излизат иззад ъгъла на параклиса, всеки с факел в ръка. Трите трупа също изплуваха от тъмнината. Откъм църквата се приближаваха други факли. Гонзаг видя регента, придружаван от висшите магистрати и савонници, които допреди малко заседаваха в семейния съвет. После чу регентът да казва:

– Никой да не преминава оградата!... Поставете стража навсякъде!

– По дяволите! – нервно се изсмя Гонзаг. – Предоставят ни привилегията да се срещнем в двубой, както по времето на рицарите! Поне веднъж в живота си Филип Орлеански си спомни, че е син на герой... Тъй да бъде! Да почакаме секундантите!

Още не доизрекъл, и докато Лагардер отговаряше: „Тъй да бъде! Да ги почакаме!“; Гонзаг ненадейно се хвърли напред, насочил рапирата си в стомаха му. Но в някои ръце шпагата е като живо същество и има инстинкт за самосъхранение. Шпагата на Лагардер изсъска, парира удара, и нанесе ответен удар.

Гърдите на Гонзаг издадоха металически звън. Ризницата му беше изпълнила предназначението си. Шпагата на Лагардер се разлетя на парчета.

Без да отстъпи нито крачка, Лагардер с рязко движение на тялото избягна вероломното нападение на противника си, който не можа да се спре в устрема си и прелетя край него. В същото време Лагардер взе шпагата, която Кокардас му подаваше, държейки я за върха. Двата противници бяха разменили местата си. Лагардер се намираше от страната на двамината учители по фехтовка, а Гонзаг, който в устрема си бе стигнал чак до входа на гробницата, стоеше с гръб към Орлеанския херцог, който се приближаваше заедно със свитата си. Те отново застанаха „ан гард“. Гонзаг беше опасен противник и при това трябваше да прикрива само главата си, но Лагардер като че ли си играеше с него. При втория сблъсък рапирата на принца излетя от ръцете му. Той понечи да я вдигне, но Лагардер я настъпи.

– Ах!... Кавалере!... – възкликна регентът, който беше вече съвсем близо.

– Ваше височество – отговори Лагардер, – нашите прадеди са наричали това „съд божи“. Днес вече нямаме вяра, но неверието, също както и заслепението, не би могло да угаси слънцето!

Регентът тихо разговаряше с министрите и съветниците си.

– Не е хубаво глава на принц да падне на ешафода – обади се председателят дьо Ламоаньон.

– Ето гробът на Ньовер – прекъсна го Анри, – и ние няма да го лишим от обещаната молба за прошка. Дължим му самопризнанието и разкаянието на престъпника. И той ще го получи чрез моята десница, но не подлагайки я под меч на палача!

Той вдигна шпагата на Гонзаг.

– Какво правите? – попита отново регентът.

– Ваше височество – отговори Лагардер, – тази шпага уби Ньовер, познавам я... Тази шпага ще накаже и убиеца на Ньовер!

Той хвърли рапирата на Кокардас в краката на Гонзаг и принцът, цял разтреперан, я грабна.

– Гръм да ме поразии дано! – промърмори Кокардас. – Този път ще става, каквото ще става!

Семейният съвет бе образувал плътен кръг около двамата противници. Когато те застанаха, „ан гард“, регентът, може би без да осъзнава какво прави, взе факела от ръцете на Паспоал и го вдигна над главата си. Регентът! Регентът Филип Орлеански!

– Внимавайте с ризницата! – прошепна Паспоал зад Лагардер.

Предупреждението му беше напълно излишно. Изведнъж Лагардер се промени до неузнаваемост. Стройната му снага се извиси в цялото си великолепиe; вятърът раздипли тежките кичури на разкошната му коса; очите му замяха мълнии. Той принуди Гонзаг да отстъпи до вратата на гробницата, после шпагата изсъска във вихрения бляскав кръг на ответния удар от първа позиция.

– Ударът на Ньовер! – извикаха двамината учители по фехтовка.

Гонзаг рухна в краката на статуята на Филип дьо Лорен с кървава дупка на челото. Госпожа принцеса дьо Гонзаг и доня Крус подкрепяха олюляващата се Ороп. На няколко крачки оттам един хирург превързваше раната на маркиз дьо Шаверни. Те стояха тук, под сводестата порта на църквата „Сен Маглоар“. Регентът и свитата му изкачваха каменното стълбище. Лагардер стоеше прав между двете групи.

– Ваше височество – каза принцесата, – ето наследницата на Ньовер, която утре, ако ваше кралско височество разреши, ще се казва госпожа дьо Лагардер.

Регентът взе ръката на Ороп, целуна я и я сложи в десницата на Анри.

– Благодаря – прошепна той, обръщайки се към Лагардер, и погледна, сякаш против волята си, гроба на своя приятел от младини.

После гласът му, който вълнението бе накарало да трепне, укрепна и като погледна Лагардер в очите, той отчетливо произнесе:

– Граф дьо Лагардер, единствен кралят, пълнолетният крал, може да ви направи херцог дьо Нювер.

КРАЙ

© 1986 Максим Благоев, превод от френски

Paul Féval
Le Bossu, 1858

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Пол Февал. Гърбавия
Първо издание

Преводач: Максим Благоев, 1986
Рецензент Стоян Атанасов
Редактор Ирина Манова
Художник Петър Добрев
Художествен редактор Пенчо Мутафчиев
Технически редактор Румяна Браянова
Коректор Виолета Славчева

Дадена за набор май 1986 г. Подписана за печат юли 1986 г. Излязла от печат август
1986 г. печатни коли 29. Издателски коли 37,58. УИК 39,68 Формат 70×100/16.
Код 27/9536673631/555–57–86 Цена 5,13 лв.

Издателство на Отечествения фронт, София, 1986
ДП „Д. Найденов“ – гр. В. Търново
с/о Jusautor, Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7953>]